

มาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ:
ศึกษารูกริกร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Measures to Promote Thai SMEs Outward Foreign Direct Investment: A Case Study of
Thai Restaurants and Spas

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Juridical Science in Laws

FACULTY OF LAW

Chulalongkorn University

Academic Year 2022

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ: ศึกษาธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา
โดย	น.ส.ชนิสรา งามอภิชน
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร ปัจจุสานนท์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

.....	คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ประธานกรรมการ
.....	
(ศาสตราจารย์ทักษมัย ทองอุไร)	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
.....	
(ศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร ปัจจุสานนท์)	กรรมการ
.....	
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์)	กรรมการ
.....	
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติกา วิทยาวรากุล)	กรรมการ
.....	
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภศิษฏ์ ทวีแจ่มทรัพย์)	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
.....	
(ศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์)	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
.....	
(ดร.ธนพล จันท์เพ็ญ)	

ชนิสา งามอกิชน : มาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ: ศึกษาธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา. (Measures to Promote Thai SMEs Outward Foreign Direct Investment: A Case Study of Thai Restaurants and Spas) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ศ. ดร.ชุมพร ปัจจุสานนท์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและประเมินว่ามาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพียงพอหรือไม่ รวมถึงประเมินว่าบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชัดเจนหรือไม่ โดยเริ่มต้นจากการแสดงสถานภาพและปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ตลอดจนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับการเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ในส่วนต่อมาเป็นการอธิบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพื่อตรวจสอบว่านโยบาย กฎหมาย มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพียงพอหรือไม่ รวมถึงตรวจสอบว่าอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชัดเจนหรือไม่

นอกจากนี้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังได้ศึกษาเปรียบเทียบมาตรการเรื่องเดียวกันของประเทศสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักรโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาตรการที่ใช้ในประเทศมาพิจารณาเปรียบเทียบและเป็นต้นแบบเพื่อปรับใช้กับประเทศไทย

อีกทั้งยังมีในส่วนของการมีศึกษาการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาเพื่อทดสอบว่ามาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคแก่ธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาได้หรือไม่ ทั้งนี้จากการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประกอบธุรกิจหลากหลายประเภท วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เลือกศึกษาธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาซึ่งเป็นประเภทธุรกิจที่ดำเนินการโดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเกือบทั้งหมดและที่สำคัญเป็นธุรกิจที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยมีศักยภาพในการแข่งขัน

ส่วนสุดท้ายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นบทสรุปที่ได้จากการพิสูจน์ข้อสมมติฐานและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศต่อไปโดยมีบทสรุปและข้อเสนอแนะว่า “มาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศยังไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย อีกทั้งบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจนโดยยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและยังขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงาน ดังนั้นประเทศไทยควรกำหนดนโยบายในเรื่องดังกล่าวที่มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนในรูปแบบของ “แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามมาตรา 11(1) ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 และ “แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสานกับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้องตามมาตรา 11(5) มาตรา 16(3) มาตรา 17(5) มาตรา 37 และมาตรา 38 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543”

ทั้งนี้บทสรุปและข้อเสนอแนะดังกล่าวเป็นคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เนื่องจากการมีมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศตลอดจนการบูรณาการและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานซึ่งเริ่มต้นจากการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนย่อมส่งผลให้เกิดการติดตาม การประเมินผลและการพัฒนาการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศต่อไป เมื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยสามารถจัดตั้งและดำเนินการในต่างประเทศย่อมก่อให้เกิดผลดีแก่ประเทศไทยในฐานะผู้ส่งออกการลงทุนและนำมาสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจต่อไป

สาขาวิชา นิติศาสตร์
 ปีการศึกษา 2565

ลายมือชื่อนิสิต
 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5886553034 : MAJOR LAWS

KEYWORD: OUTWARD FOREIGN DIRECT INVESTMENT, SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES

Chanisa Ngamapichon : Measures to Promote Thai SMEs Outward Foreign Direct Investment: A Case Study of Thai Restaurants and Spas. Advisor: Prof. CHUMPHORN PACHUSANOND, Ph.D.

This thesis is a study and an evaluation of Thai government supporting measures, implemented to support and promote Thai SMEs conducting outward foreign direct investments. This research will attempt to determine the sufficiency levels of government promoting roles and the measures implemented to both reduce SMEs establishment barriers and to support the development and growth of Thailand SMEs outward foreign direct investment. Thesis analysis will primarily establish grounds on Thai SMEs outward foreign direct investment by exploring status and issues that will be supported by concepts and theories of promoting SMEs growth, concepts regarding the developments of SMEs and concepts directly relating to outward foreign direct investment, to investigate sufficiency of policies, law, and different legal and non-legal measure currently employed. This thesis scope of study will also examine the transparency of authority and clarity of roles attained by Thai government agents.

In addition to Thailand, this thesis will also compare different policies, laws, measures and government roles that directly effect the implementation of SMEs promotion citing Singapore, the People's Republic of China, and The United Kingdom as a case study to analyze for measures and concepts that are relevant to the development for Thailand policies and regulations.

To allow for the investigation of current government measures performance, Thai Restaurants and Thai Spas are selected for analysis due to the majority are owned by SMEs and their strong competitive business that are well established overseas.

Final part of this thesis determines that current measures provided by Thai government at supporting SMEs outward foreign direct investment still lacks many required elements much needed for the market to expand, and the transparency of authority and clarity of government agents are currently intertwined with many important areas neglected. Such issues must be addressed and adjusted from policy levels that leads to creations of plans and action plans necessary for further coordination and developments not only of Thai government agents and Thai SMEs but also including foreign government and non-government foreign bodies. A more efficient and organized structure with sufficient continuous development of rules and regulations will essentially lead to growth of SMEs outward foreign direct investment; transfers of knowhow and technology, developments in product and service standards, increases in employment rate and eventually delivering positive impacts on the growth of Thailand's economy.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Field of Study: Laws

Student's Signature

Academic Year: 2022

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงมิได้หากปราศจากกำลังใจ ความเมตตากรุณาและความเอื้อเฟื้อจากบุคคลทั้งหลายผู้มีพระคุณกับผู้เขียน ผู้เขียนได้รับคำแนะนำ คำสอน ความช่วยเหลือ และความเมตตากรุณาจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร ปัจจุสานนท์ ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และเสียสละเวลาอันมีค่าช่วยชี้แนะแนวทางในการวางโครงสร้างและเขียนวิทยานิพนธ์ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ได้ให้ความเมตตาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้กับผู้เขียน ได้ชี้แนะ ให้ความรู้ ให้ความสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้เขียนอย่างสม่ำเสมอด้วยความเมตตา ความจริงใจและความเอาใจใส่

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ทักษิณ ฤกษ์สุด ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปาริณา ศรีวินิชย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โชติกา วิทยาวรากุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภศิษฏ์ ทวีแจ่มทรัพย์ และดร. ธนพล จันท์เพ็ญ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียน กรุณาชี้ให้เห็นถึงข้อดีและข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัยและพัฒนาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาและครอบครัวที่เป็นแรงผลักดัน ให้ความสนับสนุน และเป็นกำลังใจที่ดีที่สุดแก่ผู้เขียนเสมอมา อันถือเป็นสิ่งที่มีค่ากับผู้เขียนอย่างสูงสุดและไม่อาจหาสิ่งใดมาเปรียบเทียบ

ยังมีบุคคลอีกจำนวนมากที่ไม่อาจกล่าวถึงในกิตติกรรมประกาศฉบับนี้ได้หมด เช่น นิสิตผู้ช่วยงาน เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต ทุกคนล้วนแต่มีส่วนในการทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีทั้งสิ้น ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์กับวงการศึกษานิติศาสตร์และผู้ศึกษาไม่มากนักน้อย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....ค	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....ง	ง
กิตติกรรมประกาศ.....จ	จ
สารบัญ.....ฉ	ฉ
สารบัญตาราง.....ณ	ณ
สารบัญรูปภาพ.....ด	ด
บทที่ 1.....9	9
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ.....9	9
1.2 สมมติฐานในการวิจัย.....14	14
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....14	14
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....15	15
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิจัย.....15	15
1.6 วิธีการศึกษาวิจัย.....17	17
บทที่ 2.....19	19
2.1 ความหมายและความสำคัญของของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.....20	20
2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.....24	24
2.1.2 ที่มาและแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.....26	26
2.1.3 ความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในบริบทของกฎหมายไทย.....31	31
2.1.4 ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อเศรษฐกิจไทย.....34	34
2.1.5 ศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการแข่งขันในต่างประเทศ.....35	35

2.2	วิสาหกิจไทยกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ.....	37
2.2.1	ความหมายและประเภทของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	37
2.2.2	หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	41
2.2.3	ประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทย	47
2.3	หลักการเปิดเสรีกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	52
2.4	ข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน	54
2.5	ข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย	66
2.6	ปัญหาและอุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย.....	72
2.6.1	ปัญหาและอุปสรรคจากกฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุน	73
2.6.1.1	ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและการประกอบกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน	73
2.6.1.2	ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเงินลงทุนเข้าไปและออกจากประเทศผู้รับการลงทุน.....	89
2.6.2	ปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	93
2.6.2.1	การขาดข้อมูลที่จำเป็นในเข้าสู่ตลาดและดำเนินกิจการในต่างประเทศ	94
2.6.2.2	การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการขาดหลักทรัพย์เพื่อการค้ำประกันสินเชื่อ .94	
2.6.2.3	การขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจ	96
บทที่ 3	99
3.1	นโยบายส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย	100
3.2	กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	114
3.2.1	กฎหมายจัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมการลงทุน.....	115

3.2.2 กฎหมายจัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทย	119
3.2.3 กฎหมายเกี่ยวกับการโอนเงินเข้าหรือออกนอกประเทศ	122
3.2.4 กฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้ของผู้ที่นำเงินได้ในต่างประเทศกลับเข้ามายังประเทศไทย	124
3.2.5 กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจที่เข้า เงื่อนไข	126
3.3 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการ ลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	130
3.3.1 หน่วยงานหลัก	131
3.3.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	138
3.3.3 หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการเจรจาเพื่อลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดใน ต่างประเทศและการลดข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจภายในประเทศผู้รับการลงทุน	146
3.3.4 หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเงินไปลงทุนและส่งเงินกลับมายังประเทศ ไทย	147
3.3.5 หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการเสียภาษีซ้อนในเงินได้ที่วิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมได้รับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศและนำเงินกลับมาในประเทศไทย	149
3.3.6 หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในด้านข้อมูล	151
3.3.7 หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในด้าน เงินทุน	155
3.3.8 หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในด้าน เครือข่ายและการรวมกลุ่มทางธุรกิจ	157
3.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุน ทางตรงในต่างประเทศในบริบทของกฎหมาย	162

3.4.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคจากประเทศผู้รับการลงทุนในบริบทของกฎหมาย	163
3.4.1.1 การเข้าสู่ตลาดและข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจจากกฎหมายภายในของ ประเทศผู้รับการลงทุน	163
3.4.1.2 การส่งเงินไปลงทุนและส่งเงินกลับมายังประเทศไทย	165
3.4.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมในบริบทของกฎหมาย	167
3.4.2.1 การขาดข้อมูลที่จำเป็นในเข้าสู่ตลาดและดำเนินกิจการในต่างประเทศ	168
3.4.2.2 การเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนและการขาดหลักทรัพย์เพื่อการค้ำประกันสินเชื่อ	172
3.4.2.3 การขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจ	176
3.5 ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมของไทยในต่างประเทศ	180
3.5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความตกลงระหว่างประเทศกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	181
3.5.2 ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศที่ประเทศไทย เป็นภาคี	184
3.5.3 หลักการสำคัญในความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	197
3.5.3.1 หลักการยอมรับการลงทุนและการจัดตั้ง (Admission and Establishment)	198
3.5.3.2 การเข้าสู่ตลาด (Market Access)	207
3.5.3.3 หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination)	212
3.5.3.4 เงื่อนไขการลงทุน (Performance Requirements)	219
3.5.3.5 การรับประกันการโอนเงินที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนอย่างเสรี (Guarantee of Free Transfer of Funds)	222
3.5.4 ผลของการเป็นภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศ	224

3.5.4.1 การลดปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจ จากกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน.....	225
3.5.4.2 การลดปัญหาและอุปสรรคจากการส่งเงินไปลงทุนและส่งเงินกลับมายัง ประเทศไทย.....	230
บทที่ 4	236
4.1 ประเทศสิงคโปร์	237
4.1.1 นโยบายของสิงคโปร์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	240
4.1.2 กฎหมายและหน่วยงานของสิงคโปร์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศ.....	247
4.1.2.1 กฎหมายที่จัดตั้งและให้อำนาจหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศ	247
4.1.2.2 กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	255
4.1.3 มาตรการของสิงคโปร์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	259
4.1.3.1 มาตรการด้านการให้บริการแก่วิสาหกิจ.....	259
4.1.3.2 มาตรการด้านเงินทุน.....	264
4.1.3.3 มาตรการสนับสนุนด้านภาษี	266
4.1.3.4 มาตรการเฉพาะที่สนับสนุนแต่ละประเภทธุรกิจ.....	267
4.1.3.5 มาตรการที่ให้บริการแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	268
4.2 ประเทศจีน	269
4.2.1 นโยบายของประเทศจีนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ.....	274
4.2.2 กฎหมายและหน่วยงานของประเทศจีนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศ.....	283
4.2.2.1 กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	283
4.2.2.2 กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	288

4.2.3	มาตรการของประเทศจีนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ....	295
4.2.3.1	มาตรการด้านการให้บริการแก่วิสาหกิจ.....	295
4.2.3.2	มาตรการด้านเงินทุน.....	297
4.2.3.3	มาตรการสนับสนุนด้านภาษี.....	299
4.2.3.4	มาตรการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	301
4.2.3.5	มาตรการด้านการประกันการลงทุน	302
4.3	สหราชอาณาจักร	303
4.3.1	นโยบายของสหราชอาณาจักรที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	306
4.3.2	กฎหมายและหน่วยงานของสหราชอาณาจักรที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ.....	311
4.3.2.1	กฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	311
4.3.2.2	กฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	313
4.3.3	มาตรการของสหราชอาณาจักรที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	315
4.3.3.1	มาตรการด้านการให้บริการแก่วิสาหกิจ.....	315
4.3.3.2	มาตรการด้านเงินทุน.....	317
4.3.3.3	มาตรการด้านภาษี.....	318
4.3.3.4	มาตรการด้านการติดตามและประเมินผล.....	318
4.3.3.5	มาตรการด้านการประกันความเสี่ยงจากการส่งออก	319
4.3.3.6	มาตรการด้านการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	319
4.4	ข้อวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับการปรับใช้มาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร กับประเทศไทย.....	320
4.4.1	การเปรียบเทียบมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร	320

4.4.2 การปรับใช้มาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศตัวอย่างที่ได้ ศึกษากับปัญหาของประเทศไทย.....	328
4.4.2.1 แผนปฏิบัติราชการที่มีเป้าหมายของภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ และตัวชี้วัด ความสำเร็จ.....	329
4.4.2.2 การประสานงานและการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานและภาคการติดตาม และประเมินผล	330
4.4.4.3 มาตรการด้านข้อมูลที่สำคัญในเข้าสู่ตลาดและดำเนินกิจการในต่างประเทศ	333
4.4.4.4 มาตรการด้านเงินทุนและการประกันการลงทุน.....	335
4.4.4.5 มาตรการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและสนับสนุนรวมกลุ่มทางธุรกิจ	337
บทที่ 5	340
5.1 เหตุผลของการเลือกกรณีศึกษา: ธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา	341
5.1.1 ศักยภาพและโอกาสของธุรกิจ	341
5.1.2 ธุรกิจเกี่ยวเนื่องที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ	345
5.1.3 ผลกระทบจากโควิด-19 ต่อธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา.....	346
5.2 ธุรกิจร้านอาหารไทย	348
5.2.1 สถานภาพการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจร้านอาหารไทย	349
5.2.2 ปัญหาและอุปสรรคสำคัญของธุรกิจร้านอาหารไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	351
5.2.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของธุรกิจร้านอาหารไทยในการลงทุนทางตรง ต่างประเทศในบริบทของกฎหมาย	358
5.2.3.1 นโยบายครัวไทยสู่ครัวโลก	358
5.2.3.2 การรับรองมาตรฐานร้านอาหารไทยโดยเครื่องหมายรับรอง Thai SELECT	363
5.2.3.3 การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาผู้ประกอบการอาหารไทย.....	365
5.2.3.4 การสนับสนุนเงินทุนแก่ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในต่างประเทศ.....	368

5.2.3.5 การประชาสัมพันธ์อาหารไทยสู่สากล.....	369
5.2.3.6 การให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพแก่ผู้ประกอบการและแรงงานในการดำเนิน ธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ.....	371
5.2.3.7 การเจรจาข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพ ท่องเที่ยวอาเซียน.....	374
5.3 ธุรกิจไทยสปา.....	377
5.3.1 สถานภาพการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจไทยสปา.....	382
5.3.2 ปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยประเภทธุรกิจไทยสปาที่เป็นอุปสรรค ต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ.....	384
5.3.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของธุรกิจขนาดสปาและนวดแผนไทยในการลงทุน ทางตรงต่างประเทศในบริบทของกฎหมาย.....	389
5.3.3.1 นโยบายพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และศูนย์กลาง สุขภาพของเอเชีย.....	390
5.3.3.2 มาตรการรับรองมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ...	392
5.3.3.3 มาตรการผลักดันและจัดทำมาตรฐานสปาอาเซียน.....	394
5.3.3.4 มาตรการพัฒนาฝีมือแรงงานและทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ...	396
บทที่ 6.....	400
6.1 บทสรุปและข้อเสนอแนะในประเด็นการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยทั่วไป ในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ.....	401
6.1.1 การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ยังไม่เพียงพอ.....	401
6.1.1.1 การกำหนดนโยบาย มาตรการและเป้าหมายของการส่งเสริมวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ.....	407
6.1.1.2 กฎหมายสารบัญญัติที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ.....	410

6.1.1.3 การกำหนดมาตรการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุน ทางตรงในต่างประเทศ.....	412
6.1.1.4 การทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทยในฐานะผู้ส่งออกการลงทุนจาก การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Maximizing Benefits).....	418
6.1.1.5 การติดตาม วัตถุประสงค์และการพัฒนาภูมิทัศน์เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุน ทางตรงของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศ....	419
6.1.2 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจน.....	420
6.2 บทสรุปและข้อเสนอแนะในส่วนของการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ประเภทธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ.....	438
6.2.1 ธุรกิจอาหารไทย.....	438
6.2.1.1 การเจรจาเพิ่มเติมตำแหน่งงานสาขาร้านอาหารลงในข้อตกลงร่วมว่าด้วยการ ยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวอาเซียน.....	439
6.2.1.2 การสนับสนุนด้านเงินทุนในการลงทุนทางตรงของธุรกิจร้านอาหารไทยใน ต่างประเทศ.....	442
6.2.1.3 การขาดกำหนดทิศทางที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนนโยบายครัวไทยสู่โลกและการ ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	445
6.2.1.4 การสร้างภาพลักษณ์และการประชาสัมพันธ์อาหารไทย.....	449
6.2.1.5 การขาดการกำหนดนโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ ไทยในการจัดตั้งและดำเนินกิจการร้านอาหารไทยในต่างประเทศ.....	450
6.2.2 ธุรกิจไทยสปา.....	451
6.2.2.1 การจัดทำมาตรฐานการให้บริการไทยสปาที่เป็นสากล.....	452
6.2.2.2 การกำหนดมาตรการด้านเงินทุนเพื่อสนับสนุนธุรกิจไทยสปา.....	453
6.2.2.3 การขาดนโยบายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจไทยสปาในการ ลงทุนทางตรงในต่างประเทศ.....	456
บรรณานุกรม.....	461

ประวัติผู้เขียน..... 487

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 คำย่อภาษาไทยและต่างประเทศ	1
ตาราง 2 จำนวนการจ้างงานและรายได้ต่อปีของวิสาหกิจขนาดกลางหรือวิสาหกิจขนาดย่อมจำแนกตามประเภทกิจการตามกฎหมายกระทรวงกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562.....	33
ตาราง 3 ทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการลงทุน (Eclectic Theory) หรือ OLI Paradigm โดย J.H. Dunning กับรูปแบบของการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ.....	45
ตาราง 4 หน่วยงานที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในด้านต่างๆ	141
ตาราง 5 นิยามของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศจีน.....	271
ตาราง 6 นิยามวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศสหราชอาณาจักร.....	304
ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร.....	321
ตาราง 8 แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยและการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ.....	428

สารบัญรูปภาพ

หน้า

รูปภาพ 1 แผนภูมิแสดงสถิติเงินลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศไทยเปรียบเทียบกับสหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐประชาชนจีนปี 2557-2561	10
รูปภาพ 2 แผนภาพแสดงสถานการณ์ “Missing Middle”	25
รูปภาพ 3 แผนภาพแสดงทฤษฎีวงจรของผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle Theory).....	41
รูปภาพ 4 แผนภูมิด้านล่างแสดงถึงข้อมูลเงินลงทุนทางตรงของประเทศไทยในต่างประเทศนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2543-2565	59
รูปภาพ 5 แผนภูมิมูลค่าเงินลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของประเทศไทยปี 2558-2565.....	60
รูปภาพ 6 เงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของประเทศไทยจำแนกตามประเทศผู้รับการลงทุน	62
รูปภาพ 7 แผนภูมิแสดงมูลค่าการลงทุนขาออกของประเทศต่าง ๆ ในปีพ.ศ.2564.....	63
รูปภาพ 8 แผนภูมิแสดงมูลค่าการลงทุนขาออกของประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ระหว่างปี พ.ศ.2533-2564	64
รูปภาพ 9 มูลค่าการลงทุนขาออกของประเทศสหราชอาณาจักร สาธารณรัฐประชาชนจีน สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ และราชอาณาจักรไทย ระหว่างพ.ศ 2533-2564.....	65
รูปภาพ 10 แผนภูมิแสดงจำนวนข้อเรียกร้องของนักลงทุนต่างชาติภายใต้สนธิสัญญาการลงทุน ...	193
รูปภาพ 11 แผนภูมิแสดงมูลค่าการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศสะสม ปี พ.ศ. 2564 ของประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์และประเทศไทย	238
รูปภาพ 12 แผนภูมิแสดงการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของจีน ปี 2543-2564.....	272
รูปภาพ 13 แผนภูมิแสดงการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสหราชอาณาจักร แบ่งตามภูมิภาคการลงทุนระหว่างปี 2561-2564	306
รูปภาพ 14 แผนภาพแสดงยุทธศาสตร์การพัฒนาคาร์วไทยสู่โลก พ.ศ.2559-2564	362
รูปภาพ 15 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ.....	394

ตาราง 1 คำย่อภาษาไทยและต่างประเทศ

สรุปคำย่อภาษาไทย	
คำย่อ	ชื่อเต็ม
รพท.	ธนาคารแห่งประเทศไทย
บสย.	บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม
สคต.	สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ
สนพ.	สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน
สปร.	สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน
สศช.	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สสว.	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สรุปคำย่อภาษาต่างประเทศ		
คำย่อ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อหรือคำแปล
ACFTA	ASEAN-China Trade Agreement	ความตกลงการค้าเสรี อาเซียน-จีน
ACIA	ASEAN Comprehensive Investment Agreement	ความตกลงด้านการลงทุน ของอาเซียน
ACRA	Accounting and Corporate Regulatory Authority	หน่วยงานกำกับดูแลด้าน บัญชีและบริษัทภิบาล
AHKFTA	ASEAN-Hongkong, China Free Trade Agreement	ความตกลงการค้าเสรี อาเซียน-ฮ่องกง
AHKIA	Agreement on Investment among the Governments of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China and the Member States of the Association of Southern Asian Nations	ความตกลงด้านการลงทุน อาเซียน-ฮ่องกง
AIA	Framework Agreement on the ASEAN Investment Area	กรอบความตกลงในเขต ลงทุนอาเซียน

สรุปคำย่อภาษาต่างประเทศ		
คำย่อ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อหรือคำแปล
AIA	The Annual Investment Allowance	ค่าใช้จ่ายการลงทุนประจำปี
AICO	ASEAN Cooperation Scheme	ความร่วมมือด้าน อุตสาหกรรมของอาเซียน
AIIB	The Asian Infrastructure Investment Bank	ธนาคารเพื่อการลงทุน โครงสร้างพื้นฐานในเอเชีย
AMTA	Association of Massage Therapists Australian Inc	สมาคมนักนวดบำบัดแห่ง ออสเตรเลีย
ATISA	ASEAN Trade in Services Agreement	ความตกลงว่าด้วยการค้า บริการอาเซียน
ATMS	Australian Traditional Medicine Society Ltd	สมาคมแพทย์แผนโบราณ แห่งออสเตรเลีย
ATP	ASEAN Tourism Professional	บุคลากรด้านการท่องเที่ยว อาเซียน
ATPRS	ASEAN Tourism Professional Registration System	ระบบทะเบียนบุคลากรด้าน การท่องเที่ยวอาเซียน
BEIS	Department for Business Energy & Industrial Strategy	กระทรวงยุทธศาสตร์ธุรกิจ พลังงานและอุตสาหกรรม แห่งสหราชอาณาจักร
BIE	Bureau International des Expositions	องค์การนิทรรศการ นานาชาติ
BIT	Bilateral Investment Treaty	ความตกลงทวิภาคีด้านการ ลงทุน
BOI	The Board of Investment of Thailand	สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการลงทุน
BRI	Belt and Road Initiative	นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง / เส้นทางเส้นทางสายไหมใหม่
CCPIT	China Council for the Promotion of International	สภาส่งเสริมการค้าระหว่าง

สรุปคำย่อภาษาต่างประเทศ		
คำย่อ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อหรือคำแปล
	Trade	ประเทศแห่งประเทศจีน
CDB	China Development Bank	ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่ง ประเทศจีน
CDG	Capability Development Grant	กองทุนพัฒนาความสามารถ
CPC	Provisional Central Product Classification	การจำแนกประเภท ผลิตภัณฑ์กลาง
DBT	Department for Business and Trade	กระทรวงธุรกิจและการค้า แห่งสหราชอาณาจักร
DEAs	Digital Economy Agreements	ข้อตกลงเศรษฐกิจดิจิทัล
DEAs	Digital Economy Agreements	ข้อตกลงกับประเทศ ออสเตรเลีย
DEPA	Digital Economy Partnership Agreement	ข้อตกลงร่วมกับประเทศชิลี กับนิวซีแลนด์
DESNZ	Department for Energy Security and Net Zero	กระทรวงความมั่นคงด้าน พลังงาน และการลดการ ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิ เป็นศูนย์แห่งสหราชอาณาจักร
DIT	Department for International Trade	กระทรวงการค้าระหว่าง ประเทศแห่งสหราชอาณาจักร
DSIT	Department for Science Innovation and Technology	กระทรวงฝ่ายนวัตกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แห่งสหราชอาณาจักร
DTA	Double Tax Agreement	อนุสัญญาภาษีซ้อน
EDB	Economic Development Board	คณะกรรมการเพื่อการพัฒนา เศรษฐกิจแห่งสิงคโปร์

สรุปคำย่อภาษาต่างประเทศ		
คำย่อ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อหรือคำแปล
EDG	Enterprise Development Grant	กองทุนพัฒนาองค์กร
EEC	Eastern Economic Corridor	โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจ พิเศษภาคตะวันออก
EFTA	European Free Trade Association	สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป
ESG	Enterprise Singapore	
EXIM Bank	Export-Import Bank of Thailand	ธนาคารเพื่อการส่งออกและ นำเข้าในประเทศไทย
FDI	Foreign Direct Investment	การลงทุนโดยตรงจาก ต่างประเทศ
FIPA	Foreign Investment Promotion and Protection Agreement	ความตกลงว่าด้วยการ ส่งเสริมและคุ้มครองการ ลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ ระหว่างไต้หวันและแคนาดา
FTA	Free Trade Area	ความตกลงการค้าเสรี
GATS	General Agreement on Trade in Services	ความตกลงทั่วไปว่าด้วย การค้าบริการ
GDP	Gross Domestic Product	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
GIA	Global Innovation Alliance	-
GLCs	Government-Linked Companies	บริษัทที่เชื่อมอยู่กับรัฐบาล
GMP	Good Manufacturing Practice	การปฏิบัติที่ดีในการผลิต อาหาร
GSP	Generalized System of Preference	สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร เป็นการทั่วไป
HACCP	Hazard Analysis Critical Control Point	มาตรฐานการผลิตที่มี มาตรการป้องกันอันตราย
HMTC	His Majesty's Trade Commissioner	-

สรุปคำย่อภาษาต่างประเทศ		
คำย่อ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อหรือคำแปล
ICV	Innovation and Capability Voucher Scheme	-
IE Singapore	International Enterprise Singapore	-
IIA	International Investment Agreement	ข้อตกลงการลงทุนระหว่างประเทศ
ITMs	Industry Transformation Maps	แผนการพัฒนากิจการของสิ่งคโปร์
JETRO	Japan External Trade Organization	กรมส่งเสริมการส่งออกและองค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น
JTEPA	Japan Thailand Economic Partnership Agreement	ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น
KSDPA	Korea-Singapore Digital Partnership Agreement	ข้อตกลงกับประเทศเกาหลี
LEAD	Local Enterprise and Association Development	การพัฒนาวิสาหกิจและสมาคมท้องถิ่น
MAI	Multilateral Agreement on Investment	ความตกลงพหุภาคีด้านการลงทุน
MFN	Most-Favored-Nation Treatment	หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง
MIIT	Ministry of Industry and Information Technology	กระทรวงอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ
MLI	Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent Base Erosion and Profit Shifting	อนุสัญญาเพื่อการยกเว้นภาษีซ้อนในการป้องกันการกัดกร่อนฐานภาษีและโอนกำไรไปยังประเทศที่มีอัตราภาษีต่ำ
MNCs	Multinational Corporations	บริษัทข้ามชาติ
MRA	Market Readiness Assistance	กองทุนความช่วยเหลือด้าน

สรุปคำย่อภาษาต่างประเทศ		
คำย่อ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อหรือคำแปล
		ความพร้อมของตลาด
MRAs	Mutual Recognition Arrangements	ข้อตกลงยอมรับร่วมในเรื่อง คุณสมบัติของนักวิชาชีพ อาเซียน
MRA-TP	ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professional	ข้อตกลงร่วมว่าด้วยการ ยอมรับคุณสมบัติของ บุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว อาเซียน
MTI	Ministry of Trade and Industry	กระทรวงการค้าและ อุตสาหกรรม
NAFTA	North America Free Trade Agreement	ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกา เหนือ
NCMs	Non-Conforming Measures	มาตรการที่ไม่สอดคล้องกับ พันธกรณี
NDRC	The National Development and Reform Commission	คณะกรรมการปฏิรูปและการ พัฒนาแห่งชาติจีน
NSRS	National Skills Recognition System	ระบบการรับรองทักษะ แห่งชาติ
NT	National Treatment	หลักการปฏิบัติอย่างชาติ
NTS	Non-Traditional Source	แหล่งที่มาที่ไม่ใช่แบบดั้งเดิม
OECD	The Organization for Economic Cooperation and Development	องค์การเพื่อความร่วมมือและ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ
OTOP	One Tambon One Product	หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
PACT	Partnership for Capability Transformation	มาตรการความร่วมมือเพื่อ การเปลี่ยนแปลงขีด ความสามารถ
PRs	Performance Requirements	ข้อกำหนดเกี่ยวกับการ

สรุปคำย่อภาษาต่างประเทศ		
คำย่อ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อหรือคำแปล
		ดำเนินการ
RCEP	Regional Comprehensive Economic Partnership Agreement	ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค
SADEA	Singapore-Australia Digital Economy Agreement	ข้อตกลงกับประเทศออสเตรเลีย
SAMR	State Administration for Market Regulation	สำนักงานบริหารจัดการ กฎระเบียบตลาดแห่งรัฐ
SDGs	Sustainable Development Goals	แผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
SINOSURE	China Export & Credit Insurance Corporation	บริษัทรับประกันการส่งออกแห่งประเทศจีน
SME D BANK	SME Development Bank	ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย
SMEs	Small and Medium-sized Enterprises	วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
SOEs	State-Owned Enterprises	รัฐวิสาหกิจภายใต้การกำกับดูแลของรัฐวิสาหกิจ
SPC	Strategic Planning Committee	คณะกรรมการธิการแผนงาน
SPRING	Standard Productivity and Innovation Board	คณะกรรมการมาตรฐานผลผลิตและนวัตกรรม
TACs	Trade Associations and Chambers	สมาคมการค้าและหอการค้า
TAFTA	Thailand-Australia Free Trade Agreement	ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
TCDC	Thailand Creative and Design Center	ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ
TM	Traditional Thai Massage	นวดแผนไทย

สรุปคำย่อภาษาต่างประเทศ		
คำย่อ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อหรือคำแปล
TOI	Thailand Overseas Investment Promotion Division	กองส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ
TOISC	Thailand Overseas Investment Support Center	ศูนย์พัฒนาการลงทุนไทยในต่างประเทศ
TRA	Trade Remedies Authority	หน่วยงานเยียวยาทางการค้า
TRIMs	Agreement on Trade-Related Investment Measure	มาตรการลงทุนที่เกี่ยวกับการค้า
UKEF	UK Export Finance	หน่วยงานที่ดูแลด้านการเงินการส่งออกของสหราชอาณาจักร
UKSDEA	United Kingdom-Singapore Digital Economy Agreement	ข้อตกลงเศรษฐกิจดิจิทัลระหว่างสหราชอาณาจักร-สิงคโปร์
USMCA	United States-Mexico-Canada Agreement	ข้อตกลงการค้าเสรีใหม่ระหว่างสหรัฐอเมริกา เม็กซิโกและแคนาดา
WTO	World Trade Organization	องค์การการค้าโลก

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

หลายทศวรรษที่ผ่านมาไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จจากการใช้นโยบาย ส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ หากพิจารณาจากสถิติในช่วง 3 ปีหลังก็สามารถเห็นได้ถึงการเติบโตของมูลค่าการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ กล่าวคือ ในปีพ.ศ. 2563 มูลค่าเงินลงทุนอยู่ที่ 168,812 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นมาเป็น 318,341 ล้านบาทในปีพ.ศ. 2564 และในปีพ.ศ. 2565 นี้มูลค่าเงินลงทุนเพิ่มจากปีก่อนกว่าร้อยละ 36 โดยมีมูลค่าเงินลงทุนอยู่ที่ 433,971 ล้านบาท¹ ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์หลายประการ เช่น อัตราการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น การได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ² ทั้งนี้ในช่วงเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบันประเทศไทยได้หันมาให้ความสนใจส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศมากขึ้นและมองเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกโดยหากพิจารณาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้น ได้เริ่มมีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 7 กล่าวคือในช่วง พ.ศ. 2535-2539 แล้ว³ เนื่องจากการที่รัฐเห็นประโยชน์ของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในการสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับวิสาหกิจ ทั้งในแง่ของการแสวงหาตลาด การแสวงหาทรัพยากร การเพิ่มความหลากหลายของกลุ่มลูกค้าและเพื่อลดความเสี่ยงด้านรายได้ แหล่งวัตถุดิบและปัจจัยการผลิต เช่น ความเสี่ยงจากการเพิ่มสูงขึ้นของราคาวัตถุดิบและราคาปัจจัยการผลิต จากการพิจารณาสถิติเงิน

¹ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, "รายงานและสถิติการลงทุนจากต่างประเทศ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2566. แหล่งที่มา: https://www.boei.go.th/index.php?page=statistics_oversea_report_st&language=th

² ปิยะพรธร ช่างวัฒนชัย, เศรษฐศาสตร์การลงทุนระหว่างประเทศ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2565), หน้า.1

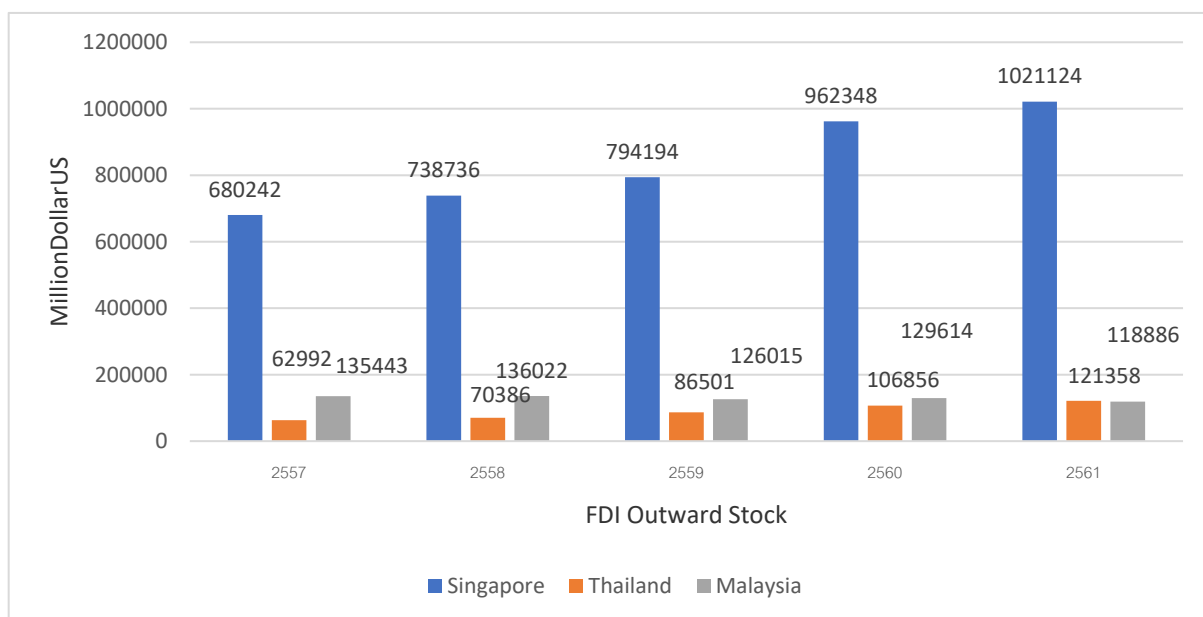
³ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) 5. แนวทางการพัฒนาหลักของประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7

5.1 แนวทางการรักษาอัตราเติบโตทางเศรษฐกิจให้อยู่ระดับที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ ประกอบด้วย

5.1.3 พัฒนาอุตสาหกรรมการค้าและการลงทุน โดยเน้นการสร้างโอกาสในการแข่งขันประกอบธุรกิจการค้าและการลงทุนของไทยในต่างประเทศ และทำการผ่านคลายกฎระเบียบทางภาครัฐให้เอื้อต่อการดำเนินงานของภาคเอกชน และเน้นให้เอกชนเป็นแกนนำในการพัฒนาอุตสาหกรรม การลงทุนจากต่างประเทศ ส่วนภาครัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนและกำกับดูแล

ลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศไทยทราบว่าประเทศไทยมีระดับเงินลงทุนทางตรงในต่างประเทศต่ำกว่าประเทศที่มีรายได้ระดับสูงและระดับกลางอื่น ๆ รวมถึงสหราชอาณาจักร ประเทศจีนและประเทศสิงคโปร์

ตารางด้านล่างนี้แสดงการเปรียบเทียบมูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศไทย สิงคโปร์ ไทยและจีนในปีพ.ศ. 2557-2561

รูปภาพ 1 แผนภูมิแสดงสถิติเงินลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศไทยเปรียบเทียบกับสหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐประชาชนจีนปี 2557-2561

จากการทบทวนวรรณกรรมได้พบวรรณกรรมที่พิสูจน์ว่าประเทศผู้ส่งออกการลงทุนมีอิทธิพลต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ตลอดจนวรรณกรรมที่แสดงวิธีการที่ประเทศผู้ส่งออกการลงทุนต่าง ๆ ใช้ในการเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจของประเทศตนในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ⁴ เมื่อประเมินมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยโดยใช้**หลักประสิทธิผล (Effectiveness)** ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดย “ความหมายของหลักประสิทธิผล คือ การบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่พึงปรารถนาหรือเป็นไปตามที่คาดหวังไว้เมื่อพิจารณาจากการนำผลของงานหรือกิจกรรม

⁴ Narula, R. 1993. Technology, international business and Porter's "Diamond": Synthesizing a dynamic competitive development model. *Management International Review*, 33(2): pp. 85-107.

ที่ได้รับมาจากการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจไทยในต่างประเทศมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้น พบว่า “แม้ประเทศไทยจะมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน⁵ ผลที่เกิดขึ้น คือ แม้ว่ามูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยนั้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่จากการเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ มูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่ต่ำ อีกทั้งการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนโดยวิสาหกิจขนาดใหญ่ ในส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นยังคงประสบปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ จึงสรุปได้ว่า **“การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ยังไม่เป็นไปตามหลักประสิทธิผล”** ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นหนึ่งในหลักการสำคัญของหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามเจตนารมณ์ของมาตรา 3/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546⁶

ในส่วนของการประเมินการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศโดยอาศัย 2 หลักการ ได้แก่ (1) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงานเป็นการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ได้ผลลัพธ์มากที่สุดโดยใช้ต้นทุนหรือทรัพยากรน้อยที่สุดและ (2) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) คือ การบรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่พึงปรารถนาหรือเป็นไปตามที่คาดหวังไว้ โดยการประเมินโดยใช้หลักประสิทธิผลนั้นจะพิจารณาจากการนำผลของงานหรือกิจกรรมที่ได้รับ เปรียบเทียบกับ

⁵ โปรดดูเชิงอรรถที่ 3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539)

⁶ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1

การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอน การปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจการอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงาน การจัดสรรงบประมาณ และการบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ ต้องคำนึงถึงหลักการตามวรรคหนึ่ง ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยเฉพะอย่างยิ่ง ให้นิ่งถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูลการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรานี้ จะตราพระราชกฤษฎีกากำหนด หลักเกณฑ์ และวิธีการในการปฏิบัติราชการและการสั่งการให้ส่วนราชการและข้าราชการปฏิบัติก็ได้”

วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้น⁷ ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 6⁸ และมาตรา 10⁹ จากการทำงานของหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมีหลายหน่วยงานแต่ยังขาดการแผนงานและการจัดทำกรอบการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างสอดคล้องและมีทิศทางแนวเดียวกัน ส่งผลให้ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานเพื่อให้เกิดผลปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ทั้งยังขาดหน่วยงานที่มีอำนาจกำกับดูแลและประเมินผล ดังนั้นการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและการอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจึงไม่เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคแรก¹⁰ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 6 และมาตรา 10¹¹

⁷ สุธิดา เสาวคนธ์, "ประสิทธิภาพกับประสิทธิผลต่างกันอย่างไร?" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.spu.ac.th/fac/account/th/content.php?cid=22475>.

⁸ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 6

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

- (1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
- (2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- (3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- (4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกิดความจำเป็น
- (5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- (6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- (7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ”

⁹ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 10

ในกรณีที่ภารกิจใดมีความเกี่ยวข้องกับหลายส่วนราชการหรือเป็นภารกิจที่ใกล้เคียงหรือต่อเนื่องกัน ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนั้นกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิด การบริหารราชการแบบบูรณาการร่วมกัน โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

ให้ส่วนราชการมีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติราชการของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือหัวหน้าคณะผู้แทนในต่างประเทศ เพื่อให้การบริหารราชการแบบบูรณาการในจังหวัดหรือในต่างประเทศ แล้วแต่กรณีสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายได้ครบถ้วนตามความจำเป็นและบริหารราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

¹⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคแรก รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลางส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงิน

การศึกษาเพื่อทราบถึงสาเหตุที่ทำให้การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทยอยู่ในระดับที่ต่ำ โดยเฉพาะการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมไปถึงการศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยกับประเทศต้นแบบซึ่งมีวิสาหกิจลงทุนทางตรงในต่างประเทศในระดับสูงเพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจไทยโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยมีศักยภาพในการแข่งขันกับวิสาหกิจของต่างประเทศได้ในบางประเภทธุรกิจ รวมถึงธุรกิจร้านอาหารไทย ธุรกิจไทยสปา ภาครัฐจึงควรพิจารณาส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีศักยภาพและต้องการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในรูปแบบของการประกอบกิจการในต่างประเทศเพื่อให้สามารถเข้าไปจัดตั้งกิจการและดำเนินกิจการในต่างประเทศได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้ประกอบการและต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในฐานะผู้ส่งออกการลงทุน

จากการศึกษาการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเปรียบเทียบกับมาตรการในเรื่องเดียวกันของประเทศอื่น ๆ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐประชาชนจีน และสาธารณรัฐสิงคโปร์ สรุปได้ว่ามาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศยังไม่เพียงพอที่จะทำให้อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในธุรกิจที่มีศักยภาพ ได้แก่ ธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา มีความพร้อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เนื่องจากผู้ประกอบการยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ 2 ประการ คือ ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและการประกอบกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน และปัญหาและอุปสรรคในการส่งเงินลงทุนเข้าไปและออกจากประเทศผู้รับการลงทุน จึงสมควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมนโยบายในเรื่องการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่มีการกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และตัวชี้วัดที่ชัดเจนเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายสามารถกำหนดมาตรการในเรื่องดังกล่าว

งบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนา เจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้นำบริการประชาชนให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

¹¹ โปรดดูเชิงอรรถที่ 9 และ 10

ได้อย่างตรงจุด อีกทั้งการมีนโยบายในเรื่องการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่มีการกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และตัวชี้วัดที่ชัดเจนย่อมส่งผลให้เกิดการประสานงานและบูรณาการระหว่างหน่วยงานหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงยังสามารถติดตามและประเมินผลของการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามแนวนโยบายต่อไป

1.2 สมมติฐานในการวิจัย

มาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศยังไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย อีกทั้งบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจน โดยยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและยังขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงาน ดังนั้นประเทศไทยควรกำหนดนโยบายในเรื่องดังกล่าวที่มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ในรูปแบบของ “แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามมาตรา 11(1) ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 และ “แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสานกับหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้องตามมาตรา 11(5) มาตรา 16(3) มาตรา 17(5) มาตรา 37 และมาตรา 38 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อทราบและเข้าใจสถานการณ์ภาพและปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

(2) เพื่อทราบและเข้าใจมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

(3) เพื่อทราบและเข้าใจมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของรัฐต่างประเทศในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (Comparative Study): ประเทศสิงคโปร์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหราชอาณาจักร

(4) เพื่อทราบและเข้าใจมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประเภทธุรกิจร้านอาหารไทย และธุรกิจไทยสปา

(5) เพื่อเสนอแนะมาตรการและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

(1) ศึกษาสถานภาพและปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

(2) ศึกษามาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

(3) ศึกษาเปรียบเทียบมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของรัฐต่างประเทศในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (Comparative Study): ประเทศสิงคโปร์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหราชอาณาจักร

(4) ศึกษามาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประเภทธุรกิจร้านอาหารไทย และธุรกิจไทยสปา

(5) เสนอแนะมาตรการและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิจัย

(1) ทราบและเข้าใจสถานภาพและปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

(2) ทราบและเข้าใจมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

(3) ทราบถึงมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของรัฐต่างประเทศในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (Comparative Study): ประเทศสิงคโปร์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหราชอาณาจักร

(4) ทราบถึงมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประเภทธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา

(5) เสนอแนะมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่เพียงพอและเหมาะสมแก่ธุรกิจทั่วไปและธุรกิจร้านอาหารไทย และธุรกิจไทยสปาโดยเฉพาะเจาะจง

ทั้งนี้ข้อเสนอแนะดังกล่าวจะเป็นคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เนื่องจากแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเรื่องการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจะเป็นการกำหนดทิศทางเพื่อก่อให้เกิด (1) การปฏิบัติการในรูปแบบของมาตรการในการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และ (2) การบูรณาการให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย นอกจากนั้นการที่แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเรื่องการลงทุนทางตรงในต่างประเทศได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนย่อมทำให้สามารถทำให้เกิดการติดตามประเมินผลและพัฒนาการดำเนินการเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศต่อไป

เมื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยได้รับการอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมการลงทุนและสามารถลงทุนทางตรงในต่างประเทศโดยการจัดตั้งธุรกิจและประกอบกิจการในต่างประเทศได้ย่อมก่อให้เกิดผลดีแก่ประเทศไทยในฐานะผู้ส่งออกการลงทุนในประเด็นต่าง ๆ มากมาย ซึ่งรวมถึงประโยชน์ในด้านการนำรายได้ทางการเงินเข้าสู่ประเทศ การส่งออกและการผลิตการลงทุนในประเทศ การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี ปรับปรุงมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติ การยกระดับอุตสาหกรรมภายในประเทศ การเพิ่มผลผลิต การจ้างงานการอำนวยความสะดวกในการ

เข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประโยชน์ทุกด้านที่กล่าวในข้างต้นจะส่งผลให้เกิดผลสูงสุดในทางเศรษฐกิจ คือ “การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย”

1.6 วิธีการศึกษาวิจัย

(1) การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) กล่าวคือ การศึกษาค้นคว้า รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ ตลอดจนเอกสารและตัวบทกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ

ผู้เขียนได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเพื่อช่วยกำหนดกรอบความคิดในเรื่องให้การกำหนดปัญหาและสมมติฐานเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อค้นพบทางวิชาการอื่น ๆ ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ กับข้อมูลปัจจุบัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสะสมความรู้ ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องยืนยันให้ประจักษ์ว่าวิธานิพนธ์ฉบับนี้สามารถต่อยอดและเติมเต็มช่องว่างความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบันให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีการศึกษาอย่างจำกัดเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจากประเทศผู้ส่งออกการลงทุน ส่วนใหญ่การศึกษาในบริบทของประเทศไทยนั้นเป็นการศึกษาในเรื่องการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ ในกรณีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในบริบทของประเทศไทยที่เศรษฐกิจพัฒนาแล้วในฐานะประเทศผู้ส่งออกการลงทุน เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าวิสาหกิจจากประเทศที่เศรษฐกิจพัฒนาแล้วเริ่มการลงทุนทางตรงในต่างประเทศก่อนวิสาหกิจในตลาดเกิดใหม่ งานวิชาการในประเทศไทยเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศนั้นมีอยู่จำกัดจะมีเพียงงานวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องดังกล่าวในประเด็นที่ว่าหากมีการสนับสนุนการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่เพียงพอและเหมาะสมแล้วจะส่งผลต่อประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ส่งออกการลงทุนอย่างไร อย่างไรก็ตามการศึกษาเรื่องดังกล่าวในบริบททางกฎหมายกลับยังไม่มีปรากฏ อนึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่างานวิชาการด้านกฎหมายในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจไทยนั้นมุ่งเน้นไปที่การศึกษาเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเนื่องจากในอดีตประเทศไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมวิสาหกิจต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเป็นหลัก ทั้งนี้ในส่วนวรรณกรรมที่ศึกษาในประเด็นของการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศโดยเฉพาะเจาะจงนั้นยังไม่มีปรากฏ

(2) การวิจัยภาคสนาม (Field Research) กล่าวคือ การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนของไทย ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย ทั้งกลุ่มที่มีความสนใจในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศและกลุ่มที่กำลังลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

บทที่ 2

สถานภาพและปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย

ในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

การศึกษสถานภาพและปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก ได้แก่ “สถานภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย” โดยมีวัตถุประสงค์ในการแสดงถึงศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยที่สามารถแข่งขันได้ในต่างประเทศ โดยเนื้อหาในส่วนนี้จะเริ่มต้นจากความหมายและความสำคัญของของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งการให้คำจำกัดความในแนวทางสากลและการให้คำจำกัดความตามบริบทของกฎหมายไทย และในส่วนนี้ยังได้แสดงถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่มาและแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับเศรษฐกิจไทย และการแสดงศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สามารถแข่งขันได้ในต่างประเทศ ส่วนต่อมาเป็นเรื่องเด่นของวิสาหกิจไทยกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยกล่าวถึงความหมายและประเภทของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทย นอกจากนี้ยังมีในส่วนของการเปิดเสรีกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพื่อแสดงว่าหลักการเปิดเสรีส่งผลต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทยอย่างไร และในส่วนท้ายของการแสดงสถานภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจะแสดงถึงข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทยในอดีตจนถึงปัจจุบันโดยทั่วไป และข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย โดยเฉพาะเจาะจง ต่อมาส่วนที่สองของการศึกษาในบทนี้เป็นการศึกษา “ปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ” โดยการแสดงถึงปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ 2 ประการหลัก ได้แก่ ประการแรกปัญหาและอุปสรรคจากกฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุน ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและการประกอบกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน ปัญหาและอุปสรรค

ในการส่งเงินลงทุนเข้าไปและออกจากประเทศผู้รับการลงทุน ประการที่สองปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ การขาดข้อมูลที่จำเป็นในเข้าสู่ตลาดและดำเนินกิจการในต่างประเทศ การเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนและการขาดหลักทรัพย์เพื่อการค้ำประกันสินเชื่อ การขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจ

ทั้งนี้ จากการที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้กำหนดกรอบการศึกษาไปที่การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย จึงจำเป็นต้องเริ่มต้นจากความเข้าใจ ความหมายและความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

2.1 ความหมายและความสำคัญของของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ในปัจจุบันไม่มีคำจำกัดความที่เป็นสากลของคำว่า “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” (Small and Medium Enterprises: SMEs) โดยแต่ละประเทศมีคำจำกัดความของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่แตกต่างกันไป แม้กระทั่งหน่วยงานในระดับนานาชาติยังมีคำจำกัดความของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่แตกต่างกันไปเช่นกัน โดยมีตัวอย่างดังนี้ ธนาคารโลก (World Bank) กำหนดให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นวิสาหกิจที่มีพนักงานไม่เกิน 300 คน¹² โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program) กำหนดให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นวิสาหกิจที่มีพนักงานไม่เกิน 200¹³ คน คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) กำหนดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นวิสาหกิจที่มีพนักงานน้อยกว่า 250 คน มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 50 ล้านยูโร และมียอดเงินคงเหลือไม่เกิน 43 ล้านยูโร¹⁴ และ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) กำหนดให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นวิสาหกิจที่มีการจ้างงานน้อยกว่า 250 คน โดยแบ่งออกเป็นวิสาหกิจรายย่อยมีการจ้างงานน้อยกว่า

¹² Krzysztof Wach, "Small and Medium-Sized Enterprises in the Modern Economy," in *The Challenges of Management in Turbulent Times: Global Issues from Local Perspective*, ed. Andrzej Mariański Marcela Rebeca Contreras Loera (Universidad de Occidente, 2015).p 84

¹³ Evaluation Office, "Essentials: Synthesis of Lessons Learned,"(United Nation Development Programme(UNDP), 1999).p 1

¹⁴ Wach, K., "Small and Medium-Sized Enterprises in the Modern Economy," in *The Challenges of Management in Turbulent Times: Global Issues from Local Perspective*.p 82

10 คน วิสาหกิจขนาดเล็กมีการจ้างงานพนักงาน 10 -49 คน และวิสาหกิจขนาดกลาง มีการจ้างงานพนักงาน 50-249 คน¹⁵ จากตัวอย่างของคำจำกัดความของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของหน่วยงานระดับนานาชาติ จึงสรุปได้ว่า “จำนวนพนักงาน” เป็นเกณฑ์หลักในการพิจารณาว่าวิสาหกิจหนึ่ง ๆ จะถูกจัดอยู่ในขนาดใด ทั้งนี้อาจพิจารณาประกอบกับเกณฑ์หรือตั้งบ่งชี้อื่นอื่น ๆ ได้แก่ รายได้ มูลค่าสินทรัพย์คงเหลือ

จากการที่แต่ละประเทศมีคำจำกัดความของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่แตกต่างกันไป จากการพิจารณาคำจำกัดความของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศในอาเซียน สามารถจำแนกออกเป็นลักษณะที่สำคัญได้หลายประการ *ประการที่หนึ่ง* สมาชิกในกลุ่มอาเซียนจะใช้เกณฑ์เกี่ยวกับจำนวนพนักงานในกิจการเป็นเกณฑ์หลักซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดเกณฑ์ของหน่วยงานระดับนานาชาติ ซึ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศอาเซียนจะกำหนดจำนวนพนักงานระหว่าง 100-300 คน โดยมีเพียง 4 ประเทศ ได้แก่ บรูไน อินโดนีเซีย ลาวและพม่าที่ใช้เกณฑ์จำนวนพนักงานน้อยกว่า 100 คน *ประการที่สอง* สมาชิกอาเซียน ยกเว้นบรูไนและกัมพูชามีการกำหนดใช้เกณฑ์อื่น ๆ เช่น รายได้ต่อปี มูลค่าสินทรัพย์คงเหลือ เข้ามาเสริมกับเกณฑ์จำนวนพนักงานซึ่งเป็นเกณฑ์หลักในการจำแนกขนาดของวิสาหกิจ *ประการที่สาม* ในบางประเทศ เช่น เวียดนาม ไทย ได้จำแนกวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมลงไปอีกเป็นวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprises) ซึ่งเป็นกิจการที่มีจำนวนคนงานน้อยมาก เช่น ประเทศไทยกำหนดการจ้างงานของวิสาหกิจรายย่อย ไม่เกิน 5 คน ในการดำเนินกิจการวิสาหกิจประเภทนี้อาจไม่ได้ขึ้นทะเบียนธุรกิจแต่กลับเป็นวิสาหกิจมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ

นอกจากคำจำกัดความที่ว่า “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ซึ่งใช้เกณฑ์ในเชิงปริมาณแล้ว ยังมีแนวคิดในการให้คำนิยามเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม¹⁶ โดยอธิบายว่าองค์กรธุรกิจหรือวิสาหกิจในรูปแบบอย่างง่ายที่เกิดขึ้นจากคนเดียวหรือหลายคน มีความเป็นอิสระ เจ้าของดำเนินการด้วยตนเอง ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบุคคลหรือธุรกิจอื่น มีต้นทุนในการดำเนินงานต่ำและมีพนักงานจำนวนไม่มากเพื่อทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยใช้ทรัพยากร

¹⁵ OECD, "Enterprises by Business Size," [Online] Accessed: 7 July 2023. Available from: <https://data.oecd.org/entrepreneur/enterprises-by-business-size.htm>

¹⁶ Mel Scott and Richard Bruce, "Five Stages of Growth in Small Business," *Long Range Planning* 20, 3 (1987).pp 45-52

ที่หลากหลายเพื่อให้ได้มาซึ่งกำไร โดยแต่ละประเทศจะมีการแบ่งแยกขนาดของวิสาหกิจภายในประเทศ จากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสถานประกอบการทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นภาคบริการ ค่าปลีกค้าส่ง ภาคการผลิตที่เกี่ยวกับจำนวนการจ้างงาน รายได้หรือสินทรัพย์ซึ่งประเทศส่วนใหญ่จะใช้เกณฑ์การจ้างงานเป็นเกณฑ์หลักในการกำหนดขนาดของวิสาหกิจ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับนิยามเชิงคุณภาพแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยได้นิยามลักษณะเฉพาะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้ดังต่อไปนี้ (1) มีการบริหารจัดการที่อิสระ โดยปกติเจ้าของจะเป็นจัดการกิจการเอง (2) จัดหาเงินทุนและความเป็นเจ้าของอยู่ที่กลุ่มคนเล็ก ๆ (3) พื้นที่การดำเนินการอยู่ในท้องถิ่น (4) วิสาหกิจนั้นจะเล็กหากเทียบกับวิสาหกิจอื่นในประเภทเดียวกัน และยังมีลักษณะที่ทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแตกต่างจากวิสาหกิจขนาดใหญ่คือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความยืดหยุ่น มีนวัตกรรม ความรวดเร็วในการปรับตัวเมื่อมีการตัดสินใจเกิดขึ้น และความสำเร็จของวิสาหกิจจะขึ้นอยู่กับความสามารถของเจ้าของหรือผู้ประกอบการ หากพิจารณาก็จะเห็นได้ว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมและการจ้างงานอันเป็นรากฐานสำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการศึกษาหลายอันที่กล่าวว่าการเข้าสู่ตลาดของบริษัทใหม่และโอกาสที่จะบริหารจัดการบริษัทให้ประสบความสำเร็จนั้นเป็นปัจจัยสำคัญของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมคิดเป็นร้อยละ 90 ของวิสาหกิจในทุก ๆ ประเทศ วิสาหกิจประเภทนี้มีศักยภาพในการเติบโตและพัฒนาทั้งในประเทศที่พัฒนาและประเทศที่กำลังพัฒนา ผู้เขียนเห็นว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นก่อให้เกิดความเป็นพลวัต ยืดหยุ่น และนวัตกรรมในแต่ละประเทศโดยไม่มีข้อยกเว้น และการเติบโตอย่างมั่นคงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการเติบโตของเศรษฐกิจและการพัฒนาของประเทศ

จากการศึกษาเอกสารประเภทงานวิจัย และตำราวิชาการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะการประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทำให้สามารถสรุปลักษณะการดำเนินงานที่เป็นเอกลักษณ์ได้ดังนี้ **วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมคือวิสาหกิจที่มีนวัตกรรม** ซึ่งหมายถึง การสร้างสรรค์สิ่งที่ยังไม่เคยมีมาก่อน หรือการทดลองใช้เป็นรายแรกโดยที่ยังไม่แน่ใจในผลที่จะตามมา เนื่องจากวิสาหกิจประเภทนี้ มีการบริหารจัดการที่อิสระ โดยปกติเจ้าของจะเป็นจัดการกิจการเองมีที่มาจากบุคคลที่ต้องการเป็นนายตนเอง รวมถึงคนรุ่นใหม่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง และการ

กล้าเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ¹⁷ ซึ่งนวัตกรรมต่าง ๆ นั้นทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสบความสำเร็จ เนื่องจากสิ่งที่คิดขึ้นใหม่แตกต่างจากสิ่งที่มีอยู่ในท้องตลาด จึงสามารถจับกลุ่มลูกค้าจากตลาดเฉพาะที่ไม่พึงพอใจผลิตภัณฑ์กระแสหลักของธุรกิจขนาดใหญ่ได้¹⁸ **วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่เน้นการผลิตคราวละมาก ๆ** เนื่องจากเป็นการดำเนินกิจการในระยะเริ่มต้น จึงมีกำลังการผลิตและเงินทุนที่ไม่มากเท่าธุรกิจขนาดใหญ่และไม่เน้นการแข่งขันเรื่องราคาโดยตรง เนื่องจากธุรกิจขนาดใหญ่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า แต่มุ่งเน้นการแข่งขันด้วยการสร้างความแตกต่างให้ผลิตภัณฑ์¹⁹ **วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังมีเอกลักษณ์** เพราะธุรกิจเช่นนี้มักเกิดขึ้นจากความบังเอิญ โดยมีจุดเริ่มต้นจากบุคคลที่มีแรงบันดาลใจ และมีความเป็นผู้ประกอบการอยู่ในตัว²⁰ **มีการบริหารจัดการที่อิสระ** โดยปกติเจ้าของจะเป็นจัดการกิจการเอง จัดหาเงินทุนและความเป็นเจ้าของอยู่ที่กลุ่มคนเล็ก ๆ จึงมีความยืดหยุ่นและมีความรวดเร็วในการปรับตัวเมื่อมีการตัดสินใจเกิดขึ้น และความสำเร็จของวิสาหกิจจะขึ้นอยู่กับความสามารถของเจ้าของหรือผู้ประกอบการ

จากลักษณะการดำเนินงานที่เป็นเอกลักษณ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทำให้เห็นว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมและการจ้างงานอันเป็นรากฐานสำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการศึกษาเป็นจำนวนมากกล่าวว่าการเข้าสู่ตลาดของบริษัทใหม่และโอกาสที่จะบริหารจัดการบริษัทให้ประสบความสำเร็จนั้นเป็นปัจจัยสำคัญของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมคิดเป็นกว่าร้อยละ 90 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมดในทุกประเทศ วิสาหกิจประเภทนี้มีศักยภาพในการเติบโตและพัฒนาทั้งในประเทศที่พัฒนาและประเทศที่กำลังพัฒนา ดังนั้นการเติบโตอย่างมั่นคงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการเติบโตของเศรษฐกิจและการพัฒนาของประเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรมมีวรรณกรรมจำนวนมากอธิบายถึงบทบาทและความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระบบเศรษฐกิจ โดยมีการเปรียบเทียบว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นกระดูกสันหลังของเศรษฐกิจ สามารถสรุปความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและ

¹⁷ ทะตะโอะ คิโยนาริ, ทฤษฎีวิสาหกิจขนาดกลางย่อม = Theory of Small and Medium Enterprises พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขปรับปรุง (รัฐแจ๊ง, 2542), หน้า.10

¹⁸ Jerome Katz and Richard Green, *Entrepreneurial Small Business*, 6 ed. (Boston: McGraw Hill, 2021).

¹⁹ Richard Branson Paul Dickinson, *It's Not About Size: Bigger Brands for Smaller Businesses* (London: Virgin Books, 2011).

²⁰ Martine Spence and Leila Hamzaoui-Essoussi, "Sme Brand Building and Management: An Exploratory Study," *European Journal of Marketing* 44(2010).

ขนาดย่อมต่อเศรษฐกิจของประเทศได้ในประเด็นสำคัญได้ดังนี้ (1) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นผู้ว่าจ้างแรงงานรายใหญ่ของประเทศ ทั้งในอุตสาหกรรมดั้งเดิม เช่น การก่อสร้าง และภาคอุตสาหกรรมใหม่ เช่น การให้บริการโดยผู้เชี่ยวชาญหรือบริการทางวิทยาศาสตร์²¹ (2) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีส่วนสำคัญต่อการสร้างรายได้ภายในประเทศ (3) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจขนาดใหญ่ (4) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีส่วนสำคัญในการส่งออกและนำเข้าของประเทศ (5) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมก่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมเนื่องจากการกระจายตัวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในท้องถิ่นมากกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่

“รัฐบาลมีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” โดยเฉพาะรัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนา จากศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น “รัฐบาลจึงควรมีบทบาทในการส่งเสริมการเติบโตและการพัฒนาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยการเข้ามาให้สิ่งสำคัญในการดำเนินการและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เติบโตและพัฒนา”²²

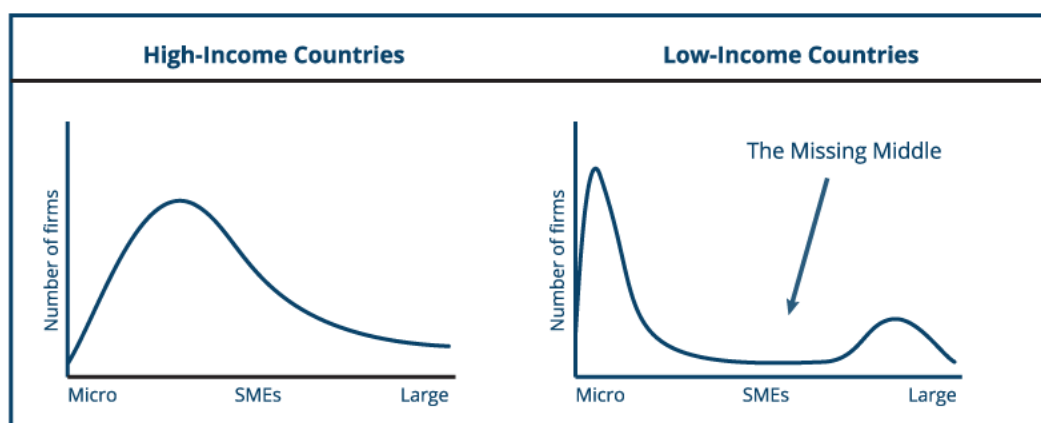
2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากข้อค้นพบที่ว่า “รัฐบาลมีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” นำมาสู่การศึกษาต่อไปในประเด็นการเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อทราบว่า การเติบโตและการพัฒนาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีลักษณะอย่างไรและปัจจัยของการเติบโตมีประการใดบ้าง จากข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี 2565 ประเทศไทยมีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากถึง 3,178,124 ราย จำแนกเป็นวิสาหกิจรายย่อยจำนวน 2,6713,345 ราย คิดเป็นร้อยละ 85.37 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมด วิสาหกิจขนาดย่อมจำนวน 421,588 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.27 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมด และวิสาหกิจขนาดกลางจำนวน 43,191 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.36 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมดซึ่งเห็นได้ว่าประเทศไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางในสัดส่วนที่น้อยมากหรือที่เรียกว่า “Missing Middle” ขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วจะมีสัดส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางประมาณร้อยละ 5-10 ของจำนวนวิสาหกิจ

²¹ Martin Binks and John Coyne, *Birth of Enterprise*, 1 ed. (University of Rhode Island, 1983).

²² David Smalibone, "Success and Failure in New Business Start-Ups," *International Small Business Journal* 8, 2 (1990).pp 34-45

ทั้งหมด ตามที่ปรากฏตามแผนภาพด้านล่าง โดยด้านซ้ายแสดงสถานการณ์ที่ประเทศพัฒนาแล้วจะมีสัดส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางประมาณร้อยละ 5-10 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมด ส่วนด้านขวาแสดงสถานการณ์ของไทยที่มีสัดส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางประมาณร้อยละ 1.36 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมดในปี 2565²³

รูปภาพ 2 แผนภาพแสดงสถานการณ์ “Missing Middle”

จากสถานการณ์ดังแผนภาพด้านขวา สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดย่อมในการพัฒนาเติบโตไปเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง ทั้งนี้จุดเด่นของวิสาหกิจขนาดกลาง คือ การที่มีศักยภาพในการแข่งขันระดับสากลจึงสามารถใช้ประโยชน์จากการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศและมีโอกาสในการสร้างสินค้านวัตกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงได้มากกว่าวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดย่อม²⁴ การที่วิสาหกิจขนาดเล็กพัฒนาเติบโตไปเป็นวิสาหกิจขนาดกลางย่อมส่งผลถึงการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันระดับสากลเป็นประโยชน์ต่อทั้งตัววิสาหกิจเองและประเทศที่วิสาหกิจตั้งอยู่ จึงเป็นที่มาของการทบทวนวรรณกรรมในเรื่องการเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งสรุปได้ว่าการพัฒนาของวิสาหกิจขนาดเล็กไปสู่วิสาหกิจขนาดใหญ่ขึ้นแบ่งออกเป็น 5 ระยะ ซึ่งเป็นผลจาก 4 วิถีที่ใหญ่ที่ทำให้วิสาหกิจขนาดเล็กเติบโตและพัฒนาโดยมีเป้าหมายแตกต่างกันไปตามลำดับ ได้แก่ ระยะเริ่มต้น (Inception Stage) ระยะอยู่รอด (Survival Stage) ระยะเติบโต (Growth Stage) ระยะขยายตัว (Expansion Stage) และระยะสมบูรณ์ (Maturity Stage) โดยการก้าวผ่านแต่ละขั้นของการเติบโตนั้นย่อมมีเหตุอันเป็นวิถีที่แตกต่างกันไป ระยะที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์

²³ มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, รายงานผลการศึกษา: การเติบโตของวิสาหกิจขนาดย่อมไปสู่วิสาหกิจขนาดกลาง (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565), หน้า.i

²⁴ Ibid. i

ฉบับนี้ ได้แก่ การพัฒนาจาก“ระยะเติบโต”ไปสู่“ระยะขยายตัว” ซึ่งหนึ่งในวิกฤตที่เกิดขึ้นในขณะนี้ คือ การแข่งขันจากคู่แข่งทางธุรกิจ ทั้งจากวิสาหกิจขนาดเดียวกันและวิสาหกิจขนาดใหญ่ในประเทศ ประกอบกับในสภาพการณ์ปัจจุบันประเทศไทยรวมถึงประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจำเป็นต้องเปิดเสรี ทางด้านการลงทุน การบริการ และการค้าส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสบภาวะที่ต้องแข่งขันมากยิ่งขึ้นทั้งระดับภายในประเทศและระดับนานาชาติ²⁵ ดังนั้น “วิสาหกิจขนาดเล็กที่ต้องการพัฒนาและเติบโตจากระยะเติบโตไปสู่ระยะขยายตัวจำเป็นต้องขยายสินค้าหรือขยายตลาด ซึ่งนอกจากตลาดภายในประเทศแล้วอาจพิจารณาในส่วนของธุรกิจระหว่างประเทศเพิ่มเติมจากการประกอบธุรกิจในประเทศเท่านั้นและหนึ่งในรูปแบบของการขยายตลาดโดยการทำธุรกิจระหว่างประเทศ คือ การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ”

นอกจากแนวคิดเกี่ยวกับการเติบโตของวิสาหกิจทั้งในเรื่องของพัฒนาการและขั้นตอนการเติบโตของวิสาหกิจขนาดเล็กไปสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางที่ทำให้ทราบถึงเหตุและปัจจัยของการเติบโตหรือพัฒนาของเติบโตหรือพัฒนาไปสู่ระยะถัดไป และสามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเติบโตของวิสาหกิจได้เป็น 5 ปัจจัยหลัก²⁶ ได้แก่ (1) ลักษณะเฉพาะของสินค้าและบริการรวมถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยี (2) ตลาดทั้งในและต่างประเทศ (3) การเงิน (4) บุคลากร และ (5) วิสัยทัศน์ของผู้ประกอบการ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพบว่าปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อการเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ การขยายตลาด ซึ่งนำมาสู่การศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ในเรื่องมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ซึ่งเป็นหนึ่งในรูปแบบของการขยายตลาดในต่างประเทศ เพื่อช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเอาชนะข้อจำกัดต่าง ๆ และมีโอกาสในการขยายตลาดในรูปแบบของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

2.1.2 ที่มาและแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ก่อนจะศึกษาเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจำเป็นต้องทราบถึง “แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจ

²⁵ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543

²⁶ มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, รายงานผลการศึกษา: การเติบโตของวิสาหกิจขนาดย่อมไปสู่วิสาหกิจขนาดกลาง, หน้า.

ขนาดกลางและขนาดย่อม” เพื่อเข้าใจความสำคัญของการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ จากการศึกษาที่มาของแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระดับสากลแนวคิดดังกล่าวได้เริ่มต้นจากนโยบายรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่มุ่งเน้นสนับสนุนกลุ่มธุรกิจขนาดเล็กตั้งแต่ปี ค.ศ.1940²⁷ ในช่วงต้นการให้คำจำกัดความของธุรกิจขนาดเล็กค่อนข้างกว้างและคลุมเครือ ภายใต้พระราชบัญญัติธุรกิจขนาดเล็ก พ.ศ. 2485 (The Small Business Act of 1942) ซึ่งมีหลักการและเหตุผลว่าธุรกิจขนาดเล็กมีความจำเป็นที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลเพราะกลุ่มธุรกิจนี้ไม่สามารถแข่งขันกับธุรกิจอื่นได้และเป็นองค์กรที่มีความเสียเปรียบด้านส่วนแบ่งตลาดและอำนาจต่อรอง²⁸ ดังนั้นรัฐบาลสหรัฐอเมริกาก็จัดตั้งหน่วยงานซึ่งเป็นตัวแทนของภาครัฐขึ้นมาเพื่อให้การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก นอกจากนี้จุดเริ่มต้นของการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา เมื่อพิจารณาต่อมาถึงวิวัฒนาการการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระดับสากลแม้ประเทศต่าง ๆ เริ่มมีความพยายามพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในช่วงระหว่างปี ค.ศ.1980-1990 อย่างไรก็ตามก็ตีจากการที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมถูกมองว่าไม่ได้มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจเท่าใดนักเมื่อเทียบกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ การส่งเสริมวิสาหกิจโดยภาครัฐจึงมุ่งเน้นไปที่กลุ่มวิสาหกิจขนาดใหญ่ จนกระทั่งจุดเปลี่ยนจากการที่กิจการขนาดใหญ่ในเขตเศรษฐกิจยุโรปตะวันตกและอเมริกาเหนือได้รับผลกระทบจากภาวะเงินเฟ้อ ค่าแรงขั้นต่ำที่สูงขึ้นส่งผลให้กิจการขนาดใหญ่จำเป็นต้องลดการจ้างงานและหันมาใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิต โดยกิจการขนาดใหญ่บางส่วนได้ย้ายฐานการผลิตจากประเทศบ้านเกิดในเขตเศรษฐกิจยุโรปตะวันตกและอเมริกาเหนือไปยังกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ส่งผลให้ผู้คนจำนวนมากในหลายชาติตะวันตกจำเป็นต้องเริ่มประกอบธุรกิจด้วยตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงภาวะไม่มีงานทำ ซึ่งการเริ่มประกอบธุรกิจด้วยตนเองนั้นได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลของ Margaret Thatcher ในประเทศอังกฤษ โดยเรียกการประกอบธุรกิจในลักษณะนี้ว่า Enterprise Economy ประกอบกับการที่รัฐบาลของประเทศในยุโรปตะวันออกในขณะนั้นไม่สามารถอุดหนุนอุตสาหกรรมของรัฐ เช่น อุตสาหกรรมเหล็กกล้าและการต่อเรือได้อีกต่อไปส่งผลให้ประชาชนประสบปัญหาว่างงานและหันมาดำเนินธุรกิจของตนเอง แนว

²⁷ Ololade Omolola Aboderin, "Innovation in Sme's; the Role of Associations and Agencies - a Comparison between Nigeria and Portugal,"(2017).

²⁸ The Association of Chartered Certified Accountants (ACCA), "(Accountants for Business) Small Business: A Global Agenda," [Online] Accessed: 5 July 2023. Available from: <http://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/small-business/pol-afb-sbaga.pdf>

ทางการดำเนินธุรกิจแบบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงถือกำเนิดขึ้นและได้ทวีความสำคัญเป็นลำดับ เนื่องจากวิสาหกิจเช่นนี้มีบทบาทในการสร้างงานเป็นอย่างมาก จากจุดเริ่มต้นนี้เองทำให้เริ่มเกิดมีแนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและการศึกษาเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นจำนวนมาก **สรุปได้ว่า การกำหนดความหมายและการเห็นถึงความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีที่มาจากความต้องการในการแก้ปัญหาจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยซึ่งเกิดขึ้นทั่วโลกจึงส่งผลให้มีการกำหนดความหมายของวิสาหกิจประเภทนี้ไว้หลากหลายตามบริบททางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ**

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นทำให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระบบเศรษฐกิจในการแก้ปัญหาการว่างงาน โดยสามารถยกตัวอย่างประเทศที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและการที่รัฐบาลเห็นความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้จาก “**ไต้หวัน**” วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไต้หวันได้รับการยกย่องว่าประสบความสำเร็จอย่างสูงและเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจขณะที่รัฐบาลของประเทศในเอเชียอื่น ๆ อย่างญี่ปุ่นและเกาหลีใต้เน้นสนับสนุนการดำเนินการของวิสาหกิจขนาดใหญ่มากกว่าการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รัฐบาลของไต้หวันตั้งแต่ ค.ศ. 1949 หรือสมัยที่เจียง ไคเช็กได้ก่อตั้งไต้หวันกลับให้ความสำคัญกับการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ส่งผลให้โครงสร้างอุตสาหกรรมของไต้หวันเต็มไปด้วยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม²⁹ ทั้งนี้การกำหนดนิยามของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไต้หวันมีวิธีการกำหนดที่มีเอกลักษณ์โดยการใช้ตัวชี้วัดที่แตกต่างกันสำหรับแต่ละประเภทธุรกิจ ไต้หวันให้คำจำกัดความวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยแบ่งตามประเภทของธุรกิจ เริ่มจากการแบ่งวิสาหกิจทั้งหมดในประเทศออกเป็น 2 กลุ่มโดยแต่ละกลุ่มใช้ตัวชี้วัดการเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่แตกต่างกัน **กลุ่มแรก** ประกอบด้วยธุรกิจประเภทอุตสาหกรรม การก่อสร้าง เหมืองแร่และเหมืองหิน การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะต้องมีมูลค่าเงินลงทุนไม่เกิน 80 ล้านดอลลาร์ไต้หวันและมีจำนวนพนักงานน้อยกว่า 200 คน และ **กลุ่มที่สอง** ประกอบด้วยธุรกิจประเภทการเกษตร ป่าไม้ การประมง การประปา การไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ การโฆษณา การขนส่ง คลังสินค้าและการคมนาคม การปล่อยสินเชื่อ การประกันภัยอสังหาริมทรัพย์ และการบริการด้านพาณิชย์และอุตสาหกรรม

²⁹ Irsan Prawira, Julius Jioe, and Tzong-Ru Lee, "Taiwan's Small and Medium Enterprises (Smes)," [Online]

Accessed: 25 June 2023. Available from: <https://www.asianstudies.org/publications/ea/archives/taiwans-small-and-medium-enterprises-smes/>

เกณฑ์ที่จะใช้พิจารณาการเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ต้องมีรายได้จากการขายในปีก่อนหน้าไม่เกิน 100 ล้านดอลลาร์ไต้หวันและมีพนักงานน้อยกว่า 100 คน³⁰

รัฐบาลไต้หวันมีนโยบายการสนับสนุนการพัฒนาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาอย่างยาวนาน โดยมีหน่วยงานหลัก คือ สำนักงานบริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise Administration: SMEA) สังกัดกระทรวงเศรษฐกิจไต้หวัน (Economics Affairs Ministry) ซึ่งมีนโยบายการสนับสนุนการพัฒนาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สำคัญใน 2 ลักษณะ (1) นโยบายการชี้แนะ (Guidance Policy) เน้นการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและยกระดับความสามารถในการผลิตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ (2) นโยบายการให้ความช่วยเหลือทางการเงินโดยจัดตั้งกองทุนพิเศษเพื่อให้เงินกู้และหลักประกันเงินกู้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยในช่วงปี ค.ศ. 1997-1998 รัฐบาลไต้หวันได้กำหนดนโยบายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยการให้สินเชื่อระยะสั้นและการเพิ่มวงเงินประกันเพื่อที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะได้สินเชื่อในอัตราที่ต้องการ โดยรัฐบาลไต้หวันในขณะนั้นมีงบประมาณเพื่อดำเนินการตามนโยบายนี้สูงถึง 39 พันล้านดอลลาร์ไต้หวันให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไต้หวันจำนวน 1.04 ล้านวิสาหกิจ³¹ แสดงให้เห็นถึงการที่รัฐบาลไต้หวันเล็งเห็นถึงความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้หน่วยงานเพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยเฉพาะ คือ สำนักงานบริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เริ่มจากการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การทำแบบทดสอบและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การให้คำแนะนำเพื่อการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการและการเงินแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม³² ในปัจจุบันการที่โลกได้พัฒนาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล สำนักงานบริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไต้หวันยังคง

³⁰ Ibid.

³¹ Chris Hall and Charles Harvie, "A Comparison of the Performance of Smes in Korea and Taiwan: Policy Implications for Turbulent Times," *University of Wollongong Economics Working Paper Series 2003* (2003).

³² Small and Medium Enterprise Administration Ministry of Economics Affairs, "Responsibilities," [Online] Accessed: 24 June 2023. Available from: <https://www.moeasmea.gov.tw/article-en-2447-198>

ดำเนินการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถปรับตัวตามยุคสมัยเพื่อให้คงไว้ซึ่งการเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจไต้หวัน³³

ในด้านการลงทุนระหว่างประเทศของไต้หวัน ไต้หวันมีการส่งออกการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมากกว่าการรับลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ ไต้หวันมีความเข้มแข็งด้านการผลิต โดยเฉพาะในการเป็นห่วงโซ่อุปทานในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและอิเล็กทรอนิกส์ มีตัวเลขทางสถิติว่าการผลิตแล็ปท็อปคอมพิวเตอร์หรือโน้ตบุ๊กคอมพิวเตอร์กว่าร้อยละ 90 เป็นการผลิตโดยผู้ผลิตไต้หวัน จากสถิติจากคณะกรรมการการลงทุนของกระทรวงเศรษฐกิจของไต้หวันเมื่อปีค.ศ. 2017การผลิตเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและอิเล็กทรอนิกส์คิดเป็นร้อยละ 29.6 ของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (ที่ไม่เกี่ยวกับการเงิน) ของไต้หวัน³⁴ และจากการที่ไต้หวันเป็นประเทศที่ขาดแคลนทรัพยากรและมีค่าจ้างแรงงานที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้รัฐบาลได้ออกนโยบายมุ่งใต้ใหม่ (New Southbound Policy) ซึ่งเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการเอื้อประโยชน์ร่วมกันระหว่างไต้หวันและกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ นิวซีแลนด์และออสเตรเลียเพื่อการพัฒนาในด้านความมือทางการค้าและเศรษฐกิจและการแลกเปลี่ยนบุคลากร นโยบายดังกล่าวกระตุ้นการลงทุนระหว่างไต้หวันและประเทศต่าง ๆ ทั้งในด้านการผลิต เทคโนโลยีสารสนเทศ และอิเล็กทรอนิกส์ โดยจากความตกลงดังกล่าวส่งผลให้วิสาหกิจไต้หวันบางส่วนได้ย้ายฐานการผลิตไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยในค.ศ. 2020 วิสาหกิจไต้หวันไปลงทุนในประเทศเป้าหมายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถึง 2,829 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยเพิ่มขึ้นจากปีค.ศ. 2016 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มผลักดันการใช้นโยบายมุ่งใต้ใหม่ถึงร้อยละ 18.8³⁵ ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จึงสามารถสรุปได้ว่านโยบายมุ่งใต้ใหม่ของไต้หวันเป็นการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศโดยใช้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อลดอุปสรรคและสร้างแรงจูงใจแก่วิสาหกิจให้ออกไปลงทุนในประเทศเป้าหมาย

เมื่อได้ทราบถึงความหมายและความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระดับสากล ตลอดจนเห็นถึงตัวอย่างของการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทในการพัฒนา

³³ Ministry of Economic Affairs, "Strengthen Support for Start-Ups and Smes: Support for Start-Ups and Smes," [Online] Accessed: 24 June 2023. Available from: https://www.moea.gov.tw/Mns/english/Policy/Policy.aspx?menu_id=32904&policy_id=18

³⁴ Taiwan Studies Programme University of Nottingham, "Taiwan's Fdi: Why Outflows Are Greater Than Inflows," [Online] Accessed: 24 June 2023. Available from: <https://taiwaninsight.org/2018/04/23/taiwans-fdi-why-outflows-are-greater-than-inflows/>

³⁵ New Southbound Policy Portal, "การลงทุนระหว่างกันของไต้หวันกับประเทศเป้าหมายตามนโยบายมุ่งใต้ใหม่ขยายตัวมากขึ้น" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 25 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://tinyurl.com/yc2khwmx>

เศรษฐกิจและตัวอย่างรัฐบาลของต่างประเทศ คือ ได้วันที่เห็นความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ ในส่วนต่อไปจะเป็นการอธิบาย “ความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในบริบทของกฎหมายไทย”

2.1.3 ความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในบริบทของกฎหมายไทย

ความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในบริบทของกฎหมายไทยได้ถูกกำหนด โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 มาตรา 4 บัญญัติ ว่า วิสาหกิจขนาดกลางหรือวิสาหกิจขนาดย่อม ได้แก่ วิสาหกิจที่มีจำนวนการจ้างงาน รายได้ มูลค่า สินทรัพย์ถาวร หรือทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง³⁶ โดย กฎกระทรวงกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562³⁷ ได้กำหนดนิยาม ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้ ได้กำหนดแยกเป็นคำจำกัดความของ “วิสาหกิจขนาด ย่อม” และ “วิสาหกิจขนาดกลาง” โดยแบ่งเกณฑ์หรือตัวชี้วัดตามประเภทของธุรกิจที่วิสาหกิจได้ ดำเนินการ เป็น 4 ประเภท คือ (1) กิจการผลิตสินค้า (2) กิจการค้าส่ง (3) กิจการค้าปลีก (4) กิจการ ให้บริการ แต่ละประเภทธุรกิจมีเกณฑ์ที่ใช้กำหนดขนาดวิสาหกิจ 2 ข้อ คือ จำนวนการจ้างงานและ รายได้ต่อปี ทั้งนี้ในกรณีที่กิจการมีจำนวนการจ้างงานที่เข้าลักษณะของวิสาหกิจประเภทหนึ่ง แต่มี รายได้ที่เข้าลักษณะของวิสาหกิจอีกประเภทหนึ่ง ให้ถือรายได้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

จากการพิจารณาจากกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562 คำจำกัดความของ “วิสาหกิจขนาดย่อม” และ “วิสาหกิจขนาดกลาง” อยู่ในข้อ 2 และ ข้อ 3 ตามลำดับ ส่วนข้อ 4 กำหนดวิธีการในการพิจารณาจำนวนการจ้างงานและรายได้ และข้อ 5 ใช้ในกรณีที่กิจการหนึ่ง ๆ มีจำนวนการจ้างงานที่เข้าลักษณะของวิสาหกิจประเภทหนึ่ง แต่มีรายได้

³⁶ กฎกระทรวงกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2563

³⁷ ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 และมาตรา 5 วรรคหนึ่ง แห่ง พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับ ที่ 99/2557 เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2557

ที่เข้าลักษณะของวิสาหกิจอีกประเภทหนึ่ง ให้ถือรายได้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาบทบัญญัติแต่ละข้อ ดังกล่าวมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ข้อ 2 **วิสาหกิจขนาดย่อม** ได้แก่ กิจการที่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) กิจการผลิตสินค้าที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกินห้าสิบคนหรือมีรายได้ต่อปีไม่เกินหนึ่งร้อยล้านบาท

(2) กิจการให้บริการ กิจการค้าส่ง หรือกิจการค้าปลีก ที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกินสามสิบคนหรือมีรายได้ต่อปีไม่เกินห้าสิบล้านบาท

ข้อ 3 **วิสาหกิจขนาดกลาง** ได้แก่ กิจการที่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) กิจการผลิตสินค้าที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่าห้าสิบคนแต่ไม่เกินสองร้อยคน หรือมีรายได้ต่อปีเกินกว่าหนึ่งร้อยล้านบาท แต่ไม่เกินห้าร้อยล้านบาท

(2) กิจการให้บริการ กิจการค้าส่ง หรือกิจการค้าปลีก ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่าสามสิบคนแต่ไม่เกินหนึ่งร้อยคน หรือมีรายได้ต่อปีเกินกว่าห้าสิบล้านบาท แต่ไม่เกินสามร้อยล้านบาท

ข้อ 4 จำนวนการจ้างงานและรายได้ ตามข้อ 2 และข้อ 3 ให้พิจารณาจากหลักฐานดังต่อไปนี้

(1) จำนวนการจ้างงานให้พิจารณาจากหลักฐานแสดงจำนวนการจ้างงานที่ได้จัดทำขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด

(2) จำนวนรายได้ให้พิจารณาจากรายได้รวมทั้งระบุไว้ในงบการเงินที่ได้จัดทำขึ้นตามที่กฎหมายว่าด้วยการบัญชีกำหนดหรือเอกสารบัญชีแสดงรายได้

ข้อ 5 ในกรณีที่กิจการมีจำนวนการจ้างงานที่เข้าลักษณะของวิสาหกิจประเภทหนึ่ง แต่มีรายได้ที่เข้าลักษณะของวิสาหกิจอีกประเภทหนึ่ง ให้ถือรายได้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

จากบทบัญญัติของกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562 สามารถสรุปลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในบริบทของกฎหมายไทยได้ตามที่ปรากฏในตารางด้านล่างนี้

ประเภทกิจการ	จำนวนการจ้างงาน (คน)		รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	
	ขนาดย่อม	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม	ขนาดกลาง
1. กิจการผลิตสินค้า	ไม่เกิน 50	51-200	ไม่เกิน 100	100-500
2. กิจการค้าส่ง	ไม่เกิน 30	31-100	ไม่เกิน 50	51-300
3. กิจการค้าปลีก	ไม่เกิน 30	31-100	ไม่เกิน 30	51-300
4. กิจการให้บริการ	ไม่เกิน 30	31-100	ไม่เกิน 50	51-300

ตาราง 2 จำนวนการจ้างงานและรายได้ต่อปีของวิสาหกิจขนาดกลางหรือวิสาหกิจขนาดย่อมจำแนกตามประเภทกิจการตามกฎหมายกระทรวงกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562

จากการแก้ไขเกณฑ์ที่กำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในปี พ.ศ. 2562 โดยการยกเลิกกฎกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดจำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2545 เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2562 และประกาศใช้ “กฎกระทรวงกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562” มีประเด็นที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากกฎกระทรวงดังกล่าว คือ การเพิ่มหลักเกณฑ์ในเรื่องรายได้ต่อปีของกิจการมาเป็นหนึ่งในเกณฑ์ที่กำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม³⁸ ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ขนาดของวิสาหกิจและโครงสร้างทางธุรกิจเปลี่ยนแปลงไปและเป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ที่ให้นำ “จำนวนรายได้” มาใช้เป็นเกณฑ์กำหนดขนาดของวิสาหกิจ ทั้งนี้การใช้เกณฑ์เพียงจำนวนแรงงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรในการกำหนดนิยามของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ใช้ในอดีตไม่สามารถสะท้อนการเติบโตตามระดับขนาดของ วิสาหกิจที่เหมาะสม โดยมีเหตุผลดังนี้ (1) รูปแบบธุรกิจในปัจจุบันมุ่งสู่การใช้เทคโนโลยีเพื่อทดแทนการใช้แรงงานมากขึ้น³⁹ อีกทั้งในปัจจุบันมีการจ้างงานแบบชั่วคราวมากขึ้น⁴⁰ ดังนั้นเกณฑ์จำนวนการจ้างแรงงานย่อมไม่สามารถสะท้อนขนาดของธุรกิจได้ดีเท่าที่ควร และ (2) ในปัจจุบันธุรกิจหลายประเภทมีการดำเนินธุรกิจโดยไม่จำเป็นต้องถือครองสินทรัพย์ถาวร เช่น ธุรกิจ

³⁸ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 มาตรา 4 “วิสาหกิจขนาดกลางหรือวิสาหกิจขนาดย่อม ได้แก่ วิสาหกิจที่มีจำนวนการจ้างงาน รายได้ มูลค่าสินทรัพย์ถาวร หรือทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง”

³⁹ เสาวณี จันทะพงษ์และกรวิทย์ ดันศรี, "การขาดแคลนแรงงานไทย: สภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข," ใน ตลาดแรงงานไทยและบทบาทในการสร้างความแข็งแกร่งให้เศรษฐกิจไทย, (กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556), หน้า.25

⁴⁰ สุภาดา วัฒนสุข, "ความคาดหวังและการรับรู้ของผู้ใช้บริการที่มีต่อการจัดจ้างงานภายนอกของบริษัท บางกอก เนตเวย์ (ไทยแลนด์) จำกัด" (ปริญาธูรกิจมหาบัณฑิต, ปริญาธูรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551), หน้า.1-2

บริการ ธุรกิจดิจิทัล ทำให้มูลค่าสินทรัพย์ถาวรไม่สามารถสะท้อนขนาดของวิสาหกิจที่เหมาะสม ดังนั้นการเพิ่มหลักเกณฑ์ในเรื่องรายได้ต่อปีของกิจการมาเป็นหนึ่งในเกณฑ์ที่กำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงส่งผลให้การกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นไปอย่างเหมาะสม และเมื่อการกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นไปอย่างเหมาะสม ย่อมส่งผลให้การส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเป็นไปอย่างทั่วถึงและตรงกลุ่มเป้าหมายยิ่งขึ้น

จากที่ได้ทราบถึงความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในบริบทของกฎหมายไทยแล้ว ในส่วนต่อไปจะเป็นการพิจารณาถึง “ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อเศรษฐกิจไทย”

2.1.4 ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อเศรษฐกิจไทย

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตของเศรษฐกิจไทยจากการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศและสร้างผลผลิตให้แก่ประเทศอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญในการกระจายรายได้แก่ประชากรให้กว้างขวาง เริ่มจากการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศและเป็นวิสาหกิจที่สร้างผลผลิตให้แก่ประเทศอย่างมีนัยสำคัญ จากข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม⁴¹ ตามรายงานปีพ.ศ. 2565 เมื่อพิจารณากลุ่มธุรกิจที่กระจายตัวตามขนาดวิสาหกิจ ในปี พ.ศ. 2564 จำนวนผู้ประกอบการในประเทศที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีจำนวน 3,198,484 ราย คิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 99.55 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมด⁴² โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในปี พ.ศ. 2564 ประมาณ 5,603,443 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 จากปีก่อนหน้า โดยคิดเป็นร้อยละ 34.6 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ⁴³ ซึ่งเมื่อพิจารณามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศตามขนาด

⁴¹ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, "รายงานสถานการณ์ SME" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม 2561. แหล่งที่มา: <https://www.sme.go.th/th/download.php?modulekey=215>

⁴² สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, "ข้อมูลจำนวนผู้ประกอบการ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 22 เมษายน 2566. แหล่งที่มา: <https://bit.ly/3NaExTI>

⁴³ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, รายงานสถานการณ์ Msme 2565 (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565), หน้า.2

วิสาหกิจ *วิสาหกิจขนาดย่อม* มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในปี 2564 เท่ากับ 2,340,867 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.4 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของ *วิสาหกิจขนาดกลาง* ในปี 2564 พบว่า มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเท่ากับ 2,844,684 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.6 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ⁴⁴ จากข้อมูลดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นกลไกสำคัญต่อการเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศไทย อีกทั้งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังกระจายตัวไปในหลายสาขาการผลิต บทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงมิได้สนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจในระดับประเทศเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการกระจายรายได้แก่ประชากรให้กว้างขวางส่งผลต่อความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจและสนับสนุนให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตได้อย่างยั่งยืน⁴⁵

เมื่อได้ทราบถึงความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อเศรษฐกิจไทย ในส่วนต่อไปจะเป็น “ศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการแข่งขันในต่างประเทศ”

2.1.5 ศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการแข่งขันในต่างประเทศ

จากการรายงานสถานการณ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมช่วงปีพ.ศ. 2558-2562 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีแนวโน้มการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยมีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 2.4 ต่อปี โดยการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางมีส่วนสูงที่สุด อย่างไรก็ตามวิสาหกิจขนาดย่อมกลับเป็นประเภทของวิสาหกิจที่มีอัตราการส่งออกการลงทุนเพิ่มขึ้นมากที่สุดโดยคิดเป็นการเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 3.1 ของปีก่อนหน้าซึ่งสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในภาพรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จากข้อมูลสถิติทำให้ทราบว่าผู้ประกอบการของไทยยังมีศักยภาพในการสร้างรายได้ในประเทศผู้รับการลงทุนอยู่พอสมควร⁴⁶

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ พิริยะ ผลพิรุฬห์, "บทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์" วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1, มกราคม 2556 (2556).

⁴⁶ บริษัท เอพีนิตี้ จำกัด, รายงานฉบับสมบูรณ์: โครงการศึกษาข้อมูลสนับสนุนการจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2565-2570) ภายใต้โครงการจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม), หน้า.112

ทั้งนี้จากสถานภาพการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศที่มีเพียงบางประเภทธุรกิจเท่านั้นที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยออกไปลงทุนในต่างประเทศทำให้ทราบว่า “ศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการแข่งขันในต่างประเทศมีเพียงบางประเภทธุรกิจ” ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีการเติบโตสูงและอยู่ในกระแสโลกซึ่งการพิจารณาว่าธุรกิจใดอยู่ในกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีการเติบโตสูง โดยพิจารณาจากสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและอัตราการเติบโตทางธุรกิจรวมทั้งต้องสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของชาติที่รองรับสถานการณ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้มีการคาดการณ์ว่าระดับการจ้างงานในอนาคตว่ามีแนวโน้มทำงานอยู่ในภาคบริการมากขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจบริการด้านสุขภาพและมีแนวโน้มการให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในเชิงลึกมากขึ้น⁴⁷ การที่ประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ได้เข้าสู่โครงสร้างของสังคมผู้สูงอายุก่อให้เกิดการเติบโตของธุรกิจที่อยู่ในภาคบริการ เช่น ธุรกิจบริการด้านสุขภาพ กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้ในหลายประเทศทั่วโลกมีนโยบายในการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีการเติบโตสูงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แผนพัฒนาอุตสาหกรรมและแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม⁴⁸

จากแนวทางการส่งเสริมกลุ่มธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีการเติบโตสูงของประเทศไทยในรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม⁴⁹ กลุ่มธุรกิจที่มีศักยภาพการแข่งขันทั้งตลาดในประเทศ ตลาดโลก และตลาดภูมิภาคทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิตเป็นสำคัญ⁵⁰ ประกอบด้วยกลุ่มธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มธุรกิจบริการด้านสุขภาพ กลุ่มธุรกิจยานยนต์และชิ้นส่วน และกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว จึงเป็นที่มาของการเลือกศึกษาธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยธุรกิจร้านอาหารไทยจัดอยู่ในกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวโดยมีกลุ่ม

⁴⁷C. Brett Lockard and Michael Wolf, "Occupational Employment Projections to 2020," *Monthly Labor Review* (2012), pp 84-108

⁴⁸ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, "บทที่ 6 แนวทางการส่งเสริมกลุ่มธุรกิจ Smes ที่มีการเติบโตสูงของประเทศไทย (Smes High Growth Sectors)," in รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2557 (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2557).

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ กลุ่มที่เรียกว่า Sufficiency Level

ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม คือ การผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มเป็นธุรกิจเกี่ยวเนื่อง ส่วนธุรกิจไทยสปาเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มธุรกิจบริการด้านสุขภาพและกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว นอกจากนี้จากรายงานของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมดังกล่าวมีข้อมูลว่าธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาในประเทศไทยเกือบทั้งหมดเป็นการดำเนินกิจการโดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่ใช่วิสาหกิจขนาดใหญ่ ดังนั้นธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาจึงเป็นกรณีศึกษาที่เหมาะสมของการศึกษามาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เนื่องจากเป็นกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีการเติบโตสูงและมีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศตามที่ได้กล่าวไปแล้วยังมีเหตุผลประการอื่นในการเลือกศึกษาที่จะได้กล่าวถึงโดยละเอียดต่อไป ในบทที่ 5

2.2 วิสาหกิจไทยกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

การอธิบายในส่วนของ “วิสาหกิจไทยกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ” จำเป็นต้องทราบถึงความหมายและประเภทของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (Outward Foreign Direct Investment: OFDI) ก่อน โดยจะเริ่มจากการอธิบายความหมายของการลงทุนระหว่างประเทศซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกว้าง ไล่เรียงไปจนถึงคำว่า การลงทุนทางตรงในต่างประเทศซึ่งเป็นขอบเขตของการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เมื่อได้ทราบถึงความหมายและประเภทของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแล้ว จะเป็นการทบทวนวรรณกรรมในส่วนของหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และท้ายสุดจะเป็นการวิเคราะห์ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

2.2.1 ความหมายและประเภทของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

การอธิบายความหมายของ “การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ” ในที่นี้จะเริ่มจากการอธิบายความหมายของ “การลงทุนระหว่างประเทศ” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกว้างก่อนและจะมีการแบ่งประเภทของการลงทุนระหว่างประเทศย่อยลงไปถึงคำว่า “การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ” ซึ่งเป็นขอบเขตของการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และอีกส่วนหนึ่งจะเป็นหลักการสำคัญของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

การลงทุนระหว่างประเทศ (Foreign Investment) คือ การเคลื่อนย้ายทุนจากประเทศหนึ่งไปลงทุนในอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะของการลงทุนได้เป็น 2 ประเภท⁵¹ ได้แก่ (1) การลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ (Foreign Direct Investment) และ (2) การลงทุนทางอ้อมระหว่างประเทศ (Foreign Indirect Investment) หรือที่เรียกว่าการลงทุนในหลักทรัพย์ต่างประเทศ

ในส่วนของการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ⁵² ดังต่อไปนี้ (1) เงินลงทุนในทุนเรือนหุ้น (Equity Capital) ในกิจการที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศโดยมีสัดส่วนการลงทุนไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของสัดส่วนผู้ถือหุ้นทั้งหมดของกิจการ (2) การให้บริษัทลูกในกิจการที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศกู้ยืมเงิน (Intra-Company Loans: FDI Loans) และ (3) การนำกำไรที่ได้จากบริษัทลูกในกิจการที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศมาใช้จ่ายต่อไปในบริษัทลูกนั้นต่อไป (Reinvested Earnings)

ส่วนการลงทุนทางอ้อมระหว่างประเทศหรือการลงทุนในหลักทรัพย์ต่างประเทศ คือ การลงทุนในหลักทรัพย์ทั้งที่เป็นตราสารทุนและตราสารหนี้ในต่างประเทศ ทั้งนี้การลงทุนในหลักทรัพย์ต่างประเทศมีส่วนคล้ายกับการลงทุนทางตรงลักษณะเงินลงทุนในทุนเรือนหุ้นต่างกันตรงที่การลงทุนในหลักทรัพย์เป็นการที่ผู้ลงทุนมีการลงทุนในสัดส่วนที่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของสัดส่วนผู้ถือหุ้นทั้งหมดของกิจการ⁵³

นอกจากการจำแนกประเภทของการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศตามลักษณะของการลงทุนแล้ว ยัง สามารถจำแนกตามทิศทางของการเคลื่อนย้ายเงินลงทุนได้เป็น 2 ประเภท คือ การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (Outward Foreign Direct Investment: OFDI) กับการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (Inward Foreign Direct Investment: IFDI) ซึ่งกรอบการศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะอยู่ที่ประเภทแรก คือ การลงทุนทางตรงในต่างประเทศเท่านั้น

การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เป็นการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศที่มีเป้าหมายเพื่อการเข้าควบคุมการดำเนินงานและผลประโยชน์ขององค์กรธุรกิจในต่างประเทศ ในทางสากลมีการให้คำจำกัดความของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศโดยที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD) โดยอ้างอิงจากองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization of Economic

⁵¹ Leon E. Trakman, *Regionalism in International Investment Law* (Oxford University Press, 2013).p 1-2

⁵² ปิยะพรหม ช่างวัฒนชัย, *เศรษฐศาสตร์การลงทุนระหว่างประเทศ*, หน้า.p 3

⁵³ Ibid.p 1-2

Cooperation and Development: OECD) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) ไว้ว่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเป็นการลงทุนที่มีเจตนาถาวรของการลงทุนที่มุ่งประโยชน์ระยะยาวในกิจการที่ตั้งอยู่ในอีกประเทศหนึ่งนอกจากประเทศของผู้ลงทุนเอง โดยประโยชน์ระยะยาวจะมีต่อเมื่อนักลงทุนมีสิทธิออกเสียงในกิจการนั้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของสิทธิในการออกเสียงทั้งหมด ซึ่งสิทธิออกเสียงดังกล่าวจะส่งผลให้นักลงทุนสามารถเข้าถึงและมีบทบาทบริหารกิจการ⁵⁴ หรือกล่าวได้ว่า “การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ” เป็นการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศจากประเทศผู้ส่งออกการลงทุนไปยังประเทศผู้รับการลงทุนซึ่งผู้ลงทุนมีบทบาทและอำนาจในการควบคุมการบริหารงาน การจัดการ การตัดสินใจ ตลอดจนได้รับผลกำไรของกิจการนั้น

ในส่วนของประเทศไทยได้มีการกำหนดนิยามของ “การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ” โดยธนาคารแห่งประเทศไทยว่าหมายถึงธุรกรรมการลงทุนที่ผู้ลงทุนซึ่งมีถิ่นฐานในประเทศไทยมีต่อธุรกิจที่มีถิ่นฐานในต่างประเทศโดยที่ผู้ลงทุนถือหุ้นของกิจการในเครือหรือกิจการที่นำเงินไปลงทุนตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป ทั้งนี้ ธุรกรรมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจะครอบคลุมถึงการลงทุนใน 4 ลักษณะ ได้แก่ (1) เงินลงทุนในหุ้นเรือนหุ้น (2) การกู้ยืมระหว่างบริษัทในเครือ (3) การกำไรที่ได้จากบริษัทในเครือมาลงทุนในบริษัทในเครืออื่น และ (4) ตราสารหนี้และสินเชื่อการค้าที่เป็นธุรกรรมระหว่างบริษัทในเครือด้วยกัน⁵⁵ ทั้งนี้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้กำหนดกรอบของการศึกษาเฉพาะกรณีของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในลักษณะเงินลงทุนในหุ้นเรือนหุ้นเท่านั้นเนื่องจากเป็นลักษณะที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมดำเนินการมากที่สุดเมื่อเทียบการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในลักษณะอื่น จากนิยาม “การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ” โดยธนาคารแห่งประเทศไทยส่งผลให้ผู้ลงทุนได้รับสิทธิประโยชน์หรือได้รับข้อยกเว้นจากกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ภาครัฐของไทยกำหนดขึ้นเพื่อสนับสนุนการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เช่น ประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ข้อ 14(1)(ก) และ 14(1)(ข) กำหนดหลักเกณฑ์

⁵⁴ OECDiLibrary, "Foreign Direct Investment (Fdi)," [Online] Accessed: 20 April 2023. Available from: https://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/foreign-direct-investment-fdi/indicator-group/english_9a523b18-en

⁵⁵ ธนาคารแห่งประเทศไทย, "เรื่องนำรู้เกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ: นิยาม TDI" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 22 เมษายน 2566. แหล่งที่มา: https://www.bot.or.th/Thai/FinancialMarkets/ThaiDirectInvestment/TDI_1/Pages/default.aspx

ในเรื่องการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนเงินตราต่างประเทศไว้ว่า นิติบุคคลสามารถส่งเงินไปลงทุน ในกิจการในเครือในต่างประเทศที่มีสัดส่วนการถือหุ้นตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไปได้ไม่จำกัดจำนวน⁵⁶ ในขณะที่การลงทุนในกิจการในต่างประเทศที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ข้างต้นสามารถทำได้ไม่เกินปี ละ 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ⁵⁷

นิยามของ “การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ” ที่กำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของกิจการใน เครือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 เป็นนิยามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้สำหรับอ้างอิงในกฎหมายควบคุม การแลกเปลี่ยนเงิน รวมถึงใช้เป็นมาตรฐานในการจัดทำข้อมูลดุลการชำระเงินของประเทศ ซึ่งอ้างอิง มาจากนิยามของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศตามมาตรฐานของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ⁵⁸ และเป็นแนวทางเดียวกันกับนิยามของการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศที่กำหนดโดยองค์กรเพื่อ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา

กล่าวโดยสรุป คือ การกำหนดเกณฑ์สัดส่วนการถือหุ้นหรือสิทธิออกเสียงตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป เป็นการให้ความสำคัญกับสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ลงทุนในระดับของการมีส่วนร่วมในการ บริหารกิจการ โดยไม่ถึงขนาดที่เป็นการบริหารกิจการอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด มีข้อสังเกตว่าการที่ ภาครัฐจะพิจารณาสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทย จึง ควรพิจารณาถึงสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นคนไทยในกิจการที่ไปลงทุนหรือก่อตั้งในต่างประเทศ

⁵⁶ ประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินเรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ข้อ 14(1)(ก) บัญญัติว่า “ในกรณีที่บุคคลในประเทศขอซื้อหรือแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ เจ้าพนักงานอนุญาตและให้ นิติบุคคลรับอนุญาตดำเนินการได้ตามวงเงินที่กำหนดในแต่ละกรณีเมื่อผู้ขอและนิติบุคคลรับอนุญาตได้ปฏิบัติตามข้อ 15 แล้ว

(1) เพื่อลงทุนหรือให้กู้ยืมแก่กิจการที่ต่างประเทศที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจซื้อขายหลักทรัพย์ต่างประเทศ โดยกิจการที่ ต่างประเทศนั้นต้องประกอบธุรกิจจริงตามวัตถุประสงค์ของกิจการนั้นหรือตามที่แจ้งไว้กับหน่วยงานที่กำกับดูแล ดังนี้

(ก) การส่งเงินโดยนิติบุคคลเพื่อลงทุนในกิจการที่ต่างประเทศซึ่งให้รวมถึงสาขาที่ต่างประเทศ โดยจัดตั้งหรือเข้าร่วมลงทุน โดยให้มีสัดส่วนการถือหุ้นหรือมีส่วนเป็นเจ้าของตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป โดยสัดส่วนในกรณีการถือหุ้นให้นับต่อหนึ่งราย หรือเพื่อลงทุน หรือให้กู้ยืมแก่กิจการในเครือที่ต่างประเทศที่อยู่ในเครือเดียวกันกับผู้ขอซื้อหรือแลกเปลี่ยน ไม่จำกัดจำนวน”

⁵⁷ ประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินเรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ข้อ 14(1)(ข) บัญญัติว่า “ในกรณีที่บุคคลในประเทศขอซื้อหรือแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ เจ้าพนักงานอนุญาตและให้ นิติบุคคลรับอนุญาตดำเนินการได้ตามวงเงินที่กำหนดในแต่ละกรณีเมื่อผู้ขอและนิติบุคคลรับอนุญาตได้ปฏิบัติตามข้อ ๑๕ แล้ว

(1) เพื่อลงทุนหรือให้กู้ยืมแก่กิจการที่ต่างประเทศที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจซื้อขายหลักทรัพย์ต่างประเทศ โดยกิจการที่ ต่างประเทศนั้นต้องประกอบธุรกิจจริงตามวัตถุประสงค์ของกิจการนั้นหรือตามที่แจ้งไว้กับหน่วยงานที่กำกับดูแล ดังนี้

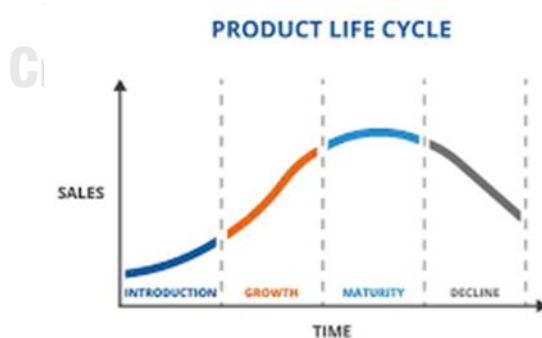
(ข) การส่งเงินโดยนิติบุคคลเพื่อให้กู้ยืมแก่กิจการที่ต่างประเทศที่นอกเหนือจาก (ก) เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้นไม่เกินปีละ 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาด”

⁵⁸ International Monetary Fund, *Balance of Payments Manual*, 5 ed. (International Monetary Fund, 1993).p 86-87

ด้วย ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ในการลงทุนและผลตอบแทนที่ได้รับอย่างคุ้มค่ากับการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมดังกล่าว

2.2.2 หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

หลังจากทราบถึงความหมายของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ การศึกษาแนวคิดสำคัญของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมีความสำคัญเพื่อทราบถึงปัจจัยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพื่อวิเคราะห์กรอบทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องในแต่ละส่วน โดยกรอบทางกฎหมายนี้มีความสำคัญต่อการเสนอและมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยมีแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับที่มาของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ได้แก่ ทฤษฎีวงจรของผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle Theory)⁵⁹ อธิบายถึง “พัฒนาการของผลิตภัณฑ์” แบ่งออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงแนะนำ (Introduction) ช่วงเติบโต (Growth) ช่วงเติบโตเต็มที่หรือจุดสูงสุด (Maturity) ช่วงถดถอย (Decline) ตามที่ปรากฏในแผนภาพด้านล่าง โดยอธิบายว่ากระบวนการที่ผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาดตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนของการออกจากตลาดนั้น ๆ เมื่อธุรกิจนำสินค้าเข้าสู่ตลาดถือเป็นจุดเริ่มต้นของการแนะนำสินค้าให้ผู้คนรู้จัก มีการเติบโตไปจนถึงจุดที่ถดถอย ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับประเภทผลิตภัณฑ์โดยบางผลิตภัณฑ์อาจใช้เวลาในแต่ละช่วงที่ยาวนานแตกต่างกันที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น คู่แข่ง ความต้องการของผู้บริโภค

รูปภาพ 3 แผนภาพแสดงทฤษฎีวงจรของผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle Theory)

⁵⁹ Sujana, "Raymond Vernon's Iplc Theory: Meaning, Stages, Application, and Criticisms," [Online] Accessed: 6 July 2023. Available from: https://tyonote.com/iplc_theory/

ทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับธุรกิจระหว่างประเทศ โดยการอธิบายถึงรูปแบบของธุรกิจระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับแต่ละช่วงของผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนแรกการริเริ่มผลิตภัณฑ์ใหม่และในช่วงเติบโตมักเกิดขึ้นในประเทศของผู้ลงทุนเป็นหลัก ต่อมาเมื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เติบโตเต็มที่ส่งผลให้ตลาดภายในประเทศผู้ลงทุนไม่เพียงพอต่อผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มขึ้น อาจเกิดคู่แข่งใหม่ ๆ ทำให้ความต้องการในตัวผลิตภัณฑ์ที่เริ่มลดลง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาตลาดใหม่ส่งผลทำให้กิจการพิจารณาขยายช่องทางการจัดจำหน่ายโดยการส่งออกสินค้าไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ซึ่งเป็นการทำธุรกิจระหว่างประเทศในรูปแบบของการค้าระหว่างประเทศ และจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพิ่มเติมให้ดียิ่งขึ้นจากการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานสากลจึงอาจส่งผลให้เกิดการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพื่ออาศัยวัตถุดิบ เทคโนโลยีใหม่ ตลอดจนเหตุผลด้านการลดต้นทุนการผลิตและการขยายตลาดซึ่งเป็นการทำธุรกิจระหว่างประเทศในอีกรูปแบบหนึ่ง

จากการทฤษฎีวิวัจจรของผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle Theory) ทำให้ทราบถึงประโยชน์ของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในแง่ของการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการขยายตลาดโดยการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจะส่งผลให้ช่วงเติบโต (Growth) และช่วงเติบโตเต็มที่หรือจุดสูงสุด (Maturity) ขยายเวลาออกไปเพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าสู่ช่วงถดถอย (Decline) หรือการที่ผลิตภัณฑ์นั้นจะหายไปจากตลาด

ทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการลงทุน (Eclectic Theory)⁶⁰ หรือทฤษฎีการลงทุนต่างประเทศอย่างสมบูรณ์ เป็นทฤษฎีที่ John H. Dunning ได้พัฒนามาจากทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของเฮกเซอร์-โอห์ลีน (Heckscher- Ohlin theory) และทฤษฎีบริษัท (Theory of the Firm) ทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการลงทุนเป็นทฤษฎีที่ครอบคลุมการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศของบริษัทข้ามชาติในแง่ที่สามารถอธิบายที่มาหรือปัจจัยที่กิจการใช้พิจารณาการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศได้ชัดเจนที่สุด โดยทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการลงทุน อธิบายว่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจะเกิดขึ้นจากการที่กิจการมีความได้เปรียบในประเด็นดังต่อไปนี้

⁶⁰ John H. Dunning, "Toward an Eclectic Theory of International Production: Some Empirical Tests," *Journal of International Business Studies* 11, 1 (1980).

1.) *ความได้เปรียบในด้านการเป็นเจ้าของ (Ownership Advantage)* หมายถึง ความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจไม่ว่าจะเป็นจากขนาดขององค์กรซึ่งทำให้เกิดการประหยัดต่อขนาด⁶¹ อำนาจผูกขาด ความได้เปรียบด้านปัจจัยการผลิตซึ่งทำให้สามารถผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่ม ปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยเฉพาะตัวของแต่ละธุรกิจ เช่น ตราสินค้า เทคโนโลยีในการผลิต ความเชี่ยวชาญ ความสามารถในการบริหารจัดการและการตลาด สิทธิบัตร และทักษะของบุคลากร

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความได้เปรียบในด้านการเป็นเจ้าของ ได้แก่ กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายสัญญา กฎหมายหุ้นส่วนบริษัท กฎหมายแข่งขันทางการค้า

2.) *ความได้เปรียบจากแหล่งที่ตั้ง (Location advantage)* หมายถึง ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีที่ตั้งในต่างประเทศ เช่น แหล่งวัตถุดิบ อัตราค่าแรงและภาษีที่ต่ำ ตลาด นอกจากนี้ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีที่ตั้งในต่างประเทศอาจมีสาเหตุการที่รัฐบาลประเทศผู้ซื้อกำหนดกฎระเบียบหรือมาตรการจำกัดหรือกีดกันสินค้านำเข้าทำให้ไม่สามารถส่งออกสินค้าได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นผู้ประกอบการจึงอาจพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการเข้าไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ทั้งนี้การตัดสินใจเลือกประเทศผู้รับการลงทุนเกี่ยวข้องกับการที่ประเทศผู้รับทุนสามารถทำให้เกิดความได้เปรียบจากแหล่งที่ตั้ง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความได้เปรียบจากแหล่งที่ตั้ง ได้แก่ กฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เป็นการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนจากต่างชาติซึ่งมาจากหลักการเปิดเสรี (Liberalization) เช่น การที่กฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุนอนุญาตการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวโดยไม่จำกัดในเรื่องของ Entry and Establishment และการให้การจูงใจในการลงทุน เช่น การจูงใจทางภาษี ในทางกลับกันอาจเป็นกฎหมายในลักษณะการกีดกันทางการค้า หรือการไม่เปิดรับสินค้าจากต่างประเทศ หรือมีการกำหนดกำแพงภาษีส่งผลให้กิจการพิจารณาไปลงทุนสร้างฐานการผลิตในประเทศคู่ค้าสำคัญที่ซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากเพื่อลดอุปสรรคในการนำเข้าและส่งออกสินค้า รวมถึงกฎหมายของประเทศผู้ส่งออกการลงทุนที่ส่งเสริมวิสาหกิจในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

3.) *ความได้เปรียบจากการดำเนินการภายในกิจการ (Internalization Advantage)* หมายถึง ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีอำนาจควบคุมการผลิตและราคา เช่น การรักษาคุณภาพสินค้า

⁶¹ การประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) คือ การผลิตสินค้าจำนวนมากแล้วทำให้ต้นทุนในการผลิตลดลงหรือการที่กิจการมีต้นทุนต่อหน่วยที่ต่ำลงเมื่อกิจการขยายการผลิตมากขึ้น เพราะมีการเฉลี่ยรายจ่ายที่เป็นต้นทุนคงที่ เช่น ที่ดิน เครื่องจักร

การป้องกันปัญหาในระยะยาวจากการที่ผู้ประกอบการในต่างประเทศอาจลอกเลียนแบบสินค้า ทั้งนี้ การที่กิจการจะเลือกรูปแบบการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแทนที่จะให้บุคคลอื่นในต่างประเทศ เป็นผู้ผลิตโดยการอนุญาตให้ใช้สิทธิ (Licensing) ก็ต่อเมื่อกิจการเล็งเห็นถึงข้อได้เปรียบจากการ ดำเนินการภายในกิจการ เช่น การลดต้นทุน การจัดการการผลิต การสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้าหรือ ผู้บริโภค การกำหนดราคาสินค้าและบริการ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความได้เปรียบจากการดำเนินการภายในกิจการ เช่น กฎหมาย แรงงาน

ทั้งนี้ข้อได้เปรียบทั้งสามข้อดังกล่าวเรียกโดยย่อว่า OLI Paradigm ซึ่ง “OLI” มาจาก Ownership Location และ Internalization ตามทฤษฎีนี้การลงทุนทางตรงในต่างประเทศจะ เกิดขึ้นจากการที่กิจการมีความได้เปรียบครบทั้ง 3 ด้าน

ทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการลงทุนสามารถนำมาปรับใช้เพื่อการตัดสินใจ เลือกรูปแบบการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ว่าธุรกิจมีความได้เปรียบใน ด้านใดบ้างจาก 3 ด้านที่ทฤษฎีกำหนดไว้ เมื่อวิเคราะห์และทราบแล้วจะแบ่งสถานการณ์ออกได้เป็น 3 กรณี

กรณีที่ 1 หากผู้ประกอบการมีความได้เปรียบในด้านการเป็นเจ้าของเพียงด้านเดียว ทฤษฎี การสังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการลงทุนแนะนำว่าวิธีการดำเนินธุรกิจที่เหมาะสม คือ การ อนุญาตให้ผู้ประกอบการในต่างประเทศใช้สิทธิโดยการทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ (Licensing or Franchising Business) โดยไม่ต้องออกไปลงทุนผลิตหรือดำเนินการในต่างประเทศด้วยตนเอง

กรณีที่ 2 หากผู้ประกอบการมีความได้เปรียบในด้านการเป็นเจ้าของและความได้เปรียบจาก การดำเนินการภายในกิจการซึ่งหมายถึงมีประโยชน์ที่ได้รับจากการมีอำนาจควบคุมการผลิตและราคา แต่คาดว่าจะไม่ได้ประโยชน์จากความได้เปรียบด้านที่ตั้งของการไปลงทุนในต่างประเทศ ทฤษฎีการ สังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการลงทุนแนะนำให้ใช้วิธีการผลิตสินค้าในประเทศตนเองและส่งออก สินค้าไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศไม่จำเป็นต้องย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศ

กรณีที่ 3 ธุรกิจที่จะได้ประโยชน์สูงสุดจากการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ คือ ธุรกิจที่มีความได้เปรียบทั้ง 3 ด้าน หากกิจการมีความได้เปรียบครบทั้ง 3 ด้าน ทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการลงทุนแนะนำให้ใช้วิธีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

กล่าวโดยสรุป คือ จากทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการลงทุนได้อธิบายถึงปัจจัยที่กิจการหนึ่ง ๆ ใช้พิจารณาการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศซึ่งตามทฤษฎีดังกล่าวการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจะเกิดขึ้นจากการที่กิจการมีความได้เปรียบครบทั้ง 3 ประเด็น

		ความได้เปรียบ		
		จากการเป็นเจ้าของ (Ownership Advantage)	จากการดำเนินการภายในกิจการ (Internalization Advantage)	จากแหล่งที่ตั้ง (Location Advantage)
รูปแบบของ	การอนุญาตให้ใช้สิทธิ			
การค้าเงิน	(Licensing/Franchising)	/	X	X
ธุรกิจ	การส่งออก	/	/	X
ระหว่างประเทศ	การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	/	/	/

ตาราง 3 ทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการลงทุน (Eclectic Theory) หรือ OLI Paradigm โดย J.H. Dunning กับรูปแบบของการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ทั้งนี้มีทฤษฎีแหล่งที่ตั้งโดย Dunning (1973)⁶² เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยสถานที่ตั้งที่ดึงดูดการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่อธิบายสาเหตุของการตัดสินใจลงทุนทางตรงในต่างประเทศและเป็นทฤษฎีต้นแบบที่นำไปสู่ความได้เปรียบจากแหล่งที่ตั้ง (Location Advantage) ในทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการลงทุนของ Dunning (1980) โดยทฤษฎีแหล่งที่ตั้งกล่าวว่าจากความแตกต่างทางด้านแหล่งที่ตั้งเฉพาะระหว่างประเทศผู้รับการลงทุนและประเทศผู้ส่งออกการลงทุนโดยทั่วไปประเทศผู้รับการลงทุนจะมีความได้เปรียบในปัจจัยการลงทุนมากกว่าประเทศผู้ลงทุน โดย

⁶² Dunning, J. H., "Toward an Eclectic Theory of International Production: Some Empirical Tests," *Journal of International Business Studies*.

อธิบายว่าปัจจัยสถานที่ตั้งที่ทำให้เกิดการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ (1) ปัจจัยทางด้านนโยบายของรัฐบาล เป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ ทั้งจากประเทศผู้รับการลงทุนและประเทศผู้ส่งออกการลงทุน (2) ปัจจัยด้านเศรษฐศาสตร์ แบ่งตามประเภทแรงจูงใจของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ได้ดังนี้ การแสวงหาตลาด (Market-Seeking) การแสวงหาทรัพยากร (Resource-Seeking) การแสวงหาประสิทธิภาพ (Efficiency-Seeking) การแสวงหาสินทรัพย์ (Asset-Seeking) และ (3) ปัจจัยด้านความสะดวกในการทำธุรกิจ⁶³ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกทางสังคม ความมีเสถียรภาพทางการเมือง ทักษะคนที่มีต่อนักลงทุนต่างชาติ

แนวคิดความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage)⁶⁴ จากกรอบแนวคิด OLI Paradigm (Ownership, Location, and Internalization) นี้ได้ถูกพัฒนาตามการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก รวมถึงการรวมตัวทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งเป็นงานที่เป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน แนวคิดความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้แบ่ง “แรงจูงใจของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ” เป็น 4 ด้านหลักเพื่ออธิบายว่า “กิจการจะประสบความสำเร็จในการลงทุนระหว่างประเทศได้เมื่อมีความได้เปรียบในการแข่งขัน” โดยพิจารณาจากปัจจัยหลัก 4 ปัจจัยและปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย

ปัจจัยหลัก 4 ปัจจัยได้แก่ (1) เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต เช่น แรงงาน วัตถุดิบ ความรู้ เงินทุน โครงสร้างพื้นฐาน (2) เงื่อนไขด้านอุปสงค์ เช่น ขนาดของตลาด อัตราการเติบโตของอุปสงค์ (3) กลยุทธ์โครงสร้างและการแข่งขันของกิจการ เช่น ระดับของการแข่งขัน ความยากง่ายในการทำธุรกิจ และ (4) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน เช่น ห่วงโซ่อุปทาน การเข้าถึงผู้ผลิตในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย ได้แก่ โอกาสและรัฐบาล เช่น การส่งเสริมการลงทุน การแทรกแซงกลไก ตลาดของรัฐ แรงจูงใจด้านภาษี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทั้งในแง่ของการเป็นอุปสรรคและเสริมสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

⁶³ ชนะรัชต์ พลอาจ, "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Fdi) ของบริษัทเอกชนไทยในประเทศ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา the Fdi Determinants of the Thai Company in the Republic of the Union of Myanmar " (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, วิชาการจัดการ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2563), หน้า.22-24

⁶⁴ Michael E. Porter, *The Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*, Republished ed. (New York: Free Press, 1998).

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับที่มาของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยอาศัยทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการลงทุนเป็นหลักที่ว่า การลงทุนทางตรงในต่างประเทศจะเกิดเมื่อกิจการมีความได้เปรียบ 3 ประการ คือ ความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของ (Ownership Advantage) ความได้เปรียบจากการดำเนินการภายในกิจการ (Internalization Advantage) และความได้เปรียบจากแหล่งที่ตั้ง (Location Advantage) โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยสถานที่ตั้งที่ดึงดูดการลงทุนทางตรงในต่างประเทศและแนวคิดความได้เปรียบในการแข่งขันเสริมในส่วนการอธิบายขอบเขตความได้เปรียบจากแหล่งที่ตั้งว่าความได้เปรียบจากแหล่งที่ตั้งที่เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เกิดการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ มีขอบเขตรวมถึง “ปัจจัยทางดำเนินนโยบายของรัฐบาลของประเทศผู้ส่งออกการลงทุน” ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทยจะไม่เกิดขึ้นหากขาดความได้เปรียบจากแหล่งที่ตั้งซึ่งปัจจัยส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อความได้เปรียบจากแหล่งที่ตั้งแก่วิสาหกิจไทย ได้แก่ การส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแก่วิสาหกิจไทยโดยภาครัฐ ซึ่งหากจะอธิบายคำว่า การส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแก่วิสาหกิจไทยโดยภาครัฐให้ชัดเจนขึ้น จะต้องพิจารณาจาก 4 ส่วน คือ นโยบายกฎหมาย มาตรการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะเป็นการศึกษาต่อไปในบทที่ 3

2.2.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทย

เมื่อได้ทราบถึงความหมายและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแล้ว ในส่วนต่อไปจะกล่าวถึงความสำคัญของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และประโยชน์ที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยและประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ส่งออกการลงทุนจะได้รับจากการที่วิสาหกิจลงทุนทางตรงในต่างประเทศ การศึกษาเพื่อทราบถึงประโยชน์ที่ทั้งตัววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยและประเทศไทยจะได้รับจากการที่วิสาหกิจลงทุนทางตรงในต่างประเทศนั้นเพื่อสนับสนุนแนวคิดที่ว่ารัฐบาลควรพิจารณาส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ทั้งนี้ความสำคัญและประโยชน์ที่กิจการและประเทศผู้ส่งออกการลงทุนได้รับจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศนั้น สามารถพิจารณาได้ทั้งบริบทของยุทธศาสตร์ระดับประเทศ และบริบทในทางเศรษฐศาสตร์⁶⁵

⁶⁵ Magnus Blomström, Edward M. Graham, and Theodore H. Moran, *Does Foreign Direct Investment Promote Development?* (Washington, DC: Peterson Institute for International Economics, 2005).

จากการพิจารณาความสำคัญและประโยชน์ที่กิจการและประเทศผู้ส่งออกการลงทุนได้รับจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในบริบทของยุทธศาสตร์ระดับประเทศ สามารถกล่าวได้เป็นประเด็นดังต่อไปนี้ ประการแรก คือ **การได้ประโยชน์จากการเปิดเสรี (Liberalization)** กล่าวคือ การได้ใช้ประโยชน์จากความตกลงระหว่างประเทศทางด้านการค้าการลงทุนระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคีทั้งในระดับพหุภาคี เช่น ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ระดับภูมิภาค เช่น ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Trade in Services Agreement: ATISA) ความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) และระดับทวิภาคี เช่น ความตกลงทวิภาคีด้านการลงทุน (Bilateral Investment Treaty: BIT) ความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA)⁶⁶ ซึ่งมีข้อตกลงเพื่อการเปิดเสรีและลดอุปสรรคต่อการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ ดังนั้นหากได้รับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจากภาครัฐ วิชาทกิจไทยย่อมสามารถเข้าถึงประโยชน์จากความตกลงดังกล่าวที่ไทยเป็นภาคีอย่างเต็มที่และเปิดโอกาสในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของนักลงทุนชาวไทยมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จากแนวโน้มการเปิดเสรีที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง โดยเฉพาะเมียนมา เวียดนาม ลาว และกัมพูชา ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศไทยที่มีทรัพยากรเป็นจำนวนมากและมีค่าแรงที่ต่ำ จึงสร้างโอกาสการลงทุนให้กับนักลงทุนไทย ประโยชน์ของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศอีกประการหนึ่ง คือ **การลดอุปสรรคทางการค้า** เช่น ภาษีศุลกากรและภาษีที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและส่งออกสินค้า พิธีการและกระบวนการทางศุลกากร มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี ซึ่งเป็นกฎระเบียบข้อบังคับที่รัฐบาลประเทศต่าง ๆ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นอุปสรรคของประเทศคู่ค้า หรือกำหนดขึ้นเพื่อกีดกันการนำเข้า โดยแต่ละประเทศจะมีมาตรการจำกัดการนำเข้าหรือสร้างภาระแก่ผู้ประกอบการนำเข้าสินค้าที่แตกต่างกัน ประการสุดท้ายการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ อาจทำให้สินค้าที่ผลิตขึ้นเพื่อการส่งออกได้รับผลประโยชน์จากสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (Generalized System of Preferences: GSP) จากการได้เข้าไปผลิตสินค้าบางประเภทในประเทศกำลังพัฒนาและ

⁶⁶ กรกรณ์ย์ ชิวะตระกูลพงษ์ จันทรทิพย์ บุญประกายแก้ว, "โครงการปัจจัยที่กำหนดเงินทุนทางตรงระหว่างประเทศ:กรณีศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย," ใน การศึกษาเงินทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของประเทศไทย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2557). หน้า 4-5

ประเทศพัฒนาน้อยที่สุดบางประเทศ ซึ่งการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไปโดยประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มรายได้จากการส่งออก ส่งเสริมอุตสาหกรรม และเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

หากพิจารณาบริบทในทางเศรษฐศาสตร์ การลงทุนทางตรงในต่างประเทศมีเป้าหมายสำคัญอยู่ 3 ประการ ซึ่งมีสาเหตุร่วมกันจากประเทศผู้ส่งออกการลงทุน คือ “ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์” ที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่สามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิต แรงงาน ตลาดและประสิทธิภาพในประเทศผู้ส่งออกการลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁶⁷ ซึ่งเป็นการอธิบายโดยอ้างอิงแนวคิดเกี่ยวกับ “ความได้เปรียบจากแหล่งที่ตั้ง” ที่เป็นที่มาและแรงจูงใจส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เป็นแนวคิดของ Dunning ในปีค.ศ. 2003 ศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับข้อได้เปรียบจากสถานที่ตั้งภายใต้ทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการลงทุน โดยสรุปประโยชน์จากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศไว้ 3 ประการ คือ

ประการแรก ได้แก่ การแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิตและแรงงาน (Resource and Labor Seeking) โดยพิจารณาการลงทุนในประเทศผู้รับการลงทุนที่มีทรัพยากรธรรมชาติหรือวัตถุดิบที่สมบูรณ์เพื่อลดต้นทุนวัตถุดิบ โดยวิสาหกิจอาจพิจารณาการลงทุนทางตรงในประเทศที่มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเข้าถึงวัตถุดิบที่มีราคาถูก ซึ่งจะช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของกิจการได้ หรือการแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นในการประกอบกิจการ เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทยมีอยู่อย่างจำกัด เช่น การทำเหมืองถ่านหินในประเทศจีนและอินโดนีเซีย การผลิตไฟฟ้าจากเขื่อนที่ประเทศลาว การลงทุนของนักลงทุนไทยในบริษัทผลิตไฟฟ้าลาววมหาชน (EDL-GEN) หรือการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมที่ประเทศแคนาดา เช่น บริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) (Thailand's PTT Exploration and Production: PTTEP)⁶⁸ ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนพบว่าหลายประเทศยังคงมีทรัพยากรการผลิตที่อุดมสมบูรณ์มากกว่าไทย เช่น เมียนมาและเวียดนามมีไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ อัญมณี อินโดนีเซียมีแหล่งน้ำมันดิบ ขณะที่ลาวและกัมพูชามีแหล่งกลีกรรรม

⁶⁷ ทรงธรรม ปิ่นโต จริยา เปรมศิลป์และคณะ, เศรษฐศาสตร์...เล่มเดียวอยู่ฉบับปรับปรุงใหม่, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: ธนาการแห่งประเทศไทย, 2563), หน้า.10

⁶⁸ บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน), รายงานประจำปี 2556 (กรุงเทพฯ: ศูนย์เอนเนอร์ยีคอมเพล็กซ์ บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน), 2556), หน้า.14

เป็นต้น นอกจากนี้ ค่าจ้างแรงงานเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้ภาคธุรกิจไทยออกไปลงทุนยังต่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากค่าจ้างแรงงานในไทยค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียน เช่น กัมพูชา เวียดนาม เป็นต้น อีกทั้งค่าจ้างแรงงานในไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ล่าสุดได้มีนโยบายการปรับค่าจ้างขั้นต่ำเป็น 328 – 354 บาท ตามประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่อง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 11) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 และประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่องอัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือ (ฉบับที่ 12) จากการศึกษาค่าจ้างแรงงานในไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นต่อเนื่องส่งผลให้อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นหลักของไทย เช่น สิ่งทอ เริ่มมีการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีค่าแรงต่ำกว่าและมีการให้สิทธิพิเศษในการลงทุน⁶⁹ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในอนาคต

ประการที่สอง การแสวงหาตลาด (Market Seeking) คือ รูปแบบการออกไปลงทุนในประเทศที่มีตลาดขนาดใหญ่หรือตลาดที่มีแนวโน้มเติบโตที่สูง โดยผู้ลงทุนอาจมีเป้าหมายเพื่อแสวงหาตลาดใหม่หรือรักษาส่วนแบ่งตลาดเดิมในประเทศที่มีตลาดขนาดใหญ่หรือมีแนวโน้มที่จะเติบโตสูง เนื่องจากธุรกิจอาจขยายตัวเต็มศักยภาพการเติบโตในประเทศแล้ว ประกอบกับเศรษฐกิจไทยเติบโตในอัตราที่น้อยกว่าเศรษฐกิจของประเทศอื่นในภูมิภาคในช่วงที่ผ่านมา รวมถึงจำนวนประชากรวัยทำงานผู้ซึ่งมีกำลังซื้อสูงที่มีอยู่จำกัด ธุรกิจหลายแห่งจึงจำเป็นต้องไปขยายกิจการในต่างประเทศเพื่อแสวงหาตลาดใหม่ที่มีขนาดใหญ่และกำลังซื้อสูง เช่น สหรัฐอเมริกา จีน รวมถึงเวียดนามที่มีอัตราส่วนของประชากรวัยทำงานอยู่มากและมีแนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ยกตัวอย่างการลงทุนเปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ เนื่องจากร้านอาหารไทยในประเทศไทยมีอยู่เป็นจำนวนมาก ในทางตรงกันข้ามร้านอาหารไทยยังคงเป็นที่ต้องการในตลาดต่างประเทศ จากการพิจารณาวัตถุประสงค์ในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทย พบว่า⁷⁰ วัตถุประสงค์สำคัญลำดับแรกของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ คือ การขยายตลาด ซึ่งแตกต่างจากผู้ประกอบการในประเทศอื่น ๆ ในเอเชียอย่างประเทศญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลี ที่จุดเริ่มต้นของการลงทุนทางตรงใน

⁶⁹ ประสารโชค ธนะนุติ และ บุญเลิศ ไพรินทร์ สมพรธนา วงษ์กล้า, "ผลกระทบการบริหารจัดการตามนโยบายอัตราค่าแรงขั้นต่ำในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล," วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 3(2561).

⁷⁰ นิธิสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์, ภรมาภา พูนภักดีและพรารวี นาคใหม่, "การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทย: ไปที่ไหน ไปเพื่ออะไร?" บทวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561).

ต่างประเทศส่วนใหญ่มาจากการแสวงหาต้นทุนที่ถูกลง โดยมีปัจจัยภายในประเทศดังกล่าวเป็นแรงผลักดันหลัก เช่น ค่าเงินหรือค่าแรงที่สูงขึ้น ยกตัวอย่างจากเหตุการณ์ Plaza Accord ปี 1985⁷¹ ที่ทำให้ค่าเงินของญี่ปุ่นแข็งขึ้นมากและราคาสินค้าส่งออกปรับสูงขึ้น บริษัทญี่ปุ่นจึงต้องออกไปลงทุนต่างประเทศ หรือได้หัวหน้าและเกาหลีใต้ที่เริ่มออกไปลงทุนต่างประเทศเพื่อหนีค่าแรงและต้นทุนการผลิตในประเทศที่ปรับสูงขึ้นแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง⁷²

ประการสุดท้ายการแสวงหาประสิทธิภาพ (Efficiency Seeking) กล่าวคือ รูปแบบการลงทุนทางตรงในประเทศที่มีความสามารถหรือความถนัดในการผลิตสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันของกิจการ เช่น ประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาด การลงทุนทางตรงยังเป็นประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต รวมถึงการแสวงหาเทคโนโลยี ในแง่ของการลดต้นทุน โดยเฉพาะจากประเทศผู้รับการลงทุนที่เป็นแหล่งทรัพยากรและประเทศที่มีค่าแรงต่ำ การได้มาซึ่งเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้จากบริษัทที่เข้าไปร่วมทุนทำให้มีศักยภาพในการผลิตสูงขึ้น และการประหยัดต้นทุน เช่น การร่วมทุนกับผู้ประกอบการในต่างประเทศที่ดำเนินธุรกิจที่มีศักยภาพสูงเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจ โดยพบว่าบริษัทพลังงานของไทยออกไปลงทุนทางตรงที่ต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ เช่น เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์ในประเทศจีน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา บริษัทผลิตอาหารไทยซื้อบริษัทผลิตอาหารที่สหรัฐอเมริกาเพื่อให้ได้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย หรือการที่กลุ่มธุรกิจผลิตอัญมณีขยายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีความสามารถในการผลิต เช่น เยอรมนี เวียดนาม และอินโดนีเซีย ส่วนกลุ่มธุรกิจอาหารกระป๋องและอาหารทะเลแช่แข็งลงทุนในสหรัฐอเมริกาเพื่อแสวงหาเทคโนโลยีการผลิตที่ดีกว่าเทคโนโลยีการผลิตในประเทศ

⁷¹ในปี ค.ศ.1985 ญี่ปุ่นได้เปรียบดุลการค้าและดุลการชำระเงินกับประเทศคู่ค้าเกือบทั้งโลก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาเสียเปรียบด้านการค้ากับประเทศญี่ปุ่นมาก สินค้าญี่ปุ่นขายดีมากในตลาดประเทศสหรัฐอเมริกา แต่สินค้าของสหรัฐอเมริกาไม่เป็นที่นิยมและขายในตลาดญี่ปุ่นไม่ได้สหรัฐอเมริกาจึงจัดประชุมประเทศ G5 ที่มีสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และญี่ปุ่น ที่โรงแรมพลาซ่า กรุงนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 22 กันยายน ค.ศ.1985 เหตุการณ์นี้ถือว่าเป็นการแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยนเงินครั้งแรกของโลก โดยสหรัฐอเมริกาบังคับให้ญี่ปุ่นต้องแข็งค่าเงินจากอัตราแลกเปลี่ยน 250 เยน ต่อ 1 USD ให้แข็งขึ้นเป็น 150 เยน ต่อ 1 USD เท่ากับแข็งค่าขึ้นเกือบ 70 เปอร์เซ็นต์ ภายในเวลาเพียง 10 เดือน ปรากฏการณ์ครั้งนั้นถูกเรียกว่าพลาซ่า แอคคอร์ด (Plaza Accord)

⁷² นิธิสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์, ภรมาภา พูนภักดีและพรพรวรี นาคใหม่, "การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทย: ไปที่ไหน ไปเพื่ออะไร?"

นอกจากนั้น การลงทุนทางตรงในต่างประเทศยังก่อให้เกิดประโยชน์ในการกระจายความเสี่ยงของภาคธุรกิจ ทั้งในแง่ของแหล่งผลิต วัตถุดิบ แรงงาน รวมถึงการกระจายตลาด ทำให้ภาคธุรกิจไม่ต้องพึ่งพิงทรัพยากรหรือตลาดจากภายในประเทศแต่เพียงอย่างเดียว

จากวัตถุประสงค์หรือประโยชน์ที่วิสาหกิจได้รับจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศสามประการดังกล่าว ทำให้สามารถจำแนกประเภทของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศได้ ดังนี้ ประเภทที่หนึ่ง: การลงทุนทางตรงแบบขยายตัว (Expansionary FDI) ได้แก่ การแสวงหาตลาด และประเภทที่สอง: การลงทุนทางตรงแบบตั้งรับ (Defensive FDI) ได้แก่ การแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยการผลิต และการแสวงหาประสิทธิภาพ เป้าหมายทั้งสามประการนี้มีสาเหตุร่วมกันจาก “ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์” ที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่สามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิต แรงงาน ตลาดและประสิทธิภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁷³

2.3 หลักการเปิดเสรีกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

นอกจากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในปัจจุบันเติบโตอย่างรวดเร็วจากความก้าวหน้าของการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงในระดับนานาชาติทั้งในส่วนของปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยธุรกิจและรัฐบาล การที่นานาประเทศเห็นว่าธุรกิจระหว่างประเทศจะนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ประชาชนในประเทศให้มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและความมั่นคงให้แก่ประเทศนั้นนำมาซึ่ง “หลักการเปิดเสรี” (Liberalization) ซึ่งมีเป้าประสงค์ คือ การเคลื่อนย้ายสินค้า แรงงาน บริการ และเงินทุนอย่างเสรี โดยมีที่มาจากแนวคิดการลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและนำมาสู่การสร้างเครื่องมือในการการลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด ได้แก่ การเจรจาและการทำข้อตกลงระหว่างประเทศในด้านการค้าและการลงทุนเพื่อลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนทั้งในระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาคและระดับทวีปภาคีเพื่อเกิดการแข่งขันที่เสรีและเป็นธรรมและการเติบโตของเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจระหว่างประเทศเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การแข่งขันของประเทศต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงในระดับนานาชาติเหล่านี้ทำให้ประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ต้อง เพิ่มระดับความร่วมมือกันเพื่อ

⁷³ ทรงธรรม ปิ่นโต จริยา เปรมศิลป์และคณะ, เศรษฐศาสตร์...เล่มเดียวอยู่ ฉบับปรับปรุงใหม่, หน้า.10

ผลประโยชน์ด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ การค้าและการต่อต้านภัยคุกคามต่าง ๆ รวมถึงเป็นการสร้างโอกาสและอำนาจต่อรองและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ตัวอย่างการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจไทยในต่างประเทศผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในปัจจุบันต้องเผชิญกับความท้าทายทั้งจากปัจจัยภายในประเทศและภายนอกประเทศ ปัจจัยภายนอกประเทศที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ผลกระทบจากข้อตกลงระหว่างประเทศที่สนับสนุนหลักการเปิดเสรีทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับพหุภาคี เช่น ในระดับภูมิภาคประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2558 และได้ให้การรับรองแผนแม่บทประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2568 (ASEAN Economic Community Blueprint 2025) ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของเอกสารวิสัยทัศน์ “อาเซียน 2568: ก้าวไปข้างหน้าด้วยกัน” (ASEAN 2025: Forging Ahead Together) ส่วนในระดับพหุภาคีไทยเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) จึงส่งผลให้เป็นภาคีความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าและความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการซึ่งล้วนเป็นการทำความตกลงภายใต้หลักการเปิดเสรี

ในที่นี้ขอยกตัวอย่างการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) เนื่องจากประเทศในกลุ่มอาเซียนเป็นประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญของไทย โดยการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีวัตถุประสงค์เพื่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในอาเซียน ให้เปิดเสรีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศสมาชิกทั้งด้านสินค้า แรงงาน บริการ และเงินทุน รวมถึงความร่วมมือด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน อันจะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานการครองชีพและความกินดีอยู่ดีของประชาชน ภายในประเทศ อีกทั้งเพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยมีเป้าหมายว่าแนวทางดังกล่าวจะเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลก การรวมตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียนจะส่งผลให้มีความเชื่อมโยงระหว่างกันในกลุ่มประเทศอาเซียนเพิ่มขึ้นซึ่งจะเอื้อให้ประเทศสมาชิกในอาเซียนได้รับประโยชน์ทั้งในด้านการค้าและการลงทุนจากขอบเขตการตลาดที่มีขนาดใหญ่ขึ้นจากการรวมเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันและการลดอุปสรรคการกีดกันทางการค้าโดยเฉพาะมาตรการที่มีใช้ภาษี โดยการกำหนดให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน และแรงงานที่มีทักษะโดยเสรีระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน ในขณะที่เดียวกันกลับเป็นความท้าทายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยจากแนวโน้มการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นโดยที่คู่แข่งของกิจการจะ

ไม่จำกัดอยู่เพียงแต่กิจการภายในประเทศเท่านั้น แต่จะกลายเป็นผู้ประกอบการในประเทศในกลุ่มอาเซียน นอกจากนี้เรื่องคู่แข่งแล้วขอบเขตของตลาดและผู้บริโภคก็ย่อมเพิ่มขึ้นที่จึงเป็นโอกาสของวิสาหกิจของไทย หากพิจารณาในด้านการผลิตวิสาหกิจของไทยจะสามารถใช้โอกาสจากข้อตกลงในการขยายฐานการผลิตไปสู่ประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนได้ อย่างไรก็ตามในทางกลับกันวิสาหกิจของไทยจะมีคู่แข่งจากประเทศอาเซียนอื่น ๆ ที่เข้ามาตั้งฐานการผลิตในประเทศไทย

สรุปได้ว่าหลักการเปิดเสรีที่นำมาซึ่งการทำความตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ เพื่อลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศ ตามที่ได้ยกตัวอย่างการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นทั้งโอกาสในการเติบโตของวิสาหกิจของไทยและในทางตรงกันข้ามก็เป็นภัยคุกคามได้เช่นกัน ดังนั้นภาครัฐจึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้วิสาหกิจของไทย รวมถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีศักยภาพในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการขยายกิจการและสามารถใช้ประโยชน์จากหลักการเปิดเสรีเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Expansion) ของประเทศต่อไป

เมื่อได้ทราบถึงนิยาม แนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ตลอดจนความเชื่อมโยงของหลักการเปิดเสรีกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ แม้ว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นการศึกษาเฉพาะในส่วนของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย อย่างไรก็ตามในส่วนต่อนี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยทั้งขาเข้าและขาออกในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจภาพรวมของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ก่อนที่จะได้แสดงถึงการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยโดยเฉพาะเจาะจงในหัวข้อ 2.5

2.4 ข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ในอดีตประเทศไทยให้ความสำคัญกับการ “รับ” การลงทุนจากต่างประเทศ ต่อมาประเทศไทยได้หันมาให้ความสนใจในการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศมากขึ้น

แนวโน้มของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมากในช่วง พ.ศ. 2553 - 2554 โดยในพ.ศ. 2553 ประเทศไทยมีเงินลงทุนทางตรงในต่างประเทศประมาณ 24,418

ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นไปอยู่ที่ 41,950 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ใน พ.ศ. 2554 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเนื่องจากข้อมูลในปี 2564 ประเทศไทยมีเงินลงทุนทางตรงในต่างประเทศอยู่ที่ 177,044 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ⁷⁴ เนื่องจากในอดีตประเทศไทยให้ความสำคัญกับการ “รับ” การลงทุนจากต่างประเทศ ต่อมาได้หันมาให้ความสำคัญกับการลงทุนของวิสาหกิจไทยในต่างประเทศมากขึ้น โดยมองการลงทุนไทยในต่างประเทศเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกในการสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคเอกชนไทย ซึ่งจะดำเนินการควบคู่กันไปกับการรับการลงทุนจากต่างประเทศ ทั้งนี้ มูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยปรับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังจากที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ขยายวงเงินให้บริษัทไทยสามารถลงทุนทางตรงในต่างประเทศได้มากขึ้น ตั้งแต่พ.ศ. 2550 โดยขยายวงเงินให้บริษัทแม่ในไทยสามารถลงทุนทางตรงในต่างประเทศได้เพิ่มจากเดิม 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็น 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อบริษัทต่อปี⁷⁵ และในเดือนตุลาคม 2553 ได้อนุญาตให้นิติบุคคลไทยสามารถออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศได้อย่างเสรี⁷⁶ ส่งผลให้เงินลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยสูงสุดเป็นประวัติการณ์ใน พ.ศ. 2554 ด้วยเหตุนี้ในปีดังกล่าวจึงเป็นปีแรกที่ประเทศไทยกลายเป็นผู้ลงทุนทางตรงในต่างประเทศสุทธิ กล่าวคือ มีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมากกว่าที่ต่างชาติเข้ามาลงทุนโดยตรงในไทย⁷⁷

ต่อมาธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดทำแผนแม่บทเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 โดย Phase I สำหรับพ.ศ. 2555-2557 ประกอบไปด้วย 5 เรื่องหลัก⁷⁸ โดยมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศอยู่เพียงประการเดียว กล่าวคือ การผ่อนคลายวงเงินในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ จากการทำในปี 2553 ได้อนุญาตให้นิติบุคคลออกไปลงทุนได้อย่างเสรีไม่จำกัดจำนวนเงิน ดังนั้นในขั้นนี้จะเป็นการผ่อนคลายไปถึงบุคคลธรรมดาซึ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมก็อาจอยู่ในลักษณะบุคคลธรรมดาด้วย และใน Phase II สำหรับพ.ศ. 2558-2560 เป็น

⁷⁴ UNCTADSTAT, " Foreign Direct Investment: Inward and Outward Flows and Stock, Annual: Thailand," [Online] Accessed: 9 July 2023. Available from: <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>

⁷⁵ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง คำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่นิติบุคคลรับอนุญาต (ฉบับที่ 6) ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2550

⁷⁶ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง คำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่นิติบุคคลรับอนุญาต (ฉบับที่ 8) ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2553

⁷⁷ นันทพร พงศ์พัฒนานนท์และชิตชนก อ้นโนนจารย์, "การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ:อุปสรรคที่รอการแก้ไข," ใน *Focused and Quick (FAQ)*(ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2555).

⁷⁸ ธนาคารแห่งประเทศไทย, "ทำความเข้าใจ..แผนแม่บทเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ," *พระสยาม* ฉบับที่ 4, ตุลาคม-ธันวาคม (2555).หน้า 4-11

เรื่องของการผ่อนคลายนโยบายการแลกเปลี่ยนเงินและมาตรการการป้องกันความเสี่ยงค่าเงินบาท เช่น การฝากเงินตราต่างประเทศกับการสถาบันการเงินในประเทศ การลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ต่างประเทศ การลงทุนในหลักทรัพย์ต่างประเทศ ซึ่งแผนดังกล่าวนี้จะส่งผลช่วยให้ภาวะเงินทุนไหลเข้าออกเกิดความสมดุลกันมากขึ้น อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 10 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาโดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย

การส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมีเป้าหมายที่จะช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันในต่างประเทศให้กับธุรกิจโดยมุ่งแสวงหาโอกาสจากภายนอกประเทศ นอกเหนือจากการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศประเภทการค้าระหว่างประเทศที่เป็นอยู่แต่ดั้งเดิม ในปัจจุบันยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งหนึ่งในเป้าหมาย คือ การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ให้สามารถเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ และคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้มีมติเห็นชอบยุทธศาสตร์การส่งเสริมการลงทุนในระยะ 7 ปี (พ.ศ. 2558-2564) ซึ่งจะเป็นทิศทางของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญประการหนึ่งในยุทธศาสตร์การส่งเสริมการลงทุนฉบับนี้ คือ การส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนจากการส่งเสริมการลงทุนในประเทศเป็นหลักเป็นการเพิ่มบทบาทในการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ

เงินลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศไทยช่วง พ.ศ. 2543-2553 อยู่ในระดับที่ต่ำมาก และเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมากและอย่างต่อเนื่อง ในช่วงพ.ศ. 2553 - 2565 เนื่องจากนโยบายของภาครัฐที่เปลี่ยนไป

ช่วงปี พ.ศ. 2543 - 2553 เป็นช่วงที่ประเทศไทยกำลังฟื้นตัวจากวิกฤติเศรษฐกิจหลังการเปลี่ยนระบบแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมาเป็นแบบลอยตัวเมื่อเดือนกรกฎาคมปี 2540 ซึ่งวิกฤติการณ์ดังกล่าวทำให้เศรษฐกิจของประเทศทรุดตัวลงอย่างรวดเร็ว สถาบันการเงินในประเทศจำนวนมากต้องปิดตัวลง ส่งผลให้ผู้ประกอบการในภาคเอกชนมีปัญหาสภาพคล่องอย่างรุนแรง การลงทุนและการบริโภคชะลอตัว ความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจไทยลดลงเป็นประวัติการณ์ รัฐบาลจึงเร่งดำเนินการฟื้นฟูความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนและปรับยุทธศาสตร์ส่งเสริมการลงทุนเพื่อพัฒนาเพิ่มขีด

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อให้มาตรการส่งเสริมการลงทุนของไทยมีความยืดหยุ่นในการตอบสนองความต้องการของนักลงทุน⁷⁹ ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นของเงินลงทุนทางตรงในต่างประเทศใน พ.ศ. 2553 นั้น ยังเป็นผลมาจากปัจจัยหลักในประเทศโดยเฉพาะการขาดแคลนแรงงานและค่าจ้างแรงงานที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมาก และยังส่งผลให้การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมากและอย่างต่อเนื่อง โดยในพ.ศ. 2553 ประเทศไทยมีเงินลงทุนทางตรงในต่างประเทศประมาณ 24,581 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นเงินไทยประมาณ 751,392 ล้านบาท และในพ.ศ. 2554 ได้เพิ่มขึ้นไปอยู่ที่ 42,053 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นเงินไทยประมาณ 1,285,981 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับเงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกในช่วง พ.ศ. 2543 – 2552 ที่มีมูลค่าเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 7,072 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นเงินไทยประมาณ 216,191 ล้านบาท

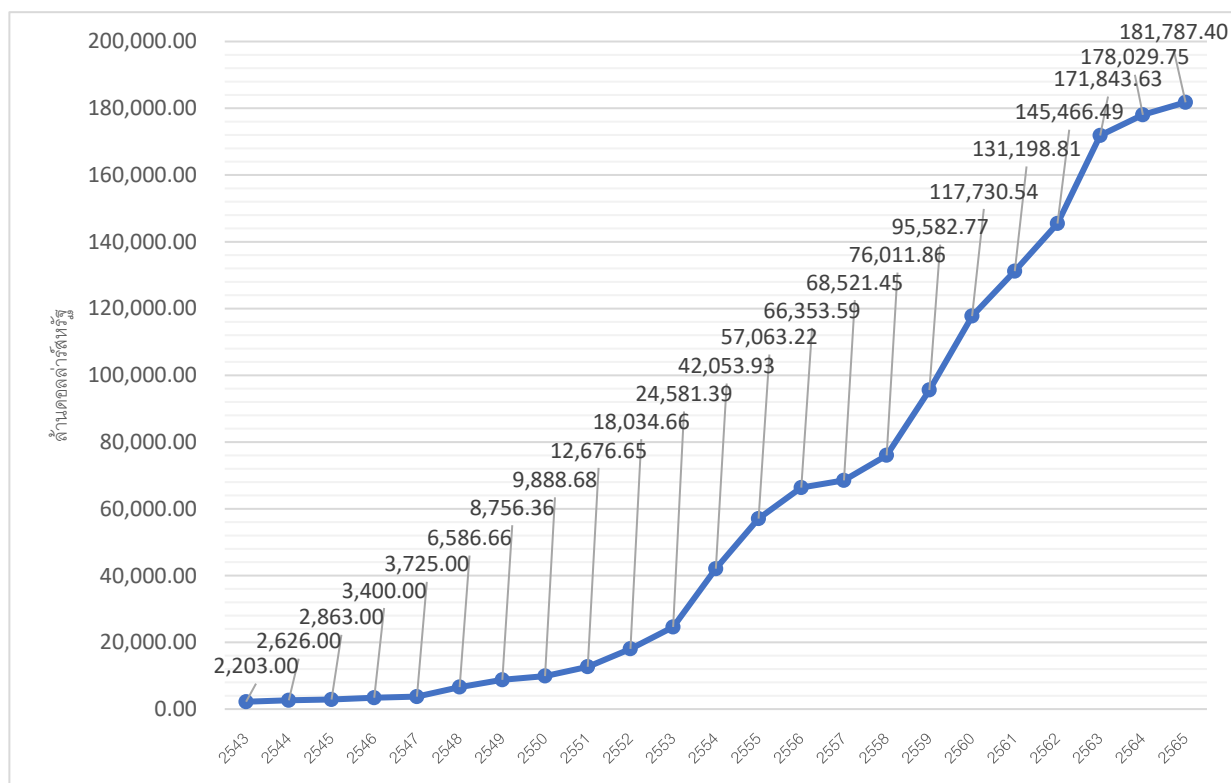
⁷⁹ สุทธิเกตุดี ทัดพิทักษ์กุล, "50 ปี บีโอไอ พัฒนาการของการส่งเสริมการลงทุน จากราชดำเนินสู่วิภาวดีรังสิต," วารสารส่งเสริมการลงทุน ฉบับที่ 1 ปีที่ 27, มกราคม (2559). หน้า 16-17

ต่อมาเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2557 คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้มีมติเห็นชอบ ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการลงทุนในระยะ 7 ปี (ปี 2558-2564) ซึ่งจะเป็นทิศทางของคณะกรรมการ ส่งเสริมการลงทุนในอนาคตอีก 7 ปี เป็นอย่างน้อย โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญประการหนึ่ง ใน ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการลงทุนใหม่นี้ คือ การส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ⁸⁰ ซึ่งเป็น การปรับเปลี่ยนจากการส่งเสริมการลงทุนในประเทศเป็นหลัก (Inbound Investment) เป็นการเพิ่ม บทบาทในการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ (Outbound Investment) เพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัด ด้านทรัพยากรในประเทศและเพิ่มโอกาสแก่ธุรกิจ โดยเฉพาะโอกาสจากการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ อาเซียน (AEC) โดยมีประเทศผู้รับการลงทุนที่เป็นเป้าหมายดังนี้ กลุ่มแรก ได้แก่ อินโดนีเซีย เมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนาม กลุ่มที่สอง ได้แก่ จีน อินเดีย และอาเซียนอื่น ๆ และกลุ่มสุดท้าย ได้แก่ ตะวันออกกลาง เอเชียใต้และแอฟริกา ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวส่งผลให้การลงทุนทางตรงระหว่าง ประเทศของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมากและอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ในช่วงพ.ศ. 2553 - 2565

⁸⁰ Ibid.p 18-19

โดยมีมูลค่าการลงทุนในพ.ศ. 2565 อยู่ที่ 181,787.40 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นเงินไทยประมาณ 6 ล้านล้านบาท⁸¹

รูปภาพ 4 แผนภูมิด้านล่างแสดงถึงข้อมูลเงินลงทุนทางตรงของประเทศไทยในต่างประเทศนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2543-2565⁸²

หากพิจารณาในช่วงระยะเวลา 7 ปีหลัง จะพบว่ามูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของ ไทยยังคงเติบโตขึ้น โดยเพิ่มสูงขึ้นจาก พ.ศ. 2558 ที่มีมูลค่า 76,011 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็น 94,930 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นเงินไทยประมาณ 3 ล้านล้านบาท ในพ.ศ. 2559 ต่อมาในปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 117,730 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นเงินไทยประมาณ 4 ล้านล้านบาท ปี พ.ศ. 2561 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 131,198.81 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นเงินไทยประมาณ 4.5 ล้านล้านบาท⁸³ และมูลค่าการลงทุนในพ.ศ. 2565 เพิ่มขึ้นอยู่ที่ 181,787.40 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่ง

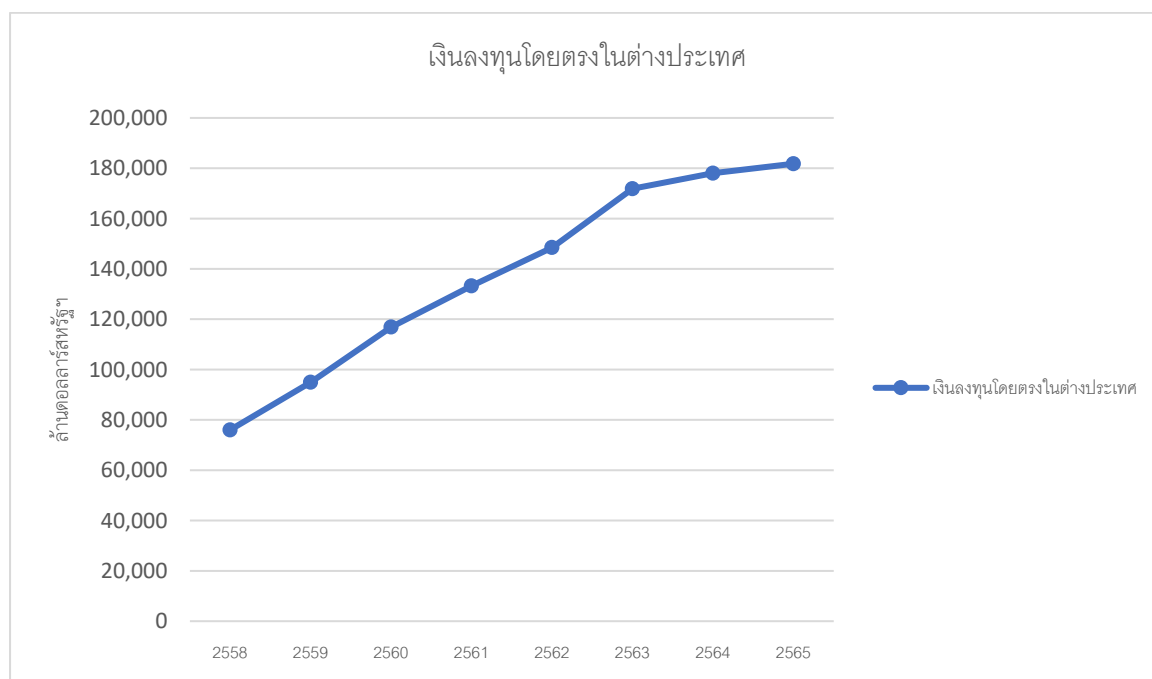
⁸¹ UNCTADSTAT, "Foreign Direct Investment: Inward and Outward Flows and Stock,Annual," [Online] Accessed: 21 April 2023. Available from: <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=96740>

⁸² ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย บัญชีฐานะการลงทุนระหว่างประเทศของไทย จำแนกตามประเภทเงินทุน

⁸³ UNCTADSTAT, "Foreign Direct Investment: Inward and Outward Flows and Stock,Annual."

เพิ่มมาจากปีพ.ศ. 2558 กว่า 105,776.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นเงินไทยประมาณกว่า 3.6 ล้านล้านบาท

แผนภูมิแสดงมูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยในช่วงระยะเวลา 7 ปีล่าสุด (พ.ศ. 2558-2565)⁸⁴

รูปภาพ 5 แผนภูมิมูลค่าเงินลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทยปี 2558-2565

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่มประเทศอาเซียนเป็นผู้รับการลงทุนที่สำคัญที่สุดจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทย

เมื่อพิจารณาประเทศผู้รับการลงทุนของนักลงทุนไทยแล้วพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 จนถึง พ.ศ. 2565 ประเทศที่เป็นผู้รับการลงทุนสำคัญสูงสุดตลอดมา คือ กลุ่มประเทศอาเซียน สอดคล้องกับงานของ Johanson & Vahlne ที่อธิบายกระบวนการที่วิสาหกิจของแต่ละประเทศจะเริ่มลงทุนทางตรงในต่างประเทศในประเทศผู้รับการลงทุนที่ใกล้เคียงและมีปัจจัยต่าง ๆ คล้ายกับประเทศผู้ส่ง

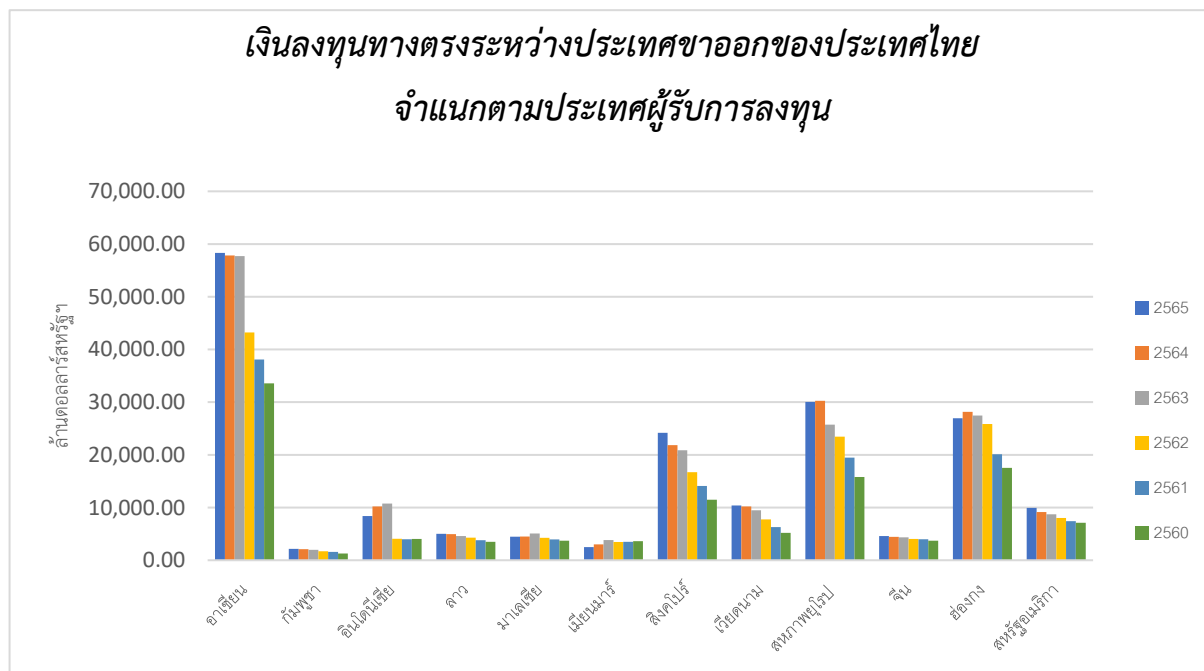
⁸⁴ ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

อกการลงทุนก่อน⁸⁵ นอกจากกลุ่มประเทศอาเซียนแล้ว ฮ่องกง สหภาพยุโรป เนเธอร์แลนด์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหรัฐอเมริกา ก็เป็นประเทศผู้รับการลงทุนสำคัญเช่นกัน ทั้งนี้ในบรรดาประเทศอาเซียนนั้น ประเทศที่นักลงทุนไทยมีการลงทุนสูงที่สุดมาโดยตลอด คือ สิงคโปร์ รองลงมาคือ เวียดนาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี มูลค่าการลงทุนของไทยในเวียดนามได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2559 - 2562 โดยมีมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นนำหน้ามูลค่าการลงทุนทางตรงในประเทศมาเลเซียซึ่งเดิมเป็นอันดับที่ 2 ในช่วงก่อนปี 2559 ในบรรดากลุ่มประเทศอาเซียน จากข้อมูลทางสถิติดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นแนวโน้มการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในอนาคต กล่าวคือ มูลค่าการลงทุนทางตรงในกลุ่มประเทศอาเซียนที่เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากและต่อเนื่อง ทำให้มีแนวโน้มที่มูลค่าการลงทุนจะมีการเติบโตต่อไปในอนาคต เช่นเดียวกับ สหภาพยุโรป ฮ่องกง สหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรที่มีมูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ในขณะที่การขยายตัวของการลงทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการขยายตัวน้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่กล่าวมา ซึ่งอาจเป็นสัญญาณให้ผู้ลงทุนที่มีความสนใจไปลงทุนทางตรงในจีนต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงปัจจัยหรือปัญหาที่ทำให้ตัวเลขการลงทุนไม่เติบโตเท่าประเทศอื่น ๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁸⁵ Jan Johanson and Jan-Erik Vahlne, "The Internationalization Process of the Firm—a Model of Knowledge Development and Increasing Foreign Market Commitments," *Journal of International Business Studies* 8, 1 (1977).pp 23–32.

แผนภูมิแสดงเงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกประเทศไทย จำแนกตามประเทศผู้รับ
การลงทุน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2560-2565⁸⁶

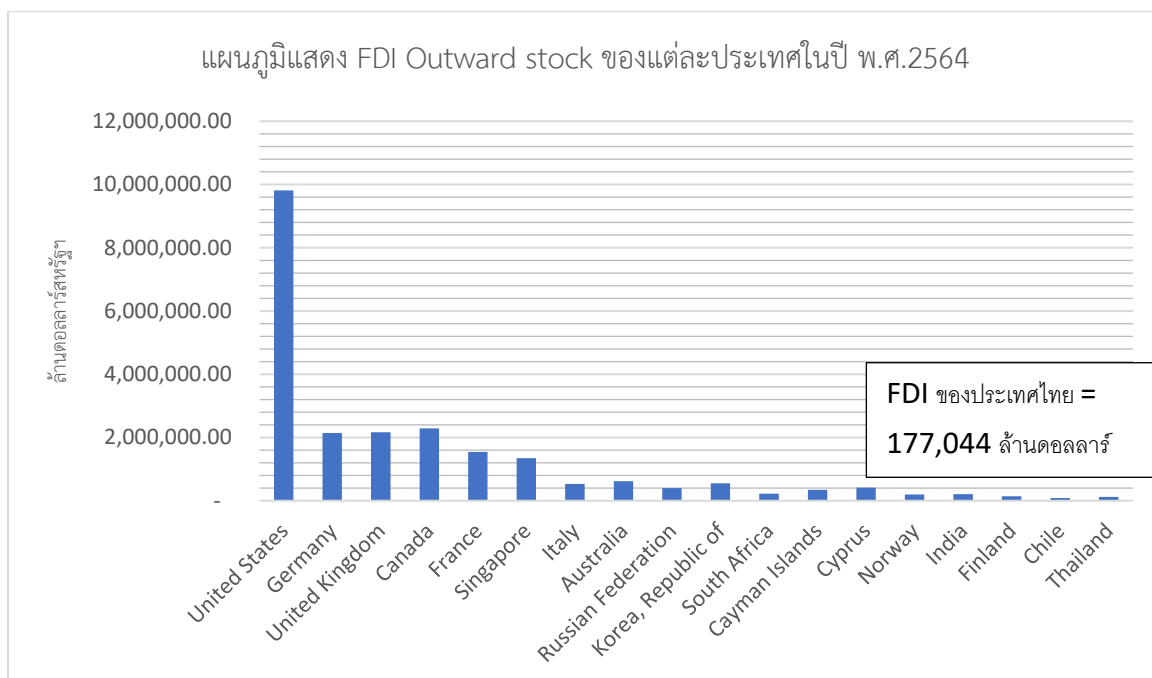
รูปภาพ 6 เงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของประเทศไทยจำแนกตามประเทศผู้รับการลงทุน

มูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยนั้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยกับประเทศอื่น กลับพบว่าการลงทุนทางตรงของประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่ต่ำ

แม้ว่าตัวเลขสถิติต่าง ๆ จะแสดงให้เห็นว่ามูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยนั้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่หากนำเอามูลค่าการลงทุนทางตรงของไทยไปเทียบกับประเทศอื่นแล้วพบว่าการลงทุนทางตรงของประเทศไทยไม่ได้อยู่ในระดับสูง โดยจากข้อมูลของที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (The United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD)

แผนภูมิแสดงมูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศไทยต่าง ๆ ทั่วโลก ในปี 2564⁸⁷

⁸⁶ ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

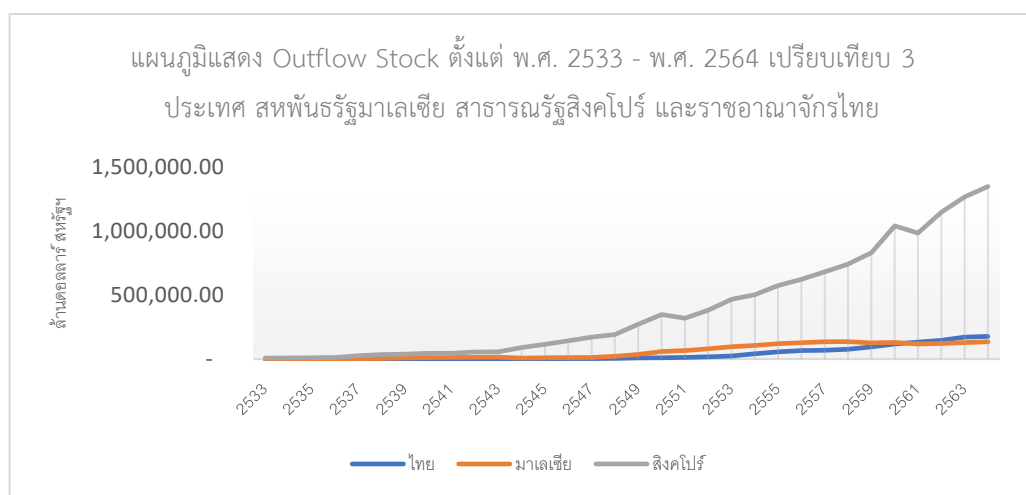
รูปภาพ 7 แผนภูมิแสดงมูลค่าการลงทุนขาออกของประเทศต่าง ๆ ในปีพ.ศ.2564

จากการพิจารณาการลงทุนทางตรงของไทยในต่างประเทศในอดีต สรุปได้ว่าในช่วง พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2562 นั้น การลงทุนทางตรงของไทยในต่างประเทศมีการขยายตัวเป็นอย่างมาก โดยมีมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นกว่า 15 เท่า อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับมูลค่าการลงทุนของประเทศอื่น ๆ แล้ว ประเทศไทยก็ยังไม่ได้จัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศสูง มูลค่าเงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของประเทศไทยใน พ.ศ. 2559 นั้นอยู่ในลำดับที่ 37 ของโลก เมื่อนำเอามูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยไปเปรียบเทียบกับมูลค่าการลงทุนทางตรงของประเทศในอาเซียนด้วยกันแล้ว พบว่าประเทศไทยมีมูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศต่ำกว่าประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียมาโดยตลอด ถึงแม้ว่าในปี พ.ศ. 2533 ทั้งสามประเทศจะมีตัวเลขมูลค่าการลงทุนไม่ต่างกันมากนัก แต่ความแตกต่างของมูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศกลับเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อันจะเห็นได้ชัดเป็นอย่างยิ่งในกรณีของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ทั้งนี้ในบรรดากลุ่มประเทศอาเซียนนั้น ปัจจุบันไทยยังอยู่ในลำดับที่ 2 รองจากสิงคโปร์ โดยมีมูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแซงหน้าประเทศลำดับ 2 เดิมอย่างมาเลเซียเมื่อปี พ.ศ. 2561 ประเทศสิงคโปร์นั้นมีตัวเลขการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่สูงกว่าไทยเป็นอย่างมาก โดยมีมูลค่าการลงทุนทางตรงใน

⁸⁷ ที่มา The United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)

ต่างประเทศสูงกว่าไทย 1,169,351 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นเงินไทยประมาณ 4 หมื่นล้านล้านบาท

แผนภูมิแสดงมูลค่าการลงทุนในต่างประเทศขอ 3 ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์และไทย ซึ่งเป็นการแสดงการเปรียบเทียบมูลค่าการลงทุนในต่างประเทศของประเทศในกลุ่มอาเซียน⁸⁸

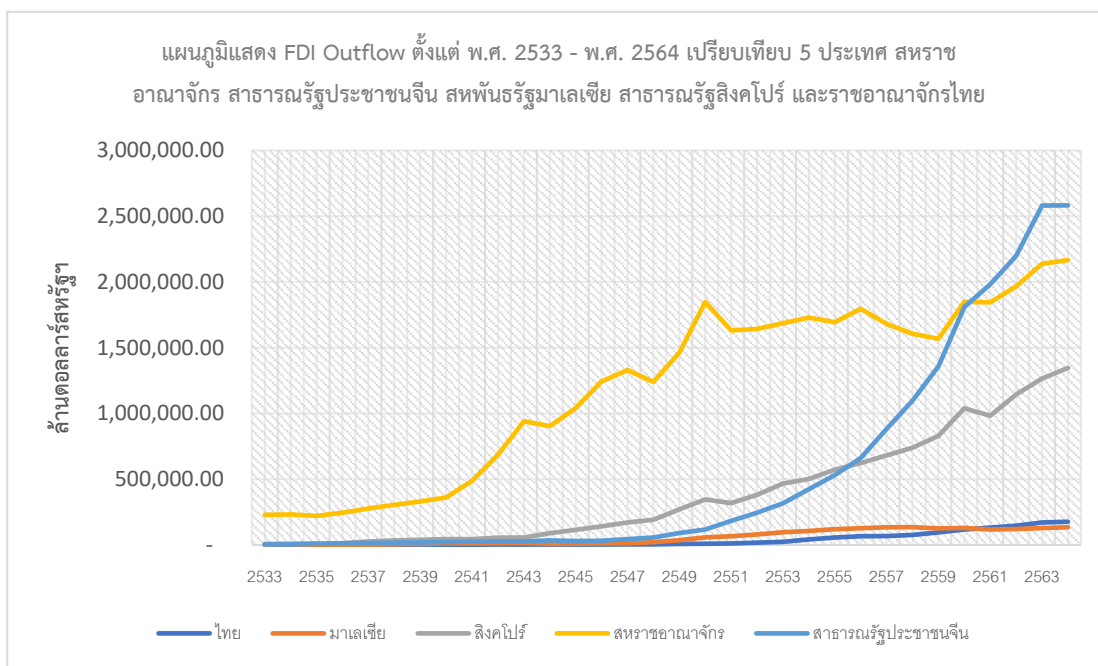

รูปภาพ 8 แผนภูมิแสดงมูลค่าการลงทุนขาออกของประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ระหว่างปีพ.ศ.2533-2564

⁸⁸ ที่มา The United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)

จากการเปรียบเทียบมูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยกับมูลค่าการลงทุนทางตรงของประเทศที่มีศักยภาพในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศสูง เช่น สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐประชาชนจีนจะยิ่งเห็นความแตกต่างของมูลค่าการลงทุน ดังที่แสดงในแผนภูมิด้านล่างนี้⁸⁹

รูปภาพ 9 มูลค่าการลงทุนขาออกของประเทศสหราชอาณาจักร สาธารณรัฐประชาชนจีน สหพันธ์รัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ และราชอาณาจักรไทย ระหว่างพ.ศ. 2533-2564

ทั้งนี้ การลงทุนทางตรงในต่างประเทศในระดับที่ต่ำ ย่อมส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคตได้⁹⁰ เนื่องจากระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและมูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมักมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน⁹¹ ด้วยเหตุนี้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนของไทยจึงได้ส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ พิจารณาได้จากการส่งเสริมทั้งในรูปแบบการสร้างกฎเกณฑ์และมาตรการ การก่อตั้งหน่วยงานหรือมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในเรื่องดังกล่าว รวมไปถึงการพัฒนาศักยภาพนักลงทุนไทยเพื่อเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

⁸⁹ ที่มา The United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)

⁹⁰ Izumi Ohno and Kenichi Ohno, "Dynamic Capacity Development: What Africa Can Learn from Industrial Policy Formulation in East Asia," ใน *Good Growth and Governance in Africa: Rethinking Development Strategies*(Oxford University Press, 2011).

⁹¹ Tajul Ariffin Masron, "'Push Factors" of Outward Fdi: Evidence from Malaysia and Thailand," *Journal of Business and Policy Research* 5(2010).pp 54 – 68

ทั้งนี้รูปแบบของการสนับสนุนที่มีอยู่จะเพียงพอต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศหรือไม่จะได้พิจารณาต่อไปวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนโดยวิสาหกิจขนาดใหญ่

จากการศึกษาตัวเลขสถิติพบข้อมูลที่น่าสนใจว่าการเข้าไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจไทย ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของผู้ประกอบการรายใหญ่⁹² ขณะที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังไม่ประสบความสำเร็จมากนักในการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เนื่องจากปัญหาหลายประการที่จะอธิบายในหัวข้อ 2.6 ทั้งนี้ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่สามารถแก้ไขปัญหามีผลต่อการตัดสินใจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ คือ การส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจากภาครัฐ ดังนั้นรัฐบาลจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยอย่างเป็นรูปธรรม⁹³

จากที่ได้ทราบถึงข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทยโดยรวมมิได้เจาะจงวิสาหกิจขนาดใดขนาดหนึ่งในประเด็นต่าง ๆ รวมถึงประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญประเภทของธุรกิจที่ออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ในส่วนต่อไปจะกล่าวถึงข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลสถิติที่สำคัญ และเพื่อให้เห็นถึงแนวโน้มและศักยภาพของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

2.5 ข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

จากการศึกษาสถานะการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทย ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยนั้นส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของบริษัทขนาดใหญ่⁹⁴ แม้

⁹² นพพล วิทย์วรพงศ์, กรกรณ์ย์ ชีวะตระกูลพงษ์, อาภากร นพรัตยาภรณ์, การออกไปลงทุนในต่างประเทศของไทย : การวิเคราะห์รายอุตสาหกรรม (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2558), หน้า.13

⁹³ Ibid.

⁹⁴ จันทร์ทิพย์ บุญประกายแก้ว, กรกรณ์ย์ ชีวะตระกูลพงษ์, อาภากร นพรัตยาภรณ์, การออกไปลงทุนในต่างประเทศของไทย: การวิเคราะห์แนวโน้ม ปัจจัยกำหนดการออกไปลงทุนและผลกระทบที่เกิดขึ้น (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2558), หน้า. 13.

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยจะมีศักยภาพที่จะออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ แต่เมื่อผู้เขียนพยายามค้นหาสถิติแสดงจำนวนหรือมูลค่าการลงทุนที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยไปลงทุนยังต่างประเทศแต่กลับไม่พบข้อมูลดังกล่าว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาครัฐยังมีได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยเท่าที่ควร

จากข้อจำกัดในส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยที่ไม่มีปรากฏตัวเลขเชิงสถิติ ผู้เขียนจึงศึกษาสถานะและแนวโน้มของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย โดยการพิจารณาจากข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจที่เป็นบริษัทจดทะเบียนจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของบริษัทจดทะเบียน พ.ศ. 2564 ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งได้แบ่งข้อมูลเป็นบริษัทประเภทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (Market for Alternative Investment: MAI) ซึ่งตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ นั้นมีพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับ **“วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม”** โดยตรง กล่าวคือ การเปิดโอกาสในการระดมทุนให้กับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งมีทุนชำระแล้วหลังเสนอขายหุ้นให้กับประชาชนตั้งแต่ 50 ล้านบาทขึ้นไป เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเติบโตอย่างยั่งยืนด้วยความโปร่งใส มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมและเสริมสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการเพื่อความพร้อมในการแข่งขัน ในขณะที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งระดมทุนระยะยาวของ **“วิสาหกิจขนาดใหญ่”** ซึ่งมีทุนชำระแล้วหลังเสนอขายหุ้นให้กับประชาชนตั้งแต่ 300 ล้านบาทขึ้นไป โดยเน้นธุรกิจที่มีการเติบโตสูง และมีแนวโน้มการเติบโตที่ดีในอนาคต⁹⁵ เพื่อทราบถึงสถานะและแนวโน้มของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในเชิงเปรียบเทียบกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ เมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติของบริษัทที่สามารถจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอในเรื่องทุนจดทะเบียนและนิยามของวิสาหกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดย่อมที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562 พบว่า บริษัทที่สามารถจดทะเบียนใน

⁹⁵ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, "การเข้าจดทะเบียนเปรียบเทียบความแตกต่างของตลาด" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 21 เมษายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.set.or.th/th/listing/equities/listing/market-comparison>

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ต้องเป็นวิสาหกิจขนาดใหญ่ ส่วนบริษัทที่สามารถจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอได้นั้นเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม ทั้งนี้ แม้ว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวนมากอาจยังมิได้จดทะเบียนเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอแต่การนำข้อมูลของบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอมาศึกษานี้ก็เพื่อต้องการแสดงให้เห็นแนวโน้มการลงทุนทางตรงในต่างประเทศระหว่างธุรกิจขนาดใหญ่และธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยโดยนำบริษัทที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นตัวแทนวิสาหกิจขนาดใหญ่ และบริษัทที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอเป็นตัวแทนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากการศึกษาข้อมูลในรายงานการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของบริษัทจดทะเบียน พ.ศ. 2564 ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบข้อสังเกตที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ณ สิ้นปีพ.ศ. 2564 บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอที่มีสถานะการลงทุนในต่างประเทศมีจำนวนรวม 278 บริษัท มีจำนวนเท่ากับปีก่อนหน้า และคิดเป็นร้อยละ 36 ของบริษัทจดทะเบียนทั้งหมดในปี 2564 จำนวน 776 บริษัท (เพิ่มจากปีก่อน 33 บริษัท) ใกล้เคียงกับสัดส่วนของบริษัทจดทะเบียนย้อนหลังตั้งแต่ปี 2560 ที่ระดับร้อยละ 37 - 39 ทั้งนี้ เป็นบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 241 บริษัท ลดลง 10 บริษัทจากปีก่อนหน้า และเป็นบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ MAI จำนวน 37 บริษัท เพิ่มขึ้น 10 บริษัท จากปีก่อนหน้า โดยกลุ่มที่มีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแล้วมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร โดยเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 5 บริษัท ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนลดลงมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มธุรกิจการเงิน และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างซึ่งลดลงเป็นจำนวนกลุ่มละ 4 บริษัท

2. เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนตามขนาดของบริษัทแล้วจะเห็นว่าอัตราส่วนของบริษัทที่อยู่ใน SET 300 ขึ้นไปนั้นจะมีอัตราส่วนการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมากที่สุด หากพิจารณาจากจำนวนบริษัทที่ออกไปลงทุนทั้งหมดในปี 2564 นี้ซึ่งมีจำนวน 278 บริษัท เป็นบริษัทที่อยู่ใน SET 300 ขึ้นไปจำนวน 83 บริษัทหรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 30 ของบริษัทที่ออกไปลงทุนทั้งหมดและในขนาดบริษัทอื่น ๆ ที่มีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศนั้นค่อนข้างมีความใกล้เคียงกัน เช่น บริษัทขนาดกลางและขนาดย่อมที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ MAI ในปี 2564 มีบริษัทที่มีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจำนวน 37 บริษัทหรือคิดเป็นร้อยละ 13 โดยประมาณ ทั้งนี้เพิ่มจากปี 2563 ซึ่งมีบริษัท

ที่ลงทุนทางตรงในต่างประเทศจำนวน 27 บริษัท (ร้อยละ 10) ประมาณร้อยละ 3 และบริษัทที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 มีจำนวนทั้งสิ้น 41 บริษัทที่ลงทุนทางตรงในต่างประเทศปี 2564 คิดเป็นประมาณร้อยละ 14 จึงสังเกตได้ว่าบริษัทในขนาดธุรกิจอื่น ๆ นอกจากที่อยู่ในกลุ่ม SET 300 ขึ้นไปนั้นมีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่ใกล้เคียงกัน แต่หากพิจารณาแยกบริษัทออกเป็นส่วนที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ต่อบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ นั้นจะมีความแตกต่างกันอยู่ค่อนข้างมาก กล่าวคือ บริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและมีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมีจำนวน 241 บริษัทคิดเป็นร้อยละ 86 ของบริษัทที่มีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ส่วนบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ และมีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมีจำนวน 37 บริษัทคิดเป็นร้อยละ 14 เท่านั้น และหากเปรียบเทียบเป็นอัตราส่วนของบริษัทที่มีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศกับบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์นั้น ๆ จะเห็นภาพที่ชัดเจน กล่าวคือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีทั้งสิ้น 593 บริษัทโดยมีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศถึง 241 บริษัท นับเป็นกว่าร้อยละ 41 จากบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้งหมด แต่บริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ นั้นมีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจากที่กล่าวมาจำนวน 37 บริษัทจาก 183 บริษัทซึ่งคิดได้เป็นเพียงร้อยละ 20 โดยประมาณเท่านั้น⁹⁶

3. จากข้อมูลนับตั้งแต่ปี 2556 จนถึงปัจจุบัน บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและ ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ที่มีสถานะการลงทุนในต่างประเทศ เป็นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการมากที่สุด⁹⁷

4. ภูมิภาคที่มีมูลค่าเงินลงทุนทางตรงจากวิสาหกิจไทยสูงสุด คือ ภูมิภาคอาเซียน คิดเป็นมูลค่าเงินลงทุนประมาณ 3.1 หมื่นล้านบาท หรือราวร้อยละ 28 ของมูลค่าเงินลงทุนทางตรงในต่างประเทศปี 2564 โดยลงทุนมากที่สุดในประเทศเวียดนาม ลาว และอินโดนีเซีย ตามลำดับ หากพิจารณาเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จะพบว่าประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนสูงสุด คือ ประเทศสิงคโปร์ ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือในปี 2564 นี้ การลงทุนทางตรงในภูมิภาคอาเซียน

⁹⁶ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, "ข้อมูลสถิติสำคัญของ SET และ MAI รายปี" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 21 เมษายน 2566.

แหล่งที่มา: https://www.set.or.th/th/market/statistics/market_statistics/main

⁹⁷ จากข้อมูลที่ว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET และ MAI ที่มีสถานะการลงทุนในต่างประเทศ เป็นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ (Services) มากที่สุด จึงเป็นเหตุผลหนึ่งในการพิจารณาเลือกธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจนวดสปาและนวดไทย ในบทที่ 5

ลดลงกว่า 1 แสนล้านบาทซึ่งคิดเป็นร้อยละ 76 ของมูลค่าการลงทุนในปีก่อนหน้าซึ่งสวนทางกับการลงทุนทางตรงในภูมิภาคอื่นที่มีการเพิ่มขึ้นกว่า 15 เท่า

5. มูลค่าเงินลงทุนทางตรงในต่างประเทศในปี 2563 บั่นทึงจากกิจกรรมการลงทุนที่เกิดขึ้นระหว่างปี จากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอรวมมีมูลค่าสุทธิ 1.39 แสนล้านบาท มีมูลค่าน้อยกว่าปีก่อนหน้า 1.56 แสนล้านบาท หรือน้อยกว่าราวยร้อยละ 53 ของมูลค่าการลงทุนในปีก่อนหน้า สอดคล้องกับบรรยากาศการลงทุนตลอดปี 2563 ที่ถูกกดดันจากภาวะวิกฤตโควิด-19 โดยมูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศปี 2563 นี้ ประกอบด้วยการลงทุนในต่างประเทศของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมูลค่า 1.37 แสนล้านบาท และจากตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอมีมูลค่า 2.28 พันล้านบาท ซึ่งมูลค่าเงินลงทุนทางตรงในต่างประเทศปี 2563 ส่วนใหญ่เกิดจากกิจกรรมการลงทุนของบริษัทขนาดใหญ่ 50 อันดับแรกในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คิดเป็นมูลค่าเงินลงทุนประมาณ 1.13 แสนล้านบาท และมูลค่าการลงทุนในปี 2564 ก็ไม่ได้เพิ่มขึ้นไปจากเดิม โดยมีมูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่ได้จากการบันทึกกิจกรรมการลงทุนที่เกิดขึ้นระหว่างปีจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีมูลค่าสุทธิอยู่ที่ 1.1 แสนล้านบาท ซึ่งยังคงลดไปจากเดิมกว่า 2.9 หมื่นล้านบาท โดยคาดการณ์ว่าเป็นผลจากภาวะวิกฤตโควิด-19 เช่นเดียวกับปีก่อนซึ่งทำให้บริษัทส่วนใหญ่ชะลอการลงทุนในต่างประเทศลดลง

6. มูลค่าเงินลงทุนทางตรงในต่างประเทศ จำแนกตามขนาดบริษัทพบว่ามูลค่าการลงทุนจากกลุ่มบริษัทที่มีขนาดใหญ่ที่สุด 50 อันดับแรก (SET1-50) มีมูลค่ามากที่สุดมาอย่างต่อเนื่อง โดยมูลค่าการลงทุนในกลุ่มนี้ในปี 2563 มีมูลค่า 1.13 แสนล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 81 ของมูลค่าการลงทุนในต่างประเทศทั้งหมดในปีดังกล่าว ซึ่งลดลงจากมูลค่าการลงทุนของกลุ่มเดียวกันในปีก่อนหน้า 1.54 แสนล้านบาท และในปี 2564 ก็ลดลงไปเหลือมูลค่า 7.6 หมื่นล้านบาท กล่าวคือลดลงไปอีกกว่า 3.6 หมื่นล้านบาท ในขณะที่มูลค่าการลงทุนจากบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอในปี 2563 มีมูลค่า 2.3 พันล้านบาท เพิ่มขึ้น 9 ร้อยล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นราวร้อยละ 64 จากปีก่อนหน้าแต่ในปี 2564 กลับลดลงมามีมูลค่าอยู่ที่ 750 ล้านบาท ลดลงจากเดิมถึง 1.5 พันล้านบาท

7. ในภาพรวมรายได้จากต่างประเทศของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ นั้นมีทิศทางที่ดีขึ้นกล่าวคือ ในปี 2563 บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีรายได้จากต่างประเทศรวมมีมูลค่า 2.96 ล้านล้านบาท ซึ่งมีมูลค่าลดลงจากปีก่อนหน้า คือปี 2562 5 หมื่นล้านบาท หรือลดลงราวร้อยละ 2 ของปีก่อนหน้า แต่มาในปี 2564 มูลค่าของรายได้จากต่างประเทศเพิ่มขึ้นจากปีก่อน คือปี 2563 กว่า 1.4 ล้านล้านบาท กล่าวคือรายได้มีมูลค่า 4.38 ล้านล้านบาท โดยแบ่งรายได้จากต่างประเทศของปี 2564 ดังกล่าวนี้ออกเป็นบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 4.36 ล้านล้านบาท ส่วนบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีรายได้จากต่างประเทศอยู่ที่ 2.4 หมื่นล้านบาท และหากมองในมุมของการเติบโตจะเห็นได้ว่ารายได้ของบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเฉพาะ SET 50 นั้นมีรายได้กว่า 3.3 ล้านล้านบาทเพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึง 1.2 ล้านล้านบาท ซึ่งรายได้ในส่วนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 57 ของรายได้ปีก่อน และยังคิดได้เป็นถึงร้อยละ 75 ของรายได้จากต่างประเทศของบริษัทในไทยปี 2564 ซึ่งจากเดิมในปี 2563 รายได้ของ SET 50 จากต่างประเทศนี้เป็นเพียงร้อยละ 67 จากรายได้จากต่างประเทศทั้งหมด แต่รายได้ของบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ก็มีอัตราเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกันกล่าวคือ ในปี 2563 รายได้จากต่างประเทศของบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ อยู่ที่ 2 หมื่นล้านบาท แต่ในปี 2564 รายได้ในส่วนนี้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 กล่าวคือ เพิ่มขึ้นกว่า 4 พันล้านบาท

8. พิจารณาวិธีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศพบว่าวิธีการลงทุนแบบซื้อกิจการอื่นทั้งหมดมีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด คิดเป็นมูลค่า 1.21 แสนล้านบาท อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ กลับพบว่าวิธีการการลงทุนในบริษัทย่อย/บริษัทร่วมมีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด คิดเป็นมูลค่า 1.39 พันล้านบาท

สรุปข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย คือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในสัดส่วนที่น้อยกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่ จึงเป็นตัวสะท้อนให้เห็นได้ว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอาจประสบปัญหาหรืออุปสรรคในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ซึ่งอาจมาจากเหตุที่การดำเนินการของภาครัฐในการสนับสนุนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศนั้นยังไม่เพียงพอ หรือบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจน

ดังนั้นจึงต้องพิจารณาแก้ไขปรับปรุง เพิ่มเติมหลักเกณฑ์หรือมาตรการบางประการ รวมถึงปรับปรุงในขั้นตอนของการบังคับใช้มาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป

ในส่วนต่อไปจะเป็นการพิจารณาวิเคราะห์ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย เพื่อให้ทราบถึงมาตรการที่เหมาะสม รวมถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่สามารถแก้ปัญหาและลดอุปสรรคดังกล่าวแก่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

2.6 ปัญหาและอุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

จากการพิจารณาข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในหัวข้อ 2.5 ที่ได้ข้อสังเกตว่า “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมีสัดส่วนที่ต่ำกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญ” ทั้งที่การลงทุนทางตรงในต่างประเทศเป็นประโยชน์แก่ทั้งตัววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเองและประเทศผู้ส่งออกการลงทุน⁹⁸ จึงจำเป็นต้องทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยทั้งปัญหาจากผู้ประกอบการเอง ปัญหาที่เกิดจากประเทศผู้รับการลงทุน เมื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว ขั้นตอนต่อมาจะเป็นการวิเคราะห์ต่อไปใน 2 ประเด็น ประเด็นแรกเป็นการวิเคราะห์ว่า “การส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทยสามารถแก้ปัญหาให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศได้หรือไม่” และประเด็นที่สองเป็นการวิเคราะห์ว่า “ปัญหาและอุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยเชื่อมโยงกับความไม่เพียงพอของมาตรการและเชื่อมโยงกับความไม่ชัดเจนของบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ ประการใด” ในการเข้าสู่ปัญหาและอุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ผู้เขียนได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและพิจารณาแบ่งปัญหาและอุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรค

⁹⁸ UNESCAP (2020) for an overview of home-country effects and their importance for achieving the United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development and its associated Sustainable Development Goals (SDGs).

จากกฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุนและปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้⁹⁹

2.6.1 ปัญหาและอุปสรรคจากกฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุน

อุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดของประเทศผู้รับการลงทุน และข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจจาก กฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน เป็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากกฎหมายภายในของ ประเทศผู้รับการลงทุน¹⁰⁰ โดยกฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุนอาจกำหนดข้อจำกัดในการ ประกอบธุรกิจของชาวต่างชาติไว้ ส่งผลให้นักลงทุนต่างชาติไม่สามารถดำเนินการได้โดยอิสระ ทั้งนี้ เนื่องจากเหตุผลทางด้านความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยของสังคม และเพื่อผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจของประเทศ ปัญหาและอุปสรรคด้านการเข้าสู่ตลาดและการจัดตั้งธุรกิจในประเทศของ ผู้รับการลงทุนย่อมเกิดจากข้อจำกัดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของแต่ละประเทศผู้รับการ ลงทุนซึ่งองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (The Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ได้แบ่งประเภทของข้อจำกัดการลงทุนในประเทศของ ผู้รับการลงทุนที่สำคัญหรือปัญหาและอุปสรรคจากกฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุน¹⁰¹ ดังนี้ ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและการประกอบกิจการในประเทศผู้รับการลงทุนและปัญหา และอุปสรรคในการส่งเงินลงทุนเข้าไปและออกจากประเทศผู้รับการลงทุน โดยมีรายละเอียดดังนี้¹⁰²

2.6.1.1 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและการประกอบกิจการในประเทศ ผู้รับการลงทุน

การที่กฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุนกำหนดข้อจำกัดในการดำเนินธุรกิจของ ชาวต่างชาติไว้ส่งผลให้นักลงทุนต่างชาติอาจไม่สามารถดำเนินการได้ดังเช่นคนชาติ ทั้งนี้เหตุผลที่ กฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุนกำหนดข้อจำกัดในการดำเนินธุรกิจของชาวต่างชาติไว้ อาจ เนื่องจากเหตุผลทางด้านความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยของสังคม และเพื่อผลประโยชน์

⁹⁹ Greg McGuire, "Study Series No.19: Trade in Services – Market Access Opportunities and the Benefits of Liberalization for Developing Economies," in *Policy Issues in International Trade and Commodities* (United Nations Conference on trade and development, 2002),p 13-14.

¹⁰⁰ Masato Abe, *Policy Guidebook for Sme Development in Asia and the Pacific* (United Nations ESCAP, 2012).

¹⁰¹ OECD, "Fdi Regulatory Restrictiveness Index," [Online] Accessed: 31 May 2023. Available from: <https://www.oecd.org/investment/fdiindex.htm>

¹⁰² Stephen S. Golub, "Measures of Restrictions on Inward Foreign Direct Investment for Oecd Countries," (2003).

ทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยข้อจำกัดดังกล่าวนอกจากกรณีที่ยกเว้นต่างชาติประกอบธุรกิจโดยสิ้นเชิง หรือกรณีการจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติแล้ว อาจเป็นกรณีการกำหนดเงื่อนไขในการคัดกรองหรือการอนุมัติการลงทุนและการจัดตั้งธุรกิจ เช่น กำหนดให้การประกอบธุรกิจหรือการลงทุนจากต่างชาติต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งของประเทศผู้รับการลงทุนก่อน นอกจากนี้ยังมีกรณีของการกำหนดเงื่อนไขการลงทุนหรือเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจของประเทศผู้รับการลงทุน ที่กำหนดให้ธุรกิจต่างชาติหรือนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาประกอบกิจการในประเทศผู้รับการลงทุนต้องดำเนินการและยังมีประเด็นในเรื่องของข้อจำกัดการถือกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินของชาวต่างชาติ และข้อจำกัดการจ้างงานชาวต่างชาติและการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและการประกอบกิจการในประเทศผู้รับการลงทุนส่วนใหญ่จะมาจากกฎเกณฑ์การลงทุนภายในประเทศผู้รับการลงทุนในระยะก่อนการลงทุน

1. การห้ามต่างชาติประกอบธุรกิจหรือการจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติ (Restrictions on Foreign Ownership)

อุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดของประเทศผู้รับการลงทุน ได้แก่ การห้ามต่างชาติถือหุ้นในธุรกิจหรือการจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติ เช่น ธุรกิจเกี่ยวกับการพนันหรือคาสีโน ยาสูบในประเทศอินเดีย¹⁰³ ธุรกิจเกี่ยวกับเหมืองในประเทศจีน¹⁰⁴ แม้ประเทศสิงคโปร์มีนโยบายการลงทุนแบบเปิดแต่ก็มีข้อจำกัดในการดำเนินกิจการบางประการของผู้ลงทุนชาวต่างชาติ ได้แก่ ธุรกิจการเงินธุรกิจสื่อ¹⁰⁵ นอกจากนี้การจำกัดความเป็นเจ้าของแก่คนชาติมักจะนำไปใช้กับธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสงวนไว้ให้คนชาติ เช่น ห้ามต่างชาติเป็นเจ้าของกิจการประมงและพลังงานในไอซ์แลนด์ ห้ามต่างชาติเป็นเจ้าของกิจการน้ำมันในเม็กซิโก¹⁰⁶ ทั้งนี้กิจการที่

¹⁰³ Department for Promotion of Industry and Internal Trade, "Consolidated Fdi Policy," [Online] Accessed: 9 July 2023. Available from: <https://dpiit.gov.in/sites/default/files/FDI-PolicyCircular-2020-29October2020.pdf>

¹⁰⁴ **Special Administrative Measures (Negative List) For Foreign Investment Access (2020 Edition) ii.**

"Investment in exploration, mining and beneficiation of rare earth, radioactive minerals and tungsten shall be prohibited."

¹⁰⁵ U.S.Department of State, "2022 Investment Climate Statements: Singapore," [Online] Accessed: 20 May 2023. Available from: <https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/singapore/>

¹⁰⁶ **The Foreign Investment Law Article 5** The activities determined by the relevant laws in the following strategic areas are reserved exclusively for the State:

I. Exploration and extraction of oil and other hydrocarbons, as provided by Articles 27, seventh paragraph, and 28, fourth paragraph, of the Political Constitution of the United Mexican States and the

ผูกขาดโดยรัฐย่อมมีผลเท่ากับห้ามการลงทุนจากต่างประเทศ เช่น ประเทศเม็กซิโกนอกจากการห้ามชาวต่างชาติเป็นเจ้าของกิจการน้ำมันแล้ว ยังมีกิจการที่รัฐบาลเม็กซิโกจะเป็นผู้ดำเนินการเอง เช่น กิจการไปรษณีย์ กิจการเกี่ยวกับธนาคาร กิจการเกี่ยวกับการไฟฟ้า¹⁰⁷

ในส่วนของกรณีการจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติ หลายประเทศกำหนดกฎหมายในลักษณะจำกัดให้ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 50 เนื่องจากเป็นกิจการที่คนชาติยังไม่มีความพร้อมที่จะแข่งขันในการประกอบกิจการกับต่างชาติ หรืออาจเป็นธุรกิจที่เกี่ยวกับความปลอดภัยหรือความมั่นคงของประเทศ หรือมีผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ทัศนกรรมพื้นบ้าน หรือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ธุรกิจสายการบินในสหภาพยุโรป¹⁰⁸ ธุรกิจโทรคมนาคมในญี่ปุ่น¹⁰⁹ และธุรกิจการขนส่งชายฝั่งและน้ำจืดในสหรัฐอเมริกา¹¹⁰

การเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติถือเป็นการเข้ามาแข่งขันกับธุรกิจของคนในชาติของประเทศผู้รับการลงทุนส่งผลให้หลายประเทศมีมาตรการหรือกฎหมายห้ามมิให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการในประเทศของตน โดยเฉพาะกรณีที่ผู้ประกอบการในประเทศยังขาดความพร้อมจึงยังไม่สามารถแข่งขันกับนักลงทุนชาวต่างชาติได้ หากผู้ประกอบการในประเทศใดมีความสามารถในการแข่งขันสำหรับการบริการสาขาใดข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดมีแนวโน้มจะลดลงตามลำดับ ในทาง

respective secondary Law;

.....

¹⁰⁷ **The Foreign Investment Law Article 5** The activities determined by the relevant laws in the following strategic areas are reserved exclusively for the State:

III. Planning and control of the national electric system, as well as the public services of transmission and distribution of electricity, as provided by Articles 27, paragraph sixth, and 28, paragraph fourth, of the Political Constitution of the United Mexican States and the respective secondary Law;.....

IX. Postal service;.....

XI. Bank note issuing;

¹⁰⁸ Duncan Robinson and Tanya Powley, "Eu to Ease Foreign Ownership Rules for Airlines," [Online] Accessed: 9 July 2023. Available from: <https://www.ft.com/content/246e2500-9c0b-11e5-b45d-4812f209f861>

¹⁰⁹ Leika Kihara and Tetsushi Kajimoto, "Japan to Limit Foreign Ownership of Firms in Its It, Telecom Sectors," [Online] Accessed: 9 July 2023. Available from: <https://www.reuters.com/article/us-japan-economy-regulation-idUSKCN1SX05F>

¹¹⁰ Edward S.Rivera, "Fdi Restrictions: Limitations on Foreign Investment into the United States," [Online] Accessed: 9 July 2023. Available from: <https://www.trade.gov/sites/default/files/2021-05/Chapter%206%20-%20FDI%20Restrictions.pdf>

กลับกันหากผู้ประกอบการในประเทศไม่มีความสามารถในการแข่งขันสำหรับการบริการในสาขาใด ภาครัฐย่อมสร้างข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดของธุรกิจต่างชาติไว้มากหรืออาจพิจารณาไม่เปิดตลาดใน สาขาบริการนั้น ยกตัวอย่างจากกฎหมายไทย คือ สาขาที่ไทยห้ามไม่ให้ต่างชาติถือหุ้นข้างมาก เว้นแต่ ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่ระบุอยู่ในบัญชี 3 แนบท้ายพระราชบัญญัติการ ประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบกิจการเนื่องจากเป็น ธุรกิจที่คนไทยยังไม่พร้อมจะแข่งขัน เช่น การสีข้าว การผลิตไม้อัด แผ่นไม้วีเนียร์ ซิปบอร์ดหรือฮาร์ดบอร์ด การผลิตปูนขาว

ประเทศผู้รับการลงทุนแต่ละประเทศจะมีวิธีการจำกัดหรือหลีกเลี่ยงการเปิดเสรีในธุรกิจหรือ บริการที่ประเทศของตนยังไม่มีความพร้อมหรือธุรกิจที่อาจจะมีผลกระทบต่อประเทศ ซึ่งมีวิธีการ 2 รูปแบบ ได้แก่

1.) การเปิดเสรีทุกสาขาธุรกิจ แต่มีข้อยกเว้นเพียงบางสาขาหรือกำหนดไว้เป็น “รายการ ห้าม” (Negative List) ซึ่งเป็นกิจการหรือธุรกิจที่ห้ามหรือสงวนไว้มิให้นักลงทุนต่างชาติประกอบ ธุรกิจเพื่อเหตุผลบางประการ ทั้งนี้ในการจัดทำ “รายการห้าม” ซึ่งเป็นกิจการหรือธุรกิจที่ห้ามหรือ สงวนไว้มิให้นักลงทุนต่างชาติประกอบธุรกิจจะต้องจัดทำเหตุผลประกอบรายการดังกล่าว เป็นวิธีการ ที่ประเทศไทยใช้ในการบัญญัติพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542¹¹¹ โดย “ธุรกิจควบคุม” ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 แบ่งออกเป็น 3 บัญชี โดยบัญชีหนึ่ง กำหนดธุรกิจที่ไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบกิจการด้วย เหตุผลพิเศษ ตามมาตรา 8(1)¹¹² บัญชีสอง ธุรกิจที่คนต่างด้าวสามารถทำได้แต่ต้องได้รับอนุญาตจาก

¹¹¹พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 มาตรา 8 “ภายใต้บังคับมาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 10 และ มาตรา 12

(1) ห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่ไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบกิจการด้วยเหตุผลพิเศษตามที่กำหนดไว้ในบัญชี หนึ่ง

(2) ห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่เกี่ยวกับความปลอดภัยหรือความมั่นคงของประเทศธุรกิจที่มีผลกระทบต่อ ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และทัศนกรรมพื้นบ้าน หรือธุรกิจที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม ตามที่กำหนดไว้ในบัญชีสอง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยการอนุมัติของคณะรัฐมนตรี

(3) ห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่คนไทยยังไม่มีความพร้อมที่จะแข่งขันในการประกอบกิจการกับคนต่างด้าว ตามที่ กำหนดไว้ในบัญชีสาม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ”

¹¹² มีทั้งสิ้น 9 ธุรกิจ ได้แก่ การทำกิจการหนังสือพิมพ์ การทำกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์การทำนา ทำไร่ หรือทำสวน การเลี้ยงสัตว์การทำป่าไม้และการแปรรูปไม้จาก ป่าธรรมชาติการทำการประมงเฉพาะการจับสัตว์น้ำในน่านน้ำไทยและใน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยการอนุมัติของคณะรัฐมนตรีก่อนซึ่งธุรกิจตามบัญชีนี้เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือความมั่นคงของประเทศ หรือมีผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ทัศนคติกรรมพื้นบ้าน หรือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 8(2)¹¹³ และบัญชีสาม ธุรกิจที่คนต่างด้าวสามารถทำได้แต่ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวก่อนเริ่มประกอบธุรกิจตามมาตรา 8(3)

ทั้งนี้ธุรกิจที่ไม่ใช่ธุรกิจควบคุม (Non-Restricted Business) คือ ธุรกิจที่คนต่างด้าวสามารถทำได้ในประเทศไทยโดยไม่ต้องขออนุญาตแต่ต้องมีทุนขั้นต่ำไม่น้อยกว่าสองล้านบาท ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวฯ ได้แก่ ธุรกิจที่ไม่อยู่ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวฯ และธุรกิจที่ไม่มีลักษณะเป็นการประกอบธุรกิจอันเป็นการค้า

2.) การเปิดเสรีเพียงบางสาขาธุรกิจหรือกำหนดเป็น “รายการธุรกิจที่อนุญาต” (Positive List) ซึ่งเป็นการกำหนดสาขาหรือธุรกิจที่อนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติสามารถลงทุนประกอบกิจการในประเทศ เช่น การกำหนดรายการที่อนุญาตของประเทศอินโดนีเซียที่ประกาศใช้เมื่อปี 2564 โดยมีวิสาหกิจที่ชาวต่างประเทศสามารถเข้ามาลงทุนในอินโดนีเซียได้กว่า 200 สาขา โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) ภาคส่วนสำคัญ (2) ภาคส่วนที่ต้องการเงื่อนไขเฉพาะและมีข้อจำกัด (3) ภาคส่วนที่เปิดให้แก่วิสาหกิจขนาดใหญ่และรวมไปถึงชาวต่างประเทศแต่กำหนดเงื่อนไขว่าต้องทำการร่วมลงทุนกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ (4) ภาคส่วนที่เปิดให้ชาวต่างประเทศลงทุนได้อย่างเต็มที่¹¹⁴ ส่วนของสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์ในปี 2020 มีการกำหนดรายการธุรกิจที่เปิดเสรีไว้ทั้งสิ้น 122

เขตเศรษฐกิจจำเพาะของ ประเทศไทย การสกัดสมุนไพรรักษาโรค การค้าและการขายทอดตลาดโบราณวัตถุของไทยหรือที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของประเทศ การทำหรือหล่อพระพุทธรูปรวมถึงการทำบาตร และการค้าที่ดิน

¹¹³ ทั้งนี้ ผู้ประกอบธุรกิจ ต่างด้าวตามบัญชีสองนี้ ต้องมีคนไทยหรือนิติบุคคลไทยถือหุ้นอย่างน้อยร้อยละสี่สิบของทุนของ คนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจนั้น (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยการอนุมัติของคณะรัฐมนตรีอาจผ่อนผัน สัดส่วนการถือหุ้นได้แต่ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้า) และต้องมีกรรมการคนไทยไม่น้อยกว่าสองในห้า ของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย (มาตรา ๑๕)

¹¹⁴ Ayman Falak Medina, "Indonesia's Positive Investment List: Sectors Open and Restricted to Foreign Businesses," [Online] Accessed: 8 July 2023. Available from: <https://www.aseanbriefing.com/news/indonesias-positive-investment-list-and-the-sectors-open-restricted-to-foreign-businesses/>

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น ในด้านเกษตรกรรม การผลิต การขนส่งและโกดังสินค้า บริการโรงแรม และอาหาร¹¹⁵

จากที่ได้ทราบถึงข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจของชาวต่างชาติโดยกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุนในลักษณะการห้ามต่างชาติประกอบธุรกิจหรือการจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและอุปสรรคจากกฎหมายภายในประเทศผู้รับการลงทุน ในที่นี้ขอยกตัวอย่างกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุนในลักษณะการห้ามต่างชาติประกอบธุรกิจหรือการจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติ ดังต่อไปนี้

ประเทศกัมพูชา ธุรกิจส่วนใหญ่ของกัมพูชาอนุญาตให้ชาวต่างชาติเป็นเจ้าของกิจการได้โดยไม่จำกัดสัดส่วนของผู้ถือหุ้น¹¹⁶ แต่มีข้อจำกัดห้ามนักลงทุนต่างชาติดำเนินกิจการบางประเภท เช่น การผลิตสิ่งเสพติดและสารที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ธุรกิจผลิตสารเคมีที่เป็นอันตราย การดำเนินธุรกิจหรือการผลิตกระแสไฟฟ้าจากของเสียซึ่งนำเข้ามาจากต่างประเทศ และธุรกิจที่ทำลายป่าไม้¹¹⁷

¹¹⁵ Investment Policy Hub, "United Arab Emirates the "Positive List" Has Been Officially Published," [Online] Accessed: 9 July 2023. Available from: <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-policy-monitor/measures/3521/the-positive-list-has-been-officially-published>

¹¹⁶ U.S.Department of State, "2022 Investment Climate Statements: Cambodia," [Online] Accessed: 28 April 2023. Available from: <https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/cambodia/>

¹¹⁷ Sub-Decree On The Implementation of The Amendment to The Law on Investment of The Kingdom of Cambodia No.111 ANK/BK Date on September 27,2005

"Article 6.1" Registration Process: The Council or Provincial/Municipal Investment Sub-Committee must, within 3 Working Days of the submission of an Investment Proposal under Article 5.1:

(b) refuse the Investment Proposal and notify the Applicant in accordance with Sub-Article 6.6 if the Investment Proposal is made in respect of an Investment Activity which:

- (i) is included in the Negative List; or
- (ii) previously has been, or is currently, carried on by the Investor or any other person and which has already received Investment Incentives under the Law on Investment "

"Negative List" Section 1 Investment Activities Prohibited by the Relevant Law and Sub-Decrees:

1. Production/processing of psychotropic substances and narcotic substances;
2. Production of poisonous chemicals, agriculture pesticide/insecticide and other goods by using chemical substances, prohibited by international regulations or the World Health Organization, that affect the public health and environment;
3. Processing and production of electricity power by using any waste imported from a foreign country;

นอกจากนี้ยังกำหนดให้การลงทุนบางประเภทต้องเป็นการร่วมลงทุนกับหน่วยงานภาครัฐหรือต้องได้รับการอนุมัติเป็นกรณีพิเศษ¹¹⁸ เช่น การผลิตบุหรี เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การผลิตภาพยนตร์ ธุรกิจสื่อสารมวลชน ธุรกิจสิ่งพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์

กรณีสหราชอาณาจักร ในอดีตสหราชอาณาจักรไม่ได้แบ่งแยกความเป็นกิจการต่างชาติกับผู้กิจการภายในประเทศมากนัก¹¹⁹ จึงไม่มีกฎหมายที่เคร่งครัดในการควบคุมการลงทุนจากต่างประเทศ ทั้งนี้สหราชอาณาจักรมีข้อเรียกร้องให้ผู้บริหารในบริษัทที่จดทะเบียนต่อสหราชอาณาจักรจะต้องมีถิ่นอาศัยในราชอาณาจักร¹²⁰ ต่อมาในช่วงปี 2564 สหราชอาณาจักรได้ประกาศใช้กฎหมายที่กำหนดให้รัฐควบคุมและกำกับการลงทุนจากต่างประเทศ คือ พระราชบัญญัติความมั่นคงและการลงทุนแห่งชาติ พ.ศ. 2564 (The National Security and Investment Act 2021: NSI Act)¹²¹ โดยกำหนดให้บางสาขาธุรกิจจำเป็นต้องขอใบอนุญาต เช่น ธุรกิจโทรคมนาคมธุรกิจทางน้ำ การไฟฟ้า ก๊าซและพลังงาน น้ำมันหรือคลังคาร์บอน ระบบการชำระเงิน การพนัน¹²² ทั้งนี้เนื่องจากก่อนที่จะประกาศใช้กฎหมายดังกล่าวพระราชบัญญัติฉบับก่อนหน้า คือ พระราชบัญญัติวิสาหกิจ พ.ศ. 2545 (The Enterprise Act 2002: EA02) มุ่งเน้นการเปิดเสรีการค้ามากกว่าความปลอดภัยของชาติ โดยเหตุผลประการหนึ่งของการบัญญัติพระราชบัญญัติความมั่นคงและการลงทุนแห่งชาติ พ.ศ. 2564 เนื่องจากสหราชอาณาจักรกังวลว่าการลงทุนจากต่างประเทศอาจเป็นการทำลายความปลอดภัยและประโยชน์ของชาติรัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามาควบคุม โดยในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ควบคุมไปถึงการรายงานธุรกรรมของภาคส่วนธุรกิจในอีก 17 ภาคส่วนด้วย¹²³

CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹¹⁸ U.S.Department of State, "2022 Investment Climate Statements:Cambodia."

¹¹⁹ Santander:Trade Markets, "United Kingdom:Foreign Investment," [Online] Accessed: 30 April 2023. Updated: April 2023. Available from: <https://santandertrade.com/en/portal/establish-overseas/united-kingdom/foreign-investment>

¹²⁰ U.S.Department of State, "2022 Investment Climate Statement:United Kingdom," [Online] Accessed: 30 April 2023. Available from: <https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/united-kingdom/>

¹²¹ **The National Security and Investment Act 2021 (the NSI Act)**

¹²² Alex Potter and Kaidy Long, "The Foreign Investment Regulation Review: United Kingdom," [Online] Accessed: 30 April 2023. Available from: <https://thelawreviews.co.uk/title/the-foreign-investment-regulation-review/united-kingdom#footnote-077-backlink>

¹²³ Ibid.

กรณีสิงคโปร์ สิงคโปร์เป็นประเทศผู้รับการลงทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อนักลงทุนต่างชาติเป็นอย่างมากโดยเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนในสิงคโปร์ได้หลากหลายรูปแบบโดยธุรกิจส่วนใหญ่ไม่นับจำกัดสัดส่วนของผู้ถือหุ้นที่เป็นชาวต่างชาติ อย่างไรก็ตามการประกอบธุรกิจโดยคนต่างด่าวยังคงมีข้อจำกัดอยู่บ้าง เช่น การลงทุนในลักษณะตั้งโรงงานที่มีการทำวิจัยเพื่อผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มจำเป็นต้องได้รับการทาบตามขอเป็นหุ้นส่วนจากองค์กรของรัฐบาล (Government Link)¹²⁴ และธุรกิจบางประเภทถูกจำกัดสัดส่วนการลงทุนโดยนักลงทุนต่างชาติ เช่น ธุรกิจการกระจายเสียงและการจัดสรรคลื่นความถี่กำหนดให้มีสัดส่วนการลงทุนของนักลงทุนชาวต่างชาติได้สูงสุดไม่เกินร้อยละ 49 กิจกรรมด้านหนังสือพิมพ์กำหนดให้สัดส่วนการลงทุนของนักลงทุนชาวต่างชาติได้สูงสุดไม่เกินร้อยละ 5 ยิ่งไปกว่าคือมีการกำหนดกิจกรรมที่ห้ามนักลงทุนต่างชาติลงทุน ได้แก่ ธุรกิจด้านกฎหมายและการประกอบอาชีพทนายความ รวมถึงธุรกิจบางสาขาที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิสาหกิจของรัฐ¹²⁵ อีกทั้งในแง่ของบุคคลากรผู้เข้ามาลงทุนในประเทศสิงคโปร์ก็จำเป็นที่จะต้องมีบุคลากรที่เป็นบุคคลท้องถิ่นของสิงคโปร์ตามที่กฎหมายกำหนดด้วย¹²⁶

กรณีสาธารณรัฐประชาชนจีน มีข้อจำกัดการลงทุนโดยชาวต่างชาติค่อนข้างมาก การเข้าไปลงทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยชาวต่างชาติสามารถทำได้ทั้งในรูปแบบของบุคคลธรรมดา คณะบุคคล และนิติบุคคล โดยการลงทุนแบบคณะบุคคลนั้นจะอยู่ในรูปแบบของสัญญาหุ้นส่วน ส่วนการร่วมลงทุนแบบนิติบุคคลนั้นจะต้องจดทะเบียนตามกฎหมายต่อสำนักงานบริหารและกำกับอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม โดยอาจปรากฏออกมาได้ใน 3 รูปแบบ คือ วิสาหกิจประเภทร่วมทุน วิสาหกิจประเภทร่วมประกอบกิจการ และวิสาหกิจทุนต่างชาติ¹²⁷ โดยแต่ละรูปแบบมีเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดแตกต่างกัน เช่น กรณีธุรกิจร่วมทุนจีน-ต่างชาติ (Joint Venture) ผู้ร่วมทุนชาวต่างชาติจะต้องลงทุนในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของทุนจดทะเบียน โดยผลกำไร ความเสี่ยงและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการ คู่สัญญาทั้งสองต่างต้องรับผิดชอบสัดส่วนเงินลงทุนที่จัด

¹²⁴ AR GROUP, "ข้อมูลการลงทุนเชิงลึกในตลาดประเทศสิงคโปร์ ตอนที่ 2" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.ar.co.th/kp/th/165>

¹²⁵ THAIBIZSINGAPORE.COM: Business Information Centre, "กฎหมายที่เกี่ยวข้องและระเบียบการลงทุนขั้นพื้นฐาน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2566. แหล่งที่มา: <https://thaibizsingapore.com/regulations/getting-started/investment/>

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี้, คู่มือการลงทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีน ประจำปี 2561 (กรุงเทพฯ: บริษัท แสงสว่างเวิลด์เพรส จำกัด, 2561), หน้า.94

ทะเบียนไว้โดยการประกอบกิจการของบริษัทร่วมทุนจะมีระยะเวลาเท่ากับสัญญาร่วมทุน¹²⁸ นอกจากนี้ข้อจำกัดในเรื่องสัดส่วนการลงทุนของต่างชาติแล้วยังมีข้อจำกัดในเรื่องประเภทของกิจการที่ต่างชาติสามารถลงทุน กล่าวคือ ชาวต่างชาติไม่สามารถประกอบการตามกิจการที่ปรากฏในรายการห้าม ทั้งนี้รายการห้ามของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีจำนวน 2 บัญชี¹²⁹ คือ มาตรการบริหารพิเศษสำหรับการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อเข้าสู่เขตการค้าเสรีนำร่อง (The Special Administrative Measures for Foreign Investment Access to Pilot Free Trade Zones: FTZ Negative List) ประการหนึ่ง และมาตรการบริหารพิเศษสำหรับการเข้าถึงการลงทุนจากต่างประเทศ (The Special Administrative Measures for Foreign Investment Access: Nationwide Negative List)

ตัวอย่างของ FTZ Negative List เช่น กำหนดว่าการทำเหมือง การค้าส่งและค้าปลีกยาสูบ และบุหรี่ยังเป็นกิจการต้องห้ามลงทุนโดยชาวต่างชาติ ส่วนการลงทุนในอุตสาหกรรมเกี่ยวกับพลังงาน นิวเคลียร์นั้นต่างชาติสามารถถือหุ้นได้ในสัดส่วนที่ชาวเงินสามารถควบคุมกิจการได้¹³⁰

ตัวอย่างของ Nationwide Negative List เช่น การลงทุนในกิจการไปรษณีย์เป็นกิจการต้องห้ามลงทุน ส่วนกิจการที่เกี่ยวข้องกับสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ นั้นต่างชาติสามารถถือหุ้นได้ในสัดส่วนที่ชาวเงินสามารถควบคุมกิจการได้¹³¹

ปัญหาและอุปสรรคด้านการเข้ามาและการจัดตั้งธุรกิจในประเทศของผู้รับการลงทุน เป็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากประเทศผู้รับการลงทุน¹³² ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยย่อมมีโอกาสที่จะต้องเผชิญกับอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดของประเทศผู้รับการลงทุน และข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจจากกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน กฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุนจะกำหนดข้อจำกัดในการดำเนินธุรกิจของชาวต่างชาติเอาไว้ ส่งผลให้นักลงทุนต่างชาติ

¹²⁸ Ibid. หน้า 95

¹²⁹ U.S. Department of State, "2022 Investment Climate Statement: China," [Online] Accessed: 30 April 2023. Available from: <https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/china/>

¹³⁰ China Briefing from Dezan Shira and Associates, "China's Negative List for Foreign Investment Access in Ftzs (New Edition): English Version Available," [Online] Accessed: 8 July 2023. Available from: <https://www.china-briefing.com/news/china-free-trade-zones-negative-list-for-foreign-investment-english/>

¹³¹ China Briefing from Dezan Shira and Associates, "China's Negative List for Foreign Investment Access (New Edition): English Version Available," [Online] Accessed: 8 July 2023. Available from: <https://www.china-briefing.com/news/chinas-foreign-investment-negative-list-2021-edition-english-version/>

¹³² Abe, M., *Policy Guidebook for Sme Development in Asia and the Pacific*.

อาจไม่สามารถดำเนินกิจการได้ดังเช่นคนชาตินั่นเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากเหตุผลทางด้านความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยของสังคม และเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากกรณีที่ห้ามต่างชาติประกอบธุรกิจโดยสิ้นเชิงหรือกำหนดสัดส่วนการลงทุนของชาวต่างชาติแล้วอาจเป็นกรณีการกำหนดเงื่อนไขในการคัดกรองหรือการอนุมัติ (Screening or Approval Mechanisms)

2. การกำหนดเงื่อนไขในการคัดกรองหรือการอนุมัติการเข้ามาลงทุนและการจัดตั้งธุรกิจ (Screening or Approval Mechanisms)

การใช้รูปแบบการควบคุมการเข้ามาลงทุนและการจัดตั้งธุรกิจ (“Investment Control” Mode) ภายใต้อัตลักษณ์ของการลงทุนและการจัดตั้ง เช่น กิจการที่ต่างชาติสามารถลงทุนได้ต้องเป็นกิจการที่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ยกตัวอย่างจากพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 นอกจากบัญชีหนึ่งที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นเป็นการกำหนดธุรกิจที่ไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบกิจการด้วยเหตุผลพิเศษ ตามมาตรา 8(1) ส่วนประเด็นการกำหนดเงื่อนไขในการคัดกรองหรือการอนุมัติได้ระบุไว้ที่ บัญชีสอง ธุรกิจที่คนต่างด้าวสามารถทำได้แต่ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยการอนุมัติของคณะรัฐมนตรีก่อนซึ่งธุรกิจตามบัญชีนี้เป็นธุรกิจที่เกี่ยวกับความปลอดภัยหรือความมั่นคงของประเทศ หรือมีผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ทัศนกรรมพื้นบ้าน หรือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 8(2)¹³³ และบัญชีสาม ธุรกิจที่คนต่างด้าวสามารถทำได้แต่ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวก่อนเริ่มประกอบธุรกิจตามมาตรา 8(3) ทั้งนี้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวนั้น จะต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียต่อความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของประเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพลังงานและการรักษาสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองผู้บริโภค ขนาดของกิจการ การจ้างแรงงาน การถ่ายทอดเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา ตามมาตรา 5 อย่างไรก็ดี มีข้อยกเว้นตามมาตรา 10 กรณีคนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจโดยอาศัยสิทธิตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือมีความผูกพันตามพันธกรณีที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตตามมาตรา 5 มาใช้บังคับ

¹³³ ทั้งนี้ ผู้ประกอบธุรกิจ ต่างด้าวตามบัญชีสองนี้ ต้องมีคนไทยหรือนิติบุคคลไทยถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละสี่สิบของทุนของ คนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจนั้น (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีอาจผ่อนผัน สัดส่วนการถือหุ้นได้แต่ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละสี่สิบห้า) และต้องมีกรรมการคนไทยไม่น้อยกว่าสองในห้า ของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย (มาตรา ๑๕)

นอกจากนี้กรณีการกำหนดเงื่อนไขในการคัดกรองหรือการอนุมัติอาจเป็นการจำกัดเงินทุนจากต่างประเทศโดยใช้กระบวนการในการกลั่นกรองหรือการอนุมัติการลงทุน เช่น ประเทศออสเตรเลียเปิดให้ต่างชาติสามารถเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศได้โดยกำหนดเงื่อนไขของการเข้ามาซื้อกิจการภายในประเทศที่มีมูลค่าเกิน 50 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลียหรือประมาณ 1,300 ล้านบาท ต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลก่อน ซึ่งจะพิจารณาจากความสอดคล้องกับประโยชน์ของประเทศเป็นหลัก

3. เงื่อนไขการลงทุนหรือเงื่อนไขการประกอบธุรกิจโดยประเทศผู้รับการลงทุน (Performance Requirements)

เงื่อนไขการลงทุนหรือเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจเป็นข้อกำหนดของประเทศผู้รับการลงทุนให้ธุรกิจต่างชาติหรือนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาประกอบกิจการในประเทศผู้รับการลงทุนต้องดำเนินการ¹³⁴ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เงื่อนไขการลงทุนเป็นมาตรการที่กำหนดให้นักลงทุนต้องประพฤติตนในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพื่อบรรลุผลบางอย่างในประเทศผู้รับการลงทุน ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดเงื่อนไขการลงทุนเพื่อบรรลุผลสำเร็จทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของฐานอุตสาหกรรมและมูลค่าเพิ่มของประเทศ การพัฒนาความเชี่ยวชาญระดับชาติในภาคที่กำหนด การสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจต้นน้ำและปลายน้ำในภาคที่กำหนด การถ่ายโอนเทคโนโลยี การบรรลุผลลัพธ์ด้านสิ่งแวดล้อมหรือสังคม การลดการว่างงาน การรักษาส่วนสำคัญของวิสาหกิจระดับชาติในภาคส่วนสำคัญหรือหลักประกันความมั่นคงในภาคอุตสาหกรรม เช่น กำหนดให้เป็นการผลิตเพื่อส่งออกเท่านั้น หรือกำหนดให้ร่วมทุนกับหน่วยงานรัฐหรือกิจการท้องถิ่น เช่น การจำกัดจำนวนธุรกิจต่างชาติในกิจการประเภทหนึ่ง ๆ ข้อจำกัดการจ้างงานชาวต่างชาติและข้อจำกัดด้านผู้บริหาร (Restrictions on Key Foreign Personnel/ Management Constraints) เช่น ข้อกำหนดที่ให้มิคนชาติของประเทศผู้รับการลงทุนเป็นคณะกรรมการบริหารตามสัดส่วนที่กำหนด เช่น การประกันภัยในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป การบริการทางการเงินในแคนาดา การขนส่งในญี่ปุ่น ซึ่งส่งผลให้นักลงทุนต่างชาติไม่สามารถมีอำนาจควบคุมกิจการได้ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนในสถานการณ์ ทั้งนี้การที่กฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุนกำหนดข้อจำกัดในการดำเนินธุรกิจของชาวต่างชาติย่อมส่งผลให้นักลงทุนต่างชาติอาจไม่สามารถดำเนินกิจการได้ดังเช่นคนชาตินั้นเอง

¹³⁴ United Nations Conference on Trade and Development [UNCTAD], 2003, p. 2

ประเภทของเงื่อนไขการลงทุนหรือเงื่อนไขการประกอบธุรกิจ แบ่งออกตามสภาพบังคับ ได้แก่

- (1) เงื่อนไขที่บังคับให้ผู้ลงทุนต้องปฏิบัติตามเพื่อการเข้าสู่ตลาดในประเทศผู้รับการลงทุน และเงื่อนไขในการดำเนินกิจการที่นักลงทุนต้องยินยอมทำตามเงื่อนไขจึงจะสามารถดำเนินกิจการต่อไปในประเทศผู้รับการลงทุน (Mandatory Performance Requirements)
- (2) เงื่อนไขที่ไม่บังคับซึ่งนักลงทุนสามารถตัดสินใจที่จะไม่ทำตามเงื่อนไข อย่างไรก็ตามเงื่อนไขในส่วนนี้มักเป็นเงื่อนไขของการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ที่ประเทศผู้รับการลงทุนมีให้แก่กิจการที่ตั้งอยู่ในประเทศผู้รับการลงทุน เช่น กำหนดเงื่อนไขการลงทุนหรือเงื่อนไขการประกอบธุรกิจไว้ว่าหากวิสาหกิจทำตามเงื่อนไขที่กำหนดจะได้รับการยกเว้นภาษี หรือได้รับการอุดหนุนโดยประเทศผู้รับการลงทุน (Non-Mandatory Performance Requirements)

นอกจากนั้นประเภทของเงื่อนไขการลงทุนหรือเงื่อนไขการประกอบธุรกิจ ยังสามารถแบ่งออกตามช่วงเวลาในประเทศผู้รับการลงทุนกำหนดและบังคับใช้เงื่อนไขการลงทุนหรือเงื่อนไขการประกอบธุรกิจ แบ่งออกตามสภาพบังคับ ได้แก่

- (1) เงื่อนไขที่กำหนดขึ้นก่อนที่นักลงทุนต่างชาติจะเข้าไปลงทุนในประเทศผู้รับการลงทุน
- (2) เงื่อนไขที่กำหนดขึ้นในภายหลังจากการที่นักลงทุนต่างชาติได้เข้าไปลงทุนและดำเนินกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน

การแบ่งเงื่อนไขการลงทุนออกตามช่วงเวลาในประเทศผู้รับการลงทุนกำหนดและบังคับใช้มีนัยทางกฎหมายที่สำคัญ กล่าวคือ การกำหนดเงื่อนไขภายหลังจากการที่นักลงทุนต่างชาติได้เข้าไปลงทุนและดำเนินกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน โดยเฉพาะกรณีเงื่อนไขที่บังคับให้ผู้ลงทุนต้องปฏิบัติตาม มีแนวโน้มที่จะละเมิดพันธกรณีของรัฐผู้รับการลงทุนในสนธิสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับการลงทุนหรือการค้า

ทั้งนี้เงื่อนไขการลงทุนหรือเงื่อนไขการประกอบธุรกิจโดยประเทศผู้รับการลงทุน อาจกำหนดขึ้นโดยกฎหมายภายในประเทศผู้รับการลงทุนหรืออาจกำหนดขึ้นโดยสัญญาการลงทุนระหว่างรัฐกับนักลงทุน

ตัวอย่างเงื่อนไขการลงทุนหรือเงื่อนไขการประกอบธุรกิจโดยประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญ เช่น การกำหนดอัตราส่วนของวัตถุดิบภายในประเทศที่ใช้ในการผลิต การกำหนดให้ใช้สินค้าและบริการในท้องถิ่นก่อนสินค้าและบริการต่างประเทศที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน การมีส่วนร่วมในโครงการฝึกอบรมพนักงานหรือสร้างขีดความสามารถของผู้ให้บริการ การจ้างแรงงานท้องถิ่น การดำเนินกิจกรรมการวิจัยและพัฒนาในระดับที่กำหนดในประเทศผู้รับการลงทุน การถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ประเทศผู้รับการลงทุน การดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม การร่วมทุนกับผู้ลงทุนท้องถิ่นของประเทศผู้รับการลงทุนโดยอาจกำหนดให้มีกิจการท้องถิ่นหรือคนท้องถิ่นถือหุ้นไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด การดำเนินกิจกรรมการลงทุนในภูมิภาคที่กำหนด การจำกัดปริมาณการขายสินค้าหรือการให้บริการในประเทศผู้รับการลงทุน การส่งออกสินค้าที่ผลิตในประเทศผู้รับการลงทุน

กล่าวโดยสรุป คือ เงื่อนไขการลงทุนหรือเงื่อนไขการประกอบธุรกิจ คือ เงื่อนไขที่ประเทศผู้รับการลงทุนได้กำหนดให้นักลงทุนต่างชาติ ต้องปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านสังคมเพื่อที่นักลงทุนจะสามารถเข้ามาทำการลงทุนในประเทศนั้นได้¹³⁵ ข้อกำหนดเหล่านี้มักมีเพื่อให้ให้นักลงทุนชาวต่างชาติสามารถเข้าอำนวยความสะดวกการพัฒนาของประเทศผู้รับการลงทุนในลักษณะมาตรการเชิงบังคับ¹³⁶ เช่น การกำหนดให้ใช้วัตถุดิบในประเทศ การพัฒนาแรงงานท้องถิ่น การถ่ายโอนทางเทคโนโลยี การจ้างงานคนท้องถิ่น การเข้าร่วมการฝึกอบรม การกำหนดจำนวนขั้นต่ำของผู้ถือหุ้นที่เป็นคนท้องถิ่น การจำกัดการขายสินค้าและบริการในตลาดของประเทศที่รับการลงทุน การกำหนดจำนวนการส่งออกสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น ข้อจำกัดสัดส่วนทุนต่างประเทศ ข้อจำกัดในการจ้างงานคนต่างด้าว ข้อจำกัดในการขยายสาขา การส่งกลับทุน การถือครองที่ดิน¹³⁷

เมื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยที่ต้องการประกอบธุรกิจหรือลงทุนในต่างประเทศนั้นก็ต้องเผชิญกับเงื่อนไขการลงทุนหรือเงื่อนไขการประกอบธุรกิจ เงื่อนไขดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคต่อการที่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยจะเข้าไปประกอบธุรกิจหรือลงทุนใน

¹³⁵ Costaggiu Catherine Edoardova, "Performance Requirements," [Online] Accessed: 16 May 2023. Available from: <https://jusmundi.com/en/document/publication/en-performance-requirements>

¹³⁶ สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์, เศรษฐศาสตร์การบูรณาการภูมิภาค ว่าด้วยความตกลงทางการค้าเสรีสู่การรวมกลุ่มเศรษฐกิจ / สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์, พิมพ์ครั้งที่ 1. (สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), หน้า.348

¹³⁷ Suzy H. Nikiema, *Performance Requirements in Investment Treaties* (International Institute for Sustainable Development, 2014).p. 2-3

ต่างประเทศ เช่น ประเทศเวียดนามกำหนดให้นักลงทุนไทยที่เข้าไปลงทุนผลิตอาหารสำเร็จรูปในเวียดนามจะสามารถจำหน่ายสินค้าในประเทศเวียดนามได้ก็ต่อเมื่อได้ส่งออกสินค้าสำเร็จรูปจำนวน 1,000 ชิ้น หรือเมื่อมีการส่งออกสินค้าดังกล่าวแล้วเกิน 1,000,000 ดอง¹³⁸ การกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวย่อมเป็นปัญหาและอุปสรรคให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยเพราะเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามเงื่อนไขการลงทุนที่ประเทศเวียดนามได้กำหนด จึงจะสามารถจำหน่ายสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศได้

4. ข้อจำกัดการถือกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินของชาวต่างชาติในประเทศผู้รับการลงทุน

ประเทศผู้รับการลงทุนบางประเทศอาจมีกฎหมายภายในกำหนดกฎเกณฑ์หรือข้อห้ามการถือกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินของชาวต่างชาติเช่นเดียวกับกฎหมายไทยตามประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 86 ซึ่งเป็นการกำหนดในลักษณะของข้อยกเว้นว่าคนต่างด้าวมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินก็ต่อเมื่อเข้ากรณีที่ถูกกฎหมายกำหนด¹³⁹ ดังนั้นในกรณีทั่วไปคนต่างด้าวย่อมไม่มีสิทธิถือกรรมสิทธิ์ที่ดินในประเทศไทย นอกจากนั้นแม้ว่ามีข้อตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการ ก็อาจขอยกเว้นการให้สิทธิต่างชาติเช่นเดียวกับคนชาติในเรื่องดังกล่าว เช่น ภายใต้การเปิดเสรีตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ประเทศเม็กซิโกกำหนดข้อยกเว้นของหลัก National Treatment สำหรับการบริการใน Mode 3 คือ กรณีที่ผู้ให้บริการต่างชาติมาตั้งสถานประกอบกิจการในประเทศเม็กซิโกในเรื่องของที่ดินไว้ว่าชาวต่างชาติไม่อาจได้รับกรรมสิทธิ์ที่ดินและน้ำโดยตรงในแนวชายฝั่ง 50 กม. และ 100 กม. เลาะไปตามชายแดน¹⁴⁰

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์เห็นว่าข้อกำหนดดังกล่าวอาจไม่ส่งผลเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยที่ไปลงทุนทางตรงในประเทศเม็กซิโก เนื่องด้วยสถานภาพ

¹³⁸ สำนักงานเจรจาการค้าบริการและการลงทุน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, "1 ทศวรรษ...ความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 17 พฤษภาคม 2566. แหล่งที่มา:

<https://api.dtn.go.th/files/v3/5e1fd57def4140c1f0264c80/download>

¹³⁹ **ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 86** คนต่างด้าวจะได้อำนาจซึ่งที่ดินก็โดยอาศัยบทสนธิสัญญาซึ่งบัญญัติให้มีกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ได้ และอยู่ในบังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ด้วย

¹⁴⁰ MEXICO - SCHEDULE OF SPECIFIC COMMITMENTS: Limitations on national treatment 3) Commercial Presence "Foreigners may not acquire direct ownership of land and water in a 50 km. strip on the coastline and 100 km. strip along the frontiers. Unbound for research and development subsidies and incentives to small service enterprises owned by Mexican nationals."

ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยมีเงินทุนจำกัดอาจไม่มีความประสงค์ในการถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อการจัดตั้งธุรกิจในประเทศผู้รับการลงทุน การที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยสามารถทำสัญญาเช่าที่มีระยะเวลาการเช่าในสัญญายาวนานเพียงพอที่ย่อมส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประกอบธุรกิจในต่างประเทศได้โดยไม่มีปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดตั้งธุรกิจและการขยายกิจการ ทั้งนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยเพียงแต่ควรได้ทราบข้อจำกัดเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินของชาวต่างชาติเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนและขยายกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน

5. ข้อจำกัดการจ้างงานชาวต่างชาติและการเคลื่อนย้ายแรงงาน

ในปัจจุบันการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศมีลักษณะเป็นการย้ายถิ่นของประชากรจากประเทศด้อยพัฒนาที่มีค่าจ้างแรงงานต่างไปทำงานตามสัญญาจ้างยังประเทศที่ให้ผลตอบแทนด้านค่าจ้างสูงกว่าซึ่งอาจจะเป็นการเคลื่อนย้ายของประชากรทุกระดับทักษะในการประกอบอาชีพไม่จำกัดเพียงกลุ่มคนที่มีทักษะสูง ดังจะเห็นได้จากการอพยพของแรงงานทั้งที่มีฝีมือและไม่ฝีมือของไทยไปทำงานยังต่างประเทศ การเคลื่อนย้ายแรงงานย่อมมีผลทางเศรษฐกิจคือการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานประเทศแก่ประเทศที่รับแรงงาน ในขณะที่ประเทศที่ส่งออกแรงงานจะได้รับประโยชน์ในแง่การบรรเทาปัญหาการว่างงานและส่งผลให้แรงงานมีโอกาสได้รับรายได้ที่สูงขึ้นจากการทำงานภายในประเทศของตน

ยกตัวอย่างอาชีพพ่อครัวและแม่ครัวผู้ประกอบการอาหารไทยเป็นส่วนสำคัญในการประกอบธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศซึ่งเป็นหนึ่งในธุรกิจที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยมีศักยภาพ ดังนั้นความเข้มงวดของการออกวีซ่าทำงานและการกำหนดโควตาจำนวนพ่อครัวและแม่ครัวชาวเอเชียจึงเป็นอุปสรรคต่อการนำเข้าพ่อครัวแม่ครัวไทยไปทำงานในธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่นกำหนดมาตรฐานพ่อครัวที่จะไปทำงานต้องมีประสบการณ์ทำงานไม่ต่ำกว่า 10 ปี และต้องมีใบรับรองจากที่ทำงานเดิม¹⁴¹ ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย เนื่องจากไม่สามารถใช้ความเชี่ยวชาญของบุคลากรที่มีในกิจการที่ตั้งขึ้นในต่างประเทศ โดยการประกอบธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศจำเป็นต้องมีคนไทยเป็นผู้ประกอบอาหาร การประกอบธุรกิจไทยสปาจำเป็นต้องมีคนไทยที่มีทักษะทำงาน

¹⁴¹ Chef's Wonderland, "Before Looking for Chef Jobs in Japan," [Online] Accessed: 5 July 2023. Available from: <https://chefswonderland.com/feature-article/before-looking-for-chef-jobs-in-japan/>

ทั้งนี้ความเข้มงวดของวีซ่าทำงาน การกำหนดโควตาจำนวนพ่อครัวและแม่ครัวชาวเอเชีย จึงเป็นอุปสรรคต่อการนำเข้าพ่อครัวแม่ครัวไทยในธุรกิจบริการนี้ โดยปัจจุบันประเทศเหล่านี้ประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพในการทำอาหารไทย เช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์ มีกฎหมายกำหนดให้ร้านอาหารต้องยื่นขอใบอนุญาตทำงานทุก ๆ ปีให้กับพนักงานที่ไม่ได้มาจากประเทศในยุโรป ซึ่งมีผลทำให้ร้านอาหารจ้างพ่อครัวแม่ครัวจากประเทศในภูมิภาคเอเชียได้ยาก สาเหตุที่เนเธอร์แลนด์ได้ออกกฎดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่าคนในประเทศสามารถที่จะเรียนรู้และทำงานเป็นพ่อครัว/แม่ครัวอาหารเอเชียได้ และต้องการให้เกิดการจ้างงานในประเทศมากขึ้น ที่ผ่านมาโควตาพ่อครัว/แม่ครัวของประเทศเนเธอร์แลนด์ถูกกำหนดไว้ที่ 1,500 คนต่อปี แต่ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2019 เป็นต้นมา เนเธอร์แลนด์ได้ยกเลิกการกำหนดโควตาการให้ใบอนุญาตเข้าพำนักและทำงานของลูกจ้างในธุรกิจร้านอาหารเอเชีย อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการสามารถดำเนินการขอใบอนุญาตเข้าพำนักและทำงานในเนเธอร์แลนด์ของชาวต่างชาติ (GVA) โดยพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวของเนเธอร์แลนด์ (Aliens Employment Act: Wav) ได้ระบุเงื่อนไขของการพิจารณาให้ใบอนุญาตเข้าพำนักและทำงานในเนเธอร์แลนด์ของชาวต่างชาติ รวมทั้งระเบียบการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการจ้างงานคนต่างด้าว (Aliens Employment Act Implementation Regulations: RuWav)¹⁴² ได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาว่าผู้ประกอบการร้านอาหารมีความเหมาะสมที่จะจ้างพ่อครัว/แม่ครัวชาวต่างชาติหรือไม่ โดยกำหนดให้ประกาศล่วงหน้าเป็นเวลา 3 สัปดาห์เมื่อมีตำแหน่งว่างเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ คือ สำนักงานประกันลูกจ้าง (Employee Insurance Agency: UWV) ตรวจสอบก่อนว่าผู้ว่างงานที่กำลังรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลว่ามีความสามารถในการทำงานในตำแหน่งที่ว่างหรือไม่ หากตรวจสอบแล้วพบว่าไม่สามารถทำได้จึงจะพิจารณาอนุญาตให้ผู้ประกอบการจ้างชาวต่างชาติ ทั้งนี้ในประเทศเยอรมนีอุปสรรคดังกล่าวได้ลดลงแล้วเนื่องจากปัจจุบันมีกฎหมายอนุญาตให้นำเข้าแรงงานต่างชาติจากประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกสหภาพยุโรปในสาขาที่ขาดแคลนแรงงาน ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้รับประโยชน์จากกฎหมายดังกล่าวในการส่งแรงงานฝีมือที่ต้องใช้ความสามารถที่ไม่สามารถเรียนรู้ในเยอรมนีได้จากประเทศไทยไปทำงานในเยอรมนีโดยเฉพาะพ่อครัว/แม่ครัวร้านอาหารไทย ในประเด็นนี้จะกล่าวโดยละเอียดต่อไปในบทที่ 5 ซึ่งเป็นการศึกษาในส่วนของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจร้านอาหารไทย

อีกหนึ่งตัวอย่างของปัญหาข้อจำกัดการเคลื่อนย้ายแรงงานที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประสบ คือ แรงงานไทยใน “ธุรกิจบริการสุขภาพ” จากการที่ประเทศในสหภาพยุโรปที่

¹⁴² Costaggiu Catherine Edoardova, "Performance Requirements."

เข้มงวดในการอนุญาตแรงงานต่างชาติให้เข้ามาทำงานในธุรกิจบริการสุขภาพ รวมถึงธุรกิจไทยสปา ประสบปัญหาจากความเข้มงวดในการนำเข้าพนักงานนวดจากประเทศไทย เช่น การนำแรงงานฝีมือ ซึ่งรวมถึงพนักงานนวดจากประเทศไทยเข้าไปประกอบอาชีพในร้านไทยสปาในสเปนต้องผ่านการตรวจสอบทั้งคุณสมบัติและเอกสารประกอบต่าง ๆ¹⁴³

อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ ปัญหาการไม่สามารถส่งคนไทยไปทำงานเป็นผู้ประกอบอาชีพในธุรกิจไทยสปา พนักงานนวดไทย และผู้ดูแลผู้สูงอายุได้แม้ว่าภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA) ที่ระบุให้ไทยกับญี่ปุ่นเจรจาหาทางให้คนไทยที่มีคุณสมบัติเหมาะสมไปทำงานในธุรกิจไทยสปาที่ญี่ปุ่นได้ก็ตามแต่ในทางปฏิบัติการเจรจาดังกล่าวประสบความสำเร็จลำบากจากการที่ญี่ปุ่นอ้างว่ายังไม่ต้องการเปิดตลาดแรงงานให้กับพนักงานนวดไทยเนื่องจากต้องการคุ้มครองคนตาบอดที่มีอาชีพพนักงานนวด¹⁴⁴

2.6.1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเงินลงทุนเข้าไปและออกจากประเทศผู้รับการลงทุน

การส่งเงินลงทุนไปต่างประเทศและการส่งเงินที่ได้จากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศกลับประเทศไทย เกี่ยวข้องกับประเด็น “เงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ”¹⁴⁵ แม้เงินทุนเคลื่อนย้ายใน

¹⁴³ สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา, "[ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 31 พฤษภาคม 2566. แหล่งที่มา:

<https://api.dtn.go.th/files/v3/5fbf3397ef4140f4185577a4/download>

¹⁴⁴ ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, รายงานฉบับสมบูรณ์: โครงการศึกษาผลกระทบและแนวทางการเจรจา ทบทวนความตกลงในพันธกรณีต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์จากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (กรมเจรจาการค้าระหว่าง ประเทศ, 2554), หน้า.ส-3

¹⁴⁵ ตามนิยามของธนาคารแห่งประเทศไทย เงินทุนเคลื่อนย้าย หมายถึง ธุรกิจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สิน ทางการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งครอบคลุมถึงการลงทุนโดยตรง (Direct Investment) การลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) การลงทุนในอนุพันธ์ทางการเงิน (Financial Derivatives) และการลงทุนอื่นๆ (Other Investment) โดยแต่ละส่วนมี รายละเอียด ดังนี้

1. การลงทุนโดยตรง (Direct Investment) เป็นธุรกิจการลงทุนในระยะยาวที่ผู้ลงทุนที่มีถิ่นฐานในประเทศหนึ่งมีต่อธุรกิจที่มีถิ่นฐาน ในอีกประเทศหนึ่ง มีต่อธุรกิจที่มีถิ่นฐานในอีกประเทศหนึ่ง ทั้งที่จัดเป็นนิติบุคคลและส่วนบุคคล ประกอบด้วยเงินลงทุนในทุนเรือนหุ้น (Equity Capital) ซึ่งหมายถึง การลงทุนด้วยการถือหุ้นที่มีสิทธิร่วมในการบริหารกิจการตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป การกู้ยืมระหว่างบริษัท ในเครือ กำไรที่นำกลับมาลงทุน ตราสารหนี้และสินเชื่อการค้าที่เป็นธุรกรรมระหว่างบริษัทในเครือด้วยกัน
2. การลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) หมายถึง ธุรกิจเกี่ยวกับการซื้อขาย เปลี่ยนมือตราสารทุน (Equity Securities) ตราสารหนี้ (Debt Securities) ทั้งในรูปของพันธบัตร (Bonds) ตั๋วเงิน (Notes) และเครื่องมือทางการเงิน (Money Market Instruments) ต่าง ๆ ทั้งนี้ยกเว้นตราสารที่จัดเป็นการลงทุนโดยตรงและเงินสำรองระหว่างประเทศ
3. การลงทุนในอนุพันธ์ทางการเงิน (Financial Derivatives) หมายถึง ธุรกิจเกี่ยวกับอนุพันธ์ทางการเงิน
4. การลงทุนอื่นๆ (Other Investment) ประกอบด้วยเงินกู้ สินเชื่อการค้า เงินฝาก และ บัญชีลูกหนี้และเจ้าหนี้อื่น ๆ

ส่วนของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศก่อให้เกิดผลดีแก่ประเทศผู้รับการลงทุนหลายด้านทั้งการถ่ายทอดเทคโนโลยี การถ่ายทอดความรู้ในส่วนของกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการซึ่งจะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในภาคธุรกิจ และในส่วนของเงินทุนเคลื่อนย้ายในรูปตราสารหรือการลงทุนในหลักทรัพย์ ก็ส่งผลดีแก่ประเทศในการพัฒนาตลาดการเงินและตลาดทุนเช่นกัน อย่างไรก็ตามมีข้อกังวลเกี่ยวกับเงินทุนเคลื่อนย้ายว่าอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจการเงินได้ จึงจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ควบคุมไม่ให้เงินทุนเคลื่อนย้ายส่งผลด้านลบกับระบบเศรษฐกิจการเงินจนเกินควร **มาตรการเกี่ยวกับเงินทุนเคลื่อนย้ายโดยทั่วไปแล้วมักเป็นมาตรการของ “ประเทศผู้รับการลงทุน”** โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ ธนาคารกลางและกระทรวงการคลัง โดยมาตรการเกี่ยวกับเงินทุนเคลื่อนย้ายมีบทบาทในการกำกับดูแลธุรกรรมที่เกี่ยวกับการถือครองและการโอนเงินทุนระหว่างประเทศ การกำกับดูแลธุรกรรมดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะภายใต้อำนาจหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อดูแลรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการเงินในระดับมหภาค ซึ่งรวมถึงการดูแลไม่ให้อัตราแลกเปลี่ยนผันผวนจนเกินควร และการป้องกันการเก็งกำไรซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ เสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจการเงิน ในส่วนนี้จึงเป็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากกฎเกณฑ์ระยะหลังจากการเข้าไปลงทุน (Post-Establishment) คือ ระยะดำเนินการหลังการจัดตั้งกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน

จากการศึกษามาตรการเงินทุนเคลื่อนย้ายที่ถูกนำมาใช้โดยประเทศต่าง ๆ สามารถจำแนกตามรูปแบบได้เป็น 3 ประเภท กล่าวคือ มาตรการด้านราคา มาตรการด้านปริมาณหรือระเบียบปฏิบัติ และมาตรการซึ่งมีลักษณะเป็นทั้งมาตรการด้านราคาและมาตรการด้านปริมาณหรือระเบียบปฏิบัติ¹⁴⁶ อันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเภทที่ 1 มาตรการด้านราคา หมายถึง มาตรการซึ่งส่งผลต่อการทำธุรกรรมเงินทุนเคลื่อนย้ายโดยส่งผลผ่านกลไกราคาหรือภาระต้นทุน เช่น มาตรการเก็บภาษีเงินโอนระหว่างประเทศ หมายถึง มาตรการด้านราคาซึ่งอาจเก็บภาษีจากเงินโอนขาเข้าหรือเงินโอนขาออก โดยมักจะเก็บจากธุรกรรมประเภทที่ทางการกำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นธุรกรรมที่ทางการเห็นว่าเป็นช่องทางในการเก็งกำไรระยะสั้นหรือเป็นธุรกรรมที่จะก่อให้เกิดความผันผวนทางเศรษฐกิจการเงิน

¹⁴⁶ International Monetary Fund, " Chapter 4 Global Liquidity Expansion: Effects on “Receiving” Economies and Policy Response Options," in *Global Financial Stability Report* (International Monetary Fund, 2010), p. 8-10

ประเภทที่ 2 มาตรการด้านปริมาณหรือระเบียบปฏิบัติ หมายถึง มาตรการกำหนดวงเงินที่นักลงทุนจะสามารถโอนเงินสำหรับธุรกรรมบางประเภท หรือการห้ามทำธุรกรรมบางประเภท หรืออาจเป็นในรูปของการกำหนดระเบียบปฏิบัติ เช่น

1) มาตรการควบคุมการใช้เงินสกุลของประเทศผู้รับการลงทุนนอกประเทศผู้รับการลงทุน หมายถึง มาตรการที่เป็นการกำหนดวงเงินเพื่อจำกัดการนำเงินสกุลของประเทศผู้รับการลงทุนออกไปใช้ในการทำธุรกรรมการเงินในต่างประเทศ หรือเพื่อจำกัดการกู้ยืม หรือการถือครองเงินสกุลหนึ่ง ๆ โดยบุคคลผู้มีถิ่นฐานนอกประเทศ ทั้งนี้ เพื่อลดความเสี่ยงที่บุคคลผู้มีถิ่นฐานนอกประเทศผู้รับการลงทุนจะนำเงินสกุลของประเทศผู้รับการลงทุนไปเก็งกำไรค่าเงิน

2) มาตรการกำหนดเงื่อนไขให้มีการขออนุมัติจากทางการ หมายถึง มาตรการที่กำหนดให้นักลงทุนผู้ต้องการจะทำธุรกรรมบางประเภทต้องมาขออนุมัติจากธนาคารกลาง ซึ่งในบางครั้งอาจผสมผสานกับเงื่อนไขเรื่องวงเงินของธุรกรรม เช่น อาจกำหนดว่าการทำธุรกรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง หากเกินกว่าวงเงินที่ได้กำหนดไว้จะต้องมาขออนุมัติจากธนาคารกลางเพื่อกำกับดูแลไม่ให้ธุรกรรมดังกล่าวกลายเป็นช่องทางในการเก็งกำไรค่าเงิน

3) มาตรการกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำสำหรับเงินทุนขาเข้า หมายถึง มาตรการด้านระเบียบปฏิบัติซึ่งกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำซึ่งเงินทุนที่นำเข้ามาในประเทศผู้รับการลงทุนจะต้องอยู่ในประเทศผู้รับการลงทุนก่อนที่จะโอนกลับออกนอกประเทศ ทั้งนี้ เพื่อช่วยเงินทุนที่เข้ามาในประเทศมีลักษณะเป็นเงินทุนระยะยาวขึ้น และมีเสถียรภาพยิ่งขึ้น

ประเภทที่ 3 มาตรการซึ่งมีลักษณะเป็นทั้งมาตรการด้านราคาและมาตรการด้านปริมาณหรือระเบียบปฏิบัติ ตัวอย่างของมาตรการ ได้แก่ มาตรการกันสำรองเงินทุนขาเข้าระยะสั้น กำหนดให้การทำธุรกรรมเงินทุนขาเข้าบางประเภทต้องมีการกันสำรองไว้ในสัดส่วนที่ทางการกำหนด เช่น ร้อยละ 30 ของมูลค่าเงินทุนที่นำเข้ามาในประเทศผู้รับการลงทุน โดยที่เจ้าของเงินทุนดังกล่าวจะขอคืนเงินที่กันสำรองไว้ได้เต็มจำนวนเมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่ประเทศผู้รับการลงทุนได้กำหนดไว้ เช่น เมื่อครบ 1 ปี ทั้งนี้หากมีการนำเงินออกจากประเทศผู้รับการลงทุนก่อนระยะเวลาที่กำหนดไว้จะส่งผลให้นักลงทุนไม่ได้รับเงินที่กันสำรองคืน หรือได้รับคืนเพียงบางส่วน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า มาตรการดังกล่าวมีลักษณะของมาตรการด้านราคา เนื่องจากก่อให้เกิดต้นทุน ค่าเสียโอกาสในการใช้เงินเนื่องจากต้องนำเงินมากันสำรองไว้กับทางการ โดยไม่สามารถนำเงินส่วนที่กันสำรองไปแสวงหาผลประโยชน์ด้านอื่น

และในขณะเดียวกันก็ยังมีลักษณะของมาตรการด้านระเบียบปฏิบัติด้วยการกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำ ซึ่งเงินทุนไหลเข้าจะต้องอยู่ในประเทศผู้รับการลงทุนก่อนที่จะโอนกลับออกไป¹⁴⁷

นอกจากนี้การจำแนกการดำเนินมาตรการดังกล่าวมาข้างต้นยังสามารถจำแนกการดำเนิน มาตรการของประเทศผู้รับการลงทุนตามทิศทางของเงินทุนเคลื่อนย้ายตามทิศทางของเงินทุน เคลื่อนย้าย คือ มาตรการดูแลเงินทุนขาเข้าและมาตรการดูแลเงินทุนขาออก โดย*มาตรการดูแลเงินทุน ขาเข้า* มีตัวอย่างเช่น การเก็บภาษีเงินทุนบางประเภทซึ่งจะโอนเข้ามาในประเทศ การกำหนดให้ต้อง ขออนุมัติจากทางการก่อนที่โอนเงินทุนบางประเภทเข้ามาในประเทศ การกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำ ซึ่งเงินทุนที่นำเข้ามาจะต้องอยู่ในประเทศก่อนที่จะโอนกลับออกไป การกำหนดให้ต้องมีการกันสำรอง เงินทุนไหลเข้าบางส่วนไว้กับทางการจนกว่าจะโอนกลับออกไป การกำหนดวงเงินหรือเงื่อนไขเมื่อผู้มี ถิ่นที่อยู่จะกู้ยืมเงินตราต่างประเทศจากต่างประเทศ และในส่วนของ*มาตรการดูแลเงินทุนขาออก* มี ตัวอย่างเช่น การเก็บภาษีเงินทุนบางประเภทซึ่งจะโอนออกนอกประเทศ การกำหนดให้ต้องขออนุมัติ จากทางการก่อนที่โอนเงินทุนบางประเภทออกนอกประเทศ การกำหนดวงเงินหรือเงื่อนไขเมื่อนัก ลงทุนต่างชาติจะกู้ยืมเงินสกุลของประเทศผู้รับการลงทุน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่ามาตรการเกี่ยวกับเงินทุนเคลื่อนย้ายของ “ประเทศผู้รับการ ลงทุน” อาจเป็นปัญหาและอุปสรรคแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย เนื่องจากหากเป็น กรณีที่ประเทศผู้รับการลงทุนใช้มาตรการที่มีลักษณะของมาตรการด้านราคาจะก่อให้เกิดปัญหาแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยที่ออกไปลงทุนในประเทศผู้รับการลงทุนในเรื่องของต้นทุนที่สูงขึ้นเนื่องจากการส่งเงินลงทุนไปและการส่งเงินที่ได้จากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศกลับ ประเทศไทย เช่น การเก็บภาษีเงินทุนบางประเภทซึ่งจะโอนเข้ามาในประเทศและโอนกลับออกไปยัง ต่างประเทศ นอกจากนั้น หากประเทศผู้รับการลงทุนใช้มาตรการกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำสำหรับ เงินทุนขาเข้า กรณีนี้จะเป็นปัญหาต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยซึ่งเป็นวิสาหกิจที่มีเงินทุน จำกัดในเรื่องการเสียโอกาสในการใช้เงินเนื่องจากต้องนำเงินมากันสำรองไว้กับประเทศผู้รับการลงทุน โดยไม่สามารถนำเงินส่วนที่กันสำรองไปแสวงหาผลประโยชน์ด้านอื่น

ทั้งนี้ ในส่วนของประเด็นการส่งเงินลงทุนออกจากประเทศไทยเพื่อลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศนั้นไม่เป็นปัญหาต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแต่อย่างใด เนื่องจากกฎหมาย ควบคุมการโอนเงินเข้าหรือออกนอกประเทศไทยภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

¹⁴⁷ Ibid.

พ.ศ. 2485 กำหนดตามประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ข้อ 14(ก)(ค)¹⁴⁸ ว่า ในการโอนเงินออกนอกประเทศ นิติบุคคลและบุคคลธรรมดาสามารถส่งเงินไปลงทุนในกิจการในต่างประเทศที่มีสัดส่วนการถือหุ้นตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไปได้ไม่จำกัดจำนวน ซึ่งประกาศดังกล่าวเป็นหนึ่งในมาตรการในการสนับสนุนให้ วิสาหกิจไทยไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ดังนั้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยจึงไม่ ประสบปัญหาและอุปสรรคในการส่งเงินลงทุนออกจากประเทศไทยเพื่อไปลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศแต่อย่างใด เช่นเดียวกับการโอนเงินเข้าประเทศไทย การโอนเงินตราต่างประเทศหรือเงิน บาทเข้ามาในประเทศไทยทำได้ไม่จำกัดจำนวน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยจึงไม่ประสบ ปัญหาและอุปสรรคในการนำเงินกลับเข้าประเทศไทย

2.6.2 ปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นปัญหาที่เกิดจาก ตัววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งมีผลเป็นการจำกัดโอกาสในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สำคัญ ได้แก่ การขาด ข้อมูลที่จำเป็นในเข้าสู่ตลาดและดำเนินกิจการในต่างประเทศ การเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนและการขาด หลักทรัพย์เพื่อการค้ำประกันสินเชื่อ การขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁴⁸ ข้อ 14 ในกรณีที่บุคคลในประเทศขอซื้อหรือแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ เจ้าพนักงานอนุญาตและให้ นิติบุคคลรับอนุญาตดำเนินการได้ตามวงเงินที่กำหนดในแต่ละกรณีเมื่อผู้ขอและนิติบุคคลรับอนุญาตได้ปฏิบัติตามข้อ 15 แล้ว

(1) เพื่อลงทุนหรือให้กู้ยืมแก่กิจการที่ต่างประเทศที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจซื้อขายหลักทรัพย์ต่างประเทศ โดยกิจการที่ต่างประเทศนั้นต้อง ประกอบธุรกิจจริงตามวัตถุประสงค์ของกิจการนั้นหรือตามที่แจ้งกับหน่วยงานที่กำกับดูแล ดังนี้

(ก) การส่งเงินโดยนิติบุคคลเพื่อลงทุนในกิจการที่ต่างประเทศซึ่งให้รวมถึงสาขาที่ต่างประเทศ โดยจัดตั้งหรือเข้าร่วมลงทุน โดยให้มีสัดส่วนการถือหุ้นหรือมีส่วนเป็นเจ้าของตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป โดยสัดส่วนในกรณีการถือหุ้นให้นับต่อหนึ่งราย หรือเพื่อลงทุน หรือให้กู้ยืมแก่กิจการในเครือที่ต่างประเทศที่อยู่ในเครือเดียวกันกับผู้ขอซื้อหรือแลกเปลี่ยน ไม่จำกัดจำนวน

(ข) การส่งเงินโดยนิติบุคคลเพื่อให้กู้ยืมแก่กิจการที่ต่างประเทศที่นอกเหนือจาก (ก) เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้นไม่เกินปีละ 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาด

(ค) การส่งเงินโดยบุคคลธรรมดาเพื่อลงทุนในกิจการที่ต่างประเทศโดยจัดตั้งหรือเข้าร่วมลงทุนโดยให้มีสัดส่วนการถือหุ้น หรือมีส่วนความเป็นเจ้าของตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป โดยสัดส่วนในกรณีการถือหุ้นให้นับต่อหนึ่งราย หรือเพื่อให้กู้ยืมแก่กิจการที่ได้จัดตั้ง หรือเข้าร่วมลงทุนดังกล่าว หรือเพื่อลงทุนหรือให้กู้ยืมแก่กิจการในเครือที่ต่างประเทศของกิจการดังกล่าว ไม่จำกัดจำนวน

2.6.2.1. การขาดข้อมูลที่จำเป็นในเข้าสู่ตลาดและดำเนินกิจการในต่างประเทศ

การพิจารณาเพื่อตัดสินใจในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ณ ประเทศใดประเทศหนึ่ง จำเป็นต้องมีข้อมูลที่สำคัญ เช่น สถานการณ์การลงทุน สภาพแวดล้อม สภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศผู้รับการลงทุน ธรรมเนียมปฏิบัติของประเทศหรือชุมชนนั้น ๆ สถานการณ์การแข่งขันในธุรกิจที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสนใจจะลงทุนในประเทศผู้รับการลงทุน พฤติการณ์ของรัฐผู้รับการลงทุนที่ส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม เช่น การอุดหนุน การให้เงินช่วยเหลือแก่ธุรกิจที่เป็นของคนชาติ นอกจากนั้นยังมีข้อมูลเชิงลึกในส่วนของกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน เช่น กฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุนในเรื่องการส่งเงินเข้าและนำเงินออกจากประเทศผู้รับการลงทุน ข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดและข้อจำกัดการดำเนินกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจคนต่างด้าว กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายแรงงาน กฎหมายที่ดิน ใบอนุญาตที่จำเป็นในการประกอบธุรกิจ และยังมีข้อมูลในส่วนของข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยและประเทศผู้รับการลงทุนเป็นภาคี ทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาคและทวิภาคีที่มีข้อบทเกี่ยวกับการจัดตั้งและการดำเนินกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน เช่น การเข้าสู่ตลาด เพื่อทราบถึงระดับของการเปิดตลาดในประเทศผู้รับการลงทุน การห้ามรัฐกำหนดเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจให้นักลงทุนปฏิบัติ จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าการเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นในการดำเนินกิจการในต่างประเทศและทำความเข้าใจข้อมูลดังกล่าวโดยผู้ลงทุนเอง ย่อมทำได้ยากโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่อาจไม่มีที่ปรึกษากฎหมายที่ให้การสนับสนุนด้านข้อมูลและข้อจำกัดทางกฎหมายต่าง ๆ เหมือนวิสาหกิจขนาดใหญ่ การขาดข้อมูลที่จำเป็นในการดำเนินกิจการในต่างประเทศจึงเป็นปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

2.6.2.2. การเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนและการขาดหลักทรัพย์เพื่อการค้ำประกันสินเชื่อ

การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำเป็นต้องใช้เงินทุน ซึ่งการใช้เงินทุนมากหรือน้อยขึ้นกับหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นประเภทของธุรกิจที่ลงทุน ประเทศผู้รับการลงทุน และลักษณะของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยการที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยเป็นเจ้าของธุรกิจในประเทศทั้งหมด 100% หรือการที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยร่วมทุนกับผู้ลงทุนหรือกิจการในประเทศไทยหรือร่วมทุนกันผู้ลงทุนหรือกิจการในประเทศผู้รับการลงทุนย่อมมีผลต่อจำนวนเงินลงทุนที่ใช้

การที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่มีเงินทุนจำกัด อีกทั้งผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีแนวโน้มที่จะได้รับสินเชื่อด้วยอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่ อันเป็นผลจากการที่สถาบันการเงินมักถือว่าธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง¹⁴⁹ ทั้งนี้ธนาคารพาณิชย์นับว่าเป็นแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่ของผู้ประกอบการ¹⁵⁰ การที่ธนาคารพาณิชย์จะปล่อยสินเชื่อได้นั้นจะต้องมีปัจจัยหลายประการเป็นตัวกำหนดนโยบายการให้สินเชื่อของแต่ละธนาคารเพื่อให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธนาคารในการปล่อยกู้และความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าได้ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาไม่สามารถใช้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินในระบบได้เท่าที่ควร

ผลการสำรวจโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปรากฏในรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปีพ.ศ. 2565 ซึ่งเห็นว่าวิสาหกิจขนาดย่อมมีสัดส่วนการระดมทุนผ่านการ กู้ยืมจากสถาบันการเงินเพียงร้อยละ 35.7 ของการระดมทุนทั้งหมด ในขณะที่วิสาหกิจขนาดกลางมีสัดส่วน ดังกล่าวสูงถึงร้อยละ 72.0¹⁵¹ อนึ่งแม้ว่าวิสาหกิจขนาดกลางส่วนใหญ่จะสามารถเข้าถึงบริการสินเชื่อ จากธนาคารพาณิชย์แล้ว แต่จากการวิเคราะห์ของธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่าวิสาหกิจขนาดกลางยังคงประสบกับปัญหาทางด้านราคา คือ การจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูง และการวางหลักประกันในระดับที่สูง¹⁵²

สาเหตุสำคัญที่ทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสบกับข้อจำกัดในการเข้าถึงสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์แบ่งได้เป็น 3 ประการ¹⁵³ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมบางรายมีขนาดเล็กซึ่งรูปแบบการให้บริการของธนาคาร พาณิชย์ยังไม่ยืดหยุ่นเพียงพอที่จะให้บริการแก่วิสาหกิจขนาด รายเล็กเหล่านี้เนื่องจากทำให้มีรายได้ไม่คุ้มกับต้นทุนการดำเนินงานในการติดตามดูแลลูกหนี้รายเล็กมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง เนื่องจากการกระจายตัวมากกว่าลูกหนี้ราย

¹⁴⁹ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2551 และแนวโน้ม ปี 2552 (กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2552), หน้า.10

¹⁵⁰ จันทวรรณ สุจริตกุล, "แหล่งทุน Smes เพื่อยกระดับการแข่งขันไทย," วารสารรัฐศาสตร์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปีที่ 57 ฉบับที่ 1, มกราคม - เมษายน 2558 (2558). หน้า 36-52

¹⁵¹ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, รายงานฉบับสมบูรณ์: การจัดอันดับความน่าเชื่อถือของ Sme ด้วยข้อมูลด้านที่ไม่ใช่การเงิน (Non-Financial Data) ภายใต้งานจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2562), หน้า.41

¹⁵² Ibid.

¹⁵³ Ibid.

ใหญ่ ประการที่สอง ธนาคารพาณิชย์ไม่มีข้อมูลเพียงพอในการประเมินความเสี่ยงด้านเครดิตของลูกค้า เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมบางราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายเล็กหรือรายที่เพิ่งเริ่มประกอบธุรกิจได้ไม่นาน มักจะมีประวัติทางการเงินที่สั้นไม่มีข้อมูลการเดินบัญชีกับสถาบันการเงินมาก่อนหรืองบการเงินขาดความน่าเชื่อถือ ทำให้ในบางกรณีธนาคารพาณิชย์ตัดสินใจไม่ปล่อยสินเชื่อหรือธนาคารพาณิชย์อาจปล่อยสินเชื่อโดยการคิดดอกเบี้ยในอัตราสูงหรือการเรียกหลักประกันเป็นจำนวนสูงไว้ก่อนเพื่อชดเชยความเสี่ยงที่ไม่สามารถประเมินได้จาก ข้อมูลที่ธนาคารพาณิชย์มีอยู่ ประการที่สาม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่มีสินทรัพย์ไม่เพียงพอที่จะใช้วางเป็นหลักประกันให้แก่ธนาคารพาณิชย์โดยจากการสำรวจข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเมื่อปีพ.ศ. 2563 พบว่า การขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันเป็นเหตุผลที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยระบุว่าทำให้ไม่ได้รับสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์มากที่สุดถึงร้อยละ 24 และเหตุผลลำดับรองลงมาที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยระบุว่าป็นสาเหตุของการไม่ได้รับสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์เป็นเพราะขาดแผนธุรกิจและขาดประวัติการชำระเงินที่น่าเชื่อถือ¹⁵⁴ จากที่กล่าวมาทั้งหมดจึงสรุปได้ว่าการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเป็นปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่สำคัญประการหนึ่ง

2.6.2.3. การขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจ

การรวมกลุ่มของภาคเอกชนในลักษณะที่เรียกว่าเครือข่ายวิสาหกิจหรือคลัสเตอร์ (Cluster) หมายถึง การที่กลุ่มของธุรกิจและสถาบันที่เกี่ยวข้องมารวมตัวกันดำเนินกิจกรรมอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน มีความร่วมมือเกื้อหนุน เชื่อมโยงและเสริมกิจการซึ่งกันและกันอย่างครบวงจรทั้งในแนวตั้งและแนวนอน อีกทั้งอาจเป็นความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมสนับสนุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต¹⁵⁵ ทั้งนี้คลัสเตอร์เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่จะสร้างความสำเร็จได้เปรียบให้กับกิจการท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรงภายในตลาด การสร้างความร่วมมือของกลุ่มผู้ดำเนินธุรกิจผู้เกี่ยวข้องเชื่อมโยงเข้าด้วยกันนี้ส่งผลดีต่อการลดต้นทุนการผลิตสินค้าทั้งระบบ¹⁵⁶

¹⁵⁴ Ibid.

¹⁵⁵ เวทย์ นุชเจริญ, "“คลัสเตอร์” เครื่องมือสำคัญที่ SME ควรรู้" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 4 พฤษภาคม 2561. แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/110688>

¹⁵⁶ Parameeta Kanungo, "Broadening Sme Networking and Cluster Development : Unido Initiatives - Glimpses from Nicaragua and India,"(The World Bank, 2004).

แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร¹⁵⁷ อันจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการดำเนินกิจกรรมของผู้ประกอบกิจการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสร้างนวัตกรรมด้านสินค้าและบริการใหม่ ๆ โดยอาจร่วมกันพัฒนาความรู้ โดยการร่วมกันวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการ¹⁵⁸

ในปัจจุบันแม้ว่ามีการรวมกลุ่มในรูปแบบของสมาคมผู้ประกอบการทั้งในประเทศและต่างประเทศในบางประเภทธุรกิจแต่ยังไม่ครอบคลุมถึงธุรกิจประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะเครือข่ายธุรกิจในต่างประเทศ ตัวอย่างการรวมกลุ่มในรูปแบบของสมาคมผู้ประกอบการทั้งในประเทศ เช่น สมาคมภัตตาคารไทย¹⁵⁹ ซึ่งสมาชิกจะได้รับประโยชน์หลายประการ เช่น ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพในกิจการร้านอาหารและภัตตาคาร จากภาครัฐและเอกชน ได้รับการอบรมด้านอาหารและภัตตาคารจากสมาคมภัตตาคารไทยและหน่วยงานอื่น ๆ ที่ร่วมมือกัน หากสมาชิกมีปัญหาเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ ทางสมาคมจะเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานนั้น ๆ เช่น กระทรวงแรงงานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกระทรวงสาธารณสุขกระทรวงพาณิชย์ และอีกหนึ่งตัวอย่างของการรวมกลุ่มทางธุรกิจ คือ สมาคมสปาไทย¹⁶⁰ ซึ่งสมาชิกจะได้รับประโยชน์หลายประการ เช่น ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสปารวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้มีขึ้น แนวโน้มของธุรกิจสปาและสาระนั้นต่าง ๆ ที่น่าสนใจทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีโอกาสในการเข้าร่วมพบปะกับผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในเครือข่ายธุรกิจสปาทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากตัวอย่างประโยชน์ที่วิสาหกิจได้รับการรวมกลุ่มทางธุรกิจ ดังนั้น การขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจย่อมทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่ได้รับประโยชน์ดังกล่าว

เมื่อได้ทราบถึงสถานภาพของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทยตั้งแต่การทราบถึงความหมายและความสำคัญ รวมถึงแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและเป็นที่มาของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ อีกทั้งยังมีในส่วนของแนวคิดการเปิดเสรีที่ผลักดันให้เกิดการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และข้อสังเกตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจของไทยทั้งกรณีทั่วไปและกรณีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยและได้ทราบถึงปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศใน 2

¹⁵⁷ Michael H. Best, *The New Competition : Institutions of Industrial Restructuring* (Harvard University Press, 1990).

¹⁵⁸ เวทย์ นุชเจริญ, "“คลังสตอร์” เครื่องมือสำคัญที่ SME ควรรู้" [ออนไลน์].

¹⁵⁹ ไทยแฟรนไชส์เซ็นเตอร์, "สมาคมสปาไทย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 กรกฎาคม 2566. แหล่งที่มา: <https://www.thaifranchisecenter.com/links/show.php?id=1223>

¹⁶⁰ สมาคมสปาไทย, "Benefits for Members" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <http://www.thaispaassociation.com/benefit.php>

ประเด็น ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคจากกฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุน ประการแรกปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและการประกอบกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน ทั้งกรณีที่ห้ามต่างชาติประกอบธุรกิจโดยสิ้นเชิงหรือกรณีการจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติแล้ว อาจเป็นกรณีการกำหนดเงื่อนไขในการคัดกรองหรือการอนุมัติการเข้ามาลงทุนและการจัดตั้งธุรกิจ เช่น กำหนดให้การประกอบธุรกิจหรือการลงทุนจากต่างชาติต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งของประเทศผู้รับการลงทุนก่อน นอกจากนี้ยังมีกรณีของการกำหนดเงื่อนไขการลงทุนหรือเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจของประเทศผู้รับการลงทุน ที่กำหนดให้ธุรกิจต่างชาติหรือนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาประกอบกิจการในประเทศผู้รับการลงทุนต้องดำเนินการและยังมีประเด็นในเรื่องของข้อจำกัดการถือกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินของชาวต่างชาติ และ ประการที่สองข้อจำกัดการจ้างงานชาวต่างชาติและการเคลื่อนย้ายแรงงาน และอีกส่วนหนึ่งคือปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ การขาดข้อมูลที่จำเป็นในเข้าสู่ตลาดและดำเนินกิจการในต่างประเทศ การเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนและการขาดหลักทรัพย์เพื่อการค้ำประกันสินเชื่อ การขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจ

ในบทต่อไปจะเป็นการศึกษามาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพื่อทราบว่าประเทศไทยมีการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศอย่างไรบ้างทั้งในส่วนของนโยบาย กฎหมาย มาตรการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ต่อไปว่ามาตรการและการดำเนินการของหน่วยงานรัฐในปัจจุบันมีความเพียงพอและชัดเจนหรือไม่

บทที่ 3

มาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย

ในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

การศึกษาในบทที่ 3 มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อทราบถึงมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยการศึกษามาตรการของไทยในฐานะประเทศผู้ส่งออกการลงทุนประกอบไปด้วยนโยบาย กฎหมาย หน่วยงาน และมาตรการที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่ได้ดำเนินการโดยประเทศผู้ส่งออกการลงทุน การศึกษาในบทนี้เริ่มจากการศึกษา นโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เหตุที่เริ่มศึกษาจากนโยบาย เนื่องจากนโยบายเป็นตัวกำหนดกฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่แก่องค์กรหรือหน่วยงานรัฐในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในนโยบายหรือเพื่อให้นโยบายเกิดสัมฤทธิ์ผล และเมื่อหน่วยงานของรัฐมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะกำหนดมาตรการและดำเนินการตามมาตรการต่อไป

จากข้อความส่วนหนึ่งของสมมติฐานของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ที่ว่า “มาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศยังไม่เพียงพอ และบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวยังไม่ชัดเจน” วิธีที่ใช้ทดสอบ “ความไม่เพียงพอ” ของมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และ “ความไม่ชัดเจน” ของบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในบทที่ 3 นี้ โดยการ (1) ตรวจสอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศว่าเพียงพอหรือไม่ (2) ตรวจสอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศว่าเพียงพอหรือไม่ (3) ตรวจสอบอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศว่าชัดเจนหรือไม่ และ (4) ตรวจสอบมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศทั้งมาตรการทางกฎหมาย และมาตรการที่ไม่ใช่กฎหมายว่าเพียงพอหรือไม่

นอกจากนั้นในบทนี้ยังอธิบายถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในบริบทของกฎหมายทั้งในส่วนของปัญหา

และอุปสรรคจากประเทศผู้รับการลงทุนซึ่งการลดยุทธศาสตร์ลักษณะนี้จะดำเนินการโดยรูปแบบของการให้ความรู้และความเข้าใจแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยที่เกี่ยวกับข้อจำกัดหรือเงื่อนไขในการลงทุนทางตรงในประเทศผู้รับการลงทุนและในรูปแบบของการทำข้อตกลงระหว่างประเทศ และในส่วนของแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในบริบทของกฎหมายทั้งปัญหาในเรื่องการขาดปัจจัยหรือทรัพยากรสำคัญในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ รวมถึงข้อมูล เงินทุน และเครือข่ายธุรกิจ ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือ คือ การดำเนินการของหน่วยงานรัฐ หรือการใช้มาตรการที่เหมาะสมและในส่วนสุดท้ายของบทนี้จะเป็นการกล่าวถึงความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศ โดยเน้นไปที่หลักการสำคัญที่อยู่ในความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศและการวิเคราะห์ผลของการที่ประเทศไทยเป็นภาคีของข้อตกลงระหว่างประเทศ

3.1 นโยบายส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

นโยบาย หมายถึง หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ¹⁶¹ รัฐบาลไทยเริ่มดำเนินนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างจริงจังหลังจากวิกฤตทางการเงินในปี พ.ศ. 2540 โดยภาครัฐมีเป้าหมายให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นช่องทางในการสร้างรายได้และสร้างงานเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ และเชื่อว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนและสร้างความยั่งยืนในระบบเศรษฐกิจฐานราก ทั้งนี้ การที่ประเทศไทยประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมครั้งแรกในปี พ.ศ. 2543 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและมีการจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขึ้นทุก ๆ 5 ปี โดยแผนแต่ละฉบับต่างมีเป้าหมายหลักร่วมกัน ดังนี้ (1) เพิ่มความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระบบเศรษฐกิจ และผลักดันให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นหนึ่งในกลไกหลักในการสนับสนุนให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (2) เพิ่มศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยดูแลตั้งแต่การเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจ การพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ไปจนถึงการเร่งรัดการแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (3) สร้างความเข้มแข็งให้กับระบบวิสาหกิจ

¹⁶¹ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ใน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554(2566).

ขนาดกลางและขนาดย่อมฐานราก และสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญทั้งต่อการจ้างงานและการสร้างรายได้ และ (4) สร้างผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรุ่นใหม่และส่งเสริมการรวมกลุ่มทั้งในระดับพื้นที่ และระดับอุตสาหกรรม หรือในห่วงโซ่อุปทานเดียวกันเพื่อส่งเสริมให้เกิดสร้างเครือข่ายทางธุรกิจ อันจะช่วยให้เกิดการเกื้อหนุน แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และเพิ่มอำนาจในการต่อรองมากขึ้น

อย่างไรก็ดี แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแต่ละฉบับมีนโยบายบางประการที่ต่างกันไปตามสภาวะการณ์และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ เช่น แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมฉบับที่ 1 มีเป้าหมาย คือ การฟื้นฟูเศรษฐกิจจากวิกฤตการเงินต้มยำกุ้ง แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมฉบับที่ 2 และ 3 เน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสนับสนุนธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 มีการกล่าวถึงการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้เป็นระเบียบแบบแผนและเป็นระบบมากขึ้น ส่วนแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบันเน้นการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจแข่งขันในระดับสากล

ทั้งนี้กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นเป้าหมายของแต่ละแผนแตกต่างกันออกไป ในช่วงต้นของการพัฒนา รัฐสนับสนุนธุรกิจประเภทการส่งออกและบริการ ในช่วงต่อมานั้นธุรกิจท่องเที่ยว และตั้งแต่แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 3 การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีกลุ่มเป้าหมายเป็นอุตสาหกรรมเทคโนโลยีและนวัตกรรม และมีการจัดประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ชัดเจนและละเอียดยิ่งขึ้น เช่น แบ่งเป็นกลุ่มฐานราก กลุ่มธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่ (Start-Up) กลุ่มธุรกิจที่มีการเติบโตหรือมีศักยภาพโดดเด่น (Rising Star) และกลุ่มธุรกิจที่ต้องการฟื้นฟู

ในปัจจุบันรัฐบาลได้ตระหนักถึงการพัฒนาสมรรถนะของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมและได้เล็งเห็นความสำคัญในประเด็นนี้อย่างยิ่งโดยกำหนดให้เป็นวาระของชาติ จึงมอบหมายให้หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นผู้รับผิดชอบนโยบายของรัฐอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมผู้ประกอบการรายใหม่หรือผู้ประกอบการเดิมให้สามารถดำเนินธุรกิจได้เติบโต และมั่นคง ทั้งนี้ จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา ในวันพฤหัสบดีที่ 25 กรกฎาคม 2562 มี

ข้อความตอนหนึ่งว่า “ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านวิสัยทัศน์และการขับเคลื่อนการพัฒนาของผู้นำประเทศในอดีต และในวันนี้วิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนประเทศของรัฐบาลชุดนี้คือ “มุ่งมั่นให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21” โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายหลักในการบริหารราชการแผ่นดิน 12 ด้าน โดยมีนโยบายเร่งด่วน 12 เรื่องซึ่งนโยบายเร่งด่วนประการหนึ่งได้แก่ “มาตรการเศรษฐกิจเพื่อรองรับความผันผวนของเศรษฐกิจโลก” โดยภายใต้มาตรการเร่งด่วนนี้ ได้การะบุถึง “การส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม”

สรุปได้ว่ารัฐบาลไทยมีนโยบายเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และจากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 ได้บัญญัติไว้ว่า

“รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย

ยุทธศาสตร์ชาติเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้”

เมื่อรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้เช่นนี้จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐต้องจัดทำกรอบการดำเนินงานเพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างสอดคล้องและมีทิศทางแนวเดียวกัน ทั้งมีการทำงานที่เกิดการบูรณาการร่วมกันเพื่อให้บทบัญญัติตามกฎหมายนี้เกิดผลปฏิบัติได้อย่างแท้จริง คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 เห็นชอบการจำแนกแผนออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย **แผนระดับที่ 1** : ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ **แผนระดับที่ 2** : แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2564-2565) และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และ**แผนระดับที่ 3** : แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ระยะ 5 ปี แผนปฏิบัติราชการ

ของส่วนราชการรายปี และแผนอื่น ๆ ให้เรียกว่า “แผนปฏิบัติการด้าน...ระยะที่... (พ.ศ. ...-...)”
 ดังนั้น แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมระยะ 5 ปี และแผนปฏิบัติการส่งเสริม
 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่มีการจัดทำขึ้นทั้งระยะ 1 ปี และ 5 ปี จึงจัดเป็นแผนระดับที่ 3
 โดยต้องจัดทำขึ้นอย่างสอดคล้องกับแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2

จากการที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้จัดทำนโยบายในรูปแบบของแผน 3 ระดับ พบว่ามีการ
 กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ปรากฏในแผนทั้ง 3
 ระดับตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 บัญญัติไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ
 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนระดับที่ 1 : ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจ
 ขนาดกลางและขนาดย่อม และการสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการ คือ *ยุทธศาสตร์ที่ 2*
ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐาน
 ผู้ประกอบการยุคใหม่ เน้นไปที่การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ โดย (1) การสร้าง
 ผู้ประกอบการอัจฉริยะ (2) การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน (3) การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด
 (4) การสร้างโอกาสเข้าถึงข้อมูล (5) การปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ

แผนระดับที่ 2 : แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)
 จัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี มีประเด็นที่
 เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในหมวดหมายที่ 7 “ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลาง
 และขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูงและสามารถแข่งขันได้” และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2561-2565) มีประเด็นที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ
 ขนาดย่อมอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ใน
 วัตถุประสงค์การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจรายสาขา อันมีเป้าหมาย คือ ทำให้วิสาหกิจขนาด
 กลางและขนาดย่อมมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น มีการเสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรม
 ทางการเงินรูปแบบใหม่ให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น กองทุนร่วมลงทุนหรือการระดม
 ทุนผ่านระบบออนไลน์เพื่อที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะได้มีแหล่งเงินทุนที่สามารถ
 ตอบสนองความต้องการได้

แผนระดับที่ 3 เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
 โดยตรง

1.) แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566-2570) มีวิสัยทัศน์คือ “ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพและสามารถแข่งขันได้” เป็นการมุ่งส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยสามารถเข้าสู่ตลาดระดับต่าง ๆ และแข่งขันในระดับสากลได้

2.) แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566) มีกลยุทธ์ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหลายประเด็น หนึ่งในนั้น คือ การส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 9 ส่งเสริมการเข้าสู่สากล มีประเด็นทางยุทธศาสตร์ คือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีโอกาสในการแสวงหาช่องทางทางการค้าการลงทุนในต่างประเทศได้มากขึ้น และกลยุทธ์ที่ 13 มีศูนย์กลางในการให้ข้อมูล องค์ความรู้ และบริการ มีแนวทางการพัฒนา คือ การพัฒนาศูนย์ข้อมูลด้านการค้าการลงทุนในต่างประเทศที่ให้ข้อมูลองค์ความรู้ที่สำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ และพัฒนาช่องทางในการเข้าถึงที่จำเป็นแก่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศ เช่น พฤติกรรมผู้บริโภค แนวโน้มตลาด กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

3.) แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการลงทุน 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) เป็นยุทธศาสตร์ส่งเสริมการลงทุนของชาติโดยคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มีเป้าหมายเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยไปสู่ “เศรษฐกิจใหม่” ที่เพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศในระยะยาว สำหรับ 7 หมายเหตุสำคัญในการส่งเสริมการลงทุนเพื่อมุ่งสู่เศรษฐกิจใหม่ และยกระดับให้ไทยเป็นศูนย์กลางการลงทุนของภูมิภาค ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง ได้แก่ หมายเหตุที่ 4 : ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและ Startup ให้เข้มแข็งและเชื่อมต่อกับโลก

จากการพิจารณาแผนทั้ง 3 ระดับที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเทศไทยมีนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้ง 3 ระดับ ทั้งนี้ ในนโยบายเรื่องการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 (ระยะที่ 1) พ.ศ. 2504-2506 มีส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในบทที่ 7 การพัฒนาอุตสาหกรรมและเหมืองแร่ มีการกล่าวถึงการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมและอุตสาหกรรมในครอบครัว โดยการให้ความช่วยเหลือด้านบริการทางวิชาการ “รัฐบาลขอให้กองทุนพิเศษสหประชาชาติช่วยเหลือในการจัดตั้งสถาบันบริการอุตสาหกรรมขนาดย่อมขึ้น” รวมถึงกระทรวงอุตสาหกรรมจะได้จัดตั้งศูนย์ออกแบบเพื่อเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง

และแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามความนิยมแห่งยุคเพื่อให้สามารถตลาดได้กว้างขวางขึ้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเห็นความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและมีนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาเป็นเวลานาน

ในส่วนต่อจะเป็นการพิจารณา**นโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุน** ซึ่งประเทศไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการลงทุนอย่างจริงจังเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2503 โดยรัฐบาลภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ที่ต้องการสนับสนุนให้เอกชนมีบทบาทสำคัญในการลงทุนและบริหารงานอุตสาหกรรม จึงมีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม พ.ศ. 2503 โดยมีสาระสำคัญ คือ การที่รัฐให้หลักประกันกับเอกชนผู้ลงทุนว่ารัฐจะไม่โอนกิจการของเอกชนมาเป็นของรัฐ และจะไม่ประกอบกิจการขึ้นมาแข่งขันกับเอกชนผู้ได้รับการส่งเสริม ตลอดจนรัฐจะให้มาตรการจูงใจด้านภาษีอากรทั้งเครื่องจักร วัตถุดิบ และภาษีรายได้อนุญาตให้นำช่างฝีมือจากต่างประเทศเข้ามาได้นอกเหนือสัดส่วนที่กำหนดไว้ในกฎหมายคนเข้าเมือง ตลอดจนให้บริษัทต่างชาติถือครองที่ดินเพื่อประกอบกิจการอุตสาหกรรมได้ และต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัยมากขึ้น จนในที่สุดได้มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ซึ่งใช้มาจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทยนับตั้งแต่ฉบับที่ 1 จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน พบว่า ประเทศไทยเริ่มกำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศเป็นครั้งแรกในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) เป็นต้นมาและต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)

ในส่วนของการส่งเสริมให้ผู้ลงทุนไทยไปลงทุนในต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้กำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมในประเทศ สร้างรายได้เข้าประเทศ และเพิ่มบทบาทของไทยในเวทีโลก โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) แสวงหาวัตถุดิบที่ไทยขาดแคลน โดยมีอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ส่งเสริมให้ไปลงทุนต่างประเทศ ได้แก่ อัญมณีเหมืองแร่ การฟอกหนัง ประมง ป่าไม้ พลังงาน เหล็ก และการเลี้ยงโคนม โดยเสนอให้ใช้รูปแบบการร่วมทุนกับนักลงทุนท้องถิ่นในต่างประเทศเพื่อผลิตวัตถุดิบหรือแปรรูปขั้นต้นส่งมาป้อนอุตสาหกรรมในประเทศไทย 2) ขยายตลาดให้กับสินค้าหรือบริการในประเทศ โดยมีอุตสาหกรรมเป้าหมายของการส่งเสริมให้ไปลงทุนในต่างประเทศ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหาร กิจการก่อสร้าง กิจการท่องเที่ยว ของใช้ในครัวเรือน อาหารสัตว์ สำนักงานขายและ

ศูนย์กระจายสินค้า โดยเสนอให้ใช้การลงทุนหรือร่วมทุนกับนักลงทุนท้องถิ่นในต่างประเทศผลิตสินค้าสำเร็จรูปเพื่อรองรับการส่งออกวัตถุดิบหรือสินค้ากึ่งสำเร็จรูปจากประเทศไทย 3) การรักษาสถานตลาดหรือขยายตลาดสินค้าไทยในตลาดโลก โดยมีอุตสาหกรรมเป้าหมายที่รัฐบาลส่งเสริมให้ไปลงทุนในต่างประเทศ ได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป รองเท้า เครื่องประดับ และเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยใช้การลงทุนเองหรือร่วมทุนกับนักลงทุนท้องถิ่น หรือว่าจ้างนักลงทุนท้องถิ่นผลิตเพื่อส่งออกไปยังประเทศที่สาม โดยอาศัยประโยชน์จากต้นทุนที่ต่ำกว่าไทยและสิทธิระบบสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (Generalized System of Preference : GSP) ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งที่ประเทศพัฒนาแล้วให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดในรูปของการลดหย่อนหรือยกเว้นอากรขาเข้าแก่สินค้าที่อยู่ในข่ายได้รับสิทธิ

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเสนอให้จัดตั้งหน่วยงานขึ้น ได้แก่ “กองส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ” เพื่อกำหนดนโยบายและเครื่องมือสนับสนุนต่าง ๆ ทั้งมาตรการด้านภาษีอากร มาตรการด้านการเงิน และมาตรการด้านการคลัง ตลอดจนเผยแพร่ข้อมูลให้แก่ธุรกิจไทย ศึกษาสู่ทางการลงทุนเชิงลึกในอุตสาหกรรมเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะการเข้าไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศในกลุ่มอาเซียน และประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่ อินโดนีเซีย เมียนมา เวียดนาม กัมพูชา ลาว จีน อินเดีย ตะวันออกกลาง เอเชียใต้และแอฟริกา

ทั้งนี้ ภายในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนปรากฏหน่วยงานย่อยหลายหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการลงทุนในต่างประเทศ ตามข้อ 3 ของกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2565 มีเพียง 2 หน่วยงาน คือ กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ¹⁶² และสำนักงานเศรษฐกิจการลงทุนใน

¹⁶² สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, "กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 พฤษภาคม 2566.

แหล่งที่มา: https://www.boi.go.th/th/chart_detail

กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ มีอำนาจหน้าที่ในการ (1) ศึกษา วิเคราะห์ เสนอแนะ และประชุมเจรจาเกี่ยวกับความตกลงหรือความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการลงทุน (2) ศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์การลงทุนของต่างประเทศในประเทศไทย (3) สืบหาความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของนักลงทุนต่างชาติ (4) ศึกษาและวิเคราะห์กฎหมาย และระเบียบด้านการลงทุน รวมทั้งนโยบายส่งเสริมการลงทุนของประเทศต่าง ๆ (5) ดำเนินการแก้ต่างกรณีอุตสาหกรรมที่ให้การส่งเสริมถูกฟ้องร้องเกี่ยวกับการให้สิทธิและประโยชน์ด้านการลงทุน (6) บริการให้ข้อมูลและคำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการเพื่อเตรียมความพร้อมและใช้ประโยชน์จากข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการค้าและการลงทุน (7) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่เลขาธิการมอบหมาย

ต่างประเทศ¹⁶³ โดยในการทำงานของกองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศได้มีการจัดทำรายงานสรุปภาวะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ในประเทศไทยรายครึ่งปีและรายปีตั้งแต่ปี 2513 จนถึงปัจจุบันเพื่อรายงานความเคลื่อนไหวของการลงทุนจากต่างประเทศที่ผ่านมา รวมถึงการศึกษาแนวโน้มสถิติการลงทุนเพื่อให้นักลงทุนที่สนใจจะลงทุนในต่างประเทศ¹⁶⁴ นอกจากนี้ยังมีบริการให้ข้อมูลและคำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการสำหรับการเตรียมพร้อมในการลงทุนในต่างประเทศโดยผู้ประกอบการสามารถใช้บริการขอข้อมูลและคำปรึกษาผ่านทางโทรศัพท์ของหน่วยงาน ข้อเสนอที่น่าสนใจ คือ จากข้อ 3 ของกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2563 กลับไม่ปรากฏกองส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Thailand Overseas Investment Promotion Division :TOI) ซึ่งในอดีตเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (The Board of Investment of Thailand: BOI) ที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจไทยในการลงทุนในต่างประเทศ¹⁶⁵

¹⁶³ สำนักงานเศรษฐกิจการคลังในต่างประเทศ มีหน้าที่และอำนาจในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ดังต่อไปนี้ (1) ให้คำปรึกษา แนะนำ อำนาจ ความสะดวก และให้บริการข้อมูลแก่นักลงทุนไทยเพื่อส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ และนักลงทุนต่างชาติที่จะมาลงทุนในประเทศไทย (2) ชักจูงนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยและประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้นักลงทุนไทยไปลงทุนในต่างประเทศ (3) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร ติดตามสถานการณ์การเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจรวมทั้งติดตามและรวบรวมสถิติการลงทุนในต่างประเทศ (4) สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนในประเทศเป้าหมาย (5) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่เลขาธิการมอบหมาย

¹⁶⁴ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ, "สรุปภาวะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย ฉบับประจำปี 2558 (มกราคม-ธันวาคม)," (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2558).

¹⁶⁵ **กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2560 ข้อ 14**

กองส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Thailand Overseas Investment Promotion Division :TOI) มีหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนในประเทศเป้าหมาย และ อุตสาหกรรมเป้าหมาย และจัดทำฐานข้อมูลผู้ประกอบการและการลงทุนไทยในต่างประเทศ (2) จัดทำกลยุทธ์และมาตรการในการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ สำหรับการส่งเสริมการลงทุนไทยในประเทศเป้าหมายรายประเทศ (3) ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (4) สร้างเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (5) ให้คำปรึกษา แนะนำ และบริการข้อมูลด้านการลงทุนในต่างประเทศ พร้อมทั้งฝึกอบรมแก่นักลงทุนไทยที่จะไปลงทุนในต่างประเทศ (6) ติดตามและแก้ไขปัญหาการลงทุนไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศ (7) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (8) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่โอกาสการลงทุนไทยในต่างประเทศให้กับนักลงทุนไทย (9) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย โดยในการทำงานของกองส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศในอดีต ได้มีการเปิดศูนย์พัฒนาการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Thailand Overseas Investment Support Center : TOISC) เพื่อเปิดรับสมัครนักลงทุนไทยผู้ประกอบการไทย เข้าอบรมหลักสูตร "สร้างนักลงทุนไทยในต่างประเทศ" ทั้งนี้โครงสร้างหลักสูตรของศูนย์พัฒนาดังกล่าวจะเน้นกลยุทธ์และกระบวนการที่จำเป็นในการลงทุน การบริหารจัดการ รวมถึงการนำผลกำไรกลับมายังประเทศ โดยมีวิทยากร ที่มีประสบการณ์ด้านการทำธุรกิจในต่างประเทศ ร่วมบรรยายตอบข้อซักถามและปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้ ในการเข้าอบรมจะมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้าง

จากการที่ประเทศไทยมีนโยบายในรูปของแผนที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานเกี่ยวกับส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในส่วนนี้จะทำการพิจารณาในส่วนของนโยบายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง สืบเนื่องจากการที่มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนขึ้นใน พ.ศ. 2509 โดยในระยะแรกของการให้การส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เน้นการส่งเสริมให้ภาคเอกชนไทยและเอกชนต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศโดยให้สิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุน ต่อมาในระยะหลังประเทศไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้วิสาหกิจไทยไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้นเพื่อแสวงหาวัตถุดิบที่ไทยขาดแคลน ขยายตลาดให้กับสินค้าหรือบริการในประเทศ และรักษาฐานตลาดหรือขยายตลาดสินค้าไทยในตลาดโลก โดยมีวิสัยทัศน์การส่งเสริมการลงทุนในระยะ 7 ปี (พ.ศ. 2558-2564) คือ “ส่งเสริมการลงทุนที่มีคุณค่า ทั้งในประเทศและการลงทุนของไทยในต่างประเทศ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ก้าวพ้นการเป็นประเทศที่มีรายได้ระดับปานกลาง (Middle Income Trap) และเติบโตอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีนโยบายในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศว่า “การส่งเสริมการลงทุนของไทยในต่างประเทศ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย และเพิ่มบทบาทของประเทศไทยในเวทีโลก” และการส่งเสริมการลงทุนในระยะ 7 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน มีเป้าหมายเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยไปสู่ “เศรษฐกิจใหม่” ที่เพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ ในระยะยาว โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนวางเป้าหมายให้บรรลุผล 3 ด้าน ได้แก่ (1) Innovative เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ (2) Competitive เป็นเศรษฐกิจที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน สามารถปรับตัวเร็ว และสร้างการเติบโตสูง และ (3) Inclusive เป็นเศรษฐกิจที่คำนึงถึงความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม รวมทั้งการสร้างโอกาส และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำมีวิสัยทัศน์เพื่อดึงดูดการลงทุนทั้งในและต่างประเทศ สร้างรายได้ภาคการลงทุนให้เศรษฐกิจสามารถเติบโตได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน รวมทั้งผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางการลงทุนและศูนย์กลางการผลิตของภูมิภาค

ความสัมพันธ์ระหว่างนักลงทุน และการเดินทางไปศึกษาช่องทางการลงทุนในต่างประเทศ¹⁶⁵ นอกจากนี้ยังได้มีการจัดสัมมนากิจกรรมศึกษาลู่ทางและให้คำปรึกษาทางการลงทุนในต่างประเทศ เป็นต้นว่า กิจกรรมให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องด้านการลงทุนของเวียดนาม กิจกรรมการประชุมด้านเศรษฐกิจ The 2020 Africa Business and Investment Forum (AFRIBIF 2020) ที่เน้นแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและโอกาสการลงทุนในทวีปแอฟริกา

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา ในวันพฤหัสบดีที่ 25 กรกฎาคม 2562 มีข้อความตอนหนึ่งว่า “ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านวิสัยทัศน์และการขับเคลื่อนการพัฒนาของผู้นำประเทศในอดีต และในวันนี้วิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนประเทศของรัฐบาลชุดนี้ คือ “มุ่งมั่นให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21” โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายหลักในการบริหารราชการแผ่นดิน 12 ด้าน ซึ่งนโยบายหลักในการบริหารราชการแผ่นดินมีนโยบายหลักที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ 2 ประการ ประการที่หนึ่ง ได้แก่ “การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก” ภายใต้ นโยบายข้อนี้ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การแสวงหาโอกาสทางการค้า การลงทุนและการสนับสนุนการขยายธุรกิจ ในสาขาที่ผู้ประกอบการไทยมีศักยภาพในเวทีโลก นอกจากนี้ยังมีนโยบายหลักอีกประการหนึ่ง ได้แก่ “การพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย” ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาในหลายส่วน รวมถึงการพัฒนาการค้าการลงทุนเพื่อมุ่งสู่การเป็นชาติการค้า การบริการ และการลงทุนในภูมิภาค ภายใต้ นโยบายข้อนี้ได้กล่าวถึงการมุ่งเน้นสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยแสวงหาโอกาสทางการค้า การลงทุน หรือขยายฐานการผลิต และการตลาดในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ในรูปแบบฐานการผลิตและตลาดร่วม เพื่อใช้ประโยชน์จากแนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ตลอดจนความได้เปรียบของค่าจ้างแรงงาน จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีดังกล่าวทำให้เห็นแนวนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ อย่างไรก็ตามนโยบายดังกล่าวเป็นการที่รัฐบาลที่มุ่งส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศโดยทั่วไป ไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้เมื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นส่วนหนึ่งของวิสาหกิจของประเทศไทยจึงได้ประโยชน์จากการที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

จากการตรวจสอบแผนทั้ง 3 ระดับ พบนโยบายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศใน 2 ลักษณะ คือ การลงทุนทางตรงในต่างประเทศแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยเฉพาะและการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแบบไม่เฉพาะเจาะจงแก่วิสาหกิจขนาดใดขนาดหนึ่ง คือ การส่งเสริมวิสาหกิจไทยเป็นการทั่วไปซึ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ย่อมสามารถได้รับประโยชน์จากนโยบายทั้ง 2 ลักษณะได้ โดยในแผนแต่ละระดับมีประเด็นที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ดังต่อไปนี้ เพื่อดึงดูดการลงทุนทั้งในและต่างประเทศ สร้างรายได้ภาคการลงทุนให้เศรษฐกิจสามารถเติบโตได้

อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน รวมทั้งผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางการลงทุนและศูนย์กลางการผลิตของภูมิภาค

แผนระดับที่ 1 ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 กำหนดเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ในส่วนของ “การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด” ซึ่งเป็นการสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ โดยการสนับสนุนผู้ประกอบการให้มีอัตลักษณ์และ ตราสินค้าที่เด่นชัด รวมทั้งพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้าที่มีคุณภาพและมีความแตกต่าง เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงตลาดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดต่างประเทศ รวมทั้งช่องทางในการแสดงผลงานของธุรกิจสร้างสรรค์ การให้ความสำคัญกับการผลิตที่คำนึงถึงความต้องการของตลาดโดยเฉพาะตลาดที่มีมูลค่าสูง การสนับสนุนช่องทางการตลาดและการชำระเงินรูปแบบใหม่โดยการสร้างตลาดออนไลน์ และช่องทางใหม่เพื่อรองรับวิถีชีวิตของคนในปัจจุบันและอนาคต

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เน้นสนับสนุนการสร้างโอกาสเข้าถึงตลาดในต่างประเทศในรูปแบบการค้าระหว่างประเทศ แต่ไม่ได้สนับสนุนการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศของวิสาหกิจไทยในรูปแบบของลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และไม่ได้กล่าวถึงการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

แผนระดับที่ 2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มิได้กำหนดเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะเจาะจง แต่กำหนดในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศเป็นการทั่วไป ซึ่งปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2561-2565) ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 10 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา โดยจะดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกในการแสวงหาตลาดใหม่ ๆ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะการสนับสนุนให้มีการกระจายการลงทุนไปยังภูมิภาคอาเซียน

แผนระดับที่ 3

1.) แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566-2570) การส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ มีวิสัยทัศน์ คือ “ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพและสามารถแข่งขันได้” เป็นการมุ่งส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยสามารถเข้าสู่ตลาดระดับต่าง ๆ และแข่งขันในระดับสากลได้ ประเด็นการส่งเสริมที่ 2 สร้างการ

เติบโตแบบมุ่งเป้า ในกลยุทธ์ที่ 9 ส่งเสริมการเข้าสู่สากล โดยมีแนวทางการขับเคลื่อนคือจัดให้มีข้อมูลสนับสนุนการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศที่ครบถ้วน การสนับสนุนกิจกรรมการขยายตลาดไปยังต่างประเทศสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเจรจาจับคู่ทางธุรกิจ การเข้าร่วมงานแสดงสินค้าระดับนานาชาติ การแสวงหาความเชื่อมโยงระหว่างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจระดับภูมิภาคและระดับโลก การสนับสนุนให้มีตัวแทนในรูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงาน สมาคม หรือองค์กรภาคเอกชน ในการทำหน้าที่ส่งเสริมการทำตลาดสินค้าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในต่างประเทศ และการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถใช้สิทธิประโยชน์จากข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ทำความตกลงไว้ และประเด็นการส่งเสริมที่ 3 การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้สนับสนุนการเติบโตของธุรกิจ ในกลยุทธ์ที่ 10 สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถมีเงินทุนในการขยายธุรกิจในประเทศได้ โดยมีตัวชี้วัด คือ สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเป็นร้อยละ 40 ในพ.ศ. 2570 ซึ่งเป็นการชี้วัดโดยพิจารณามูลค่าสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย สัดส่วนมูลค่าการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นร้อยละ 13 ของมูลค่าการส่งออกรวม และจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่งออกรายใหม่ เพิ่มขึ้น 1,000 ราย ซึ่งเป็นการเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศโดยการค้าระหว่างประเทศ มีใช้การลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ

2.) แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2561-2565) มุ่งส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยสามารถแข่งขันได้ทั้งตลาดในประเทศและตลาดโลก กำหนดอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายประเด็น กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการเข้าถึงตลาดและการเข้าสู่สากล โดยมีเป้าหมายให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีศักยภาพในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมลงทุนในต่างประเทศได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ โดยมีตัวชี้วัด คือ สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเป็นร้อยละ 50 ในพ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นการชี้วัดโดยพิจารณามูลค่าสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

3.) แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2566 เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำโครงการกิจกรรมที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์และแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 - 2570) กลยุทธ์ที่ 9 ส่งเสริมการเข้าสู่สากล

โดยมีตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สัดส่วนมูลค่าการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นร้อยละ 13 ของมูลค่าการส่งออกรวม 2) จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่งออกรายใหม่ เพิ่มขึ้น 1,000 ราย และมีเป้าหมาย ได้แก่ 1) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าถึงช่องทางการค้าด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ระหว่างประเทศ 2) ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่งออกรายใหม่ และ 3) ผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความรู้ ทักษะ ด้านการตลาดดิจิทัล ทั้งนี้ไม่มีการกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ชัดเจนในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

4.) แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2564-2565 มีเป้าหมาย และตัวชี้วัดของแผน ประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลสัมฤทธิ์มวลรวมในประเทศทั้งหมด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 และ 2) อัตราการขยายตัวของการจ้างงานของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.8 ต่อปี โดยมีประเด็นการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศอยู่ที่ แนวทางที่ 2 การสร้างความพร้อมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเข้าสู่การแข่งขันในบริบทใหม่ทางเศรษฐกิจ ในแผนงานการพัฒนาที่ 6 การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้แข่งขันได้ในระดับสากล โดยมีการสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการขยายตลาดหรือขยายธุรกิจไปยังต่างประเทศ และช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าถึงแหล่งเงินทุน และการป้องกันความเสี่ยงในการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ เป้าหมายของแนวทางที่ 2 : วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถปรับตัวพร้อมเข้าสู่การแข่งขันในบริบทใหม่ทางเศรษฐกิจ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยคาดว่าผลิตภาพแรงงาน การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการส่งออกจะเพิ่มขึ้นจนอยู่ในระดับเดียวกับปี 2562 ตัวชี้วัดของแนวทางที่ 2 : 1) ผลิตภาพแรงงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไม่น้อยกว่า 500,000 บาทต่อคนต่อปี 2) สินเชื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อสินเชื่อรวม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 23 3) มูลค่าการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต่อมูลค่าการส่งออกรวม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 13.5 ไม่มีการกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ชัดเจนในการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

5.) แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการลงทุน 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจะร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย และกระทรวงการคลัง เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการไทยที่มีศักยภาพให้ออกไปลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคอาเซียนและตลาดใหม่เพื่อขยายโอกาสทางธุรกิจ

ข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาแผนทั้ง 3 ระดับในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ พบว่าจากการที่แผนระดับที่ 1 ไม่ได้มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ แต่มีการกำหนดนโยบายระยะไปถึง “การเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ” โดยเน้นรูปแบบการค้าระหว่างประเทศ ส่วนแผนระดับที่ 2 ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2561-2565) ในส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 10 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา โดยจะดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกในการแสวงหาตลาดใหม่ ๆ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศ มีการสนับสนุนการกระจายการลงทุนไปยังภูมิภาคอาเซียน ส่วนแผนระดับที่ 3 มีการกล่าวถึงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศในแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างไรก็ตามแผนระดับที่ 3 การกล่าวถึงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ยังขาดการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในเรื่องดังกล่าว ส่วนแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการลงทุน 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ยุทธศาสตร์ที่ 7 การส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ เป็นการส่งเสริมการลงทุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแก่วิสาหกิจทุกขนาด

สรุปได้ว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญกับ (1) การส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และ (2) การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่ยังคงขาดนโยบายในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยที่มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ส่งผลให้ขาดการดำเนินงานหรือมาตรการที่เพียงพอและการประเมินผลในเรื่องการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ซึ่งแตกต่างกับการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ เช่น การส่งออกสินค้า การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีแผนงานรวมถึงตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ชัดเจน

3.2 กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

การศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมีความสำคัญต่อการศึกษามาตรการในเรื่องเดียวกัน เนื่องจากกฎหมายเชื่อมโยงกับหน่วยงานของรัฐในลักษณะที่กฎหมายให้อำนาจแก่หน่วยงานในการกำหนดมาตรการและการดำเนินการต่าง ๆ หรือกล่าวได้ว่า กฎหมายเป็นตัวกำหนดบรรทัดฐานให้แก่หน่วยงานรัฐและเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการ จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (1) กฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในภาพรวมและมีอำนาจหน้าที่ในการประสานและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 และพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 และ (2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงินเข้าหรือออกนอกประเทศ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเด็นภาษีเงินได้ของผู้ที่นำเงินได้ในต่างประเทศกลับเข้ามายังประเทศไทย และกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจที่เข้าเงื่อนไข โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ มี 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับมีความสำคัญโดยตรงกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจหน่วยงานให้มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

3.2.1 กฎหมายจัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมการลงทุน

พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 และ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายที่จัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมการลงทุน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยมาตรา 6 กำหนดให้มี “คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน” (The Board of Investment of Thailand: BOI)¹⁶⁶ โดยมี นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นรองประธาน และ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินสิบคน มีอำนาจในการกำหนดประเภทและขนาดของกิจการที่จะให้การส่งเสริมการลงทุน¹⁶⁷ รวมถึงกำหนดท้องที่หรือเขตพื้นที่ให้เป็นเขตส่งเสริมการลงทุนก็ได้¹⁶⁸ โดย ผู้ประกอบการที่ต้องการจะได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามพระราชบัญญัตินี้จะต้องยื่นคำขอรับการ

¹⁶⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 มาตรา 6 บัญญัติว่า “ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนคณะหนึ่งประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นรองประธาน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินสิบคนซึ่ง นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการกับเลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้”

¹⁶⁷ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2560 มาตรา 16 บัญญัติว่า “กิจการที่คณะกรรมการจะพึงให้การส่งเสริมการลงทุนได้ ต้องเป็นกิจการที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ กิจการที่เงินทุน แรงงาน หรือบริการในอัตราสูง หรือกิจการที่ใช้ผลผลิตการเกษตร หรือ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่ากิจการนั้นยังไม่มีในราชอาณาจักรหรือมีในราชอาณาจักรไม่เพียงพอ หรือ กรรมวิธีการผลิตยังไม่ทันสมัย”

¹⁶⁸ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 มาตรา 35 บัญญัติว่า “เพื่อส่งเสริมการลงทุนในท้องที่หรือเขตพื้นที่ใด คณะกรรมการจะกำหนดท้องที่หรือเขตพื้นที่นั้นเป็นเขตส่งเสริมการลงทุนก็ได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

นอกจากสิทธิและประโยชน์ตามมาตราอื่น คณะกรรมการมีอำนาจให้ผู้ได้รับการส่งเสริมที่ประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมในท้องที่หรือเขตพื้นที่ที่กำหนดตามวรรคหนึ่งได้รับสิทธิและประโยชน์พิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

(1) การลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการลงทุนในอัตราร้อยละห้าสิบของอัตรากำหนดเดิมไม่เกินห้าปี โดยนับจากวันที่กำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๓๑ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่กรณี สิ้นสุดลง หรือนับจากวันที่เริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมในกรณีที่ผู้ได้รับการส่งเสริมไม่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล

(2) การอนุญาตให้หักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าประปาสองเท่าของจำนวนเงินที่ผู้ได้รับการส่งเสริมได้เสียไปเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริม เพื่อประโยชน์ในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล ทั้งนี้ ตามเงื่อนไข วิธีการ และระยะเวลาที่ คณะกรรมการกำหนด

(3) การอนุญาตให้หักเงินที่ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในการติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการพิจารณากำหนดจากกำไรสุทธิรวมทั้งสิ้นไม่เกินร้อยละยี่สิบห้าของเงินที่ลงทุนแล้วในการนั้น โดยผู้ได้รับการส่งเสริมจะเลือกหักจากกำไรสุทธิของปีใดปีหนึ่งหรือหลายปีก็ได้ภายในสิบปีนับแต่วันที่มีรายได้จากการลงทุน ทั้งนี้ นอกเหนือไปจากการหักค่าเสื่อมราคาตามปกติ

ส่งเสริมต่อสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน¹⁶⁹ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นการส่งเสริมการลงทุนในประเทศไทย

ต่อมาประเทศไทยเริ่มมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยเน้นให้นักลงทุนออกไปลงทุนในต่างประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เห็นได้จากการจัดตั้งหน่วยงานภายในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ขึ้นมา 3 หน่วยงาน ได้แก่ กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจการลงทุนในต่างประเทศ และกองส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในเรื่องการลงทุนในต่างประเทศ ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของกองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศได้มีการจัดทำรายงานสรุปภาวะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ในประเทศไทยรายครึ่งปีและรายปีตั้งแต่ปี 2513 จนถึงปัจจุบันเพื่อรายงานความเคลื่อนไหวของการลงทุนจากต่างประเทศที่ผ่านมา รวมถึงการศึกษาแนวโน้มสถิติการลงทุน นอกจากนี้ยังมีบริการให้ข้อมูลและคำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการสำหรับการเตรียมพร้อมในการลงทุนในต่างประเทศโดยผู้ประกอบการสามารถใช้บริการขอข้อมูลและคำปรึกษาผ่านทางโทรศัพท์ของหน่วยงาน

สำนักงานเศรษฐกิจการลงทุนในต่างประเทศ มีหน้าที่และอำนาจในพื้นที่ที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้ (1) ให้คำปรึกษา แนะนำ อำนวยความสะดวก และให้บริการข้อมูลแก่นักลงทุนไทยเพื่อส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ และนักลงทุนต่างชาติที่จะมาลงทุนในประเทศไทยชักจูงนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้นักลงทุนไทยไปลงทุนในต่างประเทศ (2) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร ติดตามสถานการณ์การเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจรวมทั้งติดตามและรวบรวมสถิติการลงทุนในต่างประเทศ (3) สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนในประเทศเป้าหมาย (4) ปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่เลขาธิการมอบหมาย และ

กองส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Thailand Overseas Investment Promotion Division: TOI) มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนในประเทศเป้าหมายและอุตสาหกรรมเป้าหมาย (2) จัดทำยุทธศาสตร์ มาตรการ และแผนงานการ

¹⁶⁹ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 มาตรา 17 บัญญัติว่า “ผู้ใดประสงค์จะเป็นผู้ได้รับการส่งเสริม ต้องยื่นคำขอรับการส่งเสริมต่อสำนักงานตามหลักเกณฑ์ วิธีการและแบบที่เลขาธิการกำหนด พร้อมด้วยโครงการลงทุนที่ขอรับการส่งเสริม”

ส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศสำหรับการส่งเสริมการลงทุนไทยในประเทศเป้าหมายรายประเทศ (3) ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานการลงทุนไทยในต่างประเทศ (4) สร้างเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (5) ให้คำปรึกษา แนะนำและบริการข้อมูลด้านการลงทุนในต่างประเทศ พร้อมทั้งฝึกอบรมแก่นักลงทุนไทยที่จะไปลงทุนในต่างประเทศ (6) ติดตามและแก้ไขปัญหานักลงทุนไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศ (7) ติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการลงทุนไทยในต่างประเทศ และ (8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้กองส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ ได้ดำเนินการเปิดศูนย์พัฒนาการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Thailand Overseas Investment Support Center: TOISC) เพื่อเปิดรับสมัครนักลงทุนไทย ผู้ประกอบการไทย เข้าอบรมหลักสูตร “สร้างนักลงทุนไทยในต่างประเทศ” โดยโครงสร้างหลักสูตรของศูนย์พัฒนาดังกล่าวจะเน้นกลยุทธ์และกระบวนการที่จำเป็นในการลงทุน การบริหารจัดการ รวมถึงการนำผลกำไรกลับมายังประเทศ นอกจากนี้ ในการเข้าอบรมจะมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักลงทุน และการเดินทางไปศึกษาช่องทางการลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดโอกาสแก่นักลงทุนหรือผู้ประกอบการไทยที่จะได้จับคู่ธุรกิจระหว่างผู้เข้าอบรมซึ่งเป็นชาวไทยและนักลงทุนท้องถิ่นในประเทศนั้น ๆ นอกจากนี้ยังมีการจัดสัมมนา กิจกรรมศึกษาลู่ทางและให้คำปรึกษาทางการลงทุนในต่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญและนักธุรกิจในด้านต่าง ๆ มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ จากข้อ 3 ของกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2563¹⁷⁰ ไม่ปรากฏกองส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Thailand Overseas Investment Promotion Division :TOI) ซึ่งในอดีตเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจไทยในการลงทุนใน

¹⁷⁰ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2563 ข้อ 3 บัญญัติว่า

“ให้แบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ดังต่อไปนี้ (1) สำนักงานเลขาธิการ (2) กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ (3) - (4) กองติดตามและประเมินผลการลงทุน 1 - 2 (5) กองประสานและพัฒนาปัจจัยการลงทุน (6) กองพัฒนาผู้ประกอบการไทย (7) กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (7) - (11) กองส่งเสริมการลงทุน 1 - 4 (12) กองส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ (13) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (14) ศูนย์บริการลงทุน (15) - (21) ศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนภาคที่ 1 - 7 (22) สำนักงานเศรษฐกิจการลงทุนในต่างประเทศ”

ต่างประเทศ¹⁷¹ หน่วยงานดังกล่าวจึงไม่เป็นหน่วยงานภายใต้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนตั้งแต่วันที่กฎกระทรวงมีผลบังคับใช้

นอกจากนั้นคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนยังมีอำนาจตามมาตรา 16 วรรคสอง ให้คณะกรรมการประกาศกำหนดประเภทและขนาดของกิจการที่จะให้การส่งเสริมการลงทุน โดยจะกำหนดเงื่อนไขในการให้การส่งเสริมไว้ด้วยก็ได้และจะแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกเงื่อนไขดังกล่าวในเวลาใดก็ได้ ซึ่งเป็นการที่กฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนไว้อย่างกว้าง เพื่อให้คณะกรรมการออกประกาศกำหนดประเภทและขนาดของกิจการที่จะให้การส่งเสริมการลงทุน

แม้ว่าในอดีตสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจะเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมการลงทุนแก่วิสาหกิจโดยทั่วไป แต่ในปี พ.ศ. 2553 ได้เริ่มดำเนินการส่งเสริมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่ระดับสากล ด้วยอำนาจตามความในมาตรา 16 มาตรา 18 และมาตรา 31 คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ออกประกาศที่ 5/2557 เรื่องมาตรการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2557 ต่อมาคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนก็ได้ออกประกาศที่ 2/2561 เรื่องมาตรการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 มาตรา 18 มาตรา 31 มาตรา 31/1 และ มาตรา 35 และล่าสุดมีประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 16/2565 เรื่อง มาตรการส่งเสริมการลงทุนสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยกำหนดให้สิทธิและประโยชน์ดังนี้ (1) ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร (2) ให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับประเภทกิจการที่ได้รับสิทธิและประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นสัดส่วนร้อยละ 200 ของเงินลงทุน โดยไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน (3) สิทธิและประโยชน์อื่นที่ได้รับตามหลักเกณฑ์ของประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 8/2565 เรื่อง

¹⁷¹ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2560 ข้อ 14 บัญญัติว่า

“กองส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Thailand Overseas Investment Promotion Division :TOI) มีหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนในประเทศเป้าหมาย และ อุตสาหกรรมเป้าหมาย และจัดทำฐานข้อมูลผู้ประกอบการและการลงทุนไทยในต่างประเทศ (2) จัดทำกลยุทธ์และมาตรการในการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศสำหรับการส่งเสริมการลงทุนไทยในประเทศเป้าหมายรายประเทศ (3) ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (4) สร้างเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (5) ให้คำปรึกษา แนะนำ และบริการข้อมูลด้านการลงทุนในต่างประเทศ พร้อมทั้งฝึกอบรมแก่นักลงทุนไทยที่จะไปลงทุนในต่างประเทศ (6) ติดตามและแก้ไขปัญหา นักลงทุนไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศ (7) ติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (8) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่โอกาสการลงทุนไทยในต่างประเทศให้กับนักลงทุนไทย (9) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย”

นโยบายและหลักเกณฑ์การส่งเสริมการลงทุน ทั้งนี้แม้ประกาศดังกล่าวจะเป็นการเพิ่มสิทธิประโยชน์ แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่สิทธิและประโยชน์ตามประกาศดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเฉพาะ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ดำเนินธุรกิจในประเทศไทย ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 16/2565 เรื่อง มาตรการส่งเสริมการลงทุนสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงเป็นการเพิ่มศักยภาพให้แก่เฉพาะวิสาหกิจที่ตั้งอยู่ในประเทศเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป คือ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 นั้นเน้นการส่งเสริมการลงทุนในประเทศไทย และเป็นกฎหมายที่ส่งเสริมการลงทุนโดยไม่ได้เจาะจง ธุรกิจขนาดใดขนาดหนึ่ง กล่าวคือ ไม่ได้เจาะจงเพื่อมุ่งใช้กับธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือขนาดเล็ก แบบใดแบบหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่เป็นกฎหมายที่ใช้กับธุรกิจทุกประเภทที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวถือเป็นกฎหมายแม่บทที่ให้อำนาจในการออกกฎเกณฑ์ย่อย เพื่อใช้ส่งเสริมธุรกิจเฉพาะประเภท และเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น ให้อำนาจในการออกประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในเรื่องมาตรการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น นอกจากนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยยังสามารถได้รับสิทธิประโยชน์ที่ได้จากการส่งเสริมการลงทุนที่ให้กับวิสาหกิจเป็นการทั่วไปได้ เช่น การเข้าถึงแหล่งเงินทุน การขาดข้อมูล ความรู้ความชำนาญในการประกอบธุรกิจ และการเข้าถึงเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา

3.2.2 กฎหมายจัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 เป็นกฎหมายหลักอีกฉบับที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งเป็นกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศและมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยังขาดความสามารถในการประกอบการทั้งทางด้านเทคโนโลยีการผลิต การจัดการ การตลาด และการเงิน ทำให้ไม่อาจแข่งขันกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ได้และประกอบกับในสภาพการณ์ปัจจุบัน ประเทศไทยมีการเปิดเสรีทางด้านการลงทุน การบริการ และการค้าตาม

พันธกรณีที่มีตามข้อตกลงระหว่างประเทศ จึงทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสบภาวะที่ต้องแข่งขันมากยิ่งขึ้นทั้งระดับภายในประเทศ และระดับนานาชาติ ดังนั้นเพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถพัฒนากิจการให้เกิดความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จึงสมควรจัดให้มีกระบวนการช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุน และสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสม และสมควรให้จัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานระบบการทำงานของส่วนราชการ องค์กรของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจที่มีหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 กำหนดแนวทางการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในรูปแบบของ “แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ตามมาตรา 11(1) คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่กำหนดนโยบายและ “แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” เพื่อเสนอขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ได้จัดตั้ง “สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)” ตามมาตรา 16 โดยมีวัตถุประสงค์หลายประการ เช่น ตามมาตรา 16(3) เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานและจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นคณะกรรมการดังกล่าว ยังมีหน้าที่ตามมาตรา 37 และ 38 ในการจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยให้สำนักงานประสานงานกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการเรียกว่า “แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” เพื่อปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามมาตรา 11(1) เสนอต่อคณะกรรมการบริหารเพื่อเป็นศูนย์กลางประสานระบบการทำงานของส่วนราชการ องค์กรของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ และสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังมีหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสอดคล้องในทิศทางเดียวกันในการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อใช้กำหนดประเภทและขนาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจสังคม จัดทำรายงานสถานการณ์ เสนอแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย บริหารกองทุนตามนโยบายของคณะกรรมการส่งเสริม

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและคณะกรรมการบริหารสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้การดำเนินการของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน¹⁷²

กฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศทั้งสองฉบับที่กล่าวไปแล้วนั้น ได้กำหนดให้อำนาจหน่วยงานในการดำเนินมาตรการ หรือออกกฎหมายลำดับรองเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เช่น มาตรการหรือประกาศเพื่อสนับสนุนการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

นอกจากกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในลักษณะการให้อำนาจหน่วยงานแล้วยังมี **กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศใน**

¹⁷² พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2543 มาตรา 38 บัญญัติ “แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามมาตรา 37 ให้สำนักงานจัดทำโดยการประสานงานกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง.....

ในการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สำนักงานประสานกับองค์กรเอกชนด้วย”

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2543 มาตรา 16 บัญญัติว่า “ให้จัดตั้งสำนักงานขึ้นเรียกว่า “สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” และให้เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดประเภทและขนาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

(2) กำหนดประเภทและขนาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สมควรได้รับการส่งเสริมรวมทั้งเสนอแนะนโยบายและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(3) ประสานและจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(4) ศึกษาและจัดทำรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ

(5) เสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งการดำเนินการให้มีกฎหมายใหม่ การแก้ไขเพิ่มเติมหรือการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(6) บริหารกองทุนตามนโยบายและมติของคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหาร

(7) ดำเนินงานธุรการของคณะกรรมการ คณะกรรมการบริหาร และคณะอนุกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหารแต่งตั้ง

(8) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือตามที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหารมอบหมาย

ให้สำนักงานเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น

กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน “

ประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงินเข้าหรือออกนอกประเทศ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเด็นภาษีเงินได้ของผู้ที่นำเงินได้ในต่างประเทศกลับเข้ามายังประเทศไทย และกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจที่เข้าเงื่อนไข โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.3 กฎหมายเกี่ยวกับการโอนเงินเข้าหรือออกนอกประเทศ

การลงทุนทางตรงในต่างประเทศเป็นการที่นักลงทุนจากประเทศหนึ่งไปลงทุนในกิจการที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ จึงจำเป็นที่จะต้องเกี่ยวข้องกับการโอนเงินเข้าหรือออกนอกประเทศ กฎหมายแม่บทที่ใช้ในการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485 และจากการอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้มีการออกกฎกระทรวงประกาศกระทรวงการคลัง และประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โดยหนึ่งในวัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าว คือ เพื่อป้องกันการโอนเงินออกนอก ทั้งนี้ประเทศธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้ทำหน้าที่กำกับดูแลการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โดยผู้ว่าธนาคารแห่งประเทศไทยแต่งตั้งพนักงานของธนาคารเป็นเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485

ในส่วนของการ **การโอนเงินเข้าประเทศไทย** การโอนเงินตราต่างประเทศหรือเงินบาทเข้ามาในประเทศทำได้ไม่จำกัดจำนวนเมื่อบุคคลใดได้รับเงินตราต่างประเทศจากต่างประเทศ เช่น ค่าสินค้าหรือบริการ เงินลงทุนหรือเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ที่มีจำนวนตั้งแต่ 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเทียบเท่า บุคคลดังกล่าวจะต้องนำเงินตราต่างประเทศดังกล่าวกลับเข้าประเทศทันที ซึ่งต้องไม่เกิน 360 วันนับแต่วันที่ส่งของออกหรือวันที่ทำธุรกรรม และขายหรือฝากเงินตราต่างประเทศนั้นกับธนาคารพาณิชย์ที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยภายใน 360 วันนับตั้งแต่วันที่ได้นำหรือนำเข้า ในกรณีที่ได้รับเงินตราต่างประเทศจากต่างประเทศ และต้องการนำเงินตราต่างประเทศดังกล่าวไปชำระหรือหักกลบกับภาระค่าใช้จ่ายในต่างประเทศ¹⁷³ สามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องนำเงินกลับเข้าประเทศ และใน

¹⁷³ ภาระค่าใช้จ่ายในต่างประเทศที่ไปชำระได้ ไม่รวมการนำเงินไปลงทุนในหลักทรัพย์ต่างประเทศ หรือนำไปชำระเพื่อวัตถุประสงค์ที่กำหนดให้ต้องยื่นขออนุญาตจาก ธปท. ก่อน เช่น การชำระเงินที่เกี่ยวกับการซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศแลกกับเงินบาท หรือทำธุรกรรมอนุพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับเงินบาทกับคู่สัญญาในต่างประเทศ หรือชำระเงินที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล

ส่วนของการโอนเงินออกนอกประเทศไทย เกณฑ์สัดส่วนการลงทุนที่ถือว่าเป็นการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ คือ การลงทุนในกิจการที่ตั้งอยู่ต่างประเทศโดยมีสัดส่วนการถือหุ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10¹⁷⁴ ทำให้ผู้ลงทุนได้รับสิทธิประโยชน์หรือได้รับข้อยกเว้นในด้านกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากทางภาครัฐ เช่น ตามกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน นิติบุคคลสามารถส่งเงินไปลงทุนในกิจการในเครื่องในต่างประเทศที่มีสัดส่วนการถือหุ้นตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไปได้ไม่จำกัดจำนวน ในขณะที่การลงทุนในกิจการในต่างประเทศที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ข้างต้นสามารถทำได้ไม่เกินปีละ 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเทียบเท่า ทั้งนี้ในกรณีของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ มีกฎเกณฑ์กำหนดไว้ว่า นิติบุคคลสามารถส่งเงินไปจัดตั้งหรือเข้าร่วมลงทุนในกิจการที่ต่างประเทศโดยมีสัดส่วนการถือหุ้นตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป หรือส่งเงินไปลงทุนในกิจการในเครื่องที่ต่างประเทศ หรือให้กู้ยืมแก่กิจการที่ต่างประเทศได้โดยไม่จำกัดจำนวน และบุคคลธรรมดาสามารถส่งเงินไปจัดตั้งหรือเข้าร่วมลงทุนในกิจการที่ต่างประเทศ โดยมีสัดส่วนการถือหุ้นตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป หรือลงทุนหรือให้กู้ยืมแก่กิจการในเครื่องที่ต่างประเทศของกิจการดังกล่าวได้ โดยไม่จำกัดจำนวน¹⁷⁵

สรุปได้ว่า กฎหมายควบคุมการโอนเงินออกนอกประเทศไม่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ในทางกลับกันยังเป็นการอำนวยความสะดวกการนำเงินออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทย ไม่จำกัดจำนวน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁷⁴ นิยามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้สำหรับอ้างอิงในกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน รวมถึงใช้เป็นมาตรฐานในการจัดทำข้อมูลการชำระเงินของประเทศ ซึ่งอ้างอิงมาจากนิยามของการลงทุนโดยตรงตามมาตรฐานของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF)

¹⁷⁵ ประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ข้อ 14(1)(ก) บัญญัติว่า “ในกรณีที่บุคคลในประเทศขอซื้อหรือแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ เจ้าพนักงานอนุญาตและให้นิติบุคคลรับอนุญาตดำเนินการได้ตามวงเงินที่กำหนดในแต่ละกรณีเมื่อผู้ขอและนิติบุคคลรับอนุญาตได้ปฏิบัติตามข้อ 15 แล้ว

(1) เพื่อลงทุนหรือให้กู้ยืมแก่กิจการที่ต่างประเทศที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจซื้อขายหลักทรัพย์ต่างประเทศ โดยกิจการที่ต่างประเทศนั้นต้องประกอบธุรกิจจริงตามวัตถุประสงค์ของกิจการนั้นหรือตามที่แจ้งกับหน่วยงานที่กำกับดูแล ดังนี้

(ก) การส่งเงินโดยนิติบุคคลเพื่อลงทุนในกิจการที่ต่างประเทศซึ่งให้รวมถึงสาขาที่ต่างประเทศ โดยจัดตั้งหรือเข้าร่วมลงทุนโดยให้มีสัดส่วนการถือหุ้นหรือมีส่วนเป็นเจ้าของตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป โดยสัดส่วนในกรณีการถือหุ้นให้นับต่อหนึ่งราย หรือเพื่อลงทุนหรือให้กู้ยืมแก่กิจการในเครื่องที่ต่างประเทศที่อยู่ในเครื่องเดียวกันกับผู้ขอซื้อหรือแลกเปลี่ยน ไม่จำกัดจำนวน”

3.2.4 กฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้ของผู้ที่นำเงินได้ในต่างประเทศกลับเข้ามายังประเทศไทย

ประมวลรัษฎากรเป็นกฎหมายอีกหนึ่งฉบับที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทย เนื่องจากในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ผู้ลงทุนจำเป็นต้องส่งเงินออกนอกประเทศไทยและส่งเงินกลับมายังประเทศไทย ซึ่งต้องพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงินเข้าหรือออกนอกประเทศตามที่ได้อธิบายไปแล้ว และหากว่าเงินได้ในต่างประเทศกลับเข้ามาในประเทศไทยจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกส่วนหนึ่ง ในประเด็นภาษีเงินได้ของผู้ที่นำเงินในต่างประเทศกลับเข้ามายังประเทศไทย

หลักการเสียภาษีเงินได้ในประเทศไทยนั้น เงินได้ที่ต้องมาคำนวณภาษี ได้แก่ เงินได้ที่เกิดจากแหล่งเงินได้ในประเทศ และเงินได้ที่เกิดจากแหล่งเงินได้นอกประเทศ ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักลงทุนที่มีความประสงค์จะเข้าไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศนั้น ในกรณีของนักลงทุนที่เป็นบุคคลธรรมดาหากได้มีการนำเงินได้กลับเข้าประเทศแม้เป็นเงินที่เกิดนอกประเทศก็ตาม แต่อาจตกอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษีเงินได้ในประเทศไทยตามที่ประมวลรัษฎากรกำหนด ซึ่งเกณฑ์ในการเสียภาษีอากรอันเป็นเงินได้ที่ได้มาจากนอกประเทศ กล่าวคือหน้าที่การงานที่ทำในต่างประเทศ หรือกิจการที่ทำในต่างประเทศ หรือทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศต่อเมื่อเข้าเงื่อนไขทั้ง 2 ประการ กล่าวคือ ผู้มีเงินได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทยในปีภาษีนั้นชั่วระยะเวลาหนึ่งหรือหลายระยะเวลา รวมทั้งหมดถึง 180 วัน และผู้มีเงินได้นำเงินได้นั้นเข้ามาในประเทศไทยในปีภาษีนั้นด้วย ซึ่งการนำรายได้กลับเข้ามาในประเทศนั้นต้องพิจารณาถึงอัตราภาษีเงินได้จากต่างประเทศของไทย (Foreign-Sourced Income) อันเป็นการเสียภาษีในอัตราก้าวหน้า ซึ่งอัตราที่สูงที่สุดอยู่ที่อัตราร้อยละ 35 ซึ่งถือเป็นอัตราที่สูง เมื่อเทียบกับหลายประเทศ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และฮ่องกง รายได้ที่ได้รับจากต่างประเทศจะได้รับการยกเว้นภาษีทั้งหมด¹⁷⁶ ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนการขยายขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทยในการไปลงทุนประกอบการในต่างประเทศ สมควรยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย สำหรับเงินปันผลที่ได้รับจากการถือหุ้นในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศจึงได้มีการบังคับใช้

¹⁷⁶ นันทพร พงศ์พัฒนานนท์และชิตชนก อันโนนจารย์, "การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ:อุปสรรคที่รอการแก้ไข." หน้า 4

พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 442) พ.ศ. 2548

มาตรา 5 วิสติ บัญญัติว่า “ให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร ให้แก่บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย สำหรับเงินได้พึงประเมินที่เป็นเงินปันผลซึ่งได้รับจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(1) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดต้องถือหุ้นในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลผู้จ่ายเงินปันผลไม่น้อยกว่าร้อยละสิบห้าของหุ้นทั้งหมดที่มีสิทธิออกเสียงในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้น เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนนับแต่วันที่ถือหุ้นนั้นมาจนถึงวันที่ได้รับเงินปันผล และ

(2) เงินปันผลต้องมาจากกำไรสุทธิที่มีการเสียภาษีในประเทศของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลผู้จ่ายเงินปันผล โดยอัตราภาษีดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละสิบห้าของกำไรสุทธิ ทั้งนี้ ไม่ว่าประเทศของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลผู้จ่ายเงินปันผลจะมีกฎหมายลดหรือยกเว้นภาษีสำหรับกำไรสุทธิให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นหรือไม่ก็ตาม”

ข้อสังเกตต่อกฎหมายในเรื่องภาษีที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ แม้ว่าประเทศไทยมีกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับภาษีเงินได้ของผู้ที่นำเงินได้ที่เกิดในต่างประเทศกลับเข้ามายังประเทศไทยเพื่อลดปัญหาการเสียภาษีซ้อนทั้งในประเทศผู้รับการลงทุนและประเทศผู้ส่งออกการลงทุน อีกทั้งประเทศไทยมีข้อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีที่เป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีสถานะนิติบุคคล ให้เสียอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลโดยในอัตราที่ต่ำกว่าบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลทั่วไป อีกทั้งได้รับสิทธิหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาในอัตราพิเศษ เป็นผลให้สามารถบันทึกค่าใช้จ่ายได้มากกว่าผู้ประกอบการทั่วไป และได้รับสิทธิประโยชน์ในกรณีเป็นบริษัทที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการและมีรายรับในประเทศไทย แต่ยังคงขาดบทบัญญัติในส่วนของการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี (Tax Incentive) แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่อยู่ในขั้นตอนการเตรียมการหรือที่กำลังดำเนินการลงทุนในต่างประเทศ ส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยไม่สามารถนำค่าใช้จ่ายในการสำรวจตลาดต่างประเทศมาเป็นค่าลดหย่อนทางภาษี¹⁷⁷

¹⁷⁷ Ibid. หน้า 5

3.2.5 กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจที่เข้าเงื่อนไข

กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจที่เข้าเงื่อนไข คือ พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560 มีผลบังคับเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 วัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้ คือ เพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ เพื่อให้กิจการของประเทศไทยสามารถแข่งขันกับกิจการของประเทศคู่แข่ง เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ากฎหมายดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจที่ดำเนินธุรกิจให้อุตสาหกรรมเป้าหมายที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ไม่ได้มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ อีกทั้งกฎหมายดังกล่าวมิได้ครอบคลุมอุตสาหกรรมทุกประเภทแต่มุ่งเน้นไปที่อุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพของประเทศซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

จากการพิจารณากฎหมายฉบับนี้ มีบทบัญญัติที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคอุตสาหกรรมไทย โดยสนับสนุนเงินกองทุนให้ผู้ประกอบการในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายเพื่อสนับสนุน การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม หรือการพัฒนาบุคลากรเฉพาะด้านของกิจการในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งจะก่อให้เกิดการยกระดับศักยภาพของอุตสาหกรรมไทย¹⁷⁸ โดยเฉพาะกลุ่ม First S-Curve หรือ 5 อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ ประกอบด้วย 1) อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (Next – Generation Automotive) 2) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics) 3) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism) 4) การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and Biotechnology) 5) อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร (Food for the Future) และ New S-Curves หรือ 5 อุตสาหกรรมอนาคต ประกอบด้วย 1) อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ (Robotics) 2) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ (Aviation and Logistics) 3) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (Biofuels and Biochemicals) 4) อุตสาหกรรมดิจิทัล (Digital) 5) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบ

¹⁷⁸ ประกาศคณะกรรมการนโยบายเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ที่ 1/2560 เรื่อง หลักเกณฑ์การส่งเสริมการลงทุนภายใต้พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ.2560

วงจรร (Medical Hub) ให้ก้าวไปสู่ยุค Industry 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต¹⁷⁹ และในปี 2561 คณะกรรมการนโยบายเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้เพิ่มเติมประเภทของอุตสาหกรรมเป้าหมายอีก 4 ประเภทได้แก่ อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ อุตสาหกรรมที่สนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) โดยตรงและมีนัยสำคัญ เช่น การผลิตเชื้อเพลิงจากขยะ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการวิจัยพัฒนาเพื่ออุตสาหกรรมเป้าหมาย และอุตสาหกรรมเป้าหมายอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตามที่คณะกรรมการนโยบายให้ความเห็นชอบ¹⁸⁰

สิทธิประโยชน์ภายใต้พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายพ.ศ. 2560 สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่¹⁸¹

(1) สิทธิและประโยชน์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน แต่ไม่รวมถึงสิทธิและประโยชน์ในการได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล¹⁸²

¹⁷⁹ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย กลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2560), หน้า 11

¹⁸⁰ ประกาศคณะกรรมการนโยบายเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ที่ 1/2561 เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมประเภทอุตสาหกรรมเป้าหมายตามประกาศคณะกรรมการนโยบายเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ที่ 1/2560

¹⁸¹ พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560 มาตรา 23 บัญญัติว่า

“ผู้ได้รับการส่งเสริมอาจได้รับสิทธิและประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือ หลายอย่าง ดังต่อไปนี้

(1) สิทธิและประโยชน์ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน แต่ไม่รวมถึงสิทธิ และประโยชน์ในการได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล

(2) สิทธิและประโยชน์ในการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตามมาตรา 24

(3) สิทธิและประโยชน์ในการได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุน การอนุมัติให้สิทธิและประโยชน์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบาย

การให้สิทธิและประโยชน์ตามวรรคหนึ่งอาจกำหนดให้ผู้ได้รับการส่งเสริมแต่ละรายได้รับสิทธิและประโยชน์แตกต่างกันได้ โดยให้พิจารณาจากความจำเป็น ความคุ้มค่า และประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ให้นำบทบัญญัติในหมวด 3 สิทธิและประโยชน์และหมวด 4 เครื่องจักร วัตถุดิบและวัสดุจำเป็น ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนมาใช้บังคับแก่การอนุมัติให้สิทธิและประโยชน์ตาม (1) โดยอนุโลม และให้ถือว่าอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายตามพระราชบัญญัตินี้”

¹⁸² พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560 มาตรา 23 และ ประกาศคณะกรรมการนโยบายเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ที่ 1/2560 เรื่อง หลักเกณฑ์การส่งเสริมการลงทุนภายใต้พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายพ.ศ. 2560 ข้อ 5

(2) สิทธิและประโยชน์เกี่ยวกับภาษีอากร คือ ภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการประกอบกิจการในอุตสาหกรรมเป้าหมาย สูงสุดไม่เกิน 15 ปี นับแต่วันที่เริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการดังกล่าวอนุญาตให้นำผลขาดทุนประจำปีที่เกิดขึ้นในระหว่างระยะเวลาที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล หักออกจากกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นในภายหลังระยะเวลาที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลโดยมีกำหนดเวลาไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันพ้นกำหนดเวลานั้น โดยสามารถเลือกหักจากกำไรสุทธิของปีใดปีหนึ่งหรือหลายปีก็ได้¹⁸³ นอกจากนี้เงินปันผลจากกิจการในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตลอดระยะเวลาที่ผู้ได้รับการส่งเสริมได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลดังกล่าว รวมถึงเงินปันผลที่ได้จ่ายภายใน 6 เดือนนับแต่วันพ้นระยะเวลาที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้¹⁸⁴ และ

(3) สิทธิและประโยชน์ในการได้รับเงินสนับสนุนจาก “กองทุนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของ ประเทศ สำหรับ อุตสาหกรรม เป้าหมาย” ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการนโยบายเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย

¹⁸³ พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560 มาตรา 24 บัญญัติว่า

“ได้รับการส่งเสริมอาจได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการประกอบกิจการในอุตสาหกรรมเป้าหมายตามระยะเวลาที่คณะกรรมการนโยบายกำหนด ซึ่งต้องไม่เกินสิบห้าปีนับแต่วันที่เริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการนั้น ทั้งนี้ คณะกรรมการนโยบายอาจพิจารณากำหนดให้ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นสัดส่วน ของเงินลงทุนโดยไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียนด้วยก็ได้

รายได้ที่ต้องนำมาคำนวณกำไรสุทธิที่ได้จากการประกอบกิจการ ให้รวมถึงรายได้จากการจำหน่ายผลพลอยได้และรายได้จากการจำหน่ายสินค้าสำเร็จรูปตามที่คณะกรรมการนโยบายพิจารณาเห็นสมควร

ในกรณีที่ประกอบกิจการขาดทุนในระหว่างเวลาได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการนโยบายอาจอนุญาตให้ผู้ได้รับการส่งเสริมนำผลขาดทุนประจำปีที่เกิดขึ้นในระหว่างเวลานั้นไปหักออกจากกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นภายหลังระยะเวลาได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลมีกำหนดเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันพ้นกำหนดเวลานั้น โดยจะเลือกหักจากกำไรสุทธิของปีใดปีหนึ่งหรือหลายปีก็ได้

การคำนวณเงินลงทุนตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนด การคำนวณกำไรสุทธิและขาดทุนสุทธิของผู้ได้รับการส่งเสริมซึ่งได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้เป็นไปตามประมวลรัษฎากร”

¹⁸⁴ พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560 มาตรา 25

“เงินปันผลจากกิจการในอุตสาหกรรมเป้าหมายซึ่งได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตามมาตรา 24 ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ตลอดระยะเวลาที่ผู้ได้รับการส่งเสริมได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้น

เงินปันผลที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ตามวรรคหนึ่ง ถ้าได้จ่ายภายในหกเดือนนับแต่วันพ้นระยะเวลาที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ก็ให้ได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่ง”

ว่าด้วยการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการบริหารกองทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560

ในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560 มีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นหน่วยงานหลัก ในขณะที่ด้วยกันกระทรวงอุตสาหกรรมก็ได้มีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมผลักดันการจัดตั้งกองทุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ในด้านการพิจารณาเสนอความเห็น ตรวจสอบ ปรับปรุง เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของกฎหมายที่จะมีผลบังคับใช้ในวงกว้าง

พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560 เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการทั้งประโยชน์ทางภาษี ประโยชน์ด้านการส่งเสริมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี และประโยชน์ด้านการเงินที่มีการสนับสนุนผ่านกองทุนเพิ่มขีดความสามารถ หากกิจการนั้น ๆ เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด กล่าวคือ ต้องเป็นกิจการในอุตสาหกรรมที่มีการใช้เทคโนโลยีใหม่หรือใช้ความรู้ในการผลิตขั้นสูงเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมนวัตกรรม อย่างไรก็ตามเงื่อนไขที่กำหนดย่อมเป็นข้อจำกัดต่อผู้ประกอบการที่มีได้ประกอบกิจการในลักษณะดังกล่าว แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้มีได้มีบทบัญญัติที่เป็นการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแก่วิสาหกิจแต่อย่างใด แต่เป็นการส่งเสริมศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจต่าง ๆ ที่เข้าเงื่อนไข เพื่อให้แข่งขันได้ทั้งในไทยและต่างประเทศ

จากการที่ได้ศึกษาในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เพื่อตรวจสอบว่าเพียงพอหรือไม่ เมื่อวิเคราะห์แล้วสรุปว่า **“กฎหมายสารบัญญัติที่มีอยู่ทั้งในส่วนที่เป็นการให้อำนาจหน้าที่หน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในประเด็นต่าง ๆ “เพียงพอ” ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ”** แม้ว่ากฎหมายสารบัญญัติมิได้มีการบัญญัติในเรื่องการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศโดยเฉพาะเจาะจง แต่กฎหมายสารบัญญัติที่เกี่ยวข้องได้ให้อำนาจ “หน่วยงาน” ในดำเนินมาตรการต่าง ๆ เช่น การออกกฎหมายลำดับรอง เช่น การออกประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนและการกำหนดมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 หมวด 2 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ตามมาตรา 16 และมีอำนาจตามมาตรา 17 “โดยอำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง การกระทำการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสำนักงาน” ซึ่งเป็นการให้อำนาจหน้าที่แก่สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้อย่างกว้าง และพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ได้กำหนดหน่วยงาน คือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน “มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ ตามมาตรา 13(7)” และตามมาตรา 16 วรรคสอง “ให้คณะกรรมการประกาศกำหนดประเภทและขนาดของกิจการที่จะให้การส่งเสริมการลงทุน” ซึ่งเป็นการให้อำนาจหน้าที่แก่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนไว้อย่างกว้างเช่นกัน ดังนั้น อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ครอบคลุมถึงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ในส่วนต่อไปเป็นการศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น (1) หน่วยงานหลักที่มีบทบาทหน้าที่ในเรื่องส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศและมีหน้าที่ในการประสานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และรวมถึง (2) หน่วยงานอื่นที่มีบทบาทหน้าที่ในเรื่องการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เพื่อตรวจสอบว่าบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นมีความชัดเจนหรือไม่

3.3 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

เหตุผลของศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากหน่วยงานมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการออกกฎหมายลำดับรอง เช่น ประกาศ หรือการกำหนดมาตรการ ซึ่งหมายถึงวิธีการที่จะปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายของนโยบาย ซึ่งประกาศและมาตรการที่ออกโดยหน่วยงานจะเป็นเครื่องมือของหน่วยงานในการปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของนโยบาย ในที่นี้จะเป็นการศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เพื่อตรวจสอบว่าบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นมีความชัดเจนหรือไม่

จากการพิจารณาพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็น การปรับปรุงระบบราชการทั้งระบบโดยการปรับอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการขึ้นใหม่ และปรับปรุงการบริหารงานโดยการจัดส่วนราชการที่ปฏิบัติงานสัมพันธ์กันรวมไว้เป็นกลุ่มงานเดียวกัน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการปรับระบบการทำงานในรูปกลุ่มภารกิจ เพื่อให้สามารถกำหนดเป้าหมายและทิศทางการปฏิบัติงานของส่วนราชการที่มีความเกี่ยวข้องกันให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในส่วนงานที่ซ้ำซ้อนกัน โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) หน่วยงานหลักหรือหน่วยงานเจ้าภาพที่รับผิดชอบการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย รวมถึงในการส่งเสริมลงทุนทางตรงในต่างประเทศในภาพรวม และมีบทบาทหน้าที่ในการประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง คือ (2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในแต่ละประเด็น

3.3.1 หน่วยงานหลัก

1.) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐ ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการ 2 คณะ ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวมทั้งกำกับกำกับการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และ (2) คณะกรรมการบริหารสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีอำนาจหน้าที่วางนโยบาย บริหารงาน ควบคุม กำกับดูแลและรับผิดชอบในกิจการของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อศึกษาและจัดทำรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ รวมถึงส่งเสริมการทำธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้ข้อมูล การให้ความอุดหนุนช่วยเหลือ การเข้าร่วมกิจกรรม หรือเข้าถือหุ้นในบริษัท การบริหารกองทุน รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม¹⁸⁵

¹⁸⁵ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 16 บัญญัติว่า “ให้จัดตั้งสำนักงานขึ้นเรียกว่า “สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” และให้เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดประเภทและขนาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

(2) กำหนดประเภทและขนาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สมควรได้รับการส่งเสริมรวมทั้งเสนอแนะนโยบายและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(3) ประสานและจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับ ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(3/1) ประสานงานกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อให้มีการจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ที่เข้มแข็งและเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ศึกษาและจัดทำรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ

(5) เสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งการดำเนินการให้มีกฎหมายใหม่ การแก้ไขเพิ่มเติมหรือการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(6) บริหารกองทุนตามนโยบายและมติของคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหาร

(7) ดำเนินงานธุรการของคณะกรรมการ คณะกรรมการบริหาร และคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหารแต่งตั้ง

(8) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน หรือ ตามที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหารมอบหมาย

ให้สำนักงานเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น

กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน”

และ มาตรา 17 บัญญัติว่า “สำนักงานมีอำนาจหน้าที่กระทำการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 16 และอำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

(1) จัดให้ได้มา ถูกรวมสิทธิมีสิทธิครอบครองหรือมีทรัพย์สินต่าง ๆ เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ โอนหรือรับโอนสิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ ขายหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นใดซึ่งสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ตลอดจนรับทรัพย์สินที่มีผู้ทูลให้

(2) กู้ยืมเงิน หรือให้กู้ยืมเงินโดยมีหลักประกันด้วยบุคคลหรือทรัพย์สิน หรือลงทุน ทั้งนี้เพื่อการวิจัย พัฒนา และส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นโดยรวมเท่านั้น

(3) ให้ความอุดหนุนหรือช่วยเหลือเพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(4) เข้าร่วมกิจการกับบุคคลอื่น หรือถือหุ้นในบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด เพื่อประโยชน์แก่การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 กำหนดให้ “คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” มีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 11(6) ให้คำแนะนำแก่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มาตรา 11(9) กำหนดมาตรการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์การเอกชนทั้งในและต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ และมาตรา 14 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้สำนักงาน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชน เป็นผู้ปฏิบัติการ หรือเตรียมข้อเสนอมายังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปได้ และกำหนดให้ “สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” มีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 16 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ให้จัดตั้งสำนักงานขึ้นเรียกว่า “สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” โดยมีวัตถุประสงค์หลายประการ รวมถึงประสานและจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง และมีอำนาจหน้าที่ในการร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนทั้งในและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามมาตรา 17

การที่หน่วยงานหลักมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการบูรณาการและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภารกิจนั้น ๆ รวมถึงการติดตามการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีข้อกำหนดที่ให้กำหนดอำนาจหน้าที่ดังกล่าวแก่สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยงานหลักในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543

(5) ร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนทั้งในและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(6) รับค่าตอบแทนและค่าบริการในการให้บริการภายในขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ของสำนักงานรวมทั้งความตกลงกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับค่าตอบแทนและค่าบริการนั้น

(7) กระทำการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสำนักงาน

การกู้ยืมเงิน การให้กู้ยืมเงิน การลงทุน การให้ความอุดหนุน การให้ความช่วยเหลือจากเงินกองทุนหรือการเข้าร่วมกิจการหรือถือหุ้นตาม (2) (3) หรือ (4) ถ้าเป็นจำนวนเงินเกินวงเงินที่คณะกรรมการบริหารกำหนดตามมาตรา 20 (12) ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการก่อน”

มาตรา 38¹⁸⁶ การกำหนดหน้าที่ให้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และได้กำหนดเงื่อนไขการจัดทำแผนฯ ไว้ว่า ให้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสานงานกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวในมาตรา 39¹⁸⁷ ได้กำหนดหน้าที่ให้ ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ ที่สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสานให้เข้ามาจัดทำแผนฯ ต้องรายงานผลการดำเนินการต่อคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

2.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) (The Board of Investment of Thailand: BOI)

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เป็นส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี¹⁸⁸ มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการส่งเสริมการลงทุนทั้งในประเทศ และ “การลงทุนของไทยในต่างประเทศ” ซึ่งมีวิสัยทัศน์ คือ การส่งเสริมการลงทุนเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยไปสู่เศรษฐกิจใหม่ โดยมีเป้าหมายส่งเสริมการลงทุนตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 8/2565 ที่ต้องการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยให้บรรลุผล 3 ประการ ประกอบด้วย Innovative: เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ Competitive: เป็นเศรษฐกิจที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน สามารถปรับตัวได้เร็ว และสร้างการเติบโตสูง และ

¹⁸⁶พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 38 บัญญัติว่า “แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามมาตรา 37 ให้สำนักงานจัดทำโดยการประสานงานกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องโดยคำนึงถึงผลการวิจัยและพัฒนาตลอดจนสภาพความจำเป็นและเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจและสังคมของปัญหาที่กล่าวที่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจนั้นต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ โดยอาจจัดทำเป็นแผนระยะสั้น ระยะกลาง หรือระยะยาว ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตามความเหมาะสม...”

¹⁸⁷ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 39 บัญญัติว่า “ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่มีหน้าที่ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามแบบรายงานที่คณะกรรมการกำหนด”

¹⁸⁸ พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545

มาตรา 6 บัญญัติว่า “สำนักนายกรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีรับผิดชอบการบริหารราชการทั่วไป เสนอแนะนโยบายและวางแผนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคง และราชการเกี่ยวกับการงบประมาณ ระบบราชการ การบริหารงานบุคคล กฎหมายและการพัฒนากฎหมาย การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการ การส่งเสริมการลงทุน การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ การปฏิบัติภารกิจพิเศษ และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักนายกรัฐมนตรีหรือส่วนราชการที่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือที่มีใต้อำนาจในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงใดโดยเฉพาะ”

มาตรา 7(13) บัญญัติว่า “ส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี (13) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน”

Inclusive: เป็นเศรษฐกิจที่คำนึงถึงความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม รวมทั้งการสร้าง โอกาส และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มุ่งสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ลงทุนโดยการกำหนดระบบการให้สิทธิและประโยชน์ที่เหมาะสมเพื่อจูงใจให้มีการลงทุนในกิจการที่รัฐให้ความสำคัญและประสงค์จะส่งเสริม รวมทั้งให้ความคุ้มครองที่ทันต่อเหตุการณ์ และมีกลไกการบริหารงานส่งเสริมการลงทุนที่สามารถ อำนวยความสะดวกและขจัดอุปสรรคในการลงทุน ตามมาตรา 13 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การลงทุนมีอำนาจและหน้าที่หลายประการ เช่น (5) ศึกษาค้นคว้าหาช่องทางในการลงทุน จัดทำ รายงานความเหมาะสมของการลงทุนและวางแผนส่งเสริมการลงทุนและ (7) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเพื่อให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้

แผนส่งเสริมการลงทุน ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566-2570) ได้ปรับกลยุทธ์ของสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้ “สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ส่งเสริมและมอบสิทธิ ประโยชน์ (Promoter) มาเป็นผู้บูรณาการเครื่องมือสนับสนุนการลงทุนจากทุกหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้บริการอำนวยความสะดวก (Facilitator) และเชื่อมโยงอุตสาหกรรมเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ” โดยจะทำงานประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการอำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาการ ลงทุน โดยมี **หมุดหมายที่ 4 การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและสตาร์ทอัพ** ส่งเสริม การปรับปรุงประสิทธิภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและยกระดับให้เป็น Smart SME รวมทั้งส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ จัด กิจกรรมเชื่อมโยงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยกับผู้ผลิตสินค้าสำเร็จรูประดับโลก ใน **หมุด หมายที่ 7 คือ การส่งเสริมผู้ประกอบการที่มีศักยภาพให้ได้ไปลงทุนในต่างประเทศ** โดยกรมสรรพากร จะยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับเงินที่ได้รับจากต่างประเทศ และมีสำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการลงทุนทั่วโลกประสานงาน อำนวยความสะดวกในการไปขยายธุรกิจไปต่างประเทศ “โดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนพร้อมจะร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และ ประชาชน ในการผลักดัน 7 หมุดหมายแห่งอนาคตให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เพื่อนำประเทศไทยไปสู่ เศรษฐกิจใหม่ ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งเติบโตอย่าง ยั่งยืน และแข่งขันได้บนเวทีโลก” ทั้งนี้บริการหลักประการหนึ่งของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม

การลงทุน คือ บริการให้คำแนะนำการลงทุนของคนไทยในต่างประเทศ และจัดอบรมหลักสูตรการลงทุนของคนไทยในต่างประเทศ โดยมีสำนักงานในต่างประเทศทั้งหมด 18 สำนักงานซึ่งเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย

การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในแต่ละประเด็นต่างย่อมมีหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน จึงจำเป็นต้องมีการประสานงานและการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน รวมถึงการติดตามและประเมินผลการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของภารกิจ การที่หน่วยงานหลักมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการบูรณาการและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภารกิจนั้น ๆ รวมถึงการติดตามและประเมินผล มีข้อกำหนดที่ให้กำหนดอำนาจหน้าที่ดังกล่าวของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยงานหลักในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ดังนี้

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2563 ข้อ 5¹⁸⁹ ได้มีการในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มีกลุ่มพัฒนาระบบบริหารเพื่อมาพัฒนาการดำเนินการต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า โดยได้กำหนดหน้าที่และอำนาจแก่กลุ่มพัฒนาระบบบริหารให้สามารถประสานและดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการร่วมกับหน่วยงานกลางต่าง ๆ และหน่วยงานภายในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และมีหน้าที่ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมมีกลุ่มพัฒนาระบบบริหารนี้ที่เป็นผู้ประสานและปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการของสำนักงาน

¹⁸⁹ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2563 ข้อ 5 บัญญัติว่า “ในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ให้มีกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร เพื่อทำหน้าที่หลักในการพัฒนาการบริหารของสำนักงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า รับผิดชอบงานขึ้นตรงต่อเลขาธิการ โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (3) ประสานและดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการร่วมกับหน่วยงานกลางต่าง ๆ และหน่วยงานภายในสำนักงาน
- (4) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือ ที่เลขาธิการมอบหมาย”

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2563 ข้อ 4¹⁹⁰ ได้มีการกำหนดให้มีการจัดตั้งกลุ่มตรวจสอบภายในเพื่อทำหน้าที่ ตรวจสอบการดำเนินงานภายในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยมีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบ ด้านการบริหาร การเงิน และบัญชีของสำนักงาน ดังนั้น ข้อกฎหมายได้ให้อำนาจสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้สร้างกลไกในการตรวจดำเนินงานของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

จากการที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าการศึกษาเกี่ยวกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย แบ่งออกเป็น “หน่วยงานหลัก” ที่รับผิดชอบในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ซึ่งรวมถึงเรื่องการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ “หน่วยงานหลัก” ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจไทยในต่างประเทศ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยย่อมจะได้รับประโยชน์จากการส่งเสริมการลงทุนในลักษณะทั่วไปดังกล่าว ในส่วนต่อมาเป็นการศึกษา “หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในแต่ละประเด็น” หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง” ซึ่งจากการศึกษามีหลายหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเงินทุน ด้านข้อมูล ด้านการเจรจาเพื่อลดอุปสรรคการเข้าสู่ตลาดในประเทศผู้รับการลงทุน โดยมีข้อสังเกต คือ การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในประเด็นต่าง ๆ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน จึงจำเป็นต้องมีการประสานงานและการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน โดยหน่วยงานหลักมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการบูรณาการและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภารกิจนั้น ๆ โดยกฎหมายจัดตั้งหน่วยงานหลักทั้งสองหน่วยงานได้กำหนดอำนาจหน้าที่และกระบวนการหรือเครื่องมือเพื่อการบูรณาการไว้ตามที่ได้อธิบายในข้างต้น

¹⁹⁰ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2563 ข้อ 4 บัญญัติว่า “ในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ให้มีกลุ่มตรวจสอบภายใน เพื่อทำหน้าที่หลักในการตรวจสอบการดำเนินงานภายในสำนักงาน และสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงาน รับผิดชอบงานขึ้นตรงต่อเลขาธิการ โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (1) ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบด้านการบริหาร การเงิน และการบัญชีของสำนักงาน
- (2) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือ ที่เลขาธิการมอบหมาย”

3.3.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในแต่ละประเด็น คำว่า “หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง” ในที่นี้ต่างจาก “หน่วยงานหลัก” ในหัวข้อ 3.3.1 ตรงที่หน่วยงานหลักเป็นหน่วยงานมีบทบาทเป็นหน่วยงานเจ้าภาพที่มีภารกิจต่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในด้านนั้น ๆ โดยตรง ที่สำคัญ คือ หน่วยงานหลักมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการบูรณาการและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภารกิจนั้น ๆ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภารกิจแต่ละด้านอาจมีหลายหน่วยงาน แต่ละหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในด้านต่าง ๆ ตามที่ปรากฏใน “ตารางแสดงหน่วยงานในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในแต่ละด้าน” โดยรายละเอียดของกฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในแต่ละประเด็น จะปรากฏต่อไปท้ายตาราง

ตัวอย่าง หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ มีกฎหมายที่ให้อำนาจและบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ : จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 29(6) มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ คือ การศึกษา วิเคราะห์ เสนอแนะนโยบายและกำหนดทำที่และกลยุทธ์ รวมทั้งประสานนโยบายด้านการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ประชุมเจรจาระหว่างประเทศด้านการค้าบริการ การลงทุน และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในระดับทวิภาคี อนุภูมิภาค ภูมิภาค พหุภาคี และภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้า รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ประชุมเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรี อีกทั้งยังเสริมสร้างและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งเสนอแนะนโยบาย แนวทางการปรับตัว และการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้า

กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ : จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 13(7)¹⁹¹ มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยการเสนอแนะแนวทางในการกำหนดและดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมและเป็นหน่วยงานประสานงานกลางของรัฐบาลในการดำเนินความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับรัฐบาลต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ ในกรอบความร่วมมือระดับอนุภาค ภูมิภาคและพหุภาคี โดยได้กำหนดโดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. 2545 เช่น ข้อ 1(2) เสนอแนะนโยบาย ท่าที และเข้าร่วมในการเจรจาทำความตกลงและดำเนินการในกรอบความร่วมมือและความตกลงระหว่างประเทศทางด้านเศรษฐกิจ (4) ติดตามรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลทางเศรษฐกิจและโอกาสทางการค้า การลงทุนในต่างประเทศให้แก่ภาคเอกชนของไทย เพื่อส่งเสริมและรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนไทย (5) ประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจในกรอบความร่วมมือและความตกลงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

กรมสรรพากร เป็นหน่วยราชการในสังกัดกระทรวงการคลัง : จัดตั้งตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 11(7)¹⁹² มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ คือ เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี การเสนอแนะ และการใช้นโยบายทางภาษีอากร เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับเงินที่ได้รับจากต่างประเทศ

ธนาคารเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย : จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 มาตรา 6¹⁹³ มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ คือ เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจของภาครัฐในการกำกับดูแลของกระทรวงการคลังและกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจอันเป็นการพัฒนา

¹⁹¹ พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 13 บัญญัติว่า “กระทรวงการต่างประเทศ มีส่วนราชการดังต่อไปนี้ (7) กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ”

¹⁹² พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 11 บัญญัติว่า “กระทรวงการคลัง มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้ (7) กรมสรรพากร”

¹⁹³ พระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 มาตรา 6 บัญญัติว่า “ให้จัดตั้งธนาคารขึ้นเรียกว่า “ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมแห่งประเทศไทย”

ส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้ง การดำเนินการ การขยายหรือการปรับปรุงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยการให้สินเชื่อ ค้ำประกัน ร่วมลงทุน และให้คำปรึกษาแนะนำหรือให้บริการที่จำเป็นอื่น

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย : จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536 มาตรา 5¹⁹⁴ มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ คือ ให้บริการสินเชื่อเพื่อการลงทุนในต่างประเทศและเป็นบริการสนับสนุนทางการเงินแก่นักลงทุนไทยเพื่อไปลงทุนในต่างประเทศ (Project Company) เช่น บริการสนับสนุนร้านอาหารไทยในต่างประเทศ โดยโครงการจะต้องมีความเป็นไปได้ในเชิงพาณิชย์ และบริการประกันความเสี่ยงการลงทุน (Investment Insurance)

บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม : จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม พ.ศ. 2534 มาตรา 5¹⁹⁵ มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ คือ เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง ทำหน้าที่ช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านกลไกการค้ำประกันสินเชื่อ

จากตัวอย่างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นได้ว่ามีหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในแต่ละด้านมีหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยแบ่งเป็น (1) หน่วยงานหลักหรือหน่วยงานเจ้าภาพที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในด้านนั้น ๆ โดยตรงและยังมีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางการบูรณาการให้เกิดการประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ (2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (3) หน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง แต่ละหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญซึ่งแสดงตามตาราง

¹⁹⁴ พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536 มาตรา 5 บัญญัติว่า ให้จัดตั้งธนาคารขึ้นเรียกว่า “ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย” เรียกโดยย่อว่า “ธสน.” และให้เพนนิติบุคคล”

¹⁹⁵ พระราชบัญญัติบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม พ.ศ. 2534 มาตรา 5 บัญญัติว่า “ให้จัดตั้งบริษัทขึ้นตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม” และให้บริษัทเป็นนิติบุคคล ให้บริษัทตั้งสำนักงานใหญ่ในกรุงเทพมหานคร และจะตั้งสาขาขึ้น ณ ที่ใดในราชอาณาจักรก็ได้ แต่การตั้งสำนักงานสาขาต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีก่อน”

ด้านล่าง โดยตารางดังกล่าวจะแบ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในแต่ละด้าน ได้แก่ การเข้าสู่ตลาด ในต่างประเทศและข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจจากกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน การส่งเงินไปลงทุน และส่งเงินกลับมายังประเทศไทย การเสียภาษีซ้อนในเงินได้ที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่ได้รับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศและนำเงินกลับมาในประเทศไทย การส่งเสริมด้านข้อมูลที่สำคัญต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ การส่งเสริมด้านเงินทุน และการส่งเสริมด้านเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจ โดยรายละเอียดของกฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในแต่ละด้านจะปรากฏคำอธิบายท้ายตาราง

ตารางแสดงหน่วยงานที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

ในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในด้านต่าง ๆ

ตาราง 4 หน่วยงานที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในด้านต่างๆ

	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ภาคเอกชน
1. หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจจากกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน	<ul style="list-style-type: none"> - กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ - กรมเจรจาความตกลงระหว่างประเทศเพื่อลดอุปสรรคในการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการประกอบธุรกิจ - กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ เสนอแนะแนวทางในการกำหนดและดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมและเป็นหน่วยงานประสานงานกลางของรัฐบาลในการดำเนินความร่วมมือ 		

	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ภาคเอกชน
	ทางเศรษฐกิจกับรัฐบาล ต่างประเทศและองค์การ ระหว่างประเทศ		
2. หน่วยงานที่มี บทบาทหน้าที่ เกี่ยวกับการส่ง เงินไปลงทุน และ ส่งเงินกลับมายัง ประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง มีหน้าที่ เกี่ยวกับการส่งเงินลงทุนไป ต่างประเทศ และส่งเงินที่ได้ จากการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศกลับมายัง ประเทศไทย - กระทรวงการคลัง มีอำนาจ ในการออกประกาศ กระทรวงการคลังที่เกี่ยวข้อง กับการส่งเงินไปลงทุนและส่ง เงินกลับมายังประเทศไทย - ธนาคารแห่งประเทศไทย มี อำนาจในการกำหนด หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับ บริหารจัดการอัตรา แลกเปลี่ยนเงิน 		
3. หน่วยงานที่มี บทบาทหน้าที่ เกี่ยวกับการเสีย ภาษีซ้อนในเงินได้ ที่วิสาหกิจขนาด กลางและขนาด ย่อมได้รับจาก การลงทุน	<ul style="list-style-type: none"> - กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง มีอำนาจใน การเสนอแนะนโยบายการ จัดเก็บภาษีอากรต่อ กระทรวงการคลังซึ่งเป็นกลไก ในการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคม เช่น การเสนอให้ทำ ความตกลงข้อยกเว้นการเก็บ 	<ul style="list-style-type: none"> กองส่งเสริมเศรษฐกิจ สัมพันธ์และความ ร่วมมือ กรม เศรษฐกิจระหว่าง ประเทศ กระทรวง การต่างประเทศ เป็นหน่วย ประสานงานกลาง 	

	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ภาคเอกชน
ทางตรงในต่างประเทศและนำเงินกลับมาในประเทศไทย	ภาษีซ้อนระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ	ในการเจรจาจัดทำและการดูแลการปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในกรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค และดูแลความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนและความตกลงเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อน	
4. หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในด้านข้อมูล	- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีการจัดทำคู่มือการไปลงทุนในต่างประเทศ เช่น เวียดนาม ลาว ญี่ปุ่น จีน และโครงการศูนย์ให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมครบวงจร (SME One-Stop Service Center) เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจตามวงจรธุรกิจ และประสานงานกับ	- กองสนเทศเศรษฐกิจ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ มีภารกิจหลักในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนให้แก่ภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	- เว็บไซต์ SME Thailand Club เผยแพร่บทความเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม - สมาคมภัตตาคารไทย มีภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุนผู้ประกอบการ

	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ภาคเอกชน
	<p>หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม</p> <p>- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการลงทุนให้แก่ผู้ประกอบการในเว็บ boi.go.th เช่น วารสารส่งเสริมการลงทุน และการให้คำปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์</p>	<p>- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงการคลัง เสริมสร้างและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ</p> <p>- สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม มีหน้าที่ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามแผนธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้บริการคำปรึกษา</p>	<p>ร้านอาหาร โดยมุ่งให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจร้านอาหารไทย อบรมด้านอาหารและภัตตาคาร</p> <p>- สมาคมสปาไทย มีวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยแลกเปลี่ยน และเผยแพร่ความรู้ในทางวิชาการ ข่าวสารการค้าอันเกี่ยวกับวิสาหกิจสปาไทย</p>
5. หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่	- ธนาคารเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด	- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ	

	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ภาคเอกชน
ส่งเสริมวิสาหกิจ ขนาดกลางและ ขนาดย่อมไทยใน ด้านเงินทุน	<p>ย้อมแห่งประเทศไทย มี วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้ง การดำเนินการ การขยายหรือ การปรับปรุง วิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อมโดยการ ให้สินเชื่อ ค้ำประกัน ร่วม ลงทุน และให้คำปรึกษา แนะนำหรือให้บริการที่จำเป็น อื่น</p> <p>- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม ให้ กู้ยืมเงินโดยมีหลักประกันด้วย บุคคลหรือทรัพย์สินเพื่อการ วิจัย พัฒนา และส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น</p> <p>- ธนาคารเพื่อการส่งออกและ นำเข้าแห่งประเทศไทย มีการ บริการสินเชื่อสำหรับการ สนับสนุนการลงทุนใน ต่างประเทศ และการ สนับสนุนร้านอาหารไทยใน ต่างประเทศ</p> <p>- บริษัทประกันสินเชื่อ อุตสาหกรรมขนาดย่อม ช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมผ่านกลไกการ ค้ำประกันสินเชื่อ</p>	<p>สำนักงานสนับสนุน วิสาหกิจขนาด กลางและขนาด ย่อมโดยการให้ทุน ที่ชื่อว่า “Open Innovation” โดย วิสาหกิจขนาด กลางและขนาด ย่อมต้องเสนอ โครงการให้ คณะทำงาน พิจารณาเพื่อที่จะ ได้ทุนดังกล่าวมา</p>	

	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ภาคเอกชน
6. หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในด้านเครือข่ายทางธุรกิจ และการรวมกลุ่มทางธุรกิจ	<p>- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีภารกิจโครงการสนับสนุนเครือข่ายวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Cluster)</p> <p>- กองพัฒนาผู้ประกอบการไทย คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มีหน้าที่ในการสร้างเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อเชื่อมโยงการลงทุน พัฒนาความร่วมมือและเชื่อมโยงผู้ประกอบการและเครือข่ายองค์ความรู้ ผู้เชี่ยวชาญรายสาขาทั้งในและต่างประเทศ</p>		<p>- หอการค้าไทย มีนโยบาย Connect คือ การเชื่อมโยงความร่วมมือเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน</p> <p>- สมาคม ภัตตาคาร ประสานงานกับหน่วยงานระหว่างซีพีฟลายเออร์ และผู้ประกอบการร้านอาหารที่เป็นสมาชิกของสมาคมให้สามารถซื้อสินค้าได้ในราคามาตรฐาน</p>

3.3.3 หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการเจรจาเพื่อลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศและการลดข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจภายในประเทศผู้รับการลงทุน

การลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศและการลดข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจภายในประเทศผู้รับการลงทุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขึ้นอยู่กับระดับการเปิดตลาดและการกำหนดเงื่อนไขการลงทุนของประเทศผู้รับการลงทุน ซึ่งหน่วยงานหลักที่มีบทบาทหน้าที่ในการ

เจรจาข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาค และทวิภาคีเรื่องของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ได้แก่ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2553 ข้อ 2¹⁹⁶ ซึ่งทำหน้าที่หลักในการดำเนินการเจรจาการค้าระหว่างประเทศเพื่อขยายโอกาส ปกป้องและรักษาผลประโยชน์ทางการค้าการลงทุน และกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ มีอำนาจตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. 2545 ข้อ 1¹⁹⁷ โดยมีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะแนวทางในการกำหนดและดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมและเป็นหน่วยงานประสานงานกลางของรัฐบาลในการดำเนินความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับรัฐบาลต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศในกรอบความร่วมมือระดับอนุภาค ภูมิภาค และพหุภาคี

3.3.4 หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเงินไปลงทุนและส่งเงินกลับมายังประเทศไทย

เมื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศย่อมต้องมีการส่งเงินไปลงทุนในประเทศที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นต้องการไปลงทุน และเมื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยได้ประกอบกิจการได้รายได้ก็ต้องมีการส่งเงินกลับมายังประเทศไทย แต่การส่งเงินไปลงทุนในต่างประเทศและการส่งเงินกลับมายังประเทศไทยนั้นอาจพบปัญหาเรื่องอัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศได้ จึงได้มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยเหลือในการส่งเงินไปลงทุนในต่างประเทศและการส่งเงินกลับมายังประเทศไทย

มีหน่วยงานหลักทั้งหมด 3 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2565 ข้อ 2¹⁹⁸ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ซึ่ง

¹⁹⁶ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2553 ข้อ 2 ให้กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศมีภารกิจเกี่ยวกับการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ โดยเสนอแนะนโยบาย กำหนดทำที่และกลยุทธ์ และเจรจาการค้าระหว่างประเทศ เพื่อดำรงไว้และให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุดของประเทศ..

¹⁹⁷ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. 2545 ข้อ 1 ให้กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะแนวทางในการกำหนดและดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมและรักษาผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของประเทศและเป็นหน่วยงานประสานงานกลางของรัฐบาลในการดำเนินความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับรัฐบาลต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ ในกรอบความร่วมมือระดับอนุภาค ภูมิภาค และพหุภาคี...

¹⁹⁸ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2565 ข้อ 2 วางหลักว่า “ให้สำนักงานเศรษฐกิจการคลังมีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะและการจัดทำนโยบายและมาตรการด้านการคลัง ระบบการเงิน รวมทั้งเศรษฐกิจมห

เกี่ยวข้องกับการส่งเงินลงทุนไปต่างประเทศ และส่งเงินที่ได้จากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ กลับมายังประเทศไทย ดังต่อไปนี้ (1) ประเด็นการส่งเงินลงทุนออกจากประเทศไทยเพื่อลงทุน ทางตรงในต่างประเทสนั้นไม่เป็นปัญหาต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากกฎหมาย ควบคุมการโอนเงินเข้าหรือออกนอกประเทศไทย ภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 กำหนดตามประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ข้อ 14(ก)(ค)¹⁹⁹ ว่าในการโอนเงินออกนอกประเทศ นิติ บุคคลและบุคคลธรรมดาสามารถส่งเงินไปลงทุนในกิจการในต่างประเทศที่มีสัดส่วนการถือหุ้นตั้งแต่ ร้อยละ 10 ขึ้นไปได้ไม่จำกัดจำนวน ซึ่งประกาศดังกล่าวเป็นหนึ่งในมาตรการในการสนับสนุนให้ วิสาหกิจไทยไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศรูปแบบหนึ่ง (2) ประเด็นการโอนเงินเข้าประเทศไทย การโอนเงินตราต่างประเทศหรือเงินบาทเข้ามาในประเทศไทยสามารถทำได้ไม่จำกัดจำนวน ดังนั้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยจึงไม่ประสบปัญหาและอุปสรรคในการโอนเงินออกและกลับ เข้าประเทศไทย เนื่องจากมาตรการสนับสนุนให้วิสาหกิจไทยไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่ ดำเนินการโดยกระทรวงการคลัง ไม่มีข้อจำกัดจำนวน

ภาคและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน รวมทั้ง การพัฒนาระบบบริหารที่มีมาตรฐาน และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ติดตาม กำกับ ประเมิน และ รายงานผลการดำเนินนโยบายหรือ มาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการคลัง ตลอดจน การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและการยอมรับในนโยบายและผลงาน ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ประชาชน และหน่วยงานทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ...”

¹⁹⁹ ประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ข้อ 14 วางหลักว่า “ในกรณีที่บุคคลในประเทศขอซื้อหรือแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ เจ้าพนักงานอนุญาตและ ให้นำนิติบุคคลรับอนุญาตดำเนินการได้ตามวงเงินที่กำหนดในแต่ละกรณีเมื่อผู้ขอและนิติบุคคลรับอนุญาตได้ปฏิบัติตามข้อ 15 แล้ว (1) เพื่อลงทุนหรือให้กู้ยืมแก่กิจการที่ต่างประเทศที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจซื้อขายหลักทรัพย์ต่างประเทศ โดยกิจการที่ต่างประเทศนั้นต้อง ประกอบธุรกิจจริงตามวัตถุประสงค์ของกิจการนั้นหรือตามที่แจ้งกับหน่วยงานที่กำกับดูแล ดังนี้

(ก) การส่งเงินโดยนิติบุคคลเพื่อลงทุนในกิจการที่ต่างประเทศซึ่งให้รวมถึงสาขาที่ต่างประเทศ โดยจัดตั้งหรือเข้าร่วมลงทุน โดยให้มีสัดส่วนการถือหุ้นหรือมีส่วนเป็นเจ้าของตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป โดยสัดส่วนในกรณีการถือหุ้นให้นับต่อหนึ่งราย หรือเพื่อลงทุน หรือให้กู้ยืมแก่กิจการในเครือที่ต่างประเทศที่อยู่ในเครือเดียวกันกับผู้ขอซื้อหรือแลกเปลี่ยน ไม่จำกัดจำนวน

(ข) การส่งเงินโดยนิติบุคคลเพื่อให้กู้ยืมแก่กิจการที่ต่างประเทศที่นอกเหนือจาก (ก) เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้นไม่เกินปีละ 50 ล้านบาทดอลลาร์สหรัฐหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาด

(ค) การส่งเงินโดยบุคคลธรรมดาเพื่อลงทุนในกิจการที่ต่างประเทศโดยจัดตั้งหรือเข้าร่วมลงทุนโดยให้มีสัดส่วนการถือหุ้น หรือมีส่วนความเป็นเจ้าของตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป โดยสัดส่วนในกรณีการถือหุ้นให้นับต่อหนึ่งราย หรือเพื่อให้กู้ยืมแก่กิจการที่ได้จัดตั้ง หรือเข้าร่วมลงทุนดังกล่าว หรือเพื่อลงทุนหรือให้กู้ยืมแก่กิจการในเครือที่ต่างประเทศของกิจการดังกล่าว ไม่จำกัดจำนวน”

นอกจากนี้กระทรวงการคลัง จัดตั้งตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 10²⁰⁰ ยังมีอำนาจในการออกประกาศกระทรวงการคลังที่เกี่ยวข้องกับการส่งเงินไปลงทุน และส่งเงินกลับมายังประเทศไทย เช่น ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง คำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่นิติบุคคลรับอนุญาต และ

ธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 มาตรา 8(8)²⁰¹ ในการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราภายใต้ระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา รวมทั้งการบริหารจัดการสินทรัพย์ในทุนสำรองเงินตรา ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยเงินตรา และการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เช่น ประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน

3.3.5 หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการเสียภาษีซ้อนในเงินได้ที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศและนำเงินกลับมาในประเทศไทย

การที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศนั้น เมื่อได้ประกอบธุรกิจและมีเงินได้หรือกำไรวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมก็ต้องถูกเรียกเก็บภาษีโดยรัฐบาลของรัฐผู้รับการลงทุน และเนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นเป็นของผู้ประกอบการไทยย่อมต้องมีการส่งเงินกลับมายังประเทศไทย หากการส่งเงินกลับมายังประเทศไทยนั้นเข้าหลักเกณฑ์ที่รัฐไทยสามารถจัดเก็บภาษีกับเงินส่วนนี้ได้ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในต่างประเทศประเทศก็ต้องเสียภาษีอีกครั้งให้กับรัฐบาลไทย ซึ่งเป็นอุปสรรคของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงได้มีหน่วยงานของรัฐที่เข้ามาขจัดอุปสรรคดังกล่าวคือกรมสรรพากร

²⁰⁰ พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 10 บัญญัติว่า “กระทรวงการคลัง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเงินการคลังแผ่นดิน การประเมิน ราคาทรัพย์สิน การบริหารพัสดุภาครัฐ กิจการเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ ทรัพย์สินของแผ่นดิน ภาษีอากร การรักษาการ กิจการหารายได้ที่รัฐมีอำนาจดำเนินการได้แต่ผู้เดียวตามกฎหมายและไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ ของส่วนราชการอื่น การบริหารหนี้สาธารณะ การบริหารและการพัฒนารัฐวิสาหกิจและหลักทรัพย์ของรัฐ และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการคลังหรือส่วนราชการที่สังกัด กระทรวงการคลัง”

²⁰¹ พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 มาตรา 8(8) บัญญัติว่า “ให้ ธปท. มีอำนาจกระทำการต่าง ๆ เพื่อบรรลุนิติวัตถุประสงค์ตามมาตรา 7 และอำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึงการดำเนินการดังต่อไปนี้

(8) การบริการจัดการอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราภายใต้ระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา รวมทั้งการบริหารจัดการสินทรัพย์ในทุนสำรองเงิน ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยเงินตรา”

และมีหน่วยงานรองคือกองส่งเสริมเศรษฐกิจสัมพันธ์ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ ได้แก่ กรมสรรพากร ซึ่งอาศัยอำนาจตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสรรพากร กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2560 ข้อ 2²⁰² ในเสนอแนะนโยบายการจัดเก็บภาษีอากรต่อกระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เช่น การสร้างเครือข่ายด้านอนุสัญญาหรือความตกลงเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อนระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ และการดำเนินการเพื่อลงนามในอนุสัญญาพหุภาคีเพื่อดำเนินมาตรการเกี่ยวกับอนุสัญญาเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อนในการป้องกันการกีดกันฐานภาษีและโอนกำไรไปยังประเทศที่มีอัตราภาษีต่ำ (Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent Base Erosion and Profit Shifting: MLI) ประเทศไทยโดยกรมสรรพากรได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาพหุภาคีดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2565 การเข้าร่วมเป็นภาคีส่งผลให้ไทยสามารถแก้ไขอนุสัญญาภาษีซ้อนระหว่างไทยกับต่างประเทศได้ทั้งสิ้น 43 ฉบับ ยกตัวอย่างทำที่อนุสัญญาพหุภาคีฯ ของประเทศไทยมีการแก้ไขวิธีการขจัดภาษีซ้อนตามอนุสัญญาภาษีซ้อนจากวิธีการยกเว้นภาษี (Exemption Method) เป็นวิธีการเครดิตภาษี (Credit Method) เพื่อป้องกันการเกิดสถานะปัญหาการไม่จัดเก็บภาษีทั้งสองประเทศ โดยอนุสัญญาภาษีซ้อนสามารถแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวได้ คือ อนุสัญญาฯ ระหว่างประเทศไทยกับเบลเยียม ฟินแลนด์ โปแลนด์ และสหรัฐอเมริกา²⁰³

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กองส่งเสริมเศรษฐกิจสัมพันธ์และความร่วมมือ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ เป็นหน่วยประสานงานกลางในการเจรจาจัดทำและการดูแลการปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในกรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค และดูแลความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนและความตกลงเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อน ซึ่งอาศัยอำนาจตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. 2545 ข้อ 3(4)(ข)²⁰⁴

²⁰² กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสรรพากร กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2560 ข้อ 2 วางหลักว่า “ให้กรมสรรพากร มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี การเสนอแนะ และการใช้นโยบายทางภาษีอากรเพื่อให้ได้ภาษีตามเป้าหมายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และเกิดความสมัครใจในการเสียภาษี...”

²⁰³ กรมสรรพากร, "รายละเอียดทำที่อนุสัญญาพหุภาคีฯ MLI ของประเทศไทย (Thailand's MLI Position)" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: https://www.rd.go.th/fileadmin/user_upload/porphor/01Thai_updated.pdf

²⁰⁴ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. 2545 ข้อ 3 วางหลักว่า “ส่วนราชการกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้”

3.3.6 หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในด้านข้อมูล

ในการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศนั้นเป็นเรื่องยากมากหากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นไม่มีข้อมูลไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การลงทุน การค้า และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่สามารถหรือประสบความสำเร็จในการเข้าถึงหรือรวบรวมข้อมูลดังกล่าวได้อย่างครบถ้วน จึงได้มีหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในด้านข้อมูล มีหน่วยงานหลัก ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และมีหน่วยงานรอง ได้แก่ สำนักคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กองสนเทศเศรษฐกิจ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม ทั้งยังมีหน่วยงานเอกชนที่มีการช่วยเหลือด้านข้อมูลแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ศูนย์รวบรวมข้อมูลเพื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สมาคมภัตตาคารไทย และสมาคมสปาไทย

หน่วยงานหลัก ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 17²⁰⁵ ในการให้ความอุดหนุนหรือช่วยเหลือเพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งได้ดำเนินการช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้านข้อมูลโดยการเผยแพร่องค์ความรู้ในเว็บไซต์ของสำนักงาน www.sme.go.th เช่น คู่มือการค้าการลงทุนในต่างประเทศ เช่น ประเทศเวียดนาม ลาว จีน ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และยังมีแผนการจัดตั้งศูนย์ให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมครบวงจร (SME One-Stop Service Center) เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจตามวงจรธุรกิจ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นให้แก่วิสาหกิจขนาด

(4) กองส่งเสริมเศรษฐกิจสัมพันธ์และความร่วมมือ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ข) เป็นหน่วยประสานงานกลางในการเจรจาจัดทำและการดูแลปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในกรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค และดูแลความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนและความตกลงเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อน”

²⁰⁵ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 17 วางหลักว่า “สำนักงานมีอำนาจหน้าที่กระทำการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 16 และอำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

(3) ให้ความอุดหนุนหรือช่วยเหลือเพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม”

กลางและขนาดย่อม โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 16(3) และ (3/1)²⁰⁶

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มีอำนาจหน้าที่ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2565 ข้อ 2²⁰⁷ ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่บรรยากาศการลงทุน และชักจูงให้มีการลงทุนในกิจการที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการลงทุนให้แก่ผู้ประกอบการใน เว็บไซต์ www.boi.go.th เช่น วารสารส่งเสริมการลงทุน และการให้คำปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์

กองสนเทศเศรษฐกิจ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. 2545 ข้อ 3(2)²⁰⁸ มีภารกิจหลักในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน ไทแกลภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานและอำนวยความสะดวกกับภาครัฐและเอกชนของไทยและต่างประเทศเพื่อขยายโอกาสในด้านการค้า การลงทุนและการส่งเสริม

²⁰⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 16 บัญญัติว่า “ให้จัดตั้งสำนักงานขึ้นเรียกว่า “สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” และให้เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(3) ประสานและจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐบาล หรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(3/1) ประสานงานกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อให้มีการจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ให้เข้มแข็งและเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ”

²⁰⁷ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2565 ข้อ 2 วางหลักว่า “ให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มีภารกิจในการส่งเสริมให้เกิด การลงทุนในกิจการที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ โดยการให้สิทธิและประโยชน์ในการลงทุน การเสริมสร้าง ปัจจัยเกื้อหนุนต่อการลงทุน การส่งเสริมการลงทุนและการบริการลงทุน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้กับระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ โดยให้มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(3) ดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่บรรยากาศการลงทุน และชักจูงให้มีการลงทุน ในกิจการที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ”

²⁰⁸ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. 2545 ข้อ 3 วางหลักว่า “ส่วนราชการกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(2) กองสนเทศเศรษฐกิจ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ติดตาม ศึกษา ประมวลข้อมูลและวิเคราะห์สภาวะ แนวโน้ม และพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจของไทย

(ข) ประสานงานและอำนวยความสะดวกกับภาครัฐและเอกชนของไทยและต่างประเทศเพื่อขยายโอกาสในด้านการค้า การลงทุน และการส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในต่างประเทศ

(ค) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย”

ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในต่างประเทศ และที่ผ่านมากองสนเทศเศรษฐกิจได้มีการพัฒนาช่องทางในการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจแก่หน่วยงานรัฐและเอกชน เพื่อให้หน่วยงานรัฐและเอกชนจะได้เข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ²⁰⁹

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ มีอำนาจจากกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2553 ข้อ 2(7)²¹⁰ มีภารกิจในการเสริมสร้างและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งเสนอแนะนโยบาย แนวทางการปรับตัว และการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้า โดยในเว็บไซต์ของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ www.dtn.go.th ได้มีการเผยแพร่รายงานวิชาการ บทความ บทวิเคราะห์ คู่มือประชาชนเกี่ยวกับการทำความตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความตกลงที่ไทยได้ทำไว้กับต่างประเทศ เพื่อที่จะนำความรู้ความเข้าใจนั้นมาใช้ในการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงอุตสาหกรรมที่ 153/2542 ให้มีหน้าที่ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามแผนธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการบูรณาการความร่วมมือกับบุคคล หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เพื่อนำพาธุรกิจเข้าสู่โมเดิร์นเทรดและเข้าสู่การตลาดต่างประเทศ สถาบันมีภารกิจหลักอยู่ 4 ประการ ได้แก่ (1) การถ่ายทอดองค์ความรู้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2) การให้บริการคำปรึกษา เช่น คำแนะนำในการปรับปรุงกิจการ การทำการตลาด เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (3) การศึกษาวิจัยทั้งในระดับจุลภาพและมหภาคและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (4) การรับรอง

²⁰⁹ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, "ข้อมูลกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2566. แหล่งที่มา: <https://business.mfa.go.th/th/content/orginformation>

²¹⁰ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2553 ข้อ 2 วางหลักว่า "ให้กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศมีภารกิจเกี่ยวกับการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ โดยเสนอแนะนโยบาย กำหนดทำที่และกลยุทธ์ และเจรจาการค้าระหว่างประเทศ เพื่อดำรงไว้และให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุดของประเทศ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(7) เสริมสร้างและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเจรจาการค้าระหว่างประเทศรวมทั้งเสนอแนะนโยบาย แนวทางการปรับตัว และการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้า"

มาตรฐานวิชาชีพของบุคลากรที่ให้บริการแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือเป็นผู้ประเมินสถานประกอบการ²¹¹

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานเอกชนที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในด้านข้อมูล ได้แก่ ศูนย์รวบรวมข้อมูลเพื่อธุรกิจ SME : เว็บไซต์ www.smethailandclub.com จัดตั้งโดยบริษัท เพนนินซูลาร์ แอสโซซิเอทส์ จำกัด เว็บไซต์นี้มีการเผยแพร่บทความเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย ทั้งในด้านการกลยุทธ์ เทคนิคการประกอบการ ด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ ด้านการเงิน การไปลงทุนในต่างประเทศ บทความเหล่านี้เกิดจากการรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จทั่วประเทศมาแบ่งปันข้อมูลที่มีประโยชน์แก่การประกอบกิจการ

สมาคมภัตตาคารไทย จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2520 โดยชอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ. 2509 มีภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุนผู้ประกอบการร้านอาหาร โดยมุ่งให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจร้านอาหารไทย อบรมด้านอาหารและภัตตาคาร²¹² ทางสมาคมได้มีการจัดงานฟู้ด แอนด์ ฮอสพิทาลิตี ไทยแลนด์ มาโดยต่อเนื่อง 15 ปี เพื่อเป็นจุดนัดพบของผู้ประกอบการและผู้สนใจในธุรกิจอาหารทั่วประเทศมาร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และยังมีการจัดประชุม สัมมนา และให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการอีกด้วย²¹³

สมาคมสปาไทย มีวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย แลกเปลี่ยน และเผยแพร่ความรู้ในทางวิชาการ ข่าวสารการค้าอันเกี่ยวกับวิสาหกิจสปาไทย โดยสมาคมจะมีการจัดสัมมนาวิชาการความรู้ด้านสปาและความรู้ด้านอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจไทยสปา และสมาชิกจะได้รับวารสารประจำเดือนเป็นการเผยแพร่บทความ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสปา และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สมาคมจะจัดขึ้น รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวแนวโน้มของธุรกิจสปาและข้อมูลที่น่าสนใจทั้งในและต่างประเทศ²¹⁴

²¹¹ สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, "ประวัติความเป็นมา" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.ismed.or.th/ประวัติความเป็นมา>

²¹² กองบรรณาธิการ, "สมาคมภัตตาคารไทยยกระดับมาตรฐานธุรกิจร้านอาหารไทยเทียบชั้นอินเตอร์," *Quality Management* 20 No.193, พฤศจิกายน 2556 (2556). หน้า 56

²¹³ Gourmet and Cuisine, "หน่วยงานภาครัฐและเอกชนด้านท่องเที่ยว-บริการจับมือ อินฟอร์มา มาร์เก็ตส์ จัดงาน ฟู้ด แอนด์ ฮอสพิทาลิตี ไทยแลนด์ 2022 มั่นใจครึ่งปีหลังธุรกิจฟื้น" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.gourmetandcuisine.com/news/detail/6439>

²¹⁴ สมาคมสปาไทย, "Benefits for Members" [ออนไลน์].

3.3.7 หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในด้าน เงินทุน

การไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นย่อมต้องอาศัยเงินทุน จึงมีหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาเพื่อสนับสนุนด้านการเงินให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศโดยเฉพาะ โดยมีหน่วยงานหลักได้แก่ ธนาคารเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยและมีโครงการร่วมกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย และบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนด้านเงินทุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ

ธนาคารเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 มาตรา 6²¹⁵ เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจของภาครัฐในการกำกับดูแลของกระทรวงการคลังและกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจอันเป็นการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้ง การดำเนินการ การขยายหรือการปรับปรุงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยการให้สินเชื่อ ค้ำประกัน ร่วมลงทุน และให้คำปรึกษาแนะนำหรือให้บริการที่จำเป็นอื่น อย่งไรก็ดีบริการสินเชื่อของธนาคารเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นจะกำหนดคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อเป็นบุคคลสัญชาติไทยหรือนิติบุคคลไทย และยังมีสินเชื่อที่สนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยไปลงทุนหรือประกอบกิจการทางตรงในต่างประเทศโดยเฉพาะ

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีอำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 17(2)²¹⁶ ให้กู้ยืมเงินโดยมีหลักประกันด้วยบุคคลหรือทรัพย์สินเพื่อการวิจัย พัฒนา และส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นโดยรวมเท่านั้น เห็นได้ว่าสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีอำนาจในการให้สนับสนุนด้านเงินทุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สำนักงานส่งเสริม

²¹⁵ พระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 มาตรา 6 บัญญัติว่า “ให้จัดตั้งธนาคารขึ้นเรียกว่า “ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมแห่งประเทศไทย”

²¹⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 17 บัญญัติว่า “สำนักงานมีอำนาจหน้าที่กระทำการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 16 และอำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

(2) กู้ยืมเงิน หรือให้กู้ยืมเงินโดยมีหลักประกันด้วยบุคคลหรือทรัพย์สิน หรือลงทุนทั้งนี้ เพื่อการวิจัย พัฒนา และส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นโดยรวมเท่านั้น”

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้มีโครงการร่วมกับธนาคารเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้การสนับสนุนธุรกิจท่องเที่ยวโดยการให้สินเชื่อ อย่างไรก็ตามโครงการดังกล่าวสนับสนุนเฉพาะธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทยเท่านั้น²¹⁷

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536 มาตรา 5²¹⁸ มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ มีบริการสินเชื่อสำหรับการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศ เช่น การสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศเป็นบริการทางการเงินแก่นักลงทุนไทยเพื่อไปลงทุนในต่างประเทศ²¹⁹ บริการสนับสนุนร้านอาหารไทยในต่างประเทศ²²⁰ และมีบริการประกันความเสี่ยงการลงทุน โดยบริการนี้จะประกันความเสี่ยงทางการเมืองจากการที่การลงทุนของผู้ลงทุนได้รับความเสียหายในการดำเนินนโยบาย ภาวะเปียบ หรือการดำเนินการใด ๆ ของรัฐบาลของรัฐผู้รับการลงทุน ตลอดจนภัยทางการเมืองซึ่งมีผลกระทบในทางลบต่อการลงทุนและความสามารถในการชำระเงินกู้ของผู้ลงทุน²²¹

บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม พ.ศ. 2534 มาตรา 5²²² เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง ทำหน้าที่ช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านกลไกการค้ำประกันสินเชื่อแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีโครงการที่ชื่อว่า “ค้ำประกันสินเชื่อ

²¹⁷ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, "สสว. ร่วมกับ ธนาคาร SME Bank : สินเชื่อโครงการสนับสนุน SMEs รายย่อย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.sme.go.th/th/cms-detail.php?modulekey=118&id=1523>

²¹⁸ พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536 มาตรา 5 บัญญัติว่า “ให้จัดตั้งธนาคารขึ้นเรียกว่า “ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย” เรียกโดยย่อว่า “ธสน.” และให้เป็นนิติบุคคล”

²¹⁹ EXIM Thailand, "บริการสนับสนุนร้านอาหารไทยในต่างประเทศ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: https://www.exim.go.th/th/Products_Services/Project-Finance/Financial-Facilities-for-Overseas-Investment/Financing-Facilities-for-Thai-Restaurants-Overseas.aspx

²²⁰ EXIM Thailand, "บริการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: https://www.exim.go.th/th/Products_Services/Project-Finance/Financial-Facilities-for-Overseas-Investment/Financial-Facilities-for-Overseas-Investment.aspx

²²¹ EXIM Thailand, "บริการประกันความเสี่ยง" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: https://www.exim.go.th/th/Products_Services/Insurance-service-Investment-risk/Insurance-service-Investment-risk/Insurance-service-Investment-risk.aspx

²²² พระราชบัญญัติบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม พ.ศ. 2534 มาตรา 5 “บัญญัติว่า ให้จัดตั้งบริษัทขึ้นตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม” และให้บริษัทเป็นนิติบุคคล”

บสย. SMEs เข้มแข็ง” ให้การค้ำประกันแก่โครงการสินเชื่อทุกรูปแบบที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทำกับสถาบันการเงิน โดยโครงการนี้มีธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยเข้าร่วมโครงการด้วย อย่างไรก็ตามได้กล่าวไปข้างต้นถึงการสนับสนุนการไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมก็ย่อมสามารถเข้าค้ำประกันสินเชื่อที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ขอไว้กับธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย²²³

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ เป็นองค์กรมหาชนจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์กรมหาชน) พ.ศ. 2552 มีหน้าที่พัฒนาโครงการนวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายในการเปลี่ยนห่วงโซ่อุปทานเป็นห่วงโซ่มูลค่าบนฐานความได้เปรียบในการแข่งขันของประเทศ สำนักงานให้การสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในลักษณะของทุนที่ชื่อว่า “Open Innovation” ซึ่งเป็นทุนที่ให้เปล่าและยังมีการสนับสนุนค่าใช้จ่ายกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมธุรกิจ ดังต่อไปนี้ สาขาเศรษฐกิจชีวภาพ สาขาการผลิตและการหมุนเวียน และสาขาเศรษฐกิจบริการ โดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นต้องเข้าร่วมหลักสูตร Innovation 101 มีการทำโครงการและส่งข้อมูลโครงการเบื้องต้นเพื่อนำเสนอโครงการเบื้องต้นต่อคณะทำงาน และเข้าอบรมหลักสูตร Innovation 102 เพื่อพัฒนาโครงการให้สมบูรณ์ ส่งและนำเสนอโครงการฉบับสมบูรณ์แก่คณะทำงาน เมื่อคณะทำงานได้กลั่นกรองแล้วเรียบบริษัทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมก็เข้าร่วมทำสัญญารับทุนจำนวน 1.5 ล้านบาทต่อหนึ่งโครงการ²²⁴

3.3.8 หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในด้าน เครือข่ายและการรวมกลุ่มทางธุรกิจ

การส่งเสริมด้านเครือข่ายและการรวมกลุ่มทางธุรกิจนั้นช่วยให้การดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยมีความเข้มแข็งมากขึ้นจากการเปลี่ยนข้อมูลในด้านราคา การตลาด และแหล่งผลิตสินค้า²²⁵ การส่งเสริมด้านเครือข่ายและการรวมกลุ่มทางธุรกิจแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยที่ไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ มีหน่วยงานหลัก คือ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจ

²²³ บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม, “โครงการค้ำประกันสินเชื่อ บสย. SMEs เข้มแข็ง (PGS ระยะที่ 10)” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2566. แหล่งที่มา: https://www.tcg.or.th/customer_general_detail.php?customer_general_id=26

²²⁴ National Innovation Agency Open Innovation, “ข้อมูลโครงการ” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://open.nia.or.th/> ข้อมูลโครงการ

²²⁵ พนารัช ปรีดากรณ์ และสุภาวดี เหล่าฤทธิรัตน์, “การสร้างเครือข่ายธุรกิจที่มีศักยภาพ: กรณีศึกษาเครือข่ายเครื่องนุ่งห่มและเสื้อผ้าในต่างประเทศ,” วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า 5 (2561): หน้า 3.

ขนาดกลางและขนาดย่อม และกองพัฒนาผู้ประกอบการไทย ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และมีหน่วยงานเอกชนที่ช่วยส่งเสริม คือ หอการค้าไทย และสมาคมกัฏดาการไทย

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีอำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 17²²⁶ ในการให้ความอุดหนุนหรือช่วยเหลือเพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สำนักงานส่งเสริมการลงทุนจึงได้มีการทำโครงการสนับสนุนเครือข่ายวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Cluster)

กองพัฒนาผู้ประกอบการไทย ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน จัดตั้งขึ้นและมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2565 ข้อ 11²²⁷ โดยมีอำนาจและหน้าที่ในการสร้างเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อเชื่อมโยงการลงทุน การส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานการเชื่อมโยงการลงทุน แผนงานการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ แม้ว่ากองพัฒนาผู้ประกอบการไทยจะไม่ได้กล่าวถึงการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยเฉพาะ แต่การไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมก็เป็นการลงทุนที่อยู่ในความดูแลของกองพัฒนาผู้ประกอบการไทยเช่นกัน

หอการค้าไทย จัดตั้งตามพระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ. 2509 มาตรา 7²²⁸ ปัจจุบันหอการค้าไทยมีหนึ่งในนโยบายหลักที่ชื่อว่า Connect คือ การเชื่อมความร่วมมือเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน และมีการรวมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้า

²²⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 17 บัญญัติว่า “สำนักงานมีอำนาจหน้าที่กระทำการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 16 และอำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

(3) ให้ความอุดหนุนหรือช่วยเหลือเพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม”

²²⁷ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2565 ข้อ 11 วางหลักว่า

(3) สร้างเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อเชื่อมโยงการลงทุน การส่งเสริม การลงทุนไทยในต่างประเทศ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่โอกาสการลงทุนไทยในต่างประเทศ ให้กับผู้ประกอบการไทย

(6) ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานการเชื่อมโยงการลงทุน แผนงานการส่งเสริมการลงทุนไทย ในต่างประเทศ รวมทั้งติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

²²⁸ พระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ. 2509 มาตรา 7 บัญญัติว่า “ให้จัดตั้งสำนักงานกลางทะเบียนหอการค้าขึ้นในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ เพื่อควบคุมการออกใบอนุญาตและการจดทะเบียนหอการค้าทั่วราชอาณาจักร และทำหน้าที่เป็นสำนักงานทะเบียน หอการค้าประจำกรุงเทพมหานคร”

มาเป็นสมาชิกด้วย โดยตั้งเป้าหมายระดมสมาชิกเพิ่มจาก 1 แสนราย เป็น 2 แสนราย ภายใน 3 ปีข้างหน้า เพื่อช่วยสนับสนุนและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้ตรงตามความต้องการ²²⁹

สมาคมภัตตาคารไทย เป็นสมาคมที่ร่วมกลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารและเครื่องดื่มผ่านระบบการสมัครสมาชิกซึ่งเป็นการรวมกลุ่มทางธุรกิจประเภทร้านอาหารและเครื่องดื่ม โดยสมาคมจะประสานงานกับหน่วยงานระหว่างซัพพลายเออร์และผู้ประกอบการร้านอาหารที่เป็นสมาชิกของสมาคมให้สามารถซื้อสินค้าได้ในราคามาตรฐาน²³⁰ ปัจจุบันสมาคมภัตตาคารไทยมีพันธมิตรธุรกิจที่ผู้ประกอบการร้านอาหารสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาถูกลง เช่น น้ำมันพืชมรกต น้ำมันพืชทิพ²³¹

จากการที่กฎหมายได้ให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศหลายหน่วยงานตามที่ได้อธิบายข้างต้น ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการออกประกาศ หรือมาตรการเพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในนโยบายที่อยู่ในรูปของแผน ซึ่งรายละเอียดในส่วนของมาตรการจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป ในส่วนนี้จะเป็นการพิจารณาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยหลักการที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ “หลักการบริหารกิจการบ้านเมือง” ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคแรก “รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลางส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด...”

²²⁹ หอการค้าไทย, "นโยบายหลัก" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา:

<https://www.thaichamber.org/view/187>

²³⁰ กองบรรณาธิการ, "สมาคมภัตตาคารไทยยกระดับมาตรฐานธุรกิจร้านอาหารไทยเทียบชั้นอินเตอร์," *Quality Management*. หน้า 56.

²³¹ ไทยแฟรนไชส์เซ็นเตอร์, "สมาคมภัตตาคารไทย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา:

<https://www.thaifranchisecenter.com/links/show.php?id=1223>

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินการของภาครัฐเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือไม่ กำหนดไว้โดยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 6 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่มาตรา 6 กำหนดไว้ หนึ่งในเป้าหมายที่ถูกกำหนดไว้ คือ “เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ” ตามมาตรา 6(2) และมาตรา 9 วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐให้ส่วนราชการ ให้ปฏิบัติโดยการกำหนดแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ต้องมีรายละเอียดของขั้นตอน ระยะเวลาและงบประมาณที่จะต้องใช้ในการดำเนินการของแต่ละขั้นตอน เป้าหมายของภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ และตัวชี้วัดความสำเร็จของภารกิจ และตามมาตรา 6(3) ส่วนราชการต้องจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนดขึ้น ซึ่งต้องสอดคล้องกับมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการกำหนด และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 10 มีหลักการในเรื่องการบูรณาการภารกิจ ว่าในกรณีที่ภารกิจใดมีความเกี่ยวข้องกับหลายส่วนราชการหรือเป็นภารกิจที่ใกล้เคียงหรือต่อเนื่องกัน ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนั้นกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดการบริหารราชการแบบบูรณาการร่วมกัน โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

นอกจากนั้น การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ยังต้องมีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ตามมาตรา 6(5) ให้ส่วนราชการจัดให้มีการทบทวนภารกิจของตนว่าภารกิจใดมีความจำเป็นหรือสมควรที่จะได้ดำเนินการต่อไปหรือไม่ โดยคำนึงถึงแผนการบริหารราชการแผ่นดิน นโยบายของคณะรัฐมนตรีกำลังเงินงบประมาณของประเทศ ความคุ้มค่าของภารกิจและสถานการณ์อื่นประกอบกัน ตามมาตรา 33 และมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ ตามมาตรา 6(7)

กล่าวโดยสรุป คือ การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐบัญญัติไว้ในมาตรา 9-19 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การปฏิบัติงานสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับภารกิจและวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นไว้สำหรับงานนั้น โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมีความคุ้มค่ากับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถกำหนดตัวชี้วัดผลการทำงานได้อย่างชัดเจน ดังนั้นการที่มีหน่วยงานของรัฐที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศหลายหน่วยงาน จึงจำเป็นต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการและใช้การบริหารราชการแบบบูรณาการ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) การจัดทำแผนปฏิบัติราชการ

ก่อนจะดำเนินการตามภารกิจใด ส่วนราชการต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการไว้ล่วงหน้า โดยแผนปฏิบัติราชการจะกำหนดรายละเอียดและขั้นตอนของแผน กำหนดระยะเวลาและงบประมาณที่จะต้องใช้ในการดำเนินการของแต่ละขั้นตอน กำหนดเป้าหมายของภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ ตลอดจนตัวชี้วัดความสำเร็จของภารกิจ และจะต้องจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนดโดยสอดคล้องกับมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

2) การบริหารราชการแบบบูรณาการ

ในการบริหารราชการอาจจะมีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับส่วนราชการหลายส่วนหรือมีภารกิจที่ใกล้เคียงหรือต่อเนื่องกัน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต้องกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดการบริหารราชการแบบบูรณาการร่วมกัน เพื่อมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

จากการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ มีข้อวิจารณ์ดังนี้ บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ “ไม่ชัดเจน” เนื่องจากเหตุผลที่ว่า แม้ประเทศไทยมีกฎหมายที่ให้อำนาจแก่หน่วยงาน โดยมีหน่วยงานหลัก คือ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศและสำนักงานเศรษฐกิจการลงทุนในต่างประเทศ) และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามการขาดแผนปฏิบัติราชการที่มีเป้าหมายของภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ และตัวชี้วัดความสำเร็จของภารกิจในแผนในการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศ และขาดการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ขาดการประสานงานและการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ อีกทั้งยังขาดการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการในเรื่องการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในเรื่องการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ “ไม่ชัดเจน” ไม่เป็นไปตามหลักการบริหาร

กิจการบ้านเมืองที่ดี ในประเด็นการเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ตามมาตรา 6, 9 และ 10 ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546²³²

3.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในบริบทของกฎหมาย

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในบทที่ 2 มีข้อค้นพบว่าปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่สำคัญแบ่งออกได้เป็น 2 ประการ คือ (1) ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากประเทศผู้รับการลงทุน ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจจากกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน ปัญหาและอุปสรรคจากการส่งเงินไปลงทุนและส่งเงินกลับมายังประเทศไทย และ (2) ปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและ

²³² พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 6 บัญญัติว่า

“การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุ เป้าหมาย ดังต่อไปนี้

- (1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
- (2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- (3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- (4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- (5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- (6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- (7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

มาตรา 9 การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ให้ส่วน ราชการปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (1) ก่อนจะดำเนินการตามภารกิจใด ส่วนราชการต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการไว้ เป็นการล่วงหน้า
- (2) การกำหนดแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการตาม (1) ต้องมีรายละเอียดของ ขั้นตอน ระยะเวลาและงบประมาณที่จะต้องใช้ในการดำเนินการของแต่ละขั้นตอน เป้าหมายของ ภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ และตัวชี้วัดความสำเร็จของภารกิจ
- (3) ส่วนราชการต้องจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติ ราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ส่วน ราชการกำหนดขึ้น ซึ่งต้องสอดคล้องกับมาตรฐานที่ ก.พ.ร. กำหนด
- (4) ในกรณีที่การปฏิบัติภารกิจ หรือการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการเกิดผล กระทบต่อประชาชน ให้เป็นหน้าที่ของส่วน ราชการที่จะต้องดำเนินการแก้ไขหรือบรรเทาผลกระทบ นั้น หรือเปลี่ยนแผนปฏิบัติราชการให้เหมาะสม

มาตรา 10 ในกรณีที่ภารกิจใดมีความเกี่ยวข้องกับหลายส่วนราชการหรือเป็น ภารกิจที่ใกล้เคียงหรือต่อเนื่องกัน ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนั้นกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการ เพื่อให้เกิด การบริหารราชการแบบบูรณาการร่วมกัน โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อ ภารกิจของรัฐ

ให้ส่วนราชการมีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติราชการของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ หัวหน้าคณะผู้แทนในต่างประเทศ เพื่อให้ การบริหารราชการแบบบูรณาการในจังหวัดหรือใน ต่างประเทศ แล้วแต่กรณีสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายได้ครบถ้วนตามความ จำเป็นและบริหาร ราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

ขนาดย่อม ได้แก่ การขาดข้อมูลที่จำเป็นในการดำเนินกิจการในต่างประเทศ การขาดเงินทุนและการขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจ

3.4.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคจากประเทศผู้รับการลงทุนในบริบทของ กฎหมาย

ปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศประการแรก คือ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากประเทศผู้รับการลงทุน ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจจากกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน ปัญหาและอุปสรรคจากการจำกัดการโอนเงินหรือแลกเปลี่ยนสกุลเงิน

3.4.1.1 การเข้าสู่ตลาดและข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจจากกฎหมายภายในของ ประเทศผู้รับการลงทุน

แม้ว่าหลักการเปิดเสรีจะเป็นที่มาของการลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดโดยมีวิธีการ โดยการทำข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาคและทวิภาค แต่ในความเป็นจริงระดับของการเปิดตลาดหรือการลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดของแต่ละประเทศผู้รับการลงทุนย่อมแตกต่างกันออกไปตามประเภทธุรกิจและสัญชาติของธุรกิจจะเข้าไปลงทุน นอกจากนี้ที่ห้ามมิให้ต่างชาติประกอบธุรกิจโดยสิ้นเชิงแล้ว อุปสรรคที่เกิดจากกฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุนอาจอยู่ในรูปแบบของการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งก่อน ต้องเป็นการผลิตเพื่อส่งออกเท่านั้น หรือต้องมีการร่วมทุนกับหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่น

ปัญหาและอุปสรรคด้านการเข้าสู่ตลาดและการดำเนินธุรกิจในประเทศผู้รับการลงทุนย่อมเกิดจากข้อจำกัดการลงทุนจากต่างประเทศของประเทศผู้รับการลงทุนหนึ่ง ๆ ซึ่งแต่ละประเทศผู้รับการลงทุนจะมีระดับความเข้มข้นของข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจและรายละเอียดของข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเภทของการลงทุน ซึ่งจากบทที่ 2 ได้อธิบายแล้วว่า ข้อจำกัดด้านการเข้าสู่ตลาดและการดำเนินธุรกิจในประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญมีหลายประการ เช่น การจำกัดการเป็นเจ้าของ หรือการถือหุ้นในกิจการโดยคนต่างชาติ การคัดกรองหรือการอนุมัติข้อจำกัดด้านบุคลากรต่างชาติที่สำคัญและข้อจำกัดด้านผู้บริหาร ข้อจำกัดในการดำเนินธุรกิจ เช่น ข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินการ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินของชาวต่างชาติ ข้อกำหนดในการเคลื่อนย้ายแรงงาน และมาตรการภาครัฐหรือเอกชนที่ไม่เป็นทางการ

การดำเนินการของรัฐผู้ส่งออกการลงทุนต่อปัญหาและอุปสรรคด้านการเข้าสู่ตลาดและและข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจจากกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน สามารถดำเนินการได้ 2 ขั้นตอน เริ่มจากการให้ความรู้และเป็นที่ปรึกษาแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ทราบและเข้าใจปัญหาและอุปสรรคด้านการเข้าสู่ตลาดและการดำเนินธุรกิจในประเทศผู้รับการลงทุน ในแต่ละประเภทธุรกิจและแต่ละประเทศผู้รับการลงทุน เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ต้องการในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศและมีความสามารถในการประกอบธุรกิจ อาจไม่มีข้อมูลหรือความรู้เพียงพอที่จะสามารถทราบและเข้าใจข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดและการดำเนินธุรกิจในประเทศผู้รับการลงทุนด้วยตนเอง ส่วนขั้นตอนต่อมานอกจากการให้ข้อมูลและเป็นที่ปรึกษาแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแล้ว รัฐจำเป็นต้องมีบทบาทในการช่วยลดอุปสรรคและแก้ปัญหาในเรื่องการเข้าสู่ตลาดและการดำเนินกิจการในประเทศของผู้รับการลงทุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งรัฐสามารถดำเนินการโดยการเจรจาเพื่อทำข้อตกลงกับประเทศผู้รับการลงทุน หรือเจรจาเพื่อพัฒนาความตกลงที่มีอยู่แล้วให้สามารถลดข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดและข้อจำกัดในการดำเนินธุรกิจในประเทศผู้รับการลงทุน เช่น การเจรจาเพื่อลดข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินการและข้อกำหนดในการเคลื่อนย้ายแรงงานที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการเข้าไปลงทุนและดำเนินกิจการในประเทศผู้รับการลงทุนนั้น ๆ ทั้งนี้ในส่วนของรายละเอียดความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการลดอุปสรรคดังกล่าวจะอธิบายต่อไปในหัวข้อ 3.5

ในส่วนของหน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและการดำเนินธุรกิจในประเทศผู้รับการลงทุน ได้แก่ **กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์** ซึ่งทำหน้าที่หลักในการดำเนินการเจรจาการค้าระหว่างประเทศเพื่อขยายโอกาส ปกป้องและรักษาผลประโยชน์ทางการค้าการลงทุน มีบทบาทในเรื่องของการเข้าร่วมเจรจาความตกลงทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาค และทวิภาคีที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เช่น ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Trade in Services Agreement: ATISA) ประชุมเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) เช่น การเจรจาความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership Agreement: RCEP) และ **กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ** มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะแนวทางในการกำหนดและดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมและเป็นหน่วยงานประสานงานกลางของรัฐบาลในการดำเนินความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับรัฐบาลต่างประเทศและ

องค์การระหว่างประเทศ ในกรอบความร่วมมือระดับอนุภาค ภูมิภาคและพหุภาคี โดยเฉพาะกองส่งเสริมเศรษฐกิจสัมพันธ์และความร่วมมือซึ่งเป็นหน่วยงานย่อยภายใต้กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยกองดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานกลางในการเจรจาจัดทำและการดูแลการปฏิบัติ ตามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค และดูแลความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน และความตกลงเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อน และปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานทั้งสองนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาและอุปสรรคเรื่องการเข้าสู่ตลาด และการดำเนินกิจการในประเทศของผู้รับการลงทุน

3.4.1.2 การส่งเงินไปลงทุนและส่งเงินกลับมายังประเทศไทย

ประเด็นปัญหานี้เกี่ยวข้องกับการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ลงทุนทางตรงในต่างประเทศจำเป็นต้องการส่งเงินลงทุนไปต่างประเทศ และส่งเงินที่ได้จากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศกลับมายังประเทศไทย แม้ว่ากฎหมายควบคุมการโอนเงินเข้าหรือออกนอกประเทศไทย ภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ในประเด็นการส่งเงินลงทุนออกจากประเทศไทยเพื่อลงทุนทางตรงในต่างประเทศนั้นไม่เป็นปัญหาต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากกระทรวงการคลังมีมาตรการในการสนับสนุนให้วิสาหกิจไทยไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศรูปแบบหนึ่ง

ในส่วนนี้จำเป็นต้องพิจารณากฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุนด้วยว่ามีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขในการส่งเงินเข้าไปลงทุนในประเทศผู้รับการลงทุนและการส่งเงินออกจากประเทศผู้รับการลงทุนหรือไม่ เช่น การดำเนินมาตรการของประเทศผู้รับการลงทุนตามทิศทางของเงินทุนเคลื่อนย้ายตามทิศทางของเงินทุนเคลื่อนย้าย คือ มาตรการดูแลเงินทุนขาเข้าและมาตรการดูแลเงินทุนขาออก มาตรการดูแลเงินทุนขาเข้า มีตัวอย่างเช่น การเก็บภาษีเงินทุนบางประเภทซึ่งจะโอนเข้ามาในประเทศ การกำหนดให้ต้องขออนุมัติจากทางการก่อนที่จะโอนเงินทุนบางประเภทเข้ามาในประเทศ การกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำซึ่งเงินทุนที่นำเข้ามาจะต้องอยู่ในประเทศก่อนที่จะโอนกลับออกไป การกำหนดให้ต้องมีการกันสำรองเงินทุนไหลเข้าบางส่วนไว้กับทางการจนกว่าจะโอนกลับออกไป การกำหนดวงเงินหรือเงื่อนไขเมื่อผู้มีถิ่นที่อยู่จะกู้ยืมเงินตราต่างประเทศจากต่างประเทศ และในส่วนของมาตรการดูแลเงินทุนขาออก มีตัวอย่างเช่น การเก็บภาษีเงินทุนบางประเภทซึ่งจะโอนออกนอก

ประเทศ การกำหนดให้ต้องขออนุมัติจากทางการก่อนที่จะโอนเงินทุนบางประเภทออกนอกประเทศ การกำหนดวงเงินหรือเงื่อนไขเมื่อนักลงทุนต่างชาติจะกู้ยืมเงินสกุลของประเทศผู้รับการลงทุน

สรุปได้ว่ามาตรการเกี่ยวกับเงินทุนเคลื่อนย้ายของ “ประเทศผู้รับการลงทุน” เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากหากเป็นกรณีที่ประเทศผู้รับการลงทุนใช้มาตรการที่มีลักษณะของมาตรการด้านราคา จะก่อให้เกิดปัญหาแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยที่ออกไปลงทุนในประเทศผู้รับการลงทุนในเรื่องของต้นทุนที่สูงขึ้นเนื่องจากการส่งเงินลงทุนไปและการส่งเงินที่ได้จากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศกลับประเทศไทย เช่น การเก็บภาษีเงินลงทุนบางประเภทซึ่งจะโอนเข้ามาในประเทศและโอนกลับออกไปยังต่างประเทศ นอกจากนี้ หากประเทศผู้รับการลงทุนใช้มาตรการกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำสำหรับเงินทุนเข้า กรณีนี้จะเป็นปัญหาต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยซึ่งเป็นวิสาหกิจที่มีเงินทุนจำกัด ในเรื่องการเสียโอกาสในการใช้เงินเนื่องจากต้องนำเงินมาประกันไว้กับประเทศผู้รับการลงทุนโดยไม่สามารถนำเงินส่วนที่กันสำรองไปแสวงหาผลประโยชน์ด้านอื่น

แนวทางการแก้ไขในบริบทของกฎหมายต่อปัญหาและอุปสรรคในการส่งเงินลงทุนไปต่างประเทศ และส่งเงินที่ได้จากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศกลับมายังประเทศไทย คือ การบริการประกันความเสี่ยงการลงทุน หมายถึง การประกันความเสี่ยงทางการเมืองจากการที่โครงการลงทุนของผู้ลงทุนได้รับความเสียหายในการดำเนินนโยบาย กฎระเบียบ หรือการดำเนินการใด ๆ ของรัฐบาลประเทศที่ผู้ลงทุนไปลงทุน ตลอดจนภัยทางการเมือง ซึ่งมีผลกระทบในทางลบต่อโครงการลงทุนของผู้ลงทุนและความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ของผู้ลงทุน

ปัจจุบันประเทศไทยมีบริการประกันความเสี่ยงการลงทุน โดยธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงการคลัง จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2536 ตามพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536 เพื่อประกอบธุรกิจอันเป็นการส่งเสริม และสนับสนุนการส่งออก การนำเข้า และการลงทุนทั้งในและต่างประเทศ ในส่วนของความเสี่ยงทางการเมืองที่ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยให้ความคุ้มครอง ได้แก่ **ความเสี่ยงจากการจำกัดการโอนเงินหรือแลกเปลี่ยนสกุลเงิน (Inconvertibility or Transfer Restriction)** ความเสี่ยงจากการเวนคืน หรือการเข้ายึด หรือการโอนทรัพย์สินหรือกิจการของผู้ลงทุนมาเป็นของรัฐบาล (Expropriation) ความเสี่ยงจากการเกิดสงครามและเหตุการณ์รุนแรงทางการเมือง (War and Civil Disturbance) และความเสี่ยงจากการที่

รัฐบาลของประเทศที่ผู้ลงทุนไปลงทุนไม่ปฏิบัติตามสัญญา (Breach of Contract) ในกรณีที่คำพิพากษาของศาลหรือคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไม่สามารถนำไปใช้บังคับได้ ทั้งนี้ การศึกษาในเรื่องปัญหาและอุปสรรคปัญหาและอุปสรรคจากการจำกัดการโอนเงินหรือแลกเปลี่ยนสกุลเงิน จะเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงจากการจำกัดการโอนเงินหรือแลกเปลี่ยนสกุลเงินเท่านั้น

การบริการประกันความเสี่ยงการลงทุน โดยธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยจากความเสียหายทางการเมืองในประเทศผู้รับการลงทุน ทั้งคุ้มครองในส่วนของผู้ถือหุ้นโดยให้ความคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับโครงการลงทุนที่ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยให้การรับประกัน และคุ้มครองในส่วนของผู้กู้โดยจะให้ความคุ้มครองเงินต้นและดอกเบี้ยตามตารางการชำระเงินในสัญญาการกู้ยืมของผู้ลงทุน อัตราเบี้ยประกันที่ใช้ในการจัดเก็บจะกำหนดเป็นร้อยละของมูลค่าการรับประกันในกรมธรรม์แต่ละปี โดยใช้วงเงินรับประกันในแต่ละปีเป็นฐานในการคำนวณเบี้ยประกัน โดยผู้เอาประกันชำระค่าเบี้ยประกันแก่ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยแบบล่วงหน้าเป็นรายปี นอกจากนี้ยังมีค่าธรรมเนียมการใช้บริการ ซึ่งธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเป็นค่าวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้ขอรับบริการยื่นคำขอรับบริการประกันความเสี่ยงการลงทุนเป็นจำนวนร้อยละ 0.1 ของมูลค่าวงเงินรับประกันสูงสุด แต่ไม่เกิน 100,000 บาท โดยจะถือเป็นส่วนลดของค่าเบี้ยประกันเมื่อผู้ขอรับบริการลงนามในกรมธรรม์ อัตราความคุ้มครองไม่เกินร้อยละ 90 ของมูลค่าความเสียหาย และมีระยะเวลาความคุ้มครอง ตั้งแต่ 3-15 ปี

นอกจากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากประเทศผู้รับการลงทุน ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจจากกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน ปัญหาและอุปสรรคจากการจำกัดการโอนเงินหรือแลกเปลี่ยนสกุลเงินที่ได้ศึกษาแล้ว ยังมีปัญหาและอุปสรรคอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

3.4.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในบริบทของกฎหมาย

ปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีสาเหตุมาจากการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็น

ข้อมูล เงินทุน และเครือข่ายธุรกิจ ซึ่งประเทศไทยได้มีแนวทางการแก้ไขในบริบทของกฎหมาย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.4.2.1 การขาดข้อมูลที่จำเป็นในเข้าสู่ตลาดและดำเนินกิจการในต่างประเทศ

การพิจารณาเพื่อตัดสินใจในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ณ ประเทศใดประเทศหนึ่ง จำเป็นต้องมีข้อมูลที่สำคัญ เช่น สถานการณ์การลงทุน สภาพแวดล้อม สภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศผู้รับการลงทุน ธรรมเนียมปฏิบัติของประเทศหรือชุมชนนั้น ๆ นอกจากนั้นยังมีข้อมูลเชิงลึกในส่วนกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจคนต่างด้าว กฎหมายที่ดิน การขอใบอนุญาตที่จำเป็นในการประกอบธุรกิจ และยังมีข้อมูลในส่วนข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยและประเทศผู้รับการลงทุนเป็นภาคี ทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาคและทวิภาคีที่มีข้อบ่งเกี่ยวกับการจัดตั้งและการดำเนินกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน เช่น การเข้าสู่ตลาด เพื่อทราบถึงระดับของการเปิดตลาดในประเทศผู้รับการลงทุน การทำรัฐกำหนดเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจให้นักลงทุนปฏิบัติ จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าการเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นในการดำเนินกิจการในต่างประเทศและทำความเข้าใจข้อมูลดังกล่าวโดยผู้ลงทุนเอง ย่อมทำได้ยาก โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่อาจไม่มีที่ปรึกษากฎหมายที่ให้การสนับสนุนด้านข้อมูลและข้อจำกัดทางกฎหมายต่าง ๆ เหมือนวิสาหกิจขนาดใหญ่ การขาดข้อมูลที่จำเป็นในการดำเนินกิจการในต่างประเทศจึงเป็นปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

แนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดข้อมูลที่จำเป็นในบริบทของกฎหมาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ว่าด้วยการพัฒนาภาคการค้าและการลงทุนตามยุทธศาสตร์ที่ 3 มุ่งสร้างผู้ประกอบการใหม่ที่มีทักษะในการทำธุรกิจ และรู้จักใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิต การจัดการ การขาย หรือเป็น Smart SMEs รวมทั้งส่งเสริมให้มีหลักสูตรที่เกี่ยวกับทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ส่วนแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยฉบับที่ 5 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการสนับสนุนด้านข้อมูลไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 เป้าประสงค์ที่ 2 ของกลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการเข้าถึงตลาดต่างประเทศและส่งเสริมให้มีข้อมูลการตลาดต่างประเทศเชิงลึกที่ช่วยสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศโดยเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และค้นหาได้โดยง่าย ครอบคลุมทั้งสถิติการค้า กฎหมาย กฎระเบียบ โอกาสทางการตลาด วิธีการเข้าสู่ตลาด โดยประกอบด้วยข้อมูลรายประเทศและข้อมูลรายสินค้า เพื่อให้วิสาหกิจขนาด

กลางและขนาดย่อมสามารถตัดสินใจในการลงทุนในต่างประเทศได้อย่างเหมาะสม โดยมีแนวทางการดำเนินงานโดยการพัฒนาระบบสารสนเทศข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการค้าและการลงทุนในต่างประเทศ นอกจากนี้ในเป้าประสงค์ที่ 3 ของกลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการเข้าถึงตลาดและการเข้าสู่สากล ได้กำหนดการจัดตั้งศูนย์ให้บริการและความช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลองค์ความรู้และบริการต่าง ๆ ในรูปแบบ “การให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ หรือ One Stop Service” ในประเทศอาเซียนที่สำคัญและตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ว่าด้วยการพัฒนาเครื่องมือการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีประสิทธิภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงข้อมูล องค์ความรู้ และการพัฒนาต่าง ๆ โดยต้องการยกระดับการให้ข้อมูลแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน เช่น พัฒนาศูนย์บริการข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ เป็นช่องทางหลักในการให้ข้อมูลและให้บริการกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อทำหน้าที่ให้บริการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ ให้บริการคำปรึกษาแนะนำด้านต่าง ๆ จัดทำเว็บไซต์ smeone.info ที่รวบรวมข้อมูลการส่งเสริมและโครงการในการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาครัฐและเอกชนมากกว่า 50 หน่วยงานมาไว้ในที่เดียวกันเพื่ออำนวยความสะดวกและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลการส่งเสริมของรัฐบาลให้กับผู้ประกอบการ และคู่มือการประกอบธุรกิจเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ ข้อมูล และข่าวสารต่าง ๆ โดยตั้งแต่พ.ศ. 2561 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้จัดตั้งศูนย์ให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมครบวงจรครอบคลุมทุกจังหวัดของประเทศ²³³

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีแผนในการตั้งศูนย์ให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมครบวงจรในแถบประเทศอาเซียนที่สำคัญ ๆ แต่ปัจจุบันเป็นเพียงการวางกรอบแนวคิดในการพัฒนาที่กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการและยังไม่มีกำหนดสถานที่ตั้งศูนย์แต่อย่างใด²³⁴ ทั้งนี้แผนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการคำปรึกษาเบื้องต้นในการดำเนินธุรกิจ การส่งต่อความช่วยเหลือแก่ส่วน

²³³ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, "โครงการศูนย์ให้บริการ SME ครบวงจร (SME One-stop Service Center : OSS)" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 23 เมษายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.sme.go.th/th/cms-detail.php?modulekey=118&id=1078>

²³⁴ ปรียา เทคนอก, "ตั้งศูนย์ One-Stop-Service บริการนักลงทุนในพื้นที่ EEC" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม 2562. แหล่งที่มา: <https://bit.ly/3pKuoEn>

ราชการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน การสนับสนุนองค์ความรู้ในการดำเนินธุรกิจ และประสานการจัดโครงการหรือกิจกรรมสนับสนุนด้านต่าง ๆ การขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อเป็นข้อมูลการวางแผนการจัดกิจกรรมสนับสนุนได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการสร้างโอกาสการเข้าถึงโครงการสนับสนุนต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชน

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2560 มาตรา 13(3)²³⁵ ได้กำหนดให้จัดให้มีศูนย์บริการลงทุนเพื่อจัดให้มีการได้มาซึ่งการอนุญาตและการให้ใช้บริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการลงทุน แก่ นักลงทุน รวมถึงการอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สนใจลงทุนในการเตรียมโครงการลงทุน การหาผู้ร่วมลงทุน และการดำเนินการตามโครงการลงทุน และตามมาตรา 40²³⁶ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 กำหนดให้มีการจัดทำและรับรองสถิติข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมออกเผยแพร่เพื่อให้การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม บรรลุเป้าหมายและเพื่อประโยชน์ในการ

²³⁵ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2560 มาตรา 13(3) บัญญัติว่า “สำนักงานมีเลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และให้มีรองเลขาธิการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการและจะให้มีผู้ช่วยเลขาธิการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการด้วยก็ได้ ให้เลขาธิการ รองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการ เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ สำนักงานมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(3) จัดให้มีศูนย์บริการลงทุนสำหรับผู้สนใจลงทุนและผู้ลงทุนในการจัดให้ได้มาซึ่งการอนุญาตและการให้ใช้บริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการลงทุน ซึ่งรวมถึงการอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สนใจลงทุนในการเตรียมโครงการลงทุน การหาผู้ร่วมลงทุน และการดำเนินการตามโครงการลงทุน”

²³⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 40 บัญญัติว่า “เพื่อให้การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามมาตรา 37 บรรลุเป้าหมายและเพื่อประโยชน์ในการประเมินผลการดำเนินการตามแผนและการกำหนดแผนปฏิบัติการดังกล่าว ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่หน้าที่ตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจัดทำและรับรองสถิติข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมออกเผยแพร่

รายละเอียดของสถิติข้อมูลตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

สถิติข้อมูลที่จะทำการเผยแพร่ตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นสถิติข้อมูลที่แสดงภาพรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแต่ละสาขา เว้นแต่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีส่วนได้เสียในเรื่องนั้นจะยินยอมให้เผยแพร่สถิติข้อมูลในรายละเอียดอื่นได้ด้วย

ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจส่งสถิติข้อมูลที่จัดทำขึ้นตามวรรคหนึ่งให้สำนักงานเพื่อเก็บรวบรวมไว้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงการจัดทำรายงานสถานการณ์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป”

ประเมินผลการดำเนินการตามแผนและการกำหนดแผนปฏิบัติการดังกล่าว ทั้งนี้สถิติข้อมูลที่จัดทำขึ้น จะได้รับการเก็บรวบรวมไว้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงการจัดทำรายงานสถานการณ์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า การสนับสนุนด้านข้อมูลตามที่บัญญัติในกฎหมายเป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจที่ลงทุนและประกอบการในประเทศไทยเป็นสำคัญ มิได้เน้นการสนับสนุนด้านข้อมูลเพื่อประโยชน์ต่อของวิสาหกิจไทยที่ประกอบกิจการในต่างประเทศแต่อย่างใด มีเพียงการที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนดำเนินการส่งเสริมผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศ โดยการทำงานบูรณาการกับหลายหน่วยงานเน้นการให้คำปรึกษาจัดหลักสูตรสร้างนักลงทุนไทยในต่างประเทศ (Thai Oversea Investment Support Center : TOISC) ครอบคลุมเรื่อง กระแสเศรษฐกิจโลกและโอกาสการลงทุน การบริหารภาษีในต่างประเทศ กฎหมาย และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การลงทุนจากนักธุรกิจชั้นนำ พร้อมสร้างเครือข่าย TOISC Networking ต่อ ยอดธุรกิจในอนาคต และสำรวจเส้นทางเศรษฐกิจเพื่อเชื่อมโยงโอกาสลงทุนสู่ต่างประเทศ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จึงสรุปได้ว่า **“การสนับสนุนด้านข้อมูลแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศยังไม่เพียงพอ”** เนื่องจากการสนับสนุนด้านข้อมูลของหน่วยงานของรัฐในปัจจุบันอยู่เป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจที่ลงทุนและประกอบการในประเทศไทยเป็นสำคัญ มิได้เน้นการสนับสนุนด้านข้อมูลเพื่อประโยชน์ต่อของวิสาหกิจไทยที่ประกอบกิจการในต่างประเทศ และขาดข้อมูลเชิงลึก ซึ่งจากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหัวข้อ 3.3 **“เสนอให้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นหน่วยงานหลักในการแก้ปัญหาและอุปสรรคการขาดข้อมูล** เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่และจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง โดยให้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทเป็นศูนย์กลางข้อมูล (Center of Information) โดยประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่สำคัญ” ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วก้าววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกที่จำเป็นในการตัดสินใจลงทุนทางตรงในต่างประเทศหรือการดำเนินกิจการในประเทศ ผู้รับการลงทุน โดยใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.

2543 มาตรา 17 สำนักงานมีอำนาจหน้าที่กระทำการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 16 และอำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ ให้รวมถึงการให้ความอุดหนุนหรือช่วยเหลือเพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามมาตรา 17(3) การร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนทั้งในและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามมาตรา 17(5) และกระทำการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสำนักงาน ตามมาตรา 17(7)

3.4.2.2 การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการขาดหลักทรัพย์เพื่อการค้ำประกันสินเชื่อ

ความช่วยเหลือของภาครัฐเพื่อการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีเงินทุนจำกัดอาจไม่มีความน่าเชื่อถือเพียงพอที่จะสามารถขอรับสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ได้ หรืออาจได้รับสินเชื่อด้วยอัตราดอกเบี้ยสูง อันเป็นผลจากการที่ธนาคารพาณิชย์สถาบันการเงินจัดประเภทธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีรายรับไม่คงที่และมีสินทรัพย์จำกัดเป็นลูกหนี้ที่มีความเสี่ยงสูง

แนวทางการแก้ไขปัญหาค่าการเงินทุนที่ในบริบทของกฎหมาย ประเทศไทยมีนโยบายสนับสนุนด้านการเงินเพื่อการลงทุนของวิสาหกิจไทยโดยนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) และแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ ไทยฉบับที่ 5 (พ.ศ.2566-2570) โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ได้วางแนว การพัฒนาภาคการเงินไว้ใน ยุทธศาสตร์ที่ 3 โดยให้มีการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินรูปแบบใหม่ ๆ เช่น กองทุนร่วมลงทุนหรือการระดมทุนผ่านระบบออนไลน์ (Crowd Funding) และยุทธศาสตร์ที่ 8 ได้วางแผนพัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการทางเทคโนโลยี โดยให้มีการสนับสนุนการเข้าถึง แหล่งเงินทุนสำหรับธุรกิจเกิดใหม่และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ต้องการพัฒนาหรือทำ ธุรกิจฐานเทคโนโลยี ส่วนแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยฉบับที่ 4 ในกลยุทธ์ที่ 2 ของ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ได้วางยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยเพิ่ม โอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุน สร้างและพัฒนาปัจจัยที่เอื้อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถเข้าถึงแหล่งทุน และสนับสนุนให้มีแหล่งเงินทุนที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้วิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โดยกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงาน ไว้ 3 เป้าประสงค์ ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 1 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าถึงแหล่งสินเชื่อได้

อย่างมีประสิทธิภาพ เป้าประสงค์ที่ 2 แหล่งเงินทุนที่เป็นทางเลือก โดยเฉพาะแหล่งเงินทุนประเภท
ทุน (Equity Financing) มีบทบาทมากขึ้น

จากการศึกษาในส่วนของกฎหมาย พบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนด้านการเงิน
เพื่อการลงทุนของวิสาหกิจไทยตามนโยบายที่กล่าวไว้ข้างต้นดังนี้ ในส่วนของการส่งเสริมในด้านของ
เงินทุนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถแก่วิสาหกิจไทยนั้น ตามพระราชบัญญัติการเพิ่มขีด
ความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560 และ
พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ได้มีการสนับสนุนด้านการเงิน
โดยการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมการลงทุน ทั้งนี้ตามมาตรา 28²³⁷ แห่งพระราชบัญญัติการเพิ่มขีด
ความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้
การจัดตั้งกองทุนที่เรียกว่า “กองทุนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับ
อุตสาหกรรมเป้าหมาย” เพื่อเป็นกลไกในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย อันจะนำไปสู่
การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเงินสนับสนุนค่าใช้จ่าย
ในการลงทุน การวิจัยและพัฒนา การส่งเสริมนวัตกรรม หรือการพัฒนาบุคลากรเฉพาะด้านของ
กิจการในอุตสาหกรรมเป้าหมาย และเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของกองทุนตามที่
คณะกรรมการนโยบายกำหนด ทั้งนี้วิสาหกิจทุกประเภทไม่เฉพาะแต่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาด
ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการส่งเสริมหากเป็นการดำเนินกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งไม่ได้
เป็นการเฉพาะเจาะจงสำหรับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแต่อย่างใด

นอกจากนี้สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อาจได้รับการส่งเสริมด้านเงินทุนจาก
กองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ทั้งนี้การขอรับเงินส่งเสริมต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจ่ายส่งเสริม
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามมาตรา 34²³⁸ กล่าวคือ ให้เป็นเงินกู้ยืมสำหรับดำเนินการ

²³⁷ พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560 มาตรา 28
บัญญัติว่า “ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานเรียกว่า “กองทุนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับ
อุตสาหกรรมเป้าหมาย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการ
แข่งขันของประเทศ”

²³⁸ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 34 บัญญัติว่า “เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ
ดังต่อไปนี้

ก่อตั้ง ปรับปรุง และพัฒนากิจการของวิสาหกิจ หรือกลุ่มวิสาหกิจนั้นให้มีประสิทธิภาพและขีดความสามารถเพิ่มขึ้น หรือเป็นเงินที่ช่วยเหลือส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชน เพื่อนำไปใช้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือเป็นเงินช่วยเหลืออุดหนุนการดำเนินการ การร่วมกิจการ การร่วมทุน หรือการลงทุนใดที่เกี่ยวกับการก่อตั้ง การขยายกิจการ การวิจัย พัฒนาและการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นโดยรวม รวมไปถึงเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสำนักงานและการบริหารกองทุน ซึ่งไม่ได้เป็นการเฉพาะเจาะจงสำหรับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจากที่กล่าวมาทั้งหมด จึงสรุปได้ว่าการสนับสนุนด้านเงินทุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศยังไม่เพียงพอ

ประเทศไทยมีธนาคารเฉพาะที่ตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนด้านเงินทุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย โดยมีโครงการที่น่าสนใจ คือ SME Speed Up มีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนเงินทุนให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำไปใช้ลงทุน ขยาย ปรับปรุง ปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจ เสริมสภาพคล่อง รวมถึงเป็นทุนหมุนเวียนของธุรกิจ จุดเด่นของสินเชื่อ “SME Speed Up” คือ ให้กู้ได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ครอบคลุมทุกกลุ่มธุรกิจ วงเงินกู้สูงสุด 5 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยเริ่มต้นร้อยละ 6 หรือ MLR-1.25% ที่สำคัญผ่อนชำระนานสูงสุด 12 ปีพร้อมปลอดชำระหนี้เงินต้นสูงสุด 6 เดือน ทำให้ผู้ประกอบการมีระยะเวลาเพียงพอที่จะวางแผนบริหารจัดการต้นทุนและธุรกิจได้อย่างเหมาะสม และหากหลักประกันไม่พอสามารถใช้บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมร่วมได้ ซึ่งสินเชื่อมีเงื่อนไขการกู้ คือ ผู้กู้ต้องเป็นคนไทยหรือนิติบุคคลไทยที่มีประสบการณ์ดำเนินธุรกิจที่ขอสินเชื่ออย่างน้อย 3 ปี และส่งงบการเงินย้อนหลัง 3 ปี โดยปีล่าสุดมีกำไร ทั้งนี้มีข้อสังเกตในส่วน

(1) ให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกู้ยืมสำหรับดำเนินการก่อตั้ง ปรับปรุง และพัฒนากิจการของวิสาหกิจ หรือกลุ่มวิสาหกิจนั้นให้มีประสิทธิภาพและขีดความสามารถเพิ่มขึ้น

(2) ให้ความช่วยเหลือส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนเพื่อนำไปใช้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(3) เป็นเงินช่วยเหลืออุดหนุนการดำเนินการใด ร่วมกิจการ ร่วมทุน หรือลงทุนใดที่เกี่ยวกับการก่อตั้ง การขยายกิจการ การวิจัย พัฒนาและการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นโดยรวม ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการบริหารกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

(4) เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสำนักงานและการบริหารกองทุน”

ของเงื่อนไขการกู้ยืมที่อาจเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ประสงค์จะเปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมดังกล่าวอาจไม่มีประสบการณ์ หรือมีแต่ไม่ถึง 3 ปีตามเงื่อนไข เช่น ไม่เคยดำเนินธุรกิจร้านอาหารไทยในประเทศไทย แต่เล็งเห็นโอกาสทางธุรกิจในประเทศ นอกจากนี้ยังมีธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยที่บริการสินเชื่อเพื่อการลงทุนในต่างประเทศ²³⁹ โดยมีบริการสนับสนุนธุรกิจบางประเภทโดยเฉพาะเจาะจง เช่น บริการสนับสนุนธุรกิจก่อสร้างในต่างประเทศ บริการสนับสนุนร้านอาหารไทยในต่างประเทศ ในส่วนของการให้บริการให้สินเชื่อเพื่อการลงทุนในต่างประเทศโดยไม่ได้กำหนดเจาะจงประเภทของกิจการ หนึ่งในข้อมูลและหลักฐานประกอบการพิจารณาเงินกู้ คือ เอกสารสำคัญทางกฎหมาย ได้แก่ สำเนาใบอนุญาตประกอบกิจการ และสำเนาซื้อ-เช่าสถานที่ประกอบกิจการในต่างประเทศ ซึ่งเอกสาร 2 ชนิดนี้มีแนวโน้มจะเป็นอุปสรรคต่อการขอสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยทั่วไปมีเงินทุนค่อนข้างน้อย จึงอาจไม่สามารถได้มาซึ่งสำเนาใบอนุญาตประกอบกิจการ และสำเนาซื้อ-เช่าสถานที่ประกอบกิจการในต่างประเทศก่อนได้รับเงินกู้

ปัญหาการเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อีกประการหนึ่งคือ **การขาดหลักทรัพย์เพื่อการค้ำประกันสินเชื่อ** แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวในบริบทของกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม พ.ศ. 2534 ได้จัดตั้งบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง ทำหน้าที่ช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านกลไกการค้ำประกันสินเชื่อ สร้างความเชื่อมั่นให้กับสถาบันการเงินในการอนุมัติสินเชื่อมากขึ้นในการใช้บริการบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมนั้น ผู้ประกอบการจะต้องผ่านการยื่นขอสินเชื่อกับธนาคาร เมื่อธนาคารพิจารณาอนุมัติสินเชื่อตามหลักเกณฑ์ของแต่ละธนาคารแล้ว ธนาคารจะยื่นคำขอค้ำประกันสินเชื่อมายังบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม จากนั้นบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม จะพิจารณาการค้ำประกันตามเกณฑ์ของแต่ละประเภทโครงการ และเมื่อ

²³⁹ EXIM Thailand, "บริการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา:

https://www.exim.go.th/th/Products_Services/Project-Finance/Financial-Facilities-for-Overseas-Investment/Financial-Facilities-for-Overseas-Investment.aspx

พิจารณาแล้วเสร็จ บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมจะนำส่งหนังสือค้ำประกันให้กับธนาคาร และเมื่อธนาคารได้รับหนังสือค้ำประกันจากบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ธนาคารก็จะให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายนั้น ๆ

การค้ำประกันสินเชื่อ โดยบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมมีความสำคัญต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ การขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน การมีหลักประกันไม่เพียงพอ การที่ระบบบัญชีไม่เป็นมาตรฐานหรือการไม่มีประวัติกับสถาบันการเงินมาก่อน ถึงแม้ว่าภาครัฐได้มีโครงการหรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและแก้ไขปัญหานี้ ซึ่งช่วยให้การค้ำประกันสินเชื่อของไทยขยายตัวอย่างมากในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาแล้วก็ตาม แต่ยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก จากรายงาน Financing SMEs and Entrepreneurs (2022)²⁴⁰ ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา ระบุว่า “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันโดยเฉลี่ยสูงกว่าวงเงินสินเชื่อธุรกิจที่ได้รับถึง 5 เท่า...” ทั้งนี้รัฐบาลโดยกระทรวงการคลัง ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าว จึงเห็นชอบให้ “ขยายวงเงินค้ำประกันสินเชื่อ” ภายใต้ พระราชกำหนดฟื้นฟูระยะที่ 2 อีก 50,000 ล้านบาท ผ่านมาตรการ “บสย.พร้อมช่วย” โดยเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2565 - วันที่ 9 เมษายน 2566 จึงเป็นการขยายวงเงินค้ำประกันสินเชื่อเพียงระยะสั้น ซึ่งมีแนวโน้มที่จะไม่เพียงพอต่อความต้องการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้ในมาตรการ “บสย.พร้อมช่วย” เป็นมาตรการที่ใช้ถึงวันที่ 9 เมษายน 2566 เท่านั้นและในปัจจุบันได้สิ้นสุดระยะเวลาของโครงการไปแล้ว

3.4.2.3 การขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจ

ปัญหาอีกประการหนึ่งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ การที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจ แม้ว่าอาจมีการรวมกลุ่มในรูปแบบของสมาคมผู้ประกอบการทั้งในประเทศและต่างประเทศในบางประเภทธุรกิจแต่ยังไม่ครอบคลุมถึง

²⁴⁰ OECDiLibrary, "Financing Smes and Entrepreneurs 2022: An Oecd Scoreboard: Thailand," [Online] Accessed: 3 July 2023. Available from: <https://bit.ly/43kuiRL>

ธุรกิจประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะเครือข่ายธุรกิจในต่างประเทศ เช่น สมาคมภัตตาคารไทย²⁴¹ ซึ่งสมาชิกจะได้รับประโยชน์หลายประการ เช่น ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพในกิจการร้านอาหารและภัตตาคาร จากภาครัฐและเอกชน ได้รับการอบรมด้านอาหารและภัตตาคาร จากสมาคมภัตตาคารไทยและหน่วยงานอื่น ๆ ที่ร่วมมือกัน หากสมาชิกมีปัญหาเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ ทางสมาคมจะเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานนั้น ๆ เช่น กระทรวงแรงงานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ และอีกหนึ่งตัวอย่างของการรวมกลุ่มทางธุรกิจ คือ สมาคมสปาไทย²⁴² ซึ่งสมาชิกจะได้รับประโยชน์หลายประการ เช่น ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสปา รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้มีขึ้น แนวนิยมของธุรกิจสปาและสาระน่ารู้ต่าง ๆ ที่น่าสนใจทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีโอกาสในการเข้าร่วมพบปะกับผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในเครือข่ายธุรกิจสปาทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากตัวอย่างประโยชน์ที่วิสาหกิจได้รับการรวมกลุ่มทางธุรกิจ ดังนั้น การขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจย่อมทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่ได้รับประโยชน์จากเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจ

การรวมกลุ่มของภาคเอกชนในลักษณะที่เรียกว่า “เครือข่ายวิสาหกิจหรือคลัสเตอร์” นั้นหมายถึง การที่กลุ่มของธุรกิจและสถาบันที่เกี่ยวข้องมารวมตัวกันดำเนินกิจกรรมอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน มีความร่วมมือเกื้อหนุนเชื่อมโยงและเสริมกิจการซึ่งกันและกัน เช่น ผู้ประกอบการรายเล็กที่มีความต้องการซื้อวัตถุดิบในปริมาณน้อย หากร่วมกันเป็นคลัสเตอร์จะทำให้สั่งซื้อวัตถุดิบร่วมกันในปริมาณที่มาก ทำให้เป็นประโยชน์ในการต่อรองราคา ลดต้นทุนในการผลิต การรวมกลุ่มเครือข่ายยังก่อให้เกิดการติดต่อและส่งต่อลูกค้าระหว่างธุรกิจ รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ระหว่างกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการดำเนินกิจกรรมของผู้ประกอบการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การรวมกลุ่มยังก่อให้เกิดประโยชน์ทางการตลาดโดยผู้ประกอบการอาจร่วมมือกันเพื่อการบุกตลาดใหม่ โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลในเรื่องราคา ความต้องการของลูกค้า การเสนอขายผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย หรือการร่วมลงทุน

เมื่อเครือข่ายวิสาหกิจหรือคลัสเตอร์มีความสำคัญ ประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ส่งออกการลงทุน จึงมีแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจในบริษัท

²⁴¹ ไทยแฟรนไชส์เซ็นเตอร์, "สมาคมสปาไทย" [ออนไลน์].

²⁴² สมาคมสปาไทย, "วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสมาคม" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 20 พฤษภาคม 2566. แหล่งที่มา:

<http://www.thaispaassociation.com/objective.php>

ของกฎหมายดังต่อไปนี้ ปัจจุบันในประเทศไทยมีการรวมตัวกันของกลุ่มคลัสเตอร์ กระจายไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ เช่น คลัสเตอร์ชิ้นส่วนยานยนต์ คลัสเตอร์สิ่งทอชั้ญภูมิ คลัสเตอร์ท่องเที่ยว คลัสเตอร์โรงแรม คลัสเตอร์อาหาร²⁴³ อย่างไรก็ตามก็ดีคลัสเตอร์ดังกล่าวยังมีเฉพาะเครือข่ายภายในประเทศไทยเท่านั้น ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการติดต่อและเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการกับคู่ค้าต่างประเทศ การที่ประเทศไทยขาดเครือข่ายทางธุรกิจในต่างประเทศจึงส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงขาดอำนาจต่อรองด้านการค้าและการลงทุนทำให้เป็นอุปสรรคต่อผู้ประกอบการไทยในการเข้าไปลงทุนในต่างประเทศ

แม้ว่าแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาคลัสเตอร์ จึงได้วางเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาคลัสเตอร์ เช่น โครงการสนับสนุนเครือข่ายวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่จำกัด เช่น ผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมมะพร้าว และผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมสมุนไพร อีกทั้งยังมีโครงการสนับสนุนเครือข่ายวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ใน 18 กลุ่มจังหวัดภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 ของยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมระยะเร่งด่วนปี 2558 ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงเครือข่ายภาครัฐและเอกชนทั้งในและต่างประเทศเพื่อส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม²⁴⁴ อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดในเรื่องของเขตพื้นที่เฉพาะอุตสาหกรรมใน 18 จังหวัดของประเทศ จึงทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่อยู่นอกพื้นที่ 18 จังหวัด ไม่ได้รับโอกาสในการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มหรือเครือข่ายจากโครงการดังกล่าว นอกจากนี้ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้จัดตั้งศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนทั้ง 7 ภาค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในกิจการที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ แต่การจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวมีเฉพาะเครือข่ายศูนย์ภายในประเทศไทยเท่านั้นและยังจำกัดการส่งเสริมเพียงประเภทอุตสาหกรรมที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตรและผลิตผลจากการเกษตร อุตสาหกรรมเหมืองแร่ เซรามิกส์ และโลหะขั้นพื้นฐาน อุตสาหกรรมเบา อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง

²⁴³ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ, เครือข่ายวิสาหกิจ (คลัสเตอร์) เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน แนวทางการดำเนินงานและกรณีตัวอย่าง : บทเรียนการพัฒนาคลัสเตอร์ในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548), หน้า.23

²⁴⁴ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, "Cluster" โอกาส ความสำเร็จ SMEs ไทย, SMEs Today 12 No.103, ตุลาคม-ธันวาคม 2558 (2558), หน้า: 12-14

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ กระจก และพลาสติก อุตสาหกรรมบริการและสาธารณูปโภค²⁴⁵ ส่งผลให้อุตสาหกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่อยู่นอกเหนือภารกิจของศูนย์ดังกล่าวไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งแต่อย่างใด²⁴⁶

แนวทางแก้ไขการขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจในบริบทของกฎหมาย คือ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประสานกับกระทรวงพาณิชย์และภาคเอกชน เช่น สมาคมธุรกิจต่าง ๆ หอการค้าไทยและสภาหอการค้าไทย

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จึงสรุปได้ว่า “การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจในประเทศผู้ส่งออกการลงทุนและในประเทศผู้รับการลงทุนยังไม่เพียงพอ”

จากการศึกษานโยบาย กฎหมายสารบัญญัติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในต่างประเทศได้ข้อสังเกตที่น่าสนใจว่าประเทศไทยให้ความสำคัญกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย โดยกฎหมายสารบัญญัติได้ให้อำนาจหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ หรือออกกฎหมายลำดับรองเพื่อสนับสนุนการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้ส่วนใหญ่จะเป็นมาตรการที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจะไม่ได้มุ่งเน้นไปที่วิสาหกิจขนาดใดขนาดหนึ่งแต่จะเป็นมาตรการที่เป็นประโยชน์แก่วิสาหกิจทุกขนาด นอกจากนี้มาตรการที่เกี่ยวกับการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยเฉพาะนั้นไม่ได้เน้นการสนับสนุนเพื่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ แต่เป็นการสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ การขยายธุรกิจและการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เมื่อได้ศึกษานโยบาย กฎหมายและหน่วยงานของประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ส่งออกการลงทุนที่มีบทบาทหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการประกอบธุรกิจในประเด็นต่าง ๆ รวมถึงการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ในส่วนต่อมาจะเป็น

²⁴⁵ ศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนภาคที่ 6 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, "แนะนำศูนย์" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 9 สิงหาคม 2562. แหล่งที่มา: <https://surat.boei.go.th/index.php/aboutus>

²⁴⁶ พนารัช ปรีดาภรณ์และสุภาวดี เหล่าฤทธิรัตน์, "การสร้างเครือข่ายธุรกิจที่มีศักยภาพ: กรณีศึกษาเครือข่ายเครื่องนุ่งห่มและเสื้อผ้าในต่างประเทศ," วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า 5(2561).

การศึกษากฎหมายอีกส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ คือ ข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย เนื่องจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศนั้นผู้ลงทุนย่อมประสบอุปสรรคจากกฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุน เช่น อุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด ข้อจำกัดการดำเนินกิจการของประเทศผู้รับการลงทุน ดังนั้นข้อตกลงระหว่างประเทศที่ไทยและประเทศผู้รับการลงทุนเป็นภาคีย่อมมีส่วนสำคัญในการลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด และการดำเนินกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน

3.5 ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศ

การศึกษาในส่วนข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศ ผู้เขียนกำหนดขอบเขตของการศึกษาเฉพาะ “หลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศ” ซึ่งคำว่า “เกี่ยวข้อง” ในที่นี้ คือประเด็นที่ว่า “**ความตกลงระหว่างประเทศมีบทบาทในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยอย่างไร**” จากการศึกษาในบทที่ 2 พบว่าปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมีทั้งส่วนที่เป็นปัญหาของตัววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และส่วนที่เกิดจากประเทศผู้รับการลงทุน โดยปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากประเทศผู้รับการลงทุน ได้แก่ (1) ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจจากกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน และ (2) ปัญหาและอุปสรรคจากการส่งเงินไปลงทุนและส่งเงินกลับมายังประเทศไทย การลดปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากประเทศผู้รับการลงทุนจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือ ได้แก่ ความตกลงระหว่างประเทศที่จัดทำขึ้นระหว่างประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ส่งออกการลงทุน และประเทศผู้รับการลงทุนทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาค และทวิภาคี ซึ่งในหัวข้อนี้จะเริ่มอธิบายตั้งแต่ความสัมพันธ์ของข้อตกลงระหว่างประเทศกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี หลักการสำคัญในความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และในที่สุดท้าย คือ

ผลของการเข้าร่วมเป็นภาคีในข้อตกลงระหว่างประเทศในการลดปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่เกิดจากประเทศผู้รับการลงทุน

3.5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความตกลงระหว่างประเทศกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ความตกลงระหว่างประเทศ ได้แก่ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ อันเป็นที่ยอมรับให้มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายระหว่างรัฐอธิปไตย หรือองค์การระหว่างประเทศ หรือองค์ภาวะอื่นใดที่มีสภาพบุคคลหรือสถานะตามกฎหมายระหว่างประเทศ ส่วนกฎหมายภายใน ได้แก่ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่รัฐอธิปไตยสร้างขึ้นให้มีผลบังคับเป็นกฎหมายภายในของรัฐตน²⁴⁷ กฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยกฎหมายระหว่างประเทศมีอิทธิพลและมีบทบาทต่อกฎหมายภายในของรัฐ กล่าวคือ กฎหมายระหว่างประเทศมีบทบาทในการควบคุมพฤติกรรมของรัฐ แม้รัฐแต่ละรัฐมีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเองทำให้สามารถใช้อำนาจรัฐเหนือบุคคลทรัพย์สิน สถานที่ หรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งการออกกฎหมายภายในเป็นการใช้อำนาจรัฐอย่างหนึ่ง รัฐมีอำนาจสูงสุดในการจัดการเกี่ยวกับกิจการของตนโดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ หรืออาจกล่าวได้ว่าความสามารถของรัฐ คือ การออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับในกิจการของรัฐ อย่างไรก็ตามในการตรากฎหมาย (Legislative Jurisdiction) ต้องไม่ขัดกับกฎหมายระหว่างประเทศ ในกรณีที่รัฐละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศโดยการตรากฎหมายที่ขัดกับกฎหมายระหว่างประเทศ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐคู่กรณี ย่อมส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบของรัฐที่ละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยรัฐอาจต้องชดใช้ค่าเสียหายที่ได้เกิดขึ้นในฐานะที่ได้กระทำการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ

ความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการลงทุน หรือความตกลงระหว่างประเทศที่มีการข้อบทเกี่ยวกับการลงทุน มาจากแนวคิดการเปิดเสรี คือ การลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดซึ่งตรงกันข้ามกับแนวคิดการจำกัดการลงทุน ในอดีตการเคลื่อนย้ายทุนอย่างเสรีมักเป็นข้อกังวลของประเทศผู้รับการลงทุน เช่น การสูญเสียอำนาจอธิปไตยและผลร้ายอื่น ๆ จากการเข้ามาลงทุนทางตรงของนักลงทุนต่างชาติ ด้วยเหตุนี้รัฐต่าง ๆ จึงกำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม

²⁴⁷ Anne-Marie Slaughter and William Burke-White, "The Future of International Law Is Domestic (or, the European Way of Law)," ใน *New Perspectives on the Divide Between National and International Law* (Oxford University Press, 2007).

ตามในระยะต่อมารัฐต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงประโยชน์จากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและนำไปสู่การพิจารณาลดข้อจำกัดหรือลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดแก่นักลงทุนต่างชาติ โดยอาศัยวิธีการและรูปแบบ คือ การทำความตกลงระหว่างประเทศทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาคและทวิภาค ดังนั้น การมีความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการลงทุนแสดงถึงการที่ประเทศภาคีต่าง ๆ ยอมรับหลักการเปิดเสรีการลงทุน อย่างไรก็ตามความตกลงระหว่างประเทศแต่ละฉบับย่อมมีระดับของการเปิดเสรีที่แตกต่างกันออกไป

แนวคิดการเปิดเสรี สะท้อนให้เห็นอย่างเป็นทางการในความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการลงทุน หรือที่มีการขบถเกี่ยวกับการลงทุน ในช่วงทศวรรษที่ 1990 จำนวนสนธิสัญญาคุ้มครองการลงทุนระดับทวิภาคี และข้อตกลงการค้าระดับภูมิภาคและระดับทวิภาคีที่มีการขบถเกี่ยวกับการลงทุนได้เพิ่มจำนวนขึ้นเป็นอย่างมาก เช่น ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement : NAFTA) ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก ที่ถูกลงนามในปี 1992 และเริ่มบังคับใช้ในปี 1994 อย่างไรก็ตามในปี 2020 ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ ถูกแทนที่ด้วยข้อตกลงการค้าเสรีใหม่ระหว่างสหรัฐอเมริกา เม็กซิโกและแคนาดา (United States-Mexico-Canada Agreement: USMCA) นอกจากนี้ยังมีสมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป (European Free Trade Association : EFTA) จัดตั้งขึ้นในปี 1960 ประกอบด้วยสมาชิก 4 ประเทศได้แก่ ไอร์แลนด์ ลิกเตนสไตน์ นอร์เวย์ และสวิตเซอร์แลนด์ และสหภาพยุโรปได้เปิดเสรีการเคลื่อนย้ายเงินทุนภายในสหภาพยุโรปอย่างสมบูรณ์แล้วในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980

ทั้งนี้ในระดับนานาชาติ ปัจจุบัน The OECD Code of Liberalization of Capital Movements เป็นมาตรการที่กำหนดเกณฑ์สำหรับการลดอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศของสมาชิกองค์การเพื่อการพัฒนาและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ²⁴⁸ ที่เริ่มใช้บังคับในปี 1961 เป็นกรอบความตกลงระดับพหุภาคีเพียงฉบับเดียวที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน ส่วนการเจรจาความตกลงพหุภาคีด้านการลงทุน (Multilateral Agreement on Investment : MAI) ที่ได้รับการเสนอในการประชุมประจำปีขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ระดับรัฐมนตรีในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2538 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำความตกลงในระดับพหุภาคีสำหรับการ

²⁴⁸ ประเทศไทยยังอยู่ในขั้นตอนการเตรียมความพร้อมในการเข้าเป็นสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-Operation and Development : OECD)

ลงทุนระหว่างประเทศที่มีมาตรฐานสูงสำหรับการเปิดเสรีการลงทุน การคุ้มครองการลงทุนและการ
ระงับข้อพิพาทที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการเจรจาตั้งกล่าวยุติไปในเดือนเมษายน พ.ศ. 2541 และ
ยังไม่มีผลการดำเนินการต่อ จึงเป็นประเด็นที่ต้องติดตามต่อไป

รัฐบาลแต่ละประเทศมีทางเลือกในการเจรจาความตกลงระหว่างประเทศที่มีการข้อบพ
เกี่ยวกับการลงทุนที่สนับสนุนการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในฐานะประเทศผู้ส่งออกการลงทุน
และเอื้ออำนวยต่อนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในฐานะประเทศผู้รับการลงทุน *ข้อตกลงการลงทุน
ระหว่างประเทศ (International Investment Agreements: IIA)* เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่
เกี่ยวข้องการส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนระหว่างประเทศ โดยให้ความคุ้มครองการลงทุนแก่นัก
ลงทุนต่างชาติและวิสาหกิจต่างชาติที่ไปลงทุนในประเทศภาคีอื่น ๆ และอำนวยความสะดวกให้นัก
ลงทุนของชาติหนึ่งเข้าถึงตลาดของประเทศภาคีอีกชาติหนึ่ง กล่าวโดยสรุป คือ ข้อตกลงการลงทุน
ระหว่างประเทศมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศแก่นักลงทุนของรัฐผู้ส่งออกการ
ลงทุน ในทางกลับกันประเทศผู้รับการลงทุนสามารถใช้ความตกลงการลงทุนระหว่างประเทศเพื่อ
ดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติเข้ามาในประเทศจากหลักการคุ้มครองการลงทุน ทั้งนี้ จากแนวนโยบาย
การเปิดเสรีของนานาประเทศ ประเทศกำลังพัฒนามีแนวโน้มเปลี่ยนจากการผู้รับการลงทุนจาก
ต่างประเทศ มาเป็นทั้งผู้รับการลงทุนและผู้ส่งออกการลงทุนในเวลาเดียวกัน ดังนั้น รัฐบาลจึงมี
แนวโน้มในการทำข้อตกลงการลงทุนระหว่างประเทศมากขึ้น ไม่เพียงแต่เพื่อดึงดูดการลงทุนจาก
ต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในประเทศเท่านั้น แต่ยังเป็นไปเพื่อให้ความคุ้มครองที่มากขึ้นสำหรับวิสาหกิจ
ของรัฐตนที่ไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยเฉพาะข้อบพที่สร้างการคุ้มครองการลงทุน
นอกเหนือจากการเจรจาข้อตกลงการลงทุนระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการแล้ว รัฐบาลอาจเข้าร่วม
การเจรจาการเข้าสู่ตลาดกับรัฐบาลอื่น ๆ เพื่อลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดที่วิสาหกิจของชาติตน
กำลังเผชิญอยู่ การเจรจาเหล่านี้เกิดขึ้นผ่านการทูตพาณิชย์ระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาลและเวทีระหว่าง
ประเทศอื่น ๆ²⁴⁹

เมื่อได้ทราบถึงความสัมพันธ์ของความตกลงระหว่างประเทศกับการลงทุนทางตรงใน
ต่างประเทศแล้วในส่วนต่อไปจะเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงของ

²⁴⁹ Matthew Stephenson Jose Ramon Perea, "Outward Fdi from Developing Countries," in *Global Investment
Competitiveness Report 2017/2018: Foreign Investor Perspectives and Policy Implications* (2017).

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี เพื่อให้ทราบถึงขอบเขตของความตกลงที่มีผลต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทย เพื่อสามารถศึกษาหลักการสำคัญในความตกลงระหว่างประเทศและวิเคราะห์ผลของการเป็นภาคีในข้อตกลงระหว่างประเทศในการลดปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่เกิดจากประเทศผู้รับการลงทุนในลำดับต่อไป

3.5.2 ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี

หัวข้อนี้จะกล่าวถึงความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีเพื่อทราบถึงขอบเขตของความตกลงที่จะเน้นศึกษาเพื่อทราบถึงหลักการสำคัญในความตกลงระหว่างประเทศและนำมาวิเคราะห์ผลของการเป็นภาคีในข้อตกลงระหว่างประเทศในการลดปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่เกิดจากประเทศผู้รับการลงทุนในลำดับต่อไป

ความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการลงทุน (International Investment Agreements : IIAs) สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) ความตกลงทวิภาคีด้านการลงทุน (Bilateral Investment Treaty : BIT) ที่มีวัตถุประสงค์ในการปกป้อง ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการลงทุนระหว่างประเทศ โดยมุ่งเน้นไปที่การลงทุนเท่านั้น เช่น ความตกลงด้านการลงทุนของอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement : ACIA) และ (2) ความตกลงทางการค้าที่มีการขอบทเกี่ยวกับการลงทุน คือ ข้อตกลงทางการค้าที่กว้างขึ้นหรือข้อตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่มีขอบทต่าง ๆ เกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างสองหรือหลายประเทศ โดยมีส่วนหนึ่งเป็นขอบทเกี่ยวกับการลงทุน (Investment Chapter) เช่น ความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement : FTA) ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services : GATS) ความตกลงการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Trade in Services Agreement : ATISA) ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership : RCEP) และยังมีข้อตกลงระหว่างประเทศอีกประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการลงทุนระหว่างประเทศ คือ อนุสัญญาภาษีซ้อน (Double Tax Agreement : DTA) เพื่อหลีกเลี่ยงการเก็บ

ภาษีซ้ำซ้อนในเงินได้ของวิสาหกิจโดยประเทศผู้รับการลงทุนและประเทศผู้ส่งออกการลงทุน ซึ่งการแก้ปัญหาการเก็บภาษีซ้อนส่งเสริมการลงทุนระหว่างประเทศอีกวิธีหนึ่ง

ความตกลงพหุภาคีสำคัญที่ไทยเป็นภาคีแต่ละความตกลงมีผลต่อการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) เป็นความตกลงภายใต้องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) แบ่งรูปแบบการให้บริการ (Mode of Supply) เป็น 4 รูปแบบ ดังต่อไปนี้²⁵⁰ (1.) Mode 1 การข้ามพรมแดนของ “การบริการ” (Cross-Border Supply) คือ การที่ธุรกิจที่ตั้งอยู่ที่ประเทศหนึ่งเสนอบริการข้ามพรมแดนไปยังผู้รับบริการที่อยู่ต่างประเทศ เช่น การให้บริการทางการเงินผ่านเครือข่ายโทรคมนาคม การให้บริการทางอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ เช่น E-Banking, E-Insurance, E-Auction²⁵¹ (2.) Mode 2 การข้ามพรมแดนของ “ผู้รับบริการ” (Consumption Abroad) คือ การที่ผู้ใช้บริการในประเทศหนึ่งเข้าไปใช้บริการในประเทศอื่น เช่น ผู้ป่วยจากต่างประเทศเดินทางมารับบริการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลไทย การเดินทางไปต่างประเทศเพื่อท่องเที่ยว การเดินทางไปศึกษาต่อในประเทศอื่น (3.) Mode 3 การข้ามพรมแดนของ “ผู้ให้บริการต่างชาติ” ที่เข้ามาจัดตั้งธุรกิจบริการ (Commercial Presence) คือ การที่ธุรกิจของประเทศผู้ส่งออกการลงทุนเข้าไปเปิดดำเนินธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ โดยอาจเป็นการถือหุ้นในกิจการโดยนักลงทุนต่างชาติ หรือการเปิดสาขาในประเทศผู้รับการลงทุน เช่น เครื่องโรงแรมในต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งสาขาโรงแรมในไทย ธนาคารพาณิชย์ต่างชาติเข้ามาเปิดสาขาในประเทศไทย หรือร้านอาหารหรือร้านไทยสไปไปเปิดสาขาในต่างประเทศ ทั้งนี้ การให้บริการในรูปแบบนี้ของผู้ให้บริการต่างชาติโดยการตั้งสถานประกอบการในประเทศผู้รับบริการ เรียกว่าเป็น “การลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ” และ (4.) Mode 4 การข้ามพรมแดนของ “บุคคลต่างชาติ” ที่เข้ามาให้บริการในดินแดนของสมาชิก (Presence of Natural

²⁵⁰ World Trade Organization, "The General Agreement on Trade in Services (Gats) : Objectives, Coverage and Disciplines," [Online] Accessed: 8 May 2023. Available from: https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/gatsqa_e.htm

²⁵¹ อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตต่อรูปแบบการให้บริการใน Mode 1 ในประเด็นที่ว่ามีการทบทวนใน GATS ว่าควรพิจารณาแยกการประกอบธุรกรรมผ่านทางอินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกว่า e-commerce ออกมาเป็นรูปแบบการค้าบริการอีกรูปแบบหนึ่ง (Mode 5) หรือไม่ หรือจะรวมไว้ใน Mode 1 เช่นเดิม ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องติดตามต่อไปอย่างใกล้ชิด

Persons) คือ การที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของประเทศหนึ่งเดินทางเข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศอื่น เช่น พนักงานบัญชี หมอ หรือครู

การค้าบริการที่เป็นการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเป็นรูปแบบการให้บริการแบบที่ (Mode 3) คือ การที่ผู้ให้บริการตั้งสถานประกอบการเพื่อให้บริการในประเทศผู้รับบริการ (Commercial Presence) ดังนั้น ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและบริการมีต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย เนื่องจากข้อตกลงดังกล่าวครอบคลุมถึงการให้บริการรูปแบบที่ 3 (Mode 3: Commercial Presence) คือ การให้บริการโดยผู้ให้บริการจากประเทศไทยไปจัดตั้งสาขาหรือสถานประกอบการในประเทศผู้รับการลงทุนเพื่อให้บริการ ซึ่งเป็นการลงทุนทางตรงในต่างประเทศรูปแบบหนึ่ง ทั้งนี้ จากการที่ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและบริการ เป็นความตกลงเปิดเสรีด้านการบริการมีผลต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยเป็นอย่างมาก จากการศึกษาในบทที่ 2 เกี่ยวกับสถานภาพของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในภาคการบริการ เช่น ธุรกิจร้านอาหารไทย และธุรกิจไทยสปา

โดยทั่วไปแล้วการค้าบริการข้ามพรมแดนรูปแบบที่ 1 และ 2 มีข้อจำกัดค่อนข้างน้อยเนื่องจากในทางปฏิบัติการปิดกั้นมิให้มีการซื้อขายผ่านเครือข่ายโทรคมนาคม หรือทางอินเทอร์เน็ตทำได้ยาก หรือการห้ามมิให้บุคคลเดินทางไปใช้บริการในต่างประเทศเป็นการขัดกับเสรีภาพส่วนบุคคล สำหรับรูปแบบการค้าบริการที่มีข้อจำกัดมากที่สุดในเกือบทุกสาขาบริการ คือ รูปแบบของการที่บริษัทต่างชาติเข้าไปประกอบกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน (Mode 3) เนื่องจากแต่ละประเทศต่างต้องการคุ้มครองผู้ประกอบการภายในประเทศ²⁵² โดยการจำกัดรูปแบบของธุรกิจที่สามารถเข้ามาแข่งขันกับธุรกิจในประเทศ การจำกัดหุ้นส่วนต่างชาติ การจำกัดขอบเขตในการประกอบธุรกิจ การกำหนดเงื่อนไขในการร่วมทุนของบริษัทต่างชาติ ตลอดจนการควบคุมการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจ ส่วนรูปแบบการค้าบริการที่ให้บุคลากรต่างชาติเข้ามาให้บริการภายในประเทศ (Mode 4) ซึ่งเป็นเรื่องของข้อจำกัดในการให้คนต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศ เช่น การจำกัดการเข้ามาทำงานของคนต่างชาติในระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ ผู้เชี่ยวชาญนั้นสามารถเข้ามาได้ชั่วคราว ส่วนบุคคล

²⁵² Bart De Meester and Dominic Coppens, "Mode 3 of the Gats: A Model for Disciplining Measures Affecting Investment Flows?," in *Regulation of Foreign Investment* (World Scientific, 2013).p 104

ธรรมดาจำกัดไว้เพียงบุคคลที่เป็นลูกจ้างของบริษัท ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวเป็นไปตามกฎเกณฑ์ทั่วไปว่า ด้วยคนเข้าเมือง (Immigration Regulations) และการจ้างงาน (Employment Regulations) ซึ่งความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและบริการ มีข้อบทที่เกี่ยวข้องกับทั้งมาตรการของประเทศผู้รับการลงทุนก่อนการจัดตั้งธุรกิจ (Pre-Establishment) ในข้อบทการเข้าสู่ตลาด (Market Access) และมาตรการของประเทศผู้รับการลงทุนหลังการจัดตั้งธุรกิจ (Post-Establishment) ทั้งนี้ พันธกรณีที่สำคัญ เช่น การเข้าสู่ตลาด (Market Access) การปฏิบัติอย่างชาติ (National Treatment) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันอย่างเท่าเทียมในการค้าบริการระหว่างประเทศเป็นพันธกรณีเฉพาะที่ประเทศผู้รับการลงทุนสามารถพิจารณากระบวนการบริการและวิธีการให้บริการที่ตนพร้อมเข้าผูกพัน

ความตกลงการค้าบริการอาเซียน (ASEAN Trade in Services Agreement: ATISA) เป็นความตกลงการค้าบริการระดับภูมิภาคพัฒนามาจากชุดตารางข้อผูกพัน (Packages of Schedules of Commitments) ภายใต้กรอบข้อตกลงทางการค้าบริการของอาเซียนจำนวน 10 ฉบับ มาเป็น Comprehensive Agreement คือ ข้อตกลงที่ครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการไว้ในฉบับเดียว เริ่มมีผลใช้บังคับแล้วตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2564 โดยมีประเทศไทยและสิงคโปร์เป็น 2 ประเทศแรกที่ได้ให้สัตยาบัน ความตกลงการค้าบริการอาเซียนเป็นการปรับปรุงกฎเกณฑ์ด้านการค้าบริการของอาเซียนให้มีความทันสมัย มีการยกระดับมาตรฐานต่าง ๆ ในการค้าบริการของอาเซียน เช่น การให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมกับผู้ให้บริการอาเซียน หากประเทศสมาชิกมีการขยายสิทธิประโยชน์ที่เพิ่มเติมในความตกลงอื่น ๆ ในอนาคต (Automatic MFN) กฎเกณฑ์ด้านความโปร่งใสในการใช้มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการ การกำหนดให้มีการเผยแพร่กฎระเบียบต่าง ๆ ต่อสาธารณะ และการเปลี่ยนรูปแบบข้อผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการให้เป็นมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณี (Negative List) คือ การเปลี่ยนแปลงจากการเจรจาทีละชุดซึ่งเรียกว่าการระบุนสาขาที่เปิดเสรี (Positive List Approach) เป็นการเจรจาแบบ การระบุนสาขาที่ไม่เปิดเสรี (Negative List Approach) คือ เปิดเสรีทุกภาคบริการ ยกเว้นรายการที่แต่ละประเทศสมาชิกขอสงวนไว้ หรือรายการที่เรียกว่ารายการอ่อนไหว (Sensitive List) หรือสินค้ายกเว้นทั่วไป (General Exclusion List) และยังมีภาคผนวกภายใต้ความตกลงการค้าบริการอาเซียน คือ ภาคบริการสำคัญที่ไม่รวมอยู่ใน 128 ภาคบริการ เช่น เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ซึ่งจะเจรจาไว้ในภาคผนวก ได้แก่ เปิดเสรี

ภาคบริการการเงิน (Financial Services) การเปิดเสรีภาคบริการโทรคมนาคม (Telecommunication Services) การเปิดเสรีภาคบริการขนส่งทางอากาศ (Air Transport Ancillary Services) ให้แล้วเสร็จภายใน 7 ปี โดยยังคงรักษาระดับการเปิดตลาดการค้าบริการให้สอดคล้องกับระดับปัจจุบันหรือข้อผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการของอาเซียน ชุดที่ 10 ไปพลางก่อน จนกว่าจะมีการจัดทำข้อผูกพันเปิดตลาดบริการในรูปแบบรายการมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณี (Non-Conforming Measures: NCMs) ความตกลงการค้าบริการอาเซียนมีผลต่อการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศในการเข้าสู่ตลาดและดำเนินกิจการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในฐานะผู้ให้บริการที่เปิดสาขาหรือตั้งสถานประกอบการในประเทศสมาชิกอาเซียน และยังช่วยส่งเสริมบรรยากาศการบริการที่สามารถคาดการณ์ได้ซึ่งเป็นโอกาสในการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาบริการที่ประเทศไทยมีศักยภาพ เช่น บริการด้านสุขภาพ บริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งความตกลงการค้าบริการอาเซียนมีผลต่อการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากที่ได้ศึกษาในบทที่ 2 เกี่ยวกับสถานภาพของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยโดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคการบริการ อีกทั้งประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย คือ ประเทศในกลุ่มอาเซียน

ความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement : ACIA) มีผลบังคับใช้เมื่อปีพ.ศ. 2555 เป็นเครื่องมือหลักที่ทำให้เกิดการเปิดเสรีด้านการลงทุน การอำนวยความสะดวก ความโปร่งใส และสนับสนุนให้มีการลงทุนที่เกิดการแข่งขันกันอย่างเสรีในอาเซียน ในบรรดากรอบความตกลงของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน²⁵³ ถือเป็นความตกลงที่สำคัญของการเปิดเสรีในภูมิภาคอาเซียน โดยได้บรรจุหลักการสำคัญว่าด้วยการเปิดเสรีด้านการลงทุน หรือ Free Flow of Investment ที่นำหลักการสำคัญจากความตกลงว่าด้วยการลงทุนระหว่างประเทศฉบับต่าง ๆ เช่น เขตการค้าเสรีของกลุ่มประเทศอเมริกาเหนือ บทที่ 2 และต้นแบบสนธิสัญญาการลงทุนทวิภาคีของสหรัฐอเมริกามาใช้ สำหรับขอบเขต

²⁵³ ASEAN Comprehensive Investment Agreement, signed in Manila, the Philippines (23 August 2007) ('ACIA').

การใช้บังคับความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน อยู่ในข้อ 3²⁵⁴ ระบุว่า ความตกลงนี้ครอบคลุมการเปิดเสรีการลงทุนในธุรกิจ 5 สาขาหลัก ได้แก่ การผลิต การเกษตร การประมง การป่าไม้ เหมืองแร่ และการบริการที่เกี่ยวข้องกับ 5 สาขาดังกล่าวเพื่อรองรับการรับช่วงการผลิต (Sub-Contract) ผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากความตกลงฉบับนี้ คือ นักลงทุนของรัฐสมาชิกอาเซียน และนักลงทุนต่างชาติที่มีกิจการอยู่ในอาเซียนและต้องการขยายการลงทุนในอาเซียนประเทศอื่น (Foreign-Owned ASEAN-Based Investor) กล่าวคือ เป็นการเข้ามาอาศัยประเทศอาเซียนเป็นฐานการลงทุน ดังที่ปรากฏในข้อ 4 คำนิยามเรื่องผู้ลงทุน²⁵⁵ หลักการสำคัญของความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน คือ ต้องเป็นการลงทุนที่ (1) **เปิดเสรี** หมายถึง การที่แต่ละประเทศสามารถเลือกเปิดเสรีสาขาต่าง ๆ ได้ตามความพร้อม ตามขอบข่ายและเงื่อนไขที่กำหนด โดยการผ่อนปรนหรือยกเลิกข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการ

²⁵⁴ ACIA. Article 3 Scope of Application “1. This Agreement shall apply to measures adopted or maintained by a Member State relating to:

- (a) investors of any other Member State; and
- (b) investments, in its territory, of investors of any other Member State.

2. This Agreement shall apply to existing investments as at the date of entry into force of this Agreement as well as to investments made after the entry into force of this Agreement.

3. For the purpose of liberalisation and subject to Article 9 (Reservations), this Agreement shall apply to the following sectors: (a) manufacturing; (b) agriculture; (c) fishery; (d) forestry; (e) mining and quarrying; (f) services incidental to manufacturing, agriculture, fishery, forestry, mining and quarrying; and (g) any other sectors, as may be agreed upon by all Member States.

4. This Agreement shall not apply to:

- (a) any taxation measures, except for Articles 13 (Transfers) and 14 (Expropriation and Compensation);

- (b) subsidies or grants provided by a Member State;

- (c) government procurement;

- (d) services supplied in the exercise of governmental authority by the relevant body or authority of a Member State. For the purposes of this Agreement, a service supplied in the exercise of governmental authority means any service, which is supplied neither on a commercial basis nor in competition with one or more service suppliers; and

- (e) measures adopted or maintained by a Member State affecting trade in services under the ASEAN Framework Agreement on Services signed in Bangkok, Thailand on 15 December 1995 (“AFAS”).”

²⁵⁵ กล่าวคือ เป็น Permanent Resident เช่น คนสัญชาติอื่นในประเทศอาเซียนแต่มีถิ่นพำนักในไทยก็ได้ หรือเป็นนิติบุคคลที่จดทะเบียนในอาเซียนซึ่งต้องทำตามข้อตกลงที่ ACIA กำหนดไว้ สำหรับนักลงทุนจากประเทศที่สามที่ไม่ใช่อาเซียน ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นนิติบุคคลที่จดทะเบียนในอาเซียน
2. มีสิทธิในการควบคุมกิจการและการบริหาร
3. ธุรกิจหลักต้องอยู่ในอาเซียนและมีการทำธุรกิจจริง
4. เป็นนักลงทุนจากประเทศที่อาเซียนมีความสัมพันธ์ทางการทูตด้วย

ลงทุน การเปิดเสรีของไทยไปตามขอบข่ายของกฎหมายที่กำหนด เช่น พระราชบัญญัติประกอบธุรกิจคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (2) **ได้รับการคุ้มครองการลงทุน** เพื่อเป็นหลักประกันให้นักลงทุนมั่นใจว่าจะได้รับความคุ้มครองอย่างยุติธรรม และพอเพียง เช่น มีการชดเชยค่าเสียหายกรณียึดทรัพย์ เว้นคืน หรือเกิดเหตุการณ์ไม่สงบ นักลงทุนต้องสามารถเคลื่อนย้ายเงินลงทุนได้โดยเสรี หรือหากรัฐทำผิดพันธกรณีและก่อให้เกิดความเสียหายต่อการลงทุน นักลงทุนก็สามารถฟ้องรัฐภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศได้ (3) **ได้รับการส่งเสริมการลงทุน** โดยให้การสนับสนุนและพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อยและรายใหญ่ของอาเซียน โดยขยายเครือข่ายการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมระหว่างผู้ประกอบการของอาเซียน และพัฒนาเครือข่ายการผลิตระดับภูมิภาค รวมทั้งจัดสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ให้ความรู้เกี่ยวกับโอกาสในการลงทุน และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับการลงทุน และ (4) **ได้รับการอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน** โดยปรับปรุงกระบวนการยื่นขอลงทุนและการอนุญาต จัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักลงทุน พัฒนาฐานข้อมูลด้านการลงทุนให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ให้คำแนะนำด้านการลงทุนแก่นักลงทุนของอาเซียน และเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมาย ระเบียบ ตลอดจนนโยบายการลงทุน

ทั้งนี้ การทำให้บรรลุทั้ง 4 เป้าหมายดังกล่าว ความตกลงด้านการลงทุนอาเซียนจึงต้องเป็นข้อตกลงที่ครอบคลุมในทุกมิติที่เกี่ยวกับการลงทุน และต้องอยู่ในมาตรฐานสากล ดังนั้นอาเซียนจึงเปลี่ยนวิธีการเจรจาเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนจากการระบุสาขาที่เปิดเสรี (Positive List Approach) แต่ละสาขาบริการ (Sector) เป็นการระบุสาขาที่ไม่เปิดเสรี (Negative List Approach) ซึ่งคือการเปิดเสรีพร้อมกันทุกสาขาบริการ ยกเว้นเฉพาะแต่สาขาสาขาที่แต่ละประเทศขอสงวนสิทธิไว้ จึงเป็นการเปิดเสรีทันทีและให้สิทธิประโยชน์กับทุกประเทศสมาชิกและมีลักษณะครอบคลุมในทุกมิติ รวมถึงกลไกกรณีมีข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับรัฐ นอกจากนี้ยังมีการห้ามการกีดกันการลงทุนโดยการกำหนดเงื่อนไขการลงทุนในบางมิติ เช่น การกำหนดสัดส่วนผู้บริหารระหว่างเจ้าของประเทศกับต่างชาติ การกำหนดสัดส่วนคนทำงานว่าต้องเป็นคนของประเทศใด

ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 เป็นความตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกซึ่งเป็นการพัฒนามาจากแนวคิด

ASEAN+3/ASEAN+6 ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ของอาเซียนภายใต้พิมพ์เขียวของประชาคมอาเซียน (AEC Blueprint) ซึ่งมีที่มาจากแนวคิดที่ว่าด้วยความเป็นศูนย์กลางของอาเซียน (ASEAN Centrality) มีสมาชิกครอบคลุม 15 ประเทศ ได้แก่ อาเซียนทั้ง 10 ประเทศ และเพิ่มเติมญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ โดยความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคได้ลดหรือยกเลิกกฎระเบียบและมาตรการที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนของภาคบริการ หรือการลงทุนที่ไม่ใช่ภาคบริการ เช่น ขั้นตอนในการขอรับใบอนุญาต การตรวจสอบคุณสมบัติและคุณสมบัติของผู้ให้บริการ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความโปร่งใสและลดอุปสรรคต่อการลงทุน นักลงทุนไทยสามารถจัดตั้งกิจการและลงทุนในประเทศของสมาชิกได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคสัมพันธ์กับการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศ ในแง่ของการช่วยสร้างโอกาสให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยให้ได้รับการอำนวยความสะดวกทางการค้าการลงทุนในการเข้าไปลงทุนในประเทศภาคีหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ในสาขาที่ไทยมีศักยภาพ เช่น บริการด้านสุขภาพและสังคม บริการเกี่ยวกับการเดินทางและท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงร้านอาหารและบริการด้านความงาม สปา

ข้อตกลงยอมรับร่วมในเรื่องคุณสมบัติของนักวิชาชีพอาเซียน (Mutual Recognition Arrangements: MRAs) เป็นข้อตกลงเกี่ยวกับการแสวงหาจุดยอมรับร่วมกันเรื่องคุณสมบัติของผู้ทำงานด้านบริการโดยเฉพาะในกลุ่มที่เป็นนักวิชาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร สถาปนิก นักบัญชี โดยข้อตกลงนี้มีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) การอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพในประเทศสมาชิกอาเซียนและ 2) การแลกเปลี่ยนข้อมูลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในการสอนและฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อร่วมมือและเสริมสร้างความสามารถในหมู่สมาชิกอาเซียน และช่วยยกระดับมาตรฐานและการลดช่องว่างความแตกต่างของบุคลากร สำหรับคุณสมบัติที่ประเทศสมาชิกเจรจาเพื่อหาจุดตกลงยอมรับร่วมกัน คือ เรื่องการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นเงื่อนไขในการได้รับอนุญาตให้ทำงานในประเทศหนึ่ง ๆ จากวัตถุประสงค์หลักของข้อตกลงยอมรับร่วมในเรื่องคุณสมบัติของนักวิชาชีพอาเซียน คือ การช่วยให้นักวิชาชีพอาเซียนสามารถเข้าไปทำงานในประเทศอาเซียนอื่นได้สะดวกมากยิ่งขึ้น โดยสามารถยื่นคำขอใบอนุญาตโดยไม่ต้องตรวจสอบคุณสมบัติซ้ำ ทั้งนี้ผู้ประกอบการวิชาชีพยังต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องของประเทศที่เข้าไปทำงาน เช่น การสอบ การขึ้นทะเบียน การขอใบอนุญาตทำงาน เช่น

นาย ก เป็นวิศวกรไทย จบปริญญาตรีด้านวิศวกรรมศาสตร์ทำงานมาแล้ว 7 ปีและได้รับใบประกอบวิชาชีพวิศวกรรมในประเทศไทยแล้ว ตามข้อตกลงยอมรับร่วมในเรื่องคุณสมบัติของนักวิชาชีพอาเซียนเกี่ยวกับอาชีพวิศวกร นาย ก สามารถไปขอขึ้นทะเบียนเป็นวิศวกรวิชาชีพของอาเซียนได้เพื่อจะไปสมัครกับสภาวิศวกรของประเทศอาเซียนอื่นเพื่อเข้าทำงานเป็นวิศวกรต่างด้าว อย่างไรก็ตาม นาย ก จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศที่เข้าไปทำงาน เช่น หากนาย ก เข้าทำงานเป็นวิศวกรที่สิงคโปร์ ซึ่งประเทศสิงคโปร์กำหนดว่าต้องมีใบอนุญาตวิชาชีพวิศวกร ดังนั้น นาย ก จำเป็นต้องสอบใบอนุญาตดังกล่าวให้ได้ก่อน

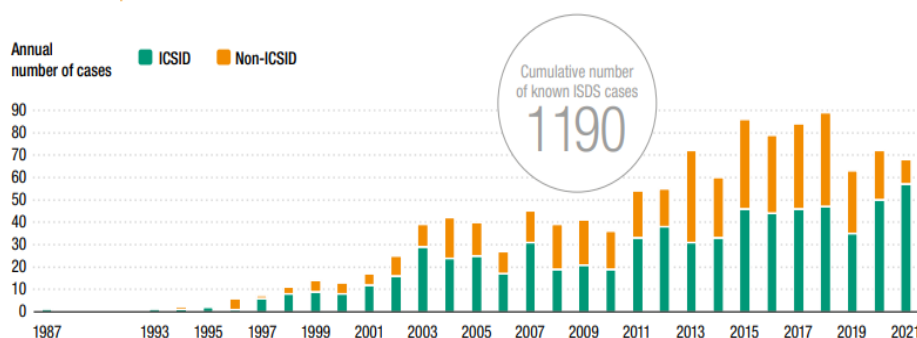
ข้อตกลงทวิภาคีที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ ความตกลงด้านการลงทุนระหว่างประเทศ (International Investment Agreement: IIA) อันประกอบไปด้วย

(1) ความตกลงเพื่อการส่งเสริมและการคุ้มครองการลงทุน (Agreement for the Promotion and Protection of Investment) หรือความตกลงทวิภาคีด้านการลงทุน (Bilateral Investment Treaty: BIT) กล่าวคือ สนธิสัญญาการลงทุนแบบทวิภาคี โดยรัฐผู้ส่งออกการลงทุนและรัฐผู้รับการลงทุนทำข้อตกลงระหว่างกันในด้านต่าง ๆ โดยเน้นในเรื่องของการคุ้มครองการลงทุน และการลดความเสี่ยงในการลงทุน

ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาทวิภาคีด้านการลงทุน (Bilateral Investment Treaty: BIT) กับประเทศต่าง ๆ รวมแล้ว 42 ฉบับ²⁵⁶ เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อังฤษ ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ราชรัฐลักเซมเบิร์ก สหพันธรัฐรัสเซีย แคนาดา สาธารณรัฐอาร์เจนตินา สหรัฐอเมริกา หลักการคุ้มครองการลงทุนในสนธิสัญญาแต่ละฉบับมักมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยเนื้อหาที่สำคัญจะอยู่ที่ขอบเขตการลงทุนประเภทการคุ้มครอง และวิธีการระงับข้อพิพาท เป็นการสร้างภาระผูกพันให้กับประเทศผู้รับการลงทุนให้ปฏิบัติต่อนักลงทุนต่างชาติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา และให้สิทธิแก่นักลงทุนต่างชาติเรียกร้องค่าชดเชยกับประเทศผู้รับการลงทุนหากมีการละเมิดข้อผูกพันที่ระบุไว้ในสนธิสัญญา

²⁵⁶ Investment Policy Hub, "International Investment Agreements Navigator: Thailand," [Online] Accessed: 7 May 2023. Available from: <https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/countries/207/thailand>

กลไกสำหรับการระงับข้อพิพาทที่มีผลผูกพันระหว่างนักลงทุนต่างชาติที่ได้รับการคุ้มครอง และประเทศผู้รับการลงทุน หากนักลงทุนเชื่อว่าประเทศผู้รับการลงทุนยังไม่ได้ปฏิบัติตามสนธิสัญญา ผู้ลงทุนอาจดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายเป็นตัวเงินกับประเทศผู้รับการลงทุนโดยใช้กลไกระงับข้อพิพาทของสนธิสัญญาโดยทั่วไปแล้วเกี่ยวข้องกับการใช้คณะอนุญาโตตุลาการอิสระ (Independent Arbitral Tribunal) มีข้อสังเกต คือ จำนวนข้อเรียกร้องของนักลงทุนต่างชาติภายใต้สนธิสัญญาการลงทุนมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นก่อนปี พ.ศ. 2562 โดยในปี พ.ศ. 2562 จำนวนข้อเรียกร้องของนักลงทุนต่างชาติภายใต้สนธิสัญญาการลงทุนลดลงจากปีก่อนหน้า โดยในปีพ.ศ. 2564 มีจำนวนข้อเรียกร้องของนักลงทุนต่างชาติภายใต้สนธิสัญญาการลงทุนเกิดขึ้นใหม่ประมาณ 68 ข้อเรียกร้องและมีข้อเรียกร้องรวมประมาณ 1,190 ข้อเรียกร้อง โดยเป็นข้อเรียกร้องของนักลงทุนภายใต้สนธิสัญญาการลงทุนต่อประเทศผู้รับการลงทุนประมาณ 130 ประเทศทั่วโลก ข้อเรียกร้องของนักลงทุนภายใต้สนธิสัญญาการลงทุนมักจะมีมูลค่าสูง โดยมูลค่าเฉลี่ยของการเรียกร้องโดยนักลงทุนต่างชาติมีมูลค่าประมาณ 113 ล้านดอลลาร์สหรัฐ²⁵⁷

รูปภาพ 10 แผนภูมิแสดงจำนวนข้อเรียกร้องของนักลงทุนต่างชาติภายใต้สนธิสัญญาการลงทุน

(2) ความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) ที่มีข้อบทเกี่ยวกับการลงทุน (Investment Chapter) ความตกลงการค้าเสรีนั้นเดิมมีขึ้นเพื่อให้สิทธิประโยชน์เกี่ยวกับการนำเข้าส่งออกสินค้าระหว่างประเทศภาคี แต่ภายหลังเริ่มมีการขยายขอบเขตความตกลงให้ครอบคลุมถึงเรื่องการลงทุนด้วย โดยข้อบทเกี่ยวกับการลงทุนในความตกลงการค้าเสรีกับความตกลงทวิภาคีด้านการลงทุนนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งคุ้มครองการลงทุนเหมือนกัน แต่บทบัญญัติในความตกลงการค้าเสรี

²⁵⁷ UNCTAD, World Investment Report 2022

ในเรื่องการลงทุนนั้นมีขอบเขตที่กว้างกว่าที่กำหนดในความตกลงทวิภาคีด้านการลงทุน เนื่องจากความตกลงทวิภาคีด้านการลงทุนมุ่งให้ความคุ้มครองการลงทุนที่เข้าไปอยู่ในประเทศของผู้รับการลงทุนแล้ว (Post-Establishment) แต่เนื้อหาของความตกลงการค้าเสรี ครอบคลุมทั้งในส่วนของ การเปิดเสรีการลงทุนในขั้นตอนการดำเนินการก่อนการจัดตั้งกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน (Pre-Establishment) และการลงทุนที่เข้าไปอยู่ในประเทศของผู้รับการลงทุนแล้ว (Post-Establishment) ตัวอย่างความตกลงการค้าเสรีที่ไทยเป็นภาคี เช่น ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (Agreement between the Kingdom of Thailand and Japan for an Economic Partnership: JTEPA) ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (Thailand-Australia Free Trade Agreement: TAFTA)

(3) อนุสัญญาภาษีซ้อน (Double Taxation Agreement: DTA) เป็นข้อตกลงระหว่างรัฐ เพื่อแก้ปัญหาภาษีซ้อนให้กับนักลงทุน ภาษีซ้อน คือ สภาพการที่รัฐเรียกเก็บภาษีจากเงินได้จำนวนเดียวกันมากกว่าหนึ่งครั้ง และสภาพการที่เงินได้จำนวนเดียวกันถูกใช้เป็นฐานในการคำนวณภาษีโดยรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ²⁵⁸ โดยมีลักษณะความซ้ำซ้อนทางภาษีปรากฏใน 2 รูปแบบ กล่าวคือ รูปแบบแรก ภาษีซ้อนเชิงเศรษฐกิจ (Economic Double Taxation) หมายถึง การที่เงินได้จำนวนเดียวกันถูกนำมาใช้เป็นฐานในการจัดเก็บภาษีโดยรัฐ ๆ หนึ่งมากกว่าหนึ่งครั้งอันเป็นการเรียกเก็บจากบุคคลสองคนหรือมากกว่านั้น เช่น กำไรของบริษัทถูกเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลครั้งหนึ่งและเมื่อนำกำไรไปเสียภาษีแล้วไปจ่ายเป็นเงินปันผลแก่บุคคลธรรมดา เช่น ผู้ถือหุ้น เงินปันผลจำนวนดังกล่าวก็จะถูกเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอีกครั้งหนึ่ง²⁵⁹ และรูปแบบที่ 2 คือ ภาษีซ้อนเชิงอำนาจรัฐ (Jurisdiction Double Taxation) หมายถึง กรณีที่เงินได้จำนวนเดียวกันถูกนำมาใช้เป็นฐานในการจัดเก็บภาษีจากบุคคลคนเดียวกันโดยรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ ซึ่งภาษีซ้อนเชิงอำนาจรัฐเป็นความซ้ำซ้อนที่เกี่ยวข้องกับ อนุสัญญาภาษีซ้อน²⁶⁰ ในส่วนของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ภาษีซ้อนที่ต้องพิจารณา คือ ภาษีซ้อนเชิงอำนาจรัฐ

²⁵⁸ รมณ (เศรษฐพิบูลย์) แก้วสถิตย์, คำอธิบายภาษีเงินได้ระหว่างประเทศและหลักการทั่วไปของอนุสัญญาภาษีซ้อน (ฉบับอ่านเข้าใจง่าย) พิมพ์ครั้งที่ 5 (บริษัท ขวนพิมพ์ 50 จำกัด, 2011), หน้า.303

²⁵⁹ Ibid.

²⁶⁰ Ibid.

ภายใต้ประมวลรัษฎากร มาตรา 47 ทวิ²⁶¹ ประเทศไทยได้ทำการแก้ไขภาษีซ้อนเชิงเศรษฐกิจ โดยวิธีการให้เครดิตภาษีเงินปันผลเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องของภาษีซ้อน ในขณะที่ภาษีซ้อนเชิงอำนาจรัฐ ประเทศไทยไม่สามารถออกกฎหมายภายในมาแก้ไขได้อย่างภาษีซ้อนเชิงเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับทั้งประเทศผู้ลงทุนและผู้รับการลงทุน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ข้อตกลงระหว่างประเทศ ในรูปแบบของอนุสัญญาภาษีซ้อนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว²⁶² ทั้งนี้อนุสัญญาภาษีซ้อนแต่ละฉบับจะประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ส่วน กล่าวคือ

ส่วนที่ 1 : ขอบข่ายของอนุสัญญาภาษีซ้อน อนุสัญญาภาษีซ้อนทุกฉบับจะกำหนดไว้ว่า “ใช้บังคับกับผู้มีถิ่นที่อยู่ในรัฐคู่สัญญาเท่านั้น” ผู้อื่นจะมาใช้ประโยชน์จากคู่สัญญาไม่ได้ สำหรับประเทศไทยผู้ที่ถือว่ามีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย คือ บุคคลธรรมดาที่อยู่ในประเทศไทยเกินกว่า 180 วัน ในปีภาษีหนึ่งโดยไม่คำนึงว่ามีสัญชาติใด และรวมทั้งนิติบุคคลที่จดทะเบียนก่อตั้งตามกฎหมายไทยก็จะได้รับประโยชน์จากอนุสัญญานี้ด้วย นอกจากนี้อนุสัญญาภาษีซ้อน “ครอบคลุมเฉพาะภาษีเงินได้” ในส่วนภาษีอื่น ๆ เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะไม่อยู่ภายใต้อนุสัญญานี้แต่อย่างใด *ส่วนที่ 2 : เงินได้ประเภทต่าง ๆ* อนุสัญญาภาษีซ้อนจะเป็นตัวกำหนดว่า เงินได้ประเภทใดที่รัฐแหล่งเงินได้หรือรัฐถิ่นที่อยู่ของผู้รับเงินได้จะได้รับสิทธิในการเก็บภาษี (Taxing Right) ผู้รับเงินก็ต้องเสียภาษีตามกฎหมายภายในของรัฐนั้น และหากอนุสัญญากำหนดเพดานภาษีไว้ รัฐที่ได้สิทธิในการจัดเก็บภาษีย่อมสามารถจัดเก็บภาษีได้ไม่เกินเพดานตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ เท่านั้น²⁶³ *ส่วนที่ 3 : การขจัดภาษีซ้อน* ในอนุสัญญาฯ แต่ละฉบับจะกำหนดวิธีขจัดภาษีซ้อนไว้ต่างกัน ได้แก่วิธียกเว้น (Exemption Method) คือ รัฐถิ่นที่อยู่ของผู้มีเงินได้ยอมยกเว้นภาษีโดยไม่ต้องนำเงินได้ที่เสียไปแล้วในรัฐแหล่งเงินได้มาคำนวณภาษีในรัฐถิ่นที่อยู่ซ้ำอีก หรือวิธีเครดิตภาษี (Credit Method) คือ รัฐถิ่นที่อยู่ของผู้มีเงินได้ยังคงมีสิทธินำเงินได้มารวมคำนวณภาษีแต่จะต้องยอมให้ภาษีที่เสียไว้ในรัฐแหล่ง

²⁶¹ **ประมวลรัษฎากร มาตรา 47 ทวิ** บัญญัติว่า “ให้ผู้มีเงินได้ตามมาตรา 40 (4)(ข) ซึ่งได้รับจากบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยได้รับเครดิตในการคำนวณภาษี โดยให้นำอัตราภาษีเงินได้ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้น ต้องเสียหารด้วยผลต่างของหนึ่งร้อยลบด้วยอัตราภาษีเงินได้ดังกล่าวนั้น ได้ผลลัพธ์เท่าใดให้คูณด้วยจำนวนเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งของกำไรที่ได้รับผลลัพธ์ที่ได้เป็นเครดิตในการคำนวณภาษี ในกรณีที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลผู้จ่ายเงินได้ประกอบกิจการที่ต้องเสียภาษีเงินได้หลายอัตรา ผู้จ่ายเงินได้ต้องระบุในหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่าย ให้ชัดเจนว่าเงินได้ที่จ่ายนั้นจำนวนใดได้มาจากกิจการที่ต้องเสียภาษีเงินได้ในอัตราใด”

²⁶² ธนภณ (เพริศพิบูลย์) แก้วสกลิตย์, คำอธิบายภาษีเงินได้ระหว่างประเทศและหลักการทั่วไปของอนุสัญญาภาษีซ้อน (ฉบับอ่านเข้าใจง่าย) หน้า.309

²⁶³ Ibid. หน้า. 310

เงินได้มาเครดิตหักออกจากภาษีในรัฐถิ่นที่อยู่ได้ ทั้งนี้ วิธีการขจัดภาษีซ้อนในอีกรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับนักลงทุนไทยที่ไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ คือ “วิธีเครดิตภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุน (Tax Sparing Credit)”²⁶⁴ ซึ่งวิธีนี้จะนำมาใช้เมื่อผู้เสียภาษีเป็นบุคคลผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยได้รับการยกเว้นภาษีในประเทศคู่สัญญาตามบทบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนของประเทศคู่สัญญา ทั้งนี้ หากนักลงทุนต้องการได้รับสิทธิโดยวิธีเครดิตเพื่อส่งเสริมการลงทุน นักลงทุนต้องเตรียมเอกสารที่แสดงถึงรายละเอียดแห่งสิทธิที่ได้รับการยกเว้นภาษี เช่น บัตรส่งเสริมการลงทุน เอกสารที่จัดทำโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีอากรภายใต้สัญญาว่าด้วยการเก็บภาษีซ้อนของประเทศคู่สัญญาโดยตรง²⁶⁵ ที่แสดงถึงจำนวนภาษีเงินได้ซึ่งควรจะได้ชำระภายใต้กฎหมายของประเทศคู่สัญญาในรอบระยะเวลาบัญชีหรือปีภาษีที่เกี่ยวข้อง เพื่อมายกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลในประเทศไทยในรอบระยะเวลาบัญชีดังกล่าว ตัวอย่างประเทศที่ไทยสามารถใช้สิทธิทางภาษีโดยวิธีเครดิตเพื่อส่งเสริมการลงทุน เช่น ประเทศเวียดนาม ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน *ส่วนที่ 4 : บททั่วไป* เป็นบทบัญญัติเรื่องการตีความและแนวปฏิบัติ เช่น การกำหนดนิยามต่าง ๆ รวมทั้งบทบัญญัติด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างรัฐคู่สัญญา

จากโครงสร้างของอนุสัญญาภาษีซ้อนแสดงให้เห็นถึงสิทธิประโยชน์ทางภาษีของนักลงทุนไทยในการไปดำเนินกิจการหรือจัดตั้งธุรกิจต่างประเทศในประเทศไทยเป็นคู่สัญญาด้วย จึงถือได้ว่าอนุสัญญาภาษีซ้อนเป็นกฎหมายที่ส่งเสริมนักลงทุนไทยให้ไปดำเนินธุรกิจในประเทศ และเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการตัดสินใจในการลงทุนในต่างประเทศ

จากที่ได้ทราบถึงตัวอย่างความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีว่ามีหลายฉบับทั้งในระดับหุภาคี ภูมิภาค และทวีภาคี ทั้งความตกลงในลักษณะที่เป็นข้อตกลงเปิดเสรีการค้าบริการ ความตกลงการค้าเสรีที่มีข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน และข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยเฉพาะ ส่วนต่อไปจะเป็นหลักการสำคัญในความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ซึ่งการทราบถึงหลักการสำคัญในความตกลงระหว่างประเทศ

²⁶⁴ กรมสรรพากร, "คู่มือการยกเว้นภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรแก่บุคคลตามสัญญาว่าด้วยการเว้นการเก็บภาษีซ้อน," (กรมสรรพากร, 2556). หน้า 56-57

²⁶⁵ Ibid.

ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศนั้นจะสามารถนำไปวิเคราะห์ต่อไปว่า “การเป็นภาคีในข้อตกลงระหว่างประเทศสามารถลดปัญหาและอุปสรรคแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศได้อย่างไร”

3.5.3 หลักการสำคัญในความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยแม้มีพื้นฐานจากหลักการเปิดเสรี (Liberalization) แต่ความตกลงแต่ละฉบับย่อมมีระดับการเปิดเสรีที่แตกต่างกันออกไปแล้วแต่การเจรจาของประเทศภาคี อย่างไรก็ตามความตกลงแต่ละฉบับอาจมีความคล้ายคลึงกันในส่วนของหลักการที่เป็นข้อผูกพัน เช่น ข้อตกลงการลงทุนระหว่างประเทศ มักประกอบด้วยข้อตกลง เช่น หลักการไม่เลือกปฏิบัติ : หลักการปฏิบัติอย่างชาติ หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง, การจัดตั้ง, การระงับข้อพิพาทที่เปิดและไม่เปิดเสรี, มาตรฐานการปฏิบัติขั้นต่ำตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศต่อชาวต่างชาติและหลักการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียม, การโอนเงินแบบเสรี, ข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินการ, การโอนกิจการของผู้ลงทุนมาเป็นของรัฐบาล, การระงับข้อพิพาท: ระหว่างรัฐกับรัฐ และระหว่างรัฐกับนักลงทุน, ความโปร่งใส²⁶⁶

ในส่วนหลักการสำคัญในความตกลงระหว่างประเทศนี้ ผู้เขียนได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาเฉพาะหลักการสำคัญในความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่เกิดจากประเทศผู้รับการลงทุน จากการศึกษาในบทที่ 2 มีปัญหาและอุปสรรค 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจจากกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน และประการที่สอง ปัญหาและอุปสรรคจากการส่งเงินไปลงทุนและส่งเงินกลับมายังประเทศไทย ในหัวข้อนี้จึงจะกล่าวถึงเฉพาะหลักการสำคัญในความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว ได้แก่ หลักการยอมรับการลงทุนและการจัดตั้ง (Admission and

²⁶⁶Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC) Committee on Trade and Investment, *Handbook on Obligations in International Investment Treaties* (Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC), 2017),p 12

Establishment) การเข้าสู่ตลาด (Market Access) หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) ข้อจำกัดเงื่อนไขการลงทุน (Performance Requirement Prohibitions) การรับประกันการโอนเงินที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนอย่างเสรี (Guarantee of Free Transfer of Funds Related to Investments) โดยแต่ละหลักการมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.5.3.1 หลักการยอมรับการลงทุนและการจัดตั้ง (Admission and Establishment)

การให้คนต่างชาติเข้ามาลงทุนในต่างประเทศนั้นจะส่งผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยและเขตอำนาจการบังคับใช้กฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุน รัฐผู้รับการลงทุนจึงมีสิทธิในการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับหลักการยอมรับการลงทุนและการจัดตั้ง (Admission and Establishment) เพื่อมาควบคุมการลงทุนจากต่างประเทศ เช่น กฎเกณฑ์ที่จะห้ามการลงทุนจากต่างประเทศทุกชนิด การจำกัดจำนวนบริษัทต่างชาติที่รับเข้ามาลงทุนในส่วนของอุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่ง การกำหนดรูปแบบการยอมรับการลงทุนโดยเฉพาะ เพื่อที่จะปกป้องผลกระทบต่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจของชาติ ความปลอดภัยแห่งชาติ ศีลธรรมอันดีของประชาชน ในกรณีที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยต้องการไปลงทุนในต่างประเทศและรัฐผู้รับการลงทุนได้มีกฎเกณฑ์ควบคุมการยอมรับการลงทุนและการจัดตั้งที่เข้มงวด ย่อมส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประสบปัญหาและอุปสรรคในการได้รับการยอมรับให้ไปลงทุนหรือจัดตั้งกิจการในรัฐผู้รับการลงทุนนั้น อย่างไรก็ตาม จากความต้องการเข้าสู่ตลาด (Market Access) และแนวคิดการเปิดเสรีทำให้ผ่อนคลายกฎเกณฑ์เกี่ยวข้องกับการเข้าและการจัดตั้งธุรกิจต่างชาติในประเทศผู้รับการลงทุนให้มีความผ่อนคลายลงและให้มีความเป็นเสรีมากขึ้น (Liberalization)²⁶⁷ หลักการนี้จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การลงทุนรวมถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยได้รับประโยชน์และการคุ้มครองตามบทบัญญัติของสนธิสัญญาหรือความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนภายในดินแดนของรัฐผู้รับการลงทุนที่เป็นภาคีของสนธิสัญญานั้น

²⁶⁷ United Nations Conference on Trade and Development, "Admission and Establishment," *UNCTAD Series on issue in international investment agreements*.pp 7-14

เหตุผลของการกำหนดให้มีการยอมรับการลงทุนก่อนที่จะให้ประโยชน์และการคุ้มครองการลงทุนตามสนธิสัญญานั้น เนื่องจากหลักฐานพื้นฐานที่ว่าการลงทุนใด ๆ ที่จะได้รับประโยชน์ และการคุ้มครองตามสนธิสัญญาควรจะเป็นการลงทุนที่เป็นประโยชน์ร่วมกันระหว่างรัฐผู้ส่งออกการลงทุนและรัฐผู้รับการลงทุน โดยทั่วไปแล้วสนธิสัญญาเกี่ยวกับการลงทุนจะเขียนไว้กว้าง ๆ เพื่อให้รัฐผู้รับการลงทุนกำหนดวิธีการและหลักเกณฑ์ในการยอมรับการลงทุน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการเข้าและการจัดตั้งธุรกิจต่างชาติในประเทศผู้รับการลงทุน (Entry and Establishment) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5²⁶⁸ รูปแบบที่สำคัญ ที่ประเทศผู้รับการลงทุนจะเลือกกำหนด ดังต่อไปนี้

1. The “Investment Control” Mode คือ การควบคุมการเข้ามาลงทุนและการจัดตั้งธุรกิจ (Entry and Establishment) โดยประเทศผู้รับการลงทุน ทั้งนี้การคัดกรองและข้อจำกัดในการเข้ามาลงทุนของต่างชาติย่อมแตกต่างกันตามอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ประเทศผู้รับการลงทุนอาจต้องการปกป้องอุตสาหกรรมและผู้ผลิตในประเทศที่ยังไม่แข็งแกร่งพอที่จะแข่งขันได้กับบริษัทต่างประเทศ ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวจะถูกทำให้ผ่อนคลายลงได้ ก็ต่อเมื่ออุตสาหกรรมและผู้ผลิตในประเทศสามารถแข่งขันได้กับนักลงทุนต่างชาติ

ตัวอย่างรูปแบบการควบคุมการเข้ามาลงทุนและการจัดตั้งธุรกิจ ได้แก่ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 มาตรา 8²⁶⁹ ห้ามไม่ให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจประเภทต่าง ๆ ตัวอย่างธุรกิจที่ไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบกิจการด้วยเหตุผลพิเศษ เช่น การทำกิจการหนังสือพิมพ์ การทำกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ การค้าที่ดิน ห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่เกี่ยวกับความ

²⁶⁸ Ibid. p.16-17

²⁶⁹ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 มาตรา 8 “ภายใต้บังคับมาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 10 และมาตรา 12

(1) ห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่ไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบกิจการ ด้วยเหตุผลพิเศษตามที่กำหนดไว้ในบัญชีหนึ่ง

(2) ห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่เกี่ยวกับความปลอดภัยหรือความมั่นคงของ ประเทศธุรกิจที่มีผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือธุรกิจที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดไว้ในบัญชีสอง เว้นแต่จะได้รับ อนุญาตจากรัฐมนตรีโดยการอนุมัติของคณะรัฐมนตรี

(3) ห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่คนไทยยังไม่มีความพร้อมที่จะแข่งขันใน การประกอบกิจการกับคนต่างด้าว ตามที่กำหนดไว้ในบัญชีสาม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีโดย ความเห็นชอบของคณะกรรมการ”

ปลอดภัยหรือความมั่นคงของประเทศ ห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่คนไทยยังไม่มี ความพร้อมที่แข่งขันในการประกอบกิจการกับคนต่างด้าว เช่น การทำกิจการบริการทาง บัญชี กฎหมาย สถาปัตยกรรม วิศวกรรม อย่างไรก็ตาม มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัตินี้ อยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 10²⁷⁰ โดยในบัญญัตินี้ได้บัญญัติข้อยกเว้นเอาไว้ว่า **คนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจดังที่ได้กล่าวไปได้โดยได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยเป็นการ เฉพาะกาลและโดยสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือมีความผูกพันตาม พันธกรณี ก็ให้สามารถประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ตามที่สนธิสัญญาหรือพันธกรณีนั้น** ซึ่งอาจรวมถึงการให้สิทธิคนไทยและวิสาหกิจของคนไทยเข้าไปประกอบธุรกิจในประเทศ สัญชาติของคนต่างด้าวนั้นเป็นการต่างตอบแทนด้วย จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้กำหนดหลักการยอมรับการลงทุนและการจัดตั้ง (Admission and Establishment) เพื่อใช้ควบคุมการลงทุนจากต่างประเทศ โดยการประเทศไทยได้ กำหนดประเภทธุรกิจที่คนต่างด้าวไม่สามารถประกอบได้ แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทย ก็ได้มีการผ่อนปรนหลักเกณฑ์นี้โดยการให้อำนาจรัฐบาลในการอนุญาตคนต่างด้าว สามารถประกอบธุรกิจต้องห้ามได้ และโดยการให้เงินลงทุนในชาติที่ประเทศไทยเป็น ภาคีในสนธิสัญญาหรือพันธกรณีใดกรณีหนึ่งซึ่งอนุญาตให้คนต่างด้าวสามารถมา ประกอบธุรกิจดังกล่าวในประเทศไทยได้ ซึ่งเป็นการผ่อนปรนเพื่อที่นักลงทุนชาวไทยก็ จะได้สามารถไปประกอบธุรกิจประเภทนี้ในประเทศภาคีได้เช่นกันเป็นการต่างตอบแทน

2. The “Selective Liberalization” Mode คือ การให้สิทธิแก่ธุรกิจบางประเภทที่ กำหนดโดยประเทศผู้รับการลงทุน (Positive List)

ตัวอย่างรูปแบบการให้สิทธิแก่ธุรกิจบางประเภทที่กำหนด เช่น ความตกลงทั่วไปว่าด้วย การค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ในข้อที่ 16 ที่ว่า “ในส่วนที่เกี่ยวกับการเข้าสู่ตลาด สมาชิกจะให้การปฏิบัติแก่การบริการและผู้ให้บริการ

²⁷⁰ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 มาตรา 10 “บทบัญญัติมาตรา 5 มาตรา 8 มาตรา 15 มาตรา 17 และมาตรา 18 ไม่ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้โดยได้รับอนุญาตจากรัฐบาล แห่งราชอาณาจักรไทยเป็นการเฉพาะกาล

คนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้โดยสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือมีความผูกพันตาม พันธกรณีให้ได้รับยกเว้นจากการบังคับใช้บทบัญญัติแห่งมาตรา ต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง และให้เป็นไปตามบทบัญญัติและ เงื่อนไขของสนธิสัญญานั้น ซึ่ง อาจรวมถึงการให้สิทธิคนไทยและวิสาหกิจของคนไทยเข้าไปประกอบธุรกิจในประเทศสัญชาติของคน ต่างด้าวนั้นเป็นการต่างตอบแทนด้วย”

ของสมาชิกอื่นใด ซึ่งเป็นการอนุเคราะห์ไม่ด้อยไปกว่าที่ได้เสนอไว้ภายใต้ข้อกำหนด
ข้อจำกัด และเงื่อนไขที่ตกลงและระบุไว้ในตารางข้อผูกพันของตนสิทธิในการจัดตั้งจะมี
ต่อขึ้นเมื่อประเทศสมาชิกให้ข้อผูกพันเฉพาะในเรื่องการเข้าสู่ตลาด” (A right of
establishment exists where a member of GATS makes specific
commitments on market access under Article XVI)

3. The “Regional Industrialization Program” Mode คือ การให้สิทธิเข้ามาลงทุนและ
การจัดตั้งธุรกิจเต็มที่โดยใช้หลักปฏิบัติอย่างชาติแก่นักลงทุนของประเทศสมาชิก
โครงการหรือองค์กรบูรณาการทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคเท่านั้น เพื่อวัตถุประสงค์มุ่ง
ส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในภูมิภาคโดยอาจกำหนดเป็นการลงทุนใน
อุตสาหกรรมเป้าหมายที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจภายในภูมิภาค
ตัวอย่างการให้สิทธิเข้ามาลงทุนและการจัดตั้งธุรกิจเต็มที่โดยใช้หลักปฏิบัติอย่างชาติแก่นัก
ลงทุนของประเทศสมาชิกองค์กรบูรณาการทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ประชาคม
อาเซียนซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกของประชาคมอาเซียนซึ่งใช้หลักการเข้าและ
การจัดตั้งธุรกิจต่างชาติในประเทศผู้รับการลงทุนในรูปแบบนี้ ภายใต้กรอบความตกลงว่า
ด้วยการส่งเสริมความร่วมมือเศรษฐกิจอาเซียน (Framework Agreement on
Enhancing ASEAN Economic Cooperation) เป็นความร่วมมือกันในการค้า
ด้านอุตสาหกรรม เหมืองแร่และพลังงาน ด้านการเงินการธนาคาร ด้านอาหาร
เกษตรกรรมและป่าไม้ ในข้อ 6²⁷¹ เรื่องการมีส่วนร่วมภาคเอกชน ในพันธกรณีได้กล่าวให้
ประเทศสมาชิกส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่าง
ภาคเอกชน และจะมีการพิจารณานโยบายที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานภายใน
อาเซียน รวมถึงการลงทุนในอาเซียนและกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ เห็นได้ว่าพันธกรณี
ตามกรอบความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือเศรษฐกิจอาเซียนนั้นทำให้รัฐที่เป็น

²⁷¹ Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation Article 6: Private Sector Participation
“Member States recognize the complementarity of trade and investment opportunities, and therefore encourage,
among others, cooperation and exchanges among the ASEAN private sectors and between ASEAN and non-ASEAN
private sectors, and the consideration of appropriate policies aimed at promoting greater intra-ASEAN and extra-
ASEAN investments and other economic activities.”

สมาชิกประชาคมอาเซียนต้องมีหลักการยอมรับการลงทุนและการจัดตั้งที่ส่งเสริมการดำเนินงานของภาคเอกชนในอาเซียน

ตัวอย่างอีกประการของการให้สิทธิเข้ามาลงทุนและการจัดตั้งธุรกิจเต็มที่โดยใช้หลักปฏิบัติอย่างชาติแก่นักลงทุนของประเทศสมาชิกองค์การบูรณาการทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค คือ ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Cooperation Scheme: AICO) เป็นโครงการที่มุ่งเน้นความร่วมมือกันทางด้านกิจกรรมอุตสาหกรรมที่ฐานการผลิตในประเทศสมาชิกอาเซียน โดยในข้อ 3²⁷² ได้กำหนดหลักเกณฑ์การที่บริษัทจะได้รับสิทธิประโยชน์จากโครงการบริษัทจะต้องมีการดำเนินการอยู่ในประเทศสมาชิกอาเซียน และมีสัดส่วนความเป็นเจ้าของสัญชาติประเทศสมาชิกอาเซียน โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมอาเซียน เป็นโครงการที่สนับสนุนให้มีการลงทุนในด้านอุตสาหกรรมในประเทศสมาชิกอาเซียนโดยมีการจูงใจโดยการให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี ตามข้อ 5²⁷³ ส่งผลให้อุตสาหกรรมของอาเซียนมีประสิทธิภาพในการแข่งขัน²⁷⁴

²⁷² **Basic Agreement on the ASEAN Industrial Cooperation Scheme Article 3 Eligibility Criteria** “1. Companies wishing to benefit from the privileges of the AICO Scheme shall fulfill the following criteria: a. be incorporated and operating in an ASEAN Member Country; b. have a minimum of 30% national equity. The equity condition may be waived after consultation by the Participating Countries in cases where the proposing companies meet the other criteria of this Article; and c. undertake resource sharing, industrial complementation or industrial cooperation activities. 2. Each Participating Company of an AICO Arrangement must submit documentary evidence on resource sharing, industrial complementation or industrial cooperation activities such as joint ventures, joint manufacturing, technology transfer, training, licensing, consolidated purchasing and procurement, management service, sales and marketing agreement or other areas of cooperation.”

²⁷³ **Basic Agreement on the ASEAN Industrial Cooperation Scheme Article 5 Privileges** “1. A Participating Company shall be entitled to the following privileges under the AICO Scheme: a. approved AICO Products traded between Participating Companies shall enjoy preferential tariff rates of 0%-5%, the actual rate of which shall be determined by each Participating Country. The preferential tariff shall cease when the tariff rate of the product reaches the final CEPT rate; b. local content accreditation shall be accorded, where applicable, to products manufactured by Participating Companies; and c. non-tariff incentives offered by the respective National Authorities. The granting of these incentives shall be based on the fulfillment of the requirements of the respective Participating Country. 2. ASEAN Member Countries may subsequently introduce additional tariff and non-tariff incentives under this Agreement.”

²⁷⁴ สมชาย หาญหิรัญ, "ผลกระทบของความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียนต่ออุตสาหกรรมไทย," วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีที่ 28 ฉบับที่ 3, กรกฎาคม-กันยายน 2551 (2551).

4. The “Mutual National Treatment” Model คือ การให้สิทธิเข้ามาลงทุนและการจัดตั้งธุรกิจสำหรับทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลอย่างเต็มที่อยู่คนชาติ โดยใช้หลักปฏิบัติอย่างชาติแก่นักลงทุนต่างชาติ โดยรูปแบบนี้จะไม่ได้อำกัดหลักการปฏิบัติอย่างชาติที่เกี่ยวกับการลงทุนในอุตสาหกรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง
- ตัวอย่างการให้สิทธิเข้ามาลงทุนและการจัดตั้งธุรกิจสำหรับทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลอย่างเต็มที่อยู่คนชาติ ภายใต้กรอบความตกลงในเขตการลงทุนอาเซียน (Framework Agreement on the ASEAN Investment Area: AIA) มาตรา 4(b)²⁷⁵ ได้วางหลักถึงลักษณะของเขตการลงทุนอาเซียนไว้ว่า หลักการปฏิบัติอย่างคนชาติจะขยายไปยังนักลงทุนอาเซียนภายในปี 2010 และขยายไปยังนักลงทุนทุกคนภายในปี 2020 จากข้อบทนี้ทำให้เห็นว่าเขตการลงทุนอาเซียนได้มีการทำข้อผูกพันให้รัฐสมาชิกต้องปฏิบัติต่อนักลงทุนในประเทศสมาชิกอย่างคนชาติของตน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันกรอบความตกลงในเขตการลงทุนอาเซียน (Framework Agreement on the ASEAN Investment Area: AIA) ไม่มีผลบังคับใช้อีกต่อไป โดยได้ถูกพัฒนาเป็นความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement : ACIA) ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อปีพ.ศ. 2555 อันเป็นเครื่องมือหลักที่ทำให้เกิดการเปิดเสรีด้านการลงทุน การอำนวยความสะดวก ความโปร่งใส และสนับสนุนให้มีการลงทุนที่เกิดการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรมอย่างเสรีในอาเซียน
5. The “Combined National Treatment / Most-Favored-Nation Treatment” (NT/MFN) Mode คือ การให้สิทธินักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนและการจัดตั้งธุรกิจเต็มที่หลักปฏิบัติอย่างชาติหรือหลักปฏิบัติอย่างคนชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง โดยใช้หลักการที่ให้สิทธิที่ดีกว่าแก่นักลงทุน ทั้งนี้ยกเว้นธุรกิจที่สงวนไว้ (Negative List) โดยรูปแบบนี้เป็นแนวทางที่สนับสนุนหลักการเปิดเสรีเนื่องจากการลดการควบคุมการเข้ามาลงทุนและการจัดตั้งธุรกิจ

²⁷⁵ Framework Agreement on the ASEAN Investment Area Article 4 Features “The AIA shall be an area where:
(b) national treatment is extended to ASEAN investors by 2010 and to all investors by 2020, subject to the exception provided for under this Agreement”

ยกตัวอย่างการให้สิทธินักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนและการจัดตั้งธุรกิจเต็มทีหลักปฏิบัติอย่างชาติหรือหลักปฏิบัติอย่างคนชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง ภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North America Free Trade Agreement: NAFTA) ในมาตรา 1102²⁷⁶ ความตกลงได้มีความตกลงเรื่องการปฏิบัติอย่างคนชาติแก่นักลงทุนและการลงทุนของรัฐภาคี รวมทั้งเรื่องการจัดตั้ง การเข้าซื้อกิจการ การขยายกิจการ การจัดการ และในมาตรา 1103²⁷⁷ มีการวางหลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่งไม่เพียงแค่อำนาจแต่รวมถึงการปฏิบัติต่อรัฐที่ไม่ได้เป็นภาคีด้วย

จากการพิจารณาข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง พบว่าในปัจจุบันรูปแบบที่หนึ่งคือ “รูปแบบการควบคุมการลงทุน” ถูกนำมาใช้โดยประเทศต่าง ๆ อย่างแพร่หลายที่สุด ตัวอย่างของข้อตกลงในความตกลงทวิภาคีด้านการลงทุนและข้อตกลงระดับภูมิภาคที่สร้างขึ้นตามแนวทางนี้ เช่น การกำหนดให้มีการเสนอโครงการลงทุนต่อรัฐบาลของรัฐผู้รับการลงทุนเพื่อพิจารณาก่อน

²⁷⁶ **North America Free Trade Agreement Article 1102** “1. Each Party shall accord to investors of another Party treatment no less favorable than that it accords, in like circumstances, to its own investors with respect to the establishment, acquisition, expansion, management, conduct, operation, and sale or other disposition of investments.

2. Each Party shall accord to investments of investors of another Party treatment no less favorable than that it accords, in like circumstances, to investments of its own investors with respect to the establishment, acquisition, expansion, management, conduct, operation, and sale or other disposition of investments.

3. The treatment accorded by a Party under paragraphs 1 and 2 means, with respect to a state or province, treatment no less favorable than the most favorable treatment accorded, in like circumstances, by that state or province to investors, and to investments of investors, of the Party of which it forms a part.

4. For greater certainty, no Party may:

(a) impose on an investor of another Party a requirement that a minimum level of equity in an enterprise in the territory of the Party be held by its nationals, other than nominal qualifying shares for directors or incorporators of corporations; or

(b) require an investor of another Party, by reason of its nationality, to sell or otherwise dispose of an investment in the territory of the Party.”

²⁷⁷ **North America Free Trade Agreement Article 1103** “1. Each Party shall accord to investors of another Party treatment no less favorable than that it accords, in like circumstances, to investors of any other Party or of a non-Party with respect to the establishment, acquisition, expansion, management, conduct, operation, and sale or other disposition of investments. 2. Each Party shall accord to investments of investors of another Party treatment no less favorable than that it accords, in like circumstances, to investments of investors of any other Party or of a non-Party with respect to the establishment, acquisition, expansion, management, conduct, operation, and sale or other disposition of investments.”

(Screening and Approval Procedures) ในกรณีที่แตกต่างกันจะได้มาซึ่งสัดส่วนความเป็นเจ้าของมากกว่าร้อยละ 49 ของธุรกิจที่มีอยู่ในเม็กซิโก²⁷⁸ หรือกำหนดให้การลงทุนที่จะได้รับประโยชน์และการคุ้มครองตามสนธิสัญญาต้องเป็นการลงทุนที่ได้จดทะเบียนไว้กับรัฐ หรือกำหนดให้ต้องมีหนังสือรับรองก่อนเพื่อเปิดโอกาสให้รัฐผู้รับการลงทุนได้ตรวจสอบถึงประโยชน์ร่วมกันที่ประเทศจึงจะได้รับ²⁷⁹

หลักการยอมรับการลงทุน อาจถูกบัญญัติไว้ในสนธิสัญญาเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศ เพื่อให้การลงทุนระหว่างประเทศที่จะได้รับประโยชน์และการคุ้มครองเป็นการลงทุนที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศผู้รับการลงทุน เช่น ต้องเป็นการลงทุนสำคัญและช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ หรือเป็นการลงทุนที่ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ตัวอย่างเช่น ความตกลงทวิภาคีด้านการลงทุนระหว่างสหราชอาณาจักรและสิงคโปร์ (The U.K.–Singapore BIT) ซึ่งบังคับใช้ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 ข้อ 3 กำหนดว่า ข้อกำหนดของข้อตกลงนี้จะครอบคลุมถึงการลงทุนซึ่งได้รับการอนุมัติเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นการเฉพาะจากภาคีคู่สัญญาในดินแดนที่มีการลงทุนเท่านั้น²⁸⁰ และ ความตกลงทวิภาคีด้านการลงทุนระหว่างสหราชอาณาจักรและไทย (The U.K.–Thailand BIT) (ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2521 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2522) ข้อ 3 กำหนดว่า ประโยชน์ของข้อตกลงนี้จะใช้เฉพาะในกรณีที่เป็นการลงทุนโดยคนชาติและบริษัทของภาคีคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งในดินแดนของภาคีคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งได้รับการอนุมัติเป็นลายลักษณ์อักษรโดยเฉพาะจากหน่วยงานผู้มีอำนาจของภาคีคู่สัญญาภายหลัง ทั้งนี้การอนุมัติเกี่ยวกับการลงทุนใด ๆ ภาคีคู่สัญญาที่อนุมัติจะต้องมีอิสระที่จะวางเงื่อนไขที่เหมาะสม²⁸¹ ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่าความตกลงทวิภาคีด้านการลงทุนของสหราชอาณาจักรกับอียิปต์ และ

²⁷⁸ OECD, "VII. Foreign Direct Investment Restrictions in Oecd Countries," [Online] Accessed: 2 June 2023. Available from: <https://www.oecd.org/economy/reform/2956455.pdf>

²⁷⁹ "Standards of Investment Protection," ed. August Reinisch (Oxford University Press, 2008). pp 9-28

²⁸⁰ **Article 3 of the U.K.–Singapore BIT, July 22, 1975 (in force July 22, 1975)** "The provisions of this Agreement shall only extend to investments, whether made before or after the coming into force of this Agreement, which are specifically approved in writing by the Contracting Party in whose territory the investments have been made or will be made."

²⁸¹ **Article 3 of the U.K.–Thailand BIT (dated 28 November 1978, in force on 11 August 1979)** "The benefits of this Agreement shall apply only in cases where the investment of capital by the nationals and companies of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party has been specifically approved in writing by

เกาหลีซึ่งลงนามในช่วงเวลาเดียวกันกลับไม่ได้มีการกำหนดเรื่องการอนุมัติการลงทุนเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด ซึ่งที่มาของการลงทะเบียนหรือการอนุมัติการลงทุนในสนธิสัญญาการลงทุนนั้นมักเชื่อมโยงกับการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศใช้ในช่วงทศวรรษที่ 1960 และ 1970 ในขณะนั้น ประเทศต่าง ๆ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย รวมถึงประเทศไทย ต่างใช้ระบบใบอนุญาตหรือการลงทะเบียนสำหรับการลงทุนจากต่างประเทศ แนวทางประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสนธิสัญญาทวิภาคี สะท้อนให้เห็นต่อมาในระดับภูมิภาคใน ความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนอาเซียน (1987 ASEAN IGA) โดยในข้อ 2 กำหนดว่า ให้จำกัดขอบเขตของข้อตกลงแก่การลงทุนที่ “ได้รับการอนุมัติเป็นลายลักษณ์อักษรโดยเฉพาะและจดทะเบียนโดยประเทศเจ้าภาพ” เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนอาเซียน (1987 ASEAN IGA) ไม่ได้ใช้บังคับแล้วในปัจจุบันโดยได้ถูกพัฒนาเป็นความตกลงด้านการลงทุนของอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement : ACIA)

หลักการยอมรับหรือการรับเข้า (Admission) เกี่ยวข้องกับสิทธิในการเข้าสู่การลงทุน ในขณะที่การจัดตั้ง (Establishment) และเงื่อนไขการลงทุน (Performance Requirements) เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขที่ผู้ลงทุนได้รับอนุญาตให้ดำเนินธุรกิจในช่วงระยะเวลาของการลงทุน จากมุมมองของกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐไม่มีทางถูกบังคับให้ยอมรับการลงทุนจากต่างประเทศ รัฐบาลแต่ละประเทศเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะเปิดเสรีมากน้อยเพียงใด ในแต่ละประเภทการลงทุน รวมถึงรัฐมีสิทธิกำหนดวิธีการรับเข้าและจัดตั้งการลงทุนแก่นักลงทุนต่างชาติ เช่น การจำกัดจำนวนผู้ให้บริการ เช่น การกำหนดจำนวนคนต่างชาติที่สามารถเข้ามาทำงานในกิจการ การจำกัดในมูลค่ารวมทั้งหมดของธุรกรรมทางการค้าบริการ การจำกัดในจำนวนทั้งหมดของการประกอบการบริการ เช่น อนุญาตให้ธุรกิจต่างชาติจัดตั้งสาขาเพิ่มในประเทศได้ไม่เกินจำนวนสาขาที่กำหนด การจำกัดในจำนวนของบุคคลธรรมดาที่อาจถูกว่าจ้างในสาขาบริการใดโดยเฉพาะ เช่น กำหนดให้ผู้ประกอบการต่างชาติจ้างนักกฎหมายท้องถิ่นไม่ต่ำกว่า 2 คน การจำกัดรูปแบบขององค์กรที่สามารถให้บริการได้ เช่น การจำกัดเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศหรือบริษัทร่วมทุนกับรัฐ และการจำกัดทุนต่างชาติที่ใช้ในการ

the competent authority of the latter Contracting Party. Nationals and companies of either Contracting Party shall be free to apply for such approval in respect of any investment of capital whether made before or after entry into force of this Agreement. When granting approval in respect of any investment, the approving Contracting Party shall be free to lay down appropriate conditions.”

ประกอบธุรกิจบริการในรูปของสัดส่วนการถือหุ้นหรือมูลค่าการลงทุน เช่น กำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติได้ไม่เกินร้อยละ 49 เป็นต้น ซึ่งในส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับประเด็นเงื่อนไขการลงทุน (Performance Requirements) ที่จะได้อธิบายต่อไปในความตกลงแต่ละฉบับ

ทั้งนี้ หลักการยอมรับการลงทุนและการจัดตั้ง (Admission and Establishment of Investment) เกี่ยวข้องและสำคัญต่อการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศ เนื่องจากเป็นการกำหนดกฎเกณฑ์การเข้าสู่ตลาดในประเทศผู้รับการลงทุน ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่ไทยต้องให้ความสำคัญในการให้ความรู้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในส่วนของกฎเกณฑ์การเข้าสู่ตลาด

3.5.3.2 การเข้าสู่ตลาด (Market Access)

การเข้าสู่ตลาด (Market Access) คือ การที่ผู้ให้บริการสามารถให้บริการในสาขาบริการที่กำหนดในประเทศผู้รับบริการที่เป็นสมาชิกความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ได้ การเข้าสู่ตลาดในส่วนของการค้าบริการมักถูกจำกัดจากกฎระเบียบภายในประเทศผู้รับการลงทุน เช่น การจำกัดจำนวนใบอนุญาตประกอบกิจการ การกำหนดทุนขั้นต่ำ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ข้อ 16²⁸² ได้ระบุถึงมาตรการป้องกันการเข้าสู่ตลาดไว้ 6 ประการ ซึ่งเป็นมาตรการที่ประเทศผู้รับการ

²⁸² GATS. Article XVI Market Access

“1. With respect to market access through the modes of supply identified in Article I, each Member shall accord services and service suppliers of any other Member treatment no less favourable than that provided for under the terms, limitations and conditions agreed and specified in its Schedule.8

2. In sectors where market-access commitments are undertaken, the measures which a Member shall not maintain or adopt either on the basis of a regional subdivision or on the basis of its entire territory, unless otherwise specified in its Schedule, are defined as:

(a) limitations on the number of service suppliers whether in the form of numerical quotas, monopolies, exclusive service suppliers or the requirements of an economic needs test;

(b) limitations on the total value of service transactions or assets in the form of numerical quotas or the requirement of an economic needs test;

(c) limitations on the total number of service operations or on the total quantity of service output expressed in terms of designated numerical units in the form of quotas or the requirement of an economic needs test;

ลงทุนไม่อาจบังคับใช้ได้ หากไม่ได้ระบุไว้ล่วงหน้าตามตารางข้อผูกพันเฉพาะ ได้แก่ การจำกัดจำนวนผู้ให้บริการ การจำกัดมูลค่าของการบริการหรือสินทรัพย์ การจำกัดจำนวนหน่วยของการให้บริการ การจำกัดจำนวนคนที่รับเข้าทำงาน การจำกัดประเภทของรูปแบบธุรกิจหรือการร่วมทุน และการจำกัดสัดส่วนการลงทุน ทั้งนี้มาตรการจำกัดการเข้าสู่ตลาดไม่จำเป็นต้องเป็นมาตรการที่เลือกปฏิบัติเสมอไป ตัวอย่างมาตรการจำกัดการเข้าสู่ตลาดที่ไม่เป็นมาตรการที่เลือกปฏิบัติ เช่น กรณีมาตรการที่ใช้กับทุกธุรกิจในสาขาการให้บริการ อย่างไรก็ตามข้อผูกพันในเรื่องของการเข้าสู่ตลาดเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอให้เกิดการค้าเสรี เพราะแม้ว่านักลงทุนจะเข้าสู่ตลาดในประเทศผู้รับการลงทุนได้แล้ว ยังอาจต้องเผชิญมาตรการหรือข้อจำกัดภายหลังการจัดตั้งธุรกิจ

ตัวอย่างหลักการเข้าสู่ตลาดในความตกลงระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี เช่น

ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-ฮ่องกง (ASEAN – Hong Kong, China Free Trade Agreement: AHKFTA) เมื่อพิจารณารายละเอียดของข้อตกลง²⁸³ ในส่วนการค้าบริการ คือ ฮ่องกงอนุญาตให้ผู้ให้บริการของภาคีสมาชิกเข้ามาลงทุนโดยถือหุ้นได้ถึงร้อยละ 100 ในสาขาบริการต่าง ๆ จำนวน 77 สาขา รวมถึงสาขาที่เปิดตามที่ไทยเรียกร้อง คือ การบริการผลิตอาหารรายการแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจกระจายเสียงและโทรทัศน์ ซึ่งให้คนไทยถือหุ้นได้ร้อยละ 100 ซึ่งประโยชน์ที่ไทยได้รับ คือ ฮ่องกงได้ผูกพันการเปิดตลาดบริการกับอาเซียนสูงกว่าที่ผูกพันไว้กับองค์การการค้าโลก

ในส่วนการลงทุนนั้นเนื่องจากฮ่องกงต้องขอความเห็นชอบจากรัฐบาลกลางแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนก่อนจัดทำความตกลงด้านการลงทุนกับคู่เจรจาอื่น ทำให้มีการเจรจาแยกเป็น 2 ฉบับ คือ (1) AHKFTA และ (2) ความตกลงด้านการลงทุนระหว่างรัฐบาลของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่ง

(d) limitations on the total number of natural persons that may be employed in a particular service sector or that a service supplier may employ and who are necessary for, and directly related to, the supply of a specific service in the form of numerical quotas or the requirement of an economic needs test;

(e) measures which restrict or require specific types of legal entity or joint venture through which a service supplier may supply a service; and

(f) limitations on the participation of foreign capital in terms of maximum percentage limit on foreign shareholding or the total value of individual or aggregate foreign investment.”

²⁸³ สำนักเอเชีย แอฟริกา และตะวันออกกลาง กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, "Overview AHKFTA ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – ฮ่องกง (ASEAN – Hong Kong, China Free Trade Agreement: AHKFTA)" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 2 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.dtn.go.th/file/get/file/1.20220525279f09ec65bdf7e126a95be8482dd416082044.pdf>

สาธารณรัฐประชาชนจีนกับรัฐบาลของประเทศสมาชิกประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Agreement on Investment among the Governments of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China and the Member States of the Association of Southeast Asian Nations: AHKIA) ความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน – ฮองกง (AHKIA) มีสาระสำคัญครอบคลุมการส่งเสริมการลงทุนและการคุ้มครองการลงทุนประโยชน์ที่ไทยได้รับ คือ นักธุรกิจและนักลงทุนไทยได้รับความสะดวกกรณีที่เข้าไปลงทุนในฮ่องกง เปิดโอกาสการเข้าสู่แหล่งทุนในฮ่องกง โดยฮ่องกงมีศักยภาพการลงทุนด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตามแผนแม่บทด้านความเชื่อมโยงอาเซียน (ASEAN Connectivity) การพัฒนาและการลงทุนในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) และการเชื่อมโยงภายใต้นโยบาย Belt and Road Initiatives ของจีนแผ่นดินใหญ่ เสริมสร้างความโปร่งใสด้านกฎระเบียบในการลงทุน ทำให้นักลงทุนได้ทราบถึงกฎระเบียบก่อนที่จะเข้าจัดตั้งธุรกิจ

สนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Treaty of Amity and Economic Relations) ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา เป็นการเจรจาเพื่อเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา โดยมีการลงนามเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2509 เพื่อให้สิทธิแก่ผู้ประกอบการที่เป็นคนชาติที่จะเข้ามาดำเนินกิจการในรัฐภาคีและผู้ประกอบการที่เป็นบริษัท โดยผู้ประกอบการที่เป็นคนชาติของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยจะได้รับสิทธิให้เข้ามาในราชอาณาจักรและพำนักในราชอาณาจักรของรัฐภาคีโดยเสรี ทั้งนี้ต้องเป็นการเข้ามาอย่างมีวัตถุประสงค์ กล่าวคือ การเข้ามาเพื่อกระทำการค้าระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา และประกอบกิจกรรมอื่นทางพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องกันหรือการเข้ามาเพื่อพัฒนาและอำนวยความสะดวกดำเนินงานของวิสาหกิจซึ่งตนได้ลงทุนหรืออยู่ในระหว่างการดำเนินงานที่จะลงทุนอย่างจริงจัง นอกจากนี้ให้รวมไปถึงการเข้ามาของคนชาติที่มีฐานะเป็นลูกจ้างในกรณีที่นายจ้างได้ลงทุนไว้หรืออยู่ระหว่างการดำเนินงานที่จะลงทุนในราชอาณาจักรของรัฐภาคีโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะพัฒนาและอำนวยความสะดวกดำเนินงานวิสาหกิจในอาณาเขตของรัฐภาคีอีกฝ่าย ส่วนผู้ประกอบการที่เป็นบริษัทนั้นตามสนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยและสหรัฐอเมริกาได้กำหนดประเภทบริษัทที่จะได้รับประโยชน์จากข้อตกลง กล่าวคือ บริษัทไทย ได้แก่ นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยโดยไม่คำนึงว่าจะจำกัดความรับผิดชอบหรือกระทำเพื่อผลกำไรเป็นเงินหรือไม่ และบริษัทสหรัฐอเมริกา ได้แก่ บริษัท ห้างหุ้นส่วน บริษัทและสมาคมอื่น ๆ ไม่ว่าจะจำกัดความรับผิดชอบหรือกระทำเพื่อผลกำไร

เป็นเงินหรือไม่ก็ตาม ซึ่งสิทธิประโยชน์ที่นักลงทุนจะได้รับตามสนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยและสหรัฐอเมริกา คือ สิทธิได้รับหลักการปฏิบัติอย่างชาติ (National Treatment) ในเรื่องการจัดตั้งธุรกิจเพื่อประกอบกิจกรรมทางพาณิชย์ อุตสาหกรรม การคลัง และธุรกิจอื่น ๆ ในอาณาเขตของรัฐภาคีใดภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ยกเว้นการจัดตั้งธุรกิจ 6 สาขา อันได้แก่ การสื่อสาร การขนส่ง การดูแลทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น การธนาคารที่เกี่ยวกับการรับฝากเงิน การค้าภายในเกี่ยวกับผลิตผลทางการเกษตรพื้นเมือง และการแสวงหาประโยชน์จากที่ดิน และจากทรัพยากรธรรมชาติ ตามข้อ 4 ของความตกลง²⁸⁴

ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน (ASEAN-China Free Trade Agreement: ACFTA) ได้ให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุน ใน 3 ด้าน คือ ด้านการค้าสินค้า²⁸⁵ ด้านการค้าและบริการ และด้านการลงทุน ดังต่อไปนี้²⁸⁶

การเปิดเสรีการค้าบริการ อาเซียนและจีนได้ตกลงร่วมกันที่จะเปิดเสรีการค้าบริการแบบค่อยเป็นค่อยไปหรือที่เรียกว่า “เปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ (Progressively Liberalization)” โดยให้มีการลดหรือยกเลิกมาตรการที่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติระหว่างคนในชาติกับคนต่างชาติให้แก่

²⁸⁴ สนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Treaty of Amity and Economic Relations) ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา

ข้อ 4 1. คนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้รับผลประโยชน์ที่ปฏิบัติอย่างคนชาติ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งตลอดจนการได้มาซึ่งผลประโยชน์ในวิสาหกิจทุกประเภท เพื่อประกอบกิจกรรมทางพาณิชย์ อุตสาหกรรม การคลัง และธุรกิจอื่น ภายในอาณาเขต ของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง

2. ภาคีแต่ละฝ่ายสงวนสิทธิที่จะห้ามคนต่างด้าวมิให้จัดตั้งหรือได้มาซึ่งผลประโยชน์หรือที่จะจำกัดขอบเขตที่คนต่างด้าวอาจจัดตั้งหรือได้มาซึ่งผลประโยชน์ใน วิสาหกิจซึ่ง ประกอบการภายในอาณาเขตของตน ในการคมนาคม การขนส่ง การหน้าที่ รับผิดชอบทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น การธนาคารที่เกี่ยวกับการ หน้าที่รับฝากเงิน การแสวงหาประโยชน์ จากที่ดิน หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือในการค้าภายใน เกี่ยวกับผลิตผลทางการเกษตรพื้นเมือง โดยมีเงื่อนไขว่า ภาคีนั้นจะต้องประสาทให้ ผลประติบัติในเรื่องนี้แก่คนชาติและบริษัทของภาคี อีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นารอนุเคราะห์ ไม่น้อยกว่าที่ได้ประสาทให้แก่คนชาติ และบริษัทของประเทศที่สามใดๆ

²⁸⁵ ในด้านการค้าสินค้า ประเทศในกลุ่มอาเซียนและจีนได้มีการทำความตกลงด้านการค้าสินค้าเป็นความตกลงหนึ่งภายใต้กรอบความตกลงความร่วมมือทาง เศรษฐกิจอาเซียน-จีน ซึ่งมีการลงนามเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2547 เพื่อกำหนดรูปแบบการลดและยกเลิกภาษีสำหรับรายการสินค้าที่ต้องเสียภาษี ผู้ประกอบการจะได้รับสิทธิประโยชน์ในการนำเข้าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในกิจการ กล่าวคือ ประเทศอาเซียน 10 ประเทศ และจีนมีข้อผูกพันในการที่จะลดภาษี ระหว่างอาเซียน 10 ประเทศกับจีน ในพิกัด 01-08 โดยลดภาษีเหลือ 0% ในปี 2553 โดยในการนำเข้าหรือส่งออกผลิตภัณฑ์ที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ภาษี 0% นั้น ถ้าผลิตภัณฑ์ที่ได้มาหรือผลิตขึ้นโดยมิได้ใช้วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมดต้องมีสัดส่วนของวัตถุดิบที่มีถิ่นกำเนิดจากประเทศนอกภาคีอาเซียน-จีน น้อยกว่า 60% และมีกระบวนการผลิตสุดท้ายในประเทศ

²⁸⁶ มนต์ชัย สีสลาถาวรสุข, "ผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีนที่มีต่อการลงทุนระหว่างไทยกับจีน(the Impact of Asean-China Free Trade Agreement: Acfta on Direct Investment between Thailand and China)," วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1, มกราคม-มิถุนายน 2560 (2560).

กัน รวมทั้งไม่ออกมาตรการใหม่ที่มีลักษณะเลือกปฏิบัติด้วยทั้งสองฝ่าย โดยวัตถุประสงค์ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ คือ การเปิดเสรีและยกเลิกมาตรการกีดกัน สำหรับการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิกในการค้าบริการสาขาต่าง ๆ สำหรับการปฏิบัติตามหลักการที่มีขอบเขตพันธกรณีมากกว่าความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS Plus) สามารถสรุปผลเป็นข้อตกลงด้านการค้าบริการพร้อมข้อผูกพันการเปิดตลาดกลุ่มที่ 1 และมีการลงนามในความตกลง ด้านการค้าบริการในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน เมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2550 โดยกำหนดให้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการภายใต้กรอบความตกลงเขตการค้าอาเซียน-จีน (ACFTA) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนได้ เสนอข้อผูกพันการเปิดตลาดในระดับสูงกว่าที่การเปิดตลาดภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) แต่ยังคงต่ำกว่าที่เปิดตลาดให้กันเองภายในอาเซียน ขณะที่จีนเสนอเปิดตลาดเพิ่มเติมจากข้อผูกพันภายใต้องค์การการค้าโลกโดยครอบคลุมกิจกรรมใน สาขาบริการด้านคอมพิวเตอร์ บริการขนส่งสินค้าทางถนน บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ และบริการธุรกิจอื่น ๆ ความคืบหน้าล่าสุดในด้านการค้าบริการภายใต้ความตกลงเขตการค้าอาเซียน-จีน (ACFTA) นั้น อาเซียนและจีนได้ลงนามพิธีสารอนุวัติ และข้อผูกพันเปิดตลาด ชุดที่ 2 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2555 โดยครอบคลุมการค้าบริการด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีนที่มีต่อการลงทุนระหว่างไทยกับจีน ตัวอย่างเช่น บริการทางการศึกษา บริการด้านการเงิน บริการด้านท่องเที่ยวและการเดินทาง และบริการด้านก่อสร้างและ วิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพิจารณาเพียงจำนวนความตกลงย่อมไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่าจะสามารถลดอุปสรรคในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแก่วิสาหกิจได้มากน้อยเพียงใด เพราะปัจจัยที่สำคัญ คือ ต้องพิจารณาในเชิงคุณภาพของการเปิดเสรี หรือพันธกรณี (Commitment) ของประเทศผู้รับการลงทุนที่วิสาหกิจไทยต้องการไปลงทุน โดยพิจารณาว่าพันธกรณีมีผลผูกพันเพียงใด เช่น หากมีจำนวนข้อตกลงเป็นจำนวนมาก แต่ประเทศคู่ภาคีตกลงในเรื่องปฏิบัติอย่างชาติเพียงระดับ “Best Effort” ย่อมไม่อาจสะท้อนถึงผลที่ลดอุปสรรคในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศให้กับวิสาหกิจของประเทศ หรือประเด็นเรื่องความคลุมเคลือของข้อตกลง เช่น ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ข้อ 74(2a-f) ห้ามประเทศภาคีใช้มาตรการที่เป็นการจำกัดการเข้าสู่ตลาดในรูปแบบต่าง ๆ ในสาขาบริการที่ให้ข้อผูกพันในการเปิดตลาดแล้ว เช่น การจำกัดจำนวนผู้ประกอบการ การจำกัดมูลค่าของบริการ การจำกัดจำนวนพนักงาน ซึ่งสอดคล้องกับข้อกำหนดในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

รวมถึงข้อ 2(c) ซึ่งห้ามการใช้มาตรการในการจำกัดจำนวนธุรกิจบริการ (Number of Service Operations) หรือ ปริมาณของบริการในรูปแบบของโควตาหรือการประเมินความจำเป็นทางเศรษฐกิจ (total quantity of service output expressed in terms of designated numerical units in the form of quotas or the requirement of economic needs test) แต่ไม่รวมถึง มาตรการในการจำกัดวัตถุดิบที่ใช้ในการให้บริการ (inputs for the supply of services) ข้อความดังกล่าวไม่ชัดเจนว่า วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตนั้น อาจมีความหมายที่กว้างรวมถึงเงินทุน หรือแรงงาน ด้วยหรือไม่ ซึ่งอาจขัดกับบทบัญญัติว่าด้วยการห้ามจำกัดจำนวนพนักงานหรือการห้ามจำกัดการเคลื่อนย้ายเงินทุน (ข้อ 74(1)) เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีกำหนดนิยามหรือกรอบของข้อยกเว้นนี้ ทั้งในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการและในความตกลงการค้าเสรี จึงมีความเห็นว่าการเจรจาในรายละเอียดว่า ข้อความนี้หมายถึงอะไรเพื่อให้ข้อผูกพันในการเปิดเสรีการลงทุนมีความชัดเจนและแน่นอนมากขึ้น²⁸⁷

3.5.3.3 หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination)

การไม่เลือกปฏิบัติเกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ หมายความว่า ผลประโยชน์ของนักลงทุนต่างชาติและผลประโยชน์สาธารณะในการลงทุนจะได้รับการชั่งน้ำหนักในลักษณะที่ถูกต้องตามกฎหมาย โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยอาศัยหลักเกณฑ์และวิธีการเดียวกันกับผู้ลงทุนในประเทศ ภาระผูกพันของการไม่เลือกปฏิบัติมี 2 ประการ คือ หลักการปฏิบัติอย่างชาติ (National Treatment: NT) และหลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favored-Nation Treatment)

(1) หลักการปฏิบัติอย่างชาติ (National Treatment: NT) คือ การให้หลักประกันแก่ผู้ลงทุนต่างชาติว่ารัฐจะให้การปฏิบัติแก่ผู้ลงทุนต่างชาติเช่นเดียวกับที่รัฐนั้นได้ปฏิบัติต่อคนชาติของตนเอง หรือไม่ด้อยกว่าที่ได้ปฏิบัติต่อคนชาติของตนเองต่อการลงทุนในสถานการณ์เดียวกัน เช่น การใช้มาตรฐานการตรวจสอบที่เข้มงวดเท่ากันที่ใช้ในการตรวจสอบโครงการที่คล้ายคลึงกันโดยนักลงทุนท้องถิ่นและนักลงทุนต่างชาติ

²⁸⁷ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, รายงานฉบับสมบูรณ์: โครงการวิจัย “ข้อสังเกตต่อร่างความตกลง Jtepa” (สำนักงานเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น กระทรวงต่างประเทศ, 2549), หน้า.10

ข้อยกเว้นของหลักการปฏิบัติอย่างชาติ คือ การเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับนักลงทุนต่างชาติ ความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติต่อนักลงทุนในประเทศและนักลงทุนต่างประเทศมีตั้งแต่การลงทะเบียน ข้อกำหนดที่ใช้กับนักลงทุนต่างชาติเท่านั้น การคัดกรองหรือการกีดกันโดยสิ้นเชิง หรือข้อจำกัดของนักลงทุนต่างชาติในแต่ละประเภทธุรกิจ

ข้อสังเกตการระบุหลักการปฏิบัติอย่างชาติ (National Treatment: NT) ในความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการลงทุน²⁸⁸ โดยทั่วไปในความตกลงมีการระบุให้รัฐต้องให้การปฏิบัติอย่างชาติกับนักลงทุนของประเทศคู่ภาคีตามข้อตกลงนั้นโดยพลันและไม่มีเงื่อนไข (Immediately and Unconditionally) และเป็นไปตามหลักการต่างตอบแทนระหว่างประเทศคู่ภาคี (Reciprocal Basis) แต่ในบางความตกลงอาจมีการกำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นเพิ่มเติม เช่น ความตกลงระหว่างไทยกับแคนาดา มีการระบุคำอธิบายเพิ่มเติมในส่วนภาคผนวก I เกี่ยวกับอุตสาหกรรมของไทยที่ได้รับการยกเว้นไม่อยู่ในข้อตกลงบังคับใช้ของหลักการปฏิบัติอย่างชาติ เช่น อุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมอาชีพเฉพาะทาง²⁸⁹

²⁸⁸ หลักปฏิบัติอย่างชาติ เป็นหลักการที่เน้นถึงการปฏิบัติและมอบสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ต่อนักลงทุนของประเทศคู่ภาคีอย่างเท่าเทียมกับที่ปฏิบัติหรือมอบแก่นักลงทุนของประเทศตน ซึ่งหากรัฐภาคีนั้นได้ปฏิบัติหรือมอบสิทธิประโยชน์อันใดต่อนักลงทุนของประเทศตน รัฐนั้นจะต้องมอบประโยชน์ หรือสิทธิต่าง ๆ แก่นักลงทุนของประเทศคู่ภาคีนั้นด้วย

²⁸⁹ **Annex I (Related to National Treatment) In accordance with Article IV, paragraph (3),** Canada reserves the rights to make and maintain exceptions in the sector or matters listed below:

- Social service (i.e. public law enforcement; correctional services; income security or insurance; social security or insurance; social welfare; public education; public training; health and childcare)
- government securities- as described in SIC 8152;
- Residency requirements for ownership of oceanfront land;
- Measure implementing the Northwest territories and the Yukon Oil and Gas Accords.

In accordance with Article IV. paragraph (3), the Kingdom of Thailand reserves the right to make and maintain exceptions in the sectors or matters listed below:

- business in agriculture, i. e. rice farming, salt farming including manufacture of efflorescent salt but excluding rock salt mining, farming, gardening, livestock farming including cocoon raising, forestry, fishery;
- business in commerce, i.e., internal trade concerning local agricultural products, trade in real property;
- business in services, i. e., accountancy, attorneyship, architecture, advertisement, brokerage or agency, auction, haircutting, hair dressing, and beauty treatment;
- building construction;
- business in industry and handicrafts, i.e., rice mill, manufacture of flour from rice field crops, manufacture of sugar, manufacture of beverage, with and without alcoholic blending, manufacture of rice, manufacture of drugs, cold storage, wood processing, manufacture of products from gold. silver, niello or bronze, manufacture of casting of images of Buddha and manufacture of alms bowls, manufacture of wood carvings, manufacture of

ตัวอย่างหลักปฏิบัติอย่างชาติ (National Treatment: NT) ในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) อยู่ในข้อ 17 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ในสาขาที่ระบุไว้ในตารางของตนภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดใด ๆ ที่กำหนดไว้ในตารางของประเทศตน ประเทศสมาชิกจะต้องให้การปฏิบัติต่อการบริการและผู้ให้บริการของสมาชิกประเทศอื่นไม่ด้อยไปกว่าการปฏิบัติที่สมาชิกรับให้แก่บริการและผู้ให้บริการที่คล้ายคลึงกันของประเทศตน” ทั้งนี้ประเทศสมาชิกมีอิสระในการกำหนดสาขาการให้บริการและรูปแบบการให้บริการที่อยู่ภายใต้ข้อผูกพันดังกล่าวตามที่เห็นสมควร ซึ่งเป็นการตกลงภายใต้หลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้า หรือหลักการเปิดเสรีเพิ่มเป็นลำดับ (Progressive Liberalization) ที่กำหนดว่าสมาชิกจะให้ข้อผูกพันในการเปิดเสรีสาขาบริการตามความสมัครใจในลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป หลักปฏิบัติอย่างชาติ (National Treatment: NT) ในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการคือ การไม่เลือกปฏิบัติระหว่างผู้ประกอบการท้องถิ่นกับผู้ประกอบการต่างชาติภายหลังจากการเข้าสู่ตลาดแล้ว

หลักการปฏิบัติอย่างชาติในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เป็นหลักการสำคัญที่ช่วยให้การเปิดเสรีการค้าบริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรัฐผู้รับการลงทุนต้องแสดงเจตนารมณ์ไว้ว่าจะให้การปฏิบัติอย่างชาติหรือไม่ และมีข้อเงื่อนไขการให้หรือไม่ อย่างไร ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าพันธกรณีหลักการปฏิบัติอย่างชาติมิได้ถูกนำไปใช้ในทุกรัฐบาลที่มีผลต่อการค้าบริการ หลักดังกล่าวจะผูกพันรัฐสมาชิกก็ต่อเมื่อรัฐสมาชิกระบุไว้ชัดเจนว่าจะมีการให้หลักการปฏิบัติอย่างชาติแก่ผู้ให้บริการต่างชาติที่ตั้งสถานประกอบกิจการในประเทศของผู้รับการลงทุน (Mode 3) ในสาขาการบริการที่กำหนดไว้ โดยสาขาบริการใดที่จะมีการให้หลักการปฏิบัติอย่างชาติจะต้องกำหนดไว้ในตารางข้อผูกพันเฉพาะ (Schedule of Specific Commitments) อย่างไรก็ตามการให้หลักการปฏิบัติอย่างชาติจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขการลงทุน (Performance Requirement) ที่กำหนดไว้ในตารางข้อผูกพัน เช่น สัญชาติและภูมิลำเนาของผู้บริหาร จำนวนเงินลงทุนขั้นต่ำ ข้อจำกัดในการซื้อและถือครองที่ดิน การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้ผลิตในประเทศ ในกรณีที่รัฐผู้รับการลงทุนกำหนดหลักการปฏิบัติอย่างชาติไว้ รัฐผู้รับการลงทุนต้องปฏิบัติต่อผู้ให้บริการต่างชาติที่มาตั้งและดำเนินธุรกิจในประเทศตนไม่ด้อยไปกว่าที่ให้แก่การให้บริการท้องถิ่น ซึ่งในประเด็นนี้ตามข้อ 17 ของความตกลงทั่วไปว่าด้วย

การค้าบริการวางหลักไว้ว่า ในการบังคับใช้หลักการปฏิบัติอย่างชาติ มี 3 ประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ (1) มาตรการที่ประเทศผู้รับการลงทุนใช้นั้นกระทบการค้าบริการหรือไม่ (2) บริการของต่างชาติกับบริการของคนชาติเป็นบริการประเภทเดียวกันหรือไม่ และ (3) บริการของต่างชาติได้รับการปฏิบัติที่ด้อยกว่าหรือไม่

หลักปฏิบัติอย่างชาติ (National Treatment: NT) เป็นหลักการที่สำคัญหลักการหนึ่งของการเจรจาภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก เพราะถือว่าการปฏิบัติแก่ต่างชาติที่เข้ามาทำธุรกิจในประเทศเท่าเทียมกับคนชาติ เป็นวิธีการขยายการค้าบริการให้กว้างขวางขึ้นวิธีหนึ่ง ดังนั้น การให้การผูกพันของประเทศสมาชิกใดที่ระบุว่าให้การปฏิบัติอย่างชาติจะทำให้ประเทศสมาชิกอื่นยอมรับว่าได้มีการเปิดตลาดให้กับประเทศอื่น ๆ

อย่างไรก็ดี เนื่องด้วยหลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้า หรือหลักการเปิดเสรีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ (Progressive Liberalization) ที่กำหนดว่าสมาชิกจะให้ข้อผูกพันในการเปิดเสรีสาขาบริการตามความสมัครใจในลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถปรับตัวได้ ทั้งนี้เมื่อสมาชิกให้ข้อผูกพันในการเปิดเสรีในสาขาบริการใดแล้วจะไม่สามารถถอยกลับได้ (Roll Back) คือ ไม่สามารถกำหนดมาตรการที่เป็นการจำกัดหรือกีดกันการค้าบริการได้อีก อีกทั้งการเปิดเสรีดังกล่าวไม่ได้มีกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน ทำให้การเจรจาเปิดเสรีภาคบริการภายใต้องค์การการค้าโลกมีความคืบหน้าล่าช้า เนื่องจากแต่ละฝ่ายต้องการให้เปิดตลาดในสาขาที่ประเทศตนได้รับประโยชน์ และด้วยสมาชิกที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกัน ทำให้เกิดการเจรจาต่อรองการเปิดตลาดที่ได้ข้อยุติลำบาก เช่น ประเทศพัฒนาแล้วต้องการให้ประเทศกำลังพัฒนาเปิดเสรีภาคบริการสาขา การเงิน ขนส่งและโลจิสติกส์ และโทรคมนาคม ซึ่งสาขาเหล่านี้ประเทศกำลังพัฒนามีกฎระเบียบที่ยังไม่เปิดเสรีให้ต่างชาติเข้ามาให้บริการอย่างเต็มที่ เพราะยังไม่พร้อมต่อการแข่งขัน ด้วยเหตุนี้ประเทศต่าง ๆ จึงหันมาเจรจาการค้าภาคบริการในกรอบของความตกลงการค้าเสรีในระดับทวิภาคี (Free Trade Agreement) โดยมุ่งหวังจะทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านบริการขยายตัวในประเทศคู่ค้าที่ทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างกัน

(2) หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favored-Nation Treatment : MFN) เป็นหลักการข้อหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการลงทุนของผู้ลงทุนต่างชาติ และเป็น

หลักกฎหมายจารีตประเพณีที่นานาประเทศได้ปฏิบัติต่อกันในทางการลงทุนระหว่างประเทศอย่างแพร่หลาย กล่าวคือ ในกรณีที่สนธิสัญญาใดมีข้อกำหนดเรื่องการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง และประเทศภาคีของสนธิสัญญาดังนั้นไปทำสนธิสัญญากับรัฐอื่นในลักษณะที่เป็นการให้ประโยชน์มากกว่า หรือดีกว่าที่ได้ตกลงกันในสนธิสัญญาดังแรก สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องขยายไปยังประเทศภาคีของสนธิสัญญาดังแรกทุกชาติ หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่งในแง่ของการลงทุน หมายถึง การที่รัฐผู้รับการลงทุนจะให้การปฏิบัติต่อการลงทุนหรือผู้ลงทุนต่างชาติไม่น้อยกว่าที่ได้ให้แก่การลงทุนหรือผู้ลงทุนของประเทศที่สามใด ที่ได้เข้ามาลงทุนในอาณาเขตของรัฐผู้รับการลงทุนเช่นกัน แต่หลักการดังกล่าวยังคงมีปัญหาเช่นกัน คือ บางประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศในละตินอเมริกาได้ปฏิเสธหลักการนี้ โดยยึดถือหลักที่ว่าคนต่างชาติต้องยอมรับการปฏิบัติที่อยู่บนพื้นฐานเดียวกับคนชาติตามหลักการปฏิบัติอย่างชาติ

หลักการปฏิบัติเกี่ยวกับการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติในประเทศภาคีสัญญาโดยใช้มาตรฐานการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favored Nation: MFN) เป็นหลักที่กำหนดว่ารัฐของประเทศผู้รับการลงทุนจะต้องปฏิบัติต่อนักลงทุนของประเทศคู่ภาคีอย่างเท่าเทียมหรือไม่ด้อยไปกว่านักลงทุนของประเทศอื่น ๆ หรือประเทศที่สาม (Third Parties or Third States) โดยเนื้อหาของหลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง โดยทั่วไปจะประกอบด้วยข้อตกลงที่สำคัญ ดังนี้ (1) การเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติต่อนักลงทุนต่างชาติสองประเทศในสถานการณ์เดียวกันซึ่งรัฐจะต้องปฏิบัติต่อนักลงทุนทั้งสองชาตินี้ด้วยมาตรฐานที่เท่าเทียมกัน โดยหลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง จะยึดหลักการตีความในลักษณะเดียวกัน หากเป็นเรื่องเดียวกัน (The Same Subject Matter) หรือมีเนื้อหาอยู่ในประเภทเดียวกัน (The Same Category of Subjects) (2) หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง จะถูกนำมาใช้ปรับใช้ในการลงทุนทุกขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย การก่อตั้ง (Establishment) การเข้าซื้อกิจการ (Acquisition) การขยายกิจการ (Expansion) การบริหารจัดการ (Management) การปฏิบัติการดำเนินงาน (Conduct and Operation) และการขายและการจัดการอื่น ๆ ของการลงทุน (Sale or Other Disposition of Investment) (3) นักลงทุนของประเทศคู่ภาคีจะต้องได้รับสิทธิประโยชน์ทางการลงทุนเทียบเท่ากับนักลงทุนประเทศที่สามอื่น ๆ ยกเว้นในกรณีของสหภาพศุลกากร (Customs Union) เขตการค้าเสรี (Free Trade Area) ประชาคมเศรษฐกิจ (Economic Communities) หรือข้อตกลงนานาชาติ

(International Agreements) ในรูปแบบอื่นที่มีลักษณะการรวมกันเป็นสหภาพ หรือความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Economic Cooperation)

การเปิดตลาดของประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ต้องกระทำภายใต้หลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง ตามข้อ II ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เมื่อประเทศสมาชิกได้เปิดตลาดแล้ว จะต้องเปิดตลาดให้แก่ประเทศสมาชิกต่าง ๆ โดยเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตามหากประเทศสมาชิกไม่พร้อมที่จะให้การปฏิบัติตามข้อนี้ สามารถจะขอยกเว้นหรือผ่อนผัน (MFN Exemption) ไประยะหนึ่งจนกว่าจะปรับตัวได้

ตัวอย่างหลักการไม่เลือกปฏิบัติในความตกลงระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี เช่น

หลักการไม่เลือกปฏิบัติภายใต้ความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement : ACIA) การทบทวนระบบกฎหมายจำเป็นจะต้องสอดคล้องกับหลักการไม่เลือกปฏิบัติ คือ หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง ที่ปรากฏภายใต้ความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน ได้วางกรอบไว้ว่ารัฐสมาชิกจะต้องให้การปฏิบัติทางการลงทุนในสาขาต่าง ๆ ของแต่ละประเทศสมาชิกไม่ด้อยไปกว่าที่ปฏิบัติกับประเทศสมาชิกอื่นใด สำหรับหลักปฏิบัติอย่างชาติ ตามความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียนเป็นหลักการสำคัญที่รองรับได้ว่ารัฐสมาชิกอาเซียนจะต้องปฏิบัติกับนักลงทุนจากรัฐสมาชิกอาเซียนอื่นไม่ด้อยไปกว่านักลงทุนที่มีสัญชาติเดียวกับรัฐตน กล่าวคือ ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติกับนักลงทุนที่มีสัญชาติอาเซียนอื่นไม่แตกต่างจากที่ประเทศไทยปฏิบัติต่อนักลงทุนสัญชาติไทย

หลักการไม่เลือกปฏิบัติภายใต้ข้อ 2 ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ กำหนดว่าสมาชิกจะต้องไม่เลือกปฏิบัติระหว่างสมาชิกอื่น ๆ ในการเปิดตลาดบริการโดยทันทีและไม่มีเงื่อนไข หมายความว่า ห้ามมีข้อตกลงที่ได้รับการส่งเสริมในหมู่หรือกลุ่มสมาชิกในภาคบางภาคหรือข้อกำหนดความเป็นธรรมแต่ละประเภทเพื่อส่งเสริมการค้า อย่างไรก็ตาม สมาชิกได้รับอนุญาตให้ขอขอยกเว้นดังกล่าวได้ก่อนที่ข้อตกลงจะมีผลบังคับใช้ การยกเว้นใหม่สามารถให้สิทธิแก่สมาชิกใหม่ได้ในขณะที่ภาคยานุวัติหรือในกรณีของสมาชิกปัจจุบัน โดยขอยกเว้นทั้งหมดจะต้องได้รับการตรวจสอบ โดยหลักการแล้วไม่ควรเกิน 10 ปี นอกจากนี้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ยังอนุญาตให้ประเทศ

สมาชิกทำข้อตกลงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจหรือยอมรับมาตรฐานการกำกับดูแล ใบบรรอง และอื่น ๆ ร่วมกันตามเงื่อนไขที่กำหนด

หลักการไม่เลือกปฏิบัติภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการลงทุน (*International Investment Agreements : IIAs*) กรอบเวลาที่มีความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการลงทุน ให้ ความคุ้มครองแก่การลงทุนหรือนักลงทุน แบ่งออกเป็น ก่อนการจัดตั้งหรือหลังการจัดตั้ง (1) สิทธิ ก่อนการจัดตั้ง (*Pre-Establishment*) เป็นการให้ความคุ้มครองแก่การลงทุนและนักลงทุนในระยะ เริ่มต้นของการลงทุน เช่น ความคุ้มครองเกี่ยวกับการจัดตั้ง (*Establishment*) หรือการได้มา (*Acquisition*) ของการลงทุนในต่างประเทศ ข้อยกเว้นของสิทธิก่อนการจัดตั้งอาจถูกกำหนดโดยใช้วิธี ยกเว้นธุรกิจที่สงวนไว้ (*Negative List*) หรือ เปิดเสรีเฉพาะสาขา (*Positive List*) ในกรณีของเงื่อนไข การลงทุน (*Performance Requirements*) นั้น สิทธิก่อนการจัดตั้ง (*Pre-Establishment*) หมายถึง การห้ามกำหนดเงื่อนไขการลงทุนบางประการมาเป็นเงื่อนไขของการจัดตั้งธุรกิจ ในทางปฏิบัติ สิทธิ ก่อนการจัดตั้ง (*Pre-Establishment*) มักมีข้อยกเว้นหลักการไม่เลือกปฏิบัติ เนื่องจากประเทศต่าง ๆ จะมีธุรกิจที่อ่อนไหวที่ไม่อนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการ แต่แต่ละประเทศภาคีจึงมักมีรายการ ของมาตรการหรือกำหนดประเภทของธุรกิจที่ไม่นำ สิทธิก่อนการจัดตั้ง (*Pre-Establishment*) มาใช้ (2) สิทธิหลังการจัดตั้ง (*Post-Establishment*) เป็นการให้ความคุ้มครองแก่การลงทุนและนักลงทุน หลังจากได้จัดตั้งธุรกิจขึ้นในต่างประเทศ กล่าวคือ เกี่ยวกับการขยายตัว การจัดการ การดำเนินการ การดำเนินงาน และการขายการจำหน่ายเงินลงทุนอื่น ๆ รับประทานว่าการลงทุนต่างชาติและ/หรือการ ลงทุนของสมาชิกอื่นของข้อตกลงการค้าหรือการลงทุน เมื่อจัดตั้งขึ้นหรือยอมรับแล้วจะเป็นไปตาม หลักไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้ การปฏิบัติอย่างชาติและการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง ใน ความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการลงทุน อาจครอบคลุมถึงทั้งสิทธิก่อนการจัดตั้งและสิทธิหลัง การจัดตั้ง หรือเฉพาะสิทธิหลังการจัดตั้งเท่านั้น²⁹⁰

²⁹⁰ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนาได้บันทึกไว้ว่าจำนวนข้อตกลงที่ระบุถึงสิทธิก่อนการจัดตั้งเพิ่มขึ้นจากเมื่อสิ้น ปีค.ศ. 2014 มีเพียงประมาณร้อยละ 10 ของความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการลงทุนทั้งหมดที่ระบุสิทธิก่อนการจัดตั้ง แต่หาก พิจารณาเฉพาะความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการลงทุนที่ทำขึ้นในปีค.ศ. 2014 พบว่าประมาณร้อยละ 50 ของความตกลงระหว่าง ประเทศว่าด้วยการลงทุนที่ทำขึ้นภายในปีนั้น ขยายหลักการปฏิบัติอย่างชาติและการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่งไปถึงสิทธิ ก่อนการจัดตั้ง คือ ในส่วนของการจัดตั้ง (*Establishment*) หรือการได้มา (*Acquisition*) ของการลงทุนด้วย

ทั้งนี้ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) มีความเกี่ยวข้องและสำคัญต่อการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศ เนื่องจากหลักดังกล่าวจะเป็นเกณฑ์ที่ควบคุมการปฏิบัติของประเทศผู้รับการลงทุนต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยที่ดำเนินกิจการในประเทศนั้น ๆ

3.5.3.4 เงื่อนไขการลงทุน (Performance Requirements)

ข้อกำหนดหรือเงื่อนไขการลงทุน (Performance Requirements : PRs) คือ เงื่อนไขการกำกับดูแลที่กำหนดโดยรัฐผู้รับการลงทุนให้นักลงทุนต่างชาติต้องปฏิบัติตามเพื่อบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของรัฐผู้รับการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งหรือการดำเนินกิจการของธุรกิจต่างชาติที่รัฐบาลประเทศผู้รับการลงทุนกำหนดไว้ เป็นเงื่อนไขของรัฐผู้รับการลงทุนให้นักลงทุนต่างชาติต้องปฏิบัติเมื่อเข้าไปประกอบธุรกิจในประเทศผู้รับการลงทุน เช่น การถ่ายทอดเทคโนโลยี การฝึกอบรมพนักงานในท้องถิ่นหรือการจัดซื้อในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อแลกกับสิทธิในการลงทุนหรือเพื่อสิทธิพิเศษบางประการของการลงทุน เช่น สิทธิพิเศษทางภาษี

การที่ประเทศผู้รับการลงทุนกำหนดเงื่อนไขการลงทุนอาจเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศ เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีทรัพยากรจำกัด เช่น เงินทุน จึงอาจไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขการลงทุนที่กำหนดโดยประเทศผู้รับการลงทุน ทั้งนี้ เงื่อนไขการลงทุนอาจเป็นข้อบังคับ คือ เงื่อนไขการลงทุนที่เป็นเงื่อนไขสำหรับการเข้าสู่ตลาดของประเทศผู้รับการลงทุน หรือเป็นเงื่อนไขการเข้าถึงบางประเภทธุรกิจ หรือเป็นเงื่อนไขการได้รับประโยชน์จากสิ่งจูงใจตามความสนใจของนักลงทุน

การพิจารณาถึงสถานภาพการเปิดเสรีการค้าบริการในสาขาการบริการหนึ่ง ๆ อาจมีข้อจำกัดที่ระบุไว้ เช่น ข้อจำกัดของการบริการใน Mode 3 การข้ามพรมแดนของผู้ให้บริการต่างชาติ : ข้อจำกัดสำหรับสำนักงานตัวแทน (Representative Office) ข้อจำกัดสำหรับการตั้งสาขา (Foreign Branch) เช่น การตั้งสาขาธุรกิจต่างชาติจะต้องเป็นธุรกิจที่ประกอบกิจการอยู่แล้ว ส่วนการออกใบอนุญาตใหม่ต้องได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การกำหนดเงื่อนไขการให้บริการ การกำหนดเงื่อนไขการขยายจำนวนสาขา ข้อจำกัดการจัดตั้งกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน เช่น กำหนดให้ผู้ลงทุนหรือวิสาหกิจต่างชาติถือหุ้นร่วมกับธุรกิจของประเทศผู้รับการลงทุนที่ประกอบกิจการอยู่แล้วเท่านั้น กำหนดให้นักลงทุนชาวต่างชาติสามารถถือหุ้นรวมกันได้ไม่เกินสัดส่วนที่กำหนด

กำหนดให้นักลงทุนชาวต่างชาติแต่ละบุคคลสามารถถือหุ้นได้ไม่เกินสัดส่วนที่กำหนด กำหนดให้ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีสัญชาติของประเทศผู้รับการลงทุนไม่น้อยไปกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนผู้บริหารทั้งหมด การออกใบอนุญาตให้ประกอบกิจการต้องได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานที่กำหนด การจำกัดจำนวนผู้ให้บริการ การจำกัดมูลค่ารวมทั้งหมดของธุรกรรมทางการค้าบริการ การกำหนดสัญชาติและถิ่นที่อยู่ของผู้บริหาร และการกำหนดเรื่องทุนขั้นต่ำ

ข้อจำกัดของการบริการใน Mode 4 การข้ามพรมแดนของบุคคลต่างชาติที่เข้ามาให้บริการ อาจเป็นข้อจำกัดในด้านจำนวนบุคลากรต่างชาติที่เข้ามาปฏิบัติงานในประเทศผู้รับการลงทุน โดยอาจแบ่งเป็นการดำเนินกิจการในลักษณะสำนักงานตัวแทน (Representative Office) หรือสำนักงานสาขา (Branch)

ข้อตกลงการลงทุนระหว่างประเทศส่วนใหญ่ในอดีตไม่ได้ห้ามประเทศผู้รับการลงทุนในการกำหนดเงื่อนไขการลงทุน แต่สมาชิกองค์การการค้าโลก มีข้อผูกพันตามความตกลงว่าด้วยมาตรการลงทุนที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade-Related Investment Measure: TRIMs) ที่จะไม่กำหนดเงื่อนไขการลงทุน 2 ประการ ในข้อ 3 เรื่องการปฏิบัติอย่างชาติ (National Treatment) และข้อ 11 เรื่องการห้ามไม่ให้มีข้อจำกัดด้านปริมาณ (Prohibition of Quantitative Restrictions) โดยได้ให้ตัวอย่างมาตรการการลงทุนที่ไม่สอดคล้องกับเรื่องหลักการปฏิบัติอย่างชาติ และหลักการห้ามจำกัดปริมาณนำเข้าสินค้าเอาไว้ในภาคผนวก (“Illustrative List”) ซึ่งรวมถึงการกำหนดเงื่อนไขในการใช้วัสดุที่ผลิตภายในประเทศ (Local Content Requirements) หรือการจำกัดปริมาณหรือมูลค่าสินค้านำเข้าโดยพิจารณาจากปริมาณการส่งออกสินค้า (Trade Balancing Requirements) ส่วนความตกลงที่ไม่อยู่ภายใต้องค์การการค้าโลกได้รับอิทธิพลจากความตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement : NAFTA)²⁹¹ ทำให้มีการทำความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการลงทุนที่ห้ามประเทศผู้รับการลงทุนกำหนดเงื่อนไขการลงทุนในวงกว้างมากขึ้น

ความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการลงทุน (International Investment Agreements : IIAs) มีการตกลงเกี่ยวกับ “เงื่อนไขการลงทุน” ซึ่งเป็นปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ แบ่งออกได้เป็น 4 รูปแบบ

(1) ข้อตกลงเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศที่ไม่มีข้อตกลงเกี่ยวกับเงื่อนไขการลงทุน

²⁹¹ ประกอบด้วยสมาชิก 3 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

(2) ข้อตกลงเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศที่มีข้อตกลงห้ามเงื่อนไขการลงทุน เช่น สนธิสัญญาการลงทุนทวิภาคี (Bilateral Investment Treaty: BIT) ความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติระหว่างไต้หวันและแคนาดา (Foreign Investment Promotion and Protection Agreement: FIPA) และบทธการลงทุนในข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) ที่ลงนามโดยสหรัฐอเมริกา แคนาดา และญี่ปุ่น

(3) ข้อตกลงเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศที่ให้ประโยชน์เป็นพิเศษ หรือข้อได้เปรียบบางอย่างหากผู้ลงทุนทำตามเงื่อนไขการลงทุนที่กำหนดไว้ เช่น การลดหย่อนภาษี การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือการอุดหนุน หากผู้ลงทุนทำตามเงื่อนไขการลงทุน เช่น ข้อ 1106(3) และ ข้อ 1106(4) ของข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA)²⁹²

(4) ข้อตกลงที่กำหนดข้อยกเว้น (Exception) และข้อสงวน (Reservation) ของเงื่อนไขการลงทุน โดยแบ่งออกเป็น “ข้อยกเว้นทั่วไป” ให้ใช้เงื่อนไขการลงทุนได้ เช่น ข้อยกเว้นทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับมาตรการที่ใช้เพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ให้ใช้ได้ตราบเท่าที่มาตรการเหล่านี้ไม่ได้นำไปใช้โดยพลการหรือไม่สมเหตุสมผล หรือไม่ถือเป็นการจำกัดแอบแฝงในการค้าหรือการลงทุนระหว่างประเทศ และ “ข้อยกเว้นเฉพาะ” เช่น ให้ใช้เงื่อนไขการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการส่งออกและโครงการช่วยเหลือต่างประเทศ การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาล ข้อกำหนดด้านคุณสมบัติสำหรับภาษีศุลกากรและโควตาพิเศษ เงินอุดหนุน หรือคำสั่งบังคับใช้ที่ออกแบบมาเพื่อแก้ไขการปฏิบัติที่กำหนดให้เป็นการต่อต้านการแข่งขันภายใต้กฎหมายของพรรคว่าด้วยการป้องกันพฤติกรรมต่อต้านการแข่งขัน และ “ข้อสงวนที่อนุญาตให้ประเทศภาคีรักษาและแก้ไขมาตรการที่มีอยู่ซึ่งไม่เป็นไปตามสนธิสัญญาในขณะที่มีผลใช้บังคับ (Non-Conforming Measures)”

ตัวอย่างความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดเงื่อนไขการลงทุน เช่น

²⁹² No Party may condition the receipt of an advantage “in connection with an investment” on domestic content and trade balancing requirements;

No Party is prevented from conditioning receipt of an advantage “in connection with an investment” on the requirements to export given level of percentage of goods and services, to transfer technology, or to act as an exclusive supplier; and

Parties may provide investor with an advantage in exchange for “a requirement to locate production, provide a service, train or employ workers, construct or expand particular facilities, or carry out research and development.”

มาตรการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIMs) ซึ่งผูกพันสมาชิกองค์การการค้าโลก ทั้งหมด ห้ามรัฐผู้รับการลงทุนกำหนดเงื่อนไขการลงทุนบางประเภท ได้แก่ การกำหนดเงื่อนไขในการใช้วัสดุที่ผลิตภายในประเทศ (Local Content Requirements) หรือการจำกัดปริมาณหรือมูลค่าสินค้านำเข้าโดยพิจารณาจากปริมาณการส่งออกสินค้า (Trade Balancing Requirements)

หลักการที่ไม่ผูกพันด้านการลงทุนของความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (APEC Non-binding Investment Principles (1994)) กล่าวถึง ประเด็นเงื่อนไขการลงทุนว่า ประเทศสมาชิกจะลดการใช้เงื่อนไขการลงทุนที่บิดเบือนหรือจำกัดการขยายตัวของการค้าการลงทุนให้น้อยที่สุด ทั้งนี้ ไม่ใช่ทุกความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการลงทุนที่มีการกำหนดเกี่ยวกับข้อจำกัดการใช้เงื่อนไขการลงทุนของประเทศผู้รับการลงทุน

ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (Agreement between the Kingdom of Thailand and Japan for an Economic Partnership : JTEPA) การจำกัดการใช้เงื่อนไขการลงทุน สำหรับการลงทุนไทยในญี่ปุ่น โดยกำหนดไว้ในภาคผนวกที่ 6 ที่อ้างถึงข้อบทที่ 8 “Schedules in Relation to Investment” เช่น การลงทุนในประเทศญี่ปุ่น การได้รับอนุญาตของนักลงทุนไทยไม่จำเป็นต้องทำตามเงื่อนไขเหล่านี้ เช่น เงื่อนไขการส่งออกขั้นต่ำ เงื่อนไขการจ้างงานคนญี่ปุ่น จึงย่อมเป็นผลดีต่อวิสาหกิจไทยที่ไปลงทุนในญี่ปุ่น

ประเด็นเงื่อนไขการลงทุน (Performance Requirements) มีแนวโน้มที่จะเป็นปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เนื่องจากสภาพภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีแนวโน้มที่จะมีทรัพยากรและความสามารถในการแข่งขันที่จำกัด ซึ่งอาจประสบปัญหาในการปฏิบัติตามเงื่อนไขการลงทุน (Performance Requirement) ที่กำหนดโดยรัฐผู้รับการลงทุน ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่ไทยต้องให้ความสำคัญในการให้ความรู้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในส่วนของ การดำเนินธุรกิจในประเทศผู้รับการลงทุน และข้อกำหนดเงื่อนไขการลงทุน (Performance Requirements) ของประเทศผู้รับการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแต่ละประเภทธุรกิจ

3.5.3.5 การรับประกันการโอนเงินที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนอย่างเสรี (Guarantee of Free Transfer of Funds)

หลักการโอนเงินทุนและผลตอบแทนออกนอกประเทศ หรือการกำหนดให้การลงทุนหรือนักลงทุนสามารถโอนเงินหรือผลตอบแทนจากการลงทุนหรือที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนได้โดยเสรีและไม่

ล่าช้า เป็นประเด็นหนึ่งในการคุ้มครองการลงทุน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ลงทุนต่างชาติที่จะตัดสินใจเข้ามาลงทุนในดินแดนของรัฐผู้รับการลงทุน โดยรัฐผู้รับการลงทุนให้สิทธิแก่ผู้ลงทุนต่างชาติที่จะโอนเงินของตนอันเกี่ยวเนื่องกับการลงทุนของตนกลับสู่ประเทศของตนได้โดยเสรีเพราะวัตถุประสงค์หลักของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศก็เพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ หรือหากำไรจากการลงทุน และนำเงินที่ได้จากการลงทุนนั้นกลับสู่ประเทศของตนเอง และการลงทุนในบางครั้งอาจถูกโอนกิจการหรือทรัพย์สินไปเป็นของรัฐ เงินค่าสินไหมทดแทนที่ได้รับจากการโอนดังกล่าวนี้เป็นเงินที่ผู้ลงทุนต้องการนำกลับสู่ประเทศของตนเช่นกัน และเมื่อผู้ลงทุนต่างชาติได้ผลตอบแทนจากการลงทุน หรือเลิกกิจการแล้วต้องการที่จะนำผลตอบแทน หรือเงินทุนกลับไปยังประเทศของตน ในขณะที่รัฐผู้รับการลงทุนย่อมต้องการควบคุมความสมดุลทางการเงินของประเทศ ซึ่งความตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศที่กำหนดประเภทของทรัพย์สินที่การลงทุนต่างชาติสามารถโอนออกนอกประเทศได้ ข้อตกลงนี้ยังรวมถึงการกำหนดการแลกเปลี่ยนและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราด้วยเงินสกุลที่สามารถแลกเปลี่ยนได้โดยเสรี คือ สกุลเงินที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและใช้ในทางการค้าและธุรกิจระหว่างประเทศ

สนธิสัญญาการลงทุนส่วนใหญ่มีข้อผูกพันทั่วไปที่ผู้ลงทุนที่ได้รับการคุ้มครองและได้รับอนุญาตให้โอนเงินเข้าและออกจากประเทศผู้รับการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน ข้อผูกพันดังกล่าวรวมถึง (1) กำไร ดอกเบี้ย เงินปันผล และเงินลงทุนชั่วคราวอื่น ๆ รายได้ (2) เงินทุนที่จำเป็นในการลงทุน (3) เงินได้จากการขายหรือชำระบัญชีทั้งหมดหรือบางส่วนจากการลงทุน (4) การชำระเงินตามสัญญา ค่าธรรมเนียมการจัดการและค่าลิขสิทธิ์ (5) การชำระเงินกู้ (6) เงินเดือนและค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่คนในชาติได้รับจากประเทศผู้รับการลงทุน อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าสนธิสัญญาบางฉบับมีข้อยกเว้นอนุญาตให้มีการกำหนด “Prudential Measures” จำกัดการโอนเงินที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนอย่างเสรีเพื่อรักษาความปลอดภัย ความสมบูรณ์ของสถาบันการเงิน ระบบการเงินและตลาดทุน สนธิสัญญาอาจอนุญาตให้มี “Temporary Safeguards” หรือการป้องกันชั่วคราว เช่น เป็นการควบคุมเงินทุนและข้อจำกัดการแลกเปลี่ยนซึ่งนำมาใช้โดยประเทศผู้รับการลงทุนเพื่อปกป้องเงินสำรองและอัตราแลกเปลี่ยน

ทั้งนี้ ประเด็นการรับประกันการโอนเงินที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนอย่างเสรีเป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยจึงจำเป็นต้องเข้าใจหลักเกณฑ์ดังกล่าวของประเทศผู้รับการลงทุนภายใต้สนธิสัญญาการลงทุนระหว่างประเทศผู้รับการลงทุนกับประเทศไทย เพราะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยเป็นวิสาหกิจที่มีเงินทุนจำกัด หากรัฐผู้รับการลงทุนมีข้อจำกัดการโอนเงินที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนให้ผู้ลงทุนไม่สามารถทำได้อย่างเสรี ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของธุรกิจได้ จึงเป็นประเด็นที่ไทยต้องเจรจากับประเทศผู้รับการลงทุนต่าง ๆ และให้ข้อมูลของความตกลงในประเด็นนี้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

เมื่อได้ทราบถึงหลักการสำคัญในความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศ ในต่อไปนี้จะกล่าวถึงผลของการเป็นภาคีในข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีผลต่อการลงทุนระหว่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ว่าหลักการต่าง ๆ จากความตกลงระหว่างประเทศสามารถช่วยลดปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่เกิดจากประเทศผู้รับการลงทุนอย่างไร

3.5.4 ผลของการเป็นภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศ

เมื่อได้ทราบถึงหลักการสำคัญในความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศ จากข้อตกลงระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคีซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศ ทั้งข้อตกลงพหุภาคีที่สำคัญ เช่น ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ความตกลงการค้าบริการอาเซียน (ASEAN Trade in Services Agreement: ATISA) ความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน ASEAN Comprehensive Investment Agreement (ACIA) และความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) และข้อตกลงยอมรับร่วมในเรื่องคุณสมบัติของนักวิชาชีพอาเซียน (Mutual Recognition Arrangements: MRAs) และข้อตกลงทวิภาคีที่สำคัญ ได้แก่ ความตกลงทวิภาคีด้านการลงทุน (Bilateral Investment Treaty: BIT) ข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) และอนุสัญญาภาษีซ้อน (Double Taxation Agreement: DTA) สามารถสรุปผลของการเข้าร่วมเป็นภาคีในข้อตกลงระหว่างประเทศได้ดังต่อไปนี้

3.5.4.1 การลดปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและข้อจำกัดในการประกอบ ธุรกิจจากกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน

ผลของการเป็นภาคีในข้อตกลงระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญในการลดปัญหาและอุปสรรคด้านการเข้ามาและการจัดตั้งธุรกิจในประเทศของผู้รับการลงทุน โดยการลดข้อจำกัดต่าง ๆ ใน **ขั้นตอนก่อนจัดตั้ง (Pre-Establishment)** โดยทั่วไปรูปแบบการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการสามารถทำได้ใน 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบแรก การเปิดเสรีเฉพาะสาขาบริการหรือกิจกรรมที่ต้องการเปิดพร้อมกำหนดเงื่อนไขหรือเรียกว่าวิธีการเปิดเสรีแบบการระบุสาขาที่เปิดเสรี (Positive-List Approach) ซึ่งใช้ในการเจรจาการค้าเสรีระดับภูมิภาคและทวิภาคีต่าง ๆ หลายฉบับ เช่น ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ²⁹³ ใช้แนวทางวิธีการเปิดเสรีแบบการระบุสาขาที่เปิดเสรี (Sectoral Coverage) และระบุข้อจำกัดสำหรับการเข้าสู่ตลาดและการปฏิบัติอย่างชาติในสาขาบริการที่เปิดเสรี

ส่วนรูปแบบการเปิดเสรีการค้าบริการแบบที่สอง คือ การใช้วิธีการระบุเฉพาะสาขาบริการหรือกิจกรรมที่ไม่ต้องการเปิดหรือมาตรการที่ยกเว้น (Non-Conforming Measures) ซึ่งเรียกว่าแนวทางวิธีการเปิดเสรีแบบการระบุสาขาที่ไม่เปิดเสรี (Negative-List Approach) โดยการยกเว้นสาขาบริการหรือมาตรการ อาจสามารถเจรจายกเว้นเป็นการชั่วคราวในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่าน (Phase-Out) หรือยกเว้นเป็นการถาวรจากความตกลงดังกล่าว (Carve-Out) วิธีการเปิดเสรีแบบการระบุสาขาที่ไม่เปิดเสรี (Negative-List Approach) ใช้ในการเจรจาการค้าเสรีการค้าบริการในระดับภูมิภาคและทวิภาคีต่าง ๆ หลายฉบับ เช่น ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Trade in Services Agreement: ATISA) ความตกลงเขตการค้าเสรีแห่งทวีปอเมริกาเหนือ (NAFTA) ความตกลงทวิภาคีระหว่างแคนาดากับซีลีความตกลงทวิภาคีระหว่างซีลีกับเม็กซิโก สหภาพยุโรป (EU) ความตกลงทวิภาคีระหว่างออสเตรเลียกับนิวซีแลนด์ ความตกลงทวิภาคีระหว่างสหรัฐอเมริกากับสิงคโปร์ และความตกลงทวิภาคีสหรัฐอเมริกากับออสเตรเลีย

²⁹³Sherry Stephenson and Patricio Contreras, "An Asymmetric Approach to Services Liberalization: The European Union-Mercosur Case," (2001). p.184

การใช้วิธีการเปิดเสรีแบบระบุสาขาบริการที่จะเปิดเสรี (Positive-List Approach) และวิธีการเปิดเสรีแบบระบุสาขาบริการที่จะไม่เปิดเสรี (Negative-List Approach) มีข้อแตกต่างกันใน 3 ประเด็น²⁹⁴ คือ

ประเด็นแรก แนวทางการเปิดเสรีแบบการระบุสาขาที่ไม่เปิดเสรีจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสในการเปิดเสรีมากกว่าเนื่องจากจะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงสาขาหรือกิจกรรมที่ไม่เปิดเสรี

ประเด็นที่สอง การใช้แนวทางการเปิดเสรีแบบการระบุสาขาที่ไม่เปิดเสรี จะมีผลให้เกิดการเปิดเสรีที่มากกว่า²⁹⁵ เนื่องจากผู้เจรจาอาจมีความลำบากใจที่จะมีรายการที่ไม่เปิดเสรีมากเกินไป อย่างไรก็ตาม ประเด็นนี้ก็มีข้อโต้แย้ง คือ การใช้วิธีการเปิดเสรีแบบระบุสาขาบริการที่จะเปิดเสรี โดยมีรายการที่เปิดเสรีน้อยก็ให้ผลลัพธ์ที่ไม่แตกต่างกับการใช้แนวทางการเปิดเสรีแบบการระบุสาขาที่ไม่เปิดเสรีที่มีรายการที่ไม่เปิดเสรีมากเช่นกัน และ

ประเด็นที่สาม การใช้แนวทางการเปิดเสรีแบบการระบุสาขาที่ไม่เปิดเสรี จะทำให้สาขาบริการใหม่ ๆ ที่มีพัฒนาการตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมต่าง ๆ ถูกเปิดเสรีบริการไปโดยอัตโนมัติ ประเด็นนี้เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ ซึ่งไม่ต้องการเปิดเสรีภาคบริการ ไม่สนับสนุนแนวทางการเปิดเสรีโดยใช้แนวทางการเปิดเสรีแบบการระบุสาขาที่ไม่เปิดเสรี ทั้งนี้ ความวิตกกังวลต่อผลกระทบในการเปิดเสรีโดยใช้แนวทางการเปิดเสรีแบบการระบุสาขาที่ไม่เปิดเสรี สามารถบรรเทาออกไป หากมีกลไกดังต่อไปนี้ 1) การใช้มาตรการแข่งขันทางการค้าในการป้องกันการผูกขาดในตลาดบริการที่อาจเป็นผลจากการเปิดเสรีให้แก่ผู้ประกอบการจากต่างประเทศ 2) การที่รัฐยังคงสงวนสิทธิในการกำกับดูแลบริการใหม่ ๆ ที่ต้องเปิดเสรีบนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ ทั้งนี้ หากเลือกเปิดเสรีภาคบริการโดยใช้วิธีการเปิดเสรีแบบระบุสาขาบริการที่จะเปิดเสรีก็ควรมีกลไกในการทบทวนเพื่อปรับปรุงสาขาบริการที่จะเปิดเสรีอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการเปิดเสรีสาขาบริการในระดับที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป²⁹⁶

จากความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการอันเป็นความตกลงระหว่างประเทศภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การค้าและบริการระหว่างประเทศสมาชิกมีการขยายตัว

²⁹⁴ Low Patrick and Mattoo Aaditya, "Is There a Better Way? Alternative Approaches to Liberalization,"(2000).

²⁹⁵ United Nation Conference on Trade and Development, "Preserving Flexibility in Iias: The Use of Reservations ", UNCTAD Series on International Investment Policies for Development (New York: United Nation, 2006).p 18.

²⁹⁶ Patrick, L. and M. Aaditya, "Is There a Better Way? Alternative Approaches to Liberalization."

กำหนดให้สมาชิกจะต้องลดหรือยกเลิกข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าและบริการ คือ ข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาด (Limitation to Market Access) ทั้งนี้ ขอบเขตของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ จะใช้บังคับกับมาตรการที่อยู่ในรูปแบบของกฎหมาย ข้อบังคับ กฎ ระเบียบ หรือรูปแบบอื่นใดที่ใช้กับภาคการค้าบริการ ที่นำมาใช้บังคับกับการบริการทุกประเภท ยกเว้นแต่เฉพาะการให้บริการตามอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลอันมิใช่บริการเชิงพาณิชย์²⁹⁷

การเปิดเสรีการค้าบริการตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการและความตกลงการค้าบริการอาเซียนนั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการไทยรวมถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ต้องการไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่เป็นประเทศภาคีของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการและความตกลงการค้าบริการอาเซียน เนื่องจากข้อตกลงดังกล่าวได้ช่วยเปิดตลาดให้แก่นักลงทุน โดยการยกเว้นข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดส่งผลให้นักลงทุนสามารถเข้าไปลงทุนในประเทศนั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะการให้บริการใน Mode 3 กล่าวคือ การตั้งสำนักงานให้บริการในประเทศของผู้รับบริการ (Commercial Presence) ทั้งนี้เพราะการที่ประเทศสมาชิกในความตกลงความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เปิดเสรีการบริการในกลุ่มนี้ ย่อมส่งผลดีต่อนักลงทุนไทยที่ต้องการไปลงทุนในประเทศนั้น ๆ กล่าวคือ เป็นการลดภาระขั้นตอนในการเปิดกิจการ เพราะสามารถเข้าไปได้อย่างเสรี และมีขั้นตอนน้อยกว่าประเทศอื่นที่ไม่ได้เป็นสมาชิก นอกจากนี้การเปิดเสรียังเป็นประโยชน์ต่อการให้บริการใน Mode 4 กล่าวคือ การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาเพื่อให้บริการในประเทศของผู้รับบริการเป็นการชั่วคราว (Temporary Movement of Natural Persons) เพราะนักลงทุนสามารถใช้ประโยชน์จากการเปิดเสรีใน Mode 4 นี้เพื่อส่งแรงงานไทยที่มีความรู้ความสามารถไปทำงานในประเทศสมาชิกได้ แม้จะมีเงื่อนไขเรื่องใบอนุญาตทำงานหรือใบอนุญาตเข้าเมืองที่ยังคงเป็นขั้นตอนที่จำเป็นต้องทำเพื่อการส่งออกแรงงาน แต่ย่อมถือเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนที่การเปิดเสรีนั้นไม่ได้เป็นการห้ามนำเข้าแรงงานอย่างเด็ดขาด

ประเด็นการเคลื่อนย้ายแรงงาน กลุ่มสมาชิกอาเซียนได้จัดทำข้อตกลง ยอมรับร่วมกันในเรื่องคุณสมบัติหรือมาตรฐานในแต่ละวิชาชีพ (Mutual Recognition Arrangements: MRAs) ใน 8 สาขาวิชาชีพ ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกร สถาปัตยกรรม นักสำรวจ บัญชี และการ

²⁹⁷ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, สารสำคัญของ Gats และการเจรจาการค้าภายใต้ Wto (นันทบุรี: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2545), หน้า.10

ท่องเที่ยว แม้ว่าข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัตินักวิชาชีพเสรี เป็นข้อตกลงเกี่ยวกับการแสวงหาจุดยอมรับร่วมกันเรื่องคุณสมบัติของวิชาชีพด้านกลุ่มที่เป็นนักวิชาชีพเพื่อเป็นการกำหนดคุณสมบัติร่วมกันของแต่ละสาขาอาชีพ ได้แก่ คุณสมบัติด้านการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยกำหนดเงื่อนไขในการได้รับอนุญาตให้ทำงานประเทศหนึ่ง ๆ เพื่อช่วยให้นักวิชาชีพในภูมิภาคอาเซียนสามารถเคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานในประเทศอาเซียนอื่นได้สะดวกมากขึ้น ทั้งนี้ในการเปิดเสรีแรงงานอาเซียนเป็นการเปิดเสรีเฉพาะแรงงานที่มีฝีมือหรือแรงงานวิชาชีพ (Skilled Labor) และแรงงานผู้เชี่ยวชาญ (Professionals) เท่านั้น ไม่รวมถึงแรงงานไร้ฝีมือหรือแรงงานต่างด้าว (Unskilled Labor) และรูปแบบจะเป็นลักษณะข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัตินักวิชาชีพของอาเซียน ซึ่งหมายถึงการที่ผู้ให้บริการที่ได้รับการรับรองคุณสมบัตินักวิชาชีพ โดยหน่วยงานที่มีอำนาจในประเทศตนก็จะได้รับการยอมรับโดยหน่วยงานที่มีอำนาจในประเทศอาเซียนอื่นให้สอดคล้องกับกฎระเบียบภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายผู้ให้บริการสาขาวิชาชีพภายในภูมิภาคนั้นได้ดียิ่งขึ้น สมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศจะให้การยอมรับในวุฒิการศึกษาหรือประสบการณ์ที่ได้รับ และคุณสมบัติที่เป็นไปตามข้อกำหนดเพื่อวัตถุประสงค์ในการออกใบอนุญาตหรือใบรับรองให้แก่ผู้ให้บริการ โดยการยอมรับดังกล่าวจะต้องทำอยู่บนพื้นฐานของความตกลงกับประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้อง หรืออาจให้การยอมรับโดยอิสระ อย่างไรก็ตามประเด็นเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างสมาชิกอาเซียนมักสร้างความสับสนอยู่เสมอ เนื่องจากมีการเข้าใจว่าเมื่อมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการในปีพ.ศ. 2558 แล้ว แรงงานไร้ฝีมือของประเทศหนึ่งจะหลั่งไหลเข้าไปทำงานในประเทศอาเซียนอีกประเทศหนึ่งได้ แต่ความเป็นจริงแล้วประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้ง 10 ประเทศไม่เคยมีการตกลงให้มีการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานจำพวกไร้ฝีมือ แม้จะมีเป้าหมายในการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีก็เป็นเพียงการตั้งเป้าหมายว่าจะให้แรงงานฝีมือสามารถเคลื่อนย้ายได้เท่านั้น ทั้งนี้ในส่วนข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพอาเซียน (MRAs) นั้น ไม่ใช่ความตกลงเปิดเสรีแรงงาน แต่เป็นข้อตกลงที่อำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพในกลุ่มประเทศอาเซียนไม่ถึงขั้นที่จะยอมรับใบอนุญาตประกอบอาชีพซึ่งกันและกัน นักวิชาชีพยังคงต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศที่ตนต้องการเข้าไปทำงาน โดยอาเซียนตกลงกันว่า จะยอมรับคุณสมบัติเพื่ออำนวยความสะดวกในขั้นตอนการขอใบอนุญาตดังนั้น ข้อตกลงยอมรับร่วมกันในเรื่องคุณสมบัติหรือมาตรฐานในแต่ละวิชาชีพ จึงเป็นการช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นนักวิชาชีพอาเซียน

แล้วจะได้รับการรับรองคุณสมบัติไว้แล้ว ให้สามารถขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพที่ประเทศปลายทางได้เร็วขึ้นเนื่องจากไม่ต้องตรวจสอบหรือเทียบเคียงคุณสมบัติอีก²⁹⁸

ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์แล้วสรุปได้ว่ามีการทำยอมรับร่วมกันในเรื่องคุณสมบัติหรือมาตรฐานในแต่ละวิชาชีพ ในกลุ่มอาเซียน ประเด็นการเคลื่อนย้ายแรงงานที่เป็นอุปสรรคต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศก็ยังคงมีปัญหา เนื่องจากธุรกิจส่วนใหญ่ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ไปลงทุนในต่างประเทศในภาคการบริการ ไม่ได้อาศัยวิชาชีพใน 8 กลุ่มนี้ เช่น ร้านอาหารไทย ต้องการพ่อครัวแม่ครัว ส่วนร้านไทยสปา ต้องการพนักงานนวด ในส่วนนี้จึงจำเป็นต้องอาศัยการเจรจาในรูปแบบทวิภาคีกับประเทศผู้รับการลงทุนทั้งในอาเซียนและนอกภูมิภาคอาเซียน และแม้มีการตกลงในรูปแบบของความตกลงการค้าเสรี เช่น ปัญหาการไม่สามารถส่งคนไทยไปทำงานเป็นผู้ประกอบอาชีพสปา พนักงานนวดไทย และผู้ดูแลผู้สูงอายุได้แม้ว่าภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น ระบุให้ไทยกับญี่ปุ่นเจรจาหาทางให้คนไทยที่มีคุณสมบัติเหมาะสมไปทำงานได้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติการเจรจาประสบความสำเร็จลำบาก เช่น ญี่ปุ่นอ้างว่ายังไม่ต้องการเปิดตลาดพนักงานนวดไทยเนื่องจากต้องการคุ้มครองคนตาบอดที่มีอาชีพพนักงานนวด²⁹⁹ ญี่ปุ่นให้ข้อผูกพันในหลายสาขาบริการวิชาชีพ รวมถึงบริการกฎหมาย บริการเกี่ยวกับ ภาษีสถาปัตยกรรมวิศวกรรม โดยอนุญาตให้คนต่างด้าวสามารถเข้ามาจัดตั้งกิจการได้โดยไม่จำกัดจำนวนหุ้นส่วนความเป็นเจ้าของในธุรกิจเหล่านั้น แต่ปัญหาคือผู้ที่ให้บริการวิชาชีพจะต้องเป็นผู้ถือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพที่ออกโดยหน่วยงานในประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น ในทางปฏิบัติข้อกำหนดและแนวทางปฏิบัติของสมาคมวิชาชีพยังเป็นอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดทั้งของนักวิชาชีพญี่ปุ่นเองและนักวิชาชีพต่างชาติ เนื่องจากมีอัตราสอบผ่านต่ำมาก นอกจากนั้นแล้วสภาพสังคม ภาษา และวัฒนธรรม ทำให้นักวิชาชีพคนไทยมีโอกาสที่จะไปทำงานในญี่ปุ่นได้ยาก การเปิดให้ผู้ลงทุนไทยสามารถเปิดกิจการบริการวิชาชีพได้อย่างเสรีจึงไม่มีความหมาย หากนักวิชาชีพคนไทยไม่สามารถเข้าไปให้บริการในญี่ปุ่นได้ ประเด็นเรื่องการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาจึงเป็นประเด็นที่สำคัญยิ่ง

²⁹⁸ ศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคตะวันตก กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, การเคลื่อนย้ายแรงงานอาเซียนในมิติของกรมการจัดหางาน (กรุงเทพฯ พัฒนาการชัย: กรมการจัดหางาน, 2562), หน้า.10

²⁹⁹ ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, รายงานฉบับสมบูรณ์ : โครงการศึกษาผลกระทบและแนวทางการเจรจา ทบทวนความตกลงในพันธกรณีต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์จากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554), หน้า.ส-3

ประเด็นการถือกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินของนักลงทุนไทยในประเทศผู้รับการลงทุน จากที่ได้อธิบายในส่วนของปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศ อาจจะประสบปัญหาจากข้อจำกัดในเรื่องดังกล่าว เช่น ในประเทศเม็กซิโก ได้กำหนดข้อจำกัดการในเรื่องที่ดินสำหรับการค้าบริการใน Mode 3 ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (Agreement between the Kingdom of Thailand and Japan for an Economic Partnership: JTEPA) มีข้อสังเกตว่า Schedule of Japan in relation to paragraph 3 of Article 93 มีข้อจำกัดการได้มาซึ่งที่ดินในญี่ปุ่นโดยนักลงทุนไทย ซึ่งคล้ายกับที่กฎหมายไทยกำหนดห้ามต่างชาติถือครองที่ดิน³⁰⁰ ดังนั้นนอกจากที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะมีหน้าที่ต้องให้ข้อมูลแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อทราบข้อจำกัดและใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในประเทศหนึ่ง ๆ แล้ว ยังต้องให้การเจรจาในระดับทวิภาคีกับประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญและมีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเรื่องที่ดิน

3.5.4.2. การลดปัญหาและอุปสรรคจากการส่งเงินไปลงทุนและส่งเงินกลับมายังประเทศไทย

ปัญหาและอุปสรรคจากการส่งเงินไปลงทุนและส่งเงินกลับมายังประเทศไทยประกอบด้วย 2 ประเด็นสำคัญ คือ ประเด็นเงินทุนเคลื่อนย้าย และประเด็นการจัดภาษีซ้อนระหว่างประเทศ

ประเด็นเงินทุนเคลื่อนย้าย เป็นการพิจารณาในกรณีที่ผู้ประกอบการที่ดำเนินกิจการในต่างประเทศในลักษณะการลงทุนทางตรงต้องการส่งเงินลงทุนไปลงทุนยังต่างประเทศ หรือนำกำไรจากการลงทุนกลับมายังประเทศผู้ส่งออกการลงทุน ว่าประเด็นดังกล่าวมีข้อตกลงระหว่างที่มีพันธกรณีในการลดอุปสรรคให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเคลื่อนย้ายเงินลงทุนหรือไม่ จากการศึกษาพบข้อตกลงเรื่อง “การโอนเงิน (Transfer of Funds)” ในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ข้อ 11 Payments and Transfers และหลักทั่วไปในความตกลงทวิภาคีว่าด้วยการลงทุน เป็นบทบัญญัติที่รับประกันว่านักลงทุนจะสามารถโอนเงินที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนออกจากประเทศภาคีที่เป็นประเทศรับทุนได้อย่างเสรี ไม่ล่าช้า อย่างไรก็ตาม

³⁰⁰ With respect to acquisition or lease of land properties in Japan, prohibitions or restrictions may be imposed by Cabinet Order on Thai nationals or legal persons, where Japanese nationals or legal persons are placed under identical or similar prohibitions or restrictions in Thailand.

อาจมีการกำหนดข้อยกเว้นในการโอนเงินอย่างเสรีได้บางประการเพื่อให้ประเทศผู้รับการลงทุน มีสิทธิดำเนินมาตรการต่าง ๆ ตามความจำเป็นเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงินของประเทศไว้ได้ เป็นการรักษาสีทธิของประเทศผู้รับการลงทุนในการออกกฎหมายและกฎระเบียบเกี่ยวกับการโอนเงินตามความเหมาะสมของภาวะเศรษฐกิจและแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศ³⁰¹

ในประเด็นเงินทุนเคลื่อนย้ายมีความตกลงที่สำคัญ คือ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) พันธกรณีเรื่องการโอนเงินไว้ในข้อ 16 (Market Access) ในเชิงอรรถที่ 8³⁰² ว่าหากประเทศสมาชิกผูกพันที่จะเปิดให้ผู้ค้าบริการต่างชาติสามารถให้บริการข้ามพรมแดนมาสู่ลูกค้าในประเทศสมาชิกดังกล่าวในรูปแบบของ Mode 1 ได้นั้น ประเทศสมาชิกจะต้องอนุญาตให้ผู้ค้าบริการต่างชาติสามารถนำเงินทุนที่เป็นส่วนสำคัญต่อการ

³⁰¹ ศันสนีย์ แก้วพรสวรรค์ มุจลินท์ นวลนิม, ความตกลงเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนของไทย (Bits) : พันธะและนโยบาย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2553), หน้า.30.

³⁰² **GATS. Article XVI Market Access** “1. With respect to market access through the modes of supply identified in Article I, each Member shall accord services and service suppliers of any other Member treatment no less favourable than that provided for under the terms, limitations and conditions agreed and specified in its Schedule.8

2. In sectors where market-access commitments are undertaken, the measures which a Member shall not maintain or adopt either on the basis of a regional subdivision or on the basis of its entire territory, unless otherwise specified in its Schedule, are defined as:

(a) limitations on the number of service suppliers whether in the form of numerical quotas, monopolies, exclusive service suppliers or the requirements of an economic needs test;

(b) limitations on the total value of service transactions or assets in the form of numerical quotas or the requirement of an economic needs test;

(c) limitations on the total number of service operations or on the total quantity of service output expressed in terms of designated numerical units in the form of quotas or the requirement of an economic needs test;

(d) limitations on the total number of natural persons that may be employed in a particular service sector or that a service supplier may employ and who are necessary for, and directly related to, the supply of a specific service in the form of numerical quotas or the requirement of an economic needs test;

(e) measures which restrict or require specific types of legal entity or joint venture through which a service supplier may supply a service; and

(f) limitations on the participation of foreign capital in terms of maximum percentage limit on foreign shareholding or the total value of individual or aggregate foreign investment.”

ให้บริการดังกล่าวเข้ามาในประเทศได้ นอกจากนี้ หากประเทศสมาชิกผูกพันที่จะเปิดให้ผู้ค้าบริการต่างชาติเข้ามาให้บริการแก่ลูกค้าในประเทศ ในรูปแบบของ Mode 3 โดยการเข้ามาลงทุนจัดตั้งสถานประกอบการได้นั้น ประเทศสมาชิกดังกล่าวจะต้องอนุญาตให้ผู้ค้าบริการต่างชาตินำเงินทุนที่เกี่ยวข้อง (Related Transfers of Capital) เข้ามาได้ นอกจากนี้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ยังระบุในข้อ 11 (Payments and Transfers) ย่อหน้าที่ 1³⁰³ ห้ามไม่ให้ประเทศสมาชิกดำเนินมาตรการจำกัดการโอนเงินสำหรับธุรกรรมเงินสะพัดที่เกี่ยวข้องกับข้อผูกพันของประเทศตนภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เว้นแต่จะเข้าข่ายเป็นการดำเนินมาตรการภายใต้ข้อ 12 (Restrictions to Safeguard the Balance of Payments) เรียกโดยย่อว่าข้อบท “BOP Safeguard” ในขณะที่ย่อหน้าที่ 2 ใน ข้อ 11 (Payments and Transfers) ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ระบุว่าในกรณีที่ประเทศสมาชิกเป็นประเทศสมาชิกกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการนี้จะไม่กระทบต่อสิทธิและพันธกรณีในฐานะประเทศสมาชิกกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ตราบใดที่ประเทศสมาชิกความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการไม่ได้ดำเนินมาตรการจำกัดธุรกรรมเงินทุน (Restrictions on Capital Transactions) ในลักษณะที่ขัดต่อข้อผูกพันของประเทศตนภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ยกเว้นในกรณีที่เข้าข่ายเป็นการดำเนินมาตรการภายใต้ข้อ 12 (ข้อบทสิทธิในการใช้มาตรการเงินทุนเคลื่อนย้ายขาออก หรือ BOP Safeguard)³⁰⁴ หรือในกรณีที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศเป็นผู้ขอให้ประเทศ

³⁰³ GATS. Article XI Payments and Transfers “1. Except under the circumstances envisaged in Article XII, a Member shall not apply restrictions on international transfers and payments for current transactions relating to its specific commitments.

2. Nothing in this Agreement shall affect the rights and obligations of the members of the International Monetary Fund under the Articles of Agreement of the Fund, including the use of exchange actions which are in conformity with the Articles of Agreement, provided that a Member shall not impose restrictions on any capital transactions inconsistently with its specific commitments regarding such transactions, except under Article XII or at the request of the Fund.”

³⁰⁴ GATS Article XII Restrictions to Safeguard the Balance of Payments “1. In the event of serious balance-of-payments and external financial difficulties or threat thereof, a Member may adopt or maintain restrictions on trade in services on which it has undertaken specific commitments, including on payments or transfers for transactions related to such commitments. It is recognized that particular pressures on the balance of payments of a Member in the process of economic development or economic transition may necessitate the use of restrictions to ensure, inter alia, the maintenance of a level of financial reserves adequate for the implementation of its programme of economic development or economic transition...”

ดังกล่าวดำเนินมาตรการในช่วงต้นจึงจะสามารถดำเนินมาตรการจำกัดธุรกรรมเงินทุน ในลักษณะที่ขัดต่อข้อผูกพันของประเทศตนภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการได้ โดยสิทธิในการใช้มาตรการเงินทุนเคลื่อนย้ายขาออกตามข้อ 12 ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ระบุว่าในกรณีที่เกิดหรือมีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาดุลการชำระเงินและปัญหาทางการเงินระหว่างประเทศอย่างรุนแรงประเทศสมาชิกความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการสามารถดำเนินมาตรการจำกัดการค้าบริการซึ่งตนได้ผูกพันไว้ หรือดำเนินมาตรการจำกัดการโอนเงินสำหรับธุรกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อผูกพันนั้น โดยมีเงื่อนไขว่าไม่เลือกปฏิบัติระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับความตกลงของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ โดยการใช้มาตรการดังกล่าวต้องหลีกเลี่ยงความเสียหายโดยไม่จำเป็นต่อผลประโยชน์ด้านพาณิชย์ เศรษฐกิจ และการเงินของประเทศสมาชิกอื่น ไม่ใช่มาตรการเกินกว่าความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาที่ได้กล่าวในช่วงต้น และใช้มาตรการเป็นการชั่วคราวและค่อย ๆ ยกเลิกเป็นลำดับเมื่อปัญหาในช่วงต้นคลี่คลายลง

ประเด็นการจัดภาษีซ้อนระหว่างประเทศ การจัดทำอนุสัญญาภาษีซ้อน (Double Taxation Agreement) ระหว่างประเทศโดยส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับความตกลงของแต่ละประเทศ ทั้งนี้หลักการของการทำอนุสัญญาภาษีซ้อน คือ ในกรณีที่ผู้ประกอบการรัฐภาคีเข้าไปประกอบกิจการรัฐภาคีอีกรัฐและมีเงินได้ไม่ว่าจะเป็น กำไร ดอกเบี้ย เงินปันผล หรือเงินได้จากอสังหาริมทรัพย์ก็ตาม หากมีสถานประกอบการถาวรซึ่งตั้งอยู่ในประเทศรัฐภาคี ตามความตกลงนี้กำหนดให้เสียภาษีในรัฐที่เป็นแหล่งเงินได้หรือแหล่งที่อยู่ตามแต่ตกลงกัน แต่ผลของความตกลงจะทำให้มีการจัดเก็บภาษีเพียงครั้งเดียว ไม่มีการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อน ซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการไทยที่ได้ ประกอบกิจการในต่างประเทศ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีซึ่งถือเป็นการลดต้นทุนในการประกอบกิจการอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นเงินได้จากกิจการที่เป็นจำนวนเงินสูงภาษีที่จะต้องเสียจากเงินได้ก็ย่อมสูงตามไปด้วย ประเด็นการจัดภาษีซ้อนระหว่างประเทศโดยการจัดทำอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ไทยทำกับประเทศภาคีมีตัวอย่างเช่น อนุสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งชาติสิงคโปร์เพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อนและการป้องกันการเลี่ยงการรัษฎากรในส่วนที่เกี่ยวกับภาษีเก็บจากเงินได้ ข้อที่ 23 ได้วางหลักว่า ในกรณีประเทศไทย ภาษีสิงคโปร์ที่จะชำระในส่วนที่เกี่ยวกับเงินได้ในสิงคโปร์นั้นจะยอมให้ใช้เป็นเครดิตต่อภาษีไทย อันต้องชำระในส่วนที่เกี่ยวกับเงินได้นั้น อย่างไรก็ตาม เครดิตนั้นจะต้องไม่เกินจำนวนภาษีไทยส่วนที่

ได้คำนวณไว้ก่อนที่จะให้เครดิตตามจำนวนที่เหมาะสมกับเงินได้รายการนั้น อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่เงินได้นั้นเป็นเงินปันผลที่บริษัทซึ่งเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสิงคโปร์ จ่ายให้แก่บริษัทซึ่งเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย และซึ่งมีหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนในบริษัทผู้จ่ายเงินปันผลไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ประเทศไทยจะยกเว้นภาษีเงินได้เช่นว่านั้นให้ แต่ในการคำนวณภาษีเงินได้ส่วนที่เหลือของบุคคลนั้นอาจใช้อัตราภาษีซึ่งควรจะใช้ได้ ถ้าเงินได้ที่ได้รับการยกเว้นนั้นไม่ได้รับยกเว้นดังนั้นมาก่อน³⁰⁵

จากการที่ได้ศึกษามาตรการที่มีผลต่อการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศและปัญหาต่าง ๆ ทั้งในส่วนของนโยบาย กฎหมายภายใน กฎหมายระหว่างประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บทต่อไปจะเป็นการศึกษาการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของของรัฐต่างประเทศ ซึ่งมีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในเรื่องการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจทั้งในประเทศจีน สิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร การศึกษาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาเป็นต้นแบบและแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศต่อไป

จากการที่ได้ศึกษาในบทนี้ในส่วนของนโยบาย กฎหมายภายใน กฎหมายระหว่างประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อประเทศไทยมีนโยบาย กฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ จำเป็นที่หน่วยงานที่กฎหมายให้อำนาจหน้าที่ไว้ จะต้องมีการหรือการดำเนินการของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ดังนั้น ประเด็นที่ต้องศึกษาต่อไป คือ **“รูปแบบของมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศควรอยู่ในรูปแบบใด”** จะศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการส่งเสริมที่

³⁰⁵ Convention between The Royal Government of Thailand and The Government of the Republic of Singapore for the Avoidance of Double Taxation and the Prevention of Fiscal Evasion with Respect to Taxes on Income Article 23 “In the case of Thailand, Singapore tax payable in respect of income derived from Singapore shall be allowed as a credit against Thai tax payable in respect of that income. The credit shall not, however, exceed that part of the Thai tax as computed before the credit is given which is appropriate to such item of income. However, where such income is a dividend paid by a company which is a resident of Singapore to a company which is a resident of Thailand and which owns not less than 25 per cent of the voting shares of the company paying the dividend, Thailand shall exempt such income from tax but may in calculating tax on the remaining income of that person, apply the rate of tax which would have been applicable if the exempted income had not been so exempted.”

เหมาะสมจากประเทศจีน สิงคโปร์ และสหราชอาณาจักรเพื่อเป็นแบบอย่างของมาตรการส่งเสริมที่ประเทศไทยสามารถนำมาเป็นแนวทางเพื่อปรับใช้ต่อไป ซึ่งเป็นการศึกษาในต่อไป คือ บทที่ 4 การศึกษาเปรียบเทียบมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของรัฐต่างประเทศในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (Comparative Study): ประเทศสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร

บทที่ 4

มาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของรัฐต่างประเทศ

ในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (Comparative Study):

ศึกษาประเทศสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร

การศึกษาในบทนี้เป็นการศึกษาถึงนโยบาย กฎหมาย หน้าที่ของหน่วยงาน ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดมาตรการของประเทศสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักรเพื่อส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อนำมาตรการที่ได้ทราบจากการศึกษามาพิจารณาเปรียบเทียบและเป็นต้นแบบเพื่อนำมาปรับใช้กับมาตรการในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศไทย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เลือกศึกษาเปรียบเทียบทั้งหมด 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศจีน และสหราชอาณาจักร ซึ่งการศึกษาแต่ละประเทศนั้น ได้แบ่งเค้าโครงออกเป็น 4 ส่วน โดยเริ่มจากการอธิบายสาเหตุหรือปัจจัยของการเลือกศึกษาประเทศสิงคโปร์ ประเทศจีน และสหราชอาณาจักร เช่น เหตุผลด้านสภาพการลงทุน เหตุผลด้านวิวัฒนาการในเรื่องการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ เหตุผลในด้านการมีแนวโน้มนโยบายที่ชัดเจน ต่อมาในส่วนของการพิจารณาถึงนโยบายของแต่ละประเทศว่ามีนโยบายใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและการวิเคราะห์ว่านโยบายดังกล่าวมีส่วนในการส่งเสริมหรือมีผลอย่างไรต่อการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจในประเทศดังกล่าว เมื่อได้ทราบถึงนโยบายแล้วในส่วนต่อมาเป็นการศึกษากฎหมายภายในของแต่ละประเทศซึ่งมีส่วนในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจของประเทศสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร ซึ่งการพิจารณาตัวบทกฎหมายที่มีหลายฉบับจะอธิบายโดยการจัดกลุ่มตามหน้าที่ของกฎหมายแต่ละฉบับว่ามีส่วนช่วยสนับสนุนหรือส่งเสริมวิสาหกิจในประการใด และในส่วนสุดท้ายของการศึกษาบริบทของต่างประเทศนั้นจะเป็นการพิจารณาถึงมาตรการที่อาศัยฐานในการบังคับใช้จากกฎหมายในการกำหนดโดยหน่วยงานตามกฎหมายเพื่อทราบว่า ประเทศสิงคโปร์ ประเทศจีน และสหราชอาณาจักรมีการกำหนดมาตรการในลักษณะใดบ้างเพื่อส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งในส่วนนี้จะแบ่งการพิจารณามาตรการออกเป็นลักษณะของการส่งเสริม

แก่วิสาทกิจ เช่น มาตรการด้านการให้บริการ มาตรการด้านเงินทุน มาตรการด้านภาษี และมาตรการ เพื่อเพิ่มศักยภาพแก่วิสาทกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หลักจากได้ศึกษาครบทั้ง 3 ประเทศแล้ว ใน ส่วนสุดท้ายของบทนี้จะเป็นส่วนของข้อวิเคราะห์เกี่ยวกับการปรับใช้มาตรการส่งเสริมการลงทุน ทางตรงในต่างประเทศของสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร กับประเทศไทย โดยเริ่มจากการ เปรียบเทียบมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร เพื่อวิเคราะห์ว่ามาตรการของประเทศไทยที่ได้ทราบจากการศึกษามีความชัดเจนเพียงใดเมื่อ เปรียบเทียบกับมาตรการในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยในการ ลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และวิเคราะห์ต่อไปว่าการศึกษาเปรียบเทียบดังกล่าวมีส่วนช่วยในการ ส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยได้ อย่างไรบ้างและทราบถึงแนวทางการปรับใช้มาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของ สิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักรกับปัญหาของประเทศไทย

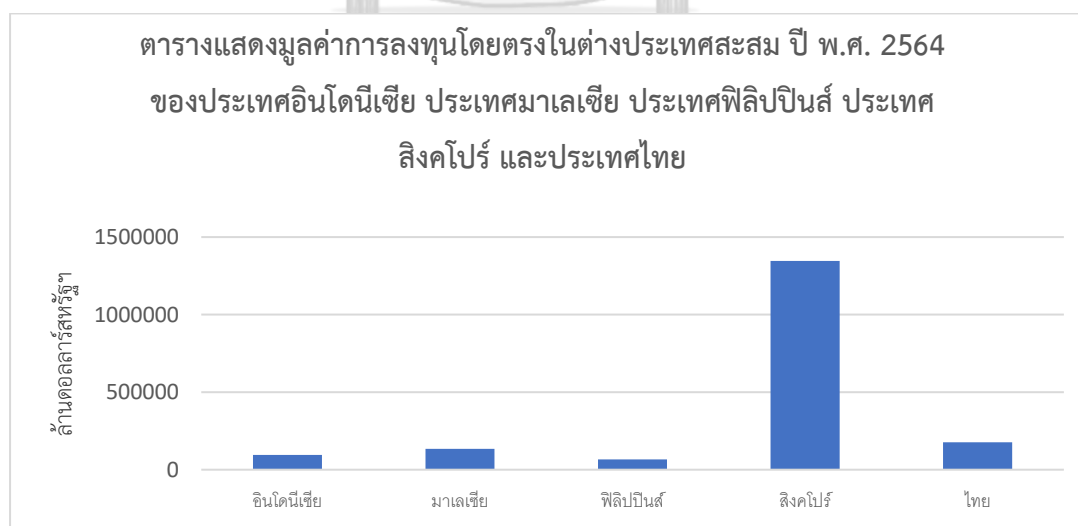
ต่อไปนี้จะเป็นส่วนในส่วนของเหตุผลในการเลือกศึกษาแต่ละประเทศ นโยบาย กฎหมายและ หน่วยงาน และมาตรการของประเทศสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักรในหัวข้อที่ 4.1, 4.2 และ 4.3 ตามลำดับ

4.1 ประเทศสิงคโปร์

สาเหตุที่ประเทศสิงคโปร์เป็นหนึ่งในประเทศที่เลือกศึกษาถึงนโยบาย กฎหมาย และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งส่งผลต่อมาตรการในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากทั้งปัจจัยทางภูมิศาสตร์และสถานภาพการลงทุนใน ต่างประเทศต่างแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่มีต่อสิงคโปร์ ประกอบกับการที่สิงคโปร์มีสถิติมูลค่าการลงทุนขาออกสูงที่สุดในบรรดาประเทศอาเซียนทำให้ผู้เขียน พิจารณาเลือกประเทศสิงคโปร์เป็นหนึ่งในประเทศต้นแบบ ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศขนาดเล็กที่มี พื้นที่เพียง 719.9 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรทั้งหมด 5.69 ล้านคน เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศ ไทยที่มีพื้นที่โดยประมาณอยู่ที่ 510,890 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรประมาณ 67 ล้านคน จาก ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของสิงคโปร์ในด้านของทรัพยากร เช่น ที่ดิน แรงงาน ซึ่งส่งผล ต่อนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศสิงคโปร์อย่างมีนัยยะสำคัญในการสนับสนุนลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศ ทั้งนี้แม้ว่าทรัพยากรภายในประเทศของสิงคโปร์จะขาดแคลน แต่ที่ตั้งหรือพิกัดทาง ภูมิศาสตร์ของประเทศสิงคโปร์เป็นข้อได้เปรียบที่ทำให้ประเทศสิงคโปร์เป็นท่าเรือที่ใหญ่ที่สุดใน

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศสิงคโปร์พึ่งพาการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสูง

จากข้อมูลสถานภาพการลงทุนของประเทศสิงคโปร์ พบว่าการลงทุนในต่างประเทศเป็นส่วนสำคัญใน ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจสิงคโปร์ ประเทศสิงคโปร์มีสถิติลงทุนขาออกของประเทศคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 12.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2564 และเคยขึ้นไปสูงสุดถึงร้อยละ 22.6 ในปี พ.ศ. 2550 ขณะที่ประเทศไทยในช่วงเวลาเดียวกันในปี พ.ศ. 2564 เงินลงทุนขาออกมีจำนวนสุทธิคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 3.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ นอกจากนี้เมื่อพิจารณามูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสิงคโปร์ช่วงปี พ.ศ. 2557-2561 พบว่ามูลค่าเงินลงทุนขาออกของประเทศสิงคโปร์มีแนวโน้มเพิ่มสูงสุด โดยในปี พ.ศ. 2564 มีมูลค่าเงินลงทุนขาออกเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 1,346,395.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นเงินไทยประมาณ 31 ล้านล้านบาท และหากพิจารณาการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของประเทศสิงคโปร์เทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศสูงที่สุด ซึ่งปรากฏให้เห็นในตารางมูลค่าการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศสะสม (OFDI Stock) ในปี พ.ศ.2564 ของประเทศในอาเซียนที่สำคัญ ดังตารางด้านล่างนี้ต่อไป

รูปภาพ 11 แผนภูมิแสดงมูลค่าการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศสะสม ปี พ.ศ. 2564 ของประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์และประเทศไทย

ภูมิภาคที่วิสาหกิจของประเทศสิงคโปร์ออกไปลงทุนสูงที่สุด จากข้อมูลในปี 2564 ได้แก่ ทวีปเอเชีย ซึ่งมีการลงทุนสูงถึง 645.9 พันล้านดอลลาร์สิงคโปร์ โดยมีประเทศผู้รับการลงทุนสำคัญหรือประเทศที่วิสาหกิจสิงคโปร์ออกไปลงทุนเป็นหลัก ได้แก่ จีน ฮองกง อินเดีย และมาเลเซีย ส่วนภูมิภาคที่วิสาหกิจของประเทศสิงคโปร์ออกไปลงทุนรองลงมาจากทวีปเอเชีย ได้แก่ ทวีปยุโรป ซึ่งเงินลงทุนจากสิงคโปร์ที่เข้าไปลงทุน คิดเป็นประมาณ 286.5 พันล้านดอลลาร์สิงคโปร์ โดยมีประเทศ เนเธอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร เป็นแหล่งลงทุนหลัก³⁰⁶

กลยุทธ์สำคัญที่ประเทศสิงคโปร์ใช้ส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศนับตั้งแต่ปี 2536 ซึ่งส่งผลให้ประเทศสิงคโปร์มีการเติบโตทางเศรษฐกิจ คือ การที่ภาครัฐส่งเสริมการลงทุนผ่านบริษัทข้ามชาติ (Multinational Corporations : MNCs) ซึ่งแต่เดิมบริษัทเหล่านี้เป็นบริษัทที่เชื่อมอยู่กับรัฐบาล (Government-Linked Companies : GLCs) ต่อมาภาคเอกชนจึงมีบทบาทในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมากขึ้นตามลำดับ

ในส่วนของสถานภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศสิงคโปร์ ข้อมูลในปี พ.ศ.2565 ประเทศสิงคโปร์นั้นมีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 299,800 ราย คิดเป็นเป็นร้อยละ 99 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมดภายในประเทศ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสร้างรายได้คิดเป็นประมาณกว่าร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ มีอัตราการจ้างงานกว่าร้อยละ 71 ของการจ้างงานทั้งหมด³⁰⁷ จากสถานภาพดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทที่สำคัญมากต่อประเทศสิงคโปร์ การให้คำนิยาม “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ของประเทศสิงคโปร์นั้นเป็นการกำหนดนิยามแบบทั่วไปไม่ได้แยกตามประเภทธุรกิจ ซึ่งต่างจากนิยามวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย จีน และสหราชอาณาจักร โดยการให้คำนิยาม “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ของประเทศสิงคโปร์นั้นพิจารณาจาก 2 ปัจจัย ได้แก่ จำนวนของการจ้างงานและเงินทุนหมุนเวียนรายปี โดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จะต้องมี การจ้างงานที่ไม่เกิน 200 คน และมีเงินทุนหมุนเวียนไม่เกิน 100 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์³⁰⁸

³⁰⁶ Department of statistics Singapore, "Singapore's Direct Investment Abroad Dashboard," [Online] Accessed: 1 July 2023. Available from: <https://www.singstat.gov.sg/find-data/search-by-theme/trade-and-investment/direct-investment-abroad/visualising-data/singapores-direct-investment-abroad-dashboard>

³⁰⁷ Department of statistics Singapore, "Singapore's Enterprise Landscape 2022," [Online] Accessed: 30 May 2023. Available from: <https://www.singstat.gov.sg/modules/infographics/economy>

³⁰⁸ Sprout, "Starting Guide for Singapore Smes," [Online] Accessed: 10 May 2023. Available from: <https://www.sproutasia.com/blog/starting-guide-for-singapore-smes>

จากการที่ได้ทราบถึงสถานภาพของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ สถานภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสิงคโปร์แล้ว ในส่วนต่อมาจะเป็นการกล่าวถึง นโยบาย กฎหมายและมาตรการของประเทศสิงคโปร์ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศตามลำดับ

4.1.1 นโยบายของสิงคโปร์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ตั้งแต่สิงคโปร์เป็นอิสระจากประเทศมาเลเซียในช่วงปีพ.ศ. 2508 ประเทศสิงคโปร์ประสบปัญหาหลากหลายประการ มีอุปสรรคและข้อจำกัดมากมายในการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ ในเบื้องต้นจะอธิบายถึงพัฒนาการของนโยบายเกี่ยวกับเศรษฐกิจของประเทศสิงคโปร์ในภาพรวมตามลำดับเวลา ก่อนที่จะสะท้อนภาพของนโยบายที่น่าสนใจของประเทศสิงคโปร์เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเป็นลำดับต่อมา โดยจากงานวิจัยที่เผยแพร่โดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศในปีพ.ศ. 2538 ได้แบ่งนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศสิงคโปร์ออกเป็น 4 ช่วงเวลา³⁰⁹ กล่าวคือ (1) นโยบายการทดแทนการนำเข้า (Import-Substitution) คือ การที่รัฐให้การคุ้มครองและส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศ ลดการนำเข้า เพื่อลดการขาดดุลการค้า ในปี 2502-2508 (2) นโยบายเน้นการส่งออก (Export Orientation) ในปี 2509 – 2516 (3) นโยบายปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม (Industrial Restructuring) ปี 2516-2527 และ (4) นโยบายที่เน้นความหลากหลายของฐานอุตสาหกรรม (Diversification of the Industrial Base) ตั้งแต่ปี 2528 – 2538

ช่วงปี 2502 – 2508 เป็นช่วงก่อนที่ประเทศสิงคโปร์จะเป็นอิสระจากประเทศมาเลเซีย และเป็นช่วงที่เพิ่งผ่านพ้นจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเกิดขึ้นในปี 2482 – 2488 เศรษฐกิจของประเทศสิงคโปร์ถูกขับเคลื่อนด้วยการค้าไม่มีอุตสาหกรรมท้องถิ่นที่จะช่วยในงานสร้างงานให้แก่ประเทศได้ ทำให้ประเทศสิงคโปร์มีอัตราการว่างงานในประเทศสูง ด้วยเหตุนี้รัฐบาลสิงคโปร์จึงได้ใช้นโยบายมุ่งสู่ **อุตสาหกรรม (Industrialization)**³¹⁰ คือ การทำให้ประเทศสิงคโปร์กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลให้อัตราการว่างงานของประชากรภายในประเทศสิงคโปร์นั้นลดลงอย่างมีนัยสำคัญ และในปี 2506 จากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ³¹¹ พบว่ารายได้ที่เกิดขึ้นภายในประเทศหรือการ

³⁰⁹ Rachel van Elkan, "Singapore's Development Strategy," in *Singapore: A Case Study in Rapid Development*, ed. Kenneth Bercuson (USA: International Monetary Fund), p 11

³¹⁰ SG101, "1959-1965: Early Economic Strategic," [Online] Accessed: 2 July 2023. Available from: <https://www.sg101.gov.sg/economy/surviving-our-independence/1959-1965/>

³¹¹ van Elkan, R., "Singapore's Development Strategy," in *Singapore: A Case Study in Rapid Development*, p 12

เติบโตของเศรษฐกิจสิงคโปร์มีการเติบโตขึ้นกว่า 2 เท่า³¹² จากการที่ระบบการศึกษาหรือศักยภาพแรงงานของประเทศสิงคโปร์ในช่วงเวลาดังกล่าวยังไม่พัฒนามากนักส่งผลให้อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของประเทศสิงคโปร์เป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน

จากขั้นแรกของการพัฒนาการของสิงคโปร์โดยการมีนโยบายมุ่งสู่อุตสาหกรรม ปัญหาความยากจนของสิงคโปร์ยังไม่สามารถจัดให้หมดไปได้ อันเป็นการเข้าสู่ช่วงนโยบายเน้นการส่งออก กล่าวคือ มีการปรับเปลี่ยนนโยบายเป็นการสนับสนุนการส่งออกมากขึ้น การเร่งส่งเสริมการส่งออกทำให้ประเทศพัฒนาไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมหรือระบบเศรษฐกิจที่เน้นการส่งออก (Export-Led Industrialization Strategy)³¹³ ในขณะเดียวกันนั้นประเทศสิงคโปร์ได้เริ่มส่งเสริมให้นักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศสิงคโปร์ โดยมีเหตุผล ประการแรกบริษัทต่างชาติขนาดใหญ่มีความเชี่ยวชาญและเครือข่ายที่จำเป็นซึ่งจะช่วยให้สิงคโปร์ขยายขนาดอุตสาหกรรมเหล่านี้ในต่างประเทศได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งการลงทุนจากต่างชาติในประเทศสิงคโปร์ยังทำให้ประเทศมีเงินทุนที่จะลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน ประการที่สอง คือ เป้าหมายในการได้รับการถ่ายทอดความรู้จากบริษัทต่างชาติไปยังองค์กรในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการช่วยให้บริษัทในท้องถิ่นได้รับความเชี่ยวชาญทางเทคนิคที่จำเป็นเพื่อเริ่มสร้างอุตสาหกรรมในท้องถิ่นในระยะยาว

เมื่อยุทธศาสตร์การส่งออกประสบผลในระดับหนึ่งประกอบกับการพัฒนาที่ทำสิงคโปร์เป็นประเทศอุตสาหกรรมส่งผลทำให้ปัญหาของการว่างงานนั้นลดลงไป ในทางกลับกันสิงคโปร์กลับประสบกับปัญหาการขาดแคลนแรงงานแทนในช่วงปี 2513 ทั้งนี้หากประเทศสิงคโปร์ยังต้องการคงระดับของการเติบโตทางเศรษฐกิจไว้จำเป็นที่จะต้องยกระดับอุตสาหกรรมจากอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานหนักเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้ามูลค่าสูง ดังนั้นนโยบายของประเทศสิงคโปร์ในช่วงนี้จึงเป็นช่วงของ**นโยบายปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม** ทั้งนี้ เนื่องจากการยกระดับอุตสาหกรรมเป็นรายอุตสาหกรรมไม่สามารถที่จะสร้างมูลค่าของการเติบโตได้มากนัก สิงคโปร์จึงใช้กลยุทธ์การยกระดับอุตสาหกรรมให้เป็นการผลิตสินค้ามูลค่าสูง ซึ่งเป็นการสร้างคุณค่าที่มากขึ้นจากการใช้แรงงานเท่าเดิม³¹⁴ และในช่วงปี 2522 เพื่อเร่งรัดในการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจประเทศสิงคโปร์ได้มีการยกระดับค่าจ้าง และปรับอัตราเงินสมทบเพื่อชดเชยภาวะการณ้จ้างงานเต็มที่ ทำให้บริษัทต่าง ๆ ผลิต

³¹² C. Blomqvist Hans, "Development Policies of Singapore: Dynamics of Internationalisation Versus Regionalisation," ใน *SSRN Electronic Journal*(Elsevier BV, 2000).p 5

³¹³ SG101, "1965-1970: Singapore's Development Plan," [Online] Accessed: 30 June 2023. Available from: <https://www.sg101.gov.sg/economy/surviving-our-independence/1965-1970/>

³¹⁴ van Elkan, R., "Singapore's Development Strategy," in *Singapore: A Case Study in Rapid Development*.p 13

งานที่มีคุณค่าสูง และผลผลิตที่มีคุณค่าต่ำจำเป็นต้องย้ายฐานการผลิตเนื่องจากไม่สามารถรับภาระปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้นได้³¹⁵

ในช่วงปี 2528 สิงคโปร์ประสบกับภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอยโดยมีที่มาจากหลายสาเหตุ เช่น การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก การแข่งขันระหว่างประเทศที่เข้มข้นขึ้น และปัจจัยภายใน³¹⁶ที่เกิดจากการเพิ่มค่าจ้างที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ประเทศสิงคโปร์จำเป็นต้องย้อนกลับมาทบทวนถึงนโยบายในการกำหนดทิศทางเศรษฐกิจเสียใหม่ โดยปรากฏเป็นนโยบายการเน้นความหลากหลายของอุตสาหกรรม โดยสิงคโปร์กระจายความเสี่ยงในการพัฒนาไปในหลายภาคส่วนและเริ่มให้ความสำคัญกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ดังนั้น ประเทศสิงคโปร์จึงเริ่มมีนโยบายในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอยกตัวอย่างนโยบาย หรือแผนงานที่น่าสนใจของประเทศสิงคโปร์ซึ่งเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจำนวน 4 นโยบาย ดังต่อไปนี้

Regionalization เป็นนโยบายที่มุ่งเน้นให้ธุรกิจสิงคโปร์ขยายตัวและลงทุนในต่างประเทศ³¹⁷ เป้าหมายที่สำคัญของนโยบาย Regionalization คือ การให้บริษัทข้ามชาติที่กำลังปรับโครงสร้างเข้าไปตั้งส่วนหนึ่งของการผลิตในนิคมที่ประเทศสิงคโปร์พัฒนาขึ้น³¹⁸ โดยเน้นไปที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia) และตลาดที่ใกล้เคียง และส่งเสริมให้ธุรกิจสิงคโปร์สามารถเข้าถึงประโยชน์จากการเติบโตของเศรษฐกิจในภูมิภาค และสามารถหาโอกาสใหม่ ๆ ในการขยายตัว การสนับสนุนให้มีการรวมตัวในระดับภูมิภาคต่าง ๆ ทำให้ธุรกิจสิงคโปร์มีโอกาสขยายธุรกิจหรือเข้าไปลงทุนในต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งในฐานการผลิตและขยายตลาดสำหรับธุรกิจของสิงคโปร์ เช่น การทำความตกลงร่วมกับประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ที่เรียกว่า Growth Triangle³¹⁹ ทั้งนี้ นโยบาย Regionalization ช่วยให้ธุรกิจสิงคโปร์สามารถขยาย

³¹⁵ SG101, "The 1970s: Upgrading the Economy," [Online] Accessed: 30 June 2023. Available from: <https://www.sg101.gov.sg/economy/growing-our-economy/1970/>

³¹⁶ Cassey Lee, Chew Ging Lee, and Michael Yeo, "Determinants of Singapore's Outward Fdi,"(2016).p.24

³¹⁷ Alexius Pereira, "Singapore's Regionalization Strategy," *Journal of the Asia Pacific Economy* 10, 3 (2005).p380

³¹⁸ Ibid.p 381

³¹⁹ การทำความตกลงเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะสิงคโปร์ (Singapore) มาเลเซีย (Malaysia) และอินโดนีเซีย (Indonesia) ซึ่งก่อตั้งขึ้นในช่วงปี 1990 นั้น มีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมการลงทุนร่วมระหว่างประเทศ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจในภูมิภาค Growth Triangle ประกอบด้วย (1.) ภาคเศรษฐกิจ Si-Jo-Ria (SIJORI) ซึ่งมีประเทศสิงคโปร์ (SI) รัฐโจโฮร์ (JO) ของมาเลเซีย และเกาะแบดัม (RI) ของอินโดนีเซีย รวมเข้าด้วยกัน (2.) ความร่วมมือในด้านการลงทุนและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และ (3.) สนับสนุนการประสานงานระหว่างภาคเอกชนและรัฐบาลของทั้งสามประเทศในการพัฒนาโครงการร่วมกัน

สายการผลิตในต่างประเทศ สร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับคู่ค้าและลูกค้าในภูมิภาค สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและแรงงานที่มีในภูมิภาคเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธุรกิจ

นโยบายที่สอง ได้แก่ **Internationalization** เป็นนโยบายที่ส่งเสริมการลงทุนและการค้าระหว่างประเทศ โดยมีการประสานงานกันของหน่วยงานรัฐ หน่วยงานเอกชน และผู้ประกอบการในประเทศ เพื่อให้ส่งเสริมการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและสร้างความสามารถในการแข่งขันแก่วิสาหกิจสิงคโปร์ในเวทีโลกได้ เพื่อสนับสนุนนโยบาย Internationalization ประเทศสิงคโปร์ได้กำหนดมาตรการสนับสนุนการลงทุนและการค้าข้ามชาติ ดังนี้ (1) การสร้างสภาวะที่สนับสนุนธุรกิจและการลงทุน โดยกฎหมายเป็นมิตรต่อธุรกิจซึ่งมีผลต่อการสร้างจูงใจและอำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจสิงคโปร์ในการลงทุน จึงทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ (2) การจัดตั้งหน่วยงานของรัฐที่สนับสนุนการลงทุนของธุรกิจ หนึ่งในนั้น คือ สำนักงานส่งเสริมการค้าและการลงทุน ที่มีหน้าที่สนับสนุนการขยายตัวของธุรกิจสิงคโปร์ไปยังตลาดนานาชาติ (3) การเข้าร่วมความตกลงการค้าเสรีและข้อตกลงการลงทุน

ทั้งนี้ การดำเนินการตามนโยบาย Internationalization เป็นการทำงานอย่างบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีการรวมหน่วยงาน SPRING Singapore และ International Enterprise Singapore (IE) เข้าด้วยกันเป็น Enterprise Singapore นอกจากนี้มีการจัดตั้งกองทุน Market Readiness Assistance (MRA) โดย Enterprise Singapore เพื่อสนับสนุนธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการขยายธุรกิจไปยังต่างประเทศ กองทุนนี้มีเป้าหมายในการเสริมสร้างความสามารถของธุรกิจในการปรับตัวและแข่งขันในตลาดนานาชาติ โดยเน้นความร่วมมือกันระหว่างธุรกิจและสถาบันที่เกี่ยวข้อง กองทุน Market Readiness Assistance (MRA) มีบทบาทในการสนับสนุนด้านการเงินแก่วิสาหกิจสิงคโปร์ที่ประสงค์จะลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เช่น หากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องการเข้าไปลงทุนหรือขยายกิจการไปยังต่างประเทศและเป็นไปตามเกณฑ์จะได้รับเงินสนับสนุน คือ มีสำนักงานใหญ่ที่ตั้งอยู่ในสิงคโปร์ และมีมูลค่าการขายหรือยอดการขายไม่เกิน 100,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ต่อปี หรือบริษัทที่มีพนักงานไม่เกิน 200 คนสามารถรับเงินทุนสนับสนุนจากกองทุน ที่เรียกว่า Market Readiness Assistance (MRA) แต่หากเป็นบริษัทใหม่ที่มีเป้าหมายในการลงทุนในต่างประเทศจะมีเงื่อนไขในประเด็นของรายได้ กล่าวคือ รายได้ที่บริษัทได้จากประเทศเป้าหมายต่อปีจะต้องไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ในช่วง 3 ปีล่าสุด โดย

จะสนับสนุนเงินทุนช่วยเหลือสูงสุดถึงร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายตามกิจกรรมที่กำหนด นอกจากนี้ Market Readiness Assistance (MRA) ยังให้การช่วยเหลือและส่งเสริมแก่วิสาหกิจที่ต้องการขยายการลงทุนไปยังตลาดต่างประเทศในด้านเทคนิค เช่น การประเมินความพร้อมของตลาดเป้าหมายและเส้นทางเข้าสู่ตลาดใหม่ การสร้างแผนการตลาดและกลยุทธ์ให้กับธุรกิจในการเข้าสู่ตลาดนานาชาติ โดยช่วยธุรกิจในการสร้างความสัมพันธ์กับคู่ค้าและลูกค้าในตลาดนานาชาติ การสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจช่วยธุรกิจในการสร้างความสัมพันธ์กับคู่ค้าและลูกค้าในตลาดนานาชาติ โดยมีเงื่อนไข คือ ต้องเป็นกิจการที่ก่อตั้งและประกอบกิจการในประเทศสิงคโปร์และมีการถือหุ้นโดยบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลสัญชาติสิงคโปร์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30³²⁰ และยังมีการจัดตั้ง Enterprise Development Grant (EDG) ซึ่งเป็นกองทุนที่มีเป้าหมายเน้นสนับสนุนธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยรวมถึงการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ สำหรับวิสาหกิจที่จัดตั้งและดำเนินกิจการในสิงคโปร์ และมีการถือหุ้นโดยบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลสัญชาติสิงคโปร์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30³²¹ ต่อมา นโยบาย Internationalization ได้ปรากฏเป็นหนึ่งในสามเสาหลักของ Enterprise Singapore กล่าวคือ Accelerating Internationalization ซึ่งเป็นการเร่งเข้าสู่ระดับสากล โดย Enterprise Singapore มองว่าบริษัทจะเติบโตอย่างแท้จริงก็เมื่อได้ออกไปจากเขตประเทศ และด้วยเสาหลักดังกล่าวทำให้ Enterprise Singapore นั้นประสงค์ที่จะส่งเสริมวิสาหกิจสิงคโปร์บริษัทในการออกไปลงทุนในประเทศ

นโยบายประการที่สาม ได้แก่ **GROW** ซึ่งได้สิ้นสุดระยะเวลาของนโยบายดังกล่าวไปเมื่อปี 2018 โดย “นโยบาย GROW” เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของสิงคโปร์เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้ยั่งยืนและแข่งขันได้ในเวทีโลก เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาประเทศสิงคโปร์ในระยะยาว ซึ่งเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาสิงคโปร์ให้เป็นประเทศที่มีประชาชนคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และมีความยั่งยืนประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ (1) G: Going Global (2) R: Restructuring for Productivity-Driven Growth (3) O: Optimizing our Skills and Capabilities และ (4) W: Working Together to Build our Economy ซึ่งประเด็น

³²⁰ Enterprise Singapore, "Market Readiness Assistance Grant," [Online] Accessed: 25 May 2023. Available from: <https://www.enterprisesg.gov.sg/financial-support/market-readiness-assistance-grant>

³²¹ Enterprise Singapore, "Enterprise Development Grant," [Online] Accessed: 24 May 2023. Available from: <https://www.enterprisesg.gov.sg/financial-support/enterprise-development-grant>

การสนับสนุนให้วิสาหกิจออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศอยู่ในส่วนของ G: Going Global ซึ่งมุ่งเน้นที่การขยายธุรกิจและเศรษฐกิจของสิงคโปร์สู่ตลาดนานาชาติ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก นโยบายนี้มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ผ่านทางการเข้าร่วมความตกลงการค้าเสรีและข้อตกลงการลงทุน ทั้งนี้แม้ส่วนอื่น ๆ ของนโยบาย GROW ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจสิงคโปร์โดยตรง แต่มีส่วนที่เป็นเพิ่มศักยภาพแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในส่วนของ R: Restructuring for Productivity-Driven Growth ซึ่งเน้นการปรับโครงสร้างธุรกิจ การปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นธุรกิจที่มักเผชิญปัญหาเกี่ยวกับด้านเงินทุนและความมั่นคง นโยบายนี้จึงมีบทบาทในการสนับสนุนในด้านของเงินทุนและสร้างความเชื่อมั่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ได้แก่ สนับสนุนเงินทุนเพื่อการพัฒนาความสามารถ เช่น การให้เงินช่วยเหลือปรับปรุงเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต หรือการให้เงินช่วยเหลือเพื่อให้บริษัทนำเงินไปซื้อเครื่องจักรใหม่มาใช้ในการผลิต³²² การส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทำงานร่วมกับบริษัทใหญ่³²³ ประการถัดมา O: Optimizing our Skills and Capabilities ซึ่งมีเป้าหมายคือ การพัฒนาทักษะและความสามารถของแรงงานสิงคโปร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดและสร้างความแข่งขันในเวทีโลก นโยบายนี้รวมถึงการส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นทักษะเฉพาะทางและความสามารถในการปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่³²⁴ เพื่อให้คนสิงคโปร์ได้เรียนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาคนตามความต้องการของงาน และประการสุดท้าย W: Working Together to Build our Economy คือ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคอุตสาหกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งในเศรษฐกิจของสิงคโปร์ และส่งเสริมการเติบโตที่ยั่งยืน³²⁵

นโยบายหรือแผนงานประการสุดท้าย ได้แก่ **แผนวิสัยทัศน์ด้านเศรษฐกิจสิงคโปร์ ปี ค.ศ. 2030 (Singapore Economy 2030)** โดยแผนดังกล่าวนี้ออกโดย Ministry of Trade and Industry: MTI ได้มีการเริ่มจัดทำแผนวิสัยทัศน์ดังกล่าวนี้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2565 และเป็นรูปเป็นร่างขึ้นใน

³²² สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงสิงคโปร์, "งบประมาณของรัฐบาลสิงคโปร์ ปี 2559,"(กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2559).

³²³ สำนักงานพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชีย, "ประเทศสิงคโปร์,"(กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ).

³²⁴ สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงสิงคโปร์, "งบประมาณของรัฐบาลสิงคโปร์ ปี 2559."

³²⁵ สำนักงานพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชีย, "ประเทศสิงคโปร์."

ปีพ.ศ. 2566 ซึ่งมีเป้าหมายในการเน้นการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจของสิงคโปร์ในระยะยาว ควบคู่ไปกับการช่วยเหลือภาคเอกชนสิงคโปร์ที่เผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน และการพัฒนาระบบนิเวศทางธุรกิจของสิงคโปร์ให้เข้มแข็ง สามารถแบ่งภารกิจของแผน Singapore Economy 2030 ออกได้เป็น 4 ภารกิจดังต่อไปนี้³²⁶ *ภาคการผลิต (Manufacturing 2030)* สิงคโปร์ตั้งเป้าหมายจะเป็นศูนย์กลางด้านนวัตกรรมทางธุรกิจและแหล่งรวมผู้มีความรู้สูง (Talent) ในภาคการผลิตขั้นสูงของโลกและตั้งเป้าหมายจะขยายภาคการผลิตในปีค.ศ. 2030 เพิ่มขึ้นร้อยละ 50 จากปีค.ศ. 2020 ทั้งนี้ มูลค่าของภาคการผลิตสิงคโปร์ในปีค.ศ. 2022 เพิ่มขึ้นแล้วร้อยละ 15 จากปีค.ศ. 2020 การลงทุนในสินทรัพย์ถาวรมีมูลค่ารวม 17,000 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ และคาดว่าในอีก 5 ปีข้างหน้าจะสร้างงานมากกว่า 4,600 ตำแหน่ง โดยใช้มาตรการดึงดูดการลงทุน เช่น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การสนับสนุนให้วิสาหกิจดึงดูดและพัฒนาเส้นทางอาชีพของผู้มีความรู้สูงจากทั่วโลก และการแสวงหาโอกาสในสาขาใหม่ ๆ เช่น เทคโนโลยีชีวภาพและหุ่นยนต์ปัญญาประดิษฐ์ *ภาคบริการ (Services 2030)* สิงคโปร์ตั้งเป้าหมายจะเป็นศูนย์กลางธุรกิจด้านไลฟ์สไตล์และการท่องเที่ยว โดยเน้นความยั่งยืนและการเปลี่ยนสู่ดิจิทัล อาทิ การใช้เทคโนโลยี Light-Touch Experiences และการเป็นจุดหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ Ministry of Trade and Industry (MTI) สิงคโปร์ตั้งเป้าหมายจะเพิ่มมูลค่าของภาคบริการที่ทันสมัย ทั้งภาคการเงิน การสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ และบริการมืออาชีพอ่างน้อยร้อยละ 50 และสร้างงานกว่า 100,000 ตำแหน่ง รวมถึงส่งเสริมสถานะของสิงคโปร์ในการเป็นประตูสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สามารถกระตุ้นการเติบโตของทั้งบริษัทข้ามชาติและธุรกิจท้องถิ่นของสิงคโปร์เอง นอกจากนี้ สิงคโปร์จะขยายเครือข่ายการจัดทำ ความตกลงเศรษฐกิจดิจิทัล และเศรษฐกิจสีเขียวกับต่างประเทศ และมุ่งพัฒนาภาคบริการตามแผน Industry Transformation Map (ITM) 2025 *ภาคการค้า (Trade 2030)* สิงคโปร์ตั้งเป้าหมายจะเป็นศูนย์กลางการค้าโลกและเชื่อมโยงกับห่วงโซ่อุปทานของโลกต่อไป โดยเจริญความสัมพันธ์ทางการค้ากับนานาประเทศ ทั้งนี้ สิงคโปร์จะดึงดูดผู้ค้าจากทั่วโลกให้มาดำเนินธุรกิจการค้ากับบริษัทใน สิงคโปร์ และใช้ประโยชน์จากเครือข่ายความตกลงการค้าเสรีเพื่อสร้างความเชื่อมโยงทางการค้าใหม่ ๆ รวมทั้งเพิ่มความยืดหยุ่นทางการค้า และใช้ประโยชน์จากธุรกิจที่ยังมีโอกาสเติบโต เช่น สินค้าที่

³²⁶ THAIBIZSINGAPORE.COM: Business Information Centre, "วิสัยทัศน์ Singapore Economy 2030 ของกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมสิงคโปร์" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 25 พฤษภาคม 2566. แหล่งที่มา:

<https://thaibizsingapore.com/news/%e0%b8%81/directions/mti-singapore-economy-2030/>

ส่งเสริมความยั่งยืน และภาคธุรกิจ (Enterprise 2030) สิงคโปร์วางกลยุทธ์ที่จะสร้างและพัฒนา ระบบนิเวศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนในสิงคโปร์ให้มีความพร้อมและก้าวทันต่อการ เปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้ในระดับโลก เช่น ข้อริเริ่ม Singapore Global Enterprises โดยเน้นการส่งเสริมให้วิสาหกิจและผู้ประกอบการของ สิงคโปร์มีศักยภาพใน 4 ด้านสำคัญ คือ ความยั่งยืน ความเป็นสากล การเปลี่ยนสู่ดิจิทัล และ นวัตกรรม จึงมีส่วนในการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจสิงคโปร์ให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

นโยบายของประเทศสิงคโปร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจในการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศที่ได้กล่าวมานั้น แม้นโยบายส่วนใหญ่อาจไม่ได้เฉพาะเจาะจงลงไปที่วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมโดยเฉพาะ แต่เมื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นส่วนหนึ่งของวิสาหกิจ สิงคโปร์ นโยบายต่าง ๆ ที่กล่าวมาจึงเป็นประโยชน์กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ นโยบายดังกล่าวได้นำมาซึ่งการมีกฎหมายและหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมวิสาหกิจใน การลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพื่อทำให้การส่งเสริมวิสาหกิจในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ตามนโยบายสามารถบรรลุผลได้

4.1.2 กฎหมายและหน่วยงานของสิงคโปร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศ

ในส่วนนี้เป็นการพิจารณาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของ ประเทศสิงคโปร์ โดยพิจารณาเฉพาะกฎหมายที่ประกาศใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของ กฎหมายตามหน้าที่ได้ 2 ประการ กล่าวคือ (1) กฎหมายที่จัดตั้งและให้อำนาจหน่วยงานทำหน้าที่ ส่งเสริมส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการลงทุน ทางตรงในต่างประเทศ และ (2) กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการออกมาตรการ

4.1.2.1 กฎหมายที่จัดตั้งและให้อำนาจหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการ ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศ

หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการ ส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ได้แก่ หน่วยงานทำหน้าที่ส่งเสริมส่งเสริมวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อม และหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

หน่วยงานของรัฐบาลที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในเรื่องของการลงทุนในต่างประเทศและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นั้น ได้แก่ Ministry of Trade and Industry: MTI ซึ่งภายใต้ MTI ประกอบด้วยคณะกรรมการตามกฎหมายทั้งหมด 9 คณะ ได้แก่ Agency for Science, Technology and Research (A*STAR), Economic Development Board (EDB), Enterprise Singapore (ESG), Jurong Town Corporation (JTC), Singapore Tourism Board (STB), Competition and Consumer Commission of Singapore (CCCS), Energy Market Authority (EMA), Hotels Licensing Board (HLB) and Sentosa Development Corporation (SDC) และ 1 หน่วยงานย่อย³²⁷ ได้แก่ Singapore Department of Statistics (DOS)

กฎหมายและหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นที่มีบทบาทสำคัญต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ พระราชบัญญัติคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งสิงคโปร์ (Economic Development Board Act 1961) เป็นกฎหมายที่จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งสิงคโปร์ (Economic Development Board: EDB) และพระราชบัญญัติคณะกรรมการวิสาหกิจสิงคโปร์ (Enterprise Singapore Board Act 2018) เป็นกฎหมายที่จัดตั้งและให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการวิสาหกิจสิงคโปร์ (Enterprise Singapore Board)

พระราชบัญญัติคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งสิงคโปร์ เป็นกฎหมายที่จัดตั้งและกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งสิงคโปร์ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่สำคัญ ได้แก่ กระตุ้นการเติบโต การขยายตัว และการพัฒนาเศรษฐกิจ กำหนดนโยบาย กลยุทธ์และแผนในการส่งเสริมการลงทุน รวมถึงการให้สิทธิประโยชน์ สนับสนุนและพัฒนาผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสิงคโปร์ อีกทั้งมีบทบาทช่วยเหลือผู้ประกอบการสิงคโปร์ในการขยายธุรกิจไปยังต่างประเทศ โดยมีตัวอย่างมาตรการและโครงการที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการที่ต้องการขยายการลงทุนออกสู่ตลาดนอกประเทศ เช่น โครงการ SG Innovate เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการให้เข้าถึงเงินทุนซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญขยายธุรกิจออกสู่ตลาดโลกและเข้าถึงความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและผลผลิต โดยจะเน้นการสนับสนุนให้นักศึกษาและนักวิจัยสามารถนำงานวิจัยไปทำให้เกิดเป็นธุรกิจได้จริง รวมไปถึงการให้ความช่วยเหลือ

³²⁷ Ministry of Trade and Industry, "Mti Family," [Online] Accessed: 10 May 2023. Available from: <https://www.mti.gov.sg/About-Us/MTI-Family>

ด้านเงินทุนโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา มาตรา 6(1)(b)³²⁸ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งสิงคโปร์ โดยการบูรณาการและประสานงานกับหน่วยงาน Enterprise Singapore (ESG) ซึ่งมีอำนาจตามมาตรา 6(2)(n)³²⁹ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการวิสาหกิจสิงคโปร์ เช่น การให้กู้ การจัดหาทุนฝึกอบรมให้กับพนักงาน รวมไปถึงการให้สวัสดิการต่าง ๆ โดยการจัดตั้งโครงการช่วยเหลือ เช่น โครงการ Market Readiness Assistance Grant (MRA) ที่สนับสนุนเงินช่วยเหลือด้านการลงทุน การขยายตลาดและเครือข่ายธุรกิจ โดยอาศัยอำนาจที่กฎหมายให้แก่หน่วยงานทั้งสอง ดังต่อไปนี้ พระราชบัญญัติคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งสิงคโปร์ มาตรา 6(1)(b) และพระราชบัญญัติคณะกรรมการวิสาหกิจสิงคโปร์ มาตรา 5(1), 6(2)(a)(v), 6(2)(b), 6(2)(n) ทั้งนี้การส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของผู้ประกอบการสิงคโปร์และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะมีคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งสิงคโปร์ เป็นผู้ดูแลให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก

พระราชบัญญัติคณะกรรมการวิสาหกิจสิงคโปร์ (Enterprise Singapore Board Act 2018) เป็นกฎหมายที่จัดตั้งและให้อำนาจหน้าที่แก่ คณะกรรมการวิสาหกิจสิงคโปร์ ซึ่งการดำเนินงานของคณะกรรมการนี้จะอยู่ภายใต้ชื่อ Enterprise Singapore (ESG) เป็นหน่วยงานที่มี

³²⁸ **Economic Development Board Act (CHAPTER 85) Article 6(1)(b)** The functions of the Board are
 (a) to formulate investment promotion policies and plans, and promotional incentives and strategies;
 (b) to formulate investment promotion policies and plans, promotional incentives and marketing strategies to attract foreign and local investments in advanced technology industries and skill-intensive services which enjoy good export market prospects;
 (c) to promote, facilitate and assist in the development of support industries and services which provide important parts, components and related services to the manufacturing sector;
 (d) to encourage foreign and local industries to upgrade their skill and technological levels through investment in new technology, automation, training, research and product development activities;
 (e) to support the development of local entrepreneurs and small and medium business enterprises and to assist local companies to expand and upgrade their operations;
 (f) to provide training in new skills required by the manufacturing, business and technical services sector; and
 (g) to identify and encourage key companies to establish their international operational headquarters and undertake a wide range of regional service and business activities in Singapore.

³²⁹ **Enterprise Singapore Board Act 2018 Article 6(2)** Without limiting subsection (1), the powers of the Board include the following:

(n) to grant loans, provide training and award scholarships to officers of the Board, and to provide facilities for their welfare;

ภารกิจสำคัญ คือ การส่งเสริมวิสาหกิจสิงคโปร์ให้มีสมรรถภาพในการขยายธุรกิจไปยังต่างประเทศ โดยบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการวิสาหกิจสิงคโปร์ในการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ มีหลายประการรวมถึง “การส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศด้านการขยายตลาดและเครือข่ายธุรกิจ” ตามมาตรา 5(1)(a) และมาตรา 5(1)(b)³³⁰ โดยมีตัวอย่างของโครงการที่สำคัญ ดังนี้

ประการแรก การช่วยเหลือผู้ประกอบการในสิงคโปร์ให้สามารถก่อตั้งและขยายธุรกิจในตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ตามมาตรา 6(2)(e)³³¹ ให้อำนาจแก่คณะกรรมการในการ

³³⁰ **Enterprise Singapore Board Act 2018 Article 5(1)** The Board has the following functions:

- (a) to enable Singapore-based enterprises and other enterprises requiring assistance to create and expand their businesses in domestic and foreign markets;
- (b) to enhance the business environment in Singapore and Singapore’s global and regional connectivity, for Singapore-based enterprises to create and expand their businesses in foreign markets;
- (c) to promote and facilitate trading in any goods, or derivatives contracts in respect of one or more commodities;
- (d) in relation to commodity trade and industry —
 - (i) to regulate the rubber trade and industry;
 - (ii) to regulate spot commodity trading; and
 - (iii) to promote, develop and maintain the commodity trade and industry in Singapore, including any market involving derivatives contracts in respect of one or more commodities;
- (e) to serve as the national productivity, innovation, standards and accreditation body, which seeks to raise total factor productivity and improve Singapore’s competitiveness;
- (f) to administer the Weights and Measures Act (Cap. 349);
- (g) to cooperate and collaborate with the Skills Future Singapore Agency established by section 3 of the Skills Future Singapore Agency Act 2016 (Act 24 of 2016), and the Workforce Singapore Agency established by section 3 of the Workforce Singapore Agency Act (Cap. 305D), in the discharge of their respective functions under those Acts;
- (h) to represent Singapore internationally in matters relating to —
 - (i) trade; and
 - (ii) productivity, innovation, standards, accreditation and conformity assessment;
- (i) to advise and assist the Government, any public authority or any industrial, commercial, trading or other organization, on matters relating to —
 - (i) the development or regulation of trade, including commodity trade and industry, and to act as agent for the Government or for any person, body or organization on such matters; and
 - (ii) productivity, innovation, standards and accreditation;
- (j) to perform such other functions as may be conferred on the Board by or under any other Act.

³³¹ **Enterprise Singapore Board Act 2018 Article 6(2)** Without limiting subsection (1), the powers of the Board include the following:

- (e) to establish and administer any scheme or programme relating to its functions;

ก่อตั้งหรือบริหารจัดการโครงการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริม อำนวยความสะดวกในการตั้งและขยายธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ ตัวอย่างโครงการที่มีขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ เช่น โครงการ SG Innovate ที่อำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจที่ต้องการขยายกิจการไปยังต่างประเทศ ย่อมรวมถึงการให้คำปรึกษา การช่วยในการประเมินความเสี่ยง และประสานการลงทุนระหว่างบริษัท สิงคโปร์และบริษัทต่างประเทศ ตามมาตรา 6(2)(b)³³² อีกทั้งกฎหมายยังให้อำนาจแก่ Enterprise Singapore (ESG) ในการจัดตั้งสำนักงานเพื่ออำนวยความสะดวกทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น การตั้ง Singapore Overseas Centers ในตลาดต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญของสิงคโปร์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับบริษัทสิงคโปร์ที่ต้องการขยายการลงทุนสู่ตลาดในต่างประเทศ

ประการที่สอง การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในสิงคโปร์และการเชื่อมโยงบริษัทระดับโลกและระดับภูมิภาคของสิงคโปร์เพื่อสร้างและขยายธุรกิจในตลาดต่างประเทศ โดยมาตรา 6(2)(a)(v)³³³ ให้อำนาจ Enterprise Singapore (ESG) ส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างบริษัทผู้ประกอบการในสิงคโปร์ด้วยกันเองและระหว่างบริษัทสิงคโปร์กับบริษัทต่างประเทศ ตัวอย่างโครงการที่ได้ทำขึ้นเพื่อทำให้เกิดเครือข่ายธุรกิจและความเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการทั้งในสิงคโปร์และในต่างประเทศ เช่น โครงการความร่วมมือเพื่อการเปลี่ยนแปลงขีดความสามารถเป็นโครงการที่สนับสนุนความร่วมมือและเครือข่ายระหว่างวิสาหกิจทุกขนาดให้สามารถทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาขีดความสามารถและพัฒนากิจการให้มีความแข็งแกร่งสามารถขยายกิจการสู่ต่างประเทศได้

CHULALONGKORN UNIVERSITY

³³² Enterprise Singapore Board Act 2018 Article 6(2) Without limiting subsection (1), the powers of the Board include the following:

(b) to establish and maintain offices or facilities in Singapore or overseas;

³³³ Enterprise Singapore Board Act 2018 Article 6(2) Without limiting subsection (1), the powers of the Board include the following:

(a) in relation to enterprise development —

(i) to enhance the skills, capacity and resources of Singapore-based and other enterprises;

(ii) to provide technical and consultancy services;

(iii) to facilitate access by the enterprises to departments of the Government or any public authority, or to a foreign government or foreign authority;

(iv) to organise and participate in any trade exhibition, trade fair and trade mission; and

(v) to foster connections among Singapore-based enterprises and between Singapore-based enterprises and foreign enterprises, associations and agencies;

ประการที่สาม การทำให้สิงคโปร์เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการค้า ผลผลิต นวัตกรรม และการรับรองคุณภาพและมาตรฐานของสินค้า ผลผลิต และนวัตกรรม โดยการ จัดงานและอำนวยความสะดวกแก่บริษัทสิงคโปร์ที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรมในระดับนานาชาติ เช่น การ จัดงานแสดงสินค้าทั้งในสิงคโปร์และต่างประเทศเพื่อนำผลผลิตของวิสาหกิจสิงคโปร์ไปสู่ตลาด ต่างประเทศ เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการได้พบปะกับลูกค้าหรือผู้ซื้อในต่างประเทศเพื่อสร้างโอกาสใน การเจรจาธุรกิจ นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมกับสมาคมการค้าหรือสภาหอการค้า เพื่อนำผู้ประกอบการไปเข้าร่วมงานแสดงสินค้าในระดับนานาชาติเป็นการสร้างโอกาสในการพบปะ กับลูกค้าต่างประเทศ

ทั้งนี้ Enterprise Singapore เป็นหน่วยงานที่เกิดจากการรวมกันของ Standard Productivity and Innovation Board (SPRING) และ International Enterprise Singapore (IE Singapore) ซึ่งทั้งสองหน่วยงานต่างมีบทบาทสำคัญในส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของ วิสาหกิจสิงคโปร์ มาก่อนที่จะรวมกันเป็น Enterprise Singapore (ESG) ในปี 2561 ซึ่งแต่ละ หน่วยงานมีบทบาทต่างกัน กล่าวคือ Standard Productivity and Innovation Board (SPRING) มี บทบาทสำคัญในการผลักดันให้วิสาหกิจสิงคโปร์เติบโตและสร้างความเชื่อมั่นในการประกอบธุรกิจทั้ง ทางด้านสินค้าและบริการ โดยมุ่งเน้นสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น โดยการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมให้มีผลผลิต นวัตกรรม และธุรกิจที่มีประสิทธิภาพโดยสนับสนุนการวิจัยนวัตกรรมใหม่ ๆ การประสานงานเพื่อความสะดวกทางการค้าระหว่างประเทศ การสนับสนุนและผลักดันการเติบโตใน ภาคอุตสาหกรรม การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการเข้าถึงตลาดเพื่อสร้างโอกาสในการ ประกอบธุรกิจ รวมไปถึงการกำกับดูแลสินค้าและบริการให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและมีคุณภาพ ที่ดีเพื่อให้ตลาดต่างประเทศไว้วางใจในผลิตภัณฑ์และบริการของสิงคโปร์ ส่วน International Enterprise Singapore (IE Singapore) นั้นมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกและการ พัฒนาผู้ประกอบการให้เติบโตและขยายตลาดไปต่างประเทศ เช่น การให้บริการและอำนวยความสะดวก ในด้านการจัดหาข้อมูลการตลาด การศึกษาความเป็นไปได้ในการค้าการลงทุน การนัดหมาย และหาคู่ค้าในต่างประเทศ และการให้ข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจจะลงทุนหรือขยายการลงทุนไปยัง ต่างประเทศเพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงตลาดและเป็นการเพิ่มศักยภาพแก่ ผู้ประกอบการกิจการดั่งนั้น

การที่สองหน่วยงานดังกล่าวมารวมกันเป็นหน่วยงานเดียว คือ Enterprise Singapore (ESG) จึงเป็นการทำให้หน่วยงานเดียวสามารถส่งเสริมการลงทุนได้อย่างรอบด้านและมีประสิทธิภาพ โดย Enterprise Singapore ได้ดำเนินการเพื่อเข้าถึงปัญหาและความต้องการของวิสาหกิจแต่ละประเภท โดยแบ่งกลุ่มธุรกิจออกเป็น 4 กลุ่มตามขนาด ได้แก่ 1. กลุ่ม Start-Up 2. กลุ่ม Micro Enterprise & First-time Upgraders 3. กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ 4. กลุ่มวิสาหกิจขนาดใหญ่ เพื่อทราบความต้องการของวิสาหกิจเฉพาะกลุ่มและดำเนินโครงการสนับสนุนและส่งเสริมผู้ประกอบการแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสม โดย Enterprise Singapore จะทำงานร่วมกับภาครัฐและเอกชนทั้งภายในและต่างประเทศเพื่อให้บริการเฉพาะเจาะจงแก่แต่ละอุตสาหกรรมในแต่ละประเทศที่รับการลงทุน

การที่รวมหน่วยงาน และจัดตั้งเป็น Enterprise Singapore ขึ้นนั้นมีหลักการสำคัญหรือเสาหลักอยู่ 3 ประการ³³⁴

1. การเพิ่มผลผลิต เนื่องจากการมีประเทศมีข้อจำกัดด้านแรงงานมากขึ้น จึงมุ่งไปที่การช่วยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ใช้ระบบดิจิทัล เทคโนโลยีและระบบอัตโนมัติเพื่อยกระดับการผลิตตั้งแต่ต้นจนจบ ตัวอย่างของความช่วยเหลือในลักษณะนี้ได้แก่ Productivity Solutions Grant (PSG) และ Digital Program

2. การเพิ่มความเข้มแข็งทางนวัตกรรมซึ่งนวัตกรรมเป็นสิ่งจำเป็นที่วิสาหกิจต้องใช้ประโยชน์เพื่อสร้างความแตกต่างและเพื่อเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขัน และ

3. การยกระดับวิสาหกิจสู่สากล โดย Enterprise Singapore ได้กำหนดเป้าหมายประการหนึ่งว่าการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศนั้นเปรียบเสมือนการเติบโตที่แท้จริงสำหรับวิสาหกิจสิงคโปร์ เนื่องจากตลาดในประเทศสิงคโปร์นั้นไม่ได้กว้างขวางมากพอ ดังนั้น Enterprise Singapore จึงมีเป้าหมายในการส่งเสริมวิสาหกิจภายในประเทศให้สามารถเข้าสู่ตลาดต่างประเทศให้ได้มากที่สุด

เสาหลักทั้ง 3 ประการของ Enterprise Singapore นี้ยังสะท้อนออกมาเป็นแผนการปฏิบัติการ (Action Plan) ของ Enterprise Singapore 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การเพิ่มความสามารถและศักยภาพแก่วิสาหกิจ โดยใช้แนวทางแบบองค์รวมที่มีองค์กรเป็นศูนย์กลาง (Holistic Enterprise-Centric Approach) เป็นการมุ่งช่วยเหลือวิสาหกิจต่าง ๆ ที่มี

³³⁴ Enterprise Singapore, "Key Strategies," [Online] Accessed: 22 May 2023. Available from: <https://www.enterprisesg.gov.sg/about-us/strategic-plan>

ความต้องการอย่างหลากหลายเนื่องจากความแตกต่างไม่ว่าจะเพราะขนาดหรือระดับของการเจริญเติบโต โดยการสร้างความสามารถนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประการ คือ (1) Self-Help Tools and Easy-to-Adopt Solution กล่าวคือ ธุรกิจขนาดเล็กหรือธุรกิจที่อยู่ในระยะเริ่มต้น (Start Up) สามารถเข้าถึงผู้แนะนำได้จาก SME Centers ซึ่งจะให้ทั้งคำแนะนำและส่งเสริมการรวมกลุ่มแก่ธุรกิจในลักษณะเดียวกัน อีกทั้งยังมีบริการให้วิสาหกิจผ่านรูปแบบดิจิทัล และ (2) Targeted and Customized Assistance เป็นการสนับสนุนวิสาหกิจแบบเฉพาะเจาะจงโดยปรับให้เหมาะสมกับแต่ละวิสาหกิจ ด้วยการทำแผนธุรกิจระยะยาวและมีสาระสำคัญเพื่อยกระดับความสามารถ การเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจและการขยายตลาด

2. การพัฒนาทรัพยากรบุคคล Enterprise Singapore จะทำงานแบบบูรณาการและประสานงานร่วมกับ Workforce Singapore, Skill Future Singapore และสมาคมการค้า (Trade Associations and Chambers) เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการพัฒนาคุณภาพแรงงานของวิสาหกิจ

3. การสร้างเครือข่ายธุรกิจและความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ทั้งในอุตสาหกรรมเดียวกัน ข้ามอุตสาหกรรม รวมถึงความร่วมมือระหว่างบริษัทหลายสัญชาติที่เป็นวิสาหกิจขนาดใหญ่กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อสร้างนวัตกรรมและยกระดับความสามารถแก่ผู้ประกอบการเพื่อพัฒนาโอกาสทางธุรกิจ และในด้านนวัตกรรมนั้น Enterprise Singapore มีแผนในการขยายศูนย์นวัตกรรม (Centres of Innovation: COIS) ซึ่งเป็นโครงการที่มีเป้าประสงค์ในการพัฒนาผลผลิตใหม่ ๆ ยกระดับและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ และการได้รับความช่วยเหลือในการสร้างความสามารถทางนวัตกรรม³³⁵ นอกจากนี้ ESG ยังมีแผนงานที่จะเสริมความช่วยเหลือทางการเงินอีกด้วย

4. การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจสิงคโปร์ให้สามารถออกสู่ตลาดต่างประเทศ ซึ่งมาจากการที่ Enterprise Singapore ตระหนักว่าการส่งเสริมวิสาหกิจสิงคโปร์ให้สามารถออกสู่ตลาดต่างประเทศอย่างมีศักยภาพจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายและความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญและทรัพยากรเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการเข้าถึงโอกาสในต่างประเทศได้

³³⁵ Enterprise Singapore, "Centres of Innovation," [Online] Accessed: 1 July 2023. Available from:

<https://www.enterprisesg.gov.sg/grow-your-business/innovate-with-us/innovate-with-us/innovation-capabilities/centres-of-innovation>

มากกว่าที่ Enterprise Singapore ดำเนินการเพียงหน่วยงานเดียว ดังนั้น Enterprise Singapore จึงมีแผนความร่วมมือกับภาคเอกชน ได้แก่ สมาคมการค้า (Trade Associations and Chambers: TACs) และเครือข่ายระหว่างประเทศต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจสิงคโปร์ ในการออกไปสู่ตลาดระหว่างประเทศ

4.1.2.2 กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ตามประเด็นของมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการด้านการเงิน กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการด้านการเงิน กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการติดตาม วัตถุประสงค์และประเมินผล

กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการด้านการเงิน

การสนับสนุนด้านการเงินแก่วิสาหกิจของสิงคโปร์ในการลงทุนทางตรงต่างประเทศ ปรากฏใน 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) การให้เงินช่วยเหลือแก่วิสาหกิจที่ต้องการเงินทุนในการประกอบธุรกิจ ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของมาตรการนั้น ๆ โดยการให้เงินช่วยเหลือแก่วิสาหกิจหน่วยงานที่มีอำนาจในการกำหนดมาตรการด้านการเงินดังกล่าว ได้แก่ หน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายในการดำเนินตามแนวนโยบายเพื่อบรรลุเป้าหมายในแต่ละภารกิจนั้น เช่น การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจสิงคโปร์ในปัจจุบันมี Enterprise Singapore เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักหรือหน่วยงานเจ้าภาพ จึงมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรการเพื่อสนับสนุนด้านเงินทุนแก่วิสาหกิจ³³⁶ และ (2) การให้สินเชื่อ การกำหนดมาตรการด้านในส่วนนี้นอกจาก Enterprise Singapore ซึ่งเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักหรือหน่วยงานเจ้าภาพแล้วยังมีธนาคารหรือสถาบันทางการเงินมาเกี่ยวข้อง ทั้งนี้การกำหนดมาตรการด้านการเงินทั้งลักษณะการให้เงินช่วยเหลือและการให้สินเชื่อล้วนเป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในการริเริ่มการส่งเสริมและสนับสนุนแก่วิสาหกิจ ดังนั้นกฎหมายที่ให้

³³⁶ Enterprise Singapore Board Act 2018 Article 6(2) Without limiting subsection (1), the powers of the Board include the following:

(e) to establish and administer any scheme or programme relating to its functions; ibid.

อำนาจในการกำหนดมาตรการด้านการเงินทั้ง 2 ลักษณะ ได้แก่ พระราชบัญญัติคณะกรรมการวิสาหกิจสิงคโปร์และหากมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นก็จำเป็นที่จะต้องมีการประสานงานร่วมกัน

กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการด้านภาษีอากร

ระบบภาษีของประเทศสิงคโปร์ประกอบไปด้วยภาษีหลากหลายประเภท เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีสินค้าและบริการ ภาษีสรรพสามิต อากรแสตมป์³³⁷ ซึ่งประเภทของภาษีที่มีความเกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ คือ ภาษีเงินได้ ซึ่งแบ่งออกเป็นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล การกำหนดประเภทและรายละเอียดของภาษีเงินได้นั้นอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ (Income Tax Act 1947) ในส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคลได้กำหนดถึงการลดหย่อนหรือยกเว้นการเก็บภาษีตามมาตรา 47 ของพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ ซึ่งรายละเอียดของมาตรการลดหย่อนภาษีจะกล่าวต่อไปในหัวข้อของมาตรการสนับสนุนทางด้านภาษี ทั้งนี้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะถูกแก้ไขปีละ 1 ครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับปีงบประมาณและนโยบายในปีนั้นซึ่งหน่วยงานที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติ ได้แก่ รัฐสภาของประเทศสิงคโปร์ อย่างไรก็ตามก็มีภาษีบางประเภทที่การแก้ไขอยู่ในขอบเขตอำนาจของรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง เช่น อากรแสตมป์³³⁸ หากเป็นกรณีการขยายมาตรการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสามารถทำได้โดยการออกเป็นกฎหมายลำดับรองโดยอาศัยอำนาจของรัฐมนตรี เช่น กรณีของการสนับสนุนโครงการ Productivity & Innovation Credit (PIC) Scheme ซึ่งในพระราชบัญญัติจะกำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ในมาตรา 37H³³⁹ โดยมีระยะเวลามาตรการกำหนดไว้ที่ปีงบประมาณ 2556-2558 เมื่อต้องการขยายระยะเวลามาตรการออกไปไม่จำเป็นต้องแก้ไขพระราชบัญญัติฉบับ แต่ได้มีการกำหนดเป็น Income Tax (Productivity and Innovation Credit Plus Scheme) Regulations ในปี 2558 ให้มาตรการดังกล่าวมีผลใช้บังคับในปีงบประมาณ 2558-2561 และเพิ่มเติมรายละเอียดลงไปในกฎหมายลำดับรองด้วย นอกจากนี้

³³⁷ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, โครงการกฎหมายของประเทศสิงคโปร์และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนของประเทศสิงคโปร์ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2559), หน้า.2-90

³³⁸ Legal500, "How Often Is Tax Law Amended and What Are the Processes for Such Amendments?," [Online] Accessed: 2 July 2023. Available from: <https://www.legal500.com/guides/chapter/singapore-tax/>

³³⁹ **Income Tax Act 1947 Article 37H.**—(1) For each of the years of assessment 2013, 2014 and 2015, a person, being a company or firm (including a partnership) (called in this section an eligible person), is entitled to be given an amount in cash (called in this section the Productivity and Innovation Credit Scheme bonus or PIC bonus) if the Comptroller is satisfied, based on the return of the person's income for that year of assessment and other information available to the Comptroller, that

มาตรการภายในของประเทศสิงคโปร์แล้ว พระราชบัญญัติภาษีฉบับนี้ยังได้กล่าวถึงการปรับใช้ออนุสัญญาภาษีซ้อนในกรณีของการให้เครดิตภาษีเอาไว้อีกด้วยในมาตรา 50³⁴⁰

นอกจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ ประเทศสิงคโปร์มีกฎหมายเป็นการเฉพาะสำหรับการลงทุนในต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายที่ให้สิทธิทางภาษีประโยชน์ในการลงทุนต่างประเทศ (Economic Expansion Incentives (Relief from Income Tax) Act: EEIA) Part XIID โดยให้สิทธิในการลดหย่อนภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายในการลงทุนในต่างประเทศแบบควบรวมโดยขยายระยะเวลาสิทธิในการเสียภาษีนิติบุคคลในอัตราลดหย่อนสูงสุด 10 ปี ตามบทบัญญัติใน Part XIID ว่าด้วย Integrated Investment Allowance: IIA ของ Economic Expansion Incentives (Relief from Income Tax) Act, CHAPTER 86 หรือ EEIA โดยมีเงื่อนไขในการได้รับสิทธิ คือ เป็นบริษัทที่ได้จดทะเบียนนิติบุคคลในประเทศสิงคโปร์และมีการจัดตั้งบริษัทใหม่ภายนอกสิงคโปร์เพื่อดำเนินโครงการอันเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีระดับสูงหรือการให้บริการทางเทคโนโลยี ทั้งนี้มีการคิดค่าลดหย่อนพิเศษเป็นร้อยละของรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตที่อยู่นอกสิงคโปร์ตามโครงการที่เข้าเงื่อนไขและมีคุณสมบัติที่จะได้รับค่าลดหย่อนการลงทุนแบบควบรวม (Integrated Investment Allowance : IIA)

หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับภาษีของประเทศสิงคโปร์นั้นได้มีการจัดตั้งขึ้นต่างหากตาม Inland Revenue Authority of Singapore Act 1992 โดยมีชื่อว่า Inland Revenue Authority of Singapore (IRAS) มีหน้าที่รับผิดชอบในการเป็นตัวแทนของรัฐบาลและให้บริการในการบริหารประเมิน จัดเก็บและบังคับการชำระภาษีเงินได้ ภาษีโรงเรือน อาคาร กองมรดก อาคารแสตมป์ อาคารพาณิชย์ และภาษีอื่นตามที่ตกลงกันระหว่างรัฐบาลกับหน่วยงาน นอกจากนี้ยังมีภาระงานที่สำคัญ เช่น ให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับภาษีอากรและติดต่อประสานงานกับกระทรวงและหน่วยงานตามกฎหมายที่ในเรื่องดังกล่าว เป็นตัวแทนของประเทศสิงคโปร์ในการเจรจาข้อตกลงกับต่างประเทศในเรื่องที่เกี่ยวกับภาษีอากร³⁴¹

³⁴⁰ **Income Tax Act 1947 Article 50** (1) This section has effect where, under arrangements having effect under section 49, tax payable in respect of any income in the territory with the government of which the arrangements are made is to be allowed as a credit against tax payable in respect of that income in Singapore.

³⁴¹ **Inland Revenue Authority of Singapore Act 1992 Article 6** —(1) The functions of the Authority are —

กฎหมายที่กำหนดมาตรการด้านการรวมกลุ่มธุรกิจและด้านการติดตามและประเมินผล

ประเทศสิงคโปร์ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีชื่อว่า The Singapore Business Federation หรือสภาธุรกิจสิงคโปร์ภายใต้พระราชบัญญัติสหพันธ์ธุรกิจสิงคโปร์ พ.ศ. 2544 (Singapore Business Federation Act 2001) โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับการรวมกลุ่มผู้ประกอบการและธุรกิจ ในสิงคโปร์ เพื่อการรับรู้ข้อกังวลทางธุรกิจที่สำคัญและพิจารณาแก้ไขปรับปรุงต่อไป เช่น ปัญหาด้านการลงทุนและโอกาสทางการค้า ปัญหาด้านการจัดการแรงงานขององค์กรธุรกิจของสิงคโปร์ที่ ดำเนินการทั้งภายในและภายนอกประเทศ³⁴² ทั้งนี้สมาชิกของสภาธุรกิจสิงคโปร์ ได้แก่ ธุรกิจที่มีทุนชำระแล้ว 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือมากกว่า ทั้งนี้บทบาทหลักของสภาธุรกิจสิงคโปร์มีทั้งสิ้น 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือ การเป็นสะพานเชื่อมต่อระหว่างภาคธุรกิจ เช่น สมาคมธุรกิจ กับรัฐบาลเพื่อสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของรัฐ ประการที่สอง การช่วยเหลือธุรกิจให้เติบโตสู่ตลาดนานาชาติ โดยยกระดับความสามารถและเพิ่มศักยภาพแก่ธุรกิจสิงคโปร์ บทบาทประการสุดท้าย คือ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและธุรกิจ ในสิงคโปร์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันแก่ผู้ประกอบการและธุรกิจในสิงคโปร์

(a) to act as agent of the Government and provide service in administering, assessing, collecting and enforcing payment of income tax, property tax, estate duty, stamp duties, gambling duties and such other taxes as agreed between the Government and the Authority;

(b) to advise the Government on matters relating to taxation and to liaise with the appropriate Ministries and statutory bodies on such matters;

(c) to represent Singapore internationally in respect of matters relating to taxation;

(d) to provide service in respect of the granting of licences or permits by the Comptroller of Property Tax or the Commissioner of Estate Duties under any written law;

(e) to provide service and advice to the Government and statutory bodies in respect of matters relating to the valuation of immovable properties; and

(f) to perform such other functions as are conferred on the Authority by any other written law.

(2) In addition to the functions imposed by this section, the Authority may undertake such other functions as the Minister may assign to the Authority and in so doing —

(a) the Authority is deemed to be fulfilling the purposes of this Act; and

(b) the provisions of this Act apply to the Authority in respect of such functions.

³⁴² **Singapore Business Federation Act 2001 Article 3** The objects of the Singapore Business Federation are —

(a) to enhance the organisation of the business community in Singapore; and

(b) to represent, advance, promote and protect, in Singapore and abroad, the major business concerns (such as investment and trade opportunities and labour management issues) of business entities carrying on commerce and industry in Singapore and, in particular, of larger local and foreign companies.

4.1.3 มาตรการของสิงคโปร์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

จากการที่ประเทศสิงคโปร์มีทั้งนโยบาย กฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการโดยหน่วยงานของรัฐซึ่งอาศัยอำนาจในการกำหนดมาตรการย่อมเป็นตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ซึ่งมาตรการที่จะอธิบายต่อไปนี้จะเป็นการกระทำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เนื่องจากมาตรการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมีหลากหลาย การอธิบายในส่วนนี้จะทำโดยการแบ่งกลุ่มมาตรการ เป็น 5 ด้าน ได้แก่ มาตรการด้านการให้บริการแก่วิสาหกิจ มาตรการด้านเงินทุน มาตรการสนับสนุนด้านภาษี มาตรการเฉพาะที่สนับสนุนแต่ละประเภทธุรกิจและมาตรการเฉพาะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมาตรการแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

4.1.3.1 มาตรการด้านการให้บริการแก่วิสาหกิจ

การให้บริการแก่วิสาหกิจที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ได้แก่ การบริการด้านข้อมูล การให้คำแนะนำและการส่งเสริมเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศ มาตรการที่ให้บริการแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งเป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่ไม่เฉพาะเจาะจงเพื่อการลงทุนในต่างประเทศ

ประการแรก ได้แก่ **การให้บริการด้านข้อมูล** มีการดำเนินการมาตรการ Global Innovation Alliance (GIA) เป็นมาตรการที่รัฐบาลสิงคโปร์กำหนดขึ้นในปี 2560 เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสิงคโปร์กับประเทศต่าง ๆ ในเชิงนวัตกรรมและการประกอบการ โดยมุ่งเน้นให้กับธุรกิจขนาดเล็กและกลุ่มเริ่มต้น (Start-Ups) สามารถสร้างความสัมพันธ์และพัฒนาทักษะการทำงานในเวทีโลก โดยใช้วิธีจัดตั้ง Global Innovation Alliance (GIA) ขึ้นทั้งในประเทศสิงคโปร์และต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้ง คือ (1) เพื่อสร้างเครือข่ายระหว่างนักลงทุน นักประกอบการ และนวัตกรรมทั้งในประเทศสิงคโปร์และต่างประเทศ โดยจะมีการตั้ง Global Innovation Alliance (GIA) ในต่างประเทศซึ่งเป็นตลาดที่น่าสนใจสำหรับธุรกิจสิงคโปร์ เช่น ซานฟรานซิสโก กรุงปักกิ่ง และกรุงจาการ์ตา เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการและนักลงทุนชาวสิงคโปร์กับผู้ประกอบการและนักลงทุนต่างประเทศ (2) เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการสิงคโปร์ในการขยายการลงทุนไปในตลาดนานาชาติ (3) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัย

ระหว่างสถาบันการศึกษาในประเทศสิงคโปร์กับต่างประเทศ โดยในปัจจุบัน Global Innovation Alliance (GIA) ได้ถูกจัดตั้งขึ้นทั้งสิ้น 17 จุด ในการดำเนินงาน Acceleration Program และ ใน 37 ประเทศสำหรับโครงการ Co-Innovation Program ซึ่งแต่ละโครงการทำหน้าที่³⁴³ (1) Acceleration Program คือ การอำนวยความสะดวกให้วิสาหกิจสิงคโปร์เกิดความคล่องตัวในการเข้าสู่ตลาด ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ การให้คำแนะนำและการจับคู่ธุรกิจ (2) Co-Innovation Program คือ การวิจัยและพัฒนาเพื่อให้วิสาหกิจเข้มแข็งในตลาดต่างประเทศ โดยมีตัวอย่างศูนย์ Global Innovation Alliance (GIA) ที่จัดตั้งขึ้นและมีอยู่ในปัจจุบัน ดังนี้ GIA Abu Dhabi Acceleration Program ในประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ GIA Bangkok Acceleration Program (Demand-Led) ในประเทศไทย นอกจากนี้มาตรการจัดตั้ง Global Innovation Alliance (GIA) ในต่างประเทศแล้ว ประเทศสิงคโปร์ยังมีการตั้งศูนย์ในต่างประเทศในอีกลักษณะหนึ่ง ได้แก่ Singapore Enterprise Center ทำหน้าที่สนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับตลาดนั้น ๆ และการจับคู่ทางการค้าใน 4 ประเทศ 5 ศูนย์ ได้แก่ จีน 2 ศูนย์ และอินโดนีเซีย เวียดนามและไทยประเทศละ 1 ศูนย์³⁴⁴

ประการที่สอง การให้คำแนะนำและการส่งเสริมการเข้าสู่ตลาดของวิสาหกิจในต่างประเทศ ประเทศสิงคโปร์มีมาตรการให้คำแนะนำและการส่งเสริมการเข้าสู่ตลาดของวิสาหกิจในต่างประเทศอย่างหลากหลาย โดยมาตรการที่สำคัญ ได้แก่

มาตรการปฏิรูปกฎระเบียบทางธุรกิจ โดยผู้รับผิดชอบหลักนั้นได้แก่ กระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม (Ministry of Trade and Industry) โดยการปฏิรูปกฎระเบียบทางธุรกิจมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่วิสาหกิจที่ต้องการจะออกไปลงทุนในต่างประเทศโดยการลดขั้นตอนทางธุรกิจที่ไม่จำเป็น ซึ่งมาตรการดังกล่าวได้ดำเนินการมากกว่า 25 ปี และในปี พ.ศ. 2543 สิงคโปร์ได้มีการจัดตั้ง Pro-Enterprise Panel (PEP) เป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้วิสาหกิจเสนอให้รัฐบาลทบทวนกฎ ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการประกอบธุรกิจ³⁴⁵

³⁴³ Enterprise Singapore, "Global Innovation Alliance," [Online] Accessed: 21 May 2023. Available from: <https://www.enterprisesg.gov.sg/grow-your-business/innovate-with-us/market-access-and-networks/global-innovation-alliance>

³⁴⁴ Enterprise Singapore, "Singapore Enterprise Centres," [Online] Accessed: 21 May 2023. Available from: <https://www.enterprisesg.gov.sg/about-us/contact-us/singapore-enterprise-centres>

³⁴⁵ OECDiLibrary, "Sme Policy Index: Asean 2018: Chapter 19 Singapore," [Online] Accessed: 21 May 2023. Available from: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/9789264305328-23-en/index.html?itemId=/content/component/9789264305328-23-en>

โครงการความร่วมมือเพื่อการเปลี่ยนแปลงขีดความสามารถ (*Partnership for Capability Transformation: PACT*) เริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 และดำเนินโครงการต่อเนื่องมาจนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2566 ที่ผ่านมา ทั้งนี้แม้ว่าโครงการดังกล่าวได้สิ้นสุดไปแล้ว แต่มีประเด็นที่น่าสนใจของโครงการความร่วมมือเพื่อการเปลี่ยนแปลงขีดความสามารถเกี่ยวกับด้านการพัฒนาวิสาหกิจที่มีความเกี่ยวข้อง การลงทุนทางตรงในต่างประเทศและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ การช่วยเหลือในเรื่องของการพัฒนาผลผลิต การส่งต่อความรู้ การทดสอบวิธีการแก้ปัญหาเชิงนวัตกรรมรวมถึงกิจกรรมในการร่วมกันสร้างนวัตกรรม³⁴⁶ ในส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โครงการดังกล่าวได้ช่วยเหลือโดยการนำหรือรวมเอาเทคโนโลยีเฉพาะเข้ากับกระบวนการหรือสินค้าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การช่วยเหลือโดยการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าสู่กระบวนการผลิตส่วนหนึ่งของธุรกิจของวิสาหกิจข้ามชาติ หรือวิสาหกิจขนาดใหญ่ การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เกิดความเข้มแข็งโดยการรวมเข้ากับเครือข่ายการผลิตที่กว้างขวางขึ้น โดยขอขยายการช่วยเหลือของโครงการอยู่ที่ร้อยละ 50-70 ของค่าใช้จ่ายขึ้นอยู่กับประเภทของการสนับสนุนและขนาดของวิสาหกิจ โดยโครงการนี้รวมไปถึงกิจการของวิสาหกิจท้องถิ่นที่มีการผลิตในต่างประเทศด้วย

โครงการพัฒนาวิสาหกิจและสมาคมท้องถิ่น (*Local Enterprise and Association Development: LEAD*)³⁴⁷ เป็นโครงการที่ให้ความช่วยเหลือเฉพาะแก่ สมาคมการค้าที่มีเป้าประสงค์ในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่ระดับสากล ทั้งนี้เนื่องจากว่าสมาคมการค้ามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่ตลาดโลก การช่วยเหลือสำคัญ ๆ ของโครงการ Local Enterprise and Association Development ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ การพัฒนาการรับรองและมาตรฐานทางเทคนิคให้แก่อุตสาหกรรม และการสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือบริการที่ใช้ร่วมกัน อีกทั้งช่วยเหลือในการเข้าถึงตลาดระหว่างประเทศ

³⁴⁶ Ministry of Trade and Industry Singapore, "Partnerships for Capability Transformation (Pact)," ใน *Factsheet*(Ministry of Trade and Industry Singapore).

³⁴⁷ Enterprise Singapore, "Local Enterprise and Association Development Programme," [Online] Accessed: 27 May 2023. Available from: <https://www.enterprisesg.gov.sg/financial-support/local-enterprise-and-association-development-programme>

*โครงการ SMEs Go Digital Program*³⁴⁸ เป็นโครงการของรัฐบาลสิงคโปร์ที่มุ่งเน้นให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินงาน โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพของธุรกิจ โดยมีกิจกรรมหลักดังนี้ (1) การให้คำปรึกษาและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการนำใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงาน (2) การให้คำแนะนำเกี่ยวกับเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เหมาะสมกับธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด (3) การสนับสนุนการพัฒนาและนำเสนอเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลที่สามารถตอบสนองความต้องการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ (4) การสนับสนุนทางการเงินและแนวทางในการลงทุนในเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยสรุปแล้วโครงการ SMEs Go Digital Program มีเป้าหมายสนับสนุนและกระตุ้นให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสิงคโปร์สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานเพื่อสามารถแข่งขันได้และประสบความสำเร็จ อีกทั้งเป็นโครงการที่ทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีส่วนร่วมกับเศรษฐกิจดิจิทัลเพื่อเพิ่มโอกาสในการเติบโตและการเข้าไปลงทุนในต่างประเทศ โดยการพัฒนาโครงการที่หลากหลาย เช่น การช่วยเหลือวิสาหกิจสิงคโปร์ที่มาขอรับความช่วยเหลือในการเข้าถึงวิสาหกิจดิจิทัลตามความสามารถของวิสาหกิจนั้น ๆ ตัวอย่างของโครงการในลักษณะนี้ ได้แก่ Infocom Media Development Authority: IMDA ซึ่งทำงานแต่ละภาคธุรกิจเพื่อสร้าง Industry Digital Plans: IDPs โดยในปีพ.ศ. 2561 มีการดำเนินการไปแล้วในภาคการขนส่งและการค้าปลีก และกำลังพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ ต่อไป และในปี 2565 มีโครงการภายใต้ SMEs Go Digital Program คือ Grow Digital-Platform ซึ่งเป็นโครงการที่สร้างโครงสร้างดิจิทัลเพื่อการตกลงล่วงหน้าระหว่างธุรกิจกับธุรกิจหรือธุรกิจกับผู้บริโภคเพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถก้าวเข้าสู่ระดับโลกได้โดยไม่ต้องมีสถานประกอบการในต่างประเทศ

นอกจากแผนงานภายในประเทศแล้วในข้อตกลงระหว่างประเทศสิงคโปร์ก็ได้มีการทำข้อตกลงเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy Agreements: DEAs) กับประเทศต่าง ๆ จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ ข้อตกลงร่วมกับประเทศชิลีกับนิวซีแลนด์ (Digital Economy Partnership Agreement: DEPA) ข้อตกลงกับสหราชอาณาจักร (United Kingdom-Singapore Digital Economy Agreement: UKSDEA) ข้อตกลงกับประเทศเกาหลี (Korea-Singapore Digital Partnership Agreement: KSDPA) และข้อตกลงกับประเทศออสเตรเลีย (Singapore-Australia Digital Economy Agreement: SADEA) โดยข้อตกลงเหล่านี้มีเป้าหมายที่จะสร้างเครือข่ายข้อตกลง

³⁴⁸ OECDiLibrary, "Sme Policy Index: Asean 2018: Chapter 19 Singapore."

การค้าเสรีที่กว้างขวางของสิงคโปร์และโครงการริเริ่มความร่วมมือด้านดิจิทัลอื่น ๆ และเป้าประสงค์ประการหนึ่งที่น่าสนใจของข้อตกลงเศรษฐกิจดิจิทัล คือ การทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงตลาดระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น Singapore-Australia Digital Economy Agreement: SADEA Article ที่ 36³⁴⁹

โครงการเสริมสร้างมาตรฐานคุณภาพ³⁵⁰ สิงคโปร์ให้ความสำคัญกับมาตรฐานคุณภาพและโครงสร้างพื้นฐานที่จะสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าและบริการของสิงคโปร์เพื่อขยายไปสู่ระดับนานาชาติ เดิมผู้รับผิดชอบ ได้แก่ Standards, Productivity and Innovation Board: SPRING ต่อมาเนื่องจากการรวมหน่วยงานเข้าด้วยกันเป็นหน่วยงานใหม่ หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการเสริมสร้างมาตรฐานคุณภาพในปัจจุบันจึงได้แก่ Enterprise Singapore: ESG โดยโครงการดังกล่าวให้ความสำคัญช่วยเหลือใน 2 ลักษณะแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ Capability Development Grant: CDG ที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้การเติบโตและสามารถแข่งขันได้ใน 10 ภาคส่วนของการพัฒนาโดยมีเรื่องของมาตรฐานสากลเป็นหนึ่งในนั้น และ Innovation and Capability Voucher Scheme: ICV มุ่งเป้าไปที่การพัฒนาความสามารถของธุรกิจสิงคโปร์ในหลายด้าน

มาตรการสนับสนุนการรวมตัวกันอย่างมีประสิทธิภาพและการเพิ่มประสิทธิภาพของคลัสเตอร์ (Productive Agglomerations and Clusters Enhancement)³⁵¹ ได้ถูกกำหนดไว้ในแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมของสิงคโปร์ (Industry Transformation Maps: ITMs) โดยสิงคโปร์ให้

³⁴⁹ Singapore-Australia Digital Economy Agreement: SADEA Article 36 Small and Medium Enterprises

1. The Parties recognise the fundamental role of SMEs in maintaining dynamism and enhancing competitiveness in the digital economy.

2. With a view towards enhancing trade and investment opportunities for SMEs in the digital economy, the Parties shall endeavour to:

(a) exchange information and best practices in leveraging digital tools and technology to improve:

(i) the capabilities and market reach of SMEs; and

(ii) participation by SMEs in government procurement opportunities;

(b) cooperate in other areas that could help SMEs adapt and thrive in the digital economy;

(c) encourage participation by SMEs in online platforms and other mechanisms that could help SMEs link with international suppliers, buyers and other potential business partners; and

(d) foster close cooperation on the digital economy between SMEs of the Parties.

³⁵⁰ OECDiLibrary, "Sme Policy Index: Asean 2018: Chapter 19 Singapore."

³⁵¹ Ibid.

ความสำคัญกับสมาคมเป็นอย่างมากโดย Enterprise Singapore: ESG เองตระหนักได้ว่าสมาคมการค้าสามารถช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้มากกว่าการ Enterprise Singapore ดำเนินการเพียงหน่วยงานเดียว ดังนั้นจึงเพิ่มแผนการในการร่วมมือกับ สมาคมการค้า

มาตรการในด้านการให้คำแนะนำและการส่งเสริมการเข้าสู่ตลาดของวิสาหกิจในต่างประเทศ ประการสุดท้าย ได้แก่ *Singapore Global Enterprises Initiative* ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างวิสาหกิจสิงคโปร์รุ่นใหม่ที่มีแนวโน้มเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันระดับโลก โครงการดังกล่าวนี้มีพื้นที่ครอบคลุมทั่วโลก เพื่อให้วิสาหกิจสิงคโปร์จัดตั้งและเติบโตในตลาดโลก และยังมีเป้าหมายส่งเสริมให้วิสาหกิจสิงคโปร์เป็นผู้นำในด้านนวัตกรรมและกลุ่มผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะนำไปสู่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่แก่ประเทศและชาวสิงคโปร์³⁵² โดยการช่วยเหลือจะอยู่ในรูปของความช่วยเหลือที่เป็นการเฉพาะให้เหมาะสมกับแต่ละธุรกิจ เช่น การทำงานกับผู้เชี่ยวชาญในการปรับปรุงและการพัฒนาความสามารถด้านการพัฒนาสู่ยุคดิจิทัล ด้านความยั่งยืน ด้านการเข้าสู่ตลาดสากล ด้านการเติบโตทางการเงินและช่วยให้บริษัทขยายและยึดหลักกิจกรรมทางธุรกิจในสิงคโปร์ โดยในปีงบประมาณ 2566 ได้มีการใช้งบประมาณไปกับโครงการนี้ถึง 1 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์³⁵³

4.1.3.2 มาตรการด้านเงินทุน

สิงคโปร์มีการกำหนดมาตรการที่ด้านเงินทุนเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่น่าสนใจหลายมาตรการ ดังต่อไปนี้

การให้กู้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อการขยายกิจการ โดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถกู้ได้จาก โครงการ *Working Capital Loan* โดยโครงการนี้จะให้กู้สูงสุด 30,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ต่อบริษัทหรือคิดเป็นเงินไทยประมาณเจ็ดแสนบาท นอกจากนี้รัฐบาลยังเข้ามาประกันความเสี่ยงที่สถาบันทางการเงินอาจไม่ได้รับชำระหนี้เงินกู้โดยรับความเสี่ยงร้อยละ 50 ของจำนวนเงินกู้เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบกิจการเข้ามากู้เงินผ่านมาตรการที่เรียกว่า Short-

³⁵² Enterprise Singapore, "Singapore Global Enterprises Initiative," [Online] Accessed: 25 May 2023. Available from: <https://www.enterprisesg.gov.sg/grow-your-business/boost-capabilities/growth-and-transformation/singapore-global-enterprises-initiative>

³⁵³ Osome Content Team, "7 Things Smes Need to Know About the 2023 Singapore Budget," [Online] Accessed: 21 May 2023. Available from: <https://osome.com/sg/blog/smes-need-to-know-singapore-budget-2023/>

Term Measures³⁵⁴ และหากเป็นวิสาหกิจที่เกิดขึ้นใหม่รัฐบาลจะเข้ามาประกันความเสี่ยงให้ถึงร้อยละ 70³⁵⁵

Market Readiness Assistance Grant: MRA เป็นการให้การสนับสนุนเงินทุนที่ช่วยเหลือวิสาหกิจในค่าใช้จ่ายในการพัฒนาวิสาหกิจ การดำเนินการจัดตั้งวิสาหกิจเมื่อวิสาหกิจออกไปทำกิจการในต่างประเทศ³⁵⁶ โดยมีเงื่อนไขของวิสาหกิจที่จะรับการช่วยเหลือหรือสนับสนุน จะต้องเป็นวิสาหกิจที่มีมูลค่าการขายหรือยอดการขายไม่เกิน 100,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ต่อปี หรือบริษัทที่มีพนักงานไม่เกิน 200 คนสามารถรับเงินทุนสนับสนุนจากกองทุนได้ แต่หากเป็นบริษัทใหม่ที่มีเป้าหมายในการลงทุนในต่างประเทศจะมีเงื่อนไขในประเด็นของรายได้ กล่าวคือ รายได้ที่บริษัทได้จากประเทศเป้าหมายต่อปีจะต้องไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ในช่วง 3 ปีหลังสุดโดยจะสนับสนุนเงินทุนช่วยเหลือสูงสุดถึงร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายตามกิจกรรมที่กำหนด นอกจากนี้ MRA ยังให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคให้กับธุรกิจที่ต้องการขยายตัวไปยังตลาดนานาชาติ เช่น การประเมินความพร้อมของตลาดเป้าหมายและเส้นทางเข้าสู่ตลาดใหม่การสร้างแผนการตลาดและกลยุทธ์ให้กับธุรกิจในการเข้าสู่ตลาดนานาชาติโดยช่วยธุรกิจในการสร้างความสัมพันธ์กับคู่ค้าและลูกค้าในตลาดนานาชาติ การสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ช่วยธุรกิจในการสร้างความสัมพันธ์กับคู่ค้าและลูกค้าในตลาดนานาชาติ³⁵⁷

กองทุนพัฒนาองค์กร (Enterprise Development Grant: EDG) เป็นการให้ความช่วยเหลือในการยกระดับ ปรับปรุง สร้างความเติบโต และเปลี่ยนแปลงแก่วิสาหกิจ โดยโครงการที่จะผ่านเกณฑ์ในการช่วยเหลือจะต้องเกี่ยวกับโครงการ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ (1) Core Capabilities ซึ่งเป็นโครงการที่ช่วยเหลือในการเตรียมการสำหรับการเติบโตและเปลี่ยนแปลงในตัวธุรกิจ อาจรวมไปถึงแผนงานทางธุรกิจ แผนงานทางการเงินหรือแผนงานทางการจัดการ การพัฒนาบุคลากร การปรับปรุงการบริการ การพัฒนาตราสินค้าและการพัฒนาการตลาด (2) Innovation & Productivity

³⁵⁴ สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงสิงคโปร์, "งบประมาณของรัฐบาลสิงคโปร์ ปี 2559."

³⁵⁵ Enterprise Singapore, "Enterprise Financing Scheme – Sme Working Capital Loan," [Online] Accessed: 11 May 2023. Available from: <https://www.enterprisesg.gov.sg/financial-support/enterprise-financing-scheme---sme-working-capital>

³⁵⁶ Enterprise Singapore, "Market Readiness Assistance Grant."

³⁵⁷ Ibid.

เป็นโครงการที่จะเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และรูปแบบของธุรกิจ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรเพื่อให้ภารกิจโดยปกติของวิสาหกิจทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและรวมไปถึงการปรับปรุงสมรรถภาพ และ (3) Market Access การช่วยเหลือในลักษณะนี้จะอยู่ในรูปของการชดเชยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปต่างประเทศในขณะที่มองหาการขยายธุรกิจสู่ตลาดต่างประเทศ โดยทุนพัฒนางานอาจช่วยเหลือสูงถึงร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายในโครงการ และอาจสูงถึงร้อยละ 70 หากว่าโครงการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับความยั่งยืนด้วย³⁵⁸

นอกจากนี้ในช่วงของสถานการณ์วิกฤติโควิด 19 สิงคโปร์ยังได้ออกความช่วยเหลือทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น Small Business Recovery Grant การขยายการจ้างงานโดยช่วยเหลือในด้านค่าจ้างต่อพนักงานเพื่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่ Temporary Bridging Loan Program, Enterprise Financing Scheme: Trade Loan และ Merger and Acquisition

4.1.3.3 มาตรการสนับสนุนด้านภาษี

รูปแบบของการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี มีหลายลักษณะ ดังต่อไปนี้

การปรับปรุงเกณฑ์การลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจากร้อยละ 30 เพิ่มเป็นร้อยละ 50 ของภาษีที่ต้องจ่ายในแต่ละปี โดยมียอดเงินคืนสูงสุด 20,000 ดอลลาร์ต่อปีสำหรับปีประเมิน 2559 และ 2560 และในปี 2566 นั้นเกณฑ์อัตราภาษีของนิติบุคคลสิงคโปร์นั้นอยู่ที่ร้อยละ 17 เท่ากันทั้งบริษัทภายในและบริษัทต่างชาติ โดยการลดหย่อนภาษีดังกล่าวมานั้นปัจจุบันได้ลดอัตราการลดหย่อนเหลือเพียงร้อยละ 25 ของภาษีที่ต้องจ่ายในแต่ละปีเท่านั้น³⁵⁹

ทั้งนี้สิงคโปร์มี *การงดเว้นการเก็บภาษีนิติบุคคล* ใน 2 กรณี (1) กรณีที่เป็นบริษัทเกิดใหม่ (new start-up companies) โดยจะยกเว้นการเก็บภาษีร้อยละ 75 ของรายได้จำนวน 100,000

³⁵⁸ Enterprise Singapore, "Enterprise Development Grant."

³⁵⁹ Inland Revenue Authority of Singapore, "Corporate Income Tax Rate, Rebates & Tax Exemption Schemes," [Online] Accessed: 30 May 2023. Available from: <https://www.iras.gov.sg/taxes/corporate-income-tax/basics-of-corporate-income-tax/corporate-income-tax-rate-rebates-and-tax-exemption-schemes>

ดอลลาร์แรก และลดลงมาเหลือร้อยละ 50 ในทุก ๆ 100,000 ดอลลาร์ถัดไป โดยมาตรการนี้มีเฉพาะวิสาหกิจเปิดใหม่ในช่วง 3 ปีแรกเท่านั้น และ (2) ได้แก่ การงดเว้นภาษีบางส่วน (Partial Tax Exemption Scheme) โดยจะลดภาษีให้ร้อยละ 75 ในรายได้ 10,000 ดอลลาร์แรกและในทุก ๆ 190,000 ดอลลาร์ถัดไปจะลดลงร้อยละ 50³⁶⁰

ที่สำคัญยังมีการสร้างแรงจูงใจผู้ประกอบการในการเข้าไปลงทุนหรือขยายกิจการไปในต่างประเทศโดยใช้มาตรการสนับสนุนด้านภาษีผ่านโครงการ *Double Tax Deduction (DTD) for Internationalization* ซึ่งเป็นการลดภาษีให้สองเท่าแก่บริษัทที่ไปขยายการลงทุนในต่างประเทศโดยลดหย่อนภาษีแก่บริษัทร้อยละ 20 ของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมที่แผนกำหนด³⁶¹ เช่น ค่าใช้จ่ายในการขยายการลงทุนในต่างประเทศ การจัดคณะไปศึกษาตลาดและการลงทุนในต่างประเทศ การเข้าร่วมงานแสดงสินค้าในต่างประเทศการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าที่ส่งออกไปต่างประเทศ ค่าใบรับรองสินค้าและบริการต่าง ๆ ค่าใบอนุญาตและแพรนไฮส์

4.1.3.4 มาตรการเฉพาะที่สนับสนุนแต่ละประเภทธุรกิจ

การศึกษามาตรการเฉพาะที่สนับสนุนธุรกิจแต่ละประเภทนั้น เป็นการพิจารณาถึงมาตรการของประเทศสิงคโปร์ต่อวิสาหกิจประเภทใดประเภทหนึ่งว่ามีการก่อตั้งมาตรการเฉพาะเพื่อสนับสนุนธุรกิจประเภทเป้าหมาย เช่น Champion Industry หรือไม่ หรือมีเพียงการสนับสนุนผ่านมาตรการทั่วไปที่ทุก ๆ วิสาหกิจสามารถเข้าถึงได้เช่นเดียวกัน จากการค้นคว้าพบว่าประเทศสิงคโปร์มีการสนับสนุนมาตรการเฉพาะในแต่ละประเภทธุรกิจ โดยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอยกตัวอย่างในธุรกิจภาคการผลิตเนื่องจากสถิติการออกไปลงทุนในต่างประเทศของสิงคโปร์จาก Singapore Department of Statistics ในปี 2564 พบว่าอุตสาหกรรมที่มีการออกไปลงทุนในต่างประเทศมากที่สุดได้แก่ ภาคการเงินการธนาคาร ภาคการผลิต และภาคการค้าปลีกตามลำดับ³⁶² โดยมาตรการที่ส่งเสริมภาคการผลิตนั้นเป็นการส่งเสริมในรูปแบบของกองทุนกล้า คือ Early Stage Venture Fund (ESVF) ซึ่งเป็น

³⁶⁰ Ibid.

³⁶¹ Enterprise Singapore, "Double Tax Deduction Internationalisation (Faq)," [Online] Accessed: 12 May 2023. Available from: <https://www.enterprisesg.gov.sg/resources/all-faqs/double-tax-deduction-internationalisation>

³⁶² Department of statistics Singapore, "Singapore Direct Investment 2021," [Online] Accessed: 30 June 2023.

Available from: <https://www.singstat.gov.sg/->

/media/files/visualising_data/infographics/trade_and_investment/singapore-direct-investment.ashx

การช่วยให้บริษัทขนาดเล็กที่ใช้เทคโนโลยีในระดับสูงในสิงคโปร์เติบโตผ่านการลงทุนร่วมกันโดยรัฐบาลสิงคโปร์และวิสาหกิจท้องถิ่นของภาคเอกชน³⁶³

4.1.3.5 มาตรการที่ให้บริการแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

มาตรการที่ให้บริการแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่ไม่เฉพาะเจาะจงที่การลงทุนในต่างประเทศ หรือมาตรการที่มีไว้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีศักยภาพ ได้แก่ *Business Development Services (BDS)*³⁶⁴ หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในอดีต คือ Standards, productivity, and Innovation Board ปัจจุบันโอนมาที่ Enterprise Singapore เป็นมาตรการที่ช่วยแก้ปัญหาทางธุรกิจ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแผนงานต่าง ๆ ของรัฐบาลและการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มความสามารถแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้ Standards, Productivity, and Innovation Board: BDS ทำงานประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น SMEs Center ซึ่งเป็นศูนย์ในการให้คำปรึกษาแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแบบ 1 ต่อ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาวิสาหกิจในพื้นที่ต่าง ๆ รวมไปถึงในต่างประเทศอีกด้วย ปัจจุบันสิงคโปร์มีศูนย์ดังกล่าวทั้งหมด 11 แห่งด้วยกัน³⁶⁵

มาตรการในการกระตุ้นการพัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรมนุษย์ เป็นการพัฒนาบุคคลในหลายช่องทางและหลายหน่วยงานร่วมกัน เช่น Minister of Education กำหนดตั้งแต่ระดับของการศึกษาในเรื่องของค่านิยมความสามารถทางสังคมและอารมณ์ เพื่อพัฒนานักเรียนเข้าสู่ตลาดแรงงานไม่ว่าจะในฐานะนายจ้าง ลูกจ้างหรือผู้ประกอบการ ใช้ระบบการเรียนรู้แบบเรียน คิด และประสบการณ์มากกว่าการกำหนดไว้เป็นวิชาบังคับ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับผู้ประกอบการหน้าใหม่ให้มีความสามารถอย่างเต็มที่³⁶⁶

โดยสรุปจากการพิจารณานโยบาย กฎหมาย หน่วยงานและมาตรการของสิงคโปร์ในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ พบว่ามีมาตรการที่กำหนดขึ้นและปฏิบัติโดยหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อให้บรรลุผลของนโยบายเกี่ยวกับการสนับสนุนการลงทุนทางตรง

³⁶³ Innovation lab asia, "Early Stage Venture Fund (Esvf)," [Online] Accessed: 2 July 2023. Available from: <https://innovationlabasia.dk/project/early-stage-venture-fund/>

³⁶⁴ OECDiLibrary, "Sme Policy Index: Asean 2018: Chapter 19 Singapore."

³⁶⁵ Osome Content Team, "7 Things Smes Need to Know About the 2023 Singapore Budget."

³⁶⁶ OECDiLibrary, "Sme Policy Index: Asean 2018: Chapter 19 Singapore."

ในต่างประเทศอย่างชัดเจน โดยจากการกำหนดนโยบายในระดับชาติของประเทศสิงคโปร์ได้มีหน่วยงานที่กำหนดมาตรการมารองรับ หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของวิสาหกิจสิงคโปร์ ได้แก่ Enterprise Singapore ซึ่งเป็นคณะกรรมการตามกฎหมาย ภายใต้กระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมของรัฐบาลสิงคโปร์ ซึ่งในปัจจุบันได้ดำเนินการตามนโยบาย Keep Growing ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้แผนวิสัยทัศน์ด้านเศรษฐกิจสิงคโปร์ ปี ค.ศ. 2030 (Singapore Economy 2030) ในส่วนของภาคธุรกิจที่มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนในสิงคโปร์ให้มีความพร้อมและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้ในระดับโลก นโยบาย Keep Growing ของ Enterprise Singapore มีวิสัยทัศน์ คือ “โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและอัตราการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วขึ้นกว่าเดิม เราพร้อมสนับสนุนการเดินทางของคุณในการเปลี่ยนแปลง คำว่า โอกาส และเติบโตต่อไป” โดยการสนับสนุนการเติบโตของวิสาหกิจสิงคโปร์ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1. การพัฒนาผลผลิต 2. การขับเคลื่อนความคิดสร้างสรรค์ 3. การออกไปสู่สังคมโลก 4. การเข้าถึงปัจจัยทางการเงิน 5. การพัฒนาความสามารถ และ 6. การพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ในส่วนของ “การออกไปสู่สังคมโลกหรือ Go Global” นั้นถูกสะท้อนออกมาเป็นมาตรการต่าง ๆ ที่สนับสนุนวิสาหกิจสิงคโปร์ ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว เช่น ด้านการให้บริการ มีการดำเนินการมาตรการจัดตั้ง Global Innovation Alliance (GIA) ในต่างประเทศเพื่อช่วยเหลือทางด้านข้อมูลแก่วิสาหกิจของประเทศ ด้านการเงินมีการให้ความช่วยเหลือทางการเงินในหลายประการทั้งการให้เงินสนับสนุนและเงินกู้แก่วิสาหกิจผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น Market Readiness Assistance Grant (MRA) เป็นการให้การสนับสนุนเงินทุนที่ช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในค่าใช้จ่ายของการพัฒนาวิสาหกิจ การดำเนินการจัดตั้งวิสาหกิจในต่างประเทศ หรือในกรณีที่ทุนพัฒนาองค์กรช่วยเหลือด้านการเงินแก่วิสาหกิจ ในการยกระดับปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความเติบโตแก่วิสาหกิจ และในด้านภาษีนั้นมีการลดหย่อนภาษีของนิติบุคคลประกอบกับข้อกฎหมายที่รองรับเรื่องการเครดิตภาษีกรณีไปลงทุนในประเทศที่สิงคโปร์ได้ทำอนุสัญญาภาษีซ้อนไว้

4.2 ประเทศจีน

ประเทศจีนเป็นประเทศที่ถือได้ว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นส่วนสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในแง่ของจำนวนวิสาหกิจ ผลิตภัณฑ์มวลรวม การจ้างงาน และการส่งออกที่เกิดขึ้นจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ประเทศจีนมีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 97 ของวิสาหกิจทั้งหมด และมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยในปี 2561 ถือเป็น การสร้างสถิติใหม่ของประเทศจีนที่มีการจัดตั้งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขึ้นใหม่ถึงประมาณ 18,000 รายต่อวัน³⁶⁷ และมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นโดยในปี 2563 มีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เกิดขึ้นใหม่โดยเฉลี่ยประมาณ 22,000 รายต่อวัน นอกจากนี้ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจีนยังปรากฏให้เห็นจากตัวเลขสถิติในปี 2563 ที่แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศจีนที่เกิดจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คิดเป็นร้อยละ 60 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศในปีนั้น ในแง่ของการจ้างงาน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจีนทำให้เกิดการจ้างงานกว่าร้อยละ 79 ของการจ้างงานทั้งหมดในประเทศจีน และสัดส่วนการส่งออกการค้าและบริการไปยังต่างประเทศโดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจีน คิดเป็นร้อยละ 68 ของการส่งออกทั้งหมด³⁶⁸ จากที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงถึงความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศจีน

การให้คำนิยามของคำว่า “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ของประเทศจีนนั้นมีความแตกต่างจากการให้คำนิยามของประเทศอื่นอยู่พอสมควร กล่าวคือ Law of the People's Republic of China on Promotion of Small and Medium-sized Enterprises (Order of the President No.69) หรือที่เรียกว่า SMEs Promotion Law ได้จำแนกประเภทของวิสาหกิจโดยใช้เกณฑ์ที่เฉพาะเจาะจงตามประเภทของการประกอบธุรกิจมากกว่าการจำแนกประเภทของวิสาหกิจในประเทศอื่น ๆ รวมถึงประเทศสิงคโปร์ โดยประเทศจีนแบ่งประเภทวิสาหกิจโดยพิจารณาจากมูลค่าสินทรัพย์ อัตราการจ้างงานและรายได้ต่อปี ทั้งนี้การจำแนกโดยใช้เกณฑ์ใดบ้างย่อมขึ้นอยู่กับประเภทธุรกิจของวิสาหกิจ โดยตัวอย่างของการจำแนกขนาดของวิสาหกิจตามประเภทธุรกิจ ธุรกิจขายปลีกจะต้องมีการจ้างงานต่ำกว่า 100 คน และมีรายได้ต่อปีไม่เกิน 10 ล้านบาท จึงจะถูกพิจารณาว่าเป็นวิสาหกิจขนาดเล็ก ต่างจากกรณีของธุรกิจการก่อสร้าง ซึ่งจะพิจารณาจำนวนพนักงานไม่เกิน 600 คน

³⁶⁷ MOORE MS Advisory, "Trends and Growth of Smes in China," [Online] Accessed: 18 May 2023. Available from: <https://www.msadvisory.com/trends-and-growth-of-smes-china/>

³⁶⁸ OECDiLibrary, "Financing Smes and Entrepreneurs 2022: An Oecd Scoreboard: People's Republic of China," [Online] Accessed: 20 May 2023. Available from: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/a3891ad8-en/index.html?itemId=/content/component/a3891ad8-en>

และสินทรัพย์ไม่เกิน 40 ล้านหยวน และต้องมีรายได้ไม่เกิน 30 ล้านหยวนด้วยจึงจะจัดเป็นวิสาหกิจขนาดเล็ก³⁶⁹ โดยตารางด้านล่างนี้แสดงถึงเกณฑ์การแบ่งขนาดของวิสาหกิจในประเทศจีน³⁷⁰

ประเภท	จำนวนคนงาน (คน)		รายได้ (ล้านหยวน)		สินทรัพย์ (ล้านหยวน)	
	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม
อุตสาหกรรม	300-2,000	<300	30-300	<30	40-400	<40
ก่อสร้าง	600-3,000	<600	30-300	<30	40-400	<40
ค้าส่ง	100-200	<100	30-300	<30		
ค้าปลีก	100-500	<100	10-150	<10		
การขนส่ง	500-3,000	<500	30-300	<30		
ไปรษณีย์	400-1,000	<400	30-300	<30		
ที่พักอาศัยและร้านอาหาร	400-800	<400	30-150	<30		

ตาราง 5 นิยามของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศจีน

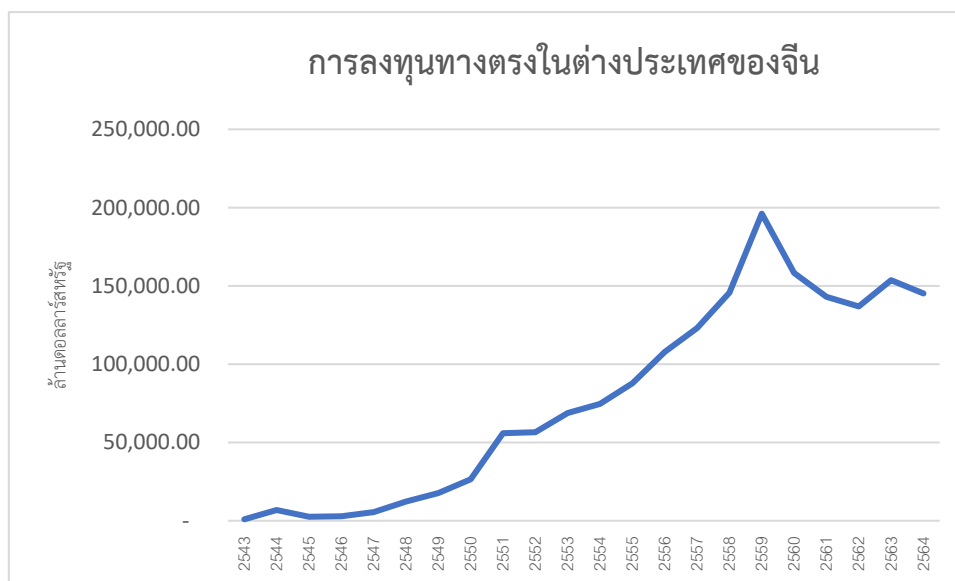
ในส่วนของสถานภาพการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศจีน จากการพิจารณาสถิติการลงทุนทางตรงในต่างประเทศนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากในช่วงเวลาหนึ่งและค่อย ๆ ชะลอตัวลงในเวลาต่อมา โดยสถานการณ์การลงทุนทางตรงของจีนในต่างประเทศ ณ ปี พ.ศ. 2564 การลงทุนทางตรงของจีนในต่างประเทศที่มีเคยแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้นได้ชะลอตัวลง ในอดีตประเทศจีนจำกัดการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจจีน จนกระทั่งประเทศจีนเริ่มใช้นโยบาย Go Out Strategy ในปี พ.ศ. 2543 ส่งผลให้ประเทศจีนมีการลงทุนในต่างประเทศมากกว่าการรับการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในปี พ.ศ. 2558 และการลงทุนในต่างประเทศของจีนเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2559 ต่อมาการลงทุนทางตรงของจีนในต่างประเทศก็ได้เริ่มชะลอตัวลงและคงที่อยู่ที่ราว 130,000 – 160,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ³⁷¹ ในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2564 แม้ว่าประเทศจีนมีโครงการ “ความร่วมมือสายแถบและเส้นทางและก้าวอย่างเสรี” (Belt and Road Initiative: BRI) ซึ่งเป็นโครงการใหญ่ที่มีเป้าหมายในการสร้างเส้นทางการค้า และเชื่อมโยงเศรษฐกิจ

³⁶⁹ MOORE MS Advisory, "Trends and Growth of Smes in China."

³⁷⁰ ชูติระ ระบอบและคณะ, "การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสาธารณรัฐประชาชนจีน," วารสารธุรกิจปริทัศน์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 2, กรกฎาคม-ธันวาคม 2562 (2562). หน้า 204

³⁷¹ UNCTADSTAT, " Foreign Direct Investment: Inward and Outward Flows and Stock, Annual: China," [Online] Accessed: 12 May 2023. Available from: <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>

ระหว่างประเทศจีนกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา ทั้งนี้เหตุผลที่ทำให้การลงทุนทางตรงของจีนในต่างประเทศก็ได้เริ่มชะลอตัวลงและคงที่ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2559 ถึงปัจจุบัน คือ การที่จีนมีมาตรการเพื่อชะลอการไหลออกของเงินทุน ทั้งนี้มูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศไทยนับตั้งแต่ปี 2543-2564³⁷² ปรากฏตามแผนภูมิด้านล่าง

รูปภาพ 12 แผนภูมิแสดงการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของจีน ปี 2543-2564

ประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญของวิสาหกิจจีนนั้น จากการพิจารณาการออกไปลงทุนในต่างประเทศของจีนในปีพ.ศ. 2558 ประเทศกลุ่มอาเซียนกลับไม่ใช่ประเทศผู้รับการลงทุนที่เงินเข้าไปลงทุนมากที่สุด โดยตามรายงานของรัฐบาลจีนปีพ.ศ. 2558 ระบุว่าเงินเข้าไปลงทุนในประเทศฮ่องกงมากที่สุด รองลงมา คือ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ฮ่องกง และสหรัฐอเมริกา ตามลำดับ การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจจีนมีแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปีพ.ศ. 2559 และเริ่มคงที่หลังจากปีดังกล่าว ต่อมาในปีพ.ศ. 2560 กลุ่มประเทศสหภาพยุโรปกลับเป็นประเทศผู้รับการลงทุนที่เงินเข้าไปลงทุนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.4 โดยประเทศสวิตเซอร์แลนด์เป็นประเทศที่เงินได้เข้าไปลงทุนโดยมีมูลค่าเงินลงทุนสูงถึง 45.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมา คือ ประเทศในกลุ่มทวีปเอเชีย คิดเป็นร้อยละ 18.8 ซึ่งประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศในกลุ่มเอเชียที่เงินเข้าไปลงทุนมากที่สุด โดยมีจำนวนเงินลงทุนเท่ากับ 18 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามมาที่ประเทศในกลุ่มอเมริกาเหนือ คิด

³⁷² ที่มา United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)

สัดส่วนการลงทุนเป็นร้อยละ 16 กลุ่มประเทศละตินอเมริกา ร้อยละ 7.7 โอเชียเนีย ร้อยละ 3.5 และกลุ่มประเทศแอฟริกา ร้อยละ 0.6³⁷³ ต่อมาในช่วงปีพ.ศ. 2563-2564 นี้การกระจายตัวของการลงทุนในต่างประเทศของจีนมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยการลงทุนจากประเทศจีนเริ่มที่จะมุ่งไปในทางซีกโลกฝั่งใต้โดยเฉพาะแถบประเทศละตินอเมริกาและทวีปแอฟริกา ทั้งนี้เนื่องจากประเทศที่พัฒนาแล้วมีการปรับปรุงข้อบังคับและอาจไปไกลถึงการเลือกปฏิบัติต่อแหล่งเงินทุนที่มาจากประเทศจีนและ ความไม่แน่นอนทางภูมิรัฐศาสตร์ที่เพิ่มขึ้นระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา ประกอบการสถานการณ์โควิด-19 และการฉีควัคซีนที่เป็นไปได้ช้าในตลาดเอเชียก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญของจีนและส่งผลให้การลงทุนในต่างประเทศของจีนนั้นมุ่งลงไปในทางประเทศละตินอเมริกาและทวีปแอฟริกามากกว่าเดิม โดยการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของจีนในปีพ.ศ. 2564 การออกไปลงทุนในทวีปเอเชียมากที่สุดโดยคิดเป็นร้อยละ 29.8 รองลงมา คือ การลงทุนในทวีปยุโรป ซึ่งมีอัตราส่วนอยู่ที่ร้อยละ 25.9 และในอันดับสามและสี่ ได้แก่ การลงทุนในแถบละตินอเมริกาและทวีปแอฟริกาโดยมีอัตราส่วนอยู่ที่ร้อยละ 25.1 และร้อยละ 14.1 ตามลำดับ³⁷⁴

ปัจจัยหลักที่ส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจจีนในต่างประเทศ ได้แก่ การที่รัฐบาลจีนมีนโยบายที่สนับสนุนวิสาหกิจในการลงทุนในต่างประเทศ และเปิดโอกาสให้วิสาหกิจสามารถขยายธุรกิจของตัวเองไปสู่ตลาดต่างประเทศ และโครงการก้าวอย่างเสรีและความร่วมมือสายแถบและเส้นทาง ทั้งนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจีนมีการออกไปลงทุนในต่างประเทศยังไม่มากเท่ากับการทำธุรกิจระหว่างประเทศ ในรูปแบบของการค้าระหว่างประเทศ โดยจากสถิติพบว่า การส่งออกสินค้าของประเทศจีนกว่าร้อยละ 68³⁷⁵ นั้นถูกส่งออกโดย วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่การออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจจีนที่จัดทำโดยกระทรวงการค้าของจีน พบว่า ร้อยละ 70 ของวิสาหกิจจีนที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศกลับเป็นรัฐวิสาหกิจ³⁷⁶ จากการทำในอดีต รัฐบาลจีนไม่สนับสนุนการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศแก่นักลงทุนจีน แต่ด้วยนโยบายรัฐบาลที่เปลี่ยนไปเป็นการมุ่งการพัฒนาเศรษฐกิจโดยการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ทำให้เงินเป็นตัวอย่าง

³⁷³ Le Xia Betty Huang, "China | Odi from the Middle Kingdom: What's Next after the Big Turnaround?," www.bbva.com (BBVA Research, 2018).

³⁷⁴ Le Xia Betty Huang, "China | Overseas Direct Investment Pivoting to Global South," www.bbva.com (BBVA Research, 2022).

³⁷⁵ OECDiLibrary, "Financing Smes and Entrepreneurs 2022: An Oecd Scoreboard: People's Republic of China."

³⁷⁶ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี, คู่มือการลงทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีน ประจำปี 2561, หน้า.

ที่น่าสนใจศึกษา ประเทศไทยจึงควรใช้โอกาสในการเรียนรู้วิธีการ ทั้งในส่วนของนโยบาย กฎหมาย หน่วยงาน และมาตรการของประเทศจีนที่เกี่ยวข้องกับสนับสนุนการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพื่อนำเอามาเป็นแนวทางในการปรับใช้เพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ในการศึกษาการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจีนในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ จะเริ่มต้นจากส่วนของนโยบายของประเทศจีน เมื่อทราบแนวนโยบายแล้วจะพิจารณาต่อไปในส่วนของกฎหมายและหน่วยงาน และมาตรการของประเทศจีนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจีนในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศตามลำดับ

4.2.1 นโยบายของประเทศจีนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ในอดีตประเทศจีนปกครองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ โดยในช่วงก่อนการปฏิรูปประเทศจีนใช้ระบบเศรษฐกิจแบบวางแผนจากส่วนกลาง โดยรัฐบาลกลางเป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเติบโต ราคา ปริมาณผลผลิต รวมถึงการคำนวณการลงทุน อุตสาหกรรม โดยการผลิตภาคอุตสาหกรรมประมาณสามในสี่ของประเทศเป็นการผลิตโดยรัฐวิสาหกิจภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง (State-Owned Enterprises: SOEs) เป้าหมายหลักของรัฐบาลจีนในขณะนั้น คือ การทำให้เศรษฐกิจของประเทศจีนมีความพอเพียง โดยมุ่งเน้นการผลิตภายในประเทศทดแทนการนำเข้า ในด้านการค้าระหว่างประเทศนั้น รัฐบาลจีนจึงจำกัดการนำเข้าเฉพาะสินค้าที่ไม่สามารถผลิตได้หรือไม่มีในประเทศจีนเท่านั้น ส่วนในด้านการลงทุนจะเน้นการลงทุนภายในประเทศเท่านั้น ไม่มีการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศ³⁷⁷

ต่อมาในปีพ.ศ. 2522 จีนได้ปฏิรูปประเทศและเริ่มดำเนินนโยบายเปิดประเทศ (Open Up Policy) โดยประธานาธิบดีจีนคนที่สาม คือ เต็ง เสี่ยวผิง (Deng Xiaoping) เป็นผู้นำนโยบายนี้ และมุ่งเน้นที่การปฏิรูประบบเศรษฐกิจในประเทศจีน การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ และการเปิดโอกาสให้ประชาชนจีนเข้าสู่ตลาดโลก โดยรัฐบาลจีนเริ่มให้ความสำคัญกับการลงทุนจาก

³⁷⁷ สมศักดิ์ แต่มบุญเลิศชัย, "ประสบการณ์การปฏิรูปทางเศรษฐกิจของจีนและบทเรียน," วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ปีที่ 31 ฉบับที่ 4, ธันวาคม (2556).

ต่างประเทศ การส่งเสริมการส่งออกและการนำเข้า นอกจากนั้นยังกำหนดมาตรการจูงใจทางภาษี และการค้าเพื่อดึงดูดการลงทุนต่างชาติ และส่งเสริมเอกชนให้เริ่มต้นธุรกิจและเข้ามาจับบทบาทในด้าน การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้นทำให้จีนมีความก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งผลของการ เติบโตทางเศรษฐกิจของจีนตั้งแต่เปิดประเทศทำให้มีการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศทะลักเข้าไป ในประเทศจีน โดยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2522 การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจาก ข้อได้เปรียบในด้านการผลิตต่าง ๆ ในประเทศจีน ทั้งค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่าประเทศอื่น วัตถุดิบมี ราคาถูก ทำให้ผลผลิตได้ต้นทุนต่ำเป็นการประหยัดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ในการผลิตสินค้า ส่งผลทำให้จีนเปลี่ยนจากประเทศที่รับจ้างผลิตมาเป็นผู้ส่งออกสินค้าของโลกมานับแต่บัดนั้น

อย่างไรก็ตามการที่จีนพัฒนาเทคโนโลยี และลงทุนด้านการวิจัยและการพัฒนา อุตสาหกรรมส่งผลให้การผลิตของจีนเจริญเติบโตเต็มที่ เป็นเหตุให้เกิดภาวะการผลิตล้นเหลือ จีนจึง ต้องส่งออกผลผลิตในปริมาณมากและในราคาที่ต่ำ ทำให้จีนเป็นเป้าหมายและถูกกล่าวหาจากนานา ประเทศเกี่ยวกับการค้าที่ไม่เป็นธรรม และต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในด้านการถูกกีดกันทาง การค้าทั้งในการตั้งกำแพงภาษี และอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภาษี รวมถึงปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหา การขาดแคลนทรัพยากร วัตถุดิบ โดยเฉพาะพลังงาน

ต่อมาในปีพ.ศ. 2543 จีนดำเนินนโยบาย Go Out Strategy หรือ Going Global Strategy โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมวิสาหกิจจีนในการลงทุนและขยายธุรกิจไปยังต่างประเทศซึ่ง จะส่งผลให้วิสาหกิจจีนสามารถเข้าถึงทรัพยากร ความรู้และเทคโนโลยีในต่างประเทศ จากนโยบาย ดังกล่าววิสาหกิจจีนจะได้รับการสนับสนุนการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจากรัฐบาลจีนในหลาย ด้าน รวมถึงการให้สินเชื่อ การให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับตลาดต่างประเทศ นโยบาย Go Out Strategy หรือ Going Global Strategy เป็นการส่งเสริมให้วิสาหกิจจีนขยายธุรกิจไปยังต่างประเทศทั้งใน รูปแบบการค้าและการลงทุน ผลที่เกิดขึ้นจากนโยบาย Go Out Strategy คือ การเพิ่มขึ้นของการ ลงทุนของวิสาหกิจจีนในต่างประเทศในหลายรูปแบบทั้งการซื้อกิจการและการเข้าถือหุ้นในบริษัท ต่างประเทศ นอกจากนี้ยังนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนระหว่างจีนกับ ประเทศอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจโลก ทั้งนี้การสนับสนุนให้วิสาหกิจจีนออกไปลงทุนใน ต่างประเทศ (Outward FDI) มากขึ้น ส่งผลดีในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจ จีนด้วยการย้ายฐานการผลิตเพื่อแสวงหาประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน รวมทั้งการเพิ่ม ศักยภาพ โดยเฉพาะการเรียนรู้เทคโนโลยีในการผลิตสินค้าที่มีมูลค่าสูง (Move Up Value Chains)

โดยจีนได้ดำเนินนโยบายดังกล่าวต่อเนื่องมา โดยการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการจีนออกไปลงทุนในธุรกิจที่หลากหลาย ทั้งการลดขั้นตอนในการลงทุนในต่างประเทศที่จากเดิมยุ่งยากและซับซ้อน และการสนับสนุนด้านการเงินผ่าน China Development Bank และ Export-Import Bank of China ส่งผลให้มูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของจีนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนในปีพ.ศ. 2559 จีนมีมูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศสูงสุดถึง 183 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ถือเป็นผู้ลงทุนอันดับที่ 2 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากปีพ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นปีที่จีนมีมูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศสูงกว่า การรับการลงทุนจากต่างประเทศ ส่งผลให้จีนมีสถานะเป็นประเทศผู้ลงทุนทางตรงสุทธิในปีดังกล่าว³⁷⁸

อย่างไรก็ดีในช่วง 5 ปีตั้งแต่พ.ศ. 2543-2558 จีนประสบปัญหาเงินทุนไหลออกอย่างรุนแรง เป็นผลจากทั้งแนวโน้มเงินทุนโดยตรงที่ไหลออกไปลงทุนนอกประเทศมากขึ้น ขณะที่เงินลงทุนโดยตรงจากต่างชาติที่ไหลเข้าจีนกลับมีแนวโน้มชะลอลง รวมทั้งการเก็งกำไรค่าเงินส่งผลให้รัฐบาลจีนเริ่มกังวลและกำหนดมาตรการเพื่อชะลอการไหลออกของเงินทุน โดยตั้งแต่ช่วงปลายปีพ.ศ. 2559 ทางการเงินได้เพิ่มความเข้มงวดในการพิจารณาอนุมัติเงินทุนไหลออกมากขึ้นเพื่อไม่ให้เงินลงทุนดังกล่าวเป็นเพียงแค่การเก็งกำไรระยะสั้น (Hot Money) รวมทั้งสนับสนุนให้การออกไปลงทุนในต่างประเทศของนักลงทุนจีนเป็นการลงทุนที่มีคุณภาพ

จากพัฒนาการและสถานภาพการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของจีนนั้นสามารถพิจารณาโยบายที่สำคัญในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศทั้งสิ้น 5 นโยบาย ดังต่อไปนี้

Going Global เป็นนโยบายที่ริเริ่มขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจีนระยะ 5 ปี ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2544-2548) ซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการแผนงาน (Strategic Planning Committee: SPC) เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2544 เพื่อสนับสนุนให้วิสาหกิจจีนเข้าไปลงทุนในต่างประเทศที่จีนมีความได้เปรียบในการแข่งขันโดยการขยายขอบเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการลงทุนเชิงกลยุทธ์แก่วิสาหกิจที่มีศักยภาพให้เข้าไปลงทุนในต่างประเทศ และเพื่อพัฒนาบริษัทข้ามชาติของจีนให้สามารถเข้าสู่การแข่งขันในระดับสากล นโยบาย Going Global เริ่มต้นจาก Going Global 1.0 เข้าสู่ Going Global 2.0 ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

³⁷⁸ Congressional Research Service, Congressional Research Service, Report No.RL33534, p16

Going Global 1.0 เริ่มต้นพร้อมกับการที่จีนเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกในปีพ.ศ. 2554 เป็นช่วงที่จีนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ รัฐบาลจีนให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจในการออกไปหาแหล่งทรัพยากรในต่างประเทศ อย่างไรก็ตามจากสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจในช่วงนั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางการเมืองส่งผลให้นโยบาย Going Global 1.0 เกิดปัญหารวมถึงกระแสต่อต้านจากประเทศผู้รับการลงทุนที่วิสาหกิจจีนเข้าไปลงทุน ดังนั้น Going Global 1.0 จึงไม่ประสบความสำเร็จตามที่รัฐบาลจีนตั้งเป้าหมายไว้และมีการกำหนดนโยบาย Going Global 2.0 ตามมา

Going Global 2.0 มีเป้าหมายเพื่อจัดการปัญหาและความล้มเหลวที่เกิดขึ้นจาก Going Global 1.0 และสร้างความมั่นใจให้วิสาหกิจจีนในการลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 13 ซึ่งมุ่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจจากการเติบโตและความแข็งแกร่งของวิสาหกิจจีนให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก โดย Going Global 2.0 ครอบคลุมนโยบายรอบด้านตั้งแต่นโยบายด้านการดูแลคุณภาพ การเกษตร ไปจนถึงการปฏิรูปวิสาหกิจ ทั้งนี้ไม่เพียงแต่วิสาหกิจขนาดใหญ่เท่านั้น ยุทธศาสตร์ Going Global ยังมุ่งส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้อยู่รอดและแข่งขันได้ในตลาดโลกเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศจีน

สรุปได้ว่า Going Global เป็นนโยบายที่สำคัญภายหลังการเปิดประเทศของจีนและเป็นที่มาของนโยบายต่าง ๆ ที่สนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศของจีนในเวลาต่อมา เช่น Belt and Road Initiative (BRI) หรือเส้นทางสายไหม (One Belt, One Road) และนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศ (International Capacity Cooperation)

นโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศ (International Capacity Cooperation) ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจีน ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 13 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินการเพื่อรักษาเสถียรภาพและปรับปรุงนโยบายเศรษฐกิจมหภาคในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยผลักดันให้เกิดความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ จากการที่จีนต้องการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศให้เข้าสู่อุตสาหกรรม 4.0 จึงได้ดำเนินนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศ (International Capacity Cooperation) เพื่อส่งเสริมการลงทุนของจีนในต่างประเทศ นโยบายนี้เริ่มต้นขึ้นใน พ.ศ. 2556 และเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายก้าวอย่างเสรีและความ

ร่วมมือสายแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) นโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศมีจุดประสงค์หลัก ได้แก่ (1.) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีระหว่างประเทศ โดยประเทศที่เข้าร่วมความร่วมมือนี้จะได้รับประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีและความรู้ที่ทันสมัย เช่น การทำข้อตกลงร่วมในประเทศภาคพื้นยุโรป จีนมีการทำความตกลงเข้าไปร่วมในด้านการผลิตกับสาธารณรัฐเช็กซึ่งมีข้อได้เปรียบในเรื่องของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยเพื่อกระชับความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม ส่งเสริม และพัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างสองประเทศ (2.) การส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจจีนในต่างประเทศ และ (3.) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการค้าและเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เข้าร่วมความร่วมมือและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและโลก โดยสรุปนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศของจีนมีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความร่วมมือระหว่างประเทศ นโยบายมีเป้าหมายในการส่งเสริมการลงทุนของจีนในต่างประเทศ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และส่งเสริมความสามารถในการปรับปรุงอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีของประเทศที่เข้าร่วมความร่วมมือ

สรุปได้ว่า นโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศทำให้จีนมีการจัดตั้งโครงการความร่วมมือกระจายอยู่ทั่วโลก ทั้งนี้เพื่อถือเอาประโยชน์จากข้อได้เปรียบของประเทศต่าง ๆ มาพัฒนาจุดอ่อนของจีนในด้านการผลิตโดยการทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศ นอกจากนั้นนโยบายความร่วมมือด้านกำลังการผลิตระหว่างประเทศ ยังกระตุ้นให้จีนปรับปรุงพัฒนานโยบายทางการเงินและการสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าวิสาหกิจจีนสามารถเข้าถึงสินเชื่อที่เพียงพอ

นอกจากนี้ยังมีนโยบายที่น่าสนใจภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจีน ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 13 เช่น **แผนยุทธศาสตร์ Made in China 2025**³⁷⁹ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านอุตสาหกรรมการผลิต การประสานงานเทคโนโลยีสารสนเทศให้เข้ากับภาคอุตสาหกรรม รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นให้กับตราสินค้าของจีนในตลาดต่างประเทศ โดยแผนงานดังกล่าวได้วางกรอบของการทำงานไว้ 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ช่วงปีพ.ศ. 2559-2568 ระยะที่ 2 ได้แก่ช่วงปีพ.ศ. 2569-2578 และช่วงปีที่ 3 ได้แก่ช่วงปีพ.ศ. 2579-2592 ซึ่งในปัจจุบันนั้นยังคงอยู่ในระยะแรก โดยในระยะแรกนี้ มีการแบ่งช่วงการทำงานออกเป็น 3 ช่วงกล่าวคือ เริ่มจากการ

³⁷⁹ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี, คู่มือการลงทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีน ประจำปี 2561, หน้า 55-57

วางรากฐานสำหรับพัฒนาตราสินค้าและคุณภาพของประเทศ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2559-2561 ระยะต่อมา คือ การวางเป้าหมายในการเพิ่มสัดส่วนทางการตลาดของตราสินค้าในประเทศตั้งแต่ปีพ.ศ. 2562-2564 และขั้นสุดท้าย ได้แก่ การขยายตลาดตราสินค้าของจีนให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในเวทีโลก ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2565-2567

ปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจีน ระยะ 5 ปีได้มีการประกาศใช้แผนฉบับใหม่ คือฉบับที่ 14 แล้ว โดยมีระยะเวลาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2564-2569 ทั้งนี้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศในเอกสารที่เผยแพร่โดย The National Development and Reform Commission of the People's Republic of China : NDRC ในเอกสารที่ชื่อ NDRC 14th 5 year plans Promoting Dual Circulation Section 2 Improving International Two-Way Investment มีใจความที่น่าสนใจว่า “รัฐบาลยังคงสนับสนุนในนโยบาย *Going Global* และจะพัฒนาเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ การเพิ่มความสามารถในการป้องกันความเสี่ยง การพัฒนาเครือข่ายการให้บริการสำหรับการผลิตระหว่างประเทศ การเร่งการพัฒนาในผู้ให้บริการในหลายภาคส่วน เช่น การเงินและกฎหมาย การประกันความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เศรษฐกิจ และความปลอดภัย ผลักดันการมีมาตรการปกป้อง (Safeguard) และกฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนในต่างประเทศ”³⁸⁰ นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจีน ระยะ 5 ปี ยังได้กล่าวถึงการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ แผน 14th Five-Year Plan (FYP) for Promoting the Development of Small and Medium-Sized Enterprises³⁸¹ ซึ่งอยู่ในความดูแลของ China Centre for Promotion of SME Development ภายใน Ministry of Industry and Information Technology : MIIT โดยตามเอกสารระบุว่า “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมถูกวางแผนให้ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของความสามารถด้านนวัตกรรม ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนระดับการดำเนินงานและการจัดการ” เป้าหมายหลักที่กำหนดไว้ใน แผน 14th Five-Year Plan (FYP) for Promoting the Development of Small and Medium-Sized Enterprises ได้แก่ การเพิ่มรายได้จากการดำเนินงานต่อหัวของธุรกิจขนาดกลาง

³⁸⁰ National Development and Reform Commission (NDRC) People's Republic of China, "Policies: The 14th Five-Year Plan-Chapter13-Promoting Dual Circulation," [Online] Accessed: 30 May 2023. Available from: <https://en.ndrc.gov.cn/policies/202207/P020220706584756046412.pdf>

³⁸¹ European Chamber, "Policy Interpretation: China's 14th Five-Year Plan for Promoting Sme Development," [Online] Accessed: 30 May 2023. Available from: https://www.eurochamber.com.cn/en/upcoming-events/21147/Policy_Interpretation_China_s_14th_Five_Year_Plan_for_Promoting_SME_Development

และขนาดย่อมให้มากกว่าร้อยละ 18 ต่อปี การเพิ่มค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาต่อปีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากกว่าร้อยละ 10 และการเพิ่มขึ้นของจำนวนคำขอสิทธิบัตรโดยเฉลี่ยต่อปีมีการเพิ่มขึ้น มากกว่าร้อยละ 10 ทั้งหมดเป็นเพียงเป้าหมายที่คาดหวังให้เกิดขึ้นแก่วิสาหกิจเงินภายในสิ้นปีพ.ศ. 2568

นโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการเงินและนโยบายประกันภัยการลงทุนต่างประเทศ ประเทศจีนมีนโยบายส่งเสริมความแข็งแกร่งทางการเงินสำหรับโครงการที่สำคัญในต่างประเทศ โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ China Development Bank (CDB) และ The National Development and Reform Commission of the People's Republic of China (NDRC) ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548 และมีการจัดทำและเผยแพร่หนังสือเวียนส่งเสริมความแข็งแกร่งทางการเงินสำหรับโครงการที่สำคัญในต่างประเทศ (Circular on Strengthening Financial Support to Significant Overseas Projects) จากนโยบายดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ China Development Bank (CDB) และ The National Development and Reform Commission of the People's Republic of China (NDRC) ได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนาแผนการสนับสนุนทางการเงินทุกปีภายใต้แผนสนับสนุนทางการเงินดังกล่าว China Development Bank ได้จัดให้มีสินเชื่อเงินลงทุนเพื่อเพิ่มความสามารถแก่โครงการลงทุนในต่างประเทศที่สำคัญ นอกจากนี้ยังมีการให้สินเชื่อแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านทางแอปพลิเคชัน โดยมีกระบวนการรายงานความเสี่ยงและโอกาสสำหรับวิสาหกิจท้องถิ่นเพื่อความยืดหยุ่นในการชำระเงิน และช่วยลดความเสี่ยงและเพิ่มประสิทธิภาพแก่วิสาหกิจท้องถิ่นตามนโยบาย Global Sure Credit Insurance ทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้าใช้บริการสามารถเข้าถึงการประกันสินเชื่อและเงินกู้ในเวลาเดียวกัน

นโยบายผลักดันการเชื่อมโยงเส้นทางการค้าในภูมิภาคเพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางธุรกิจ การค้าและการลงทุน หรือโครงการความร่วมมือสายแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับโลกที่รัฐบาลจีนเชิญชวนในรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกร่วมมือกันในโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นที่และการลงทุนที่เพิ่มขึ้นในยุคของรัฐบาลนายสี จิ้นผิง (Xi Jin Ping) ซึ่งเป็นเสมือนการใช้อำนาจละมุน (Soft Power) ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านด้วยการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี³⁸² โดยการเชื่อมโยงเส้นทางการค้าผ่านภูมิภาคต่าง ๆ

³⁸² ญัษฐพรพรรณ อุตมา และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์: นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศและบริบทใหม่ของประเทศจีนต่อเศรษฐกิจในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2562), หน้า.2-6

ทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและการสนับสนุนการค้าและลงทุนระหว่างจีนกับประเทศตามแนวเส้นทางการค้า โดยการลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนและการก่อตั้งเขตการค้าเสรี

การลงทุนตามยุทธศาสตร์ความร่วมมือสายแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative) เน้นการลงทุนในหลากหลายประเภทธุรกิจ โดยมีภารกิจ 4 ระดับ ดังต่อไปนี้ ระดับที่หนึ่ง การเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Physical Level) ในพื้นที่ที่เส้นทางสายไหมผ่าน ระดับที่สอง การเชื่อมโยงสถาบันต่าง ๆ (Institutional Level) ที่เกี่ยวข้องในแผนยุทธศาสตร์เพื่อขจัดอุปสรรคทางการค้าเพื่ออำนวยความสะดวกเพื่อการพัฒนา ลดค่าใช้จ่ายในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลแต่ละประเทศ ระดับที่สาม การลงทุนพัฒนาโครงการโดยการหาแหล่งทุนและความร่วมมือทางการเงิน (Financial Level) ได้แก่ การจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในเอเชีย (The Asian Infrastructure Investment Bank: AIIB) ซึ่งเป็นธนาคารช่วยสนับสนุนการค้าการลงทุนและจัดตั้งกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund) และระดับที่สี่ การสร้างความไว้วางใจในทุกกระดับ (Mental Level) และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนระหว่างวัฒนธรรมและสังคมในภูมิภาค จากการดำเนินนโยบายดังกล่าว ส่งผลให้ในปีพ.ศ. 2565 จีนมีมูลค่าการลงทุนในต่างประเทศอยู่ที่ 67.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ³⁸³ จากการลงทุนใน 148 ประเทศที่อยู่ในเส้นทางการค้า โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในประเทศสำคัญ ได้แก่ สิงคโปร์ คาซัคสถาน ลาว อินโดนีเซีย รัสเซีย และไทย³⁸⁴

นโยบายปฏิรูประบบจัดการเกี่ยวกับการลงทุน โดยสภาแห่งรัฐ (The State Council) เป็นนโยบายที่สืบเนื่องจากการที่จีนต้องการส่งเสริมให้วิสาหกิจจีนออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ กล่าวคือ จากเดิมในอดีตที่วิสาหกิจจีนซึ่งต้องการขยายการลงทุนไปยังต่างประเทศต้องได้รับการตรวจสอบและอนุมัติจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนทุกโครงการเพื่อการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่ให้วิสาหกิจจีนออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ จึงได้ปฏิรูประบบการจัดการเกี่ยวกับการลงทุน โดยปัจจุบันรัฐบาลจีนจะใช้ระบบตรวจสอบเฉพาะโครงการลงทุนต่างประเทศที่มีขนาดใหญ่และอาจส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ ส่วนการลงทุนทางตรงในต่างประเทศทั่วไป

³⁸³ Christoph Nedopil Wang, "China Belt and Road Initiative (Bri) Investment Report 2022," [Online] Accessed: 20 May 2023. Available from: <https://greenfdc.org/china-belt-and-road-initiative-bri-investment-report-2022/>

³⁸⁴ Green Finance&Development Center, "Countries of the Belt and Road Initiative (Bri)," [Online] Accessed: 20 May 2023. Available from: <https://greenfdc.org/countries-of-the-belt-and-road-initiative-bri/>

รัฐบาลจีนจะใช้ระบบที่เรียกว่า Registration and Recording System ซึ่งผู้ประกอบการจะเป็นผู้ตัดสินใจการลงทุนด้วยตนเอง จึงสรุปได้ว่า การดำเนินนโยบายปฏิรูประบบการจัดการเกี่ยวกับการลงทุนส่งผลให้กิจการได้รับความสะดวกในการลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น

จากนโยบายการปฏิรูประบบการจัดการเกี่ยวกับการลงทุนของสภาแห่งรัฐ (The State Council) ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการออกระเบียบและข้อบังคับตามแนวปฏิรูป ซึ่งจะได้ยกตัวอย่างดังต่อไปนี้ (1.) ระเบียบวิธีการลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งออกโดยกระทรวงการค้าแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (Ministry of Commerce of the People's Republic of China: กระทรวงพาณิชย์) ระเบียบดังกล่าวได้ให้คำจำกัดความของการลงทุนในต่างประเทศ และจัดระเบียบกระบวนการขั้นตอนในการอนุญาตให้เข้าและสะดวกขึ้น รวมไปถึงการให้อำนาจการตัดสินใจในการลงทุนแก่วิสาหกิจมากขึ้น โดยให้ลงทะเบียนกับหน่วยงาน กระทรวงพาณิชย์ (2.) ระเบียบการอนุญาตแก่บริษัทที่เริ่มต้นธุรกิจในประเทศและแนวทางการบริหารจัดการโครงการลงทุนต่างประเทศในระยะชั่วคราวซึ่งออกโดยความร่วมมือของ กระทรวงพาณิชย์ ร่วมกับ The National Development and Reform Commission of the People's Republic of China (NDRC) เป็น ระเบียบ ที่กำหนดการกระจายอำนาจของการให้อนุญาตโครงการของบริษัทที่เริ่มต้นลงทุนในต่างประเทศแก่ 3 หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ (NDRC) และ สภาแห่งรัฐ (State Council) โดย กระทรวงพาณิชย์ มีบทบาทในการให้อนุมัติโครงการที่มีมูลค่าเงินลงทุนน้อยกว่าหนึ่งล้านดอลลาร์สหรัฐฯ กระทรวงพาณิชย์ (NDRC) จะรับผิดชอบในการอนุมัติโครงการที่มีมูลค่าการลงทุนไม่เกิน 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และโครงการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนไม่เกิน 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในกรณีโครงการลงทุนขนาดใหญ่ที่มีมูลค่าการลงทุนมากกว่า 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และโครงการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศขนาดใหญ่ที่มีมูลค่าการลงทุนมากกว่า 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จะอยู่ในอำนาจการอนุมัติของสภาแห่งรัฐ (State Council) โดยกำหนดกระบวนการในการยื่นคำขออนุญาตให้สะดวกและรวดเร็วโดยขั้นตอนใดที่ยุ่งยากซับซ้อนก็จะถูกปรับเปลี่ยนไป

นโยบายต่าง ๆ ของประเทศจีนที่ได้กล่าวถึงส่งผลเป็นการอำนวยความสะดวกต่อการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศในหลาย ๆ ด้าน กล่าวคือ จากนโยบาย Going Global หรือ Go out strategy นั้นแสดงให้เห็นถึงความต้องการที่รัฐบาลจีนมุ่งสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในต่างประเทศ และการขยายธุรกิจของจีนไปในต่างประเทศ ประกอบกับนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศที่ทำ

ให้เกิดความร่วมมือของจีนกับต่างประเทศ ซึ่งวิสาหกิจจะได้ประโยชน์จากระดับของการเปิดเสรีของประเทศผู้รับการลงทุนที่มากขึ้น นอกจากนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังได้รับอำนวยความสะดวกในการออกไปลงทุนในต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นด้วยจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจีน ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 14 ในส่วนของการปฏิรูประบบการจัดการเกี่ยวกับการลงทุนจากแต่เดิมนั้นมีขั้นตอนและกระบวนการในการออกไปลงทุนในต่างประเทศที่ยุ่งยากและซับซ้อน ได้ถูกปรับเปลี่ยนให้ขั้นตอนการตรวจสอบของหน่วยงานรัฐใช้สำหรับการลงทุนของวิสาหกิจขนาดใหญ่และที่มีผลกระทบต่อประเทศสูงเท่านั้น ดังนั้นจากนโยบายต่าง ๆ จีนจึงเป็นที่มาของกฎหมาย หน่วยงานและมาตรการในการสนับสนุนวิสาหกิจในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพื่อให้นโยบายเกิดสัมฤทธิ์ผล

4.2.2 กฎหมายและหน่วยงานของประเทศจีนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ในส่วนนี้ได้แบ่งการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศจีนออกเป็น 2 ส่วน คือ กฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

4.2.2.1 กฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

กฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศจีนนั้นอาจพิจารณาได้จากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ดังนั้นกฎหมายในส่วนนี้จะพิจารณาถึงองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกมาตรการเพื่อส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

หน่วยงานในระดับกระทรวงที่มีความเกี่ยวข้องกับการพิจารณามาตรการด้านการลงทุน ได้แก่ กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ และคณะกรรมการปฏิรูปและการพัฒนาแห่งชาติจีน ในส่วนของการคลังนั้นมีหน้าที่และภารกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในส่วนของการคลังและภาษีภาครัฐ โดยปรากฏหน้าที่ความเกี่ยวข้องกับการลงทุน

ทางตรงในต่างประเทศ ดังต่อไปนี้³⁸⁵ *ประการแรก* การกำหนดและดำเนินการตามกลยุทธ์ แผนนโยบาย และโครงการปฏิรูปในด้านการค้าและภาษีอากร การวิเคราะห์และคาดการณ์สถานการณ์เศรษฐกิจมหภาค มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจมหภาค ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้นโยบายการค้าและภาษีอากรเพื่อให้เกิดการควบคุมเศรษฐกิจมหภาคและดุลการค้า การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการกระจายรายได้ระหว่างราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นและระหว่างรัฐวิสาหกิจกับรัฐวิสาหกิจ ปรับปรุงนโยบายการค้าและภาษีเพื่อกิจการสาธารณประโยชน์ *ประการที่สอง* การร่างกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการบริหารการค้า การเงิน และการบัญชี จัดทำระเบียบกรมและกำกับปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว การเจรจาและลงนามในสนธิสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเงินสาธารณะและหนี้ *ประการที่สาม* การปฏิบัติงานในส่วนของการร่างกฎหมาย ระเบียบบริหารและระเบียบปฏิบัติด้านภาษีอากร ตลอดจนโครงการปรับปรุงนโยบายภาษี การเจรจาและลงนามสนธิสัญญาและข้อตกลงด้านภาษีระหว่างประเทศ เสนอภาษีศุลกากรและนโยบายภาษีนำเข้า จัดระเบียบการกำหนดนโยบายการยกเว้นภาษีและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาแผนการเจรจาภาษีศุลกากรและการเข้าร่วมการเจรจาถึงแผนดังกล่าว ให้คำแนะนำในการจัดเก็บภาษีศุลกากรพิเศษ ดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการภาษีศุลกากรของสภาแห่งรัฐ *ประการที่สี่* ได้แก่ การจัดการรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีของรัฐบาล กองทุนรัฐบาล ค่าธรรมเนียมการบริหารและบันทึกการค้า และ *ประการสุดท้าย* การดำเนินการและกำกับดูแลการใช้จ่ายด้านการคลังของรัฐบาลกลางเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและการจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการลงทุนของรัฐบาลกลาง มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการลงทุนของรัฐบาลกลางในการก่อสร้างทุน การพัฒนาภูมิพื้นฐานทางการเงินสำหรับการก่อสร้างทุน อีกทั้งกระทรวงการคลังยังมีการดำเนินงานทางภาษีร่วมกับหน่วยงานระดับกระทรวง ๆ อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศอีกด้วย ได้แก่ หน่วยงาน State Administration Taxation (SAT) ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการระบบภาษี การร่างและบังคับใช้กฎหมาย ข้อบังคับ กฎเกณฑ์และนโยบายภาษี และให้คำแนะนำในการจัดเก็บและบริหารภาษี โดยภายในหน่วยงานนี้จะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านภาษีเพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจจีนที่ต้องการไปลงทุนในต่างประเทศ เช่น การให้บริการด้านข้อมูลภาษีการลงทุนต่างประเทศของประเทศต่าง ๆ

³⁸⁵ Ministry of Finance The People's Republic of China, "Duties and Functions of the Ministry of Finance," [Online] Accessed: 1 July 2023. Available from: <http://www.mof.gov.cn/en/abus/mf/>

ทำให้นักลงทุนสามารถเข้าถึงบริการในด้านข้อมูลเกี่ยวกับภาษีในการลงทุนต่างประเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเข้าไปลงทุนของผู้ประกอบกิจการ และการออกมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจจีนไปลงทุนต่างประเทศ เช่น การออกมาตรการเครดิตภาษีในการลงทุนต่างประเทศ

ในส่วนของ กระทรวงพาณิชย์ นั้นจะมีภารกิจที่เกี่ยวกับการค้าและการลงทุนมากกว่า กระทรวงการคลัง โดยหน้าที่สำคัญของกระทรวงพาณิชย์ที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ³⁸⁶ ได้แก่ **ประการที่หนึ่ง** จัดทำยุทธศาสตร์ แนวทาง และนโยบายในการพัฒนาการค้าภายในประเทศและต่างประเทศและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ร่างกฎหมายและกฎระเบียบเกี่ยวกับการค้าภายในประเทศและต่างประเทศ การลงทุนจากต่างประเทศของจีน ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ การลงทุนในต่างประเทศและความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่างประเทศ กำหนดระเบียบและข้อบังคับของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ศึกษาและนำเสนอข้อเสนอเกี่ยวกับการประสานกฎหมายภายในประเทศด้านการค้าและเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาและข้อตกลงพหุภาคีและทวิภาคี การทำความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับพหุภาคี ภูมิภาคและทวิภาคี **ประการที่สอง** เสนอนโยบายในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเรื่องของการค้าและการลงทุน **ประการที่สาม** เสนอนโยบายเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจจีน และมีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติให้วิสาหกิจจีนไปลงทุนและจัดตั้งสถานประกอบการในต่างประเทศ

ในส่วนของการบูรณาการและการประสานงานระหว่างหน่วยงานให้แต่ละหน่วยงานมีอำนาจเชื่อมโยงกัน จีนมีหน่วยงานด้านการบริหารจัดการเศรษฐกิจมหภาคอยู่ภายใต้สภาแห่งรัฐของจีนที่เรียกว่า “คณะกรรมการปฏิรูปและการพัฒนาแห่งชาติจีน” (The National Development and Reform Commission: NDRC)³⁸⁷ โดยวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูปและการพัฒนาแห่งชาติจีน คือ เพื่อศึกษาและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและการปรับโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจของจีน คณะกรรมการปฏิรูปและการพัฒนาแห่งชาติจีนทำหน้าที่กำหนดและดำเนินกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แบ่งเป็นแผนประจำปี

³⁸⁶ Ministry of Commerce People's Republic of China, "Mission," [Online] Accessed: 1 July 2023. Available from: <http://english.mofcom.gov.cn/column/mission.shtml>

³⁸⁷ เดิมคือ คณะกรรมการวางแผนการพัฒนาของรัฐ (State Planning Commission and State Development Planning Commission)

แผนพัฒนาระยะกลาง และแผนระยะยาวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจีน ทำการวิจัยและวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในประเทศและระหว่างประเทศเพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจีน ซึ่งจากเดิมก่อนมีการปฏิรูปประเทศได้มีการประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-5 ซึ่งในขณะนั้นจีนยังไม่เปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ ทำให้นโยบายตามแผนเน้นไปที่การสนับสนุนการลงทุนในประเทศเท่านั้น แต่เมื่อมีการปฏิรูปประเทศและเริ่มนโยบายเปิดประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่อ ๆ มาได้มีนโยบายเกี่ยวกับการสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึงการสนับสนุนให้บริษัทจีนไปลงทุนในต่างประเทศตามยุทธศาสตร์ Going Global ซึ่งได้มีการกำหนดครั้งแรกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน คือ ฉบับที่ 13 ซึ่งให้ความสำคัญกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและการลงทุนในต่างประเทศ โดยคณะกรรมการปฏิรูปและการพัฒนาแห่งชาติจีนได้กำหนดนโยบายสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศเพื่อเป็นไปตามยุทธศาสตร์ Going Out และ Global Belt and Road Initiative: BRI ซึ่งเป็นนโยบายสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางธุรกิจการค้า และการลงทุน โดยการเชื่อมโยงเส้นทางการค้าทั้งทางบก (Silk Route Economic Belt) ผ่านเอเชียกลางและทางทะเล (Maritime Silk Route) ผ่านมหาสมุทรอินเดียไปยังตะวันออกกลาง

หน้าที่ของคณะกรรมการปฏิรูปและการพัฒนาแห่งชาติจีนอีกประการที่มีความสำคัญในด้านการลงทุนในต่างประเทศ คือ การกำหนดมาตรการที่เกี่ยวกับระบบโครงสร้างและการจัดการด้านการลงทุนให้สอดคล้องกับนโยบาย เพื่อให้มีการจัดระบบขั้นตอนการขออนุญาตของผู้ประกอบการที่ลงทุนในต่างประเทศให้สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการจัดการด้านการลงทุนที่ต้องการยกเลิกระบบการขออนุญาต ที่จากเดิมรัฐบาลจะต้องเป็นผู้ตรวจสอบและอนุมัติทุกโครงการที่จะเข้าไปลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งมีขั้นตอนยุ่งยากและซับซ้อน ทั้งยังไม่ได้ให้สิทธิในการตัดสินใจลงทุนในต่างประเทศแก่ผู้ประกอบการ เปลี่ยนมาเป็นการใช้ระบบ Registration and Recording System โดยรัฐบาลจีนจะตรวจสอบและอนุมัติเฉพาะโครงการขนาดใหญ่ ทั้งนี้ระเบียบดังกล่าวจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อการกระจายอำนาจการพิจารณาการลงทุนในต่างประเทศของวิสาหกิจจีนไปยัง 3 หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ คณะกรรมการปฏิรูปและการพัฒนาแห่งชาติจีนและสภาแห่งรัฐ (State Council) ในส่วนนี้มีข้อสังเกต คือ การกำหนดมาตรการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศของจีนส่วนใหญ่เป็น

ความร่วมมือของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมาตรการนั้นตั้งแต่ 2 หน่วยงานขึ้นไป เช่น มาตรการในการเครดิตภาษีในการลงทุนต่างประเทศตาม Circular 84 โดยกระทรวงการคลังและ State Administration of Taxation (SAT) ได้ร่วมกันออกประกาศปรับนโยบายเครดิตภาษีต่างประเทศสำหรับเงินได้นิติบุคคล (Notice Refining the Tax Credit Policy of Foreign Income Derived by Enterprises) เพื่อเป็นลดปัญหาการจัดเก็บภาษีซ้อนซึ่งเป็นแรงจูงใจให้นักลงทุนเข้าไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น การที่จีนมีการออกมาตรการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศร่วมกันของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนี้เอง จึงทำให้มาตรการสนับสนุนการลงทุนของจีนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดการบูรณาการและการประสานงานระหว่างหน่วยงาน

นอกจากหน่วยงานของรัฐในระดับกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนแล้วประเทศจีนยังมีหน่วยงานที่จัดตั้งเฉพาะในการให้ส่งเสริมการลงทุนในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

หน่วยงานแรก ได้แก่ สภาส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศแห่งประเทศจีน (China Council for the Promotion of International Trade: CCPIT) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โดยมีความรับผิดชอบหลักในการดำเนินกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการค้า การลงทุนระหว่างประเทศ สานต่อความร่วมมือกับภาคีส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ รับคณะผู้แทนการค้าและเศรษฐกิจจากต่างประเทศ จัดคณะผู้แทนการค้าและเศรษฐกิจจีนเยือนต่างประเทศ จัดการงานแสดงสินค้าในต่างประเทศที่จัดโดยหน่วยงานของจีน มีส่วนร่วมในกิจการขององค์การนิทรรศการนานาชาติ (Bureau International des Expositions: BIE) และงานนิทรรศการโลก (World Expo) ในนามของรัฐบาลจีน จัดหรือดำเนินงานให้บริษัทจีนเข้าร่วมนิทรรศการเกี่ยวกับการค้าและเศรษฐกิจ งานแสดงสินค้า และการประชุมระหว่างประเทศอื่น ๆ และมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกฎเกณฑ์ทางการค้าและเศรษฐกิจ การเจรจาการค้าต่างประเทศ และการจัดทำกฎเกณฑ์ทางการค้าระหว่างประเทศ ให้ข้อมูลทางด้านการค้าและเศรษฐกิจ บริการฝึกอบรม

หน่วยงานที่สอง ได้แก่ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศจีน (Export-Import Bank of China: EXIM) เป็นธนาคารที่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลโดยมีสถานะเป็นนิติบุคคลอิสระ เป็นธนาคารซึ่งอยู่ภายใต้การนำของสภาแห่งรัฐ มีหน้าที่สนับสนุนการค้าต่างประเทศ การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน และการปรับใช้หรือปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ Going

Global ซึ่งการกระทำเหล่านี้รวมไปถึงการช่วยเหลือทางการเงินในแก่วิสาทกิจจีนเพื่อการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนในต่างประเทศ³⁸⁸

4.2.2.2 กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่าไม่มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะเจาะจง แต่ปรากฏในลักษณะข้อกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจีน (Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)) ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ มีส่วนที่สำคัญและเชื่อมโยงกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ 4 ประการ ได้แก่ การให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุน การสนับสนุนด้านเงินทุนในการลงทุนต่างประเทศ การส่งเสริมการขยายตลาดและเครือข่ายธุรกิจ การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งในแต่ละส่วนมีข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กฎหมายเกี่ยวกับการให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุน จีนมีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้ตามกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจีน มาตรา 11³⁸⁹ และมาตรา 26³⁹⁰ ซึ่งเป็นกฎหมายเพื่อ

³⁸⁸ The Export-Import Bank of China, "About the Bank," [Online] Accessed: 1 July 2023. Available from: <http://english.eximbank.gov.cn/Profile/AboutTB/Introduction/>

³⁸⁹ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

Article 11 "The state implements the tax policies that are conducive to the development of micro and small enterprises. The measures for postponement, reduction, and exemption of enterprise income tax and value-added tax shall be implemented for qualified micro and small enterprises under the applicable provisions, the taxation administration procedures shall be simplified, and the tax burden on micro and small enterprises shall be reduced. "

³⁹⁰ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศจีน โดยมาตรา 11 ให้อำนาจรัฐในดำเนินนโยบายด้านภาษีที่เอื้อต่อการพัฒนาวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดย่อม มาตรการในการยืดระยะเวลาภาษี การลดภาษีและการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลและ ภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดย่อมตามเงื่อนไข และตามมาตรา 26 นักลงทุนรายย่อยที่เริ่มต้นลงทุนในโครงการนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามที่กฎหมายกำหนด

กฎหมายเกี่ยวกับการสนับสนุนด้านเงินทุนในการลงทุนต่างประเทศ หน่วยงานรัฐมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศและการพัฒนาตลาดต่างประเทศ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 42³⁹¹ ของกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจีน ให้รัฐมีอำนาจในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถเข้าถึงด้านเงินทุนโดยการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งชาติ ตามมาตรา 10³⁹² มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นในด้านการตลาดเป็นหลัก นอกจากการให้การสนับสนุนด้านเงินทุน กองทุนนี้ยังให้คำแนะนำ และกระตุ้นให้ภาคเอกชนสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นประกอบ

Article 26 “The state takes measures to support private investors in investing in small and medium-sized enterprises. Venture capital enterprises and individual investors investing in the scientific and technological innovation enterprises at the start-up stage shall enjoy tax preferences in accordance with the provisions of the state “.

³⁹¹ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

Article 42 “The relevant departments of the people’s governments at or above the county level shall provide convenience in the use of foreign exchange, entry and exit of personnel, and other respects for small and medium-sized enterprises, and support small and medium-sized enterprises in making investment overseas and developing the international market.”

³⁹² Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

Article 10 “The state sets up a national small and medium-sized enterprises development fund. The national small and medium-sized enterprises development fund shall, under the principle of policy-oriented and market-oriented operation, be mainly used for providing guidance for and stimulating private investors to support the small and medium-sized enterprises at the start-up stage, in order to promote business startup and innovation. The local people's governments at or above the county level may set up small and medium-sized enterprises development funds..”

กิจการ นอกจากนี้กฎหมายดังกล่าวยังให้อำนาจแก่รัฐบาลท้องถิ่นในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม ทั้งนี้มาตรการการบริหารงาน การจัดตั้งและการใช้เงินกองทุนเพื่อการพัฒนาทั้งกองทุนของรัฐหรือกองทุนของรัฐบาลท้องถิ่นจะถูกกำหนดโดยสภาแห่งรัฐ (State Council) ซึ่งการที่จีนมีทั้งกองทุนของรัฐและกองทุนของรัฐบาลท้องถิ่นทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนาได้สะดวกมากขึ้น นอกจากนี้กองทุนเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อีกแหล่งเงินทุนที่สำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ธนาคารและสถาบันการเงิน ในการนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะได้รับการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจการ ตามบทบัญญัติมาตรา 14³⁹³ และ 15³⁹⁴ ซึ่งกำหนดให้ธนาคารประชาชนของจีน (The People's Bank of China) ได้ใช้นโยบายการเงินเพื่อสนับสนุนและให้คำแนะนำแก่สถาบันการเงินต่าง ๆ ให้เพิ่มการสนับสนุนด้านสินเชื่อและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบริการทางการเงินสำหรับธุรกิจแก่วิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprises) และวิสาหกิจขนาดย่อม (Small Enterprises) และกำหนดให้หน่วยงานกำกับดูแลด้านการธนาคารของสภาแห่งรัฐกำหนดมาตรการเพื่อการพัฒนาการให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้แก่วิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprises) และวิสาหกิจขนาดย่อม (Small-Sized Enterprises) อย่างสมเหตุสมผล นอกจากนี้รัฐได้มีบทบาทส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาระบบธนาคารขนาดกลางและขนาดเล็กและสถาบันการเงินทั้งในเมืองและภูมิภาค ซึ่งธนาคารขนาดเล็กและขนาดกลางในภูมิภาคจะให้บริการทางการเงินแก่ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในสถานที่ที่ตั้งอยู่ รวมถึงสถาบันการเงินอื่น ๆ ในการให้บริการทางการเงิน

³⁹³ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

Article 14 “The People's Bank of China shall make comprehensive use of the monetary policy instruments to encourage and provide guidance for financial institutions to increase the credit support for micro and small enterprises and improve the financing environment for micro and small enterprises.”

³⁹⁴ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

Article 15 “The banking regulatory authority of the State Council shall develop differentiated regulatory policies for the financial institutions' provision of financial services for micro and small enterprises and, by taking such measures as rationally enhancing the tolerance of non-performing loans of micro and small enterprises, guide financial institutions in increasing the financing scale and proportion of micro and small enterprises and improving the financial services.”

แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 17³⁹⁵ แห่งกฎหมายนี้ที่กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาระบบการเงินอย่างเป็นระบบส่งเสริมธนาคารขนาดเล็กและขนาดกลาง รวมถึงสถาบันการเงินที่ไม่รับฝากเงินและส่งเสริมด้านการเงินทางอินเทอร์เน็ต ให้คำแนะนำแก่สถาบันการเงินในการขยายสาขาและธุรกิจใหม่หมู่บ้านเมืองมณฑลและพื้นที่อื่น ๆ ที่ให้บริการทางการเงินสำหรับวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดย่อมที่ต้องการเงินเพื่อพัฒนาธุรกิจให้มีความเข้มแข็ง ในส่วนของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ของรัฐมีหน้าที่ต้องจัดตั้งสถาบันการเงินที่ครอบคลุมเพื่อให้บริการทางการเงินแก่วิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดย่อม ทั้งนี้รัฐจะทำการส่งเสริมสถาบันการเงิน ธนาคารอื่น ๆ โดยให้มีการจัดตั้งสถาบันที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการให้บริการทางการเงินแก่วิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดย่อม

นอกจากการสนับสนุนด้านเงินทุนรัฐยังส่งเสริมด้านตลาดทุน โดยรัฐมีการปรับปรุงระบบตลาดทุนหลายระดับซึ่งมาตรา 18³⁹⁶ กำหนดให้รัฐส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเงินจากหลายช่องทาง ควบคุมตลาดตราสารหนี้และส่งเสริมการจัดการเงินทุนโดยตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในหลายรูปแบบ

³⁹⁵ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

Article 17 “ The state promotes and supports the development of the inclusive financial system, promotes the orderly and sound development of small and medium-sized banks, non-deposit-taking lenders and Internet finance, and provides guidance for banking financial institutions to extend outlets and business in villages, towns, counties and other areas where the financial services for micro and small enterprises are weak. Large state-owned commercial banks shall set up inclusive financial institutions to provide financial services for micro and small enterprises. The state promotes other banking financial institutions in setting up institutions specialized in providing financial services for micro and small enterprises. Regional small and medium-sized banks shall actively provide financial services for micro and small enterprises in the places where they are located to promote the development of the real economy.”

³⁹⁶ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

Article 18 “The state improves the multi-level capital market system, promotes equity financing from multiple channels, develops and regulates the bond market, and promotes the direct financing of small and medium-sized enterprises in a variety of ways.”

นอกจากการส่งเสริมด้านตลาดทุน รัฐยังต้องทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีหลักประกันเพื่อให้ธนาคารเชื่อถือ โดยตามมาตรา 19³⁹⁷ กำหนดให้รัฐปรับปรุงระบบการจัดการหลักประกันที่มีความมั่นคงและสนับสนุนสถาบันการเงินในการที่พยายามจัดหาหลักประกัน เช่น ทรัพย์สินทางปัญญา สินค้าคงคลัง เครื่องจักรและอุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อเป็นหลักประกันค้ำประกันสำหรับหนี้ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในด้านของการรับประกันเครดิตและการกู้เงิน รัฐจะทำการส่งเสริมสนับสนุนตามมาตรา 21³⁹⁸ และ 22³⁹⁹ กล่าวคือ รัฐบาลจะจัดตั้งนโยบายเกี่ยวกับการรับประกันเครดิตสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและสนับสนุนสถาบันประกันประเภทต่าง ๆ เพื่อให้มีการรับประกันสินเชื่อแก่การจัดการเงินทุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และรัฐพร้อมที่จะให้บริษัทประกันจัดทำประกันเงินกู้และประกันเครดิตแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ประกันภัยที่ตอบสนองความต้องการในการกระจายความเสี่ยงและการชดเชยความสูญเสียของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กฎหมายส่งเสริมการขายตลาดและเครือข่ายธุรกิจ จีนมีการสนับสนุนด้านการเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจีน โดยในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ปรากฏในบทว่าด้วยการพัฒนาทางด้านการตลาด (Market Development) โดยรัฐจะสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถเข้าถึงตลาด ไม่ว่าจะเป็นการส่งออกผลิตภัณฑ์หรือด้านการบริการ ตามมาตรา 41⁴⁰⁰ และ

³⁹⁷ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision) Article 19 “The state improves the secured financing system and supports financial institutions in their efforts to provide secured financing with accounts receivable, intellectual property rights, inventory, machinery equipment, and other items as collaterals for small and medium-sized enterprises.”

³⁹⁸ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

Article 21 “The people's governments at or above the county level shall establish a policy-oriented credit guarantee system for small and medium-sized enterprises and encourage various kinds of guaranteed institutions to provide credit guarantee for the financing of small and medium-sized enterprises.”

³⁹⁹ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

Article 22 “The state prompts insurance institutions to provide loan guarantee insurance and credit insurance for small and medium-sized enterprises and to develop the insurance products meeting the needs of risk diversification and loss compensation of small and medium-sized enterprises.”

⁴⁰⁰ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ตามมาตรา 42⁴⁰¹ ที่ให้หน่วยงานรัฐอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศและการพัฒนาตลาดต่างประเทศ ทั้งนี้กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจรัฐในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้สามารถเข้าถึงตลาดโดยตามมาตรา 38⁴⁰² กำหนดให้รัฐปรับปรุงพัฒนาระบบตลาด ดำเนินการให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าถึงตลาดแบบครบวงจร (Unified Market) ทั้งนี้รัฐต้องป้องกันไม่ให้มีการผูกขาดและการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมของตลาดที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถแข่งขันได้อย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ ตามมาตรา 39⁴⁰³ กำหนดให้รัฐสนับสนุนวิสาหกิจขนาดใหญ่ในการสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงและทำงานร่วมกันกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อช่วยส่งเสริมการพัฒนาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในด้านการจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การขาย การจ้างบริการ การพัฒนาและปรับปรุงเทคโนโลยี

Article 41 The relevant departments of the people's governments at or above the county level shall provide guidance and assistance for the export of products and services of small and medium-sized enterprises in legal consulting, protection of intellectual property rights, technical trade measures, product certification, and other respects, and promote their economic and technological cooperation and exchange with other countries.

The relevant policy-based financial institutions of the state shall, by providing import and export credit, export credit insurance, and other services, support small and medium-sized enterprises in developing markets abroad

⁴⁰¹ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

Article 42 The relevant departments of the people's governments at or above the county level shall provide convenience in the use of foreign exchange, entry and exit of personnel, and other respects for small and medium-sized enterprises, and support small and medium-sized enterprises in making investment overseas and developing the international market.

⁴⁰² Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

Article 38 The state improves the market system, implements a unified market access and market supervision system, and opposes monopoly and unfair competition, in order to create a market environment in which small and medium-sized enterprises fairly participate in competition.

⁴⁰³ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

Article 39 The state provides support for large enterprises to establish, on the basis of resources allocation by the market, stable relations of cooperation with small and medium-sized enterprises in respect of the supply of raw materials, production, sale, service outsourcing, technological development and updating, in order to help promote the development of small and medium-sized enterprises.

กฎหมายสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการทำธุรกิจระหว่างประเทศ ได้แก่ การสนับสนุนพัฒนาตลาดในการส่งออกผลิตภัณฑ์หรือด้านการบริการ ตามมาตรา 41 และการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ รัฐบาลจีนจะสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่รัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามมาตรา 42⁴⁰⁴ ได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสะดวกในด้านเงินตราต่างประเทศ การเข้าออกในประเทศของนักลงทุน และอำนวยความสะดวกในด้านอื่น ๆ แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมไปถึงการสนับสนุนในการลงทุนในต่างประเทศและการพัฒนาตลาดในต่างประเทศ

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ China Centre for Promotion of SME Development ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ (The Ministry of Industry and Information Technology: MIIT) โดยล่าสุดได้เผยแพร่รายงานจัดอันดับสภาพแวดล้อมโดยรวมสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใน 36 เมืองใหญ่ของจีน รายงานสรุปผลการดำเนินงานของเมืองเหล่านี้ใน 5 ด้านที่แตกต่างกัน ได้แก่ สภาพแวดล้อมของตลาด สภาพแวดล้อมทางกฎหมาย สภาพแวดล้อมทางการเงิน สภาพแวดล้อมด้านนวัตกรรม และสภาพแวดล้อมด้านนโยบาย นอกจากนี้ยังมีสำนักงานบริหารจัดการกฎระเบียบตลาดแห่งรัฐ (State Administration for Market Regulation: SAMR) ที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับแผนการในตลาดของจีนโดยเฉพาะ ซึ่งแม้ว่าหน่วยงานดังกล่าวจะไม่ได้มีความรับผิดชอบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรงแต่หนึ่งในภาระหน้าที่ของสำนักงานบริหารจัดการกฎระเบียบตลาดแห่งรัฐ คือ รับผิดชอบในการควบคุมตลาดอย่างครอบคลุม ร่างกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตลาด กำหนดระเบียบ นโยบายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามกลยุทธ์คุณภาพพลังงาน กลยุทธ์ความปลอดภัยของอาหาร และกลยุทธ์การกำหนดมาตรฐาน ร่างและจัดระเบียบการดำเนินการตามแผนที่เกี่ยวข้อง สร้างมาตรฐานและรักษา

⁴⁰⁴ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision)

Article 42 The relevant departments of the people's governments at or above the county level shall provide convenience in the use of foreign exchange, entry and exit of personnel, and other respects for small and medium-sized enterprises, and support small and medium-sized enterprises in making investment overseas and developing the international market.

ระเบียบของตลาด และสร้างตลาดที่มีสภาพแวดล้อมของความซื่อสัตย์ ความน่าเชื่อถือ และการแข่งขันที่เป็นธรรม⁴⁰⁵

4.2.3 มาตรการของประเทศจีนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

จากที่ประเทศจีนมีนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ อีกทั้งยังมีหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในเรื่องดังกล่าว ในส่วนนี้จะพิจารณาถึงการกระทำของหน่วยงานรัฐหรือมาตรการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ มาตรการด้านการให้บริการแก่วิสาหกิจ มาตรการด้านเงินทุน มาตรการด้านภาษี มาตรการด้านการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มาตรการด้านการประกันการลงทุน

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับมาตรการของประเทศจีนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ คือ การกำหนดมาตรการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศของจีนส่วนใหญ่เป็นการร่วมมือของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่ 2 หน่วยงานขึ้นไป เช่น มาตรการเครดิตภาษีการลงทุนในต่างประเทศตาม Circular 84 โดยหน่วยงานกระทรวงการคลังและ State Administration of Taxation (SAT) ได้ร่วมกันออกประกาศเกี่ยวกับการปรับนโยบายเครดิตภาษีต่างประเทศสำหรับเงินได้นิติบุคคล (Notice Refining the Tax Credit Policy of Foreign Income Derived by Enterprises) เพื่อลดปัญหาการจัดเก็บภาษีซ้อนซึ่งเป็นแรงจูงใจให้นักลงทุนเข้าไปลงทุนในต่างประเทศ การที่จีนกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศโดยการบูรณาการและประสานงานร่วมกันของหน่วยงานจึงเป็นหนึ่งเหตุผลที่ทำให้มาตรการสนับสนุนการลงทุนของจีนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.3.1 มาตรการด้านการให้บริการแก่วิสาหกิจ

มาตรการด้านการให้บริการแก่วิสาหกิจของจีน ประกอบด้วย การบริการด้านข้อมูล และการส่งเสริมการเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศ

ประการแรก การบริการด้านข้อมูล หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงพาณิชย์ มาตรการในการให้ข้อมูลนั้นมีทั้งการให้ข้อมูลในเรื่องของโอกาสในการลงทุนในต่างประเทศซึ่ง

⁴⁰⁵ NIM: The National Institute of Metrology, "State Administration for Market Regulation," [Online] Accessed: 30 May 2023. Available from: <https://en.nim.ac.cn/node/647>

กระทรวงพาณิชย์ได้จัดทำ The Catalogue of Countries and Industries for Guiding Investment Overseas ซึ่งมีข้อมูลของประเทศผู้รับการลงทุนที่น่าสนใจกว่า 127 ประเทศและข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของประเทศผู้รับการลงทุนในธุรกิจแต่ละประเภท และกระทรวงพาณิชย์ยังจัดทำระบบที่รวบรวมบริการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูล สถิติ และการช่วยเหลือในการตัดสินใจที่มีชื่อว่า Global Investment and Corporation Information Service System นอกจากนี้กระทรวงพาณิชย์ยังร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติ (National Development and Reform Commission: NDRC) และกระทรวงการต่างประเทศ ในการเผยแพร่ The Annual OFDI Guidebook of Countries for International Investment and Corporation โดยเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสในการลงทุนในต่างประเทศซึ่งจำแนกตามประเทศผู้รับการลงทุนและประเภทของธุรกิจ⁴⁰⁶ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่วิสาหกิจจีนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนในต่างประเทศ

ประการที่สอง *การส่งเสริมการเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศ* ประเทศจีนทำความตกลงระหว่างประเทศกับประเทศผู้รับการลงทุนที่น่าสนใจ รวมถึงประเทศไทย⁴⁰⁷ อีกทั้งยังมีการช่วยเหลือจากกระทรวงพาณิชย์ผ่านโครงการช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา ซึ่งเป็นโครงการระหว่างประเทศซึ่งเป็นความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ แบ่งเป็น 3 โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาการผลิตและกระบวนการผลิต โครงการพัฒนาทรัพยากร และโครงการพัฒนาการค้า นอกจากนี้ในปี 2555 คณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติได้ประกาศใช้ Implementation Opinions on Encouraging and Guiding Private Enterprise to engage in Investment Overseas ซึ่งประกอบด้วย 5 มาตรการ ได้แก่ การสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดนานาชาติ การร่วมมือเพื่อการลงทุนในต่างประเทศของภาคเอกชน การยกระดับการช่วยเหลือทางด้านการเงินและการคลังสำหรับวิสาหกิจเอกชน เช่น การกู้ยืมเงิน การลดหย่อนภาษี การอำนวยความสะดวกแก่ภาคเอกชนในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศโดยการปรับปรุงขั้นตอนการให้อนุญาตต่าง ๆ การปรับปรุงบริการของรัฐให้เอื้อต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของภาคเอกชน และยังได้มีการกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมระหว่างประเทศและการส่งเสริมให้สร้างคลัสเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจีน

⁴⁰⁶ Karl P. Sauvart and Victor Zitian Chen, "China's Regulatory Framework for Outward Foreign Direct Investment," *China Economic Journal* 7, 1 (2014).pp 153-154

⁴⁰⁷ Investment Policy Hub, "International Investment Agreements Navigator : China," [Online] Accessed: 8 May 2023. Available from: <https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/countries/42/china>

ในต่างประเทศอีกด้วย ที่มีชื่อว่า Guideline for Accelerating the Promotion of International Cooperation and New Competitive Advantage⁴⁰⁸

4.2.3.2 มาตรการด้านเงินทุน

จีนได้จัดตั้งกองทุนพิเศษเพื่อส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศนับแต่ที่จีนปฏิรูปประเทศและดำเนินนโยบาย Going Out ซึ่งเป็นนโยบายที่สนับสนุนให้วิสาหกิจจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศเพื่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศตามที่ได้กล่าวถึงโดยละเอียดในหัวข้อ 4.2.1 นโยบายของประเทศจีนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ จากนโยบายดังกล่าวทำให้มีมาตรการสนับสนุนด้านเงินทุนในรูปแบบของการจัดตั้งกองทุนพิเศษเพื่อส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศในด้านต่าง ๆ⁴⁰⁹ เช่น การจัดตั้งกองทุนพิเศษเพื่อการลงทุนด้านทรัพยากรในต่างประเทศ การจัดตั้งกองทุนพิเศษเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีภายนอกประเทศ หน่วยงานหลักของจีนรับผิดชอบการดำเนินมาตรการดังกล่าว ได้แก่ กระทรวงการคลังและ กระทรวงพาณิชย์

นอกจากมาตรการด้านเงินทุนโดยการจัดตั้งกองทุนพิเศษเพื่อสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศ จีนยังได้สร้างความร่วมมือระหว่างประเทศกับประเทศผู้รับการลงทุน ในเรื่องการลงทุนสนับสนุนเงินทุน เช่น จากการประชุมสุดยอดความร่วมมือระหว่างจีนและแอฟริกา (China–Africa Cooperation: FOCAC) ที่กรุงปักกิ่งในเดือนพฤศจิกายน ปีพ.ศ. 2549 ส่งผลให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาระหว่างจีนและแอฟริกา (China–Africa Development Fund: CAD Fund) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับประเทศในแอฟริกา ขึ้นในปีพ.ศ. 2550 โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การส่งเสริมการลงทุนของธุรกิจจีนในแอฟริกาและยกระดับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างทั้งสองฝ่าย กองทุนนี้ช่วยสนับสนุนด้านเงินทุนและเปิดโอกาสให้กับวิสาหกิจจีนที่ต้องการลงทุนในโครงการต่าง ๆ ในแอฟริกาในหลายภาคอุตสาหกรรม กองทุนดังกล่าว ยังมีขึ้นเพื่อสนับสนุนการสร้างสาธารณูปโภค พัฒนาท้องถิ่น และการต่อต้านความยากจน นอกจากนี้ กองทุนเพื่อการพัฒนาระหว่างจีนและแอฟริกายังมุ่งหวังให้การลงทุนของจีนส่งผลให้แอฟริกาได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น การสร้างงาน การเสริมสร้างทักษะแก่คนท้องถิ่น และการส่งเสริมการค้าระหว่างจีนกับ

⁴⁰⁸ Sauvant, K. P. and V. Z. Chen, "China's Regulatory Framework for Outward Foreign Direct Investment," *China Economic Journal*, p 156

⁴⁰⁹ Ibid, p 152

แอฟริกา โดยกองทุนเพื่อการพัฒนาระหว่างจีนและแอฟริกาใช้เงินทุนสูงถึง 5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ⁴¹⁰ โดยระดมทุนระยะแรกจากธนาคารเพื่อการพัฒนาประเทศจีน (China Development Bank: CDB) โดยสรุปเป้าหมายของกองทุนเพื่อการพัฒนาระหว่างจีนและแอฟริกามีหลายประการ (1.) การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนและแอฟริกาและเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของแอฟริกาให้ก้าวหน้าโดยการลงทุนโดยตรงของวิสาหกิจจีนที่ก่อตั้งและดำเนินการในแอฟริกาหรือวิสาหกิจจีนที่มีแผนเข้าไปลงทุนในแอฟริกา (2.) การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการจีนในการลงทุนในแอฟริกา และ (3.) การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานไปพร้อมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของแอฟริกา

ในส่วนของมาตรการด้านการเงินของจีนนั้น นอกจากกองทุนพิเศษเพื่อส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศกับประเทศผู้รับการลงทุน ยังมีมาตรการที่ส่งเสริมวิสาหกิจจีนไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่สำคัญ คือ การช่วยเหลือทางการเงินโดยธนาคารเพื่อการนำเข้าและส่งออกแห่งชาติจีน (The Export-Import Bank of China)⁴¹¹ ในรูปแบบของการให้กู้ยืมอัตราดอกเบี้ยต่ำ การอนุมัติที่รวดเร็วและการพิจารณาแผนการลงทุนที่ยืดหยุ่น⁴¹² เช่น โครงการ Special Fund of Leading for Investment Overseas เป็นความร่วมมือของธนาคารเพื่อการนำเข้าและส่งออกแห่งชาติจีนและคณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติจีนเพื่อสนับสนุนด้านเครดิตสำหรับการลงทุนในต่างประเทศในโครงการที่มีความสำคัญสูง และโครงการ Special Financial Services ซึ่งเป็นมาตรการร่วมกันระหว่างธนาคารเพื่อการนำเข้าและส่งออกแห่งชาติจีนกับธนาคารเพื่อการพัฒนาประเทศจีน (China Development Bank: CDB) เพื่อขยายการสนับสนุนการลงทุนในโครงการสำรวจทรัพยากรประเภทเหมืองแร่และป่าไม้และโครงการอื่น ๆ ที่ให้ประโยชน์แก่องค์กรของรัฐที่หลากหลาย โดยจะคิดอัตราดอกเบี้ยตามสกุลเงินที่ขอกู้ยืมกล่าวคือ หากกู้ยืมเป็นเงินหยวนจะคิดอัตราดอกเบี้ยเท่ากับอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานซึ่งอ้างอิงจากธนาคารกลางจีน (The People's Bank of China: PBOC) แต่หากเป็นเงินสกุลอื่นดอกเบี้ยอยู่ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี

⁴¹⁰ Andreas Wilkes Huang Wenbin, "Analysis of China's Overseas Investment Policies," (Bogor, Indonesia: CIFOR, 2011).p.13

⁴¹¹ Sauvant, K. P. and V. Z. Chen, "China's Regulatory Framework for Outward Foreign Direct Investment," *China Economic Journal*, p 152-153

⁴¹² Ibid.

นอกจากมาตรการด้านการเงินในรูปแบบของกองทุนพิเศษเพื่อส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศกับประเทศผู้รับการลงทุน และการให้กู้ดอกเบี้ยต่ำแล้ว เพื่อการบรรลุเป้าหมายของนโยบาย Going Global รัฐบาลจีนยังมีข้อจูงใจทางภาษีสำหรับการออกไปลงทุนในต่างประเทศ⁴¹³

4.2.3.3 มาตรการสนับสนุนด้านภาษี

ประเทศจีนมีมาตรการปรับปรุงกลไกการให้บริการทางภาษีเพื่อสนับสนุนนโยบายความร่วมมือสายแถบและเส้นทาง (Belt and Road) โดยในเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2560 State Administration of Taxation (SAT) ได้ออกประกาศเกี่ยวกับการดำเนินการด้านภาษีสำหรับการพัฒนาความร่วมมือสายแถบและเส้นทาง ตามหนังสือเวียนฉบับที่ 42 (Circular 42) ซึ่งกำหนดมาตรการด้านภาษีหลายประการ เช่น การออกกฎระเบียบและบริการเพื่อปรับปรุงและลดความซับซ้อนของกระบวนการคืนภาษี (Tax Refund) การจัดทำและเผยแพร่คู่มือภาษีที่เกี่ยวกับการลงทุนในประเทศที่สำคัญตามเส้นทางสายไหม (Belt and Road) และการให้คำปรึกษาด้านภาษีตามยุทธศาสตร์ Going Out รวมถึงการแจ้งเตือนผู้ประกอบการชาวจีนที่ต้องการไปลงทุนในต่างประเทศเกี่ยวกับความเสี่ยงด้านภาษี

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาแนวทางการบริการของหน่วยงานด้านภาษีของจีนได้รับการปรับทิศทาง โดยการรับฟังความต้องการของผู้ประกอบการชาวจีนที่ต้องการไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น รวมถึงการลดหย่อนภาษีและให้คำแนะนำทางด้านภาษีให้แก่วิสาหกิจโดยในปีพ.ศ. 2558 ประเทศจีนได้สร้างช่องทางเพื่อการค้นคว้าข้อมูลภาษีของแต่ละประเทศอย่างเฉพาะเจาะจง และจัดทำคู่มือการให้คำแนะนำด้านภาษีการลงทุนในแต่ละประเทศแก่วิสาหกิจชาวจีนที่ต้องการไปลงทุนต่างประเทศ โดยในคำแนะนำด้านภาษีจะมีการอธิบายโดยละเอียดถึงกฎเกณฑ์ทางภาษีของประเทศผู้รับการลงทุนแต่ละประเทศ รวมถึงข้อตกลงตามสนธิสัญญาทางภาษีและการระงับข้อพิพาททางภาษี ซึ่งในปัจจุบันคู่มือคำแนะนำด้านภาษีดังกล่าวได้มีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลทางภาษีของประเทศผู้รับการลงทุนครอบคลุมถึง 59 ประเทศตามยุทธศาสตร์ความร่วมมือสายแถบและเส้นทาง (Belt and Road) และ

⁴¹³ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี, คู่มือการลงทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีน ประจำปี 2561, หน้า.

ประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญอื่น ๆ อีกทั้งยังเร่งการเจรจาและลงนามในสนธิสัญญาด้านภาษีเพื่อจัดตั้งเครือข่ายสนธิสัญญาด้านภาษีกับประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ตามแนวความร่วมมือสายแถบและเส้นทาง

ในส่วนของมาตรการเพื่อแก้ปัญหาการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนในเงินได้ที่เกิดจากการลงทุนในต่างประเทศ จีนได้กำหนดมาตรการในการเครดิตภาษีในการลงทุนต่างประเทศตาม Circular 84 ดังต่อไปนี้

1.) Consolidated Credit Approach

ในอดีตการเครดิตภาษีต่างประเทศสำหรับเงินได้ของบริษัทจีนจะใช้วิธี Country-by-Country Approach คือ การนำภาษีในแต่ละประเทศที่วิสาหกิจจีนเข้าไปลงทุนมาเครดิตภาษีในประเทศจีนโดยพิจารณาเป็นรายประเทศ ในปัจจุบันเพื่อลดการจัดเก็บภาษีซ้อน จีนจึงเปลี่ยนวิธีการเพื่อให้วิสาหกิจจีนที่เข้าไปลงทุนในต่างประเทศเสียภาษีซ้ำซ้อนน้อยที่สุดโดยเปลี่ยนมาใช้วิธี Consolidated Credit Approach โดยวิธีเครดิตภาษีดังกล่าวจะใช้กับวิสาหกิจจีนที่เข้าไปลงทุนในหลายประเทศให้สามารถนำภาษีที่เสียในประเทศต่าง ๆ มารวมกันแล้วจึงนำมาเครดิตภาษีในจีน ซึ่งการเครดิตภาษีวิธีนี้จะทำให้วิสาหกิจจีนสามารถหักภาษีได้มากขึ้นโดยการเพิ่มการเครดิตภาษีต่างประเทศสำหรับเงินได้ของบริษัทในกรณีที่เข้าไปลงทุนในหลายประเทศ

2.) การขยายขอบเขตการเครดิตภาษี หรือนิยามของ “บริษัทลูก” ไปลงทุนในต่างประเทศ

การที่วิสาหกิจจีนจะเข้าไปลงทุนในต่างประเทศอาจเข้าไปลงทุนโดยการตั้งบริษัทลูกในต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้วิสาหกิจจีนไปลงทุนในต่างประเทศ จึงมีการขยายขอบเขตการเครดิตภาษีจากเดิมที่วิสาหกิจจีนเข้าไปลงทุนโดยการตั้งบริษัทลูกในหลายประเทศสามารถนำภาษีต่างประเทศมาเครดิตภาษีได้เพียง 3 ชั้น เช่น หากบริษัทจีนลงทุนโดยตั้งบริษัทลูกในประเทศ A แล้วมีบริษัทย่อยของบริษัทลูกในประเทศ B และ C บริษัทจีนสามารถนำภาษีที่จ่ายในประเทศ B และ C มาเครดิตภาษีในประเทศ A และนำภาษีที่จ่ายในประเทศ A มาเครดิตภาษีในประเทศจีน ซึ่งช่วยลดภาระภาษีที่ซ้ำซ้อนให้แก่บริษัทจีน ต่อมาได้มีการขยายขอบเขตการเครดิตภาษีเพิ่มเป็น 5 ชั้น ทำให้บริษัทจีนที่ลงทุนทางตรงในต่างประเทศโดยการตั้งบริษัทลูกและบริษัทย่อยหลายชั้นสามารถนำภาษีที่จ่ายในต่างประเทศมาเครดิตภาษีในประเทศจีนได้มากขึ้นเป็นการลดภาระภาษีจากการลงทุนในต่างประเทศและส่งเสริมการลงทุนของบริษัทจีนในต่างประเทศ

นอกจากนี้ประเทศจีนยังมีมาตรการลดหย่อนภาษีเพื่อสนับสนุนนโยบาย *Going Out* โดยเป็นการลดภาษีทั้งในภาษีนิติบุคคลและภาษีบุคคลธรรมดาเพื่อหลีกเลี่ยงในเรื่องของการเก็บภาษีซ้อน เช่น จากเดิมในกิจการเกี่ยวกับน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่ต้องเสียในอัตราภาษีในอัตราร้อยละ 25 ลดลงมาเหลืออัตราร้อยละ 15⁴¹⁴

ในกรณีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเทศจีนมีการปรับเปลี่ยนการสนับสนุนทางด้านภาษีไปตามช่วงเวลาและสภาพการณ์ของเศรษฐกิจ โดยในปีพ.ศ. 2557 จีนยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีมูลค่าเพิ่มแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มียอดขายต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 หยวน⁴¹⁵ ส่วนในช่วงวิกฤติโควิด-19 รัฐบาลมีมาตรการช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทางด้านภาษี โดยการปรับเกณฑ์การเสียภาษีการขายแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจากเดิมที่ต้องเสียภาษีเมื่อมียอดขาย 100,000 หยวนขึ้นไปเป็น 150,000 หยวน และปรับเกณฑ์การเสียภาษีเงินได้จากเดิมที่ต้องเสียภาษีเงินได้ในอัตราร้อยละ 33 เป็นร้อยละ 18 หากมีกำไรต่อปีน้อยกว่า 30,000 หยวน แต่หากมีกำไรต่อปีมากกว่า 30,000 หยวนแต่ไม่เกิน 100,000 หยวน ให้เสียภาษีเงินได้ในอัตราร้อยละ 27 ทั้งนี้ในกรณีของประเภทธุรกิจเป้าหมายหลักของรัฐบาล เช่น ธุรกิจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้เป็นเวลา 2 ปีและหากเป็นธุรกิจที่เป็นเป้าหมายรองลงมา เช่น ธุรกิจเกี่ยวกับโทรคมนาคม คมนาคม เครือข่ายเทคโนโลยีจะได้รับการยกเว้นภาษีเป็นเวลา 1 ปี⁴¹⁶

4.2.3.4 มาตรการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ในส่วนมาตรการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยไม่เฉพาะเจาะจงที่การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ หรือเป็นมาตรการเพื่อพัฒนาและเพิ่มศักยภาพแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จากเดิมรัฐบาลจีนได้ให้ความสำคัญมุ่งเน้นไปที่การลงทุนของวิสาหกิจขนาดใหญ่ โดยนโยบายส่วนใหญ่ของรัฐบาลมักให้ความสำคัญกับกิจการที่เป็นของภาครัฐหรือรัฐวิสาหกิจ (State-Owned Enterprise: SOE) อย่างไรก็ตาม รัฐบาลจีนได้ให้ความสำคัญกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากขึ้นในเวลาต่อมา เห็นได้จาก การประกาศใช้กฎหมายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด

⁴¹⁴ Sauvant, K. P. and V. Z. Chen, "China's Regulatory Framework for Outward Foreign Direct Investment," *China Economic Journal*; *ibid.* p 153

⁴¹⁵ Zuogong Wang Wenqi Zhang, "Can Smes Benefit Equally from Supportive Policies in China?," (PLOS ONE, 2023).

⁴¹⁶ MOORE MS Advisory, "Trends and Growth of Smes in China."

ย่อม หรือ Law of the People's Republic of China on the Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises (2017 Revision) และการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ การสนับสนุนการยกระดับโครงสร้างโดยการลงทุนในสวนวิจัยและพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่และพัฒนาคุณภาพสินค้าแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มาตรการด้านการบริการข้อมูล ซึ่งรวมถึงการฝึกอบรมในด้านการลงทุน การตรวจสอบคุณภาพ และการบริหารจัดการแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มาตรการด้านการสร้างความเข้มแข็งด้านการจัดการโดยการจัดหาที่ปรึกษาทางธุรกิจแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม⁴¹⁷

ในส่วนของการสนับสนุนด้านการเงินแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รัฐบาลจีนได้จัดตั้ง กองทุนหลักประกันทางการเงินแห่งชาติ (National Financing Guarantee Fund)⁴¹⁸ ขึ้นเป็นหนึ่งในมาตรการสำคัญในการแก้ไขปัญหาทางการเงินแก่วิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดย่อม โดยแก้ไขปัญหาที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนเนื่องจากการขาดหลักประกันทางการเงิน และลดต้นทุนการรับประกันทางการเงิน นอกจากนี้กองทุนค้ำประกันทางการเงินแห่งชาติยังมีบริการให้กู้ยืมเงินและสนับสนุนด้านเทคนิคทางธุรกิจและแผนการตลาดแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม⁴¹⁹ และในช่วงวิกฤตการณ์โควิด-19 รัฐบาลจีนได้ให้ความช่วยเหลือแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อให้สามารถอยู่รอด เช่น ช่วยให้อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าถึงสินเชื่อได้ง่ายขึ้น เช่น ธนาคารสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้การยกเว้นค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม⁴²⁰ การยกเว้นการจ่ายเงินสมทบเพื่อประกันสังคมและเงินสะสมของลูกจ้างเพื่อลดค่าใช้จ่ายให้แก่รายจ้าง

4.2.3.5 มาตรการด้านการประกันการลงทุน

นอกจากการข้อตกลงด้านการลงทุนที่ประเทศจีนทำกับประเทศต่าง ๆ ในเรื่องการคุ้มครองการลงทุนประเทศจีนยังมีบริษัทรับประกันการส่งออกแห่งประเทศจีน (China Export & Credit

⁴¹⁷ ชูติระ ระบอบและคณะ, "การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสาธารณรัฐประชาชนจีน," วารสารธุรกิจปริทัศน์ หน้า 208

⁴¹⁸ Jiangyan Huang, "Financing Guarantee of Small and Micro Enterprises in China under the Background of National Financing Guarantee Fund," International Journal of Frontiers in Sociology 2, 2 (2018).

⁴¹⁹ Wenqi Zhang, Z. W., "Can Smes Benefit Equally from Supportive Policies in China?."

⁴²⁰ MOORE MS Advisory, "Trends and Growth of Smes in China."

Insurance Corporation) หรือที่เรียกว่า SINOSURE ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับประกันการลงทุนสำหรับการลงทุนในต่างประเทศ โดยเสนอความคุ้มครองความเสี่ยงทางการเมือง ความเสี่ยงทางการค้าและสินเชื่อ โดยกิจการที่จะเข้าเกณฑ์การประกันได้จะต้องเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในจีน หรือมีที่ทำการหลักในจีน หรือเป็นบริษัทที่ให้ความช่วยเหลือทางการเงินกับบริษัทตั้งที่กล่าวมาข้างต้นจึงจะใช้บริการได้ โดยการประกันการลงทุนจะครอบคลุมการสูญเสียต้นทุนและรายได้ในต่างประเทศอันเกิดจากการเวนคืน ข้อจำกัดในการโอนและการแปลงทุน ความเสียหายจากสงคราม การไม่สามารถดำเนินกิจการได้จากสงครามและการผิดสัญญา⁴²¹ ทั้งนี้ นอกจากการประกันการลงทุน บริษัทรับประกันการส่งออกแห่งประเทศจีน ยังให้การสนับสนุนด้านการเงินเพื่อการส่งออกโดยบริการของบริษัทรับประกันการส่งออกแห่งประเทศจีนจะครอบคลุมถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเนื่องจากไม่ได้กำหนดวงเงินลงทุนขั้นต่ำที่จะให้การคุ้มครอง

4.3 สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรเป็นประเทศที่ร่ำรวยและมั่งคั่งเนื่องมาจากการขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศ ตั้งแต่ในอดีตและได้มีการทำการค้าควบคู่ไปกับการหาโอกาสในการลงทุนต่างประเทศ โดยจากรายงานในปีพ.ศ. 2560 พบว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสหราชอาณาจักรจำนวน 236,000 วิสาหกิจออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ⁴²² แม้การลงทุนในต่างประเทศของนักลงทุนสหราชอาณาจักรเคยมีแนวโน้มลดลง แต่ต่อมากการลงทุนในต่างประเทศกลับมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอันแสดงถึงศักยภาพของรัฐบาลในการดำเนินนโยบาย ปรับปรุงและพัฒนาข้อกฎหมายมาตรการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ จึงเป็นเหตุให้สหราชอาณาจักรเป็นประเทศตัวอย่างที่น่าศึกษา

ในส่วนของความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสหราชอาณาจักรนั้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจภายในของประเทศ โดยจากรายงานปี

⁴²¹ Sauvart, K. P. and V. Z. Chen, "China's Regulatory Framework for Outward Foreign Direct Investment," *China Economic Journal*, p 153

⁴²² Department for International Trade and The Rt Hon Liam Fox MP, "236,000 Uk Businesses Making the Most of Overseas Opportunities," [Online] Accessed: 27 November 2019. Available from: <https://www.gov.uk/government/news/236000-uk-businesses-making-the-most-of-overseas-opportunities>

2564 โดย Business Population Estimates มีธุรกิจทั้งหมดประมาณ 5.6 ล้านในสหราชอาณาจักร โดยที่จำนวนธุรกิจ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คิดเป็นร้อยละ 99.9 ของจำนวนธุรกิจทั้งหมด ในส่วนการจ้างงานโดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คิดเป็นร้อยละ 61 ของอัตราการจ้างงานทั้งหมดในประเทศ ซึ่งเป็นการจ้างพนักงานจำนวนประมาณ 16.3 ล้านคน ในแง่ของรายได้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สร้างรายได้ประมาณ 2.3 ล้านล้านปอนด์⁴²³หรือคิดเป็นเงินไทยประมาณ 98 ล้านล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 52 ของรายได้วิสาหกิจรวมของประเทศ ทั้งนี้ นิยามของ “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ได้กำหนดโดยพระราชบัญญัติบริษัท พ.ศ. 2549 (Companies Act 2006) ซึ่งการแบ่งประเภทของวิสาหกิจตามขนาดของสหราชอาณาจักรนั้นไม่ได้ลงรายละเอียดว่าประเภทกิจการที่แตกต่างกันจะต้องใช้หลักเกณฑ์ในการแบ่งประเภทวิสาหกิจที่แตกต่าง โดยกำหนดนิยามของ “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” โดยใช้เกณฑ์ 3 ข้อ คือ จำนวนพนักงาน รายได้ต่อปี และมูลค่าสินทรัพย์คงเหลือ ดังที่แสดงในตารางด้านล่างนี้⁴²⁴

ตาราง 6 นิยามวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศสหราชอาณาจักร

ขนาดของวิสาหกิจ	จำนวนพนักงาน (คน)	รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	สินทรัพย์คงเหลือ (ล้านบาท)
ปานกลาง	ต่ำกว่า 250	ต่ำกว่า 2,100	ต่ำกว่า 1,800
ขนาดเล็ก	ต่ำกว่า 50	ต่ำกว่า 400	ต่ำกว่า 400
ไมโคร	ต่ำกว่า 10	ต่ำกว่า 80	ต่ำกว่า 80

นอกจากความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีต่อสหราชอาณาจักรแล้ว ในส่วนต่อมาจะแสดงความน่าสนใจของแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสหราชอาณาจักร สถานภาพการลงทุนของสหราชอาณาจักร จากข้อมูลล่าสุดของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (Office of National Statistics) ในปีพ.ศ. 2564 การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสหราชอาณาจักรมีมูลค่าเพิ่มขึ้นกว่าปีพ.ศ. 2563 กว่า 3 เท่าตัว เนื่องจากการฟื้นตัวจากการหยุดชะงัก

⁴²³ GOV.UK, "Business Population Estimates for the UK and Regions 2021: Statistical Release," [Online] Accessed: 21 May 2023. Available from: <https://www.gov.uk/government/statistics/business-population-estimates-2021/business-population-estimates-for-the-uk-and-regions-2021-statistical-release-html>

⁴²⁴ โดยได้กำหนดนิยามของวิสาหกิจขนาดใหญ่ ว่าเป็นวิสาหกิจที่มีพนักงานมากกว่า 250 คน และรายได้ต่อปีมากกว่า 36 ล้านปอนด์ หรือมีสินทรัพย์คงเหลือมากกว่า 18 ล้านปอนด์ หรือประมาณ 770 ล้านบาท

ของการลงทุนทางตรงของสหราชอาณาจักรในช่วงสถานการณ์โควิด-19 เป็นต้นมา กล่าวคือ ในปีพ.ศ. 2564 มูลค่าการออกไปลงทุนในต่างประเทศของสหราชอาณาจักรอยู่ที่ 134.7 พันล้านปอนด์ คิดเป็น 1.7 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐโดยประมาณ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนกว่า 85.1 พันล้านปอนด์⁴²⁵

ในส่วนของผู้รับการลงทุนที่สำคัญของสหราชอาณาจักร ภูมิภาคที่วิสาหกิจของสหราชอาณาจักรไปลงทุนมากที่สุดในปีพ.ศ. 2564 คือ ทวีปสหรัฐอเมริกา มีมูลค่าการลงทุนสูงถึง 41.1 พันล้านปอนด์ (5.1 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ) คิดเป็น เกือบ 1 ใน 3 ของมูลค่าการไปลงทุนในต่างประเทศทั้งหมดซึ่งเพิ่มมาจากปีก่อนถึง 4 เท่าตัว ภูมิภาคถัดมาได้แก่ สหภาพยุโรป ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนอยู่ที่ 34.7 พันล้านปอนด์ และลำดับถัดมา ได้แก่ ประเทศในทวีปยุโรปที่อยู่นอกสหภาพยุโรป ทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย และแอฟริกาตามลำดับ ทั้งนี้หากพิจารณาเป็นรายประเทศนั้น ประเทศที่ได้รับการลงทุนจากสหราชอาณาจักรมากที่สุดได้แก่ สหรัฐอเมริกา และยังเป็นประเทศที่มีอัตราการลงทุนเพิ่มขึ้นสูงที่สุดจากปีก่อนอีกด้วยกล่าวคือเพิ่มขึ้นมากกว่า 14.6 พันล้านปอนด์หรือคิดเป็น 1.8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศที่สหราชอาณาจักรไปลงทุนสูงสุดรองลงมาได้แก่ประเทศ ญี่ปุ่น เดนมาร์ก และเนเธอร์แลนด์ตามลำดับ⁴²⁶

แผนภูมิแสดงถึงภูมิภาคผู้รับการลงทุนทางตรงของสหราชอาณาจักรตั้งแต่ปี 2561-2564⁴²⁷

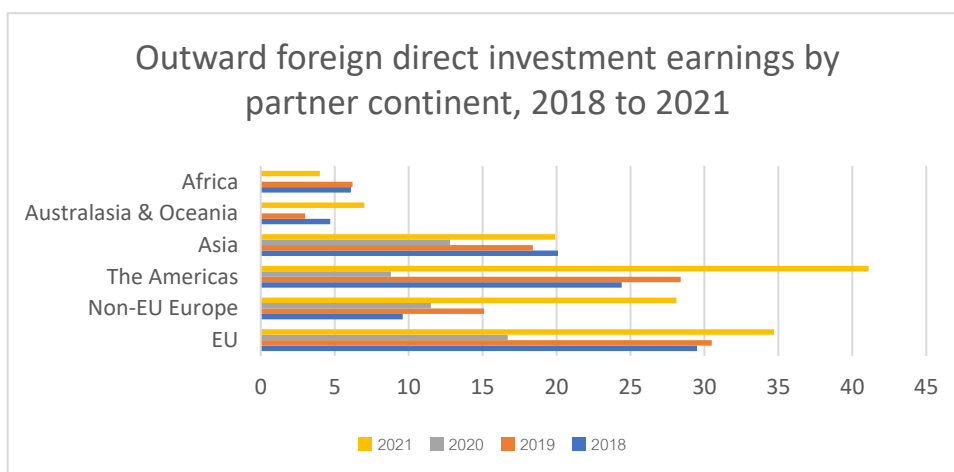
⁴²⁵ Office for National Statistics, "Foreign Direct Investment Involving UK Companies: 2021," [Online] Accessed: 13 May 2023. Available from:

<https://www.ons.gov.uk/economy/nationalaccounts/balanceofpayments/bulletins/foreigndirectinvestmentinvolvingukcompanies/2021#foreign-direct-investment-earnings>

⁴²⁶ OECD Data, "Outward Fdi Flows by Partner Country: United Kingdom," [Online] Accessed: 13 May 2023.

Available from: <https://data.oecd.org/fdi/outward-fdi-flows-by-partner-country.htm>

⁴²⁷ ที่มา Office for National Statistics

รูปภาพ 13 แผนภูมิแสดงการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสหราชอาณาจักร แบ่งตามภูมิภาคการลงทุนระหว่างปี 2561-2564

จากสถานภาพการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศของนักลงทุนจากสหราชอาณาจักรที่เพิ่มสูงขึ้น ประเทศไทยในฐานะคู่ค้าสำคัญของสหราชอาณาจักรจึงควรใช้โอกาสนี้ในการเรียนรู้วิธีการ อีกทั้งกฎหมาย มาตรการ นโยบายต่าง ๆ ของสหราชอาณาจักรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพื่อนำเอามาเป็นต้นแบบและประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

4.3.1 นโยบายของสหราชอาณาจักรที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

เดิมก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม สหราชอาณาจักรถือเป็นประเทศหนึ่งที่มีความมั่งคั่งและร่ำรวยอันเป็นผลมาจากการขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศ ชาวเมืองมีการติดต่อค้าขายกับต่างชาติ ภายหลังจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งแรกของสหราชอาณาจักรในศตวรรษที่ 18 ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโดยการนำเครื่องจักรเข้ามาใช้ในการผลิตแทนการใช้แรงงานคน ทำให้สามารถผลิตสินค้าอุตสาหกรรมได้มากขึ้น ส่งผลให้สหราชอาณาจักรเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม อีกทั้งยังทำให้การค้าระหว่างประเทศเติบโตขึ้นส่งผลต่อฐานะและความมั่งคั่งของสหราชอาณาจักร อีกทั้งมีการพัฒนาโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม (Liberalism)⁴²⁸ จากเดิมที่รัฐบาลมุ่งเน้นเฉพาะการค้าระหว่างประเทศโดยมิได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนในต่างประเทศมากนัก แต่ด้วยสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศของบริษัทสหราชอาณาจักรที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมเหมืองแร่และถ่านหิน และธุรกิจในการ

⁴²⁸ the Chief Secretary to the Treasury, "Investing in Britain's Future,"(www.gov.uk, 2013).

บริการดั่งเช่นธุรกิจด้านการเงิน (Financial Services) รัฐบาลจึงเริ่มการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศควบคู่ไปกับการสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศ โดยมีหน่วยงาน UK Trade & Investment (UKTI) ซึ่งปัจจุบัน คือ กระทรวงการค้าระหว่างประเทศแห่งสหราชอาณาจักร (Department for International Trade: DIT) ทำหน้าที่สนับสนุนและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของบริษัทสหราชอาณาจักรให้ประสบความสำเร็จในด้านการค้าและการลงทุนในต่างประเทศ

นโยบายสำคัญที่จะกล่าวถึงในส่วนนี้เป็นนโยบายที่สหราชอาณาจักรประกาศใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ (1) Growth Plan 2022 (2) แผนงานขององค์กรที่กำกับดูแลการค้าและการลงทุนในต่างประเทศโดยเฉพาะ ได้แก่ กระทรวงการค้าระหว่างประเทศ และ (3) นโยบายในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

เมื่อเดือนกันยายน ปี 2565 สหราชอาณาจักรได้กำหนดแผนเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจเรียกว่า **Growth Plan 2022**⁴²⁹ โดยกำหนดเป้าหมายการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่ร้อยละ 2.5 โดยกำหนดกรอบของการพัฒนา ได้แก่ การดำเนินการอำนวยความสะดวกแก่การลงทุนต่าง ๆ ในสหราชอาณาจักร โดยการตัดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการนำมาซึ่งโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ การจ่ายค่าแรงที่เหมาะสมให้กับแรงงานและการสนับสนุนบุคคลให้มือสังหาริมทรัพย์เป็นของตนเอง การสร้างพื้นที่การลงทุนหรือ Investment Zones ที่มีการลดหย่อนภาษีแก่โครงการที่เข้ามาลงทุนในพื้นที่ การวางแผนให้เกิดเสรีในการจ้างงาน การลงทุนและการเป็นเจ้าของสินทรัพย์ รวมไปถึงการลดหย่อนภาษีต่าง ๆ โดยในแผนได้กำหนดถึงเป้าหมาย 5 ประการและกำหนดรายละเอียดในการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยรัฐบาลมุ่งหมายให้สหราชอาณาจักรเป็นสถานที่สำหรับ (1) การลงทุน: การกำหนดเงื่อนไขที่เหมาะสมและยกเลิกอุปสรรคที่ขัดขวางการลงทุนของภาคเอกชน ทั้งวิธีการทางภาษีหรือการกำกับดูแลต่าง ๆ (2) การจ้างงาน: รัฐบาลส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานและรายได้ที่เป็นธรรม (3) โครงสร้างพื้นฐาน: เร่งการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ (4) การเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นที่อยู่อาศัย: การส่งเสริมสภาพคล่องในตลาดอสังหาริมทรัพย์ และ (5) ภาคธุรกิจ: การตัดทอนขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและปล่อยให้ธุรกิจเติบโตและเกิดการลงทุนอย่างเสรี

⁴²⁹ GOV.UK, "Policy Paper: The Growth Plan 2022 " [Online] Accessed: 30 May 2023. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/the-growth-plan-2022-documents/the-growth-plan-2022-html>

จากการพิจารณาเป้าหมายทั้ง 5 ประการตาม Growth Plan 2022 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ได้แก่ ส่วนของการลงทุนและภาคธุรกิจ โดยในส่วนของการลงทุน สหราชอาณาจักรมีเป้าหมายในการเพิ่มการลงทุนของภาคเอกชน จากแนวคิดของรัฐบาลสหราชอาณาจักรที่ว่า การมีระบบภาษีธุรกิจที่ดีและการแข่งขันที่สูงจะสนับสนุนการลงทุน นวัตกรรม และการเติบโตของเศรษฐกิจ เห็นได้จากการที่นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 สหราชอาณาจักรได้ลดอัตราภาษีสำหรับภาษีเงินได้นิติบุคคลอย่างต่อเนื่องโดยลดจากอัตราร้อยละ 28 ในปีพ.ศ. 2553 มาเหลือร้อยละ 19 ในปีพ.ศ. 2560 และมีแผนที่จะคงเอาไว้ที่ระดับนี้ต่อไปในปีพ.ศ. 2566 นอกจากนี้สหราชอาณาจักรยังมีการช่วยเหลือการลงทุนในโรงงานและเครื่องจักรเพื่อให้อยู่ในมาตรฐานสูงสุดผ่านทาง The Annual Investment Allowance: AIA⁴³⁰ เป็นการช่วยเหลือวิสาหกิจที่จะลงทุนในการพัฒนาโรงงานและเครื่องจักรโดยโดยการให้นำค่าใช้จ่ายดังกล่าวมาลดหย่อนภาษีได้ถึงร้อยละ 100 นอกจากนี้สหราชอาณาจักรยังได้จัดตั้งโครงการอีกมากมายเพื่อส่งเสริมการลงทุน เช่น Seed Enterprise Investment Scheme: SEIS, Company Share Option plan: CSOP, Enterprise Investment Scheme: EIS, Venture Capital Trusts: VCT และในส่วนของภาคธุรกิจ รัฐบาลจะช่วยลดภาระหรืออุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ เช่น ข้อบัญญัติของกฎหมายที่มากเกินไปและไม่จำเป็น เพื่อให้ธุรกิจสามารถใช้ศักยภาพได้อย่างเต็มที่โดยไม่มีอุปสรรคที่เกิดจากข้อบัญญัติของกฎหมาย

ทั้งนี้ Growth Plan 2022 ไม่ได้กล่าวถึงการลงทุนในต่างประเทศอย่างชัดเจนนัก เพียงแต่กล่าวโดยรวมถึงการเพิ่มการลงทุนให้แก่วิสาหกิจของสหราชอาณาจักร ดังนั้นการพิจารณาถึงนโยบายเกี่ยวกับการลงทุนในต่างประเทศของสหราชอาณาจักรจำเป็นต้องพิจารณาในแผนงานขององค์กรที่กำกับดูแลการค้าและการลงทุนในต่างประเทศโดยเฉพาะ ได้แก่ กระทรวงการค้าระหว่างประเทศ (Department for International Trade) ซึ่งแผนงานและเป้าหมายในเรื่องการลงทุนในต่างประเทศปรากฏใน DIT's Outcome Delivery Plan for 2021 to 2022⁴³¹ ซึ่งเน้นย้ำถึงเป้าหมาย 4

⁴³⁰ ก่อนการประกาศใช้ Growth Plan 2022 นั้น สหราชอาณาจักรมีความช่วยเหลือในส่วนนี้อยู่แล้วแต่เพียงแต่เป็นการช่วยเหลือเป็นการชั่วคราวเท่านั้น

⁴³¹ GOV.UK, "Corporate Report: Dit Outcome Delivery Plan: 2021 to 2022," [Online] Accessed: 21 May 2023. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/department-for-international-trade-outcome-delivery-plan/dit-outcome-delivery-plan-2021-to-2022>

ประการ ดังต่อไปนี้ ประการแรก การเจรจาและจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี รวมถึงการลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดเพื่อประโยชน์ของทั้งผู้บริโภคและภาคธุรกิจ ประการที่สอง ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจในทุกภาคโดยการจูงใจและรักษาไว้ซึ่งการลงทุนจากต่างประเทศ ประการที่สาม คือ การสนับสนุนธุรกิจให้ได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่จากการเพิ่มโอกาสทางการค้า ซึ่งรวมถึงการเพิ่มขึ้นของความตกลงการค้าเสรีและการอำนวยความสะดวกในการส่งออก โดยผลลัพธ์ในข้อนี้เป็นส่วนสำคัญในประเด็นของการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศของสหราชอาณาจักร ซึ่งการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าวนี้กระทรวงการค้าระหว่างประเทศดำเนินการร่วมกับรัฐบาลต่างประเทศเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมของการส่งออกและทำงานร่วมกับ UK Export Finance: UKEF เพื่อให้ผู้ส่งออกได้เข้าถึงการสนับสนุนทางการเงิน อีกทั้งยังมีการเปิดศูนย์การค้าและการลงทุนทั่วประเทศเพื่อทำให้วิสาหกิจสามารถเข้าถึงโอกาสและการสนับสนุนจากภาครัฐ นอกจากนี้ยังมีโครงการ Build Back Better: Our Plan for Growth ซึ่งเป็นแผนงานของรัฐบาลในการสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการลงทุนที่สำคัญในโครงสร้างพื้นฐาน ทักษะ และนวัตกรรม และโครงการในการพัฒนาแผนงานในการส่งออก และเป้าหมายประการสุดท้าย ได้แก่ การจัดการกระทำที่ไม่เป็นธรรมทางธุรกิจนำมาซึ่งการจัดตั้ง Trade Remedies Authority: TRA ซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินการกับการกระทำที่ไม่เป็นธรรมในทางการค้า⁴³²

ในส่วนองวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสหราชอาณาจักรนั้น ในอดีตมีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบและให้การสนับสนุน ได้แก่ กระทรวงธุรกิจ พลังงาน และนโยบายอุตสาหกรรม (Department for Business Energy & Industrial Strategy: BEIS) ทั้งนี้เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2566 หน่วยงานดังกล่าวได้ถูกแยกความรับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ ไปให้กระทรวงการค้าระหว่างประเทศ (Department of International Trade) โดยแนวนโยบายของกระทรวงธุรกิจ พลังงาน และนโยบายอุตสาหกรรม (BEIS) นั้นปรากฏตาม BEIS Outcome Delivery Plan: 2021 to 2022⁴³³ โดยกำหนดเป้าหมายไว้ 4 ข้อ ในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือวิสาหกิจ วิสาหกิจ

⁴³² GOV.UK, "Trade Remedies Authority: About Us," [Online] Accessed: 21 May 2021. Available from: <https://www.gov.uk/government/organisations/trade-remedies-authority/about>

⁴³³ GOV.UK, "Corporate Report: Beis Outcome Delivery Plan: 2021 to 2022," [Online] Accessed: 21 May 2023. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/department-for-business-energy-and-industrial-strategy-outcome-delivery-plan/beis-outcome-delivery-plan-2021-to-2022>

ขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ เป้าหมายที่ 4 การยกระดับวิสาหกิจ โดยการดำเนินงานตามแผนงานเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น รวมถึง การประสานการช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่ส่วนกลางในการให้คำแนะนำแก่ธุรกิจ การกำหนด Help to Grow Schemes เพื่อช่วยวิสาหกิจขนาดเล็กในการเรียนรู้ทักษะใหม่ การใช้เทคโนโลยี ความสามารถในการหาลูกค้าและการเพิ่มผลกำไร โดยในปัจจุบันได้มีบริการเว็บไซต์ Help to Grow เพื่อการอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจในการเข้าถึงความช่วยเหลือ การสนับสนุนและคำแนะนำจากภาครัฐ

นโยบายของสหราชอาณาจักรที่เกี่ยวกับการลงทุนนั้นมีกล่าวไว้อย่างชัดเจนใน Growth Plan 2022 แต่เป็นส่วนของการส่งเสริมการลงทุนภายในประเทศของสหราชอาณาจักร ส่วนนโยบายที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศกลับไม่ได้ถูกกล่าวไว้อย่างชัดเจน ในส่วนของการส่งเสริมธุรกิจระหว่างประเทศมีเพียงแต่นโยบายเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศเท่านั้น อย่างไรก็ตามการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศได้ปรากฏในเป้าประสงค์ประการหนึ่งของหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบด้านการค้าระหว่างประเทศได้แก่ กระทรวงการค้าระหว่างประเทศ (ทั้งนี้ ปัจจุบันความรับผิดชอบด้านการค้าระหว่างประเทศถูกโอนมายังอีกหน่วยงาน คือ กระทรวงธุรกิจและการค้าแล้ว) ในแผนงานของกระทรวงการค้าระหว่างประเทศ ที่มีชื่อว่า DIT's Outcome Delivery Plan for 2021 to 2022 ผลลัพธ์ที่ 3: “Support UK business to take full advantage of trade opportunities, including those arising from delivering FTAs, facilitating UK Exports.” โดยหนึ่งในเป้าประสงค์ของผลลัพธ์นี้ ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสหราชอาณาจักร จึงเข้าใจได้ว่าแม้สหราชอาณาจักรจะไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแต่จากข้อมูลทางสถิติที่การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสหราชอาณาจักรเพิ่มขึ้นประกอบกับการกำหนดเป้าประสงค์ของผลลัพธ์ในนโยบายของกระทรวงธุรกิจและการค้า แสดงให้เห็นว่านโยบายส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศเป็นการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในทางอ้อม โดยวิสาหกิจของสหราชอาณาจักรที่ประสงค์จะลงทุนทางตรงในต่างประเทศสามารถได้รับโอกาสและการสนับสนุนผ่านกฎหมาย หน่วยงานและมาตรการที่รัฐบาลออกมาเพื่อสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศ

4.3.2 กฎหมายและหน่วยงานของสหราชอาณาจักรที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุน ทางตรงในต่างประเทศ

กฎหมายของสหราชอาณาจักรจะมีความคล้ายคลึงกับประเทศจีนในบางลักษณะ กล่าวคือ ไม่มีหน่วยงานโดยเฉพาะที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อีกทั้งไม่มีหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ทั้งนี้ หน่วยงานของสหราชอาณาจักรที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เป็นหน่วยงานในระดับกระทรวงทำหน้าที่ในการดูแลและประสานงานในการกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนในด้านต่าง ๆ โดยในหัวข้อนี้จะแบ่งการพิจารณากฎหมายเป็น 2 กลุ่ม คือ กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

4.3.2.1 กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

สหราชอาณาจักรมิได้มีกฎหมายเฉพาะที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการลงทุน ทั้งการลงทุนในประเทศ และการลงทุนในต่างประเทศ ดังนั้นการพิจารณาถึงกฎหมายที่นำไปสู่การออกมาตรการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจะต้องพิจารณาจากหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง

หน่วยงานในระดับกระทรวงของสหราชอาณาจักรที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในปัจจุบัน ได้แก่ กระทรวงธุรกิจและการค้า (Department for Business and Trade: DBT) โดยสหราชอาณาจักรได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างในการกำกับดูแลเมื่อช่วงต้น ปี 2023⁴³⁴ แต่เดิมหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ได้แก่ กระทรวงการค้าระหว่างประเทศ (Department for International Trade: DIT) ดังนั้นข้อมูลของกระทรวงธุรกิจและการค้าอาจยังไม่เพียงพอเนื่องจากเพิ่งจะมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ สำหรับการพิจารณาการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงพิจารณาจากกรอบอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการค้าระหว่างประเทศก่อนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในการกำกับดูแล เพื่อให้เห็นแนวทางของกฎหมายของสหราชอาณาจักรว่ามีการสนับสนุนการลงทุนทางตรงในต่างประเทศอย่างไร

⁴³⁴ Department for International Trade, "About Our Services," [Online] Accessed: 30 June 2023. Available from: <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-international-trade/about-our-services>

กระทรวงการค้าระหว่างประเทศ มีหน้าที่ส่งเสริมการส่งออกสินค้าและบริการของสหราชอาณาจักร รวมถึงสนับสนุนและให้คำปรึกษาในการลงทุนที่ยั่งยืนในต่างประเทศแก่ธุรกิจที่ตั้งอยู่ในสหราชอาณาจักร นอกจากนี้กระทรวงการค้าระหว่างประเทศ ยังมีบทบาทในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ แม้ว่าหน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่หลัก คือ การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ในทางปฏิบัติจะดำเนินการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศควบคู่กันไป โดยใช้การค้าเป็นช่องทางหนึ่งในการหาคู่ค้าทางธุรกิจเพื่อมุ่งไปสู่การลงทุนในต่างประเทศ โครงสร้างหน่วยงานของ กระทรวงการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วย Departmental Board เป็นคณะกรรมการรับผิดชอบแผนงานและประสานงานกับ Secretary of State ในด้านแผนงานและการประสานงานภายในหน่วย ทั้งนี้หน่วยงานภายในของกระทรวงการค้าระหว่างประเทศ แบ่งออกไปได้เป็น 4 หน่วยย่อยและในส่วนของภารกิจด้านการลงทุนในต่างประเทศ กระทรวงการค้าระหว่างประเทศมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐอีกหน่วยงานหนึ่งคือ UK Export Finance: UKEF เป็นหน่วยงานด้านสินเชื่อเพื่อการส่งออก โดย UK Export Finance นี้ได้มีการทำความตกลงร่วมกับกระทรวงการค้าระหว่างประเทศ เพื่อให้การทำงานของทั้ง 2 หน่วยงานในภารกิจด้านการลงทุนในต่างประเทศเกิดการบูรณาการร่วมกันในการส่งเสริมผู้ส่งออกของประเทศ ซึ่งหน้าที่หลักของ UK Export Finance คือ การให้รับรองว่าการส่งออกของสหราชอาณาจักรจะไม่ล้มเหลวเนื่องจากการขาดเงินทุนหรือการขาดประกัน⁴³⁵

กระทรวงการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วย (1) Strategy and Investment Group รับผิดชอบการลงทุน แผนงานและการวิเคราะห์ต่าง ๆ สนับสนุนภาคธุรกิจในการลงทุนในต่างประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (2) Exports and UK Trade Group รับผิดชอบการส่งออกและการมีส่วนร่วมของธุรกิจและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั่วภูมิภาคของสหราชอาณาจักรและการบริหารที่เกี่ยวข้อง เช่น Export Academy (3) Trade Negotiations Group รับผิดชอบข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศ และ (4) Trading System Group รับผิดชอบระบบการค้าที่เป็นธรรม รวมถึงการตีความข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่าง ๆ การระงับข้อพิพาทและการเยียวยา นอกจากนี้ในการดำเนินงานในต่างประเทศ กระทรวงการค้าระหว่างประเทศได้แบ่งการ

⁴³⁵ GOV.UK, "Uk Export Finance Annual Report and Accounts: 2021 to 2022," [Online] Accessed: 22 May 2023. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-export-finance-annual-report-and-accounts-2021-to-2022/uk-export-finance-annual-report-and-accounts-2021-to-2022-web-accessible-version#uk-export-finance-performance-overview>

ดำเนินงานออกเป็น 9 ภูมิภาค โดยแต่ละภูมิภาคจะถูกกำกับดูแลโดย His Majesty's Trade Commissioner: HMTC ที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนการค้าในระดับภูมิภาค (Regional Trade Plan: RTP) ทั้ง 9 ภูมิภาค ประกอบไปด้วย Africa, Asia-Pacific, China, Eastern Europe and Central Asia Network, Europe, Latin America, Middle East, North America และ South Asia

4.3.2.2 กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสหราชอาณาจักร คือ Small Business, Enterprise and Employment Act 2015 พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเป้าประสงค์คือ “ให้สหราชอาณาจักรเป็นที่ที่ดีที่สุดในโลกสำหรับการเริ่มต้นและการเติบโตของธุรกิจโดยการเปิดโอกาสให้กับธุรกิจขนาดเล็กเติบโตและสามารถสร้างงานได้”⁴³⁶ แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้มีขอบเขตเพียงแค่การส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงวิสาหกิจอื่น ๆ ด้วย ซึ่งจากเนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวอาจแบ่งได้เป็น 11 ส่วน ได้แก่ Access to Finance, Regulatory Reform, Public Sector Procurement, The Pubs Code Adjudicator and the Pubs Code, Childcare and Schools, Education Evaluation, Companies: Transparency, Company Filing Requirements, Director's Disqualification, Insolvency และ Employment โดยส่วนที่ปรากฏเป็นความเกี่ยวข้องต่อการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ง่ายและสะดวก โดยการร่วมมือกับ UK Export Finance⁴³⁷ (2) การลดขั้นตอนและไม่จำเป็นในการทำธุรกิจของวิสาหกิจและอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจแก่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น การสร้างระบบ Streamlined Company Registration⁴³⁸ เพื่ออำนวยความสะดวก

⁴³⁶ Ward hadaway, "The Small Business, Enterprise and Employment Act 2015," [Online] Accessed: 2 July 2023. Available from: <https://www.wardhadaway.com/insights/updates/the-small-business-enterprise-and-employment-act-2015/>

⁴³⁷ Innovation & Skills Department for Business, "Small Business, Enterprise and Employment (Sbee) Act: Sbee Act: Access to Finance Fact Sheets," [Online] Accessed: 21 May 2023. Available from: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/417322/bis_15_272_SBEE_Act_Access_to_Finance_fact_sheet.pdf

⁴³⁸ **Small Business, Enterprise and Employment Act 2015 Article 15** “Target for streamlined company registration

สะดวกต่อการลงทะเบียนการเสียภาษีของวิสาหกิจ และ (3) การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการรายย่อยสามารถเข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้มุ่งเพียงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่มีผลไปถึงวิสาหกิจทุกขนาด โดยกฎหมายฉบับนี้ยังได้เชื่อมโยงปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติอย่างอื่นอีกด้วย เช่น ในส่วนของ Companies: Transparency กำหนดห้ามกรรมการบริษัทเป็นนิติบุคคล โดยมีข้อยกเว้นบางประการ ข้อกำหนดดังกล่าวปรากฏในมาตรา 87-88 แห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยให้มีเนื้อความไปแก้ไข The Companies Act 2006⁴³⁹

หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นหน่วยงานระดับกระทรวงที่มีชื่อว่ากระทรวงธุรกิจ พลังงานและยุทธศาสตร์อุตสาหกรรม (Department for Business, Energy & Industrial Strategy: BEIS) โดยหน้าที่หลักของหน่วยงานนี้ไม่ได้เฉพาะเจาะจงแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเท่านั้น แต่มีความรับผิดชอบไปถึงการเสริมศักยภาพของวิสาหกิจและการช่วยเหลือภาคธุรกิจ โดยกระทรวงธุรกิจ พลังงานและยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมมีเป้าหมายเพื่อสร้างอนาคตของสหราชอาณาจักรที่เข้มแข็ง ยุติธรรมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม⁴⁴⁰ โดยในส่วนแผนงานของกระทรวงธุรกิจ พลังงานและยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นมีการพัฒนาแผนงานเพื่อสร้างวัฒนธรรมของวิสาหกิจที่ว่า “ไม่ว่าใครก็ตามที่ต้องการเริ่มต้นประกอบธุรกิจย่อมสามารถเป็นผู้ประกอบการได้”⁴⁴¹ โดยแผนงานของกระทรวงธุรกิจพลังงานและยุทธศาสตร์อุตสาหกรรม (ประกอบด้วยการพัฒนาวิสาหกิจโดยการปรับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจให้สหราชอาณาจักรเป็นสถานที่ที่ดีที่สุดในการเริ่มต้นและพัฒนาธุรกิจและสามารถใช้ประโยชน์จากการออกจากสหภาพยุโรปให้เป็นประโยชน์ ประการที่สอง การเพิ่มโอกาสแก่

(1) The Secretary of State must secure that, by no later than 31 May 2017, a system for streamlined company registration is in place.”

⁴³⁹ **Small Business, Enterprise and Employment Act 2015 Article 87(1)** The Companies Act 2006 is amended as follows.....

⁴⁴⁰ GOV.UK, "Beis Small and Medium Enterprises (Smes) Action Plan: 2022 to 2025," [Online] Accessed: 21 May 2023. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/beis-small-and-medium-enterprises-sme-action-plan-2022-to-2025/beis-small-and-medium-enterprises-smes-action-plan-2022-to-2025-accessible-webpage>

⁴⁴¹ Energy & Industrial Strategy Department for Business, "Beis Small and Medium Enterprises (Smes) Action Plan: 2022 to 2025," [Online] Accessed: 1 July 2023. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/beis-small-and-medium-enterprises-sme-action-plan-2022-to-2025/beis-small-and-medium-enterprises-smes-action-plan-2022-to-2025-accessible-webpage#actions-and-progress-to-date>

วิสาหกิจโดยการยกระดับกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั่วประเทศและสร้างแรงงานที่มีทักษะยืดหยุ่นปรับตัวได้ และมีทัศนคติที่ดี ประการที่สาม การขับเคลื่อนผลผลิตและสร้างมูลค่าที่สูงขึ้น สร้างงานที่ได้รับค่าตอบแทนที่มากขึ้น และประการสุดท้าย การเสริมความแข็งแกร่งให้กับระบอบความมั่นคงของชาติและการรักษาการลงทุนในประเทศ ต่อมาใน ปีพ.ศ. 2566 กระทรวงธุรกิจ พลังงานและยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมได้ที่ถูกแยกออกเป็น 3 องค์กร ได้แก่ Department for Business and Trade: DBT, Department for Energy Security and Net Zero: DESNZ, Department for Science Innovation and Technology: DSIT โดยหน่วยงานที่หน้าที่ในการดูแลเกี่ยวกับการลงทุนในต่างประเทศและการกำกับดูแลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ กระทรวงธุรกิจและการค้า

4.3.3 มาตรการของสหราชอาณาจักรที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

จากการศึกษาในส่วนของนโยบาย กฎหมายและหน่วยงานของสหราชอาณาจักรที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ พบว่าสหราชอาณาจักรมีการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในส่วนนี้จึงเป็นการพิจารณาในส่วนของมาตรการที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งมาตรการของสหราชอาณาจักรที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ มาตรการด้านการให้บริการแก่วิสาหกิจ มาตรการด้านเงินทุน มาตรการด้านภาษี มาตรการด้านการติดตามและประเมินผล มาตรการด้านการบริหารความเสี่ยงและมาตรการด้านการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.3.3.1 มาตรการด้านการให้บริการแก่วิสาหกิจ

มาตรการด้านการให้บริการแก่วิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศประกอบด้วย การให้บริการด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และการเชื่อมโยงธุรกิจสหราชอาณาจักรกับผู้ซื้อ คู่ค้าและนักลงทุนในต่างประเทศ และการให้คำแนะนำและการส่งเสริมการเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศ

ในส่วนของ*การให้บริการด้านข้อมูล*ที่จำเป็นเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศและ*การเชื่อมโยงธุรกิจสหราชอาณาจักรกับผู้ซื้อ คู่ค้าและนักลงทุน*ในต่างประเทศ รัฐบาลให้บริการผ่าน

แพลตฟอร์มดิจิทัลชื่อว่า www.great.gov.uk ทำหน้าที่เป็นจุดหมายปลายทางเดียว (Single Digital Destination) ที่เชื่อมโยงธุรกิจสหราชอาณาจักรกับผู้ซื้อ คู่ค้าและนักลงทุนในต่างประเทศเป็นการสร้างโอกาสในการเข้าสู่ตลาดและการขยายกิจการลงทุนในตลาดที่สำคัญ นอกจากนี้ยังให้บริการข้อมูลคำแนะนำและการสนับสนุนที่เป็นประโยชน์เพื่อช่วยให้ธุรกิจของสหราชอาณาจักรสามารถสร้างธุรกิจในประเทศ การที่แพลตฟอร์มเดียวสามารถทำหน้าที่หลายประการทั้งให้คำปรึกษา ข้อมูล ข่าวสาร คำแนะนำ รวมไปถึงการจัดการจัดหาคู่ค้าเป็นการอำนวยความสะดวกในการเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศรูปแบบหนึ่ง⁴⁴² ต่างจากประเทศไทยที่แม้มีการจัดทำ SME Web Portal และคู่มือการประกอบธุรกิจเพื่อให้ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ รวมถึงแนวทางและมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น ความรู้เกี่ยวกับการเริ่มต้นธุรกิจ กิจกรรมของภาครัฐที่เป็นประโยชน์ต่อ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น งานแสดงสินค้า การฝึกอบรม แต่ก็มีได้เป็นแพลตฟอร์มที่ทำหน้าที่ในการเชื่อมต่อกับผู้ซื้อ คู่ค้าและนักลงทุนต่างประเทศ

ประการที่สอง การให้คำแนะนำและการส่งเสริมการเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศ สหราชอาณาจักรมีบริการ Export Support Service มีหน่วยงานรับผิดชอบหลัก คือ กระทรวงการค้าระหว่างประเทศซึ่งเป็นการให้บริการแบบ End to End Service เริ่มตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบและการขนส่งสินค้าจากแหล่งผลิตไปยังผู้บริโภคปลายทางในต่างประเทศโดยเฉพาะในทวีปยุโรป บริการดังกล่าวนี้ยังมีบริการสายด่วนและบริการให้คำแนะนำโดยผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรต่าง ๆ ภายในรัฐบาล เช่น เรื่องการเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศ อีกทั้งยังมีการส่งเจ้าหน้าที่ไปช่วยเหลือแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีศักยภาพในการลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งเป็นการส่งเจ้าหน้าที่ไปตามภูมิภาคที่อยู่ภายใต้การดูแลของ His Majesty's Trade Commissioners: HMTCS โดยมีทั้งสิ้น 9 ภูมิภาคทั่วโลก⁴⁴³

โครงการ Made on the UK Sold to the World เป็นมาตรการที่สนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่งออกโดยการกำหนดมาตรฐานสินค้าและมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ธุรกิจส่งออกมากขึ้น และใช้ประโยชน์จากคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญฟรีที่เสนอโดยรัฐบาลสหราชอาณาจักรเพื่อช่วยในทุกขั้นตอนในการดำเนินงานของวิสาหกิจโครงการ

⁴⁴² Department for International Trade, "Department for International Trade: Annual Report and Accounts 2021-22,"(GOV.UK, 2022).p 53

⁴⁴³ 9 ภูมิภาคทั่วโลก ประกอบด้วย Africa, Asia-Pacific, China, Eastern Europe and Central Asia Network, Europe, Latin America, Middle East, North America และ South Asia

The UK Tradeshow Program เป็นโครงการที่ช่วยให้วิสาหกิจของสหราชอาณาจักรเข้าใจถึงประโยชน์ในการลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น พร้อมทั้งการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ แม้ว่าจะเป็นวิสาหกิจที่มีการส่งออกไปในต่างประเทศอยู่แล้ว ก็มีโอกาสร่วมการจัดแสดงในงานเพื่อทำให้ตราสินค้าเป็นที่รู้จักมากขึ้น หรือมีโอกาสที่จะเข้าถึงการสนับสนุนทางการเงินที่มากขึ้น

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษามาตรการของสหราชอาณาจักร คือ มาตรการต่าง ๆ จะมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากสหราชอาณาจักร เป็นประเทศที่ให้ความสำคัญในเรื่องการค้าระหว่างประเทศเป็นหลัก โดยการลงทุนในต่างประเทศของบริษัทสหราชอาณาจักรถือเป็นผลพลอยได้จากการทำการค้าระหว่างประเทศ แต่ทั้งนี้ไม่ใช่ว่ามาตรการหรือนโยบายต่าง ๆ นั้นจะส่งเสริมการค้าแต่เพียงอย่างเดียวเพราะเมื่อสังเกตจากเกณฑ์ในการวัดผลความสำเร็จของแผนงานที่กำหนดโดยกระทรวงการค้าระหว่างประเทศแห่งสหราชอาณาจักร ในผลลัพธ์ที่ 3 ที่มีชื่อว่า “Support UK business to take full advantage of trade opportunities, including those arising from delivering FTAs, facilitating UK exports.” นั้นหนึ่งในการวัดผลที่กระทรวงการค้าระหว่างประเทศแห่งสหราชอาณาจักรกำหนด คือ การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสหราชอาณาจักร⁴⁴⁴ ดังนั้นจึงเข้าใจได้ว่านโยบายและมาตรการของสหราชอาณาจักรแม้จะกล่าวถึงการค้าระหว่างประเทศเป็นหลักแต่ก็เป็นมาตรการที่มุ่งสนับสนุนการลงทุนด้วยเช่นเดียวกัน

4.3.3.2 มาตรการด้านเงินทุน

การก่อตั้งธนาคารธุรกิจอังกฤษ (British Business Bank) เป็นธนาคารที่ได้รับการสนับสนุนโดยกระทรวงธุรกิจ พลังงานและยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมซึ่งปัจจุบันได้โอนย้ายมายังความดูแลของกระทรวงธุรกิจและการค้าแล้ว โดยมีบทบาทสนับสนุนทั้งวัตถุประสงค์และบริการด้านการเงินแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในลักษณะที่เป็นการสร้างโอกาสให้แก่วิสาหกิจในการลงทุน การเติบโต การสร้างงานและการเข้าถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ตัวอย่างโครงการที่ดำเนินการโดยธนาคารธุรกิจอังกฤษ ได้แก่ Start-Up Loans การช่วยเหลือกับวิสาหกิจเริ่มต้นทั้งในเรื่องของเงินและการสนับสนุนทางคำแนะนำ, British Patient Capital การช่วยเหลือวิสาหกิจที่เติบโตได้พอสมควรแล้วหรืออยู่ในด้านการเงิน, คณะกรรมการธุรกิจขนาดย่อม (Small Business Commissioner) เพื่อรับข้อเรียกร้องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับเงินล่าช้าจากบริษัทขนาดใหญ่

⁴⁴⁴ Department for International Trade, "Department for International Trade: Annual Report and Accounts 2021-22." p 24

นอกจากนี้สหราชอาณาจักรในฐานะประเทศพัฒนาแล้วได้จัดตั้ง กองทุนช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาเพื่อสร้างโอกาสในการเข้าสู่ตลาด (Prosperity Fund) เพื่อสนับสนุนการเจริญเติบโตและลดปัญหาความยากจน การดำเนินการของกองทุนเพื่อช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาถือเป็นการลดอุปสรรคในการเติบโตและช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจแก่ประเทศกำลังพัฒนาเพื่อปูทางในการเข้าไปทำการค้าและการลงทุน เช่น การให้ความช่วยเหลือในด้านการเงินเพื่อสนับสนุนให้มีการสร้างระบบการแข่งขันอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความเป็นธรรมในตลาดของประเทศกำลังพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นใจในการทำธุรกิจแก่นักลงทุน ทั้งนี้การให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาผ่านกองทุนช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาเพื่อสร้างโอกาสในการเข้าสู่ตลาด (Prosperity Fund) ถือเป็นโอกาสของธุรกิจสหราชอาณาจักรในการหาช่องทางการทำธุรกิจในต่างประเทศโดยการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศคู่ค้าในต่างประเทศเพื่อโอกาสทางการค้าและการลงทุนในอนาคต

4.3.3.3 มาตรการด้านภาษี

มาตรการด้านภาษีของสหราชอาณาจักรต่อการลงทุนในต่างประเทศยังไม่ปรากฏ อย่างไรก็ตามมาตรการด้านภาษีของสหราชอาณาจักรจะเป็นการสนับสนุนในด้านของการค้าในต่างประเทศโดยการลดหย่อนค่าใช้จ่ายตามโครงการที่รัฐบาลกำหนด (Capital Allowance) หรือการลดหย่อนภาษีจากเงินกำไรที่วิสาหกิจได้รับจากประเภทโครงการที่รัฐกำหนด (Tax Relief) นอกจากนี้สหราชอาณาจักรยังมีการจูงใจทางภาษีแก่บุคคลทั่วไปให้มาลงทุนในหุ้นของวิสาหกิจเป้าหมาย โดยโครงการจะให้การลดหย่อนภาษีแก่ผู้ถือหุ้น เรียกว่า Venture Capital Schemes แบ่งออกได้เป็น 4 โครงการตามวิสาหกิจเป้าหมาย⁴⁴⁵

4.3.3.4 มาตรการด้านการติดตามและประเมินผล

สหราชอาณาจักรมีกลยุทธ์การติดตามและประเมินผล (Monitoring & Evaluation Strategy) ของแต่ละหน่วยงานเพื่อพิจารณาว่านโยบายที่กำหนดไว้สามารถดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายของหน่วยงานนั้น ๆ หรือไม่และการลดการใช้ทรัพยากรไปอย่างสิ้นเปลืองอีกด้วย โดยตัวอย่างของมาตรการดังกล่าว เช่น แผนงานกระทรวงการค้าระหว่างประเทศที่มีชื่อว่า DBT's Monitoring and Evaluation Strategy 2022 to 2025 ซึ่งจะกำหนดผลลัพธ์หรือเป้าประสงค์ที่

⁴⁴⁵ HM Revenue & Customs, "Guidance: Use a Venture Capital Scheme to Raise Money for Your Company," [Online] Accessed: 3 July 2023. Available from: <https://www.gov.uk/guidance/venture-capital-schemes-raise-money-by-offering-tax-reliefs-to-investors#trades>

ต้องการเอาไว้โดยในกรณีของกระทรวงการค้าระหว่างประเทศนี้มีผลลัพธ์ที่กำหนดไว้ 4 ประการ คือ ผลลัพธ์ที่ 1 การสนับสนุนการทำความเข้าใจการค้าเสรีกับประเทศต่าง ๆ ผลลัพธ์ที่ 2 การเพิ่มที่ทำการ เพื่อสนับสนุนการลงทุนภายในประเทศ ผลลัพธ์ที่ 3 การทำงานร่วมกับรัฐบาลประเทศอื่น ๆ เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมของการส่งออก และผลลัพธ์สุดท้าย การนำมาซึ่งหน่วยงานเชี่ยวชาญทางการค้า (Trade Remedies Authority) เพื่อทำให้มั่นใจว่าอุตสาหกรรมของสหราชอาณาจักรจะได้รับการป้องกันจากการค้าที่ไม่เป็นธรรม โดยจากทั้ง 4 ผลลัพธ์นี้จะมีการควบคุมและประเมินผลประเมินผลตลอดช่วงระยะเวลาแผนงาน⁴⁴⁶

4.3.3.5 มาตรการด้านการประกันความเสี่ยงจากการส่งออก

สหราชอาณาจักรมีหน่วยงานที่ดูแลเรื่องการประกันความเสี่ยงในการออกไปทำการค้าในต่างประเทศ (UKEF Export Insurance) ได้แก่ UK Export Finance: UKEF โดย UK Export Finance รับประกันความเสี่ยงได้ถึงร้อยละ 95 ของการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สัญญาการส่งออก เช่น ผู้ซื้อไม่ชำระเงินเพราะล้มละลาย สัญญาสิ้นสุดลงก่อนกำหนดก่อนที่จะมีการจัดส่งสินค้า การไม่สามารถส่งออกให้เสร็จสมบูรณ์ได้เนื่องจากเหตุการณ์ทางการเมือง การจำกัดการนำเข้าใหม่หรือการปะทุของสงคราม โดยการให้บริการของ UK Export Finance นั้นจะต้องเป็นกรณีที่ผู้มาขอรับบริการไม่สามารถใช้การประกันจากบริษัทเอกชนได้แล้วเป็นหนึ่งในเงื่อนไขของการมาขอรับการประกันจาก UK Export Finance นอกจากนี้แล้วยังมีเงื่อนไขอื่น ๆ เช่น จะต้องเป็นการส่งออกไปจากสหราชอาณาจักรและมีฐานการส่งออกภายในประเทศด้วยผู้ซื้อจะต้องอยู่ในต่างประเทศและเป็นประเทศที่ UK Export Finance รองรับ และมูลค่าร้อยละ 20 ของสินค้าหรือบริการที่ส่งออกจะต้องเป็นสินค้าหรือบริการจากสหราชอาณาจักร⁴⁴⁷

4.3.3.6 มาตรการด้านการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

มาตรการด้านการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นมาตรการเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีศักยภาพและแข่งขันได้ แต่ไม่เฉพาะเจาะจงในเรื่องการลงทุน

⁴⁴⁶ Department for Business & Trade, "Policy Paper: Driving Our Performance: Dbt's Monitoring and Evaluation Strategy 2022 to 2025," [Online] Accessed: 30 June 2023. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/dits-monitoring-and-evaluation-strategy/driving-our-performance-dits-monitoring-and-evaluation-strategy-2022-to-2025#forewords>

⁴⁴⁷ UK Export Finance, "Guidance: Find out About Ukef Export Insurance," [Online] Accessed: 29 June 2023. Available from: <https://www.gov.uk/guidance/export-insurance-policy>

ในต่างประเทศโดยเฉพาะ โดยมาตรการที่น่าสนใจ ได้แก่ *โครงการ Help to Grow* โดยโครงการนี้มีทั้งในรูปแบบที่ส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านทางเว็บไซต์ และรูปแบบที่เป็นการฝึกอบรมอย่างเข้มข้น 12 สัปดาห์โดยโครงการดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกว่า 30,000 วิสาหกิจสามารถเพิ่มผลผลิตและเพิ่มโอกาสในการลงทุนและการขยายกิจการ

โดยสรุป จากการที่สหราชอาณาจักรมีนโยบายที่เน้นไปที่การค้าระหว่างประเทศมากกว่าการลงทุน กฎหมายและมาตรการของสหราชอาณาจักร จึงมุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนด้านการค้าเสียมากกว่า อย่างไรก็ตามการที่วิสาหกิจของสหราชอาณาจักรทำการค้าระหว่างประเทศมากขึ้นย่อมส่งผลเป็นการเปิดให้มีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจของสหราชอาณาจักรมากขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้จากนโยบายของสหราชอาณาจักรที่มุ่งเน้นการลดขั้นตอนต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อวิสาหกิจ สะท้อนออกมาในรูปแบบของมาตรการต่าง ๆ ที่ทำให้กระบวนการต่าง ๆ ขึ้นไปอยู่บนแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น www.great.gov.uk ที่นอกจากจะเป็นจุดหมายปลายทางเดียว (Single Digital Destination) ที่เชื่อมโยงธุรกิจสหราชอาณาจักรกับผู้ซื้อ คู่ค้าและนักลงทุนต่างประเทศแล้วยังให้ข้อมูลคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการสร้างธุรกิจ รวมไปถึงการค้าสินค้าและบริการในตลาดต่างประเทศ ประกอบกับกฎหมาย Small Business, Enterprise and Employment Act 2015 ได้กำหนดแนวทางปฏิรูปกระบวนการต่าง ๆ ที่จะลดอุปสรรคในการประกอบธุรกิจแก่วิสาหกิจทั้งหมดนี้แสดงถึงความสอดคล้องที่เกิดขึ้นของนโยบาย กฎหมาย หน่วยงาน และมาตรการของสหราชอาณาจักรในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศควบคู่ไปกับการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

4.4 ข้อวิเคราะห์เกี่ยวกับการปรับใช้มาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร กับประเทศไทย

4.4.1 การเปรียบเทียบมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร

จากการศึกษามาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศพบว่าทั้ง 3 ประเทศมีมาตรการที่เหมือน คล้ายคลึงและแตกต่างกันซึ่งเป็นมาตรการเฉพาะของประเทศหนึ่ง ๆ ตามที่ปรากฏในตารางแสดงการเปรียบเทียบมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสิงคโปร์

จีน และสหราชอาณาจักร และท้ายตารางจะเป็นการแสดงข้อสังเกตที่ได้จากการเปรียบเทียบ
มาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร

ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร

	จีน	สิงคโปร์	สหราชอาณาจักร
การบริการด้านข้อมูล ที่จำเป็นต่อการลงทุน ทางตรงในต่างประเทศ	/	/	/
การตั้งศูนย์การค้าการ ลงทุนในต่างประเทศ		/	/ HM Trade Commissioners
การช่วยเหลือในการ หาคู่ค้าเพื่อการลงทุน ในต่างประเทศ		/ Partnership for Capability Transformation: Pact	/ ผ่าน Greate.gov.uk
มาตรการด้านการ กำหนดมาตรฐาน สินค้า	/	/	/
การจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมความเข้าใจแก่ ผู้ประกอบการเกี่ยวกับ การลงทุนใน ต่างประเทศ เช่น การ สนับสนุนจากภาครัฐ			/ The UK Tradeshow Program (โดย DIT)
การพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานในประเทศผู้รับ	/		/

	จีน	สิงคโปร์	สหราชอาณาจักร
การลงทุน			
การส่งเสริมให้ สร้างคลัสเตอร์ของ วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมใน ต่างประเทศ	/	/	
การจัดตั้งกองทุนเพื่อ ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายใน การสำรวจตลาดเพื่อ การลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศ	/	/	
การลดหย่อนภาษีเงิน ได้นิติบุคคลสำหรับ การออกไปลงทุน ทางตรงในต่างประเทศ	/	/	
การประกันการลงทุน	/	/	/
การติดตามและการ วัดผล		/	/

หมายเหตุ “/” หมายถึง การมีมาตรการในด้านนั้น ๆ

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษามาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร คือ แนวปฏิบัติหรือมาตรการ 7 ประการในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

1. การให้บริการข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ประเทศสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักรต่างมีการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับตลาดในต่างประเทศ โดยประเทศสิงคโปร์ได้จัดตั้งศูนย์การให้ข้อมูลในต่างประเทศ ได้แก่ Singapore

Enterprise Center และ Global Innovation Alliance ในหลายประเทศ เช่น ประเทศจีนและประเทศเกาหลี โดยศูนย์ดังกล่าวนอกจากทำหน้าที่บริการข้อมูลเกี่ยวกับประเทศที่ไปลงทุนแล้วยังให้ความช่วยเหลือในเรื่องของการวิจัยและพัฒนาวิสาหกิจ และการจับคู่ธุรกิจหรือหาคู่ค้าให้กับผู้ลงทุน ซึ่งการช่วยเหลือในลักษณะดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกับสหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรได้จัดตั้งศูนย์การบริการข้อมูลของตลาดต่างประเทศในต่างประเทศ เช่นเดียวกัน โดยแต่ละศูนย์ของอังกฤษตั้งอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก 9 ภูมิภาคและอยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการการค้า (His Majesty's Trade Commissioners: HMTCS) อีกทั้งสหราชอาณาจักรยังเน้นการให้บริการด้านข้อมูลผ่านช่องทางดิจิทัลอีกช่องทางหนึ่ง www.great.gov.uk ซึ่งมีทั้งการให้บริการด้านข้อมูลที่สำคัญกับการลงทุนในต่างประเทศยังมีการให้บริการเชื่อมโยงธุรกิจสหราชอาณาจักรกับผู้ซื้อ คู่ค้าและนักลงทุนในต่างประเทศอีกด้วย นอกจากการให้บริการข้อมูลผ่านศูนย์ที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ และแพลตฟอร์มดิจิทัลแล้วยังมีการทำ The UK Tradeshow Program เป็นโครงการที่ช่วยให้วิสาหกิจของสหราชอาณาจักรเข้าใจถึงประโยชน์ในการลงทุนในต่างประเทศมากขึ้นผ่านงานแสดงสินค้า

ส่วนกรณีของประเทศจีนนั้นแม้จะมีการให้บริการด้านข้อมูลเพื่อการลงทุนในต่างประเทศที่จำเป็นแก่วิสาหกิจเช่นเดียวกับสิงคโปร์และจีน แต่ไม่ได้ทำในรูปแบบของการตั้งศูนย์บริการข้อมูลในต่างประเทศและไม่มีบริการในการจับคู่ธุรกิจอย่างสิงคโปร์และสหราชอาณาจักรรวมถึงลักษณะของการให้บริการก็มีความแตกต่างกัน โดยลักษณะการให้บริการด้านข้อมูลของประเทศจีนนั้นจะอยู่ในรูปแบบของการรวบรวมและสรุปข้อมูลของประเทศผู้รับการลงทุนเป็นรายประเทศ⁴⁴⁸ ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับประเทศผู้รับการลงทุนที่น่าสนใจกว่า 127 ประเทศ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของประเทศผู้รับการลงทุนต่อธุรกิจแต่ละประเภท เพื่อให้วิสาหกิจได้ทราบถึงโอกาสในการเข้าไปลงทุนในประเทศธุรกิจแต่ละประเภทในแต่ละประเทศผู้รับการลงทุน โดยข้อมูลในส่วนนี้ได้จัดทำในลักษณะของคู่มือเกี่ยวกับโอกาสในการลงทุนในต่างประเทศซึ่งจำแนกตามประเทศผู้รับการลงทุนและประเภทของธุรกิจ⁴⁴⁹ นอกจากนี้ประเทศจีนยังได้มีการใช้ระบบที่ชื่อว่า Global Investment and Corporation Information Service System ซึ่งจะช่วยวิสาหกิจในเรื่องของข้อมูลสถิติเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนในต่างประเทศ

⁴⁴⁸ ชื่อว่า “The Catalogue of Countries and Industries for Guiding Investment Overseas”

⁴⁴⁹ ชื่อว่า “The Annual OFDI Guidebook of Countries for International Investment and Corporation”

2. การพัฒนามาตรฐานสินค้าและการให้บริการ

ทั้งสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักรต่างให้ความสำคัญกับการสร้างมาตรฐานสินค้า โดยสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับมาตรฐานคุณภาพเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าและบริการของสิงคโปร์ และเพื่อการขยายตลาดในระดับนานาชาติ โดยกำหนดเป็น 2 มาตรการที่สำคัญ คือ (1) การสนับสนุนด้านเงินทุนจาก Capability Development Grant: CDG โดยหนึ่งในเป้าหมาย คือ การทำให้สินค้าอยู่ในมาตรฐานระดับสากล และ (2) การพัฒนาศักยภาพของธุรกิจผ่านทางโครงการนวัตกรรมและพัฒนาขีดความสามารถ (Innovation and Capability Voucher Scheme: ICV)

ในส่วนของการพัฒนามาตรฐานสินค้าและการให้บริการของประเทศจีน ปรากฏในยุทธศาสตร์ Made in China 2025 กลยุทธ์การพัฒนานวัตกรรมด้านอุตสาหกรรมการผลิต การประสานงานเทคโนโลยีสารสนเทศให้เข้ากับภาคอุตสาหกรรมรวมถึงการสร้างความเชื่อมั่นให้กับตราสินค้าของจีนในตลาดต่างประเทศ และ

ในกรณีของสหราชอาณาจักร การพัฒนามาตรฐานสินค้าปรากฏเป็นมาตรการ Made in the UK Sold to the World หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงการค้าระหว่างประเทศ (The Department for International Trade) เป็นการสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่งออกโดยการกำหนดมาตรฐานสินค้า และมีบริการให้คำแนะนำโดยผู้เชี่ยวชาญโดยไม่มีค่าใช้จ่าย อันมีเป้าหมายประสงค์ในการช่วยเหลือวิสาหกิจทุกขั้นตอนในการทำธุรกิจระหว่างประเทศ

3. การสนับสนุนการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการหรือการสร้างคลัสเตอร์

ประเทศสิงคโปร์และจีนมีการสนับสนุนการสร้างคลัสเตอร์การลงทุน โดยสิงคโปร์นั้นมีมาตรการ “Productive Agglomerations and Clusters Enhancement” ที่สนับสนุนการรวมตัวกันอย่างมีประสิทธิภาพและการเพิ่มประสิทธิภาพของคลัสเตอร์โดยกำหนดไว้ในแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมของสิงคโปร์ (Industry Transformation Maps: ITMs) อีกทั้งยังเห็นถึงการที่ประเทศสิงคโปร์ให้ความสำคัญต่อคลัสเตอร์จากการที่ Enterprise Singapore เพิ่มแผนการในการร่วมมือกับสมาคมการค้าเพื่อช่วยเหลือวิสาหกิจ

ส่วนประเทศจีนนั้นมีแนวปฏิบัติที่มีชื่อว่า Guideline for Accelerating the Promotion of International Cooperation and New Competitive Advantage ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สร้างคลัสเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเงินในต่างประเทศ ซึ่งเป็น 1 ใน 5 มาตรการที่

ส่งเสริมให้วิสาหกิจของเงินสามารถออกไปลงทุนในต่างประเทศได้ คือ การร่วมมือเพื่อการลงทุนในต่างประเทศของภาคเอกชน

ทั้งนี้ ไม่ปรากฏการสนับสนุนการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการหรือการสร้างคลัสเตอร์ของสหราชอาณาจักร

4. กองทุนเพื่อสนับสนุนวิสาหกิจในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ประเทศจีนและประเทศสิงคโปร์ต่างมีกองทุนเพื่อสนับสนุนการออกไปลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะ ส่วนสหราชอาณาจักรมีเฉพาะกองทุนความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสหราชอาณาจักรกับประเทศผู้รับการลงทุน ไม่ใช่กองทุนเพื่อการช่วยเหลือวิสาหกิจโดยตรง

ประเทศสิงคโปร์มีกองทุนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศอยู่ 2 กองทุนซึ่งทั้งคู่ นั้นมีการให้บริการแก่วิสาหกิจด้วยวิธีการให้เงินสนับสนุนเช่นเดียวกัน ได้แก่ (1) Market Readiness Assistance Grant (MRA) และ (2) Enterprise Development Grant (EDG) โดย Market Readiness Assistance Grant (MRA) นั้นเป็นกองทุนที่สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการพัฒนาวิสาหกิจ การดำเนินการจัดตั้งวิสาหกิจเมื่อวิสาหกิจออกไปทำกิจการในต่างประเทศ และยังมีบริการช่วยเหลือในส่วนของการให้คำปรึกษาด้านเทคนิคให้กับธุรกิจที่ต้องการขยายตัวไปยังตลาดนานาชาติ การสร้างแผนการตลาดและกลยุทธ์ให้กับธุรกิจในการเข้าสู่ตลาดนานาชาติโดยช่วยธุรกิจในการสร้างความสัมพันธ์กับคู่ค้าและลูกค้าในตลาดนานาชาติ การสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับคู่ค้าและลูกค้าในตลาดนานาชาติ โดยในการที่จะได้รับทั้งเงินทุนและความช่วยเหลือต่าง ๆ จาก MRA ผู้ขอรับเงินทุนจะต้องมีคุณสมบัติตามเงื่อนไขของกองทุนด้วยโดยเงื่อนไขที่ใช้ในการพิจารณาจะเป็นในเรื่องของยอดขาย แรงงานและรายได้ ส่วนกองทุน Enterprise Development Grant (EDG) นั้นเป็นการช่วยเหลือวิสาหกิจในด้านของยกระดับ ปรับปรุง สร้างความเติบโต และเปลี่ยนแปลงแก่วิสาหกิจ โดยเงื่อนไขของการได้รับเงินทุนของวิสาหกิจนั้นอยู่ที่โครงการที่วิสาหกิจต้องการจะกระทำ โดยหนึ่งในเงื่อนไขที่ Enterprise Development Grant (EDG) รับรอง ได้แก่ Market Access เป็นการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปต่างประเทศเพื่อการขยายธุรกิจสู่ตลาดต่างประเทศ นอกจากนี้เงื่อนไขดังที่ได้กล่าวมาของทั้ง 2 กองทุนแล้ว วิสาหกิจที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนดังกล่าว จะต้องเป็นวิสาหกิจที่ลงทะเบียนแลดำเนินการในประเทศสิงคโปร์ประกอบกับการมีผู้อยู่ที่นั่นไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 เป็นคนท้องถิ่นอีกด้วย

ในส่วนของประเทศจีนนั้นมีการจัดตั้งกองทุนใน 2 ลักษณะ (1) การจัดตั้งกองทุนอันเนื่องมาจากนโยบาย Going out ซึ่งประเทศจีนก็จะจัดตั้งเป็นกองทุนพิเศษเพื่อส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศด้านต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งกองทุนพิเศษเพื่อการลงทุนด้านทรัพยากรในต่างประเทศ การจัดตั้งกองทุนพิเศษเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีภายนอกประเทศ และ (2) กองทุนความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างจีนกับประเทศผู้รับการลงทุน เช่น กองทุนเพื่อการพัฒนาระหว่างจีนและแอฟริกา (China–Africa Development Fund: CAD Fund) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับประเทศในแอฟริกา โดยลักษณะกองทุนเช่นนี้ปรากฏในสหราชอาณาจักรเช่นเดียวกัน คือ กองทุนช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาเพื่อสร้างโอกาสในการเข้าสู่ตลาด (Prosperity Fund) โดยมีเป้าประสงค์สนับสนุนการเจริญเติบโตและลดปัญหาความยากจน ซึ่งการช่วยเหลือเช่นนี้เป็นเสมือนการขจัดอุปสรรคเพื่อปูทางให้เกิดการลงทุนจากสหราชอาณาจักรและจีนมากขึ้น

5. มาตรการด้านภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ประเทศสิงคโปร์และประเทศจีนมีมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจของตนในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ แต่ในส่วนของสหราชอาณาจักรนั้นไม่ปรากฏมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ปรากฏแต่มาตรการทางภาษีที่มุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนธุรกิจเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ ไม่ใช่การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

โดยในประเทศสิงคโปร์นั้นมีการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศผ่านโครงการ Double Tax Deduction (DTD) for Internationalization ซึ่งเป็นการลดภาษีให้สองเท่าแก่บริษัทที่ไปขยายการลงทุนในต่างประเทศโดยลดหย่อนภาษีแก่บริษัทร้อยละ 200 ของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการขยายการลงทุนในต่างประเทศ การจัดคณะไปศึกษาตลาดและการลงทุนในต่างประเทศ การเข้าร่วมงานแสดงสินค้าในต่างประเทศการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าที่ส่งออกไปต่างประเทศ ค่าใบรับรองสินค้าและบริการต่าง ๆ ค่าใบอนุญาตและแพรนไฮส์ โดยกิจกรรมต่าง ๆ ที่โครงการสนับสนุนจะเป็นกิจกรรมที่อยู่ใน 4 ลักษณะดังต่อไปนี้ การศึกษาตลาดต่างประเทศ การสำรวจตลาดต่างประเทศ การส่งเสริมการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ และการตั้งกิจการในตลาดต่างประเทศ

ส่วนประเทศจีนนั้นการลดหย่อนภาษีจะเป็นไปในลักษณะของกิจการเฉพาะที่มีการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เช่น กิจการเกี่ยวกับน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่ต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 25 ลดลงมาเหลืออัตราร้อยละ 15

6. การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

ประเทศสิงคโปร์และสหราชอาณาจักรมีมาตรการติดตามและประเมินผล โดยสหราชอาณาจักรกำหนดให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ใช้กลยุทธ์ในการติดตามและประเมินผล (Monitoring & Evaluation Strategy) เพื่อพิจารณาว่านโยบายที่กำหนดไว้สามารถดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายของหน่วยงานนั้น ๆ หรือไม่ จึงจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อประเมินผลว่าได้ดำเนินมาตรการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐหรือไม่ เช่น กระทรวงธุรกิจและการค้า (Department for Business and Trade: DBT) ประกาศใช้แผนที่ชื่อ DBT's Monitoring and Evaluation Strategy 2022 to 2025 ซึ่งกำหนดผลลัพธ์ที่เป็นเป้าหมายและทำแผนพัฒนาการติดตามและประเมินผลภายในหน่วยงาน

ส่วนของประเทศสิงคโปร์นั้นปรากฏเป็นกฎหมายชื่อว่าพระราชบัญญัติสหพันธ์ธุรกิจสิงคโปร์ พ.ศ. 2544 (Singapore Business Federation Act 2001) ซึ่งได้จัดตั้งสหพันธ์ธุรกิจสิงคโปร์ (The Singapore Business Federation) เพื่อยกระดับการรวมกลุ่มผู้ประกอบการและธุรกิจในสิงคโปร์ และเพื่อการรับรู้ข้อกังวลทางธุรกิจที่สำคัญและพิจารณาแก้ไขปรับปรุงต่อไป โดยหน้าที่หลักของสหพันธ์ธุรกิจสิงคโปร์ประการหนึ่ง คือ การเป็นสะพานเชื่อมต่อระหว่างภาคธุรกิจกับรัฐบาลเพื่อสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของรัฐต่อไป

ทั้งนี้ ไม่ปรากฏการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐของประเทศจีน

7. การประกันความเสี่ยงจากการลงทุน

ประเทศจีนมีการประกันความเสี่ยงจากการลงทุนโดยบริษัทรับประกันการส่งออกแห่งประเทศจีน (China Export & Credit Insurance Corporation: SINOSURE) โดยจะรับประกันกิจการที่จดทะเบียนในจีน มีที่ทำการหลักในจีน หรือเป็นบริษัทที่ให้ความช่วยเหลือทางการเงินกับกิจการดังที่กล่าวมาข้างต้นจึงจะใช้บริการได้ และมีการรับประกันในส่วนของการสูญเสียต้นทุนและรายได้ในต่างประเทศอันเกิดจากการเวนคืน ข้อจำกัดในการโอนและการแปลงทุน ความเสียหายจากสงคราม การไม่สามารถดำเนินกิจการได้จากสงครามและการผิดสัญญา โดยการรับประกันของบริษัท

รับประกันการส่งออกแห่งประเทศไทยนั้นนอกจากเรื่องของการลงทุนแล้วยังรับประกันไปถึงการส่งออกอีกด้วย

ส่วนสหราชอาณาจักรนั้นมีการรับประกันเช่นกันแต่ให้น้ำหนักไปที่การส่งออกเสียมากกว่า กล่าวคือ มีรับประกันความเสี่ยงได้ถึงร้อยละ 95 ของการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สัญญาการส่งออกโดยบริษัทรับประกันการส่งออกแห่งประเทศไทย (UK Export Finance: UKEF แต่ UKEF) โดยมีเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่ง คือ จะรับประกันให้กับบริษัทใด ๆ ก็ต่อเมื่อไม่สามารถได้รับการประกันจากบริษัทประกันเอกชนอื่น ๆ โดยการรับประกันของบริษัทรับประกันการส่งออกแห่งประเทศไทย ครอบคลุมการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สัญญาการส่งออก เช่น ผู้ซื้อไม่ชำระเงินเพราะล้มละลาย สัญญาสิ้นสุดลงก่อนกำหนดก่อนที่จะมีการจัดส่งสินค้า การไม่สามารถส่งออกให้เสร็จสมบูรณ์ได้เนื่องจากเหตุการณ์ทางการเมือง การจำกัดการนำเข้าใหม่หรือการปะทุของสงคราม

ทั้งนี้ ไม่ปรากฏการรับประกันความเสี่ยงจากการลงทุนของประเทศสิงคโปร์

4.4.2 การปรับใช้มาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศตัวอย่างที่ได้ศึกษากับปัญหาของประเทศไทย

จากการที่ได้ทราบถึงความไม่เพียงพอของมาตรการและความไม่ชัดเจนของหน่วยงานในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ในบทที่ 3 ทราบถึงปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ในบทที่ 2 และทราบถึงการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักรจากการศึกษาในบทที่ 4 นี้ จึงทำการวิเคราะห์การปรับใช้มาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศตัวอย่างที่ได้ศึกษากับปัญหาของประเทศไทย โดยแบ่งเป็นประเด็นตามข้อบกพร่องของมาตรการและหน่วยงานในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศ ได้แก่ การขาดแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายของภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ และตัวชี้วัดความสำเร็จ และการประสานงานและการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานและขาดการติดตามและประเมินผล และปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ การขาดข้อมูลที่จำเป็นในเข้าสู่ตลาดและดำเนินกิจการในต่างประเทศ การขาดเงินทุนและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และการขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจเพื่อวิเคราะห์ว่าสามารถปรับใช้การส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศตัวอย่างที่ได้ศึกษากับปัญหาของประเทศไทยในแต่ละประเด็นได้อย่างไร

4.4.2.1 แผนปฏิบัติการราชการที่มีเป้าหมายของภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ และตัวชี้วัดความสำเร็จ

ตัวอย่างของแผนการปฏิบัติงานที่แสดงถึงเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์และตัวชี้วัดถึงความสำเร็จของนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ของหน่วยงานที่สมบูรณ์และสามารถนำมาพิจารณาเพื่อเป็นต้นแบบในการปรับใช้กับแผนการปฏิบัติการในเรื่องการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศได้นั้น ได้แก่ DIT's Outcome Delivery Plan for 2021 to 2022 ของสหราชอาณาจักร ในส่วนของการจัดทำแผนดังกล่าวไม่ได้จัดทำขึ้นทำโดยกระทรวงการคลังระหว่างประเทศซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบแผนดังกล่าวเท่านั้น แต่เป็นการจัดทำร่วมกับหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น Department for Work and Pensions Outcome Delivery Plan, Department for Transport Outcome Delivery Plan, Department of Health and Social Care Outcome Delivery Plan โดยแผนดังกล่าว แบ่งออกเป็น 5 ส่วน **(1) Executive Summary** ซึ่งเป็นการสรุปเนื้อหาของแผนทั้งหมดอย่างสั้น ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการอ่านแผนงานอย่างรวดเร็ว **(2) Introduction** เป็นการกล่าวถึงบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับแผนงานซึ่งแบ่งเป็นการอธิบายถึงเป้าหมายของหน่วยงานและแผนงานต่าง ๆ การอธิบายถึงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนต่อมา คือ ภาพรวมของความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้กับแผนงานเช่นสถานการณ์โรคระบาดต่าง ๆ ทรัพยากรที่ DIT มีอยู่เพื่อทำการดำเนินการตามแผน และส่วนสุดท้าย คือ การอธิบายถึงจำนวนพนักงานในองค์กรพร้อมทั้งแจกแจงถึงจำนวนงบประมาณและพนักงานที่พึงจะใช้ในแต่ละผลลัพธ์ด้วย **(3) Priority Outcomes Delivery Plans** กำหนดว่าผลลัพธ์แต่ละประการที่กระทรวงการคลังระหว่างประเทศต้องการ มียุทธศาสตร์ในการทำให้บรรลุผลโดยวิธีการใด เช่น รายละเอียดของมาตรการ หรือ โครงการที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหรือในแผนงานปีนั้น อีกทั้งยังกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิภาพของนโยบายว่าจะสามารถจะทำให้บรรลุผลสัมฤทธิ์หรือไม่เพียงไร โดยตัวอย่างของตัวชี้วัดที่น่าสนใจ ได้แก่ การสนับสนุนสหราชอาณาจักรให้ได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่จากโอกาสทางการค้ารวมทั้งการเพิ่มขึ้นของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจากวิสาหกิจของสหราชอาณาจักร โดยกำหนดหน่วยชี้วัด 4 ประการ ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโดยพิจารณาจากแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการการส่งออกและจำนวนของบริการที่ภาครัฐได้ปฏิบัติ มูลค่ารวมของการส่งออกมูลค่าของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศโดยการถือหุ้น และอัตราการใช้สิทธิพิเศษทางการค้าสำหรับการลดภาษี นอกจากนี้ในส่วนของ Priority Outcomes Delivery Plans ยังกำหนดแผนงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ไว้ด้วย ส่วนต่อมาของแผนงานกระทรวงการคลังระหว่างประเทศ คือ **(4)**

Strategic Enablers เป็นส่วนที่อธิบายถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่โดยกระทรวงการค้าระหว่างประเทศต้องดำเนินการให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเพื่อให้แผนงานบรรลุผล ซึ่งประกอบไปด้วยกำลังแรงงาน ทักษะ และสถานที่ (Workforce, Skills and Location) เป็นประการที่หนึ่ง นวัตกรรม เทคโนโลยี และ ข้อมูล (Innovation, technology and Data) เป็นประการที่สอง การส่งมอบ การประเมินผล และ การทำงานร่วมกัน (Delivery, Evaluation and Collaboration) เป็นประการที่สาม และความ ยั่งยืน (Sustainability) เป็นประการสุดท้าย ในส่วนสุดท้ายของแผน ได้แก่ **(5) Our Equality Objectives** เป็นส่วนที่อธิบายถึงความเท่าเทียมที่แผนจะรักษาไว้ เช่น การทำให้แน่ใจว่า ผลประโยชน์จากการค้าและการลงทุนสามารถเข้าถึงได้จากทั้งวิสาหกิจและบุคคลทั่วสหราชอาณาจักร

4.4.2.2 การประสานงานและการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานและขาดการ ติดตามและประเมินผล

ประเด็นของการประสานงานและบูรณาการร่วมกันนั้นมีข้อสังเกตที่น่าสนใจจากประเทศ สิงคโปร์ คือ การเปลี่ยนแปลงของการจัดการโครงสร้างของหน่วยงาน ซึ่งอาจนำมาปรับใช้กับการ ทำงานของหน่วยงานที่มีบทบาทในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการ ลงทุนทางตรงในต่างประเทศ คือ การที่สิงคโปร์ดำเนินการยุบรวมคณะกรรมการมาตรฐานผลผลิต และนวัตกรรม (Standard Productivity and Innovation Board: SPRING) และ International Enterprise Singapore (IE Singapore) ในช่วงปี 2018 ซึ่งทั้งสองหน่วยงานต่างมีบทบาทสำคัญใน ส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจสิงคโปร์ โดยแต่ละหน่วยงานมีกรอบอำนาจ ต่างกัน กล่าวคือ คณะกรรมการมาตรฐานผลผลิตและนวัตกรรมมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้ วิสาหกิจสิงคโปร์เติบโตและสร้างความเชื่อมั่นในการประกอบธุรกิจทั้งทางด้านสินค้าและบริการโดย มุ่งเน้นสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีผลผลิต นวัตกรรม และดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพโดยสนับสนุนการวิจัยนวัตกรรมใหม่ ๆ การประสานงานเพื่อ ความสะดวกทางการค้าระหว่างประเทศ การสนับสนุนและผลักดันการเติบโตในภาคอุตสาหกรรม การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการเข้าถึงตลาดเพื่อสร้างโอกาสในการประกอบธุรกิจ รวมไปถึง การกำกับดูแลสินค้าและบริการให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและมีคุณภาพที่ดีเพื่อให้ตลาด ต่างประเทศไว้วางใจในผลิตภัณฑ์และบริการของสิงคโปร์ ส่วน International Enterprise Singapore (IE Singapore) มีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกและการพัฒนาผู้ประกอบการ ให้เติบโตและขยายตลาดไปต่างประเทศ เช่น การให้บริการและอำนวยความสะดวกในด้านการจัดทา

ข้อมูลการตลาด การศึกษาความเป็นไปได้ในการค้าการลงทุน การนัดหมายและหาคู่ค้าในต่างประเทศ และการให้ข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจจะลงทุนหรือขยายการลงทุนไปยังต่างประเทศเพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมสามารถเข้าถึงตลาดและเป็นการเพิ่มศักยภาพแก่ผู้ประกอบการ การที่ 2 หน่วยงานดังกล่าวถูกยุบรวมกันและจัดตั้งเป็นหน่วยงานใหม่ คือ Enterprise Singapore ทำให้ได้ข้อพิจารณาว่าการพัฒนาวิสาหกิจภายในประเทศเป็นเรื่องที่แยกจากกันไม่ได้กับการส่งเสริมให้วิสาหกิจให้ขยายตลาดไปยังต่างประเทศหรือการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

นอกจากประเทศสิงคโปร์มีการรวมหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมภายในประเทศกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดูแลเรื่องการค้าการลงทุนกับต่างประเทศดังที่ได้กล่าวถึงไปแล้ว การรวมหน่วยงานยังปรากฏในสหราชอาณาจักรอีกด้วยโดยเมื่อช่วงต้นปี 2566 ที่ผ่านมามีการแยกกระทรวงที่มีชื่อว่ากระทรวงธุรกิจ พลังงานและยุทธศาสตร์อุตสาหกรรม (Department for Business, Energy & Industrial Strategy: BEIS) ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบในการเสริมศักยภาพของวิสาหกิจและการช่วยเหลือภาคธุรกิจ โดยกระทรวงธุรกิจ พลังงานและยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมมีเป้าหมายเพื่อสร้างอนาคตของสหราชอาณาจักรให้เข้มแข็ง ยุติธรรม และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งหนึ่งในหน้าที่สำคัญของกระทรวงธุรกิจ พลังงานและยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมนั้นรวมไปถึงการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต่อมากระทรวงธุรกิจ พลังงานและยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมได้ถูกแยกออกเป็น 3 องค์กร ได้แก่ **Department for Business and Trade: DBT**, **Department for Energy Security and Net Zero: DESNZ** และ **Department for Science Innovation and Technology: DSIT** โดยหน่วยงานที่บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการลงทุนในต่างประเทศและการกำกับดูแลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ กระทรวงธุรกิจและการค้า (Department for Business and Trade: DBT) ส่วนหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เรื่องการค้าและการลงทุนในต่างประเทศของสหราชอาณาจักรในอดีต ได้แก่ กระทรวงการค้าระหว่างประเทศ (Department for International Trade: DIT) โดยมีหน้าที่ส่งเสริมการส่งออกสินค้าและบริการของสหราชอาณาจักร รวมถึงสนับสนุนและให้คำปรึกษาในการลงทุนที่ยั่งยืนในต่างประเทศแก่ธุรกิจที่ตั้งอยู่ในสหราชอาณาจักร อีกทั้งยังมีบทบาทในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ แม้ว่าหน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่หลัก คือ การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ในทางปฏิบัติจะดำเนินการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศควบคู่กันไป โดยต่อมาได้มีการยุบหน่วยงานดังกล่าวนี้และโอนอำนาจหน้าที่ไปไว้กับกระทรวงธุรกิจ

และการค้าดังนั้นในปัจจุบันหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับ การส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงตกเป็นหน้าที่ของกระทรวงธุรกิจและการค้า เช่นเดียวกับการสนับสนุนการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ส่วนการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติการหรือผลของมาตรการ ปรากฏทั้งในสหราชอาณาจักรและประเทศสิงคโปร์ โดยในสหราชอาณาจักรมีกลยุทธ์ชื่อว่ากลยุทธ์การติดตามและประเมินผล (Monitoring & Evaluation Strategy) โดยปรากฏเป็น DIT's Monitoring & Evaluation Strategy 2022-2025 จากการศึกษาสหราชอาณาจักรมีแนวคิดว่าการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติการเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการที่จะพิจารณาว่ามาตรการนั้นสมควรได้รับการดำเนินการต่อไป ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกประการใด จึงเป็นเครื่องมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับมาตรการที่บังคับใช้ ส่วนประเทศสิงคโปร์มีการจัดตั้งสภาธุรกิจสิงคโปร์ (The Singapore Business Federation) ซึ่งมีบทบาทหลักทั้งสิ้น 3 ประการและหนึ่งในนั้น คือ การเป็นสะพานเชื่อมต่อระหว่างภาคธุรกิจ เช่น สมาคมธุรกิจ กับรัฐบาลเพื่อสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจที่ตรงระหว่างภาครัฐและเอกชนและเพื่อการรับรู้ข้อกังวลทางธุรกิจที่สำคัญและพิจารณาแก้ไขปรับปรุงและเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของรัฐต่อไป สรุปได้ว่าการประเมินผลของนโยบายและการดำเนินการตามนโยบายของหน่วยงานรัฐสิงคโปร์นั้นได้กระทำผ่านการรับทราบข้อเรียกร้องหรือข้อกังวลจากภาคธุรกิจผ่านสภาธุรกิจ

ปัญหาการขาดการประสานงานและการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานและขาดการติดตามและประเมินผลนั้นประเทศไทยอาจปรับใช้ตามแนวทางดังกล่าว คือ ความร่วมมือของหน่วยงานตั้งแต่ 2 หน่วยงานขึ้นไป โดยแนวทางของสหราชอาณาจักรเป็นการรวมองค์การในการพัฒนาวิสาหกิจภายในประเทศและการส่งเสริมการส่งออกและการลงทุนในต่างประเทศให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานเดียวกัน ซึ่งการปรับใช้ของประเทศไทยในที่นี้ ไม่ได้หมายความว่าควรต้องทำตามทั้งหมด โดยประเทศไทยอาจอาศัยแนวคิดของความร่วมมือของหน่วยงานตั้งแต่ 2 หน่วยงานขึ้นไปในรูปแบบของการดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างหน่วยงานหลักในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและหน่วยงานหลักที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนขึ้นเพื่อเป้าหมายและภารกิจในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ส่วนประเด็นการติดตามและประเมินผลนั้น อาจพิจารณาปรับใช้แนวทางใดทางใดแนวทางหนึ่งหรือทั้ง 2 แนวทาง กล่าวคือ แนวทางของสหราชอาณาจักร การกำหนดแผนการติดตามและการประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือแนวทางของประเทศสิงคโปร์ คือ การจัดให้มีตัวกลาง หรือช่องทางรับเรื่องราวหรือข้อกังวลของภาคเอกชนต่อนโยบายหรือมาตรการที่กำหนดขึ้นโดยภาครัฐ

4.4.4.3 มาตรการด้านข้อมูลที่เป็นในเข้าสู่ตลาดและดำเนินกิจการในต่างประเทศ

มาตรการที่น่าสนใจในการนำมาปรับใช้กับประเทศไทยในส่วนของ การให้บริการด้านข้อมูล และการส่งเสริมการเข้าไปดำเนินธุรกิจในประเทศนั้น ได้แก่ มาตรการของประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากว่าการให้ข้อมูลและการส่งเสริมการเข้าไปดำเนินกิจการในประเทศนั้นจำเป็นต้องทำควบคู่กันเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี โดยประเทศสิงคโปร์มีการดำเนินการในเรื่องนี้อย่างชัดเจน ส่วนในกรณีของสหราชอาณาจักรและประเทศจีนนั้นยังมีความไม่ชัดเจนในการส่งเสริมในประเด็นของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศอยู่พอสมควร โดยเฉพาะสหราชอาณาจักรที่มาตรการส่วนใหญ่จะใช้การสนับสนุนที่เกี่ยวกับการค้าเป็นตัวนำการลงทุนในต่างประเทศ เช่น การให้บริการสนับสนุนการส่งออก (Export Support Service) ที่สนับสนุนการให้บริการแบบครบวงจรเริ่มตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบและการขนส่งสินค้าจากแหล่งผลิตไปยังผู้บริโภคปลายทางในต่างประเทศ โดยเฉพาะในทวีปยุโรป ประกอบกับการให้บริการสายด่วนและให้บริการให้คำแนะนำโดยผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรต่าง ๆ ภายในรัฐบาลจะเห็นว่าโครงการสนับสนุนการส่งออกนั้นจะสนับสนุนในด้านการค้าเป็นส่วนใหญ่แต่โครงการดังกล่าวอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการค้าระหว่างประเทศซึ่งหนึ่งในภารกิจที่สำคัญ คือ “Support UK business to take full advantage of trade opportunities, including those arising from delivering FTAs, facilitating UK exports.” โดยการวัดผลที่กระทรวงการค้าระหว่างประเทศแห่งสหราชอาณาจักรกำหนด คือ การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสหราชอาณาจักร ดังนั้นในส่วนนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าโครงการต่าง ๆ ของกระทรวงการค้าระหว่างประเทศแม้ว่ากำหนดเพื่อการสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศเป็นหลักแต่ก็มีส่วนที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุน ดังนั้นในส่วนนี้จึงยังไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาพิจารณาปรับใช้และเป็นต้นแบบให้กับประเทศไทย

มาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศด้านการให้ข้อมูลและการส่งเสริมการดำเนินกิจการในต่างประเทศของสิงคโปร์นั้น ปรากฏเป็นมาตรการที่มีการปฏิบัติควบคู่กัน กล่าวคือ

เมื่อให้บริการด้านข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาลงทุนในต่างประเทศจะดำเนินการส่งเสริมการเข้าสู่ตลาดหรือดำเนินกิจการในต่างประเทศไปควบคู่กัน โดยปรากฏเป็นโครงการที่หลากหลาย แบ่งได้เป็น โครงการที่เน้นการหาคู่ค้าเป็นหลัก และโครงการที่เน้นพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจเป็นหลัก

ในด้านของการหาและจับคู่คู่ค้าปรากฏในรูปแบบของการจัดตั้งศูนย์บริการ 2 ประเภท คือ Global Innovation Alliance (GIA) และ Singapore Enterprise Center โดย Singapore Enterprise Center เป็นศูนย์ให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดที่ต้องการจะออกไปลงทุนและช่วยในการจับคู่ทางการค้า แต่ในส่วนของ Global Innovation Alliance (GIA) มีการเพิ่มเติมโครงการช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นโครงการที่ร่วมมือกับประเทศที่รับการลงทุนขึ้นมาจำนวน 2 โครงการ คือ Acceleration Program ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกตัวของวิสาหกิจสิงคโปร์ในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ การให้คำแนะนำและการจับคู่ธุรกิจ ส่วนโครงการอีกประการ คือ Co-Innovation Program ซึ่งเป็นโครงการที่เป็นความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้วิสาหกิจเข้มแข็งซึ่งทำร่วมกับประเทศผู้รับการลงทุน

ด้านการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจเป็นหลักในประเทศสิงคโปร์มีมาตรการที่น่าสนใจด้วยกัน 4 มาตรการหลัก ๆ ได้แก่ ความร่วมมือเพื่อการเปลี่ยนแปลงขีดความสามารถ (Partnership for Capability Transformation: PACT), มาตรการพัฒนาวิสาหกิจและสมาคมท้องถิ่น (Local Enterprise and Association Development: LEAD), SMEs Go Digital Program และ Productive Agglomerations and Cluster Enhancement โดยความร่วมมือเพื่อการเปลี่ยนแปลงขีดความสามารถและมาตรการพัฒนาวิสาหกิจและสมาคมท้องถิ่นนั้นเป็นโครงการในลักษณะที่คล้ายกัน คือ มีเป้าประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจ ส่วนความร่วมมือเพื่อการเปลี่ยนแปลงขีดความสามารถมุ่งการพัฒนาวิสาหกิจที่ต้องการออกไปลงทุนในต่างประเทศในเรื่องของผลผลิต การส่งต่อความรู้และการทดสอบวิธีการแก้ปัญหาเชิงนวัตกรรม และพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเรื่องของการนำเทคโนโลยีเฉพาะเข้าไปใช้ในกระบวนการผลิต การเข้าสู่กระบวนการผลิตของบริษัทขนาดใหญ่รวมถึงการรวมเข้ากับเครือข่ายที่กว้างขึ้น แต่มาตรการพัฒนาวิสาหกิจและสมาคมท้องถิ่นนั้นมุ่งไปที่การพัฒนาศักยภาพในคุณภาพผลผลิต การพัฒนาการรับรองและมาตรฐานทางเทคนิค การสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือบริการที่ใช้ร่วมกันและการช่วยเหลือในการเข้าถึงตลาดระหว่างประเทศ โครงการประการต่อมา คือ SMEs Go Digital Program อันเป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้

และมุ่งทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเพิ่มโอกาสในการเติบโตและการเข้าไปลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งการทำธุรกิจดิจิทัลนี้มีความสอดคล้องกับการที่ประเทศสิงคโปร์ได้มีการทำข้อตกลงเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy Agreements: DEAs) กับประเทศต่าง ๆ จำนวน 4 ฉบับ เช่น ข้อตกลงกับประเทศออสเตรเลีย (Singapore-Australia Digital Economy Agreement: SADEA) โดยข้อตกลงเหล่านี้มีเป้าหมายที่จะสร้างเครือข่ายข้อตกลงการค้าเสรีที่กว้างขวางของสิงคโปร์และโครงการริเริ่มความร่วมมือด้านดิจิทัลอื่น ๆ และเป้าประสงค์ประการหนึ่งที่น่าสนใจของข้อตกลงเศรษฐกิจดิจิทัล คือ การทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงตลาดระหว่างประเทศและมาตรการสุดท้าย คือ Productive Agglomerations and Cluster Enhancement ที่สนับสนุนการรวมตัวกันอย่างมีประสิทธิภาพและการเพิ่มประสิทธิภาพของคลัสเตอร์อันเป็นการสอดคล้องต่อมุมมองที่ประเทศสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของวิสาหกิจ

มาตรการต่าง ๆ ของประเทศสิงคโปร์ที่กล่าวมานี้ เป็นการสรุปให้เห็นถึงความน่าสนใจของประเทศสิงคโปร์ที่มีมาตรการในการสนับสนุนทั้งด้านข้อมูลและการส่งเสริมการดำเนินกิจการในต่างประเทศอย่างควบคู่กันไป ดังนั้น ประเทศสิงคโปร์จึงน่าจะเป็นประเทศตัวอย่างที่ประเทศไทยนำมาปรับใช้เพื่อการแก้ปัญหาและอุปสรรคการขาดข้อมูลที่จำเป็นในการเข้าสู่ตลาดและดำเนินกิจการในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

4.4.4.4 มาตรการด้านเงินทุนและการประกันการลงทุน

มาตรการเกี่ยวกับการสนับสนุนด้านเงินลงทุนนั้นปรากฏให้เห็นในทั้ง 3 ประเทศที่ได้ทำการศึกษาโดยในบางประเทศมีการสนับสนุนด้านเงินทุนที่กว้างขวางไปจนถึงการจัดตั้งกองทุนร่วมกันกับต่างประเทศอันปรากฏในสหราชอาณาจักร และประเทศจีนผ่านโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศกับประเทศผู้รับการลงทุน เช่น กองทุนเพื่อการพัฒนา ระหว่างจีนและแอฟริกา (China-Africa Development Fund: CAD Fund) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับประเทศในแอฟริกา โดยลักษณะกองทุนเช่นนี้ก็ปรากฏในสหราชอาณาจักรเช่นเดียวกัน โดยมีชื่อว่า กองทุนช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาเพื่อสร้างโอกาสในการเข้าสู่ตลาด (Prosperity Fund) โดยมีเป้าประสงค์สนับสนุนการเจริญเติบโตและลดปัญหาความยากจน ซึ่งการช่วยเหลือเช่นนี้เป็นเสมือนการขจัดอุปสรรคเพื่อปูทางให้เกิดการลงทุนจากสหราชอาณาจักรและจีนมากขึ้น ทั้งนี้การสนับสนุนด้านเงินทุนในลักษณะของการลงทุนร่วมดังกล่าวมักเกิดจากประเทศที่พัฒนาแล้วและต้องการให้ความช่วยเหลือในโครงสร้างพื้นฐานของประเทศที่กำลัง

พัฒนาเพื่ออาศัยเป็นฐานในการเข้ามาทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่อไปและการจัดตั้งกองทุนลักษณะนี้
จึงอาจยังไม่เหมาะสมต่อบริบทของเศรษฐกิจไทย

การสนับสนุนด้านเงินทุนของทั้ง 3 ประเทศนอกจากการจัดตั้งกองทุนร่วมกันกับต่างประเทศ
ที่กล่าวในข้างต้น สามารถแบ่งมาตรการด้านการสนับสนุนด้านเงินทุนในส่วนนี้ออกได้เป็น 2 ลักษณะ
คือ (1) การให้กู้ยืมเงิน และ (2) การให้เงินสนับสนุน

ในส่วนของการให้กู้ยืมเงิน ประเทศจีนมีหน่วยงานหลัก คือ ธนาคารเพื่อการส่งออกและ
นำเข้าแห่งประเทศไทย (The Export-Import Bank of China) ให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่
วิสาหกิจโดยประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดและดำเนินการตามมาตรการ
ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยร่วมกับธนาคารเพื่อการพัฒนา
ประเทศจีนดำเนินโครงการ Special Financial Services เพื่อขยายการสนับสนุนในการลงทุนใน
โครงการสำรวจทรัพยากรประเภทเหมืองแร่และป่าไม้โดยการให้เงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำ ส่วนใน
ประเทศสิงคโปร์และสหราชอาณาจักรมีมาตรการให้กู้ยืมเงินเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและ
ขนาดย่อม กล่าวคือ ประเทศสิงคโปร์มีโครงการบริการสินเชื่อเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital
Loan) ซึ่งเป็นโครงการให้กู้ยืมเงินที่ภาครัฐทำให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมี
วัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขยายกิจการ และรัฐจะเป็นผู้ช่วย
ค้ำประกันการกู้เงินดังกล่าวแก่ธนาคารให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ส่วนสหราชอาณาจักรมี
ธนาคารธุรกิจอังกฤษ (British Business Bank) ซึ่งอยู่ในความดูแลของกระทรวงธุรกิจและการค้า มี
บทบาทในการสนับสนุนในเรื่องวัตถุประสงค์และบริการด้านการเงินแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
เพื่อสร้างโอกาสให้แก่วิสาหกิจในการลงทุน การเติบโต การสร้างงานและการเข้าถึงกิจกรรมทาง
เศรษฐกิจต่าง ๆ

ในส่วนของการให้เงินสนับสนุนในรูปแบบของการจัดตั้งกองทุน ประเทศที่โดดเด่นในการให้
เงินสนับสนุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ได้แก่
ประเทศสิงคโปร์ โดยประเทศสิงคโปร์นั้นมีมาตรการสำคัญ 2 มาตรการ ได้แก่ Market Readiness
Assistance Grant (MRA) และ Enterprise Development Grant (EDG) โดย Market
Readiness Assistance Grant (MRA) เป็นการให้การสนับสนุนเงินทุนในการช่วยเหลือวิสาหกิจใน
ค่าใช้จ่ายสำหรับการพัฒนาวิสาหกิจเมื่อออกไปลงทุนหรือทำกิจการในต่างประเทศ ในช่วง 3 ปีหลังนี้
MRA ให้เงินช่วยเหลือถึงร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายตามรายการกิจกรรมที่กำหนด ประกอบกับ

มาตรการนี้ยังให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ เพื่อการเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศเช่น การประเมินความพร้อมของตลาด การช่วยทำแผนธุรกิจและพิจารณากลยุทธ์ทางการตลาด ส่วน Enterprise Development Grant (EDG) เป็นกองทุนที่ช่วยในการยกระดับ ปรับปรุง สร้างความเติบโต เปลี่ยนแปลงวิสาหกิจตามเงื่อนไขของการได้รับเงินทุน โดยหนึ่งในเงื่อนไขที่ EDG รับรอง ได้แก่ Market Access ซึ่งเป็นการช่วยเหลือในลักษณะของการชดเชยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปต่างประเทศในขณะที่มองหาการขยายธุรกิจสู่ตลาดต่างประเทศ

ดังนั้นจากมาตรการที่ปรากฏในต่างประเทศ ประเทศไทยอาจนำไปปรับใช้ได้ 2 ลักษณะ กล่าวคือ การช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยการให้เงินกู้หรือการให้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ หรือให้รัฐช่วยค้ำประกันกับภาคธนาคารในการกู้ยืมเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อวัตถุประสงค์ในการลงทุนในต่างประเทศ และอีกลักษณะ คือ การให้เงินสนับสนุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในรูปแบบของการจัดตั้งกองทุนสำหรับค่าใช้จ่ายในกิจกรรมที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกระทำเพื่อเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ

ในส่วนของการประกันความเสี่ยงจากการลงทุน ประเทศที่มีความโดดเด่น คือ ประเทศจีนซึ่งมีการประกันความเสี่ยงจากการลงทุนโดยบริษัทรับประกันการส่งออกแห่งประเทศไทยโดยจะรับประกันกิจการที่จดทะเบียนในจีน มีที่ทำการหลักในจีน หรือเป็นบริษัทที่ให้ความช่วยเหลือทางการเงินกับกิจการตั้งที่กล่าวมาข้างต้นจึงจะใช้บริการได้ และมีการรับประกันในส่วนของการสูญเสียต้นทุนและรายได้ในต่างประเทศอันเกิดจากการเวนคืน ข้อจำกัดในการโอนและการแปลงทุน ความเสียหายจากสงคราม การไม่สามารถดำเนินกิจการได้จากสงครามและการผิดสัญญา โดยการรับประกันของบริษัทรับประกันการส่งออกแห่งประเทศไทยนั้นนอกจากเรื่องของการลงทุนแล้วยังรับประกันไปถึงการส่งออกอีกด้วย

4.4.4.5 มาตรการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและสนับสนุนรวมกลุ่มทางธุรกิจ

การสร้างเครือข่ายทางธุรกิจหรือการรวมกลุ่มทางธุรกิจเป็นคลัสเตอร์นั้นมีปรากฏอยู่ในมาตรการของประเทศจีนและประเทศสิงคโปร์ทั้งนี้ ในประเทศจีนมีการกำหนดเป็นแนวปฏิบัติที่มีชื่อว่า Guideline for Accelerating the Promotion of International Cooperation and New Competitive Advantage ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สร้างคลัสเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเงินในต่างประเทศ ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงประเทศที่ให้ความสำคัญต่อคลัสเตอร์ผ่านนโยบาย

อย่างที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อก่อน ๆ จะพบว่าประเทศสิงคโปร์มีการให้ความสำคัญการรวมกลุ่มของวิสาหกิจอย่างเห็นได้ชัดโดย Enterprise Singapore ซึ่งเป็นองค์กรสำหรับการส่งเสริมวิสาหกิจสิงคโปร์ให้มีสมรรถภาพในการขยายธุรกิจไปยังต่างประเทศได้มีการกำหนดเอาไว้ในแผนการปฏิบัติการ (Action Plan) ของ Enterprise Singapore ข้อที่ 4 ถึงการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจสิงคโปร์ให้สามารถออกสู่ตลาดต่างประเทศ ทั้งนี้เกิดจากความตระหนักที่ว่า การส่งเสริมวิสาหกิจสิงคโปร์ให้สามารถออกสู่ตลาดต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายและความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญและทรัพยากรเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการเข้าถึงโอกาสในต่างประเทศได้มากกว่าการที่ Enterprise Singapore ดำเนินการเพียงหน่วยงานเดียว ดังนั้น Enterprise Singapore จึงมีแผนความร่วมมือกับภาคเอกชน ได้แก่ สมาคมการค้า (Trade Associations and Chambers: TACs) ตัวอย่างของสมาคมการค้าในประเทศสิงคโปร์ เช่น Association of Small & Medium Enterprises, Association of Process Industry โดยมาตรการของประเทศสิงคโปร์ที่ส่งเสริมการก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันของวิสาหกิจเป็นคลัสเตอร์มีชื่อว่า Productive Agglomerations and Clusters Enhancement ทั้งนี้ ประเทศสิงคโปร์ยังกำหนดมาตรการที่แสดงถึงความสำคัญของสมาคมการค้า โดยการสนับสนุนวิสาหกิจผ่านสมาคมการค้า เช่น Local Enterprise and Association Development: LEAD ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันกับสมาคมการค้าโดยให้การสนับสนุนวิสาหกิจผ่านสมาคมการค้า

นอกจากนี้ประเทศสิงคโปร์ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มวิสาหกิจ ได้แก่ พระราชบัญญัติสหพันธ์ธุรกิจสิงคโปร์ พ.ศ. 2544 (Business Federation Act 2001) โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับการรวมกลุ่มผู้ประกอบการและธุรกิจสิงคโปร์ เพื่อการรับรู้ข้อกังวลทางธุรกิจที่สำคัญและพิจารณาแก้ไขปรับปรุงต่อไป ทั้งนี้บทบาทหลักของสภาธุรกิจสิงคโปร์มีทั้งสิ้น 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือ การเป็นสะพานเชื่อมต่อระหว่างภาคธุรกิจ เช่น สมาคมธุรกิจกับรัฐบาลเพื่อสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของรัฐ ประการที่สอง การช่วยเหลือธุรกิจให้เติบโตสู่ตลาดนานาชาติ โดยยกระดับความสามารถและเพิ่มศักยภาพแก่ธุรกิจสิงคโปร์ ประการสุดท้าย คือ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและธุรกิจสิงคโปร์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันแก่ผู้ประกอบการและธุรกิจสิงคโปร์ ซึ่งการทำงานของสหพันธ์ธุรกิจสิงคโปร์นั้นมีส่วนร่วมที่ร่วมกันกับสมาคมการค้าและช่วยเหลือสนับสนุนการทำงานของสมาคมการค้าอีกด้วย

การแก้ปัญหาการขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจของประเทศไทยนั้นอาจปรับใช้แนวทางของประเทศสิงคโปร์ กล่าวคือ การมีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ประกอบกับการมีมาตรการเพื่อสนับสนุนการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของรัฐต่างประเทศในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (Comparative Study) ของประเทศสิงคโปร์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นประเทศที่มีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในระดับที่สูง และได้ข้อค้นพบการเปรียบเทียบมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักรและการปรับใช้มาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศตัวอย่างที่ได้ศึกษากับปัญหาของประเทศไทย

ในบทต่อไปจะเป็นการศึกษาถึงกรณีศึกษาการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ประเภทธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่าแนวทางและมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยจากที่ได้ศึกษามานั้น สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประเภทธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา ได้หรือไม่และยังขาดมาตรการในเรื่องใดเพื่อจะเสนอแนะต่อไป

บทที่ 5

กรณีศึกษาการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจร้านอาหารไทยและ ธุรกิจไทยสปา

วัตถุประสงค์ของการศึกษาการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปานั้นเพื่อทดสอบว่ามาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยที่ได้ศึกษาในบทที่ 3 สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประเภทธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาได้หรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประกอบธุรกิจหลากหลายประเภท วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เลือกศึกษาธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาซึ่งเป็นประเภทธุรกิจที่ดำเนินการโดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเกือบทั้งหมดและที่สำคัญเป็นธุรกิจที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยมีศักยภาพในการแข่งขัน

ด้วยเหตุที่ว่าสถานภาพและปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในบทที่ 2 และมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในบทที่ 3 เป็นการศึกษาในลักษณะทั่วไปไม่เจาะจงธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนั้นการศึกษาในบทที่ 5 นี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบว่ “แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการประกอบธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาในต่างประเทศได้หรือไม่ รวมถึงการตรวจสอบว่ายังขาดมาตรการในเรื่องใดที่จะเสนอแนะต่อไป”

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังกล่าว วิธีการนำเสนอในบทนี้จะเริ่มต้นจากเหตุผลของการเลือกกรณีศึกษา: ธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา โดยจะกล่าวถึงเหตุผลหลัก 3 ประการ ได้แก่ ศักยภาพและโอกาสของธุรกิจ ธุรกิจเกี่ยวเนื่องที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Auxiliary Business) และผลกระทบจากโควิด-19 ต่อธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา หลังจากทราบถึงเหตุผลของการเลือกกรณีศึกษา ส่วนต่อมาจะเป็นการแสดง

สถานภาพการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และการแสดงปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และในที่สุดท้ายเป็นการแสดงถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาในบริบทของกฎหมายซึ่งประกอบด้วยนโยบาย กฎหมาย หน่วยงาน และมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประเภทธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

5.1 เหตุผลของการเลือกกรณีศึกษา: ธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา

เหตุผลของการเลือกกรณีศึกษา ได้แก่ ธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาเพื่อทราบว่ “แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ที่ได้ทราบจากการศึกษาในบทที่ 3 สามารถแก้ปัญหาแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการประกอบธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาในต่างประเทศได้หรือไม่ และยังขาดมาตรการในเรื่องใดที่จะเสนอแนะต่อไป” แบ่งออกได้เป็นเหตุผล 3 ประการ คือ ศักยภาพและโอกาสของธุรกิจธุรกิจเกี่ยวเนื่องที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภายในประเทศ (Auxiliary Business) และผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 ต่อธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.1 ศักยภาพและโอกาสของธุรกิจ

ธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา เป็นธุรกิจของไทยที่มีศักยภาพในการแข่งขันและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในระดับสากล ซึ่งคำว่า “ศักยภาพ” ตามที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้นิยามไว้ หมายความว่า “อำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้” เมื่อรัฐบาลเล็งเห็นถึงศักยภาพของธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาจึงส่งผลให้มีโครงการของรัฐบาลและเอกชนทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนธุรกิจทั้ง 2 ประเภท

ในส่วนของธุรกิจร้านอาหารไทย ประเทศไทยมีนโยบาย “ครัวไทยสู่ครัวโลก” เริ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2545 โดยมี “ร้านอาหารไทยในต่างประเทศ” เป็นฟันเฟืองสำคัญในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์อาหารไทยให้คนทั่วโลกได้รู้จักนำมาสู่การสั่งซื้อวัตถุดิบจากประเทศไทย นโยบาย “ครัวไทยสู่ครัวโลก” มีกระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจอาหารไทยให้ก้าวสู่ตลาดสากล ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกอาหารรายใหญ่ของ

โลก ผลักดันการส่งออกวัตถุดิบที่ใช้ปรุงอาหารจากประเทศไทย รวมถึงสนับสนุนให้เปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ⁴⁵⁰ โดยโครงการนี้มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมความรู้และทักษะในการทำอาหารไทยแก่ผู้ประกอบการอาหาร และผู้ประกอบการร้านอาหารที่ต้องการขยายธุรกิจเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมภาพลักษณ์ของอาหารไทยและประเทศไทยในฐานะ “ครัวเรือนของโลก (World's Kitchen)” ภายใต้โครงการ “ครัวไทยสู่ครัวโลก” มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดสัมมนาหรือการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการทำอาหารไทย การสนับสนุนการจัดทำและจัดจำหน่ายสินค้าอาหารไทย การสนับสนุนการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ และการสร้างความรู้จักและความนิยมของอาหารไทยในตลาดสากล โครงการ “ครัวไทยสู่ครัวโลก” มีผลต่อประเทศไทยในหลายมิติ เช่น (1) สร้างความสามารถและความเชี่ยวชาญให้กับผู้ประกอบการและผู้ประกอบการภายในประเทศไทย ทำให้สามารถแข่งขันในตลาดสากลและพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน (2) ส่งเสริมการสร้างงานและรายได้ให้กับคนไทย โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหาร (3) ส่งเสริมการรักษาและสืบสานวัฒนธรรมไทย โดยโครงการครัวไทยสู่ครัวโลก จะช่วยให้คนไทยสามารถสืบสานวัฒนธรรมอาหารไทยและแนะนำอาหารไทยให้คนต่างชาติรู้จักมากขึ้น ซึ่งมีผลในการรักษาความอยู่ความเป็นไทยในยุคโลกาภิวัตน์ (4) ส่งเสริมความรู้จักและความนิยมของอาหารไทยในตลาดสากล ทำให้เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมมาเยือนประเทศไทย หรือให้คนไทยที่อาศัยอยู่ต่างประเทศมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมอาหารไทย (5) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญในด้านการประกอบการ การจัดการและการสื่อสารกับตลาดต่างประเทศของคนไทย โดยรวมแล้ว โครงการ “ครัวไทยสู่ครัวโลก” ไม่เพียงแต่ส่งเสริมการสร้างรายได้และเศรษฐกิจ แต่ยังช่วยพัฒนาในด้านวัฒนธรรมและสังคมของประเทศไทย

ในส่วนของธุรกิจไทยสปา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 รัฐบาลสนับสนุนธุรกิจในสาขานี้ ด้วยการประกาศ “นโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ” ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานเจ้าภาพได้กำหนดวิสัยทัศน์ Thailand as World Class Healthcare Destination โดยธุรกิจบริการส่งเสริมสุขภาพเป็นหนึ่งในบริการหลักภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพ

⁴⁵⁰ ปฐมวดี แสงสุข, "แผนธุรกิจร้านอาหารไทย ณ เมืองอินทามะรุทิมินนิโชต้า

ประเทศสหรัฐอเมริกา" (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, พาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), หน้า.4

นานาชาติ⁴⁵¹ ในส่วนของธุรกิจไทยสปามีโครงการ “ศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub)” ซึ่งเริ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2550 มีกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาโครงการนี้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาภาคสุขภาพของประเทศให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพของภูมิภาค เป็นการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพการบริการด้านสาธารณสุขและสุขภาพของประชาชน รวมไปถึงการมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางสุขภาพในระดับสากลซึ่งมีการจัดทำเป็นยุทธศาสตร์แห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาคประชาชน เอกชนและรัฐบาล ทั้งในประเทศและต่างประเทศ⁴⁵² โดยมีวัตถุประสงค์หลักดังนี้ (1) การส่งเสริมการให้บริการทางการแพทย์และสุขภาพให้มีคุณภาพสูงและเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ (2) การพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมทางการแพทย์และสุขภาพ (3) การส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาคสุขภาพ และ (4) การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และสุขภาพในระดับนานาชาติ นโยบายดังกล่าวจะช่วยให้อุตสาหกรรมไทยใช้ศักยภาพในด้านการแพทย์และสุขภาพเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสนับสนุนการพัฒนาประเทศตามแนวที่กำหนดไว้ การส่งเสริมนโยบาย “ศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub)” จะมีผลต่อการเสริมสร้างการสัมพันธ์ในระดับนานาชาติ ช่วยในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการแพทย์และสุขภาพ และเสริมสร้างภาพลักษณ์ของประเทศในการเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพของภูมิภาคและขยายความสัมพันธ์ในด้านการค้าและการลงทุนด้วยกัน ทั้งนี้ นโยบายดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของประชากรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านสุขภาพของประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับนานาชาติในเส้นทางที่ดีขึ้นได้

จากนโยบายต่าง ๆ ของภาครัฐตามที่ได้อธิบายในข้างต้น ทำให้เห็นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับธุรกิจ 2 ประเภทนี้เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการเติบโต ดังนั้นธุรกิจดังกล่าวจึงเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการขยายธุรกิจไปสู่ตลาดโลก และสมควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ

⁴⁵¹ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2547 - 2551) ครอบคลุมธุรกิจบริการรักษาพยาบาล ธุรกิจบริการส่งเสริมสุขภาพธุรกิจผลิตภัณฑ์สุขภาพและสมุนไพรไทย และระยะที่ 2 (พ.ศ. 2553 - 2557) เพิ่มบริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) (พ.ศ. 2560 - 2569)

⁴⁵² SPA BORN, "แนวโน้มธุรกิจสปาปี 2561 ของผู้ประกอบการสปาไทย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2561. แหล่งที่มา: <https://bit.ly/45JhA1m>

นอกจากในส่วนของภาครัฐที่ให้ความสำคัญกับธุรกิจ 2 ประเภทนี้ ภาคเอกชนก็เล็งเห็นศักยภาพของธุรกิจทั้ง 2 ประเภทเช่นกัน ตัวอย่างที่ปรากฏ คือ การที่ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (Thailand Creative and Design Center: TCDC) ได้เลือกประเภทธุรกิจเพื่อศึกษาเจาะลึกโดยเน้นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างมูลค่ามหาศาล โดยประเภทธุรกิจที่ได้รับเลือกเพื่อศึกษาเจาะลึกได้รวมถึงธุรกิจสุขภาพและความเป็นอยู่ (Health & Wellbeing) และธุรกิจอาหาร (Food) ทั้งหมดนี้เป็นเพียงตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการเติบโตในมุมมองของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จึงควรกำหนดให้เป็นกลุ่มธุรกิจเป้าหมายในการส่งเสริมการลงทุนเพื่อให้ธุรกิจดังกล่าวสามารถเติบโตได้ในต่างประเทศ

นอกจากการมี “ศักยภาพ” ยังมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดง “โอกาส” ของธุรกิจทั้ง 2 ประเภทในการเติบโตในต่างประเทศ เริ่มต้นจากธุรกิจร้านอาหารไทย การพิจารณาภาพรวมของธุรกิจร้านอาหารในโลก มีจำนวนร้านอาหารเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณและมูลค่าธุรกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่องเมื่อพิจารณาเฉพาะเจาะจงไปที่ร้านอาหารไทย พบว่ามีร้านอาหารไทยในหลายประเทศทั่วโลกที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคอันเนื่องมาจากความโดดเด่นด้านของรสชาติอาหารไทย ความหลากหลาย ความประณีตของส่วนผสม การปรุงและการจัดวางที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว จากความนิยมร้านอาหารไทยในระดับโลกจึงทำให้เล็งเห็นโอกาสทางธุรกิจของร้านอาหารไทยในต่างประเทศ⁴⁵³ ในส่วนของ “โอกาส” ของธุรกิจไทยสปาในต่างประเทศ คือ การที่ประเทศไทยมีชื่อเสียงโด่งดังในระดับโลกเรื่อง การนวดไทย สังเกตได้จากการที่ร้านนวดสปาต่าง ๆ มักจะมีการนวดแผนไทยเป็นส่วนหนึ่งของการบริการ ประกอบกับการที่ประเทศไทยมีความหลากหลายทางด้านสมุนไพรไทยที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจไทยสปา เช่น ขมิ้น มะกรูด ว่านหางจระเข้ ซึ่งนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในธุรกิจไทยสปาได้ อีกประการหนึ่ง คือ จุดเด่นของธุรกิจสปาและการนวดแผนไทยมาจากองค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยที่สืบทอดกันมาจากภูมิปัญญาของคนไทยในสมัยโบราณทำให้ยากที่จะมีใครเลียนแบบได้

⁴⁵³ ปฐมาวดี แสงสุข, "แผนธุรกิจร้านอาหารไทย ณ เมืองอินทกั มลรัฐมินนิโซต้า ประเทศสหรัฐอเมริกา," หน้า.1

5.1.2 ธุรกิจเกี่ยวเนื่องที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

เนื่องจากธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปามีธุรกิจเกี่ยวเนื่องที่ทำรายได้ให้กับประเทศมากมาย เช่น การท่องเที่ยว การจำหน่ายและส่งออกสินค้า การสอนและการฝึกปฏิบัติ

ในส่วนของธุรกิจร้านอาหารไทยนั้น “อาหารและการท่องเที่ยว” มีความใกล้ชิดและสัมพันธ์กันเป็นอย่างมากเนื่องจากอาหารเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยว อาหารเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ดึงดูดและสร้างความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยวและยังเป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว⁴⁵⁴ ดังนั้นการนิยมชมชอบอาหารไทยของชาวต่างชาติจึงส่งผลทางบวกต่อธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทย เช่นเดียวกับหลายประเทศทั่วโลก เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น ได้ใช้ธุรกิจอาหารเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการนำเสนอวัฒนธรรมของตนสู่สายตาชาวโลกและดึงดูดรายได้เข้าประเทศในหลายทางรวมถึงการท่องเที่ยว นอกจากนี้ธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศยังมีผลต่อธุรกิจเกี่ยวเนื่อง ได้แก่ ธุรกิจการค้าและการส่งออกสินค้าไทย เช่น อาหารไทยพร้อมทานบรรจุกระป๋อง เครื่องปรุงรสสำเร็จรูปที่ใช้ปรุงอาหารไทย เช่น ซอสผัดกะเพรา ซอสต้มยำ ซอสผัดไทย อุปกรณ์เครื่องครัว จานชาม ภาชนะที่ใช้บนโต๊ะอาหารที่บ่งบอกถึงความเป็นไทย อีกทั้งยังมีธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ เช่น การเรียนการสอนทำอาหารไทยทั้งในต่างประเทศ และต่างประเทศ เนื่องจากความนิยมของร้านอาหารไทยในต่างประเทศอาจส่งผลให้ชาวต่างชาติที่นิยมอาหารไทยหรือผู้ที่สนใจในธุรกิจร้านอาหารไทยต้องการเรียนและฝึกทักษะการประกอบอาหารไทย

ในส่วนของธุรกิจไทยสปา ความนิยมในธุรกิจดังกล่าวส่งผลให้ผู้บริโภครู้จักและคุ้นเคยกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย ดังนั้น การสนับสนุนธุรกิจไทยสปาก็จะเป็นการส่งเสริมธุรกิจบริการและการจำหน่ายสินค้าที่เกี่ยวข้องให้เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงส่งผลดีต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทอื่น ๆ ภายในประเทศ⁴⁵⁵ เช่น การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ประเภทน้ำมันนวด ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทย ขมิ้น น้ำมันหอมระเหย ผ้าลายไทย งานศิลปะไทยที่

⁴⁵⁴ Joan C. Henderson, "Food as a Tourism Resource: A View from Singapore," *Tourism Recreation Research* 29, 3 (2004).

⁴⁵⁵ สำนักงานธุรกิจบริการและโลจิสติกส์การค้า กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, "[ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 กรกฎาคม 2566. แหล่งที่มา: https://www.ditp.go.th/contents_attach/143532/143532.pdf

ใช้ในการประดับตกแต่งร้านสปาไทยซึ่งล้วนมีสินค้าเกษตรเป็นวัตถุดิบ นอกจากธุรกิจเกี่ยวเนื่องที่เป็น การค้าสินค้า ยังมีธุรกิจเกี่ยวเนื่องที่เป็นการให้บริการที่มีศักยภาพ คือ การสอนนวดแผนไทย เนื่องจากชาวต่างชาติที่นิยมนวดแผนไทยมีแนวโน้มต้องการเรียนรู้ทักษะการนวดแผนไทยในระดับ เบื้องต้น การเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการให้บริการไทยสปาให้กับโรงแรมหรือสถานประกอบการด้าน สุขภาพในต่างประเทศ

ธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจไทยสปาที่มีมากมายหลากหลาย สามารถสรุปรูปแบบของ การดำเนินการธุรกิจไทยสปาและธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องเป็น 4 รูปแบบตามแนวทางของความตกลง ทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ดังนี้ 1. การข้าม พรมแดนของ “การบริการ”: การให้คำปรึกษาการจัดตั้งธุรกิจสปาจากประเทศไทยแก่ผู้รับบริการใน ต่างประเทศ เช่น การออกแบบตกแต่ง การวางระบบการบริหารจัดการ การอบรมหรือจัดหาพนักงาน 2. การข้ามพรมแดนของ “ผู้รับบริการ”: การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมภาพลักษณ์ให้ชาวต่างชาติ เดินทางมารับบริการสปาในไทย หรือการเดินทางมารับการอบรมการนวดไทยจากโรงเรียนสถาบัน ต่าง ๆ ในประเทศไทย 3. การข้ามพรมแดนของ “ผู้ให้บริการ” ที่จัดตั้งและดำเนินธุรกิจไทยสปาใน ต่างประเทศซึ่งเป็นการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษา และ 4. การข้าม พรมแดนของ “บุคคล” เพื่อเข้าไปให้บริการในต่างประเทศ: การจัดส่งทีมบริหารจัดการและ พนักงานสปาไปยังต่างประเทศ

เนื่องจากการที่ธุรกิจร้านอาหารและธุรกิจไทยสปาต่างมีธุรกิจเกี่ยวเนื่องที่เป็นวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อม (Auxiliary Business) การส่งเสริมการจัดตั้งธุรกิจร้านอาหารและธุรกิจไทยสปา ในต่างประเทศ ย่อมส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตของธุรกิจ เกี่ยวเนื่องที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

5.1.3 ผลกระทบจากโควิด-19 ต่อธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา

ผลจากโควิด-19 ทำให้ธุรกิจร้านอาหารไทย ซึ่งรวมถึงร้านอาหารไทยในต่างประเทศได้รับ ผลกระทบเป็นอย่างมาก และส่งผลกระทบถึงการส่งออกสินค้าอาหารของไทยให้ลดลงประมาณร้อยละ 4.1 เมื่อเทียบในปี พ.ศ. 2562 และ 2563 เนื่องจากรัฐบาลในหลายประเทศกำหนดมาตรการ ควบคุมการแพร่ระบาด ทั้งมาตรการ Lockdown มาตรการผ่อนปรน และมาตรการระยะห่างทาง สังคม (Social Distancing) จึงส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจทำให้ธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

เผชิญความยากลำบากในการดำเนินธุรกิจและจำนวนหนึ่งต้องปิดกิจการ และประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ โควิด-19 เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภค (New Normal) เช่น ธุรกิจให้บริการสั่งและส่งอาหารเป็นที่นิยมเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจร้านอาหารจำเป็นต้องปรับแผนการทำธุรกิจเพื่ออยู่รอด ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าโควิด-19 ส่งผลให้ร้านอาหารไทยทั่วโลกได้รับผลกระทบอย่างมาก

สอดคล้องกันกับธุรกิจไทยสปาที่ได้รับส่งผลกระทบอย่างหนักจากโควิด-19 เนื่องจากธุรกิจไทยสปาเป็นธุรกิจที่พึ่งพิงรายได้จากนักท่องเที่ยวเป็นหลักเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทั้งนี้ แม้ในปัจจุบันรัฐบาลประเทศต่าง ๆ รวมถึงไทยได้ผ่อนคลายการควบคุมการแพร่ระบาด แต่กิจการยังคงไม่กลับมาฟื้นตัวเป็นปกติ จากปริมาณนักท่องเที่ยวต่างชาติที่กำลังซื้อของผู้บริโภคในประเทศที่ลดลง ผู้ประกอบการทั้งรายเล็กและรายใหญ่จำเป็นต้องปรับตัว เช่น การปิดกิจการชั่วคราว และลดจำนวนสาขา รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบบริการ เช่น ให้บริการนวดตามบ้าน นอกจากนี้ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริโภคในเรื่องความสะดวกและการเว้นระยะห่างทางสังคมทำให้ธุรกิจต้องเร่งสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคถึงความปลอดภัยในการใช้บริการ

ผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 ต่อธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาจึงเป็นอีกเหตุผลสำคัญอีกประการที่ควรมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนแก่ทั้ง 2 ประเภทธุรกิจ ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพและโอกาสในการเติบโตเพื่อให้กลับมาฟื้นตัวและเติบโตต่อไปได้ในระดับสากล

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้กล่าวถึงสถานภาพและปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ รวมถึงข้อกฎหมาย มาตรการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศไปในบทที่ 2 และ 3 โดยในบทที่ 5 นี้จะเป็นกรณีศึกษาธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา ซึ่งมีเหตุผลของการเลือกกรณีศึกษาตามที่ได้อธิบายแล้วข้างต้น โดยวิธีการที่ใช้ศึกษากรณีตัวอย่างในบทที่ 5 นี้จะเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับการศึกษากรณีทั่วไปในบทที่ 2 และ 3 เริ่มจากสถานภาพและปัญหาของธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา รวมถึงแนวทางการแก้ปัญหาในบริบทของกฎหมายโดยการพิจารณาจากนโยบาย ข้อกฎหมาย มาตรการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของแต่ละประเภทธุรกิจ

5.2 ธุรกิจร้านอาหารไทย

ธุรกิจร้านอาหารไทยเป็นหนึ่งในธุรกิจที่อยู่ใน “อุตสาหกรรมท่องเที่ยว” ตามมาตรา 4⁴⁵⁶ ของพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 หมายความว่า อุตสาหกรรมที่จัดให้มีหรือให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรโดยมีค่าตอบแทน และหมายความรวมถึงธุรกิจภัตตาคาร ตามมาตรา 4(3) สอดคล้องกับการจำแนกประเภทของสาขาบริการที่ใช้เป็นพื้นฐานในการเจรจาข้อตกลงระหว่างประเทศด้านการค้าบริการต่าง ๆ ตามการจำแนกผลิตภัณฑ์รวม (Central Product Classification: CPC) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งได้จำแนกสาขาบริการออกเป็น 12 สาขา ตามเอกสาร MTN.GNS/W/120 ซึ่งธุรกิจร้านอาหารถูกจัดอยู่ในสาขาบริการ (Service Sector) ที่ 9 สาขาบริการท่องเที่ยวและการเดินทางที่เกี่ยวข้อง (Tourism and Travel Related Services)

ธุรกิจร้านอาหารไทยมีความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นธุรกิจที่เชื่อมโยงกับสินค้าเกษตร เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีผลผลิตทางการเกษตรจำนวนมากและมีความหลากหลาย หากธุรกิจร้านอาหารเจริญเติบโตก็ส่งผลให้มีความต้องการใช้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบในการผลิตปริมาณมากขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ธุรกิจร้านอาหารยังมีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วย นอกจากธรรมชาติที่สวยงามของประเทศไทยจะเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติแล้ว ชาวต่างชาติยังหลงใหลในรสชาติอาหารไทยที่มีความหลากหลายและความมีเสน่ห์ของสมุนไพรไทยที่ใช้ประกอบอาหาร⁴⁵⁷ ธุรกิจร้านอาหารเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว ภาคท่องเที่ยวโดยเฉพาะรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติมีความสำคัญต่อ

⁴⁵⁶ พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ “อุตสาหกรรมท่องเที่ยว” หมายความว่า อุตสาหกรรมที่จัดให้มีหรือให้บริการ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรโดยมีค่าตอบแทน และหมายความรวมถึง

- (1) ธุรกิจนำเที่ยว
- (2) ธุรกิจโรงแรมนักท่องเที่ยว
- (3) ธุรกิจภัตตาคาร สถานบริการและสถานที่ตากอากาศสำหรับนักท่องเที่ยว
- (4) ธุรกิจการขายของที่ระลึกหรือสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยว
- (5) ธุรกิจการกีฬาสำหรับนักท่องเที่ยว
- (6) การดำเนินงานนิทรรศการ งานแสดง งานออกร้าน การโฆษณาเผยแพร่ หรือการดำเนินงานอื่นใดโดยมีความมุ่งหมายเพื่อชักนำหรือส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยว

⁴⁵⁷ Thai Ginger, "Why Thai Food Is One of the World's Most Popular Cuisines," [Online] Accessed: 5 July 2023. Available from: <https://tinyurl.com/ma7c62uf>

เศรษฐกิจไทยคิดเป็นประมาณร้อยละ 17.79 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในปี 2563⁴⁵⁸ (Gross Domestic Product : GDP) และพบว่ามูลค่าการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในช่วงปี 2558-2563จะใช้จ่ายในด้านค่าอาหารและเครื่องดื่มเป็นลำดับที่ 3 รองจากที่พักและการซื้อสินค้า⁴⁵⁹ สอดคล้องกับการมีชื่อเสียงของอาหารไทยในระดับโลก ประกอบกับการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองหลักและเมืองรองของภาครัฐและเอกชนล้วนเป็นปัจจัยผลักดันให้ธุรกิจร้านอาหารเติบโตตามอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2563 วิชาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสาขาการบริการอาหารและเครื่องดื่มมีรายได้รวม 205,298 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 59.02 ของรายได้ทั้งหมดในสาขาบริการอาหารและเครื่องดื่ม และลดลงจากปี 2562 ร้อยละ 38.26 เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ซึ่งการบริการอาหารและเครื่องดื่มได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวอย่างมาก⁴⁶⁰

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รายงานว่าในปี 2563 ธุรกิจสาขาร้านอาหารได้ถูกจัดตั้งขึ้นและประกอบการโดยวิสาหกิจขนาดย่อมมากที่สุด จำนวน 302,381 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.38 ของผู้ประกอบการร้านอาหารทั้งหมด รองลงมา คือ วิสาหกิจขนาดย่อมจำนวน 31,137 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.27 ของผู้ประกอบการร้านอาหารทั้งหมด และถูกจัดตั้งขึ้นและประกอบการโดยวิสาหกิจขนาดกลางจำนวน 1,088 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.35 ขณะที่ร้านอาหารที่จัดตั้งขึ้นและประกอบการโดยวิสาหกิจขนาดใหญ่มีเพียง 130 ราย⁴⁶¹ จึงสรุปได้ว่า ธุรกิจสาขาร้านอาหารส่วนใหญ่ไม่ใช่การประกอบการโดยวิสาหกิจขนาดใหญ่ จึงนำมาเป็นกรณีศึกษาสำหรับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

5.2.1 สถานภาพการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจร้านอาหารไทย

ร้านอาหารไทยเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาหารไทยเป็นอาหารที่มีลักษณะเฉพาะตัว มีรสชาติที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ และมีชื่อเสียงใน

⁴⁵⁸ สำนักงานปลัดกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, รายงานสรุปการจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว: โครงการพัฒนาและจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว (Tourism Satellite Account: Tsa) (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา 2563), หน้า.1

⁴⁵⁹ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, "จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 กรกฎาคม 2566. แหล่งที่มา: <https://data.go.th/blog/tourism-2015-2020>

⁴⁶⁰ ศุภริน เจริญพานิช, บทวิเคราะห์ธุรกิจ Smes (Quick Study) สาขาธุรกิจร้านอาหาร (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(สสว.), 2564), หน้า.3

⁴⁶¹ Ibid. หน้า 4

ระดับสากล การขยายตัวของธุรกิจร้านอาหารไทยไปสู่ตลาดในต่างประเทศนั้นมียังอย่างต่อเนื่อง เพราะยังคงมีตลาดในต่างประเทศรองรับอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากอาหารไทยได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักแพร่หลายในต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีนโยบายและมาตรการส่งเสริมจากรัฐบาลไทย เช่น “โครงการครัวไทยสู่ครัวโลก” ที่มีเป้าหมายส่งเสริมและยกระดับมาตรฐานของร้านอาหารไทยทั่วโลก ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจำนวนร้านอาหารไทยในต่างประเทศแล้ว พบว่าในพ.ศ. 2561 มีร้านอาหารไทยกว่า 15,000 ร้านทั่วโลก ในสหรัฐอเมริกาอยู่ถึง 5,342 ร้าน⁴⁶² กระจายไปทั่วรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นจากเดิมในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งมีร้านอาหารไทยในสหรัฐอเมริกาอยู่เพียง 3,825 ร้าน⁴⁶³ และในเครือรัฐออสเตรเลีย มีร้านอาหารไทยอยู่กว่า 800 ร้าน⁴⁶⁴ อันเป็นตัวชี้วัดความนิยมของร้านอาหารไทยและศักยภาพของธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

การประกอบกิจการร้านอาหารในต่างประเทศนั้น ผู้ลงทุนอาจพิจารณาเลือกการลงทุนทางตรงได้ในหลายรูปแบบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการไปลงทุนแบบเริ่มต้นตั้งร้านอาหารที่ต่างประเทศ โดยเป็นเจ้าของร้านอาหารแต่เพียงผู้เดียวทั้งหมด การลงทุนโดยเป็นหุ้นส่วนกับนักลงทุนท้องถิ่น หรือการขยายสาขาของร้านอาหารไทยที่เปิดบริการอยู่แล้วในประเทศไทย เช่น ร้านอาหารให้เครือสุพรรณิการ์กรุ๊ป ที่ขยายสาขาร้านอาหาร “ส้มตำเต๋อ” ไปยังมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา เวียดนาม และญี่ปุ่น ร้าน Greyhound Café ที่ขยายสาขาไปยังจีน สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสหราชอาณาจักร และร้าน Patara ที่ขยายสาขาไปยังจีน สิงคโปร์ สวิสเซอร์แลนด์ ออสเตรเลีย และสหราชอาณาจักร ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ พบว่าร้านอาหารไทยในกัมพูชาส่วนมากเป็นร้านอาหารที่ตั้งขึ้นใหม่โดยนักลงทุนไทยที่เข้ามาดำเนินธุรกิจในกลุ่มกัมพูชา มีเพียงไม่กี่แห่งที่เป็นการขยายสาขาร้านอาหารมาจากประเทศไทย เช่น S&P Black Canyon และ Tum Mour รวมถึง ก้วยเตี่ยวเรืออนุสาวรีย์⁴⁶⁵

⁴⁶² ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในสหรัฐฯ, "คู่มือธุรกิจร้านอาหารไทยในสหรัฐอเมริกา,"(สถานเอกอัครราชทูตไทย, 2559).

⁴⁶³ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, "การประกอบธุรกิจร้านอาหารไทยรายประเภทในสหรัฐอเมริกา" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา: https://oldweb.ditp.go.th/contents_attach/72379/72379.pdf

⁴⁶⁴ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, "การประกอบธุรกิจร้านอาหารไทย รายประเทศในออสเตรเลีย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2561. แหล่งที่มา: https://www.ditp.go.th/contents_attach/72364/72364.pdf

⁴⁶⁵ ศูนย์พัฒนาการค้าและธุรกิจไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย, "ธุรกิจร้านอาหารในกัมพูชาและโอกาสของผู้ประกอบการไทย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: https://oldweb.ditp.go.th/contents_attach/139708/139708.pdf

5.2.2 ปัญหาและอุปสรรคสำคัญของธุรกิจร้านอาหารไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

จากที่ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจากบทที่ 2 ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคของธุรกิจร้านอาหารไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศนี้มีวิธีการในการเข้าสู่ปัญหา คือ การนำปัญหาที่ต่าง ๆ จากบทที่ 2 มาวิเคราะห์ว่าในส่วนของ (1) ปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดตั้งและการดำเนินกิจการในประเทศของผู้รับการลงทุนและ (2) ปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นปัญหาและอุปสรรคของธุรกิจร้านอาหารไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศด้วยหรือไม่ ประการใด นอกจากนี้ยังศึกษาเพิ่มเติมเพื่อทราบว่าธุรกิจร้านอาหารไทยมีปัญหาอุปสรรคใดเป็นการเฉพาะนอกจากปัญหาที่ได้ทราบจากบทที่ 2 หรือไม่ ซึ่งพบว่ามีปัญหาการขาดการรับรู้คุณค่าของอาหารไทย

ปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดตั้งและการดำเนินกิจการในประเทศของผู้รับการลงทุน

ประเด็นแรก คือ การเข้าสู่ตลาดของธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ จากการที่ประเทศต่าง ๆ มักไม่มีข้อห้ามต่างชาติลงทุนในธุรกิจร้านอาหาร อีกทั้งประเทศผู้รับการลงทุนที่น่าสนใจ เช่น สิงคโปร์ จีน อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย⁴⁶⁶ ไม่มีข้อห้ามต่างชาติลงทุนในธุรกิจร้านอาหาร ไม่มีข้อจำกัดของทุนต่างประเทศ อีกทั้งยังไม่กำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติ ดังนั้น การเข้าสู่ตลาดจึงไม่ใช่ปัญหาและอุปสรรคสำคัญของธุรกิจร้านอาหารไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ยกตัวอย่างกรณีที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยต้องการเปิดร้านอาหารไทยในสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นหนึ่งในตลาดที่น่าสนใจ โดยที่สหรัฐอเมริกาเป็นหนึ่งในสมาชิกองค์การการค้าโลก และเป็นภาคีของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ จากการพิจารณา Schedule of Specific Commitments ของสหรัฐอเมริกาพบว่าได้ระบุข้อผูกพันในการเปิดตลาดแก่การบริการสาขาที่ 9 Tourism and Travel Related Services A. Hotel and Restaurants โดยพิจารณาในส่วนของประเภทธุรกิจ หรือ Mode of Supply ใน Mode 3 การจัดตั้งหน่วยธุรกิจ (Commercial

⁴⁶⁶ ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (Thailand-Australia Free Trade Agreement :TAFTA) ซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ 1 มกราคม 2548 ออสเตรเลียอนุญาตให้คนไทยสามารถเข้าไปลงทุนในธุรกิจทุกประเภทในออสเตรเลียได้ 100% (ยกเว้นกิจการหนังสือพิมพ์ การกระจายเสียง การขนส่งทางอากาศและท่าอากาศยาน) ซึ่งรวมถึงการจัดตั้งร้านอาหารด้วย อย่างไรก็ตาม หากเป็นการลงทุนที่มีขนาดเกิน 10 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลียจะต้องขออนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาการลงทุนของต่างชาติ (Foreign Investment Review Board: FIRB)

Presence) สหรัฐอเมริกาได้ตกลงเปิดตลาดในประเภทธุรกิจร้านอาหาร โดยไม่ได้มีข้อจำกัดที่ระบุไว้ใน Mode 3 หมายความว่า สหรัฐอเมริกาเปิดตลาดธุรกิจร้านอาหาร ให้ผู้ประกอบการจากประเทศภาคีของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการสามารถเข้าสู่ตลาดได้โดยไม่มีข้อจำกัด (None) กล่าวคือ เป็นการผูกพันที่สหรัฐอเมริกาให้การรับรองว่าการค้าบริการในรูปแบบนั้นเป็นการค้าเสรีที่ปราศจากข้อจำกัดกีดกันการเข้าสู่ตลาดที่ระบุไว้ในข้อ 16(2) ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ได้แก่ (a) ข้อจำกัดในการจำกัดจำนวนผู้ให้บริการ (b) ข้อจำกัดในมูลค่ารวมทั้งหมดของธุรกรรมบริการหรือสินทรัพย์ (c) ข้อจำกัดในจำนวนทั้งหมดของการให้บริการ หรือปริมาณทั้งหมดของผลผลิตที่ได้จากการบริการ (d) ข้อจำกัดในจำนวนทั้งหมดของบุคคลธรรมดาที่ต่ำกว่าจ้างในสาขาบริการนั้น ๆ (e) มาตรการซึ่งจำกัดหรือกำหนดประเภทนิติบุคคลหรือการกำหนดให้ร่วมทุน (Partnership) และ (f) ข้อจำกัดเกี่ยวกับการร่วมทุนของต่างชาติในรูปแบบของการจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติหรือมูลค่ารวมทั้งหมดของการลงทุนจากต่างประเทศ⁴⁶⁷ นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา

ข้อ 4.1 ระบุว่าคนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้รับผลปฏิบัติเยี่ยงชาติ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งตลอดจนการได้มาซึ่งผลประโยชน์ในวิสาหกิจทุกประเภท เพื่อประกอบกิจกรรมทาง

⁴⁶⁷ GATS PART III SPECIFIC COMMITMENTS Article X VI Market Access

“1. With respect to market access through the modes of supply identified in Article I, each Member shall accord services and service suppliers of any other Member treatment no less favourable than that provided for under the terms, limitations and conditions agreed and specified in its Schedule.8

2. In sectors where market-access commitments are undertaken, the measures which a Member shall not maintain or adopt either on the basis of a regional subdivision or on the basis of its entire territory, unless otherwise specified in its Schedule, are defined as:

(a) limitations on the number of service suppliers whether in the form of numerical quotas, monopolies, exclusive service suppliers or the requirements of an economic needs test;

(b) limitations on the total value of service transactions or assets in the form of numerical quotas or the requirement of an economic needs test;

(c) limitations on the total number of service operations or on the total quantity of service output expressed in terms of designated numerical units in the form of quotas or the requirement of an economic needs test;

(d) limitations on the total number of natural persons that may be employed in a particular service sector or that a service supplier may employ and who are necessary for, and directly related to, the supply of a specific service in the form of numerical quotas or the requirement of an economic needs test;

(e) measures which restrict or require specific types of legal entity or joint venture through which a service supplier may supply a service; and

(f) limitations on the participation of foreign capital in terms of maximum percentage limit on foreign shareholding or the total value of individual or aggregate foreign investment.”

พาณิชย์ อุตสาหกรรม การคลัง และธุรกิจอื่น ภายในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประเภทร้านอาหารไทยจึงสามารถเข้าสู่ตลาดสหรัฐอเมริกาได้

นอกจากสหรัฐอเมริกาที่หยิบยกมาเป็นตัวอย่างแล้ว เมื่อตรวจสอบประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญ ๆ เช่น สิงคโปร์ จีน อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย⁴⁶⁸ ไม่มีข้อห้ามต่างชาติลงทุนในธุรกิจร้านอาหาร ไม่มีข้อจำกัดของทุนต่างประเทศ อีกทั้งยังไม่กำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติ ดังนั้น การเข้าสู่ตลาดจึงไม่ใช่ปัญหาและอุปสรรคสำคัญของธุรกิจร้านอาหารไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ประเด็นต่อมา คือ ข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจจากกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุน พบว่าข้อกำหนดในการเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นอุปสรรคและปัญหาสำคัญของธุรกิจร้านอาหารไทย เนื่องจากการประกอบอาหารไทยจำเป็นต้องใช้ผู้ประกอบอาหาร ได้แก่ พ่อครัวแม่ครัวที่มีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ในการทำอาหาร การที่ผู้ประกอบอาหารชาวไทยเดินทางไปทำงานในร้านอาหารไทยในต่างประเทศนั้นมีอุปสรรคในเรื่องใบอนุญาตเข้าประเทศและใบอนุญาตทำงาน เนื่องจากประเทศผู้รับการลงทุนมักมีหลักเกณฑ์ที่เข้มงวด เช่น **ญี่ปุ่น** กำหนดมาตรฐานพ่อครัวที่จะไปทำงานต้องมีประสบการณ์ทำงานไม่ต่ำกว่า 10 ปี และต้องมีใบรับรองจากที่ทำงานเดิม⁴⁶⁹ **ออสเตรเลีย** กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องจ่ายค่าจ้างให้พ่อครัวขั้นต่ำ 47,000 ดอลลาร์ออสเตรเลียต่อปีและต้องจ่ายค่ากองทุนประกันสังคมแก่พ่อครัวไทย รวมทั้งพ่อครัวไทยจะต้องได้รับใบรับรองมาตรฐานและมีประสบการณ์ทำงานระยะหนึ่ง⁴⁷⁰ **สิงคโปร์** เป็นประเทศที่เข้มงวดในเรื่องคุณสมบัติพ่อครัว มีกฎระเบียบหลายประการที่ส่งผลต่อต้นทุนในการดำเนินการของกิจการร้านอาหารไทยในสิงคโปร์ การที่พ่อครัวไทยที่จะไปทำงานที่สิงคโปร์ต้องได้รับใบอนุญาตทำงานก่อน หากจ้างลูกจ้างที่ไม่มีใบอนุญาตทำงาน นายจ้างอาจมีโทษทางอาญา ตามพระราชบัญญัติการว่าจ้างแรงงานต่างชาติ (Employment of Foreign Manpower Act 1990)⁴⁷¹ และเงื่อนไขในได้รับใบอนุญาตทำงานแก่

⁴⁶⁸ ความตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ระหว่างไทยกับออสเตรเลียซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ 1 มกราคม 2548 ออสเตรเลียอนุญาตให้คนไทยสามารถเข้าไปลงทุนในธุรกิจทุกประเภทในออสเตรเลียได้ 100% (ยกเว้นกิจการหนังสือพิมพ์ การกระจายเสียง การขนส่งทางอากาศ และท่าอากาศยาน) ซึ่งรวมถึงการจัดตั้งร้านอาหารด้วย อย่างไรก็ตาม หากเป็นการลงทุนที่มีขนาดเกิน 10 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย จะต้องขออนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาการลงทุนของต่างชาติ (Foreign Investment Review Board: FIRB)

⁴⁶⁹ Wonderland, C. s., "Before Looking for Chef Jobs in Japan."

⁴⁷⁰ Southern Academy, "Cookery Skill Assessment Requirements for Cooks and Chef," [Online] Accessed: 5 July 2023. Available from: <https://sabt.edu.au/cookery-skill-assessment/>

⁴⁷¹ **Employment of Foreign Manpower Act 1990 Part 2 Work Passes 5(1)(6)(a)** "(1) A person must not employ a foreign employee unless the foreign employee has a valid work pass."

ลูกจ้างนั้น นายจ้างมีหน้าที่จัดหาสิ่งตาม ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดแก่ลูกจ้างซึ่งรวมถึงประกันสุขภาพที่פק⁴⁷² หน้าที่ดังกล่าวย่อมส่งผลต่อต้นทุนในการดำเนินการ **จีน** ขั้นตอนการนำพ่อครัวจากประเทศไทยมาทำงานที่ประเทศจีนมีความยุ่งยาก เนื่องจากทางการจีนตรวจสอบเข้มงวด โดยเฉพาะเรื่องวุฒิการศึกษา ใบอนุญาตทำงาน ใบรับรองความรู้พื้นฐานในการปรุงอาหารหรือผสมอาหาร โดยมีคุณสมบัติประการหนึ่งที่จำเป็น คือ มีหลักฐานว่าพ่อครัวทำงานด้านการทำอาหารมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี⁴⁷³ ส่วนคุณสมบัติพ่อครัวแม่ครัวของประเทศ**เยอรมัน** คือ เจ้าของกิจการหรือนายจ้างจะเป็นผู้จัดหาพ่อครัว/แม่ครัวสำหรับร้านของตนเอง โดยว่าจ้างผู้ที่มีใบอนุญาตทำงานที่อาศัยอยู่ในเยอรมนีหรือเดินเรื่องขอคนใหม่จากประเทศไทย ซึ่งมีข้อกำหนดสำหรับพ่อครัว/แม่ครัวเรื่องระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับอาหารไทยตามภัตตาคาร โรงแรม หรือสถานทำงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ต้องมีความรู้ภาษาเยอรมันและอังกฤษเล็กน้อยและได้ผ่านการทดสอบที่ดำเนินการโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งตามที่สำนักงานจัดหางานสำหรับโรงแรมและภัตตาคารเยอรมันยอมรับ⁴⁷⁴

ตัวอย่าง พันธกรณีของประเทศภาคีภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ในประเด็นการไม่เลือกปฏิบัติระหว่างผู้ประกอบการต่างชาติกับผู้ประกอบการในชาติหรือหลักการปฏิบัติอย่างชาติ (National Treatment) ซึ่งเป็นข้อผูกพันเฉพาะเช่นเดียวกับการเข้าสู่ตลาด พบว่า Sector-Specific Commitments ในส่วนของการบริการสาขาที่ 9 Tourism and Travel Related

(6) Any person who contravenes subsection (1) shall be guilty of an offence and shall (a) be liable on conviction to a fine of at least \$5,000 and not more than \$30,000 or to imprisonment for a term not exceeding 12 months or to both; and”

⁴⁷² Ministry of Manpower, "Work Permit Conditions," [Online] Accessed: 5 July 2023. Available from: <https://www.mom.gov.sg/passes-and-permits/work-permit-for-foreign-worker/sector-specific-rules/work-permit-conditions>

⁴⁷³ Visa guide, "China Work Visa," [Online] Accessed: 5 July 2023. Available from: <https://visaguide.world/asia/china-visa/work-visa/>

⁴⁷⁴ หลักเกณฑ์การนำเข้าผู้ประกอบการอาหารประเทศเยอรมัน : เจ้าของกิจการหรือนายจ้างจะเป็นผู้จัดหาพ่อครัว/แม่ครัวสำหรับร้านของตนเอง โดยว่าจ้างผู้ที่มีใบอนุญาตทำงานที่อาศัยอยู่ในเยอรมนีหรือเดินเรื่องขอคนใหม่จากประเทศไทย ซึ่งจะมีข้อกำหนดคุณสมบัติพ่อครัว แม่ครัวเรื่องระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน ดังนี้ (1) ผู้ที่สำเร็จการศึกษาขั้นต่ำระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ต้องมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับอาหารไทยตามภัตตาคาร โรงแรม หรือสถานทำงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่า 5 ปี (2) ผู้ที่สำเร็จการศึกษาขั้นต่ำมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับอาหารไทยตามภัตตาคาร โรงแรม หรือสถานทำงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 3 ปี และ (3) ผู้ที่สำเร็จการศึกษาขั้นต่ำมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปต้องมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับอาหารไทยตามภัตตาคาร โรงแรม หรือสถานทำงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 2 ปี นอกจากนี้ต้องมีความรู้ภาษาเยอรมันและอังกฤษเล็กน้อย และได้ผ่านการทดสอบที่ดำเนินการโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งตามที่ ZIHOGA สำนักงานจัดหางานสำหรับโรงแรมและภัตตาคารเยอรมันยอมรับ

Services A. Hotel and Restaurants สหรัฐอเมริกามีได้กำหนดข้อจำกัดไว้ แต่ตามที่ระบุใน ข้อจำกัดแนวนอน (Horizontal Limitations) ซึ่งเป็นข้อจำกัดการเลือกปฏิบัติระหว่างผู้ประกอบการ ต่างชาติกับผู้ประกอบการในชาติที่ใช้กับทุกประเภทธุรกิจ ได้แก่ มาตรการในเรื่องการเข้ามาและอาศัย ของบุคคลธรรมดา ซึ่งระบุว่า “Unbound” คือ ไม่ผูกกัน ในรูปแบบที่ 4 (Mode 4) การให้คน ต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศ (Presence of Natural Person) และใน 3 ประเด็น คือ การได้มา ซึ่งที่ดิน มาตรการด้านภาษี และการอุดหนุนได้มีการกำหนดข้อจำกัดหลักการปฏิบัติอย่างชาติ (National Treatment) หมายความว่า สหรัฐอเมริกาอาจใช้มาตรการหรือกฎเกณฑ์ที่ต่างกันระหว่าง คนชาติอเมริกากับผู้ประกอบธุรกิจของรัฐภาคี หรือมีการเลือกปฏิบัติระหว่างผู้ประกอบการต่างชาติ กับผู้ประกอบการในชาติ

ปัญหาดังกล่าวทำให้ปัจจุบันผู้ประกอบการในร้านอาหารไทยในต่างแดนส่วนหนึ่งกลับเป็น ชาวต่างชาติที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจอาหารไทยมาก่อน เช่น การใช้ผู้ประกอบการชาวเม็กซิกันใน ร้านอาหารไทยในสหรัฐอเมริกาที่ค่าแรงถูก⁴⁷⁵ ปัญหาการขาดบุคลากรนี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการ ขยายตลาดร้านอาหารไทยไปยังต่างประเทศ เนื่องจากการไม่ได้ใช้ผู้ประกอบการชาวไทยที่ เชี่ยวชาญในการประกอบอาหารไทยอาจส่งผลกระทบต่อรสชาติของอาหารและขาดเอกลักษณ์แบบไทย⁴⁷⁶ ดังนั้น ข้อจำกัดในการเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นอุปสรรคและปัญหาสำคัญของธุรกิจร้านอาหารไทยใน ต่างประเทศ

ปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ประการแรก การเข้าถึงแหล่งเงินทุน พบว่าแม้เรื่องเงินทุนจะเป็นปัญหาโดยทั่วไปของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแต่จากการที่ประเทศไทยมีนโยบายครัวไทยสู่โลก สถาบันการเงิน ของรัฐจึงมีบริการสินเชื่อเฉพาะเจาะจงสำหรับธุรกิจร้านอาหารไทยโดยธนาคารเพื่อการพัฒนา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยและธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่ง ประเทศไทย⁴⁷⁷ ดังนั้น การเข้าถึงแหล่งเงินทุนจึงไม่ใช่ปัญหาและอุปสรรคสำคัญของธุรกิจ ร้านอาหารไทย

⁴⁷⁵ รพีพรรณ เหลืองอร่ามรัตน์, "การปรับยุทธศาสตร์ "ครัวไทยสู่ครัวโลก" เพื่อเพิ่มศักยภาพของร้านอาหารไทย ใน ต่างประเทศ,"(วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2552).

⁴⁷⁷ รายละเอียดเกี่ยวกับการให้บริการสินเชื่อเฉพาะเจาะจงสำหรับธุรกิจร้านอาหารไทยจะปรากฏในหัวข้อ 5.2.3.

ประการต่อมา การเข้าถึงข้อมูลทางเชิงลึกเกี่ยวกับโอกาสและข้อจำกัดของธุรกิจร้านอาหารไทยในประเทศผู้รับการลงทุน สืบเนื่องจากการมีนโยบายครัวไทยสู่โลกจึงมีหน่วยงานที่มีบทบาทในการให้ความรู้และแก่ผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศหลายหน่วยงาน รวมถึงกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยงานที่ให้ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการ เช่น กิจกรรมการสัมมนาธุรกิจบริการร้านอาหารไทยในต่างประเทศ หัวข้อ “ทำอย่างไรจะช่วยส่งเสริมให้อาหารไทยมีชื่อเสียงไปทั่วโลก” เป็นการจัดสัมมนาโดยเชียวริทยาการที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจบริการอาหารไทยจาก 3 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และจีน มาให้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ เพื่อเป็นกรณีศึกษาให้กับผู้ประกอบการที่ต้องการจะไปประกอบธุรกิจในประเทศนั้น⁴⁷⁸ สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา และประสานหน่วยงานหลัก คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศในการเผยแพร่ข้อมูลเชิงลึกที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์สำหรับงานภาครัฐและเอกชน สถาบันอาหารนี้มีศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร⁴⁷⁹ ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กำกับของกระทรวงอุตสาหกรรม มีบทบาทหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้แก่ภาคธุรกิจ⁴⁸⁰ โดยศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหารเป็นภารกิจหลักของฝ่ายวิจัยและข้อมูลของสถาบันอาหารที่ตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีพ.ศ. 2539 จากการทำมีหน่วยงานมากมายที่มีบทบาทหน้าที่ในการให้ข้อมูลและให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพแก่ผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ ดังนั้น การเข้าถึงข้อมูลทางเชิงลึกเกี่ยวกับโอกาสและข้อจำกัดของธุรกิจร้านอาหารไทยในประเทศผู้รับการลงทุนจึงไม่ใช่ปัญหาสำคัญของธุรกิจร้านอาหารไทย

ประการสุดท้าย การขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจในประเทศผู้ส่งออก การลงทุนและในประเทศผู้รับการลงทุน *เครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจร้านอาหารในประเทศไทย* ได้แก่ สมาคมภัตตาคารไทย (Thai Restaurant Association) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2520 ตามพระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ.2509 และอยู่ในการควบคุมดูแลของสำนักงานทะเบียนสมาคมการค้าประจำจังหวัดกรุงเทพมหานคร พร้อมส่งเสริมและสนับสนุน

⁴⁷⁸ SME Thailand Club, "กูรูแนะเคล็ดลับร้านอาหารไทยในต่างแดน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.smethailandclub.com/marketing/1290.html>

⁴⁷⁹ ศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร สถาบันอาหาร, "เกี่ยวกับเรา" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://fic.nfi.or.th/about-us.php>

⁴⁸⁰ Ibid.

ผู้ประกอบการร้านอาหารผ่านกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ โดยมุ่งให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพในกิจการร้านอาหารและภัตตาคาร อบรมด้านอาหารและภัตตาคาร นอกจากนี้ยังพร้อมสนับสนุนในเรื่ององค์ความรู้ทางการประกอบธุรกิจ และยังคงประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ นอกจากนี้ยังเป็นผู้ประสานงานระหว่างซีพีฟลายเออร์และผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิกให้สามารถซื้อสินค้าได้ในราคามาตรฐาน ทั้งนี้ด้วยวัตถุประสงค์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารได้รับความสะดวก และสร้างเครือข่ายในธุรกิจร่วมกัน โดยเฉพาะในปัจจุบัน สมาคมภัตตาคารไทย เน้นในเรื่องการผลักดันเกณฑ์มาตรฐานร้านอาหาร เพื่อให้ผู้ประกอบการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจให้เกิดความมั่นคงและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของมาตรฐานเป็นสำคัญ⁴⁸¹ ในส่วนของเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจในประเทศไทยพบว่าผู้ประกอบการร้านอาหารไทยมีการรวมกลุ่มในประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญ เช่น สมาคมร้านอาหารไทยแห่งประเทศไทย ออสเตรเลีย สมาคมร้านอาหารไทยแห่งสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตามก็ยังไม่มีการรวมกลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในบางประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญ เช่น ประเทศจีน ดังนั้นการขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจในประเทศผู้ส่งออกการลงทุนและในประเทศผู้รับการลงทุนจึงไม่ใช่ปัญหาสำคัญของธุรกิจร้านอาหารไทย

นอกจากการวิเคราะห์ปัญหาที่ได้ทราบจากบทที่ 2 จึงสรุปได้ว่าการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศไทยเพื่อไปทำงานในร้านอาหารไทยเป็นอุปสรรคและปัญหาสำคัญของธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ เนื่องจากการกำหนดคุณสมบัติในการพิจารณาเรื่องใบอนุญาตเข้าประเทศ (Visa) และใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) ปัญหาสำคัญที่ธุรกิจร้านอาหารไทยประสบอีกประการหนึ่ง ได้แก่ **การขาดการรับรู้คุณค่าของอาหารไทย** แม้ว่าการลงทุนทางตรงเพื่อการประกอบธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ เป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการแข่งขันจากเหตุผลหลายประการที่ได้กล่าวไปแล้ว รวมถึงการที่อาหารไทยเป็นอาหารที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและได้รับความนิยมจากชาวต่างชาติอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การขาดการรับรู้คุณค่าของอาหารไทยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของธุรกิจร้านอาหารไทยนั้นแม้ว่าอาหารไทยจะเป็นที่รู้จักอยู่แล้วในระดับหนึ่ง แต่อาหารไทยที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

⁴⁸¹ กองบรรณาธิการ, "สมาคมภัตตาคารไทยยกระดับมาตรฐานธุรกิจร้านอาหารไทยเทียบชั้นอินเตอร์," *Quality Management* หน้า

นั้นมีอยู่ไม่กี่รายการ เช่น ต้มยำกุ้ง ผัดไทย⁴⁸² การประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างชาติรู้จักอาหารรายการอื่น ๆ ที่หลากหลายย่อมเป็นโอกาสในการเพิ่มความนิยมของอาหารไทย นอกจากนี้การรู้จักอาหารไทยของชาวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นการรู้จักโดยผิวเผิน ไม่รู้ว่าแท้จริงแล้วอาหารไทยมีคุณประโยชน์อะไรบ้าง⁴⁸³ ในความเป็นจริงแล้วอาหารไทยเป็นอาหารที่มีคุณค่าจากพืชสมุนไพร ไม่เพียงแต่มีรสชาติที่ดีเท่านั้น ทั้งนี้หากสามารถประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างชาติทราบถึงคุณประโยชน์ที่ได้รับจากอาหารไทยมากขึ้น อาหารไทยย่อมได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น

5.2.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของธุรกิจร้านอาหารไทยในการลงทุน

ทางตรงต่างประเทศในบริบทของกฎหมาย

จากการศึกษาการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจร้านอาหารไทย พบว่ามีนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ นโยบายครัวไทยสู่โลก (Thai Kitchen to the World) และมีมาตรการในด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจร้านอาหารไทย ดังต่อไปนี้ (1) การรับรองมาตรฐานร้านอาหารไทยโดยเครื่องหมายรับรอง Thai Select (2) การพัฒนาฝีมือแรงงานและมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาผู้ประกอบการอาหารไทย (3) การสนับสนุนเงินทุนแก่ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในต่างประเทศ รวมถึงธุรกิจผลิตและแปรรูปอาหาร (4) การประชาสัมพันธ์อาหารไทยสู่สากล (5) การให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพแก่ผู้ประกอบการและแรงงานในการดำเนินธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดของนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

5.2.3.1 นโยบายครัวไทยสู่ครัวโลก

ความพยายามของรัฐบาลในการผลักดันให้ “อาหารไทย” เป็นที่ยอมรับของ “ผู้บริโภคทั้งโลก” การกำหนดเป็นนโยบายที่เด่นชัดและจริงจังเริ่มขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2545 โดยรัฐบาลในขณะนั้นได้มุ่งผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารของไทย ภายใต้แนวคิด “Kitchen of the World” เพื่อให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็น “ครัวของโลก” โดยมีเป้าหมาย คือ การส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมรับประทานและอาหารสุขภาพ

⁴⁸² เหลืองอร่ามรัตน์, ร., "การปรับยุทธศาสตร์ "ครัวไทยสู่ครัวโลก" เพื่อเพิ่มศักยภาพของร้านอาหารไทย ในต่างประเทศ." หน้า 29-30.

⁴⁸³ Ibid.

ต่อมาในปีพ.ศ. 2546 จุดเน้นเชิงนโยบายได้ขยายขอบเขตกว้างขึ้นจึงได้ปรับเปลี่ยนชื่อนโยบายเป็น “Kitchen to the World : ครัวไทยสู่โลก” โดยกำหนดเป้าหมายหลักในการพัฒนาคุณภาพของอาหารครอบคลุมตั้งแต่วัตถุดิบจากภาคเกษตรไปจนถึงผู้บริโภค หรือที่เรียกว่า “From Farm to Table” โดยในการขับเคลื่อนการพัฒนามีการประสานความร่วมมือของหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม พลังในการขับเคลื่อนยังไม่เพียงพอและยังไม่ครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหาร

ในปีพ.ศ. 2548 เพื่อให้อาหารไทยสามารถแข่งขันได้ในระดับโลก รัฐบาลจึงได้ปรับเปลี่ยนจุดเน้นของนโยบายอีกครั้ง โดยให้ความสำคัญกับการสร้างการเชื่อมโยงไปสู่ภาคธุรกิจปลายน้ำของห่วงโซ่อุปทานอาหารมากขึ้น กล่าวคือ เน้นการขยายตลาดโดยการสร้างภาพลักษณ์ของสินค้าอาหารไทยที่มีคุณภาพ และการเชื่อมโยงสู่ภาคบริการด้านอาหารมากขึ้น ดังนั้น รัฐบาลจึงเปลี่ยนชื่อนโยบายอีกครั้งเป็น “**ครัวไทยสู่ครัวโลก**” โดยกลับมาใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า “**Kitchen of the World**” เหมือนในสมัยแรกและในการขับเคลื่อนนโยบายมีความร่วมมือของกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงพาณิชย์มากขึ้นเพื่อเผยแพร่ภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการด้านอาหารของไทยให้เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้จะมีวัตถุประสงค์ผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าอาหารที่สำคัญของโลก และยังสนับสนุนการก่อตั้งธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศเพื่อทำให้อาหารรสชาติไทยแท้ ๆ เป็นที่รู้จักในตลาดโลกมากขึ้น มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและสนับสนุนให้ร้านอาหารไทยในต่างประเทศเป็นศูนย์กระจายข้อมูลการท่องเที่ยวเมืองไทย และเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าจากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

จากการวิเคราะห์การดำเนินนโยบายครัวไทยสู่ครัวโลก แม้ว่าความพยายามในการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารของไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันในระดับสากลจะมีการดำเนินการผ่านนโยบาย Kitchen of the World ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545 แต่ผลการพัฒนายังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย อันเนื่องมาจากความสับสนของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในเป้าหมายของนโยบายที่มีการปรับเปลี่ยนหลายครั้งส่งผลให้ไม่สามารถกำหนดทิศทางและกลยุทธ์การพัฒนาร่วมกันที่ชัดเจน ประกอบกับความต้องการของผู้บริโภคอาหารในโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและมีความหลากหลายซับซ้อนมากขึ้น ทำให้ผู้ผลิตอาหารทั่วโลกจำเป็นต้องพัฒนาทั้งด้านการผลิตและการตลาดอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภค ที่ผ่านมามีทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารของไทยกำหนดไว้ในหลายระดับ โดยในระดับประเทศ ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือสภาพัฒน์ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารโดยมุ่งเน้นการสร้างสมดุลให้กับภาคการเกษตร ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดยุทธศาสตร์ แนวทาง และกลไกขับเคลื่อนเพื่อสนับสนุนการเป็น Kitchen of the World เช่น ยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทยโดยคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ ยุทธศาสตร์มาตรฐานความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหารโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แผนแม่บทอุตสาหกรรมอาหารของกระทรวงอุตสาหกรรม ยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยอาหารและโภชนาการเพื่อความมั่นคงทางอาหารด้านสาธารณสุขโดยกระทรวงสาธารณสุข ยุทธศาสตร์การส่งเสริมร้านอาหารไทยในต่างประเทศของกระทรวงพาณิชย์ ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานรองรับครัวไทยสู่ครัวโลกของกระทรวงแรงงาน และยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่ครัวโลกของสถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามยังไม่มีกำหนดทิศทางที่ชัดเจนร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องว่าจะขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารไปสู่ทิศทางใด

สาเหตุสำคัญประการต่อมา คือ การขาดการบูรณาการกระบวนการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน ความเหลื่อมกันของการพัฒนาเพื่อยกระดับอุตสาหกรรมอาหารที่หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ดำเนินการอยู่ทำให้เกิดลักษณะการทำงานแบบ “ต่างคนต่างทำ” แต่ละหน่วยงานต่างของบประมาณจากส่วนกลางเพื่อดำเนินการในส่วนของตนโดยอาจไปทับซ้อนกับโครงการหรือกิจกรรมของบางหน่วยงาน อีกทั้งแต่ละหน่วยงานก็มีการจัดตั้งกลไกการดำเนินการตามแนวทาง แผนงานต่าง ๆ ตามกรอบบทบาทหน้าที่และภารกิจของแต่ละหน่วยงานจึงยังไม่ได้สอดรับไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งทำให้การจัดสรรงบประมาณและการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างซ้ำซ้อน และไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เป้าหมายที่ต้องการให้อาหารไทยแข่งขันได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืนในเวทีโลกตามแนวคิด “ครัวไทยสู่ครัวโลก” ยังไม่สามารถบรรลุผลตามความมุ่งหมายได้อย่างแท้จริง สรุปได้ว่าการขับเคลื่อนนโยบาย “ครัวไทยสู่ครัวโลก” มีอุปสรรคสำคัญ คือ การขาดทิศทางและกลยุทธร่วมที่มีความชัดเจนที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยอมรับร่วมกัน จึงจำเป็นต้องกำหนดทิศทางหรือแนวทางการพัฒนาที่มีเอกภาพ และปรับระบบกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ต่อมาในปีพ.ศ. 2559 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้บูรณาการยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่ครัวโลกเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบในการทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารไปในทิศทางเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงได้ทบทวนบทเรียนปัญหาของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ผ่านมาซึ่งพบว่าปัญหาหลัก คือ “การขาดการบูรณาการ” ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงให้ความสำคัญกับ “การปรับเปลี่ยนกระบวนการ” ตั้งแต่การจัดทำยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการบูรณาการอย่างแท้จริงโดยยึดหลักของการมีส่วนร่วมจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และตัวแทนภาคเอกชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทรับผิดชอบและได้รับผลกระทบจากการพัฒนาโดยตรง รวมทั้งได้ให้สำนักงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการเข้ามามีบทบาทร่วมกำหนดนโยบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจในประเด็นการพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งระบบและมีการจัดสรรงบประมาณและกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องและเกิดการบูรณาการ

เนื่องจากปัญหาสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย “ครัวไทยสู่ครัวโลก” ประการหนึ่ง คือ การที่หน่วยงานต่าง ๆ ใช้ชื่อนโยบายแตกต่างกันทำให้มีความเข้าใจไม่ตรงกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าเน้นที่การผลิตสินค้าอาหารหรือเน้นธุรกิจบริการด้านอาหาร ส่งผลให้มีการกำหนดจุดเน้นการพัฒนาที่แตกต่างกันไปตามแต่ละหน่วยงาน โดยได้ข้อสรุปร่วมกันว่าจะใช้ชื่อนโยบายว่า “Kitchen of the World” : ครัวไทยสู่โลก ซึ่งมีขอบเขตอยู่บนพื้นฐานของแนวคิด “From Farm to Table” โดยครอบคลุมเชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่ มูลค่าของอุตสาหกรรมอาหาร ตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำและรวมทั้งธุรกิจสนับสนุนด้วย กล่าวคือ (1) ต้นน้ำ ได้แก่ สินค้าเกษตรซึ่งครอบคลุมทั้งสินค้าเกษตรอาหาร สินค้าเกษตรแปรรูปเบื้องต้น (2) กลางน้ำ คือ สินค้าอุตสาหกรรม ครอบคลุมถึง สินค้าอาหารและเกษตรแปรรูปต่าง ๆ (3) ปลายน้ำ คือ ธุรกิจบริการด้านอาหาร ซึ่งครอบคลุม “**ธุรกิจร้านอาหาร**” โรงเรียนสอนทำอาหาร และธุรกิจการจัดอาหารสำหรับคนหมู่มางและ (4) ธุรกิจและกิจกรรมสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง เช่น การตรวจ ประเมินมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร ธุรกิจโลจิสติกส์ สินค้าอาหาร เครื่องจักรกลการเกษตรและแปรรูป การวิจัยและพัฒนาด้านสินค้าเกษตรและอาหาร ธุรกิจบรรจุภัณฑ์ และการพัฒนาบุคลากร จึงมีข้อสังเกตว่ายุทธศาสตร์ครัวไทยสู่โลกที่จัดทำโดยคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเกี่ยวข้องกับธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

ทั้งนี้ ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่โลกจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเชิงสถิติเพื่อทราบถึงสภาพของธุรกิจจึงพบว่า มีข้อจำกัดด้านข้อมูล กล่าวคือ พบเพียงข้อมูลสินค้าอาหารเท่านั้น ไม่พบข้อมูลการบริการด้านอาหาร จึงส่งผลให้ไม่สามารถวิเคราะห์ไปถึงการบริการด้านอาหารที่ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ จากการขาดการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการบริการด้านอาหาร จึงสรุปได้ว่า “แม้จะมีนโยบายครัวไทยสู่ครัวโลกมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545 แต่ยังขาดการให้ความสำคัญและการดำเนินการในการส่งเสริมธุรกิจร้านอาหารในต่างประเทศ”

ในยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ไทยสู่โลก พ.ศ. 2559-2564 ได้กำหนดยุทธศาสตร์เป็น 3 ด้าน 1) ด้านพัฒนาสินค้าอาหารไทย 2) ด้านพัฒนาธุรกิจบริการอาหารไทย 3) ด้านการพัฒนาปัจจัยสนับสนุน ซึ่งด้านที่เกี่ยวกับธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ คือ ด้านพัฒนาธุรกิจบริการอาหารไทย มุ่งเน้นการกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพที่จะดูแลด้านธุรกิจบริการด้านอาหารที่ชัดเจน การจัดทำฐานข้อมูลร้านอาหารทั้งในประเทศและต่างประเทศให้เป็นระบบและทิศทางเดียวกัน และเสริมสร้างภาพลักษณ์ธุรกิจบริการด้านอาหารของไทยในด้านคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ ได้แก่ จำนวนร้านอาหารไทยในต่างประเทศที่ได้มาตรฐานเพิ่มขึ้น รายละเอียดของยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ไทยสู่โลก พ.ศ. 2559-2564 ในส่วนของวิสัยทัศน์ ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ปรากฏตามแผนภาพด้านล่าง

แผนภาพแสดงยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ไทยสู่โลก พ.ศ. 2559-2564

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รูปภาพ 14 แผนภาพแสดงยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ไทยสู่โลก พ.ศ.2559-2564

ยุทธศาสตร์การพัฒนาครัวไทยสู่โลก พ.ศ. 2559-2564 นับเป็นก้าวแรกของการดำเนินการตามนโยบายครัวไทยสู่โลกในลักษณะ “ประสานพลังขับเคลื่อนอย่างมีเอกภาพและบูรณาการ” แต่ยังคงมีความท้าทายสำคัญที่หน่วยงานต่าง ๆ จะต้องร่วมกันดำเนินการโดยการกำหนดกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนและต้องมีกระบวนการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกดังกล่าวให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ จากนโยบายครัวไทยสู่โลก เป็นที่มาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดมาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การรับรองมาตรฐานร้านอาหารไทยโดยเครื่องหมายรับรอง Thai SELECT การพัฒนาฝีมือแรงงานและการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาผู้ประกอบการอาหารไทย การสนับสนุนเงินทุนแก่ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในต่างประเทศ รวมถึงธุรกิจผลิตและแปรรูปอาหาร การประชาสัมพันธ์อาหารไทยสู่สากล การให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพแก่ผู้ประกอบการและแรงงานในการดำเนินธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดของมาตรการดังต่อไปนี้

5.2.3.2 การรับรองมาตรฐานร้านอาหารไทยโดยเครื่องหมายรับรอง Thai SELECT

การรับรองมาตรฐานร้านอาหารโดยกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ การที่ร้านอาหารไทยเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมในต่างประเทศทำให้มีร้านอาหารบางแห่งแอบอ้างว่าเป็นร้านอาหารไทยหรือโฆษณาว่าให้บริการอาหารไทย ทั้งที่แท้จริงแล้วไม่ใช่ร้านอาหารไทย เพียงแต่มีรายการอาหารไทยบางรายการไว้ให้บริการกับลูกค้าซึ่งแสดงให้เห็นถึงความนิยมอาหารไทย⁴⁸⁴ เมื่อรัฐบาลไทยทราบสถานการณ์ดังกล่าวและตระหนักถึงความสำคัญของการรักษามาตรฐานและคุณภาพของอาหารไทยจึงริเริ่มโครงการ “Thai SELECT” ในพ.ศ. 2547 เพื่อรับรองและส่งเสริมร้านอาหารไทยแก่ทั่วโลก โดยการมอบเครื่องหมายรับรอง⁴⁸⁵ Thai SELECT ให้แก่ร้านอาหารไทยในต่างประเทศที่ให้บริการอาหารไทยแท้และได้มาตรฐานตามที่โครงการกำหนด ต่อมาในปี พ.ศ. 2555 จึงเริ่มขยายขอบเขตการรับรองไปสู่อาหารไทยสำเร็จรูปพร้อมรับประทาน และอาหารไทยพร้อมปรุง

⁴⁸⁴ ศูนย์พัฒนาการค้าและธุรกิจไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย กัมพูชา, "ธุรกิจร้านอาหารในกัมพูชาและโอกาสของผู้ประกอบการไทย" [ออนไลน์].

⁴⁸⁵ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 หมวด 2 ว่าด้วยเครื่องหมายบริการและเครื่องหมายรับรอง ประกอบกับมีการออกประกาศของกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง กำหนดรายละเอียดข้อบังคับว่าด้วยการใช้เครื่องหมายรับรองตามนัย มาตรา 82 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534

สำเร็จรูปด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับการให้การรับรองคุณภาพของอาหารไทยสำเร็จรูป อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ร้านอาหารไทยและผู้ผลิตอาหารไทยสำเร็จรูปเพิ่มคุณภาพในการผลิตและยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของอาหารไทยแท้⁴⁸⁶

กรมอบเครื่องหมายรับรอง Thai SELECT มีได้พิจารณาจากรายการอาหารเพียงอย่างเดียว แต่ยังพิจารณาในส่วนของการบริการและบรรยากาศของร้าน นอกจากนี้ผู้ประกอบการอาหารจะต้องผ่านการฝึกฝนจนมีความชำนาญเพื่อให้สามารถประกอบอาหารไทยได้อย่างมีคุณภาพและมีรสชาติที่ดี⁴⁸⁷ โดยในพ.ศ. 2563 มีร้านอาหารไทยกระจายตัวอยู่ทั่วโลกกว่า 12,000 ร้าน ในบรรดาร้านอาหารไทยเหล่านั้นมีร้านที่ได้ตราสัญลักษณ์ Thai SELECT ทั้งสิ้นเพียง 1,473 ร้านเท่านั้น⁴⁸⁸ ในการพิจารณาเพื่อมอบเครื่องหมาย Thai SELECT ให้แก่ร้านอาหารไทยในต่างประเทศนั้น ร้านอาหารไทยที่มีสิทธิได้รับการพิจารณาจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้⁴⁸⁹ (1) เป็นร้านอาหารที่ปรุงและให้บริการอาหารไทยเป็นหลัก โดยมีรายการอาหารไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของรายการอาหารทั้งหมด (2) รองรับลูกค้าพร้อมกันได้ไม่ต่ำกว่า 30 ที่นั่ง (3) เปิดให้บริการมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน (4) มีฐานะการเงินที่มั่นคงและน่าเชื่อถือ ทั้งนี้การยื่นใบสมัครขอใช้เครื่องหมาย Thai SELECT ร้านอาหารไทยในต่างประเทศสามารถยื่นเรื่องต่อสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ

การรับรอง “ร้านอาหาร Thai SELECT” แบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ Thai SELECT Signature บริการอาหารไทยคุณภาพยอดเยี่ยม Thai SELECT Classic ร้านอาหารไทยที่มีรสชาติมาตรฐานคุณภาพระดับดี และ Thai SELECT Casual ร้านอาหารไทยขนาดเล็ก เรียบง่าย หรือแนวสตรีตฟู้ด รวมถึงการรับรองผลิตภัณฑ์อาหารไทยสำเร็จรูปที่มีคุณภาพด้วยเครื่องหมาย Thai SELECT Product

การรับรอง “ร้านอาหาร Thai SELECT” แบ่งได้เป็น 2 ระดับ ตามเกณฑ์ในเรื่องอาหาร การตกแต่งร้านและคุณภาพของการบริการ ได้แก่ ระดับสูงสุดคือ Thai SELECT Premium หมายถึงคุณภาพยอดเยี่ยมระดับ 5 ดาวหรือสูงกว่า ได้คะแนนตั้งแต่ 85 คะแนนขึ้นไป จะมีการมอบตรา

⁴⁸⁶ THAIBIZSINGAPORE.COM: Business Information Centre, "อะไรคือ Thai SELECT" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://thaibizsingapore.com/pr/thai-select/>

⁴⁸⁷ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, "ตรารับรองสัญลักษณ์ Thai SELECT" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 21 April 2023. แหล่งที่มา: https://dbd.go.th/images/relation_pic/info%20Thai%20SELECT.pdf

⁴⁸⁸ Business Today, "“Thai SELECT” 4 รูปแบบใหม่ จัดสรรหมวดหมู่ให้ชัดเจน การันตีธุรกิจร้าน-ผลิตภัณฑ์อาหารไทยในตลาดโลก" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 2 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.buesinesstoday.co/bt-news/03/08/2020/46571/>

⁴⁸⁹ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, "ตรารับรองสัญลักษณ์ Thai SELECT" [ออนไลน์].

สัญลักษณ์เพื่อรับรองว่าร้านอาหารนั้นเป็นร้านที่ขายอาหารไทยแท้คุณภาพยอดเยี่ยม เป็นสถานประกอบการร้านอาหารที่ปรุงอาหารไทยแท้ มีการตกแต่งแบบไทย บริการคุณภาพสูง และระดับรองลงมาคือ Thai SELECT หมายถึง คุณภาพเยี่ยมระดับ 3 ถึง 4 ดาว ได้คะแนน 75-84 คะแนน มอบให้ร้านอาหารที่ขายอาหารไทยต้นตำรับคุณภาพดี มีบริการหรือสินค้ามีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล มีความคุ้มค่าต่อการใช้บริการหรือบริโภค ร้านอาหารที่ได้รับเครื่องหมาย Thai SELECT จะได้รับเกียรติบัตรลงนามจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และอธิบดีกรมส่งเสริมการส่งออก พร้อมระบุเดือนและปีที่ได้รับเครื่องหมาย ซึ่งเครื่องหมาย Thai SELECT นั้นมีอายุ 3 ปี หากผู้ที่ได้รับเครื่องหมายประสงค์จะต่ออายุจะต้องยื่นใบสมัครขอต่ออายุก่อนวันหมดอายุ 3 เดือน⁴⁹⁰ โดยหากร้านอาหารมีมากกว่า 1 สาขา แต่ละสาขาต้องแยกยื่นขอเข้ารับการประเมินเพื่อรับตราสัญลักษณ์

ร้านอาหารที่ได้เครื่องหมายรับรอง Thai SELECT จะได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ รวมถึง การส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับธุรกิจอาหารต่าง ๆ เช่น งานแสดงสินค้าอุตสาหกรรมด้านอาหาร การประชาสัมพันธ์โฆษณาผ่านสื่อในประเทศและสื่อต่างประเทศ การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการพัฒนา และประชาสัมพันธ์ที่จัดขึ้นโดยกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ⁴⁹¹

5.2.3.3 การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาผู้ประกอบการอาหารไทย

จากการศึกษาปัญหาในประเด็นการดำเนินการกิจการและการขยายการลงทุน มีปัญหาในเรื่องแรงงานและวิชาชีพประเภททำงาน ซึ่งส่วนใหญ่ประเทศผู้รับการลงทุนจะกำหนดคุณสมบัติของต่างชาติที่จะเข้ามาทำงานในประเทศ เช่น การออกวีซ่าประเภททำงาน หรือใบอนุญาตทำงานให้แก่พนักงานที่มีคุณสมบัติพิเศษที่จำเป็นต่อกิจการเท่านั้น ดังนั้นการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการพัฒนาฝีมือแรงงานจึงเป็นมาตรการที่ช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว นอกจากนั้น การที่อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มนำเข้ารายได้สู่ประเทศไทยในปี 2563 ไม่ต่ำกว่า 2.5 ล้านล้านบาท⁴⁹² กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน จึงเห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมอาหารและดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพแรงงานให้มีความรู้ความสามารถและทักษะมากยิ่งขึ้นเพื่อยกระดับร้านอาหารไทยทั้งในและต่างประเทศให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล นอกจากการฝึกอบรมแล้ว กระทรวงแรงงานยังกำหนดให้

⁴⁹⁰ Ibid.

⁴⁹¹ THAIBIZSINGAPORE.COM: Business Information Centre, "อะไรคือ Thai SELECT" [ออนไลน์].

⁴⁹² หน่วยวิเคราะห์เศรษฐกิจภาคการผลิต ส่วนเศรษฐกิจรายสาขา, "อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม," (ธนาคารออมสิน, 2563).

ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการประกอบอาหารสามารถเข้ารับการทดสอบมาตรฐานได้ กล่าวคือมี *การกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาผู้ประกอบการอาหารไทย* เพื่อเป็นการทดสอบฝีมือ ความรู้ ความสามารถ และทัศนคติในการทำงานของผู้ประกอบอาชีพตามเกณฑ์กำหนดของมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ผู้ผ่านการทดสอบจะได้รับหนังสือรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติเป็นหลักฐานว่ามีฝีมืออยู่ในระดับประกันคุณภาพ⁴⁹³

มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาผู้ประกอบการอาหารไทยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ในการทดสอบมาตรฐานแรงงานนั้น ผู้เข้าสอบจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้⁴⁹⁴ กรณีผู้เข้าทดสอบระดับที่ 1 คุณสมบัติผู้มีสิทธิทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานสาขาผู้ประกอบการระดับ 1 ผู้สอบจะต้องไม่เคยต้องโทษ และไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์นับถึงวันที่สมัครเข้ารับการทดสอบ มีประสบการณ์อย่างน้อย 3 ปีในตำแหน่งพนักงานประกอบอาหาร หรือผ่านการเรียนหลักสูตรการประกอบอาหารไม่ต่ำกว่า 6 หน่วยกิต หรือผ่านการฝึกอบรมการประกอบอาหารไทยไม่ต่ำกว่า 90 ชั่วโมง กรณีเข้าทดสอบในระดับที่ 2 ผู้เข้าทดสอบจะต้องมีใบรับรองประสบการณ์เกี่ยวกับสาขาผู้ประกอบการอาหารไทยไม่น้อยกว่า 3 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับหนังสือรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ระดับ 1 หรือได้คะแนนรวมในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการทดสอบระดับ 1 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 และหากมีใบรับรองประสบการณ์ในการทำอาหารไทยไม่น้อยกว่า 3 ปี จะสามารถเข้ารับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติระดับ 2 ได้ โดยไม่ต้องรอรระยะเวลา 3 ปี

อีกทั้งกรมพัฒนาฝีมือแรงงานยังได้ดำเนินการจัดสอบมาตรฐานแรงงาน ณ ต่างประเทศด้วย เนื่องจากปัจจุบันในต่างประเทศมีธุรกิจเกี่ยวกับร้านอาหารไทยเป็นจำนวนมาก ทำให้แรงงานไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศที่มีทักษะฝีมือเป็นที่ต้องการของร้านอาหารไทยสูงตามไปด้วย กรมพัฒนาฝีมือแรงงานดำเนินโครงการ “ส่งเสริมศักยภาพมาตรฐานฝีมือแรงงานในต่างประเทศ”⁴⁹⁵ เพื่อพัฒนาความรู้และยกระดับทักษะฝีมือแรงงานไทยเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อส่งเสริมให้แรงงานไทยในต่างประเทศมีงานทำ เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศและ

⁴⁹³ กระทรวงแรงงาน, "การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา:

<https://bit.ly/3CbQfaz>

⁴⁹⁴ มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ฉบับที่ 67 สาขาผู้ประกอบการอาหารไทย ข้อ 2

⁴⁹⁵ สำนักพัฒนามาตรฐานและทดสอบฝีมือแรงงาน, "“โครงการส่งเสริมศักยภาพแรงงานไทยในต่างประเทศ สาขาอาชีพผู้ประกอบการอาหารไทย ระดับ 1” " [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2561. แหล่งที่มา:

http://www.dsd.go.th/standard/Region/Show_Standard/2?region_id=8

เพื่อตอบสนองนโยบายครัวไทยสู่ครัวโลกของรัฐบาล โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงานมีหน้าที่ประสานความร่วมมือกับสถานเอกอัครราชทูต กงสุลไทย สำนักงานแรงงานไทยในต่างประเทศหรือสมาคมธุรกิจต่าง ๆ ในการรวบรวมกลุ่มเป้าหมายในการทดสอบที่ผ่านมามีการทดสอบฝีมือแรงงาน สาขาผู้ประกอบอาหารไทยในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เดนมาร์ก นอร์เวย์ สเปน ออสเตรีย เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ไต้หวัน ซาอุดีอาระเบีย ฮังการี ฟินแลนด์

นอกจากนี้ กระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจในการอนุญาตให้สถาบันใด ๆ สามารถดำเนินการจัดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานให้แก่ผู้ประกอบการอาหารไทยด้วย⁴⁹⁶ เช่น โรงเรียนการอาหารนานาชาติสวนดุสิต ได้รับอนุญาตเป็นผู้ดำเนินการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 ในสาขาอาชีพผู้ประกอบอาหารไทย ตามใบอนุญาตเลขที่ กทม.002/2553⁴⁹⁷

สรุป คือ การที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน มีมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาผู้ประกอบอาหารไทยเป็นการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการส่งพ่อครัวแม่ครัวคนไทยไปทำงานที่ร้านอาหารไทยในต่างประเทศ เพราะแรงงานที่ได้รับมาตรฐานฝีมือแรงงานจัดเป็นแรงงานที่มีความสามารถเฉพาะ ซึ่งมักเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่จะได้รับวีซ่าจากประเทศผู้รับการลงทุน เช่น วีซ่าประเภทนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่ออกโดยประเทศสหรัฐอเมริกา คือ วีซ่าประเภท E-2 ของผู้ประกอบการ ซึ่งผู้ประกอบการร้านอาหารที่ได้วีซ่าประเภท E-2 จะมีสิทธิในการยื่นขอวีซ่า E-2 Chef ให้พ่อครัวแม่ครัวที่ทำงานในร้านอาหาร ดังนั้น การที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงานมีการทดสอบมาตรฐานพัฒนาฝีมือแรงงานสำหรับผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหารส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยที่ประกอบธุรกิจร้านอาหารในสหรัฐอเมริกาสารถลดอุปสรรคในเรื่องการขอวีซ่าทำงานให้กับพ่อครัวแม่ครัวเพื่อไปทำงานร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

⁴⁹⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ.2545 มาตรา 24

ผู้ใดประสงค์จะเป็นผู้ดำเนินการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ขออนุญาตต่อนายทะเบียน

การขออนุญาตและการออกใบอนุญาต คุณสมบัติของผู้ทดสอบ การพักใช้ใบอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

⁴⁹⁷ Suan Dusit international culinary school, "บริการศูนย์ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาผู้ประกอบอาหารไทย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <http://www.chefschool.dusit.ac.th/servicedetail.php?id=47>

5.2.3.4 การสนับสนุนเงินทุนแก่ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) หรือ SME D Bank ซึ่งเป็นสถาบันการเงินหนึ่งที่มีบทบาทในการสนับสนุนทางการเงินแก่ธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้ดำเนินการพัฒนาสินเชื่อเพื่อสนับสนุนโครงการครัวไทยสู่โลกขึ้น โดยมีเป้าหมายธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งธุรกิจที่ตั้งกิจการในประเทศไทย อันได้แก่ ผู้ผลิต/ผู้แปรรูปอาหาร สินค้า OTOP ตลอดจนผู้รวบรวมสินค้า/ผู้ค้าส่ง-ค้าปลีก และผู้ส่งออกสินค้าประเภทอาหาร/สินค้า OTOP ไปยังร้านค้าและร้านอาหารไทยในต่างประเทศ และให้การสนับสนุนธุรกิจนำเข้าสินค้า ธุรกิจค้าส่ง-ค้าปลีก รวมถึงร้านอาหารไทยที่ตั้งกิจการในต่างประเทศ⁴⁹⁸ นอกจากนี้ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยได้ยังร่วมมือกับสมาคมภัตตาคารไทย ช่วยเหลือสนับสนุนผู้ประกอบการร้านอาหารไทยกลุ่มนิติบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 เพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน ผ่านโครงการสินเชื่อรายเล็ก วงเงิน 3 ล้านบาท โดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำพิเศษช่วง 2 ปีแรกเพียงร้อยละ 3 และมีระยะเวลาผ่อนชำระหนี้ยาวนานสูงสุด 5 ปี ทำให้ผู้ประกอบการร้านอาหารที่เป็นประเภทธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 เป็นอย่างมากสามารถนำเงินกู้ดังกล่าวไปเป็นเงินทุนหมุนเวียนขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อให้อยู่รอดสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้

ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย มีโครงการที่น่าสนใจคือ SME SPEED UP ซึ่งมีเงื่อนไขการกู้ คือ ต้องเป็นคนไทยหรือนิติบุคคลไทยที่มีประสบการณ์ดำเนินธุรกิจที่ขอสินเชื่ออย่างน้อย 3 ปี และส่งงบการเงินย้อนหลัง 3 ปี โดยปีล่าสุดมีกำไร⁴⁹⁹ มีข้อสังเกตในส่วนของเงื่อนไขการกู้ดังกล่าวที่อาจเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงเงินกู้ของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ประสงค์จะเปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ เนื่องจาก วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมดังกล่าวอาจไม่ประสบการณ์ หรือมีแต่ไม่ถึง 3 ปีตามเงื่อนไข เช่น ไม่เคยดำเนินธุรกิจร้านอาหารไทยในประเทศไทย แต่เล็งเห็นโอกาสทางธุรกิจต่างประเทศ

⁴⁹⁸ SME Development Bank, "คุณสมบัติผู้ประกอบการเข้าเกณฑ์รับบริการ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.smebank.co.th/definition/>

⁴⁹⁹ SME Development Bank, "สินเชื่อ SME SPEED UP" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.smebank.co.th/loan/smespeedup/>

อีกทั้งธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ยังมีบริการให้เงินกู้แก่นักลงทุนไทย ในการเปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ โดยมีเงื่อนไขว่าผู้กู้จะต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือนิติบุคคล ที่จดทะเบียนในประเทศไทยซึ่งมีผู้มีสัญชาติไทยเป็นผู้ถือหุ้นในนิติบุคคลไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 และเป็นผู้ดำเนินกิจการร้านอาหารนั้น ๆ มีประสบการณ์ในการบริหารร้านอาหารในต่างประเทศอย่างน้อย 1 ปี หรือในประเทศไทยอย่างน้อย 3 ปี มีความเข้าใจถึงสภาพท้องถิ่น หรือมีหุ้นส่วนที่เข้าใจ สภาพธุรกิจร้านอาหารในท้องถิ่นพอที่จะสามารถทำร้านอาหารไทยให้สำเร็จได้ และต้องมีรายละเอียด เกี่ยวกับโครงการ รายละเอียดของผู้ลงทุน ข้อมูลด้านการตลาด เช่น แผนการตลาด กลุ่มลูกค้า เป้าหมาย และรายละเอียดด้านการเงิน เช่น แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน ประมาณการรายได้และ ค่าใช้จ่ายและเอกสารสำคัญทางกฎหมายอื่น ๆ เพื่อใช้ประกอบในการพิจารณาด้วย⁵⁰⁰ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตในส่วนของเงื่อนไขการกู้ที่ว่า “คนไทยหรือนิติบุคคลไทยจะต้องเป็นผู้ถือหุ้นในร้านอาหาร ไทยในต่างประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 50” ไม่สอดคล้องกับนิยามของการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศ ที่กำหนดสัดส่วนของการลงทุนที่เข้านิยามของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพียงร้อยละ 10

5.2.3.5 การประชาสัมพันธ์อาหารไทยสู่สากล

อาหารไทยเป็นหนึ่งในอาหารที่ได้รับความนิยมจากนานาชาติ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ได้กำหนดแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในการส่งเสริมหรือการสนับสนุนด้านการตลาด การขยายตลาดทั้งระดับในประเทศ และต่างประเทศ ไว้ตามมาตรา 37(8)

การประชาสัมพันธ์อาหารไทยสู่สากลเป็นหนึ่งในช่องทางในการขยายตลาดออกสู่สากลให้ อาหารไทยเป็นที่รู้จักแก่ต่างประเทศซึ่งโดยทั่วไปการประชาสัมพันธ์ทำหลายช่องทาง เช่น การบริการ อาหารไทยบนเครื่องบิน ทั้งนี้รัฐวิสาหกิจไทย กล่าวคือ บริษัท การบินไทย จำกัด มหาชน ได้เล็งเห็น ถึงโอกาสในการเพิ่มศักยภาพด้านบริการ จึงดำเนินแผนงานปรับปรุงอาหารบนเครื่องบิน โดยอาศัย ความร่วมมือของเชฟมิชลินสตาร์ในการออกแบบรายการอาหารและนำรายการอาหารพิเศษมาเสิร์ฟ บนเครื่องบินทำให้ผู้โดยสารชาวต่างชาติที่ใช้เส้นทางการบินของไทยได้รับประทานอาหารที่เป็น

⁵⁰⁰ EXIM Thailand, "บริการสนับสนุนร้านอาหารไทยในต่างประเทศ" [ออนไลน์].

รสชาติไทยแท้ อันส่งผลถึงความนิยมในอาหารไทยในการช่วยเพิ่มให้อาหารไทยเป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศได้มีนโยบายให้สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ (สคต.) และทูตพาณิชย์ทั่วโลกทบทวนกลยุทธ์และแผนงานดำเนินโครงการกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์และพฤติกรรมผู้บริโภคหลังจากวิกฤตโควิด-19 โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น เลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการตลาดที่มีศักยภาพของในแต่ละพื้นที่เพื่อสื่อถึงกลุ่มเป้าหมายผู้บริโภค⁵⁰¹

อย่างไรก็ดีด้วยเหตุที่อาหารและการท่องเที่ยวมีความใกล้ชิดและสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก โดยอาหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยว แต่กลับยังไม่ปรากฏการประชาสัมพันธ์อาหารไทยสู่สากลในแนวทางที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการผลักดันให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงประสบการณ์จากอาหารไทยเมื่อเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและแนวทางการสร้างภาพลักษณ์ให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Food Tourism Destination) ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้ในด้านอื่น ๆ ให้แก่ประเทศ รวมถึงเป็นการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของกิจการร้านอาหารไทยในรูปแบบของการเปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁵⁰¹ แผนกิจกรรม Thai SELECT ในตลาดต่างประเทศ เช่น ตลาดอเมริกาเหนือ จะมุ่งเน้นจัดกิจกรรมและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ โซเชียลมีเดีย และ Digital TV โดยร่วมกับร้านอาหาร Thai SELECT และ Influencer หรือ YouTuber ที่มีชื่อเสียง ขณะที่ตลาดยุโรป เช่น เยอรมนีจัดกิจกรรมส่งเสริมเมนูอาหารสตรีตฟู้ด 4 ภาค ในร้านอาหาร Thai SELECT ซึ่งทางฝรั่งเศส ออสเตรีย อิตาลี โปแลนด์ เชิญสื่อ Blogger Influencer YouTuber ที่มีอิทธิพลในวงการอาหารเข้าร่วมชมและสาธิตการทำอาหารเมนูพิเศษพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ข้อมูลและแคมเปญต่าง ๆ ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น อิตาลีจัดแคมเปญ “Grand Tour Thai SELECT 2020” ออสเตรียจัดแคมเปญ “This Year’s Traveling is Cooking Thai” ประเทศออสเตรียซึ่งมีความนิยมบริโภคอาหารไทยมากจัดกิจกรรมร่วมกับ Zomato แพลตฟอร์มออนไลน์ ให้บริการข้อมูล การค้นหา การแนะนำร้านอาหารและการจองร้านอาหารชื่อดัง ตลาดจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะเน้นช่องทางออนไลน์และดึงตัว Net Idol หรือ KOL ที่มีชื่อเสียงและผู้ติดตามจำนวนมากมาเข้าร่วมงาน ใช้ Live-Streaming สาธิตการทำงาน การเขียนรีวิวอาหาร ร้านอาหาร การจัดงานเทศกาลอาหารไทยเพื่อกระตุ้นการบริโภค การประชาสัมพันธ์ผ่าน Main Page Feed พร้อม Landing Page บนแพลตฟอร์ม Dazhong Dianping/Meituan และการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ ซึ่งกิจกรรมได้รับการตอบรับดี เนื่องจากแพลตฟอร์มและ KOL ต่างมีผู้ติดตามจำนวนมาก ส่งผลให้ร้านอาหาร Thai SELECT ในจีนได้รับความสนใจมากขึ้น

5.2.3.6 การให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพแก่ผู้ประกอบการและแรงงานในการ ดำเนินธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

ในการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประเภทธุรกิจร้านอาหารไทยมีหน่วยงานที่มีบทบาทในการให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพแก่ผู้ประกอบการและแรงงานในการดำเนินธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศหลายหน่วยงาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.) สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม มีบทบาทในการสนับสนุนและวางนโยบายแผนยุทธศาสตร์การวิจัยและการพัฒนาด้านนวัตกรรมอาหารของประเทศ ให้มีประสิทธิภาพในการสร้างศักยภาพการแข่งขันแก่อุตสาหกรรมอาหารไทย ทั้งทางด้านการผลิต การแปรรูป และการจำหน่ายในแต่ละขั้นตอนของห่วงโซ่อาหาร โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา ประสานหน่วยงานหลัก คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศ รวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์และเผยแพร่ข้อมูลเชิงลึกที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์สำหรับงานภาครัฐและเอกชนเพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การเจรจาทางการค้า การจัดทำมาตรฐาน การตัดสินใจในเชิงการค้า ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน และเสถียรภาพของอุตสาหกรรมอาหารของประเทศและสถาบันอาหารเป็นหนึ่งในหน่วยงานหลักในการดำเนินการโครงการครัวไทยสู่ครัวโลกด้วย สถาบันอาหารนี้มี *ศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร*⁵⁰² ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กำกับของกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อการส่งเสริมการขยายตัวด้านการส่งออกอาหารไทยและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจภาคอุตสาหกรรมอาหาร วัตถุประสงค์ในการพัฒนาศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร คือ เพื่อให้มีระบบสารสนเทศที่ใช้ในการสนับสนุนนโยบายและการตัดสินใจเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารไทยที่มีประสิทธิภาพ และเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้แก่ภาคธุรกิจ⁵⁰³ โดยศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหารเป็นภารกิจหลักของฝ่ายวิจัยและข้อมูลของสถาบันอาหาร ที่ตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีพ.ศ. 2539 โดยฝ่ายวิจัยและข้อมูลมีหน้าที่คือ สำรวจ รวบรวม ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุตสาหกรรมอาหาร และเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารอุตสาหกรรมอาหาร ศึกษาวิจัย ธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาที่มีผลกระทบต่อ

⁵⁰² ศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร สถาบันอาหาร, "เกี่ยวกับเรา" [ออนไลน์].

⁵⁰³ Ibid.

อุตสาหกรรมอาหาร และเสนอแนวทางแก้ไขให้แก่รัฐบาล อีกทั้งยังมีบทบาทหน้าที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำทางวิชาการแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารด้วย

ตัวอย่างกิจกรรมที่ทำโดยสถาบันอาหาร เช่น สถาบันอาหารร่วมกับกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ในการส่งเสริมการค้าและการลงทุนเพื่อ “ครัวไทยสู่โลก” ซึ่งเป็นโครงการภายใต้ความร่วมมือด้านการส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ในโอกาสที่ผู้นำไทยกับญี่ปุ่นได้ลงนามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ร่วมกัน โดยที่ผ่านมาสถาบันอาหารได้ร่วมกับกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและองค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan External Trade Organization: JETRO) ในกรุงเทพมหานครดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ *การจัดสัมมนาทางวิชาการ แนะนำผู้ประกอบการสินค้าอาหารไทยเร่งศึกษากฎระเบียบความปลอดภัยของบรรจุภัณฑ์และเครื่องมือในญี่ปุ่นให้ได้มาตรฐานโดยสินค้าเป้าหมายที่มีแนวโน้มขยายตัวดี* เช่น น้ำพริกเผา น้ำจิ้มไก่ อาหารพร้อมปรุง โดยต้องเน้นจุดขายเรื่องอาหารปลอดภัย การติดฉลากที่ถูกต้อง และมีบรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค เช่น บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถอุ่นด้วยเตาไมโครเวฟได้ ปัจจุบันญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในผู้นำเข้าสินค้าอาหารจากไทยมากที่สุด โดยไทยมีส่วนแบ่งตลาดสินค้าอาหารในญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 6 รองจากสหรัฐอเมริกา จีน ออสเตรเลีย และแคนาดา *การส่งเสริมสินค้าอาหารไทยในตลาดญี่ปุ่น* โดยจัดงาน In-store Promotion และงาน Roadshow การขอผู้เชี่ยวชาญจากญี่ปุ่นมาให้ความรู้เรื่องการพัฒนาการผลิตอาหารไทย เช่น การปฏิบัติที่ดีในการผลิตอาหาร (Good Manufacturing Practice: GMP) และ มาตรฐานการผลิตที่มีมาตรการป้องกันอันตราย (Hazard Analysis Critical Control Point: HACCP) เพื่อส่งไปตลาดญี่ปุ่น ตลอดจน *การส่งเสริมให้คนไทยไปลงทุนและทำงานในร้านอาหารไทยในญี่ปุ่น*⁵⁰⁴

2.) กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ยังเป็นหน่วยงานที่ให้ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจ แก่ผู้ประกอบการอีกด้วย เช่น กิจกรรมการสัมมนาธุรกิจบริการร้านอาหารไทยในต่างประเทศ หัวข้อ “ทำอย่างไรจะช่วยส่งเสริมให้อาหารไทยมีชื่อเสียงไปทั่วโลก” หรือ THAI.TABLE.TALK. Driving Thai Cuisine towards World-Class Recognition เป็น การ จัด สัมมนาโดยเชียววิททยาการที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจบริการอาหารไทยจาก 3 ประเทศ

⁵⁰⁴ ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, รายงานฉบับสมบูรณ์ : โครงการศึกษาผลกระทบและแนวทางการเจรจา ทบวงความตกลงในพันธกรณีต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์จากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น, หน้า.2-31

ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และจีน มาให้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ เพื่อเป็นกรณีศึกษาให้กับผู้ประกอบการที่ต้องการจะไปประกอบธุรกิจในประเทศนั้น ๆ⁵⁰⁵

3.) สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีหน้าที่หลัก คือ ทำงานวิจัยเกี่ยวกับอาหารในลักษณะต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร ทั้งในด้านการแปรรูปอาหาร การเพิ่มมูลค่า การถนอมอาหาร รวมไปถึงบรรจุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร ยังเป็นหนึ่งในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในโครงการครัวไทยสู่ครัวโลกด้วย โดยในส่วนของงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการลงทุนร้านอาหารไทยในต่างประเทศนั้นก็คือหน่วยงานที่ชื่อว่า “ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมอาหาร” ที่อยู่ภายใต้สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร ซึ่งมีหน้าที่นำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมของงานวิจัยไปถ่ายทอดในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านการอบรม การสัมมนา หลักสูตร เช่น หลักสูตรครัวไทยสู่ครัวโลก การดำเนินการทั้งหมดนี้มีขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพพ่อครัวแม่ครัวไทย ให้บุคคลที่ต้องการไปประกอบอาชีพพ่อครัวแม่ครัว ทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้ามาเรียนรู้วิธีการทำอาหาร ให้มีรสชาติดี ปลอดภัย มีคุณค่าทางอาหาร รวมไปถึงเรียนรู้หลักการในการบริหารจัดการธุรกิจร้านอาหารด้วย

4.) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน มีบทบาทในการสนับสนุนธุรกิจร้านอาหารในต่างประเทศ โดยเป็นหน่วยงานที่มีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของแรงงานไทยเข้าสู่อุตสาหกรรมร้านอาหารในต่างประเทศ โดยการดำเนินการจัดฝึกอบรมผู้ประกอบการอาหารไทยรองรับครัวไทยสู่ครัวโลกโดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน (สพร.) และสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน (สนพ.) ทั่วประเทศ นอกจากนี้กรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้ขอความร่วมมือหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันวิจัยอาหาร ให้จัดทำหลักสูตรให้พ่อครัว/แม่ครัวเพื่อพัฒนาศักยภาพให้เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นพัฒนาฝีมือพ่อครัว/แม่ครัวให้มีมาตรฐานเพื่อยกระดับทั้งด้านการให้บริการและมาตรฐานในรสชาติอาหารไทยให้มีศักยภาพเพียงพอในการทำงานในต่างประเทศเพื่อเป็นการเผยแพร่อาหารไทยและเอกลักษณ์ของความเป็นไทยสู่นานาชาติ⁵⁰⁶ โดยการกำหนดมาตรการต่าง ๆ อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ

⁵⁰⁵ SME Thailand Club, "กูรูแนะเคล็ดลับร้านอาหารไทยในต่างแดน" [ออนไลน์].

⁵⁰⁶ กรมการจัดหางาน, "โอกาสดี ของแรงงานไทยไปทำงานพ่อครัว - แม่ครัวในต่างประเทศ มีรายได้ 40,000 - 90,000 บาทต่อเดือน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา:

https://www.doe.go.th/prd/main/news/param/site/1/cat/7/sub/0/pull/detail/view/detail/object_id/1606

ส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2555 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาและยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงาน โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้มอบหมายให้สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานและสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานทั่วประเทศจัดฝึกอบรมหลักสูตรอาหารไทยเพื่อรองรับโครงการครัวไทยสู่ครัวโลก รวมถึงหลักสูตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การบริหารวัตถุดิบ การจัดการห้องครัว โดยในพ.ศ. 2562 กรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้ดำเนินการพัฒนาฝีมือแรงงานตามโครงการฝึกอบรมผู้ประกอบการอาหารรองรับครัวไทยสู่ครัวโลก โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 3,706 คน อีกทั้งยังมีผู้เข้าร่วมทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานในประเทศ 994 และมีผู้เข้าร่วมทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานในต่างประเทศอีกเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ กระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจในการอนุญาตให้สถาบันใด ๆ ดำเนินการจัดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานให้แก่ผู้ประกอบการอาหารไทยด้วย⁵⁰⁷ เช่น โรงเรียนการอาหารนานาชาติสวนดุสิต ได้รับอนุญาตเป็นผู้ดำเนินการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 ในสาขาอาชีพผู้ประกอบการอาหารไทย ตามใบอนุญาตเลขที่ กทม.002/2553⁵⁰⁸

5.2.3.7 การเจรจาข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน

อาเซียนเป็นประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยังมีข้อตกลงในระดับภูมิภาคอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยว เช่น ข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professional: MRA-TP) อย่างไรก็ดี ปัจจุบันข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน ครอบคลุมเพียง 4 สาขายังไม่ครอบคลุมสาขา “ร้านอาหาร” แต่ในที่นี้ต้องการอธิบายถึงหลักการของข้อตกลงดังกล่าวเพื่อแสดงให้เห็นว่าหากในอนาคตตำแหน่งงานในสาขาร้านอาหารได้ถูกเพิ่มเข้าไปให้เป็นมาตรฐานที่ใช้ร่วมกันทั่วอาเซียนจะช่วยแก้ปัญหาและอุปสรรคการเคลื่อนย้ายแรงงานและการขาดบุคลากรเนื่องจากข้อกำหนดในการเคลื่อนย้ายแรงงานของ

⁵⁰⁷ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ.2545 มาตรา 24

⁵⁰⁸ Suan Dusit international culinary school, "บริการศูนย์ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาผู้ประกอบการอาหารไทย" [ออนไลน์].

ประเทศผู้รับการลงทุน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของธุรกิจร้านอาหารไทยในการส่งพ่อครัวแม่ครัวเข้าไปทำงานในร้านอาหารไทยในอาเซียน

ข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professional: MRA-TP) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพอื่น ๆ คือ เป็นกลไกในการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีโดยอำนวยความสะดวกให้เกิดการเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพในสาขาการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน (Foreign Tourism Professional) รวมถึงมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในกลุ่มประเทศสมาชิก โดยผู้ที่ผ่านการรับรองคุณสมบัติและได้รับใบรับรองมาตรฐานวิชาชีพดังกล่าวจะมีสิทธิในการเดินทางไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียน แต่ยังคงต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อกำหนดของประเทศที่เข้าไปทำงาน ดังนั้น ข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติของบุคลากรจึงไม่ได้เป็นการเปิดตลาดเสรีด้านแรงงาน แต่เป็นเพียงการอำนวยความสะดวกในขั้นตอนการขอใบอนุญาตโดยลดขั้นตอนการตรวจสอบและรับรองวุฒิการศึกษาหรือความรู้ทางวิชาชีพ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดคุณสมบัติของแต่ละตำแหน่งงานให้มีมาตรฐานเดียวกันและต้องมีหน่วยงานในระดับชาติที่รับผิดชอบดำเนินงานตามข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติของบุคลากร เพื่อดูแลกำกับ ประเมิน รับรองและลงทะเบียน โดยเนื้อหาของข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน รวมถึงการจัดมาตรฐานสมรรถนะบุคลากรของอาเซียน หลักสูตรฝึกอบรมตามสมรรถนะ การจัดตั้งองค์กรฝึกอบรม องค์กรรับรองมาตรฐานวิชาชีพการท่องเที่ยว การจัดตั้งคณะกรรมการวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งชาติ การขึ้นทะเบียนบุคลากรที่ได้รับการรับรองทั้งระดับชาติและระดับอาเซียน และการแจ้งตำแหน่งงานด้านการท่องเที่ยวที่ว่าง

สรุปได้ว่าข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอาเซียน เป็นแผนปฏิบัติการร่วมกันของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเริ่มจากตำแหน่งงานใน 2 สาขา คือ 1. ด้านที่พัก (Hotel Services) และ 2. ด้านการเดินทาง (Travel Services) ต่อมาในปี 2564 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีท่องเที่ยวอาเซียนเห็นชอบพิธีสารแก้ไขข้อตกลงฯ ดังกล่าว เพื่อยกระดับและขยายความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมไมซ์ในอาเซียน โดยเพิ่มตำแหน่งงานของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวสาขาที่ 3 ด้านไมซ์ ซึ่งครอบคลุมถึงการจัดประชุมองค์กร การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล การจัดประชุมนานาชาติ และการ

จัดแสดงสินค้าทั้งในประเทศและระดับสากล (MICE Professionals) และสาขาที่ 4 ด้านการจัดกิจกรรม (Event Professionals) ให้เป็นมาตรฐานที่พร้อมใช้ร่วมกันทั่วอาเซียน โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2566 นี้เป็นต้นไป

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด จึงสรุปได้ว่า หากในอนาคตตำแหน่งงานในสาขาร้านอาหารได้ถูกเพิ่มเข้าไปให้เป็นมาตรฐานที่พร้อมใช้ร่วมกันทั่วอาเซียน ข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียนจะมีผลต่อการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่การลงทุนของธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศซึ่งเป็นประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียน และช่วยลดปัญหาและอุปสรรคการขาดบุคลากรเนื่องจากข้อกำหนดในการเคลื่อนย้ายแรงงานของประเทศผู้รับการลงทุน โดยข้อตกลงดังกล่าวจะอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายผู้ประกอบการอาชีพด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน โดยผู้ที่ผ่านการประเมินสมรรถนะและได้รับใบรับรองมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอาเซียนหรือที่เรียกว่าบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Professional: ATP) จะสามารถลงทะเบียนในระบบทะเบียนบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Professional Registration System: ATPRS) ซึ่งเป็นระบบที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอาเซียนและผู้ว่าจ้างในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศสมาชิกอาเซียน (Job Matching) โดยผู้ว่าจ้างสามารถค้นหาและติดต่อบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอาเซียนที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอาเซียนจะสามารถสมัครงานในตำแหน่งงานว่างที่ผู้ว่าจ้างประกาศรับสมัครได้ ซึ่งผู้ที่ได้รับใบรับรองมาตรฐานดังกล่าวจะมีสิทธิในการเดินทางไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนได้ แต่ยังคงต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องของประเทศที่เข้าไปทำงาน นอกจากนี้ กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ยังมีการหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ให้กับผู้ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอาเซียน

ทั้งนี้ในปัจจุบันข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน ครอบคลุมเพียง 4 สาขา แต่ยังไม่ครอบคลุมสาขา “ร้านอาหาร” จึงเป็นประเด็นที่ต้องติดตามต่อไปว่า สาขา “ร้านอาหาร” จะถูกกำหนดในข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียนหรือไม่ และเมื่อถูกกำหนดแล้วจะมีการดำเนินงานตามข้อตกลงอย่างไรต่อไป

5.3 ธุรกิจไทยสปา

คำว่า “สปา” มาจากภาษาลาติน ว่า Sanus per Aquam หรือ Sanitas per aquas แปลว่า สุขภาพจากสายน้ำ การบำบัดด้วยน้ำ การดูแลสุขภาพโดยการใช้น้ำ⁵⁰⁹ การบำบัดหรือการดูแลสุขภาพด้วยน้ำเพื่อให้ได้มาซึ่งสุขภาพที่ดีและการผ่อนคลาย ผสานควบคู่กับศาสตร์สัมผัสทั้งห้า คือ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างร่างกายและจิตใจได้เป็นอย่างดี⁵¹⁰ โดยสรุปความหมายได้ว่า สปา คือ การบำบัดด้วยน้ำภายใต้การดูแลของนักบำบัด แพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงเป็นสถานที่พักผ่อนเพื่อให้ได้มาซึ่งสุขภาพองค์รวมที่ดี⁵¹¹ คำนิยามขององค์กรสปา ระหว่างประเทศ (The International Spa Association: SPA) ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม สปา ซึ่งได้แบ่งชนิดของสปาออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่⁵¹² (1) Club Spa คือ สปาที่จัดขึ้นเพื่อให้บริการเฉพาะสมาชิก (2) Day Spa คือ สปาที่ตั้งอยู่ในทำเลที่ลูกค้าสะดวกต่อการเดินทางมาใช้บริการ เช่น ห้างสรรพสินค้า สนามบิน เป็นสปาที่มีการเปิดให้บริการมากที่สุด (3) Hotel & Resort Spa คือ สปาที่ตั้งอยู่ภายในหรือในบริเวณเดียวกันกับโรงแรมหรือรีสอร์ท คล้ายกับ Day Spa แต่จะมีขนาดใหญ่กว่า (4) Cruise Ship Spa คือ สปาที่ตั้งอยู่ในเรือ (5) Mineral Spring Spa คือ สปาที่ตั้งอยู่ในสถานที่ที่เป็นแหล่งน้ำพุร้อน หรือน้ำแร่ธรรมชาติ (6) Destination Spa คือ สปาที่จัดขึ้นเพื่อการดูแลสุขภาพเป็นหลักโดยมีที่พักอยู่ภายในนั้น (7) Medical Spa คือ สปาที่ตั้งอยู่ในสถานพยาบาลโดยมีแพทย์และพยาบาลดูแลกำกับ

ในส่วนของนิยามคำว่า “สปา” ตามกฎหมายไทย จากประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตราฐานของสถานที่ให้บริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพ หรือเพื่อเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 พ.ศ. 2551 ข้อ 4⁵¹³ ได้แบ่งสถาน

⁵⁰⁹ SMEs Knowledge Center, "ความหมายและประเภทของสปาและนวดเพื่อสุขภาพ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566.

แหล่งที่มา: <https://bit.ly/3IUcJAC>

⁵¹⁰ Ibid.

⁵¹¹ Ibid.

⁵¹² อาริวรรณ กลั่นกลิ่นและคณะ, เอกสารความรู้ผู้ดำเนินการสปาเพื่อสุขภาพ (ขุมนุสสทรรณการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด: สำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2556), หน้า.15-16

⁵¹³ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ข้อ 4 “สถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตามมาตรา 3 (3) (ข) แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2546 ได้แก่สถานประกอบการที่ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) กิจการสปาเพื่อสุขภาพ

ประกอบกิจการออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) กิจการสปาเพื่อสุขภาพ หมายถึง การประกอบกิจการเพื่อให้การดูแลและเสริมสร้างสุขภาพโดยมีบริการหลัก คือ การนวดเพื่อสุขภาพและการใช้น้ำเพื่อสุขภาพ และอาจมีบริการเสริมประเภทต่าง ๆ เช่น การทำสมาธิและโยคะ การอบรมเพื่อสุขภาพ การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ โภชนาการบำบัดและการควบคุมอาหาร การใช้สมุนไพรหรือผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ตลอดจนการแพทย์ทางเลือกอื่น ๆ ประกอบด้วย ซึ่งตามข้อ 11(2)⁵¹⁴ ของประกาศกระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดเพิ่มเติมไว้ว่า กิจการสปาเพื่อสุขภาพต้องมีบริการหลักและให้มีบริการเสริมอื่นอีกอย่างน้อย 3 รายการ เช่น การพอกโคลน การเสริมสวย โยคะ⁵¹⁵ (2) กิจการนวดเพื่อสุขภาพ หมายถึง การนวดเพื่อการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ความเมื่อยล้า เช่น การนวดแผนไทยและการนวดฝ่าเท้า และ (3) กิจการนวดเพื่อเสริมสวย หมายถึง การประกอบกิจการนวดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมความงามในสถานที่เฉพาะ เช่น ร้านเสริมสวย โดยกิจการทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวในประเทศไทยต้องอยู่ภายใต้การควบคุมตามกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550) และประกาศกระทรวงสาธารณสุข ที่ออกตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509⁵¹⁶ นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาสถานบริการส่งเสริมสุขภาพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานได้จำแนกสปาตามองค์ความรู้ที่มาประยุกต์ใช้ เป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ (1) สปาแบบตะวันตก (Western Spa) การให้บริการสุขภาพด้วยน้ำเป็นหลัก โดยมาตรฐานการให้บริการแนวเดียวกับประเทศในแถบทวีปฝั่งตะวันตก (2) ไทยสบาย หรือไทยสัปปายะ (Thai Spaya) การให้บริการสุขภาพองค์รวมแบบไทยเน้นการอบสมุนไพร การใช้ลูกประคบ และการนวด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(2) กิจการนวดเพื่อสุขภาพ

(3) กิจการนวดเพื่อเสริมสวย

สถานประกอบการที่ดำเนินกิจการตามวรรคหนึ่งต้องมีลักษณะของสถานที่ การบริการและผู้ให้บริการตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในประกาศนี้”

⁵¹⁴ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ข้อ 11 (2) “ผู้ประกอบการต้องจัดบริการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานการบริการแต่ละประเภท โดยจะต้องมีบริการหลักประกอบด้วย การนวดเพื่อสุขภาพ การใช้น้ำเพื่อสุขภาพ เช่น บริการอบไอน้ำ อ่างน้ำร้อน บ่อน้ำร้อน บ่อน้ำเย็น เป็นต้น และให้มีบริการอื่น เช่น การพอกโคลน การเสริมสวย การออกกำลังกาย อาหารสุขภาพ โยคะ สมาธิและอื่น ๆ อีก 3 รายการเป็นอย่างน้อย”

⁵¹⁵ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2551 เรื่องกำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่ การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509

⁵¹⁶ SMEs Knowledge Center, "ความหมายและประเภทของสปาและนวดเพื่อสุขภาพ" [ออนไลน์].

ไทย (3) ไทยสปา (Thai Spa) การให้บริการคล้ายกับสปาแบบตะวันตก แต่มีการประยุกต์ภูมิปัญญาทางตะวันออกและภูมิปัญญาไทยเข้าสู่การบริการในสถานที่เดียวกัน⁵¹⁷

ทั้งนี้ ภายใต้เอกสาร MTN.GNS/W/120 ที่กำหนดแนวทางการพิจารณาประเภทสาขาบริการ (Services Sectoral Classification List) ขององค์การการค้าโลก อันเป็นการอิงกับรายการที่สำนักงานสถิติขององค์การสหประชาชาติ (The UN Statistical Office) เรียกว่า Provisional Central Product Classification: CPC ซึ่งแบ่งการคาบริการออกเป็น 12 สาขา (Sectors) **ธุรกิจสปาและนวดไทยจัดอยู่ในสาขาการบริการที่ 12 บริการด้านอื่น ๆ**

ธุรกิจสปา เป็นธุรกิจที่มีเริ่มบทบาทในเศรษฐกิจของประเทศไทยตั้งแต่ประมาณ 20 กว่าปีที่ผ่านมา ในช่วงเริ่มต้นการประกอบธุรกิจสปาประสบกับปัญหาด้านภาพลักษณ์เนื่องจากประเทศไทยมีสถานบริการอาบอบนวด รวมถึงสถานบริการนวดที่มีนัยแอบแฝงในเชิงการค้าบริการทางเพศอยู่ก่อนแล้ว คนทั่วไปบางส่วนจึงมีความเข้าใจผิดว่าการให้บริการสปา มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกิจการดังกล่าว จากปัญหาที่เกิดขึ้นมีหน่วยงานรัฐหลายฝ่ายดำเนินการแก้ไขโดยหน่วยงานหลัก คือ กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงพาณิชย์ ปัจจุบันธุรกิจสปาได้รับความนิยมมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศ ทำให้มีผู้ใช้บริการธุรกิจสปาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นและมีการประกอบธุรกิจสปาภายในโรงแรม (Hotel & Resort Spa)⁵¹⁸ อีกทั้งการท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นนี้ยังรวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ⁵¹⁹ ซึ่งมีธุรกิจสปาเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง⁵²⁰ นอกจากบริการทางการแพทย์แล้วที่มีชื่อเสียงแล้ว ประเทศไทยยังมีศักยภาพในการให้บริการส่งเสริมและสนับสนุนสุขภาพ (Health Promotion Services) เช่น สปา นวดแผนไทย และธุรกิจความงาม โดยตั้งแต่พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา รัฐบาลไทยได้สนับสนุนธุรกิจบริการทางการแพทย์และธุรกิจบริการส่งเสริมและสนับสนุนสุขภาพภายใต้ “นโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ” ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและ

⁵¹⁷ ราณี อธิชัยกุลและรชพร จันทร์สว่าง, "การศึกษาศักยภาพสถานประกอบการสปาไทย," วารสารจัดการสมัยใหม่ ปีที่ 14 ฉบับที่ 1, มกราคม-มิถุนายน (2559), หน้า 19

⁵¹⁸ ประชาชาติธุรกิจ, "ดัชนีเชื่อมั่นปี" 61 สดใส ศก.ฟื้น-นักท่องเที่ยวพุ่ง 38 ล้านคน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.prachachat.net/tourism/news-139523>

⁵¹⁹ "การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ Medical Tourism และ Wellness Tourism" ใน Komsit Kianwatana, "สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโลกและประเทศไทย," *กระแสวัฒนธรรม*, หน้า 78

⁵²⁰ อัครพงศ์ อันทองและคณะ, *ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (สปา)* (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนวิจัย, 2556), หน้า.59.

กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดวิสัยทัศน์ “Thailand as World Class Healthcare Destination” โดยธุรกิจบริการส่งเสริมสุขภาพเป็นหนึ่งในบริการหลักภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ⁵²¹ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2547 -2551) ครอบคลุมธุรกิจบริการรักษาพยาบาล **ธุรกิจบริการส่งเสริมสุขภาพ ธุรกิจผลิตภัณฑ์สุขภาพและสมุนไพรไทยซึ่งเกี่ยวข้องกับธุรกิจไทยสปาโดยตรง** และระยะที่ 2 (พ.ศ. 2553 -2557) เพิ่มบริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใน พ.ศ. 2558 Global Wellness Institute ได้จัดอันดับของตลาดการท่องเที่ยวแบบ Wellness Tourism ของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก พบว่าประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวแบบ Wellness Tourism เป็นอันดับ 4 ของภูมิภาค⁵²² และในพ.ศ. 2560 การท่องเที่ยวดังกล่าวมีมูลค่าตลาดรวมกว่า 136,500 ล้านบาท⁵²³ และในปี 2563 การท่องเที่ยวลักษณะดังกล่าวประเทศไทยถูกเลือกให้เป็นจุดหมายปลายทางอันดับ 2 ของโลก

นับตั้งแต่พ.ศ. 2547 ที่รัฐบาลไทยมีนโยบายการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติได้มีการสนับสนุนธุรกิจนี้ในสาขาดังกล่าวโดยส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็น “Capital Spa of Asia”⁵²⁴ ด้วยการผลักดันการสร้างมาตรฐานและเอกลักษณ์ของธุรกิจสปาไทยสู่มาตรฐานสากล โดยกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุขได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบจัดทำเกณฑ์การรับรองคุณภาพสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพ โดยพิจารณามาตรฐานทั้งหมด 5 ด้าน คือ ด้านบริการ ด้านบุคคลากร ด้านผลิตภัณฑ์เครื่องมือและอุปกรณ์ ด้านการบริหารและการจัดการองค์กร และด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยสถานประกอบการที่มีมาตรฐาน ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดจะได้รับรับรองคุณภาพและได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมาย “Spa Shop” ของกระทรวงสาธารณสุข

นอกจากการพัฒนาคุณภาพธุรกิจไทยสปาแล้ว รัฐบาลยังเน้นการทำการตลาดเชิงรุกในประเทศเป้าหมาย โดยการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมธุรกิจและการสนับสนุนการขาย

⁵²¹ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2547 -2551) ครอบคลุมธุรกิจบริการรักษาพยาบาล ธุรกิจบริการส่งเสริมสุขภาพ ธุรกิจผลิตภัณฑ์สุขภาพและสมุนไพรไทย และระยะที่ 2 (พ.ศ. 2553 -2557) เพิ่มบริการด้านการแพทย์แผนไทยและการ แพทย์ทางเลือก

⁵²² Komsit Kianwatana, "สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโลกและประเทศไทย," *กระแสวัฒนธรรม*.

⁵²³ SME Thailand Club, "WELLNESSLeasing สินเชื่อเพื่อธุรกิจโรงแรม/สปา" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.smethailandclub.com/finance/3148.html>

⁵²⁴ สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงสาธารณสุข มีแผนงานผลักดันธุรกิจบริการสุขภาพในระยะ 5 ปี (2552-2556) โดยมีวิสัยทัศน์ “Thailand as World Class Spa Destination”

ตลาดไปยังต่างประเทศทั้งด้านการลงทุนและร่วมทุนเพื่อจัดตั้งธุรกิจ การสร้างเครือข่ายธุรกิจ การสร้างตราสินค้า ส่งผลให้ธุรกิจไทยสปาที่มีชื่อเสียงและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และกลายเป็นธุรกิจบริการอีกสาขาหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทยในฐานะที่เป็นธุรกิจบริการที่มีศักยภาพและส่งออกได้⁵²⁵ ทั้งในรูปแบบการรองรับชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการในประเทศ การออกไปลงทุนจัดตั้งธุรกิจในต่างประเทศ รวมถึงการส่งบุคลากรเดินทางไปให้บริการในต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังเป็นธุรกิจที่สนับสนุนให้เกิดการขยายตัวในสาขาบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ การท่องเที่ยว สินค้าเพื่อสุขภาพ ส่งผลให้มีเงินตราไหลเข้าประเทศจากธุรกิจในกลุ่มนี้เพิ่มมากขึ้น⁵²⁶ นอกจากนี้ธุรกิจไทยสปาโดยตรงผู้ประกอบการไทยยังมีธุรกิจในลักษณะบริษัทที่ปรึกษาด้านการจัดตั้งสปา และมีสถาบันการศึกษาที่เป็นหน่วยงานราชการและเอกชน ซึ่งได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการให้จัดการเรียนการสอนนวดไทยและสปาไทย โดยมีหลักสูตรการสอนที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุขเป็นจำนวนหลายร้อยหลักสูตร ซึ่งช่วยผลิตบุคลากรเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยปัจจุบันมีทั้งหน่วยงาน ราชการและเอกชนจากต่างประเทศ เช่น ยุโรป (อิตาลี ออสเตรีย สเปน เยอรมนี) เอเชีย (จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฮองกง ไต้หวัน สิงคโปร์) เข้ามาศึกษาวิธีการวางระบบสปาไทยจากหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กรมส่งเสริมการส่งออก และสมาคม สปาไทย นอกจากนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและสุขภาพในต่างประเทศ ได้เข้ามาเรียนกับสถาบันของไทยเพื่อนำความรู้ด้านสปารวมทั้งนวดแผนไทยและศาสตร์ด้านการแพทย์แผนไทยไปประยุกต์ใช้ในบริการส่งเสริมสุขภาพของตนมากขึ้น ส่งผลให้ไทยมีรายได้จากค่าสมัครเรียนหลักสูตรต่าง ๆ เข้าประเทศ และช่วยสนับสนุนและประชาสัมพันธ์สปาและนวดไทยไปสู่ระดับสากลมากยิ่งขึ้น และยังเป็นการส่งเสริมการส่งออกบริการในสาขานี้ ทั้งในด้านการจัดตั้ง การบริหารกิจการสปา การส่งบุคลากรออกไปให้บริการ รวมถึง การขยายตลาดการผลิตและส่งออกอุปกรณ์และผลิตภัณฑ์สปา สมุนไพรไทย และธุรกิจที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ⁵²⁷

จากการที่ภาครัฐจึงมีนโยบายส่งเสริมให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่การเป็น Spa Capital of Asia มาโดยตลอดตั้งแต่พ.ศ. 2547 ทำให้มีผู้ประกอบการจำนวนมากสนใจทำธุรกิจไทยสปา โดยปัจจุบันมีสถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่ได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุขอยู่

⁵²⁵ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, "ธุรกิจบริการ: สปาและนวดไทย Business Services: Spa & Thai Massage,"(กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554).หน้า 8

⁵²⁶ Ibid.

⁵²⁷ Ibid.หน้า 11

มากกว่า 8,600 แห่งทั่วประเทศ⁵²⁸ ผนวกกับกระแสการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพทำให้สปาเพื่อสุขภาพได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น⁵²⁹ โดยใน พ.ศ. 2558 สถาบันโกลบอลเวลเนส (Global Wellness Institute) ได้จัดอันดับของตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) ของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก พบว่าประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นอันดับ 4 ของภูมิภาค⁵³⁰ และในพ.ศ. 2560 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีมูลค่าตลาดรวมกว่า 136,500 ล้านบาท⁵³¹ และในปี 2563 ประเทศไทยถูกเลือกให้เป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อันดับ 2 ของโลก⁵³² ในส่วนของธุรกิจสปาในประเทศไทยในพ.ศ. 2562 อุตสาหกรรมสปาในประเทศไทยมีมูลค่าสูงถึง 3,700 ล้านบาทต่อปีและมีแนวโน้มเติบโตไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8 ต่อปี⁵³³ เมื่อพิจารณาด้านจำนวนธุรกิจสปาในประเทศไทยซึ่งเป็นสถานประกอบการที่ผ่านการรับรองมาตรฐานในปี พ.ศ. 2562 พบว่ามีสปาที่ผ่านการรับรองมาตรฐานจำนวนทั้งสิ้น 2,053 ราย โดยสปาในโรงแรมมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง⁵³⁴

5.3.1 สถานภาพการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจไทยสปา

สำหรับศักยภาพการแข่งขันของไทยในตลาดโลกในส่วนของธุรกิจสปาไทยนั้น นอกจากจะนำเงินตราเข้าประเทศเป็นจำนวนมากแล้วยังส่งผลต่อเนื่องถึงธุรกิจเกี่ยวเนื่อง ได้แก่ การขยายตลาดผลิตภัณฑ์สปาเพื่อบำบัดและเสริมความงาม โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์สปาที่ทำจากสมุนไพรไทย รวมถึงสินค้าอื่น ๆ ที่ใช้ในสปาด้วยซึ่งเป็นสินค้าที่ผลิตโดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างไรก็ตามการที่ข้อมูลจากสมาคมสปาไทยผู้ประกอบการไทยที่มีความพร้อมในการลงทุนขยายกิจการไปยัง

⁵²⁸ ลงทุนแมน, "ธุรกิจร้านนวดและสปาไทย เป็นอย่างไร ในปีที่มีโรคระบาด" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 2 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.longtunman.com/28369>

⁵²⁹ Spayour (สปาของคุณ), "ประวัติความเป็นมาของสปา" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://bit.ly/3CayBE3>

⁵³⁰ Komsit Kianwatana, "สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโลกและประเทศไทย," กระแสวัฒนธรรม.

⁵³¹ SME Thailand Club, "WELLNESSLeasing สินเชื่อเพื่อธุรกิจโรงแรม/สปา" [ออนไลน์].

⁵³² ไทยรัฐออนไลน์, "ซูท่งเที่ยวเชิงสุขภาพ โภจรายได้เข้าประเทศ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/news/local/2463162>

⁵³³ แนวหน้า, "ยกระดับอุตสาหกรรมสปาไทย เพิ่มมูลค่าสร้างรายได้3.7หมื่นล้าน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.naewna.com/business/405642>

⁵³⁴ Saranya Thongthab, "ยกระดับสปาไทยสู่สากล กินส่วนแบ่งตลาดโลก 27 ล้านล้านบาท" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.thebangkokinsight.com/news/business/economics/125178/>

ต่างประเทศมีจำนวนไม่มากนักเนื่องจากยังมีปัญหาด้านเงินทุน ความจำกัดของข้อมูล และความรู้ ประกอบการตัดสินใจลงทุนในต่างประเทศ ข้อกีดกันการลงทุนในกิจการของประเทศต่าง ๆ และ ปัญหาเรื่องวีซ่าและใบอนุญาตทำงานของบุคลากรสปา⁵³⁵ ปัจจุบันผู้ประกอบการไทยที่ไปดำเนินธุรกิจ ในต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่จึงเป็นการร่วมทุนกับคนชาติซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกด้านกฎระเบียบ การจัดตั้งสปา และการจัดส่งบุคลากรสปาไทยไปทำงานในต่างประเทศ เช่น Thai Privilege Spa ไปร่วมทุนเปิดบริการธุรกิจสปาที่เซี่ยงไฮ้ และนิวยอร์ก Thann Sanctuary Spa ไปร่วมทุนเปิดธุรกิจสปาที่สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และปารีส นอกจากนั้นผู้ประกอบการไทยยังดำเนินการในรูปแบบบริการให้ คำปรึกษา⁵³⁶

ไทยสปาจึงเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวที่ได้มีประสบการณ์ การใช้บริการสปา ภายในประเทศไทยธุรกิจไทยสปามีความโดดเด่นที่ทำให้ได้เปรียบในการแข่งขัน มีนวัตกรรมสปาที่ นำเอาภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สะท้อนเอกลักษณ์ของไทยมาประยุกต์เพื่อสร้างความแตกต่างจากสปาของ ประเทศอื่น ๆ ผนวกกับการใช้การนวดแผนไทยเป็นส่วนหนึ่งในการบริการไทยสปา และกลายเป็น กิจกรรมพื้นฐานของการทำไทยสปาที่แพร่ขยายไปทั่วโลก⁵³⁷ ทั้งนี้ประโยชน์หลักของการลงทุน ทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจสปา คือ เพื่อการขยายตลาดไทยสปาไปสู่ประเทศที่มีประชากร จำนวนมากและประชากรมีความนิยมในการทำสปาและมีสถานะในทางการเงินที่ดีพอที่จะใช้บริการส ปาได้ ซึ่งกล่าวได้ว่าธุรกิจไทยสปาได้รับความนิยมเป็นอย่างมากและเป็นที่ต้องการของตลาด การ ประกอบกิจการไทยสปาในต่างประเทศนั้น ผู้ลงทุนออกไปลงทุนทางตรงในหลายรูปแบบด้วยกัน ไม่ ว่าจะเป็น การไปจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศเพื่อให้มีสถานะเป็นนิติบุคคลเพื่อดำเนินการยื่นขอจัดตั้ง ร้านไทยสปา รูปแบบประเภทบริษัทมีทั้งกิจการที่คนไทยเป็นเจ้าของทั้งหมด กิจการร่วมทุนกับคนใน ท้องถิ่น รวมไปถึงการขยายสาขาของธุรกิจไทยสปาที่เปิดบริการอยู่แล้วในประเทศไทย

⁵³⁵ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, "ธุรกิจบริการ: สปาและนวดไทย Business Services: Spa & Thai Massage." หน้า 13

⁵³⁶ Ibid.

⁵³⁷ อัครพงษ์ อ้นทองและคณะ, ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (สปา), หน้า.50.

5.3.2 ปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยประเภทธุรกิจไทยสปาที่เป็น อุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

จากที่ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจากบทที่ 2 ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคของธุรกิจไทยสปานี้มีวิธีการในการเข้าสู่ปัญหา คือ การนำปัญหาที่ต่าง ๆ จากบทที่ 2 มาวิเคราะห์ว่าทั้ง (1) ปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดตั้งและการดำเนินกิจการในประเทศของผู้รับการลงทุนและ (2) ปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นปัญหาและอุปสรรคของธุรกิจร้านอาหารไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศด้วยหรือไม่ ประการใด นอกจากนี้ยังศึกษาเพิ่มเติมเพื่อทราบว่าธุรกิจไทยสปามีปัญหาอุปสรรคใดเป็นการเฉพาะนอกจากปัญหาที่ได้ทราบจากบทที่ 2 หรือไม่ ซึ่งพบว่ามีปัญหาด้านภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ของธุรกิจไทยสปา

ปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดตั้งและการดำเนินกิจการในประเทศของผู้รับการลงทุน

ประเด็นแรก การเข้าสู่ตลาดต่างประเทศโดยการตั้งธุรกิจไทยสปาในต่างประเทศ การที่วิสาหกิจไทยต้องการเขาไปจัดตั้งสถานประกอบการสปาในต่างประเทศ (Mode 3: Commercial Presence) พร้อมพนักงานสปาของไทยเพื่อให้บริการธุรกิจสปาในต่างประเทศ (Mode 4: Presence of Natural Person)

ประเด็นการเข้าสู่ตลาด ซึ่งต้องพิจารณาว่าประเทศผู้รับการลงทุนมีข้อผูกพันในการเปิดเสรีแก่การค้าบริการในรูปแบบที่ 3 (Mode 3) คือ การจัดตั้งหน่วยธุรกิจ (Commercial Presence) หรือไม่ หรือมีขอบเขตและระดับข้อผูกพันในการเปิดตลาดอย่างไร ทั้งนี้ภายใต้เอกสาร MTN.GNS/W/120 ที่กำหนดแนวทางการพิจารณาประเภทสาขาบริการ (Services Sectoral Classification List) อันเป็นการสอดคล้องกับรายการที่สำนักงานสถิติขององค์การสหประชาชาติ (The UN Statistical Office) เรียกว่า Provisional Central Product Classification: CPC ซึ่งแบ่งการค้าบริการออกเป็น 12 สาขา (Sectors) ซึ่งธุรกิจสปาจัดอยู่ในสาขาการบริการที่ 12 บริการด้านอื่น ๆ

ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นหนึ่งในประเทศผู้รับการลงทุนที่น่าสนใจของธุรกิจไทยสปา เนื่องจากเป็นประเทศที่มีประชากรจำนวนมาก และนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มาเที่ยวในประเทศไทยส่วนใหญ่มีความนิยมในการทำไทยสปา สาธารณรัฐ

ประชาชนจีนได้กำหนดเงื่อนไขในการใช้ประโยชน์จากที่ดินไว้ในข้อตกลงทั้งไปว่าด้วยการค้าบริการ ใน ส่วนของ Limitations on Market Access สำหรับ Mode 3 ว่านักลงทุนต่างชาติสามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินเพื่อการค้าได้ไม่เกิน 40 ปี⁵³⁸ และหากเป็นการลงทุนในจีนโดยจัดตั้งเป็นการร่วมทุนกับคนท้องถิ่น การลงทุนของต่างชาติต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของทุนจดทะเบียน⁵³⁹ ข้อกำหนดดังกล่าวอาจเป็นปัญหาต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยทั้งในเรื่องการจำกัดระยะเวลาการใช้ประโยชน์จากที่ดินและการกำหนดการลงทุนขั้นต่ำของต่างชาติเนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีข้อจำกัดในเรื่องเงินทุน ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ไทย-ญี่ปุ่น (Japan - Thailand Economic Partnership Agreement : JTEPA) ในส่วนการลงทุนญี่ปุ่นผูกพันที่จะให้นักลงทุนไทยเข้าไปลงทุนจัดตั้งธุรกิจสปาได้โดยไม่มีข้อจำกัดอื่น นอกจากกระบวนการขออนุญาตภายในซึ่งผู้ประกอบการญี่ปุ่นก็ต้องผ่านขั้นตอนเดียวกัน⁵⁴⁰

ในส่วนของ ปัญหาการไม่ยอมรับมาตรฐานใบรับรองวิชาชีพของพนักงานสปาจากไทย ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาสำคัญในการดำเนินกิจการธุรกิจไทยสปาในต่างประเทศ คือ ปัญหาด้านแรงงาน การเข้าไปให้บริการของพนักงานไทยสปาในต่างประเทศ (Mode 4) เรื่องเอกสารวีซ่าและใบอนุญาตทำงานของบุคลากรสปา เนื่องจากรัฐบาลในบางประเทศต้องการคุ้มครองแรงงานภายในประเทศ จึง

⁵³⁸ โดยระบุใน China – Schedule of Specific Commitment I. HORIZONTAL COMMITMENTS ALL SECTORS INCLUDED IN THIS SCHEDULE 3) The land in the People’s Republic of China is state-owned. Use of land by enterprises and individuals is subject to the following maximum term limitations: a) 70 years for residential purposes; b) 50 years for industrial purposes; c) 50 years for the purpose of education, science, culture, public health and physical education; d) 40 years for commercial, tourist and recreational purposes; e) 50 years for comprehensive utilization or other purposes.

⁵³⁹ โดยระบุใน China – Schedule of Specific Commitment I. HORIZONTAL COMMITMENTS ALL SECTORS INCLUDED IN THIS SCHEDULE 3) “The proportion of the foreign joint venturer’s investment in an equity joint venture shall be, in general, no less than 25 per cent of the registered capital of the equity joint venture.”

⁵⁴⁰ **Japan – Thailand Economic Partnership Agreement Article 75 National Treatment** “ 1. In the sectors inscribed in its Schedule of specific commitments in Annex 5, and subject to any conditions and qualifications set out therein, each Party shall accord to services and service suppliers of the other Party, in respect of all measures affecting the supply of services, treatment no less favourable than that it accords to its own like services and service suppliers. 2. A Party may meet the requirement of paragraph 1 above by according to services and service suppliers of the other Party, either formally identical treatment or formally different treatment to that it accords to its own like services and service suppliers. 3. Formally identical or formally different treatment shall be considered to be less favourable if it modifies the conditions of competition in favour of services or service suppliers of a Party compared to like services or service suppliers of the other Party. 4. A Party may not invoke the preceding paragraphs of this Article under Chapter 14 with respect to a measure of the other Party that falls within the scope of an international agreement between them relating to the avoidance of double taxation.”

มิได้ผูกพันในประเด็นการปฏิบัติอย่างชาติและการเข้าสู่ตลาดในรูปแบบการค้าการบริการรูปแบบที่ 4 (Mode 4) ตัวอย่างปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจไทยสปาในต่างประเทศ (Mode 4: Presence of Natural Person) ซึ่งเป็นกรณีที่คนไทยที่ประกอบอาชีพพจนานุกรมจำเป็นต้องเดินทางเข้าให้บริการในธุรกิจไทยสปาที่จัดตั้งและดำเนินการอยู่ในต่างประเทศ เช่น **จีน** ชาวต่างชาติที่ประสงค์จะเข้ามาประกอบอาชีพพจนานุกรมในจีนจำเป็นต้องผ่านขั้นตอนของการเข้าเมือง (Immigrant Procedure) ให้ถูกต้อง โดยจะต้องได้รับวีซ่าสำหรับถิ่นพำนัก (Resident Visa) และผ่านการตรวจสุขภาพ รวมทั้งจะต้องมีใบอนุญาตทำงานจากทบวงแรงงานของจีน มิฉะนั้นแล้วจะถือว่าเป็นบุคคลที่เข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย⁵⁴¹ อุปสรรคของนักลงทุนประการสำคัญคือเรื่องใบอนุญาตทำงาน แม้กฎระเบียบของทางการจีนนั้นไม่ได้กำหนดเรื่องสัดส่วนของลูกจ้างชาวจีนต่อชาวต่างชาติ แต่สาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสำคัญเฉพาะกับแรงงานต่างชาติที่มีทักษะสูง หากเป็นแรงงานทักษะทั่วไปมักจะอนุมัติวีซ่าทำงานให้ค่อนข้างยาก เนื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีนไม่ต้องการให้ต่างชาติเข้าแย่งงานกับคนจีนท้องถิ่น⁵⁴² **ญี่ปุ่น** การขอวีซ่าให้แก่มุขานาญการในการนวดแผนไทยได้รับการฝึกฝนอย่างมีหลักการทางการแพทย์และมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบำบัดโรคและรักษาสุขภาพอย่างถูกต้องเป็นไปไม่ได้เนื่องจากเป็นอาชีพที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานในญี่ปุ่นได้ตามกฎหมายญี่ปุ่น⁵⁴³ **สิงคโปร์** จัดประเทศไทยเป็นกลุ่มประเทศ Non-Traditional Source (NTS) ที่สิงคโปร์ไม่อนุญาตให้จ้างแรงงานต่างชาติ ภายใต้ใบอนุญาตทำงานสำหรับภาคธุรกิจบริการ พนักงานนวดแผนไทยจะต้องอยู่ในหมวดขอใบอนุญาต Employment Pass⁵⁴⁴ ซึ่งหน่วยงานสิงคโปร์มีสิทธิโดยเด็ดขาดในการพิจารณาอนุญาตหรือไม่เป็นราย ๆ ไป **สหภาพยุโรป** การเข้ามาประกอบธุรกิจนวดแผนไทยมีข้อจำกัดมาก เช่น ดำเนินการขอใบอนุญาตทำงาน ผู้เชี่ยวชาญด้านการนวดต้องเข้ารับการอบรมการนวดให้ได้ตามมาตรฐานของสหภาพยุโรป การอบรมดังกล่าวจะเกี่ยวกับเรื่องทางกายภาพของร่างกายและ

⁵⁴¹ Rules for Administration of Employment of Foreigners in China Article 8 “Foreigner seeking employment in China shall hold the Employment Visas for their entry (In case of agreement for mutual exemption of visas, the agreement shall prevail.), and may work within Chinese territory only after they obtain the Employment Permit for Foreigner (hereinafter referred to as the “Employment Permit”) and the foreigner residence certificate.”

⁵⁴² THAIBIZCHINA.COM: Business Information Centre, “Q & A การทำธุรกิจในจีน” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://bit.ly/43k4kyD>

⁵⁴³ June Advisors Group, [Online] Accessed: 5 July 2023. Available from: <https://www.juridique.jp/immigration.php>

⁵⁴⁴ Ministry of Manpower, “Employment Pass,” [Online] Accessed: 5 July 2023. Available from: <https://www.mom.gov.sg/passes-and-permits/employment-pass>

เทคนิคการนวด เพื่อที่จะได้รับใบรับรองคุณวุฒิจากสถาบันซึ่งเป็นที่ยอมรับ ก่อนที่จะรับจ้างทำงานในสถานที่นวดบำบัดกายหรือทำการนวดให้แก่บุคคลทั่วไปได้ถูกต้องตามกฎหมาย⁵⁴⁵ *ออสเตรเลีย* การบริการที่ได้มาตรฐานเป็นที่เชื่อถือของผู้รับบริการจะต้องเขาเป็นสมาชิกสมาคมที่เกี่ยวข้อง เช่น Australian Traditional Medicine Society Ltd (ATMS) และสมาคม Association of Massage Therapists Australian Inc (AMTA) ซึ่งการนวดแผนไทยเป็นสาขาหนึ่งที่ได้รับการรับรองจากสมาคม Australian Traditional Medicine Society Ltd (ATMS) ภายใต้ชื่อว่า Traditional Thai Massage (TM)⁵⁴⁶

จากปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับมาตรฐานใบรับรองวิชาชีพของพนักงานสปาจากไทย ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องจัดทำมาตรฐานการให้บริการสปา ซึ่งรายละเอียดจะปรากฏในหัวข้อถัดไปและเรียกร้องให้ประเทศคู่เจรจายินยอมให้ ผู้ประกอบการไทยเขาไปจัดตั้งสถานประกอบการประเภทสปาหรือนวดไทยได้โดยมีข้อจำกัดที่น้อยที่สุดและให้การปฏิบัติอย่างชาติ รวมทั้งเรียกร้องให้ประเทศคู่เจรจายอมรับคุณสมบัติ หรือประสบการณ์พนักงานนวดไทยและพนักงานสปาจากประเทศไทยให้สามารถเข้าไปให้บริการ

ปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ประเด็นแรก *การเข้าถึงแหล่งเงินทุน* การจะเข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือสินเชื่อของธุรกิจไทยสปานั้นไม่ได้เป็นไปโดยง่าย เนื่องจากความไม่แน่นอนของจำนวนผู้รับบริการแปรผันตามการท่องเที่ยว ทำให้ธนาคารมีความกังวลในการปล่อยสินเชื่อให้แก่ักลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สปาที่ตั้งอยู่ภายในโรงแรมตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จะมีรายได้ผันแปรตามจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละฤดูทำให้เกิดความไม่แน่นอนของรายได้ที่จะได้รับ อันเป็นสาเหตุให้การขอสินเชื่อเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้นและเป็นปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในธุรกิจไทยสปา อีกทั้งยังขาดมาตรการด้านเงินทุนที่สนับสนุนธุรกิจไทยสปาโดยเฉพาะ เช่น ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยมีบริการสินเชื่อเพื่อการลงทุนใน

⁵⁴⁵ Gyfted, "How to Become an Licensed Massage Therapist in the European Union(Eu)," [Online] Accessed: 5 July 2023. Available from: <https://www.gyfted.me/how-to-become/licensed-massage-therapist/the-european-union>

⁵⁴⁶ Australian Traditional-Medicine Society, "About Atms," [Online] Accessed: 5 July 2023. Available from: <https://www.atms.com.au/about-us/about-atms/>

ต่างประเทศ⁵⁴⁷ โดยมีบริการสนับสนุนธุรกิจบางประเภทโดยเฉพาะเจาะจง เช่น บริการสนับสนุนธุรกิจก่อสร้างในต่างประเทศ บริการสนับสนุนร้านอาหารไทยในต่างประเทศ แต่ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าในประเทศไทย (EXIM Bank) ก็ได้มีบริการสนับสนุนธุรกิจไทยสปาแต่อย่างใด ทั้งนี้ ผู้ประกอบการไทยที่ไปดำเนินธุรกิจไทยสปาในต่างประเทศโดยส่วนใหญ่จึงเป็นการร่วมทุนกับคนชาติ ซึ่งการร่วมทุนซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยลดปัญหาและอุปสรรคในด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เช่น Thai Privilege Spa ไปร่วมทุนเปิดบริการธุรกิจสปาที่เซี่ยงไฮ้ และนิวยอร์ก Thann Sanctuary Spa ไปร่วมทุนเปิดธุรกิจสปาที่สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และปารีส นอกจากนี้ผู้ประกอบการไทยยังดำเนินการในรูปแบบบริการให้คำปรึกษา⁵⁴⁸

ประการต่อมา ปัญหาการขาดเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจในประเทศผู้ส่งออกการลงทุนและในประเทศผู้รับการลงทุนซึ่งเป็นปัญหาของการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั่วไปในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแต่ปัญหาดังกล่าว**ไม่เป็นปัญหาสำคัญของผู้ประกอบการธุรกิจไทยสปา** เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจไทยสปาที่มีเครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจที่เข้มแข็ง ในรูปแบบของ “สมาคมสปาไทย” ซึ่งจุดมุ่งหมายหลักประการหนึ่ง คือ การนำไทยสปาไปเผยแพร่สู่เวทีโลก นักลงทุนชาวไทยที่ต้องการลงทุนให้บริการในต่างประเทศสามารถติดต่อเพื่อขอความช่วยเหลือจากสมาคมสปาไทยได้ ซึ่งเป็นองค์กรไม่หวังผลกำไรตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการประกอบอุตสาหกรรมสปาและมาตรฐานโดยทั่วไปของอุตสาหกรรมสปา เช่น การจัดทำมาตรฐานเกี่ยวกับพนักงาน การฝึกอบรม การจัดตั้งสปา การดำเนินการของสปาและการจัดส่งผลิตภัณฑ์และอุปกรณ์สปาเพื่อเป็นกระบอกเสียงของอุตสาหกรรมสปาในประเทศไทย นอกจากนี้สมาคมยังมีเป้าหมายในการทำการวิจัยเกี่ยวกับการประกอบวิสาหกิจประเภทที่อยู่ในวัตถุประสงค์แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ในทางวิชาการตลอดจนข่าวสารการค้าอันเกี่ยวกับการธุรกิจขนาดสปาและขนาดแผนไทยนั้น⁵⁴⁹ นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างของเครือข่ายธุรกิจและการรวมกลุ่มอื่น ๆ เช่น สมาคมสปาสมุย สมาพันธ์สมาคมสปาแอนด์เวลเนสไทย ส่วนในต่างประเทศมีตัวอย่างของ

⁵⁴⁷ EXIM Thailand, "บริการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา:

https://www.exim.go.th/th/Products_Services/Project-Finance/Financial-Facilities-for-Overseas-Investment/Financial-Facilities-for-Overseas-Investment.aspx

⁵⁴⁸ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, "ธุรกิจบริการ: สปาและนวดไทย Business Services: Spa & Thai Massage."

⁵⁴⁹ สมาคมสปาไทย, "วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสมาคม" [ออนไลน์].

เครือข่ายทางธุรกิจและการรวมกลุ่มทางธุรกิจไทยสปป เช่น สมาคมนวดไทยและสปปแห่งสหรัฐอเมริกา

ปัญหาด้านภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ของธุรกิจไทยสปป

ด้วยเหตุที่สปปไทยเป็นศาสตร์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติ ทำให้เกิดปัญหาการลอกเลียนขึ้นในต่างประเทศ สถานที่ให้บริการหลายแห่งที่นำชื่อสปปไทยและนวดแผนไทยมาใช้ แต่แท้จริงแล้วไม่ใช่การให้บริการในรูปแบบไทยสปป เพียงแต่อาศัยการตกแต่งร้านให้ดูเหมือนเป็นไทยสปป บางร้านในช่วงแรกอาจจะมีการจ้างเจ้าหน้าที่หรือพนักงานนวดที่เป็นคนไทยแต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปคนไทยเหล่านั้นก็จะค่อย ๆ หายไปจนกระทั่งไม่เหลือคนไทยอยู่เลย เนื่องจากการจ้างคนไทยมาทำงานในธุรกิจนวดสปปและนวดไทยในต่างประเทศในบางประเทศเงินเดือนอาจจะสูงกว่าค่านั่งรถแท็กซี่ และมีขั้นตอนการจัดจ้างยุ่งยาก การลอกเลียนดังกล่าวส่งผลทำให้ภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ของไทยสปปถูกบิดเบือนอันอาจส่งผลให้ผู้รับบริการมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับไทยสปป นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่องภาพลักษณ์ที่เป็นลบของบริการไทยสปปจากความเข้าใจผิดที่มีมาตั้งแต่ในอดีต อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีมาตรการเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ของไทยสปปซึ่งเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่าหนึ่งหน่วยงาน ตัวอย่างเช่น ส่องหน่วยงานหลักที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับ “การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ธุรกิจไทยสปปสู่สากลเพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ธุรกิจสปปไทยให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก” ได้แก่ กรมการท่องเที่ยวและกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ เป็นกรณีศึกษาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหลายหน่วยงาน โดยไม่มีแผนการบูรณาการหรือหน่วยงานกำกับดูแลหรือประเมินประสิทธิภาพการดำเนินการของแต่ละหน่วยงานแต่อย่างใด

5.3.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของธุรกิจนวดสปปและนวดแผนไทยในการลงทุนทางตรงต่างประเทศในบริบทของกฎหมาย

จากการศึกษาการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจร้านนวดสปปและนวดแผนไทย ไม่ปรากฏนโยบายและหน่วยงานที่สนับสนุนการลงทุนของธุรกิจไทยสปปในต่างประเทศโดยตรง ทั้งนี้นโยบายพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ (Medical Hub) และศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Center of Excellent Health Care of Asia) ซึ่งมีที่มาจากแนวคิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ ล้วนเป็นนโยบายที่เน้นให้ชาวต่างชาติเข้ามาใช้บริการในประเทศไทย อย่างไรก็ตามนโยบายดังกล่าวส่วนหนึ่งมีผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดมาตรการในการ

เสริมศักยภาพแก่ธุรกิจนวดสปาและนวดแผนไทยซึ่งมีผลเป็นการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจนวดสปาและนวดแผนไทยทางอ้อม กล่าวคือ เมื่อธุรกิจมีศักยภาพย่อมสามารถแข่งขันในต่างประเทศได้ ทั้งนี้กำหนดมาตรการที่เป็นการสร้างศักยภาพแก่ธุรกิจนวดสปาและนวดแผนไทย ที่มีผลต่อการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจร้านนวดสปาและนวดแผนไทย มีดังต่อไปนี้ (1) มาตรการรับรองมาตรฐานสถานประกอบการ (2) มาตรการยกระดับและกำหนดมาตรฐานสปาและนวดแผนไทย (3) มาตรการพัฒนาและทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน ดังนั้นก่อนที่จะอธิบายรายละเอียดของแต่ละมาตรการ จะขอกล่าวถึงนโยบายพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ (Medical Hub) และศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Center of Excellent Health Care of Asia) ที่เป็นที่มาของการกำหนดมาตรการต่าง ๆ และจะอธิบายมาตรการต่าง ๆ เป็นลำดับต่อไป

5.3.3.1 นโยบายพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย

จากการประเทศไทยมีแนวคิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ จึงมีการจัดทำยุทธศาสตร์เฉพาะเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ (Medical Hub) โดยมีเป้าหมายเพื่อดึงดูดเม็ดเงินจากต่างประเทศเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ ในเวลาต่อมารัฐบาลได้จัดประชุมเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Center of Excellent Health Care of Asia) ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2546 โดยมีคณะทำงานจาก 4 กระทรวงหลัก ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการคลัง และกระทรวงพาณิชย์ รวมถึงโรงพยาบาลและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง โดยกระทรวงสาธารณสุขนำโดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ เป็นกลไกหลักในการผลักดันนโยบายดังกล่าวให้ถูกกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี (พ.ศ. 2547-2551) โดยครอบคลุมบริการ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การส่งเสริมการบริการด้านการแพทย์ 2) การบริการด้านสุขภาพ และ 3) ผลลัพธ์สุขภาพและสมุนไพร

ในช่วงการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ระยะที่ 1 มีผู้รับบริการชาวต่างชาติให้ความสนใจเดินทางเข้ามาใช้บริการด้านสุขภาพในประเทศไทยเป็นจำนวนมากเป็นการสร้างรายได้ และสร้างอาชีพให้แก่ธุรกิจบริการในสาขานี้และสาขาที่เกี่ยวข้อง

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงสาธารณสุขจึงได้ดำเนินงานสนับสนุนนโยบายพัฒนาด้านบริการสุขภาพอย่างต่อเนื่องด้วยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ระยะที่ 2 ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (พ.ศ. 2553-2557) (Thailand as World Class Health Care Provider) และกำหนดให้ไทยเป็นศูนย์กลางวิชาการทางการแพทย์แห่งเอเชีย (Academic Medical Hub of Asia) เพื่อเพิ่มและพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ โดยมีบริการหลักรวม 4 ด้าน คือ บริการหลัก 3 ด้านเช่นเดียวกับแผนยุทธศาสตร์ฯ ระยะที่ 1 และเพิ่มบริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก การพัฒนาตามนโยบายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านบริการสุขภาพ โดยมุ่งพัฒนาระบบบริการทั้งของภาครัฐและเอกชนในบริการสาขานี้ให้มีมาตรฐานระดับสากล ในส่วนของกระทรวงสาธารณสุขได้ปรับโครงสร้างการทำงานภายในเพื่อรองรับต่อนโยบายข้างต้น มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการบริหารศูนย์กลางสุขภาพระหว่างประเทศเพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานในเบื้องต้น โดยมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของประเทศไทยด้วยการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมธุรกิจแพทย์แผนไทย ยา และสมุนไพรไทย ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนารัฐกิจยาสมุนไพรไทยและผลิตภัณฑ์สุขภาพ ซึ่งได้จัดให้มีการหารือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข เพื่อพัฒนานโยบายกลางอย่างเป็นระบบ สำหรับธุรกิจบริการสุขภาพ เน้นการให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาคุณภาพการบริการ การสร้างองค์ความรู้ และการพัฒนาเครือข่ายสู่สากล

ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์แล้วมีข้อค้นพบว่า **ทั้งนโยบายพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ (Medical Hub) และศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Center of Excellent Health Care of Asia) ล้วนเป็นนโยบายที่เน้นให้ชาวต่างชาติเข้ามารับการบริการในประเทศไทย อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการบริหารศูนย์กลางสุขภาพระหว่างประเทศและคณะกรรมการอำนวยการเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติได้จัดตั้งขึ้น โดยมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวที่เน้นให้ชาวต่างชาติเข้ามารับการบริการในประเทศไทย แต่ยังไม่ปรากฏนโยบายและหน่วยงานที่สนับสนุนการลงทุนของธุรกิจไทยสปาในต่างประเทศโดยตรงแต่อย่างใด** อย่างไรก็ตามการมีนโยบายดังกล่าวมีผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดมาตรการในการเสริมศักยภาพแก่ธุรกิจนวดสปาและนวดแผนไทยซึ่งมีผลเป็นการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของธุรกิจนวดสปาและนวดแผนไทยทางอ้อม โดยมีมาตรการดังต่อไปนี้

5.3.3.2 มาตรการรับรองมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ

นอกจากการรับรองคุณภาพของสปาไทยภายในประเทศไทยแล้ว กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุขยังได้จัดทำมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศและแนวทางในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการผู้ประกอบการธุรกิจสปาไทยในต่างประเทศให้มีมาตรฐานระดับสากลอีกด้วย⁵⁵⁰ โดยมีคณะกรรมการตรวจประเมินมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ ทำหน้าที่ตรวจประเมินสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ และรายงานต่อคณะกรรมการรับรองมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ เพื่อรับทราบและพิจารณาเพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขในกรณีที่มีการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ คณะกรรมการรับรองมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศเป็นผู้ตรวจสอบและให้การรับรอง⁵⁵¹

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุขได้พัฒนามาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศขึ้นเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการของผู้ประกอบการธุรกิจสปาไทยและชาวไทยในต่างประเทศให้มีมาตรฐานระดับสากล ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับอย่างถูกต้องในต่างประเทศ และทำให้ผู้รับบริการเชื่อมั่นในคุณภาพการบริการและทำให้เกิดการใช้บริการซ้ำ โดยวัตถุประสงค์ของมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศนั้นมีขึ้นเพื่อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานประกอบการเพื่อสุขภาพของไทยในต่างประเทศ และยกระดับคุณภาพการให้บริการตามแนวทางที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจบริการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ ให้มีมาตรฐานสากลและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพของไทยในต่างประเทศ ส่งเสริมและเผยแพร่ภูมิปัญญาในการดูแลสุขภาพของไทยไปสู่สากล และเป็นกลไกส่งเสริมการตลาดและเพิ่มความเชื่อมั่นในการบริการให้แก่ผู้รับบริการ

มาตรการดังกล่าวกำหนดคุณสมบัติของสถานประกอบการที่สามารถขอการรับรองคุณสมบัติ ได้แก่ (1) เจ้าของสถานประกอบการต้องเป็นผู้ที่มีสัญชาติไทยหรือคู่สมรสเป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย หาก

⁵⁵⁰ สุวรรณีย์ แนวจำปาและคณะ, คู่มือเกณฑ์มาตรฐานสถานประกอบการ สปาเพื่อสุขภาพระดับสากล (กรุงเทพฯ เจเนซิส มีเดียคอม จำกัด: กองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2559), หน้า.2-3.

⁵⁵¹ Ibid. หน้า 18

การดำเนินกิจการเป็นในรูปแบบบริษัทต้องมีคนไทยถือหุ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 (2) สถานประกอบการดำเนินการอย่างถูกต้องตามกฎหมายท้องถิ่นที่สถานประกอบการตั้งอยู่ และ (3) มีใบอนุญาตจากหน่วยงานท้องถิ่นในการประกอบกิจการไม่น้อยกว่า 1 ปี⁵⁵²

มาตรฐานสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ แบ่งเป็นจำนวน 5 หมวด ดังต่อไปนี้ **หมวดที่ 1 มาตรฐานสถานที่** เพื่อให้สถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพมีการจัดสถานที่ และสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความประทับใจในการให้บริการครบทั้ง 5 มิติ คือ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส **หมวดที่ 2 มาตรฐานบุคลากร** เพื่อให้สถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการให้บริการอย่างมีมาตรฐาน **หมวดที่ 3 มาตรฐานการบริการ** เพื่อให้การบริการของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพมีมาตรฐานแบบไทย **หมวดที่ 4 มาตรฐานเครื่องมือ อุปกรณ์ และผลิตภัณฑ์** เพื่อให้บริการของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์และผลิตภัณฑ์ที่ดี มีคุณภาพและมาตรฐาน และสนับสนุนผลิตภัณฑ์ไทยไว้สำหรับผู้รับบริการ และ**หมวดที่ 5 มาตรฐานความปลอดภัย** เพื่อให้บริการของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพ มีมาตรฐานความปลอดภัยและเป็นที่ยอมรับแก่ผู้รับบริการ พิจารณาจากสภาพ ความชัดเจน แผนการ เอกสารที่เกี่ยวข้องและการมีผู้รับผิดชอบ

การได้รับการรับรองตามมาตรฐานจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพนี้สถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพในต่างประเทศต้องผ่านการประเมินโดยมีคะแนนรวมในแต่ละหมวดไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ทั้งนี้ผู้ผ่านการประเมินจะได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ โดยการรับรองดังกล่าวจะมีอายุ 3 ปี ผู้ประกอบการจะต้องรักษามาตรฐานดังกล่าวอยู่เสมอ โดยกระทรวงสาธารณสุขได้มอบอำนาจให้หน่วยงานไทยภายในแต่ละประเทศผู้บริการลงทุนหรือประเทศใกล้เคียง เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจติดตามสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศที่ผ่านการรับรองแล้ว⁵⁵³

⁵⁵² สุภรณ์ แนวจำปาและคณะ, มาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ (กรุงเทพฯ เจเนซิส มีเดียคอม จำกัด: กองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2560), หน้า.2.

⁵⁵³ Ibid.p 25-27.

รูปภาพ 15 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ

ทั้งนี้ การมีมาตรการรับรองมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ จะช่วยแก้ปัญหาและอุปสรรคด้านภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ของธุรกิจไทยสปา

5.3.3.3 มาตรการผลักดันและจัดทำมาตรฐานสปาอาเซียน

เนื่องจากสปาเป็นกิจการที่เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทำให้สปาเป็นกิจการที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยกรมการท่องเที่ยว ให้การสนับสนุนในฐานะเป็นสินค้าท่องเที่ยว และมีบทบาทอย่างมากในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยรูปแบบการสนับสนุนอยู่ในรูปของการให้การอบรมด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีการให้การอบรมในเรื่องสปาแก่ผู้ประกอบการสปา และมีการมอบรางวัลแก่หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรง เช่น การมอบโล่ประกาศเกียรติคุณให้แก่สมาคมสปาไทย นอกจากนี้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬายังมีบทบาทในการผลักดันการกำหนดมาตรฐานสปาอาเซียน (ASEAN Spa Standard) ตลอดจนเป็นผู้มีบทบาทในการจัดทำมาตรฐานสปาร่วมกันของกลุ่มสมาชิกกลุ่มประเทศอาเซียน⁵⁵⁴

จากมติที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการท่องเที่ยวอาเซียน เมื่อวันที่ 8-9 มกราคม พ.ศ. 2555 ณ เมืองมานาโด สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ได้รับรองแผนยุทธศาสตร์อาเซียน พ.ศ. 2555-2558⁵⁵⁵

⁵⁵⁴ อัครพงศ์ อันทองและคณะ, ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (สปา), หน้า. 59.

⁵⁵⁵ กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ. 2559-2568 (สำนักเลขาธิการอาเซียน).

โดยกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานสปาอาเซียน เสร็จเรียบร้อยและได้ดำเนินการพัฒนาคู่มือตรวจประเมินมาตรฐานสปาอาเซียนเพื่อให้ผู้ประกอบการไทยสามารถปฏิบัติตาม ทั้งนี้การมีมาตรฐานสปาอาเซียนส่งผลดีต่อการดำเนินธุรกิจไทยสปาของผู้ประกอบการไทยในประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน กล่าวคือ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนยอมรับมาตรฐานเดียวกันทำให้ง่ายต่อผู้ประกอบการธุรกิจในการปฏิบัติตามมาตรฐานดังกล่าว จากแต่เดิมที่ผู้ประกอบการจำเป็นต้องพิจารณากฎระเบียบหรือมาตรฐานที่กำหนดโดยแต่ละประเทศผู้รับการลงทุน ส่งผลให้ผู้ประกอบการประสบความยากลำบากในการบริหารจัดการและเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของประเทศผู้รับการลงทุนแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน เช่น หากผู้ประกอบการต้องการดำเนินกิจการนวดสปาและนวดแผนไทยในสิงคโปร์ จะต้องดำเนินการภายใต้กฎระเบียบภายใต้ National Skills Recognition System (NSRS) ของสิงคโปร์ ซึ่งระบุให้พนักงานสปาและนวดแผนไทยต้องผ่านหลักสูตรฝึกอบรมและได้รับประกาศนียบัตรการนวดมาตรฐาน โดยสามารถสมัครได้ที่ศูนย์ศึกษาวิชาชีพด้านสปา อาทิ Singapore Spa Institute และ Spa Wellness Academy ซึ่งมีเงื่อนไข คือ พนักงานสปา/นวดแผนไทย จะต้องผ่านหลักสูตรฝึกอบรมและได้รับประกาศนียบัตรการนวดมาตรฐานโดยมีระยะเวลาฝึกอบรมตั้งแต่ 4 เดือน - 2 ปี ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระและต้นทุนให้กับผู้ประกอบการสปาและนวดแผนไทยในสิงคโปร์ นอกจากนี้ผู้ที่สนใจลงทุนธุรกิจสปาในสิงคโปร์ต้องยื่นขอจดทะเบียนบริษัทต่างชาติดังกับ Accounting and Corporate Regulatory Authority (ACRA) พร้อมทั้งขอใบอนุญาตดำเนินธุรกิจสปาจาก Singapore Police Force และสมัครเป็นสมาชิกของ The Spa Association Singapore ก่อนจึงจะได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจดังกล่าว⁵⁵⁶ ซึ่งเหล่านี้ล้วนมีค่าใช้จ่ายและเป็นต้นทุนส่วนหนึ่งของการดำเนินกิจการนวดสปาและนวดแผนไทยในสิงคโปร์

ทั้งนี้ มาตรฐานสปาอาเซียน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านสถานที่ 2) ด้านการบริการ 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านผลิตภัณฑ์ 5) ด้านอุปกรณ์/เครื่องมือ 6) ด้านการบริหารจัดการ 7) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม⁵⁵⁷ โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬามอบหมายให้กรมการท่องเที่ยว ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพระดับสากล ผ่านการจัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย และดำเนินการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวไทยให้แก่สถานประกอบการใน

⁵⁵⁶ สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ สิงคโปร์, "ธุรกิจสปาในสิงคโปร์" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 2 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: https://oldweb.ditp.go.th/contents_attach/76476/76476.pdf

⁵⁵⁷ สำนักงานสถิติการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเชียงราย, "มาตรฐานสปาของอาเซียน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 2 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://bit.ly/3qpdRFY>

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อยกระดับการให้บริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมีศักยภาพที่จะแข่งขันได้ในระดับสากลและจัดทำ “เครื่องหมายรับรอง มาตรฐานสปาอาเซียน” เพื่อมอบให้กับกิจการร้านไทยสปาที่ดำเนินการตามมาตรฐานสปาอาเซียน ซึ่งจัดทำ “เครื่องหมายรับรอง มาตรฐานสปาอาเซียน” เป็นมาตรการที่สนับสนุนธุรกิจดังกล่าวในการขยายการลงทุนไปยังในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในแถบอาเซียน เนื่องจากเครื่องหมายรับรองดังกล่าวเป็นการรับรองว่าธุรกิจที่ได้รับเครื่องหมายรับรองมีมาตรฐานในการเข้าสู่ประเทศผู้รับการลงทุน และสามารถดึงดูดผู้มาใช้บริการให้เกิดความมั่นใจในบริการจึงเป็นประโยชน์ในทางธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจไทยสปาในต่างประเทศ

การมีมาตรฐานสปาอาเซียน (ASEAN Spa Standard) ที่ได้กำหนดและยอมรับร่วมกันโดยสมาชิกอาเซียนจะช่วยแก้ปัญหาการดำเนินการกิจการธุรกิจไทยสปาในอาเซียนในส่วนของ การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศไทยไปทำงานปัญหาในธุรกิจไทยสปาในอาเซียน ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับมาตรฐานใบรับรองวิชาชีพของพนักงานสปาจากไทย

5.3.3.4 มาตรการพัฒนาฝีมือแรงงานและทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นหน่วยงานที่มีการเปิดอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยมีหลักสูตรทั้งการนวดและสปาต่าง ๆ เช่น การนวดยกระดับฝีมือ สาขานวดไทย เพื่อการทำงานต่างประเทศ⁵⁵⁸ ซึ่งหลักสูตรการนวดนั้นก็เป็นที่กระพือพื้นฐานที่ทำให้แรงงานสามารถนำไปต่อยอดเพื่อการให้บริการสปาได้ต่อไปได้ นอกจากการพัฒนาฝีมือแรงงานโดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงานแล้วยังมีสถาบันอื่น ๆ ที่เปิดการสอน อบรมให้ความรู้ ให้แก่ผู้ประกอบการหรือแรงงานที่ต้องการไปทำงาน ณ สถานประกอบการสปาต่าง ๆ เช่น ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนมีหลักสูตรการนวดในรูปแบบต่าง ๆ โรงเรียนของสปาและสปาอคาเดมี่ ที่เป็นกลุ่มสถาบันพัฒนาคุณภาพพนักงานเพื่อให้เป็นแรงงานที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในทางสากล เช่น โรงเรียนสอนวิชาชีพความงามและสุขภาพ ชิวาศรม โรงเรียนสอนนวดไทย บันยันทรี⁵⁵⁹

นอกจากการให้ความรู้และฝึกอบรมต่าง ๆ กระทรวงแรงงานยังมีการจัดให้มีการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสปาอีกด้วย เช่น มาตรฐาน

⁵⁵⁸ อัครพงศ์ อันทองและคณะ, ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (สปา), หน้า.76.

⁵⁵⁹ Ibid.p 78.

ฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพนักส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมไทยสปา มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพนักส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมสปาตะวันตกมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานนวดไทย⁵⁶⁰ ในการพัฒนาฝีมือแรงงานในต่างประเทศนั้น สำนักงานพัฒนา มาตรฐานและทดสอบฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริม ศักยภาพแรงงานไทยในต่างประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาแรงงานไทยที่ต้องการประกอบ อาชีพเป็นพนักงานนวดไทยหรือสปาอีกด้วย⁵⁶¹

แรงงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการธุรกิจสปาในส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ต้องมีทักษะพิเศษ กล่าวคือ ต้องมีความสามารถในการบำบัดหรือให้ความผ่อนคลายแก่ผู้มาใช้บริการ โดยตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ได้มีการกำหนดแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ประกอบการ และบุคลากรในวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมในด้านการบริหาร การจัดการ การตลาด การผลิต และการพัฒนา ตามมาตรา 37(4) ในการนี้รัฐจึงได้เห็นความสำคัญในการรับรองและประเมิน มาตรฐานของผู้ให้บริการดังกล่าว จึงได้จัดให้มีการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานขึ้น โดยมีการ ทดสอบที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสปา ในหลายลักษณะแตกต่างกันออกไป เช่น⁵⁶²

1. มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพนักส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมไทยสปา แบ่งเป็นหัตถบำบัด วารีบำบัด สุคนธบำบัดและโภชนบำบัด
2. มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพนักส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม แบ่งเป็นหัตถ บำบัด วารีบำบัด สุคนธบำบัดและโภชนบำบัด เช่นกัน

⁵⁶⁰ ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เรื่อง มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพนักส่งเสริมสุขภาพแบบองค์ รวมไทยสปา (หัตถบำบัด โภชนบำบัด วารีบำบัด สุคนธบำบัด), ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เรื่อง มาตรฐาน ฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพนักส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม สปาตะวันตก (หัตถบำบัด โภชนบำบัด วารีบำบัด สุคนธบำบัด), ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เรื่อง มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานนวดไทย

⁵⁶¹ โครงการส่งเสริมศักยภาพแรงงานไทยในต่างประเทศ ประจำปีงบประมาณ 2561

⁵⁶² ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เรื่อง มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพนักส่งเสริมสุขภาพแบบองค์ รวมไทยสปา (หัตถบำบัด โภชนบำบัด วารีบำบัด สุคนธบำบัด), ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เรื่อง มาตรฐาน ฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพนักส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม สปาตะวันตก (หัตถบำบัด โภชนบำบัด วารีบำบัด สุคนธบำบัด), ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เรื่อง มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานนวดไทย

ทั้งสองมาตรฐานแบ่งระดับมาตรฐานออกเป็น 2 ระดับ โดยผู้ทดสอบได้ระดับ 1 หมายถึง การส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมแบบพื้นฐานที่บุคคลทั่วไปสามารถดูแลตนเองและผู้อื่นได้ภายใต้คำแนะนำ และการสนับสนุนของผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ส่วนระดับที่ 2 หมายถึง การดูแลส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมที่ต้องมีความรู้ความสามารถและความชำนาญในระดับที่สามารถบรรเทาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น และให้ปรึกษาตนเองต่อได้ ทั้งนี้ใช้เป็นกรอบโรคศิลปะ

3. มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานนวดไทย ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในสปาด้วยกัน โดยแบ่งมาตรฐานเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1 หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการนวดไทย เพื่อผ่อนคลายและรู้ข้อห้ามและข้อควรระวังในการนวด พร้อมทั้งมีสุขภาพร่างกายและจิตใจไม่ขัดต่อจรรยาบรรณจริยธรรม ในการประกอบอาชีพการนวดไทย ระดับ 2 หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการนวดไทย เพื่อผ่อนคลายบรรเทาอาการปวดเมื่อยทั่วไปได้ อย่างน้อย 10 อาการ และรู้ข้อห้ามและข้อควรระวังในการนวด พร้อมทั้งมีสุขภาพร่างกายและจิตใจไม่ขัดต่อจรรยาบรรณ จริยธรรมในการประกอบอาชีพการนวดไทยและระดับ 3 หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการนวดไทย เพื่อผ่อนคลายบรรเทาอาการปวดเมื่อยทั่วไปได้ สามารถวินิจฉัย บำบัดรักษาโรค ตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทย และรู้ข้อห้ามและข้อควรระวังในการนวด พร้อมทั้งมีสุขภาพร่างกายและจิตใจไม่ขัดต่อจรรยาบรรณจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย และมีใบประกอบโรคศิลปะ สาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทย หรือสาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทเวชกรรมไทย หรือสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ตามพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542

ทั้งนี้ การมีมาตรการพัฒนาฝีมือแรงงานและทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน จะช่วยแก้ปัญหาการดำเนินกิจการธุรกิจไทยสปาในส่วนของ การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศไทยไปทำงานปัญหาในธุรกิจไทยสปา ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับมาตรฐานใบรับรองวิชาชีพของพนักงานสปาจากไทย

กล่าวโดยสรุป แม้ว่าธุรกิจไทยสปาจะเป็นธุรกิจที่เพิ่งเข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจในประเทศไทยไม่นาน แต่เป็นธุรกิจที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยอย่างชัดเจน เช่น เรื่องอภัยาคัยไมตรีของคนไทย และการนวดไทยที่เป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจสปา ความเป็นเอกลักษณ์เหล่านี้ส่งผลให้ธุรกิจส

ปาไทยมีความโดดเด่นและได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งเป็นโอกาสอันดีของนักลงทุนไทยในการลงทุนในต่างประเทศในรูปแบบของการดำเนินกิจการร้านไทยสปา

ในบทต่อไปจะเป็นบทสรุปผลการศึกษาในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจไทยในต่างประเทศทั้งในส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั่วไปที่ได้ศึกษาในบทที่ 2 และบทที่ 3 และในส่วนของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่เป็นวิสาหกิจเฉพาะที่ได้ศึกษาในบทนี้ ได้แก่ ธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปา และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการส่งเสริมการลงทุนดังกล่าวโดยอาศัยแนวปฏิบัติที่ดีของต่างประเทศจากการศึกษาในบทที่ 4 มาเป็นแนวทางในการพัฒนา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษามาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ว่า “มาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศยังไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย อีกทั้งบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจนโดยยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและยังขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงาน ดังนั้นประเทศไทยควรกำหนดนโยบายในเรื่องดังกล่าวที่มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ในรูปแบบของ “แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามมาตรา 11(1) ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 และ “แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสานกับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้องตามมาตรา 11(5) มาตรา 16(3) มาตรา 17(5) มาตรา 37 และมาตรา 38 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543” โดยมีวิธีและขั้นตอนการพิสูจน์สมมติฐานเริ่มจากการศึกษาเพื่อทราบถึงสถานภาพและปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศซึ่งทำให้เห็นถึงความสำคัญในการศึกษามาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่มีอยู่ เพื่อนำมาวิเคราะห์ว่ามาตรการของประเทศไทยในเรื่องดังกล่าวและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องนั้นเพียงพอและชัดเจนหรือไม่ อีกทั้งยังได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของรัฐต่างประเทศในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ซึ่งได้เลือกศึกษาประเทศผู้ส่งออกการลงทุนที่น่าสนใจ 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักรเพื่อทราบถึงแนวปฏิบัติที่ดีที่สามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยต่อไป ในส่วนสุดท้ายเป็นกรณีศึกษาการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยประเภทธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาเพื่อทดสอบว่าการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศกับธุรกิจร้านอาหารไทย และธุรกิจไทยสปาซึ่งเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพว่า

“มาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศการลงทุนที่ได้ทราบจากการศึกษาบทที่ 3 สามารถแก้ปัญหาในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศแก่ธุรกิจ ทั้ง 2 ประเภทได้หรือไม่”

จากการที่ได้ศึกษาทั้ง 5 บทดังกล่าวแล้วเรียบร้อยแล้ว ในบทที่ 6 นี้จะเป็นส่วนของบทสรุปที่ได้จากการพิสูจน์ข้อสมมติฐานและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป โดยในการสรุปและเสนอแนะจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก ประเด็นการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยทั่วไปในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และส่วนที่สอง คือ ประเด็นการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยประเภทร้านอาหารไทยและร้านนวดสปาและนวดแผนไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

6.1 บทสรุปและข้อเสนอแนะในประเด็นการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยทั่วไปในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

6.1.1 การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศยังไม่เพียงพอ

นโยบายในเรื่องการลงทุนทางตรงในต่างประเทศยังไม่ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ จากการศึกษาที่ได้ทราบถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทยจากบทที่ 2 นอกจากจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจไทยจะเป็นประโยชน์แก่ตัวธุรกิจ เช่น การเติบโตในแง่ของการขยายตลาด การลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันแก่วิสาหกิจที่ตั้งอยู่ในประเทศผู้ส่งออกการลงทุนโดยบริษัทลูกในต่างประเทศจะขยายส่วนแบ่งตลาดของบริษัทแม่ในประเทศผู้รับการลงทุน ในอีกทางหนึ่งการที่วิสาหกิจไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศยังส่งผลเชิงบวกมากมายแก่ประเทศผู้ส่งออกการลงทุน ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อม เช่น การเติบโตและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนวัตกรรม การยกระดับอุตสาหกรรม การเพิ่มผลผลิต การเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ การจ้างงาน การส่งออก การลงทุนภายในประเทศ⁵⁶³ ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำมาสู่การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศผู้ส่งออกการลงทุน ทั้งนี้การที่ประเทศผู้ส่งออกการลงทุนกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในรูปแบบที่แตกต่างกันจะมีผลต่อ

⁵⁶³ ESCAP, "A11. Economic Growth," [Online] Accessed: 4 June 2023. Available from: <https://artnet.unescap.org/ofdi/toolkit/a11-economic-growth/79>

ประโยชน์ที่ประเทศผู้ส่งออกการลงทุนจะได้รับจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจในประเทศนั้น ๆ ด้วย

ในส่วนของโครงการลงทุนขนาดใหญ่ซึ่งจำเป็นต้องมีเงินทุนจำนวนมาก โดยปกติแล้วบริษัทขนาดใหญ่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายกว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อีกทั้งหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมักมีช่องทางพิเศษในการสนับสนุนโครงการลงทุนขนาดใหญ่ ตัวอย่างเช่นในสถาบันการเงินมักมีสายงานการให้บริการทางการเงินสำหรับบริษัทขนาดใหญ่หรือมีการสถาบันการเงินอาจพิจารณาร่วมทุนกับเอกชนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ ดังนั้นการส่งเสริมการลงทุนที่ภาครัฐควรให้ความสำคัญ คือ “การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ” ด้วยเหตุผลหลักสองประการ ประการแรกวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วยการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย ประการที่สองการลงทุนในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีแนวโน้มที่ต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคมากกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่ เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศทั้งแหล่งเงินทุน ด้านข้อมูลมากกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่ ดังนั้นมาตรการส่งเสริมการลงทุนของรัฐจึงมีความจำเป็นและส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถดำเนินการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ยกตัวอย่างประเทศที่มีมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเป็นการเฉพาะ⁵⁶⁴ สาธารณรัฐเกาหลี ดำเนินการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในหลายด้านทั้งการเงิน การเสริมสร้างศักยภาพ และการอำนวยความสะดวกในการลงทุนในต่างประเทศ และยังจัดตั้งหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Business Corporation) ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลเพื่อดำเนินโครงการความร่วมมือระดับนานาชาติและให้ความช่วยเหลือแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยทำหน้าที่ให้ข้อมูลและแนะนำโอกาสทางธุรกิจในต่างประเทศ และอำนวยความสะดวกโดยการบริการจับคู่ธุรกิจและการฝึกอบรมแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาด

⁵⁶⁴ OECD, "How to Foster the Internationalisation of Smes through the Pacific Alliance Integration Process," Global Relations Latin America and the Caribbean (OECD, 2015).

ย้อม สเปน ดำเนินการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้านเงินทุนโดยสถาบันการเงินด้านการพัฒนาของสเปน (COFIDES) และสถาบันการเงินสเปน (Instituto de Crédito Oficial: ICO) ได้จัดตั้งกองทุนพิเศษเพื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม *ญี่ปุ่น* ธนาคารญี่ปุ่นเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศได้ลงนามในสัญญาเงินกู้กับธนาคารซูมิโตโม มิตซึบาย แบงกิ้ง คอร์ปอเรชั่นเพื่อจัดตั้งวงเงินสินเชื่อเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางธุรกิจในต่างประเทศแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม *อินเดียและสิงคโปร์* มีมาตรการด้านการเงินเพื่อสนับสนุนธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในต่างประเทศ โดยสิงคโปร์มีธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ส่วนอินเดียจัดตั้งหน่วยงานย่อยขึ้น (Eximius Centre) ภายใต้ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าของอินเดียโดยมีบทบาทในการเสริมสร้างความรู้และศักยภาพแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการดำเนินกิจการในต่างประเทศ จากตัวอย่างทำให้ทราบว่าในปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ในส่วนของประเทศไทยนั้นเมื่อพิจารณาจาก **“หลักประสิทธิผล”** คือ การบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่พึงปรารถนาหรือเป็นไปตามที่คาดหวังไว้โดยพิจารณาจากการนำผลของงานหรือกิจกรรมที่ได้รับเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้น พบว่าแม้ประเทศไทยมีนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ตั้งแต่พ.ศ. 2553 ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน แต่ผลที่เกิดขึ้น คือ มูลค่าการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่หากเทียบกับประเทศต่าง ๆ แล้วพบว่าการลงทุนทางตรงของประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่ต่ำประกอบกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยนั้นส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของวิสาหกิจขนาดใหญ่ โดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ 2 ด้านที่ได้ทราบจากการศึกษาในบทที่ 2 คือ ปัญหาและอุปสรรคจากกฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุนและปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงต้องการมาตรการของรัฐในการลดหรือแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า **“การส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยไม่เป็นไปตามหลักประสิทธิผล”**

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ว่า **“รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนา**

ประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว”

เมื่อมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเช่นนี้จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐต้องจัดทำกรอบการดำเนินงานในรูปแบบของแผนต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างสอดคล้องและมีทิศทางแนวเดียวกัน ทั้งมีการทำงานที่เกิดการบูรณาการร่วมกันเพื่อให้บทบัญญัติตามกฎหมายนี้เกิดผลปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2560 เห็นชอบการจำแนกแผนออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย แผนระดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาประเทศ แผนระดับที่ 2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ และ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนระดับที่ 3 แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ระยะ 5 ปี แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการรายปี และ แผนอื่น ๆ ให้เรียกว่า “แผนปฏิบัติการด้าน...ระยะที่... (พ.ศ.)” ดังนั้น แผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงจัดเป็นแผนระดับที่ 3 ที่จะต้องจัดทำขึ้นอย่างสอดคล้องกับแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2 ซึ่งแต่ละแผนมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากการศึกษานโยบายที่มีอยู่ในรูปของแผนมีข้อค้นพบว่าแม่แผนระดับที่ 1 ระดับยุทธศาสตร์ชาติซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันซึ่งหนึ่งในเป้าหมาย คือ การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ให้สามารถเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแผนระดับที่ 2 ได้แก่ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งหนึ่งยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 คือ ยุทธศาสตร์ที่ 10 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาโดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าในแผนระดับที่ 3 ทั้งในฉบับปัจจุบันและฉบับก่อนหน้า ได้แก่ แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564) แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2565-2570) และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2566 กลับ มิได้มีส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงใน

ต่างประเทศโดยตรง โดยแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564) มีตัวชี้วัด คือ สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเป็นร้อยละ 50 ในปี 2564 โดยมียุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายประเด็น ซึ่งมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ กลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมการเข้าถึงตลาดและการเข้าสู่สากล ซึ่งมีเป้าประสงค์ที่ 2 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีศักยภาพในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศและเป้าประสงค์ที่ 3 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมลงทุนในต่างประเทศได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพจึงเห็นได้ว่าแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564) มีกลยุทธ์และเป้าประสงค์เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศ อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาในรายละเอียดของแผนงานเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ที่ 2 และ 3 รวมถึงตัวชี้วัดและเป้าหมายของกลยุทธ์ที่ 3 ซึ่งมี 2 ประการ ได้แก่ สัดส่วนส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 และมูลค่าการส่งออกเฉลี่ยของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้นเป็น 100 ล้านบาท/ราย/ปี ตลอดจนเป้าหมายหลักของแผน ซึ่งคือการเพิ่มสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศให้สูงขึ้นเป็นร้อยละ 50 ภายในปีพ.ศ. 2564 จึงสรุปได้ว่า **“แผนระดับที่สาม ได้แก่ แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564) นั้น : ขาดแผนงาน รวมถึงตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ชัดเจนในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยในการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศแต่อย่างใด”**

สอดคล้องกับแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566-2570) ที่มีเป้าหมายของแผน คือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาททางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งมากขึ้นในทุกๆระดับ สามารถสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจและมีส่วนช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้ โดยมีตัวชี้วัด คือ สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเป็นร้อยละ 40 ในปีพ.ศ. 2570 ซึ่งต่างเป็นการชี้วัดโดยพิจารณามูลค่าสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยเช่นเดียวกับกับแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2566 ที่กำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมการเข้าสู่สากลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีตัวชี้วัด คือ สัดส่วนมูลค่าการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นร้อยละ 13 ของมูลค่าการส่งออกรวมและจำนวนวิสาหกิจขนาดกลาง

และขนาดย่อมส่งออกรายใหม่เพิ่มขึ้น 1,000 ราย ซึ่งเป็น “การกำหนดตัวชี้วัดการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศในรูปแบบการค้าระหว่างประเทศ มิใช่การลงทุนทางตรงระหว่างประเทศแต่อย่างใด”

จากการศึกษาดังกล่าวได้ข้อสรุปว่า “มาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของในต่างประเทศยังไม่เพียงพอ” เนื่องจากการที่ประเทศไทยมีนโยบายการสร้างความสามารถในการแข่งขันซึ่งหนึ่งในเป้าหมาย คือ การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ให้สามารถเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศตามแผนระดับที่ 1 ระดับยุทธศาสตร์ชาติและการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศแก่วิสาหกิจทั่วไปตามแผนระดับที่ 2 คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่แผนระดับที่ 3 คือ แผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลับไม่พบแผนงาน รวมถึงตัวชี้วัดและเป้าหมายในเรื่องการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศโดยเฉพาะเจาะจงส่งผลให้ขาดการดำเนินงานและการประเมินผลที่ชัดเจนในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ทั้งนี้ต่างกับการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศในโดยรูปแบบของการค้าระหว่างประเทศ เช่น พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีการกำหนดแผนงานรวมถึงตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ชัดเจน

จากข้อสรุปดังกล่าวมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ⁵⁶⁵ ในประเด็นดังต่อไปนี้ เริ่มจากการกำหนดนโยบายมาตรการและเป้าหมายของการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ กฎหมายสารบัญญัติที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ การจัดทำความตกลงระหว่างประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยให้มีศักยภาพในหลายด้าน รวมถึงการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ การกำหนดมาตรการสนับสนุน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ การทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทยในฐานะผู้ส่งออกการลงทุนจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสุดท้ายคือ การติดตาม

⁵⁶⁵ Matthew & Perea Stephenson, Jose Ramon, "How to Leverage Outward Fdi for Development? A Six-Step Guide for Policymakers," ใน *Columbia FDI Perspectives*(Columbia University, Columbia Center on Sustainable Investment (CCSI), 2018).

วัดผลและการพัฒนาคุณภาพเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยในต่างประเทศ

รายละเอียดของการพัฒนาส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในแต่ละประเด็น มีดังต่อไปนี้

6.1.1.1 การกำหนดนโยบาย มาตรการและเป้าหมายของการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ในประเด็นนี้มีรายละเอียดที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) การจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2) การกำหนดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มเป้าหมาย และ (3) การกำหนดตัวชี้วัดและการประเมินผลของแผนโดยมีรายละเอียดดังนี้

1.) การจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ภายใต้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยจัดทำเป็นแผนห้าปีและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของฝ่ายบริหาร และแผนอื่นที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายโดยกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และตัวชี้วัดให้ชัดเจนเนื่องจากเมื่อแผนดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีจะถูกใช้เป็นทิศทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค แผนการส่งเสริมจึงทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นเข็มทิศในการขับเคลื่อนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศให้ดำเนินและพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสมโดยการจัดทำแผนดังกล่าวควรนำหลักการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ตามมาตรา 16 ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 มาปรับใช้ กล่าวคือให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการนั้นโดยจัดทำเป็นแผนห้าปี ซึ่งเป็นแผนระดับที่ 3 ให้สอดคล้องกับแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2

2.) การกำหนดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มเป้าหมายในแต่ละเป้าหมายของแผน แม้ว่าแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในปัจจุบัน เริ่มมีการจัดประเภทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น โดยแยกวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มที่มีศักยภาพออกจากกลุ่มที่ต้องการเยียวยา เช่น แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างขีดความสามารถวิสาหกิจ

ขนาดกลางและขนาดย่อมเฉพาะกลุ่ม โดยมีกลยุทธ์ คือ การสร้างผู้ประกอบการใหม่ที่มีมูลค่าสูง ซึ่งครอบคลุมทั้งผู้ประกอบการใหม่ด้านเทคโนโลยีและผู้ประกอบการใหม่ที่เป็นธุรกิจเชิงสร้างสรรค์หรือเชิงวัฒนธรรมให้เป็นการกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนและสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมฉบับที่ 5 (พ.ศ.2566-2570) ในประเด็นการส่งเสริมที่ 1 การสร้างความเติบโตที่ครอบคลุม กล่าวคือ การมุ่งพัฒนาผู้ประกอบการในแต่ละกลุ่มซึ่งมีระดับศักยภาพต่างกัน โดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มที่มีศักยภาพต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นการกำลังหลักในการขับเคลื่อนความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ในขณะที่กลุ่มธุรกิจเพื่อหาเลี้ยงชีพก็ต้องได้รับการพัฒนาให้อยู่รอด ทั้งนี้การจัดประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างละเอียดและมียุทธศาสตร์ที่รัดกุมจะส่งผลให้การตั้งเป้าหมายและการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแต่ละกลุ่มเป็นไปอย่างตรงจุด โดยไม่เอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่มที่แท้จริงแล้วไม่ต้องการความช่วยเหลือ เช่น การค้ำประกันสินเชื่อโดยรัฐแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มียอดขายลดลงเท่านั้นโดยการค้ำประกันสินเชื่อในฮ่องกง The Hong Kong Mortgage Corporation Limited หรือ HKMC มีมาตรการค้ำประกันสินเชื่อร้อยละ 100 รับประกันสูงสุด 9 ล้านดอลลาร์ฮ่องกง ให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมฮ่องกงที่ไม่ได้จดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์ โดยมีเงื่อนไขว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นผู้กู้จะต้องได้รับความเดือดร้อนจากการที่ยอดขายตกลงร้อยละ 30 ในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่ผู้ค้ำประกันกำหนด หรือในบางประเทศรัฐจะค้ำประกันสินเชื่อให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ยังไม่เคยมีสินเชื่อเท่านั้น⁵⁶⁶ ข้อสังเกต คือ การกำหนดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มเป้าหมายในแต่ละเป้าหมายของแผนของประเทศไทยไม่ได้เคร่งครัดมากนักจึงเสนอให้ธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาเป็นธุรกิจในกลุ่มเป้าหมายของการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยมีเหตุผลว่าต่างเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการแข่งขัน และยังมีเหตุผลประการอื่น ๆ ที่ได้ทราบจากการศึกษาในบทที่ 5 ทั้งในเรื่องของการมีธุรกิจเกี่ยวเนื่องที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศและผลกระทบจากสถานการณ์ Covid-19 ต่อธุรกิจทั้งสองประเภทดังนั้นการส่งเสริมการลงทุนดังกล่าวจะเป็นประโยชน์แก่วิสาหกิจโดยเป็นการสร้างโอกาสแก่ธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาในต่างประเทศ

⁵⁶⁶ ESCAP, "A11. Economic Growth."

3.) การกำหนดตัวชี้วัดและการประเมินผลการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเป็นตัวชี้วัดเชิงคุณภาพและการวัดผลระยะยาว ตัวชี้วัดและการประเมินผลที่ดียอมทำให้ผู้ที่มีหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศสามารถเข้าใจสถานการณ์และนำมาพัฒนาปรับปรุงการส่งเสริมได้ นโยบายในเรื่องการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในปัจจุบันมีเป้าหมายหลัก คือ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน”⁵⁶⁷ แต่เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดในปัจจุบันกลับเป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณและเป็นการวัดผลในระยะสั้น เช่น จำนวนธุรกิจที่ได้รับความช่วยเหลือ จำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับการอบรม จำนวนโครงการที่เกิดขึ้น ตัวอย่างจากตัวชี้วัดในแผนส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 กลยุทธ์ที่ 1 มีตัวชี้วัด คือ ผู้ประกอบการใหม่ที่มีมูลค่าสูงเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ส่วนในแผนส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 มีตัวชี้วัดหลัก คือ สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเป็นร้อยละ 40 ในปี 2570 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ในหมวดหมายที่ 7 เป้าหมายที่ 2 คือ การที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีศักยภาพสูงในการดำเนินธุรกิจ สามารถยกระดับและปรับตัวเข้าสู่การแข่งขันใหม่โดยกำหนดตัวชี้วัด เช่น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นผู้ส่งออกรายใหม่ เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 2,000 รายต่อปี หรือส่วนแบ่งตลาดภายในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 25 ในปี 2570 เป็นต้น ดังนั้น การพิจารณาเพิ่มตัวชี้วัดเชิงคุณภาพและการวัดผลระยะยาวจะส่งผลให้เข้าใจผลลัพธ์และทิศทางของนโยบายได้ดีขึ้น เช่น จำนวนธุรกิจที่ได้รับการช่วยเหลือและอยู่รอดเกิน 3 ปีหรือมีกำไรสูงขึ้น จำนวนงานจาก วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความยั่งยืน จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ประสบความสำเร็จโดยอาศัยการสนับสนุนจากรัฐเพียงระยะแรก ทั้งนี้การที่ สสว. เริ่มมีแผนที่จะจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างเป็นระบบย่อมเป็นประโยชน์ต่อการจัดประเภทหรือการประเมินผลนโยบายในอนาคต เนื่องจากการประเมินนโยบายที่น่าเชื่อถือก็น่าจะย่อมอาศัยข้อมูลที่เพียงพอและเทคนิคการวิเคราะห์ที่ดีเนื่องจากการประเมินนโยบายจึงต้องเริ่มเก็บข้อมูลก่อนเริ่มดำเนินโครงการ โดยมีกลุ่มตัวอย่างจากทั้งวิสาหกิจที่ได้รับและไม่ได้รับความช่วยเหลือเพื่อติดตามเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการดำเนินการตามนโยบาย มาตรการและโครงการ ซึ่งข้อมูลรายปีใน

⁵⁶⁷ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, แผนปฏิบัติการของ สสว. ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม), หน้า 1.

ภาพรวมไม่สามารถบอกได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในแต่ละปี เป็นผลจากมาตรการสนับสนุน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือเป็นผลจากปัจจัยอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน⁵⁶⁸

6.1.1.2 กฎหมายสารบัญญัติที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

แม้กฎหมายสารบัญญัติที่บังคับใช้ในปัจจุบันจะไม่ได้บัญญัติโดยตรงในเรื่องการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ แต่กฎหมายแต่ละฉบับได้ให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายและกฎหมายซึ่งไม่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแต่อย่างใด เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 หมวด 2 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ตามมาตรา 16⁵⁶⁹ และมีอำนาจตาม

⁵⁶⁸ บุญธิดา เสี่ยมเนตร นฤา วัชชี, ชมพูนุท มนต์ชัยตระกูล, "นโยบายส่งเสริม SMEs: เราไปถึงสิ่งที่คาดหวังหรือยัง" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 18 พฤษภาคม 2566. แหล่งที่มา: <https://www.pier.or.th/abridged/2019/05/>

⁵⁶⁹ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2543 มาตรา 16 บัญญัติว่า “ให้จัดตั้งสำนักงานขึ้นเรียกว่า “สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” และให้เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดประเภทและขนาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

(2) กำหนดประเภทและขนาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สมควรได้รับการส่งเสริมรวมทั้งเสนอแนะนโยบายและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(3) ประสานและจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับส่วนราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(4) ศึกษาและจัดทำรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ

(5) เสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งการดำเนินการให้มีกฎหมายใหม่ การแก้ไขเพิ่มเติมหรือการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(6) บริหารกองทุนตามนโยบายและมติของคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหาร

(7) ดำเนินงานธุรการของคณะกรรมการ คณะกรรมการบริหาร และคณะอนุกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหารแต่งตั้ง

(8) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือตามที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหารมอบหมาย

ให้สำนักงานเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น

กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน “

มาตรา 17⁵⁷⁰ โดยอำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง กระทำการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสำนักงาน ซึ่งเป็นการให้อำนาจหน้าที่แก่สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้อย่างกว้าง จึงต้องพิจารณาต่อไปว่าการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น เช่น การกำหนดมาตรการในการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจะเพียงพอหรือไม่อย่างไร หรือพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ได้กำหนดหน่วยงาน คือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ ตามมาตรา 13(7)⁵⁷¹ ซึ่งเป็นการให้อำนาจหน้าที่แก่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนไว้อย่างกว้างเช่นกัน ทั้งนี้การบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ จีนและสหราชอาณาจักรที่ให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ

นอกจากกฎหมายไทยแล้วในระดับระหว่างประเทศโดยเฉพาะอาเซียนที่เป็นประเทศคู่ค้าสำคัญ เสนอให้พิจารณาการทำให้โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยให้มีศักยภาพในหลายด้าน รวมถึงการลงทุนทางตรงในต่างประเทศซึ่งสอดคล้องกับในแผนการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีการกำหนด

⁵⁷⁰ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2543 มาตรา 17 บัญญัติว่า “สำนักงานมีอำนาจหน้าที่กระทำการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 16 และอำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

- (1) จัดให้ได้มา ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครองหรือมีทรัพย์สินต่าง ๆ เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ โอนหรือรับโอนสิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ ขายหรือจำหน่าย โดยวิธีอื่นใดซึ่งสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ ตลอดจนทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้
 - (2) กู้ยืมเงิน หรือให้กู้ยืมเงินโดยมีหลักประกันด้วยบุคคลหรือทรัพย์สินหรือลงทุน ทั้งนี้เพื่อการวิจัย พัฒนา และส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยรวมเท่านั้น
 - (3) ให้ความอุดหนุนหรือช่วยเหลือเพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อม
 - (4) เข้าร่วมกิจการกับบุคคลอื่น หรือถือหุ้นในบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด เพื่อประโยชน์แก่การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
 - (5) ร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
 - (6) รับค่าตอบแทนและค่าบริการในการให้บริการภายในขอบเขตแห่ง วัตถุประสงค์ของสำนักงานรวมทั้งทำความตกลง กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับค่าตอบแทนและ ค่าบริการนั้น
 - (7) กระทำการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตาม วัตถุประสงค์ของสำนักงาน
- การกู้ยืมเงิน การให้กู้ยืมเงิน การลงทุน การให้ความอุดหนุน การให้ความ ช่วยเหลือจากเงินกองทุนหรือการเข้าร่วมกิจการ หรือถือหุ้นตาม (2) (3) หรือ (4) ถ้าเป็นจำนวน เงินเกินวงเงินที่คณะกรรมการบริหารกำหนดตามมาตรา 20 (12) ต้องได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการก่อน”

⁵⁷¹ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 มาตรา 13(7) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้

ยุทธศาสตร์การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนที่สำคัญ 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกัน และยุทธศาสตร์ที่ 4 การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ซึ่งส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกันซึ่งประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2) ความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (Initiatives for ASEAN Integration: IAI) ความริเริ่มดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาทั้งในระดับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและเสริมสร้างการรวมกลุ่มของกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม ให้สามารถดำเนินการตามพันธกรณีและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน รวมทั้งเพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามภายใต้ยุทธศาสตร์นี้ยังไม่มีมาตรการลดความตึงเครียดหรือการทำโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงมีข้อเสนอแนะให้เร่งและติดตามการจัดทำความตกลงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศอย่างใกล้ชิด เนื่องจากการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยมีศักยภาพในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมากขึ้น

6.1.1.3 การกำหนดมาตรการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ในประเด็นมาตรการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แบ่งออกเป็น (1) การสนับสนุนที่ไม่ใช่ทางการเงิน เช่น การแก้ปัญหาการขาดความรู้ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยเกี่ยวกับกฎระเบียบการลงทุนในตลาดต่างประเทศหรือโอกาสการลงทุน (2) การสนับสนุนด้านการเงินและทางการคลัง (3) การสนับสนุนการเข้าสู่ตลาดและการจัดตั้งกิจการในประเทศผู้รับการลงทุน (4) การสนับสนุนการดำเนินการของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยหลังเข้าสู่ตลาด

1.) การสนับสนุนที่ไม่ใช่ทางการเงิน : มาตรการด้านข้อมูล มาตรการด้านการอำนวยความสะดวก แก้ววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มาตรการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ

(1) มาตรการด้านข้อมูล เพื่อแก้ปัญหาคาดความรู้อันของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยเกี่ยวกับกฎระเบียบการลงทุนในตลาดต่างประเทศหรือโอกาสการลงทุนที่รัฐบาลสามารถช่วยแก้ไขได้ การให้ข้อมูลและข้อจำกัดที่วิสาหกิจจำเป็นต้องทราบเพื่อตัดสินใจในการเข้าไปลงทุนในประเทศผู้รับการลงทุน เช่น เรื่องของระดับการเปิดเสรีของประเทศผู้รับการลงทุน ข้อจำกัดการใช้ประโยชน์ที่ดินของนักลงทุนต่างชาติในประเทศผู้รับการลงทุน ข้อกำหนดเรื่องเงื่อนไขที่ให้นักลงทุนปฏิบัติ เช่น การจำกัดจำนวนผู้ให้บริการ การจำกัดมูลค่าทั้งหมดของธุรกรรมการให้บริการและทรัพย์สิน การจำกัดจำนวนทั้งหมดของการดำเนินการอยู่และจำนวนผลผลิตทั้งหมด การจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ หรือการจำกัดมูลค่าทั้งหมดของทุนต่างชาติ การจำกัดจำนวนการลงทุน การจำกัดจำนวนทั้งหมดของบุคคล นอกจากนั้นยังมีเรื่องของการอุดหนุน การให้ทุนโดยรัฐผู้รับการลงทุนแก่ธุรกิจท้องถิ่น ซึ่งข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการกำหนดให้ประเทศภาคียกเว้นพันธกรณีเรื่องการอุดหนุนสำหรับการค้าบริการไว้ได้ เช่น ประเทศภาคีอาจจะระบุว่า “ไม่ใช้กับการอุดหนุน การให้ทุน การประกันตี การประกันภัยโดยรัฐบาล” ซึ่งต่างจากเรื่องของการค้าสินค้าภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าที่เข้มงวดกับข้อตกลงเรื่องการอุดหนุนมากกว่า (2) มาตรการด้านการอำนวยความสะดวก แก้ววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น การบริการจัดหาคู่ค้า และการเปิดสำนักงานของรัฐในประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญเพื่อให้การสนับสนุนโดยตรงแก่วิสาหกิจไทยในการดำเนินการในประเทศผู้รับการลงทุน และ (3) มาตรการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐที่มีบทบาทในการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจไทยในต่างประเทศและหน่วยงานที่มีบทบาทส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อการทำงานอย่างบูรณาการและได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

2.) การสนับสนุนทางการเงินและทางการคลัง : การประกันความเสี่ยงทางการเงินในประเทศผู้รับการลงทุน มาตรการทางการคลัง การให้บริการสินเชื่อแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

(1) การประกันความเสี่ยงทางการเมืองในประเทศผู้รับการลงทุน ปัจจุบันประเทศไทยมีบริการประกันความเสี่ยงการลงทุน โดยธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย⁵⁷² ความเสี่ยงทางการเมืองที่ให้ความคุ้มครอง ได้แก่ ความเสี่ยงจากการจำกัดการโอนเงินหรือแลกเปลี่ยนสกุลเงิน (Inconvertibility or Transfer Restriction) ความเสี่ยงจากการเวนคืน หรือการเข้ายึด หรือการโอนทรัพย์สินหรือกิจการของผู้ลงทุนมาเป็นของรัฐบาล (Expropriation) ความเสี่ยงจากการเกิดสงครามและเหตุการณ์รุนแรงทางการเมือง (War and Civil Disturbance) และความเสี่ยงจากการที่รัฐบาลของประเทศที่ผู้ลงทุนไปลงทุนไม่ปฏิบัติตามสัญญา (Breach of Contract) ในกรณีที่คำพิพากษาของศาลหรือคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไม่สามารถนำไปใช้บังคับได้ โดยทั้งคุ้มครองในส่วนของผู้ถือหุ้นโดยให้ความคุ้มครองสิทธิที่เกี่ยวกับโครงการลงทุนที่ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยให้การรับประกันและคุ้มครองในส่วนของผู้ถือหุ้นโดยจะให้ความคุ้มครองเงินต้นและดอกเบี้ยตามตารางชำระเงินในสัญญาการกู้ยืมของผู้ลงทุน อัตราเบี้ยประกันที่ใช้ในการจัดเก็บจะกำหนดเป็นร้อยละของมูลค่าการรับประกันในกรมธรรม์แต่ละปีโดยผู้ลงทุนรับประกันในแต่ละปีเป็นฐานในการคำนวณเบี้ยประกัน โดยผู้เอาประกันชำระค่าเบี้ยประกันแก่ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยแบบล่วงหน้า เป็นรายปี นอกจากนี้ยังมีค่าธรรมเนียมการขอใช้บริการ ซึ่งธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเป็นค่าวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้ขอรับบริการยื่นคำขอรับบริการประกันความเสี่ยงการลงทุน เป็นจำนวนร้อยละ 0.1 ของมูลค่าวงเงินรับประกันสูงสุด แต่ไม่เกิน 100,000 บาท โดยจะถือเป็นส่วนลดของค่าเบี้ยประกันเมื่อผู้ขอรับบริการลงนามในกรมธรรม์ อัตราความคุ้มครองไม่เกินร้อยละ 90 ของมูลค่าความเสียหาย และมีระยะเวลาความคุ้มครอง ตั้งแต่ 3-15 ปี

ทั้งนี้จากการศึกษาการประกันความเสี่ยงทางการเมืองในประเทศผู้รับการลงทุนของประเทศจีนพบว่า China Export & Credit Insurance Corporation (SINOSURE) เป็นหน่วยงานที่รับประกันการลงทุนในต่างประเทศแก่วิสาทกิจที่จดทะเบียนในประเทศจีนหรือมีที่ทำการหลักในประเทศจีนหรือเป็นวิสาหกิจที่ให้ความช่วยเหลือทางการเงินกับกิจการจดทะเบียนในประเทศจีนหรือ

⁵⁷² EXIM Thailand, "บริการประกันความเสี่ยง" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา:

https://www.exim.go.th/th/Products_Services/Insurance-service-Investment-risk/Insurance-service-Investment-risk/Insurance-service-Investment-risk.aspx

มีที่ทำการหลักในประเทศจีน อัตราความคุ้มครองไม่เกินร้อยละ 95 ของมูลค่าความเสียหาย และมีระยะเวลาความคุ้มครองไม่เกิน 20 ปี โดยรัฐบาลจีนให้การสนับสนุนเบี้ยประกันดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ การพัฒนาการประกันความเสี่ยงทางการเมืองในประเทศผู้รับการลงทุน โดยนำ การประกันการลงทุนโดย SINOSURE ของจีนมาปรับใช้ในการพัฒนาการประกันการลงทุนของไทยที่ ดำเนินการโดยธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยในเรื่องของอัตราความคุ้มครอง ระยะเวลาความคุ้มครองและเบี้ยประกันและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

(2) การใช้มาตรการทางการคลัง เช่น การยกเว้นภาษี หรือลดอัตราภาษี จากการศึกษาพบ ตัวอย่างมาตรการการลดภาษีและยกเว้นภาษีเพื่อช่วยเหลือวิสาหกิจตาม แผน Going Out ของจีน โดยจากการศึกษามาตรการของประเทศไทยไม่พบการลดหย่อนภาษีในส่วนของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ กิจกรรมสำรวจตลาดต่างประเทศเพื่อการลงทุนในต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ พิจารณาปรับใช้มาตรการ Double Tax Deduction for Internationalization ตามความเหมาะสม ทั้งนี้มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการทางภาษีที่น่าสนใจ ของประเทศสิงคโปร์ โดยสิงคโปร์ใช้มาตรการด้านการคลังในการจูงใจให้วิสาหกิจสนใจการออกไป ลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยสิงคโปร์ลดภาษีให้สองเท่าแก่วิสาหกิจที่ไปขยายการลงทุนใน ต่างประเทศโดยลดหย่อนภาษีแก่บริษัทร้อยละ 200 ของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อการลงทุน ทางตรงในต่างประเทศตามที่กำหนด เช่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปศึกษาตลาดในต่างประเทศ

(3) การให้บริการสินเชื่อแก่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศ ด้วยเหตุผลที่การเข้าถึงสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศอาจมีข้อจำกัด เช่น กรณีที่ตลาดเป้าหมายมีความเสี่ยงสูง ธนาคารพาณิชย์อาจพิจารณาไม่ปล่อยเงินกู้ หรือเนื่องจาก วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไม่มี หลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้เพียงพอ ทั้งนี้แม้ว่าประเทศไทยมีการปล่อยกู้โดยธนาคารพัฒนาวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยและธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยแต่ ยังมีข้อจำกัด ดังนี้

ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ไม่มีการบริการสินเชื่อ เพื่อการลงทุนในต่างประเทศโดยเฉพาะแต่มีโครงการที่ไม่ได้จำกัดวัตถุประสงค์ของสินเชื่อว่าจะต้อง เป็นการกู้เพื่อใช้กับกิจกรรมในประเทศเท่านั้น คือ SME SPEED UP ดังนั้น วิสาหกิจขนาดกลางและ

ขนาดย่อม จึงสามารถขอสินเชื่อหรือกู้ผ่านโครงการดังกล่าวเพื่อใช้ในการลงทุนในต่างประเทศ แต่ประเด็นที่อาจเป็นปัญหา คือ เงื่อนไขการกู้ต้องเป็นคนไทยหรือนิติบุคคลไทยที่มีประสบการณ์ดำเนินธุรกิจที่ขอสินเชื่ออย่างน้อย 3 ปี และส่งงบการเงินย้อนหลัง 3 ปี โดยปีล่าสุดมีกำไร⁵⁷³ เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ต้องการลงทุนทางตรงในต่างประเทศอาจไม่มีประสบการณ์ หรือมีแต่ไม่ถึง 3 ปีตามเงื่อนไข เช่น ไม่เคยดำเนินธุรกิจในประเทศไทย แต่เล็งเห็นโอกาสทางธุรกิจในต่างประเทศ

ในส่วนของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยมีการให้บริการสินเชื่อเพื่อการลงทุนในต่างประเทศโดยไม่ได้กำหนดเจาะจงประเภทของกิจการ แต่มีกิจการ 2 ประเภทที่มีการกำหนดบริการสินเชื่อไว้เป็นกรณีเฉพาะซึ่งจะมีเงื่อนไขการกู้เป็นพิเศษสำหรับกิจการแต่ละประเภท คือ ธุรกิจก่อสร้าง และธุรกิจร้านอาหารไทย ในส่วนของการให้บริการให้สินเชื่อเพื่อการลงทุนในต่างประเทศโดยไม่ได้กำหนดเจาะจงประเภทของกิจการ หนึ่งในข้อมูลและหลักฐานประกอบการพิจารณาเงินกู้ คือ เอกสารสำคัญทางกฎหมาย ได้แก่ สำเนาใบอนุญาตประกอบกิจการ และสำเนาชื่อ-เข้าสถานที่ประกอบกิจการในต่างประเทศ ซึ่งเอกสาร 2 ชนิดนี้มีแนวโน้มจะเป็นอุปสรรคต่อการขอสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย เนื่องจาก วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยทั่วไปมีเงินทุนค่อนข้างน้อย จึงอาจไม่สามารถได้มาซึ่งสำเนาใบอนุญาตประกอบกิจการ และสำเนาชื่อ-เข้าสถานที่ประกอบกิจการในต่างประเทศก่อนได้รับเงินกู้

ข้อเสนอแนะ ให้ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยและธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยพิจารณาปรับแก้ข้อกำหนดดังกล่าว หรือใช้ดุลพินิจพิจารณาผ่อนผันเป็นรายกรณี

(4) การค้าประกันสินเชื่อ ซึ่งมีความสำคัญต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ การขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน การมีหลักประกันไม่เพียงพอ การที่ระบบบัญชีไม่เป็นมาตรฐานหรือการไม่มีประวัติกับสถาบันการเงินมาก่อน ถึงแม้ว่าภาครัฐได้มีโครงการหรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและแก้ไขปัญหานี้ ซึ่งช่วยให้การค้าประกันสินเชื่อของไทยขยายตัวอย่างมากในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

⁵⁷³ SME Development Bank, "สินเชื่อ SME SPEED UP" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.smebank.co.th/loan/smespeedup/>

มาแล้วก็ตาม แต่ยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก จากรายงานขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาว่า “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันโดยเฉลี่ยสูงกว่าวงเงินสินเชื่อธุรกิจที่ได้รับถึง 5 เท่า ..” ทั้งนี้รัฐบาลโดยกระทรวงการคลัง ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าว จึงเห็นชอบให้ “ขยายวงเงินค้ำประกันสินเชื่อ” ภายใต้ พ.ร.ก. ฟื้นฟูระยะที่ 2 อีก 50,000 ล้านบาท ผ่านมาตรการ “บสย.พร้อมช่วย” โดยเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2565 ถึง วันที่ 9 เมษายน 2566 จึงเป็นการขยายวงเงินค้ำประกันสินเชื่อเพียงระยะสั้น ซึ่งมีแนวโน้มที่จะไม่เพียงพอต่อความต้องการของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้ในมาตรการ “บสย.พร้อมช่วย” เป็นมาตรการที่ใช้ถึงวันที่ 9 เมษายน 2566 เท่านั้นและในปัจจุบันได้สิ้นสุดระยะเวลาของโครงการไปแล้ว

ข้อเสนอแนะ ให้บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการค้ำประกันสินเชื่อประเมินผลของมาตรการ “บสย.พร้อมช่วย” และสำรวจความต้องการของวิสาหกิจโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมว่าต้องการการสนับสนุนการค้ำประกันสินเชื่อจากทางภาครัฐหรือไม่ หรือมีข้อคิดเห็นอย่างไรต่อมาตรการ “บสย.พร้อมช่วย” เพื่อประเมินผลและนำไปใช้ประกอบการพิจารณาการกำหนดมาตรการในอนาคตโดยคำนึงถึงทั้งการลงทุนและประโยชน์ที่ได้รับจากมาตรการดังกล่าว

3.) การลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดประเทศผู้รับการลงทุน

โดยการเจรจาสนธิสัญญาในเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการและการลงทุนทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาค และทวิภาคีเพื่อเพิ่มระดับการเปิดเสรีในประเภทการบริการและประเทศผู้รับการลงทุนที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สนใจ เช่น ธุรกิจร้านอาหารไทยในสหรัฐอเมริกา ธุรกิจไทยสปาในจีน โดยเน้นลดอุปสรรคในเรื่องข้อกำหนดให้ปฏิบัติ (Performance Requirements) ที่เป็นอุปสรรคต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น ข้อจำกัดด้านทุนต่างประเทศ การคัดกรองและอนุมัติการลงทุนจากต่างประเทศ ข้อจำกัดเกี่ยวกับการจัดตั้งสาขา

6.1.1.4 การทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทยในฐานะผู้ส่งออกการลงทุนจาก การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Maximizing Benefits)

เป้าหมายสูงสุดของการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทย นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อตัววิสาหกิจแล้วยังเป็นประโยชน์แก่ประเทศผู้ส่งออกการลงทุนและวิสาหกิจภายในประเทศ เช่น ธุรกิจเกี่ยวเนื่อง หรือการส่งออกสินค้าไทยไปใช้ในกิจการในต่างประเทศ ดังนั้น ประโยชน์สูงสุดจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจะเกิดขึ้นได้จากการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างวิสาหกิจไทยที่ออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศและวิสาหกิจภายในประเทศ เพื่อการกระจายประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศไปสู่เศรษฐกิจภายในประเทศ เช่น การส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างวิสาหกิจขนาดใหญ่และ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงโดยต่างประเทศโดยการที่วิสาหกิจขนาดใหญ่นำวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าร่วมกิจกรรมการลงทุนในต่างประเทศยกตัวอย่างการส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างวิสาหกิจขนาดใหญ่และ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในต่างประเทศอย่างในประเทศโปแลนด์มีการกำหนด มาตรการเพื่อเป็นสิ่งจูงใจและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยเน้นการจัดทำการจับคู่ทางธุรกิจระหว่าง วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับวิสาหกิจขนาดใหญ่⁵⁷⁴ ส่วนในประเทศสิงคโปร์มีองค์กรที่ชื่อ Enterprise Singapore ที่มีเป้าหมายการส่งเสริมให้ “Go Global” โดยมีวิธีการสนับสนุนเป้าหมายนี้โดยการจับคู่ทางธุรกิจโดยการหาหุ้นส่วนที่น่าเชื่อถือให้แก่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม⁵⁷⁵ รวมถึงการติดตามและประเมินผลเพื่อให้มั่นใจว่าแต่ละมาตรการที่ใช้ในการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้และมีความคุ้มค่า

มีข้อสังเกตว่าการลงทุนของวิสาหกิจไทยในต่างประเทศ การลงทุนของวิสาหกิจต่างประเทศในประเทศไทย และการส่งออกมักมีความเกี่ยวข้องกัน ดังนั้น ผู้มีหน้าที่กำหนดนโยบายควรพิจารณาใช้ประโยชน์จากทั้ง 3 กิจกรรม สรุปได้ว่าประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทยจากการลงทุนโดยตรงใน

⁵⁷⁴ International Trade Center, "What Should Home Countries Do to Facilitate Sustainable Outward Fdi?," [Online] Accessed: 10 June 2023. Available from: <https://bit.ly/3O5rW4F>

⁵⁷⁵ Enterprise Singapore, "Go Global," [Online] Accessed: 9 July 2023. Available from: <https://www.enterprisesg.gov.sg/keepgrowing/go-global>

ต่างประเทศของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยหลายด้าน รวมทั้งเศรษฐกิจ สังคม

6.1.1.5 การติดตาม วัดผลและการพัฒนาคุณภาพเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศ

การติดตามและวัดผลการลงทุนทางตรงของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศที่ดีต้องเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่เหมาะสมและตรงประเด็นตามรายละเอียดในข้อเสนอแนะประเด็นที่ 1 ข้างต้น และดำเนินการติดตาม วัดผลตามเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ในส่วนของการพัฒนาคุณภาพเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศจากการศึกษาพบว่าเครื่องมือที่จะใช้ในการพัฒนาการออกกฎหมายมีหลากหลาย โดยเครื่องมือที่นำมาปรับใช้กับการพัฒนาคุณภาพเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของไทยในต่างประเทศ คือ **การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายหรือกฎหมาย (Regulatory Impact Analysis: RIA)** ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ถึงผลกระทบทางประโยชน์และต้นทุนที่กฎหมาย กฎระเบียบหรือข้อบังคับที่ออกมาใหม่หรือได้รับการแก้ไขต่อผู้มีส่วนได้เสีย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการกำหนดกฎหมายในการกำกับดูแลของภาครัฐและเพื่อพัฒนาคุณภาพของกฎหมายดังกล่าว โดยมีวิธีดำเนินการโดยการเก็บข้อมูลผ่านการซักถาม ชี้แจง ถกเถียง แลกเปลี่ยนข้อมูลจากหลากหลายแห่งทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลกระทบทางกฎหมาย การนำข้อมูลที่มีความหลากหลายทั้งที่มาและวิธีการทำให้กระบวนการพัฒนาคุณภาพเกณฑ์ต่างๆ โปร่งใสและครอบคลุมมากขึ้น กล่าวโดยสรุป คือ การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายหรือกฎหมายเป็นเครื่องมือในการประเมินและวัดผลของกฎหมายของรัฐว่ามีผลประโยชน์ ค่าใช้จ่าย และผลกระทบเป็นอย่างไร ส่งผลให้ผู้กำหนดกฎหมายได้รับข้อมูลที่น่าเชื่อถือและสามารถประเมินตัวเลือกของกฎหมายและผลจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว หากใช้การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายหรือกฎหมายอย่างถูกต้องจะส่งผลให้การตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดกฎหมายของรัฐมีประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้นและสามารถลดจำนวนกฎหมายที่ไม่มีคุณภาพและไม่จำเป็น⁵⁷⁶ ทั้งนี้การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายหรือกฎหมายเป็นเครื่องมือที่นิยม

⁵⁷⁶ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, รายงานฉบับสมบูรณ์: โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Analysis) (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2557).

และถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนากฎเกณฑ์ของประเทศต่าง ๆ ในโลก เช่น ประเทศสมาชิกขององค์กรสำหรับความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจ⁵⁷⁷

ข้อเสนอแนะ การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ ควรเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการกำหนดนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศตั้งแต่ก่อนการร่างกฎเกณฑ์ใด ๆ โดยมีวิธีการในการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียที่เหมาะสมและมีการประสานงานใกล้ชิดกับภาคเอกชน⁵⁷⁸ เนื่องจากการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายหรือกฎเกณฑ์จะวิเคราะห์ถึงวิธีการแก้ไขปัญหาที่ทำให้ต้องออกกฎเกณฑ์ขึ้นมาอันเป็นการวิเคราะห์ให้เห็นผลดีผลเสียของทางเลือกในการแก้ปัญหาทำให้ผู้ร่างกฎเกณฑ์สามารถเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดมาร่างเป็นกฎเกณฑ์นั้นได้ การนำการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายหรือกฎเกณฑ์มาใช้ในกระบวนการกำหนดนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ จึงย่อมส่งผลเป็นการพัฒนากฎเกณฑ์ดังกล่าว

6.1.2 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจน

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศความรับผิดชอบในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ อยู่กับหลายสถาบัน ในบางประเทศดำเนินการโดยหน่วยงานที่มีอยู่แล้ว เช่น หน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการค้าหรือการลงทุนภายในประเทศ โดยให้ขยายบทบาทหน้าที่ไปครอบคลุมถึงการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ต่างจากบางประเทศที่มีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเป็นการเฉพาะ⁵⁷⁹ โดยมีตัวอย่าง คือ บริษัทการลงทุนเอกชนในต่างประเทศ (Overseas Private Investment Corporation) เป็นหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนของสหรัฐอเมริกาในประเทศตลาดใหม่ สถาบันการลงทุนในต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่น (Institute for Overseas Investment) องค์กรความร่วมมือเพื่อการลงทุนในต่างประเทศของประเทศเบลเยียม (Corporation for International Investment) และ Italy's

⁵⁷⁷ Nick Malyshev, "The Evolution of Regulatory Policy in Oecd Countries," *Organisation for Economic Co-Operation and Development* (2008).

⁵⁷⁸ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, รายงานฉบับสมบูรณ์: โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Analysis).

⁵⁷⁹ Karl P. Sauvart et al., "Trends in Fdi, Home Country Measures and Competitive Neutrality," in *Yearbook on International Investment Law & Policy 2012-2013* (New York Oxford University Press, 2014), p 43

FINEST ซึ่งเป็นบริษัทการเงินของอิตาลีที่อาศัยร่วมมือกับประเทศในยุโรปตะวันออกในการสนับสนุนการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ ทั้งหมดนี้เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศโดยเฉพาะ

ทั้งนี้สำหรับในประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ได้มีการตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นเพื่อรับผิดชอบในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ มักมีการแยกบทบาทหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวกระจายไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น ในส่วนของการจัดหาเงินทุนและการประกันภัยความเสี่ยงที่เกิดจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ มักดำเนินการโดยหน่วยงานสินเชื่อเพื่อการส่งออกร่วมกับหน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุนการค้าระหว่างประเทศ ส่วนภารกิจและกิจกรรมจับคู่ทางธุรกิจ ตลอดจนการให้บริการด้านข้อมูลและการฝึกอบรมสำหรับนักลงทุนเพื่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมักดำเนินการร่วมกับการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศภายใต้หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการลงทุน จึงสรุปได้ว่า **“ประเทศต่าง ๆ ในโลกที่มีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในระดับสูงมีรูปแบบของการกำหนดหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจที่แตกต่างกันออกไปไม่ได้จำกัดว่าจะต้องมีการตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว”**

ในส่วนของประเทศไทยนั้นจากการศึกษาในบทที่ 3 ทำให้ทราบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมีหลายหน่วยงานโดยมีหน่วยงานหลัก คือ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในด้านต่าง ๆ ข้อค้นพบที่สำคัญที่สามารถสรุปได้ว่าบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจนนั้นเนื่องมาจากไม่พบการจัดทำกรอบการดำเนินงานหรือแผนงานเพื่อให้การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างสอดคล้องและมีทิศทางแนวเดียวกันจึงส่งผลให้ขาดการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลปฏิบัติได้อย่างแท้จริง อีกทั้งยังขาดหน่วยงานที่มีอำนาจกำกับดูแลและประเมินผล จึงสรุปได้ว่า **“บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวยังไม่ชัดเจนและไม่เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี”**

หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือการกำกับดูแลกิจการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค

ประชาชน เพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะวิกฤติที่จะมีมาในอนาคต เพราะในสังคมจำเป็นจะต้องมีความยุติธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ซึ่งรัฐมีบทบาทที่สำคัญในการวางรากฐานและรักษาฐานะเป็ยบต่าง ๆ การสร้างหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของรัฐบาลนั้น จำเป็นต้องอาศัยระบบการจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและมีนโยบายการบริหารภายใต้กฎหมายที่สามารถตรวจสอบได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาเป็นแนวทางการปฏิรูประบบงาน เพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม⁵⁸⁰ ดังนั้น หน่วยงานทางปกครอง⁵⁸¹ ควรจะต้องบริหารงานตาม “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 76 วรรคแรก⁵⁸² ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การบริหารราชการเพื่อเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ตามมาตรา 6⁵⁸³ ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ทั้งนี้มาตรา 9⁵⁸⁴ ของพระราชกฤษฎีกา

⁵⁸⁰ “ประโยชน์แก่ส่วนรวม” หมายความว่า ประโยชน์ต่อสาธารณะหรือประโยชน์อันเกิดแก่การจัดทำบริการสาธารณะ หรือการจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค หรือประโยชน์อื่นใดที่เกิดจากการดำเนินการหรือการกระทำที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริม หรือสนับสนุนแก่ประชาชนเป็นส่วนรวม หรือประชาชนส่วนรวมจะได้รับประโยชน์จากการดำเนินการหรือการกระทำนั้น

⁵⁸¹ “หน่วยงานทางปกครอง” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

⁵⁸² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคแรก บัญญัติว่า “รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลางส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด.....”

⁵⁸³ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 6 บัญญัติว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

- (1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
- (2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- (3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- (4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- (5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- (6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- (7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ”

⁵⁸⁴ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 9 บัญญัติว่า “การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ให้ส่วนราชการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้วางแนวปฏิบัติของการบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐให้ส่วนราชการไว้หลายประการ จากการวิเคราะห์แนวปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบความไม่สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ใน 4 ประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก ตามมาตรา 9(2) วางหลักไว้ว่าการกำหนดแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการซึ่งต้องมีรายละเอียดของขั้นตอน ระยะเวลาและงบประมาณที่จะต้องใช้ในการดำเนินการของแต่ละขั้นตอน เป้าหมายของภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ และตัวชี้วัดความสำเร็จของภารกิจ นอกจากนี้ส่วนราชการต้องจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนดขึ้นซึ่งต้องสอดคล้องกับมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการกำหนด

ทั้งนี้จากข้อเสนอแนะในส่วนของมาตรการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ ข้อเสนอแนะให้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจัดทำแผนการส่งเสริมและการอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายโดยมีการกำหนดเป้าหมายระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และตัวชี้วัดให้ชัดเจน เนื่องจากเมื่อแผนดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีจะถูกใช้เป็นทิศทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นเข็มทิศในการขับเคลื่อนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศให้ดำเนินและพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม การที่แผนที่มีอยู่ในปัจจุบันได้กำหนดกลยุทธ์และเป้าประสงค์เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยในต่างประเทศ แต่ยังคงขาดแผนงาน รวมถึง

-
- (1) ก่อนจะดำเนินการตามภารกิจใด ส่วนราชการต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการไว้เป็นการล่วงหน้า
 - (2) การกำหนดแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการตาม (1) ต้องมีรายละเอียดของขั้นตอน ระยะเวลาและงบประมาณที่จะต้องใช้ในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน เป้าหมายของภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ และตัวชี้วัดของภารกิจ
 - (3) ส่วนราชการต้องจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการหลักเกณฑ์และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานที่ ก.พ.ร. กำหนด
 - (4) ในกรณีที่การปฏิบัติภารกิจ หรือการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการเกิดผลกระทบต่อประชาชน ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการที่จะต้องดำเนินการแก้ไขหรือบรรเทาผลกระทบนั้น หรือเปลี่ยนแผนปฏิบัติราชการให้เหมาะสม”

ตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย ในการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ โดยมีได้มีการกำหนดตัวชี้วัดแต่อย่างใด จึงแสดงให้เห็นว่า “หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นมิได้ดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการ ลงทุนทางตรงในต่างประเทศตามแนวปฏิบัติของการบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อ การกิจ”

ประการที่สอง มาตรา 9(3) ได้วางแนวปฏิบัติของการบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ต่อภารกิจของรัฐให้ส่วนราชการอีกประการหนึ่ง คือ ส่วนราชการต้องจัดให้มีการติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนดขึ้น ซึ่ง ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) กำหนด ซึ่งจาก การศึกษากลับไม่พบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องการ ส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยแต่อย่างใด จึงไม่เป็นไปตาม “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี”

ประการที่สาม จากที่ได้ศึกษาพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและการอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมีหลาย หน่วยงาน แต่ยังคงขาดจัดทำกรอบการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างสอดคล้องและมี ทิศทางแนวเดียวกัน ขาดการบูรณาการร่วมกันเพื่อให้เกิดผลปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ขาดหน่วยงานที่มี อำนาจกำกับดูแลและประเมินผลจึงสรุปได้ว่าเป็นการดำเนินการของหน่วยงานรัฐที่ไม่เป็นไปตาม มาตรา 10 ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ในส่วนของการบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ซึ่งได้วางหลักไว้ว่า ใน กรณีที่ภารกิจใดมีความเกี่ยวข้องกับหลายส่วนราชการหรือเป็นภารกิจที่ใกล้เคียงหรือต่อเนื่องกัน ให้ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนั้นกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดการบริหารราชการแบบ บูรณาการร่วมกัน โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ⁵⁸⁵

⁵⁸⁵ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 10 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ภารกิจ ใดมีความเกี่ยวข้องกับหลายส่วนราชการหรือเป็น ภารกิจที่ใกล้เคียงหรือต่อเนื่องกัน ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนั้นกำหนดแนวทางการ ปฏิบัติราชการ เพื่อให้เกิด การบริหารราชการแบบบูรณาการร่วมกัน โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

ประการที่สี่ นอกจากการที่พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 จะได้กำหนดเป้าหมายของการบริหารราชการเพื่อเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐตามที่ได้กล่าวมาแล้วยังได้กำหนดเป้าหมายให้มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ตามมาตรา 6(5) กล่าวคือ ให้ส่วนราชการจัดให้มีการทบทวนภารกิจของตนว่าภารกิจใดมีความจำเป็นหรือสมควรที่จะได้ดำเนินการต่อไปหรือไม่ โดยคำนึงถึงแผนการบริหารราชการแผ่นดิน นโยบายของคณะรัฐมนตรีกำลังเงินงบประมาณของประเทศ ความคุ้มค่าของภารกิจและสถานการณ์อื่นประกอบกัน⁵⁸⁶ และตามมาตรา 6(7) กำหนดเป้าหมายให้มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ โดยต้องจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน เช่น จัดให้มีคณะผู้ประเมินอิสระดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานทางปกครองเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ คุณภาพการให้บริการ ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ ความคุ้มค่าในภารกิจ แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่พบการทบทวนภารกิจและการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศแต่อย่างใด

การดำเนินงานของหน่วยงานที่ไม่สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีทั้ง 4 ประการข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การดำเนินการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เป็นไปภายใต้ “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” และบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจน กล่าวคือ แม้ประเทศไทยมีหน่วยงานเฉพาะที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง คือ สำนักงานส่งเสริม

ให้ส่วนราชการมีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติราชการของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ หัวหน้าคณะแทนในต่างประเทศ เพื่อให้การบริหารราชการแบบบูรณาการในจังหวัดหรือใน ต่างประเทศ แล้วแต่กรณีสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายได้ครบถ้วนตามความจำเป็นและบริหาร ราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

⁵⁸⁶ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 33 บัญญัติว่า “ให้ส่วนราชการจัดให้มีการทบทวนภารกิจของตนว่าภารกิจใดมีความจำเป็น หรือสมควรที่จะได้ดำเนินการต่อไปหรือไม่ โดยคำนึงถึงแผนการบริหารราชการแผ่นดิน นโยบายของคณะรัฐมนตรีกำลังเงินงบประมาณของประเทศ ความคุ้มค่าของภารกิจและสถานการณ์อื่นประกอบกัน กำหนดเวลาในการจัดให้มีการทบทวนตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่ ก.พ.ร. กำหนด

ในกรณีที่ส่วนราชการเห็นควรยกเลิก ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงภารกิจ ให้ส่วนราชการดำเนินการปรับปรุงอำนาจหน้าที่ โครงสร้าง และอัตรากำลัง ของส่วนราชการให้สอดคล้องกันและเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่ ก.พ.ร. พิจารณาแล้วเห็นว่าภารกิจของรัฐที่ส่วนราชการได้รับผิดชอบดำเนินการอยู่สมควรเปลี่ยนแปลง ยกเลิก หรือเพิ่มเติม ให้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบแล้ว ให้ส่วนราชการนั้นดำเนินการปรับปรุงภารกิจ อำนาจหน้าที่ โครงสร้างและอัตรากำลังของส่วนราชการนั้นให้สอดคล้องกัน”

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแต่จากการศึกษากลับพบว่าการดำเนินงานในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มิได้เน้นดำเนินการสนับสนุนกรณีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ อีกทั้งยังมีข้อสังเกตว่าไม่มีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบในการลงทุนทางตรงต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นการเฉพาะเนื่องจากมาตรการของหน่วยงานต่าง ๆ มักกำหนดให้การดำเนินการในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยกระทำโดยหน่วยงานมากกว่าหนึ่งหน่วยงาน ทั้งนี้ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 มาตรา 6 วางหลักเรื่องของการยกระดับภาครัฐโดยการเชื่อมโยงผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลกลาง ไว้ว่า การบริการประชาชนและการติดต่อประสานงานระหว่างส่วนราชการด้วยกันต้องกระทำโดยใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลกลางที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัลกำหนดด้วย ซึ่งการให้บริการภาครัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์⁵⁸⁷ หมายถึง การจัดการบริการต่าง ๆ ของภาครัฐให้กับประชาชนผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางให้กับประชาชนในการติดต่อและขอรับบริการจากภาครัฐ ซึ่งช่องทางดังกล่าวสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวกรวดเร็วและประหยัด ประโยชน์ในเชิงกลยุทธ์จากการใช้ข้อมูลในระบบการให้บริการภาครัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ถูกต้องและการมีส่วนร่วมทั้งจากภาคประชาชนและภาครัฐกิจ

จากบทสรุปในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและการอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1.) การดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาล โดยกำหนดแผนการปฏิบัติการให้เกิดการบูรณาการร่วมกันของหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอให้กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศและสำนักงานเศรษฐกิจการลงทุนในต่างประเทศ ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

⁵⁸⁷ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. มาตรา 29 บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการประชาชนหรือการติดต่อ ประสานงานระหว่างส่วนราชการด้วยกัน ให้ส่วนราชการแต่ละแห่งจัดทำแผนภูมิขั้นตอนและ ระยะเวลา การดำเนินการ รวมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอนเปิดเผยไว้ ณ ที่ทำ การของส่วนราชการ และในระบบเครือข่ายสารสนเทศของส่วนราชการ เพื่อให้ประชาชนหรือผู้ที่ เกี่ยวข้องเข้าตรวจสอบได้”

ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการประชาชนหรือการติดต่อ ประสานงานระหว่างส่วนราชการด้วยกัน ให้ส่วนราชการแต่ละแห่งจัดทำแผนภูมิขั้นตอนและ ระยะเวลา การดำเนินการ รวมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอนเปิดเผยไว้ ณ ที่ทำ การของส่วนราชการและในระบบเครือข่ายสารสนเทศของส่วนราชการ เพื่อให้ประชาชนหรือผู้ที่ เกี่ยวข้องเข้าตรวจสอบได้”

ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบการส่งเสริมและการอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคแรก และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 6 และมาตรา 10

2.) การให้บริการโดยภาครัฐในเรื่องการส่งเสริมและการอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 มาตรา 6 ทำให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของวิสาหกิจได้อย่างสะดวกรวดเร็วและประหยัด และยังมีประโยชน์ในเชิงกลยุทธ์จากการใช้ข้อมูลในระบบ E-Service คือ การเพิ่มประสิทธิผลของการดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ถูกต้องและการมีส่วนร่วมทั้งจากภาคประชาชนและภาครัฐกิจ

3.) การดำเนินตามแผนโดยร่วมมือกับภาคเอกชน เช่น สมาคมธุรกิจการค้าต่าง ๆ ตัวอย่างจากสิงคโปร์ กล่าวคือมาตรการการรวมตัวกันอย่างมีประสิทธิภาพและการเพิ่มประสิทธิภาพของคลัสเตอร์ (Productive Agglomerations and Clusters Enhancement) ถูกกำหนดไว้ในแผนการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรม (Industry Transformation Maps: ITMs) โดยสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับสมาคมการค้าและหอการค้าเห็นได้จากการที่ Enterprise Singapore ตระหนักได้ว่าเครือข่ายและความร่วมมือช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้มากกว่าที่หน่วยงานรัฐจะดำเนินการเพียงอย่างเดียวจึงกำหนดแผนการทำงานโดยระบุมือร่วมกับสมาคมการค้าและหอการค้าอย่างชัดเจน

ทั้งนี้จากการศึกษาการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในลงทุนทางตรงในต่างประเทศมีประเด็นที่สำคัญ และแนวทางการพัฒนา ดังนี้

ตาราง 8 แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยและการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ประเด็น	การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยและการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	แนวทางการพัฒนา
<p>การจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ</p>	<p>- การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศยังไม่เพียงพอ เนื่องจากการที่ประเทศไทยมีนโยบายการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งหนึ่งในเป้าหมาย คือ การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ให้สามารถเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศตามแผนระดับที่ 1 ระดับยุทธศาสตร์ชาติ และการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Outward Investment) แก่วิสาหกิจทั่วไป ตามแผนระดับที่ 2 คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่จากการศึกษาแผนระดับที่ 3 คือ แผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลับไม่พบแผนงาน รวมถึงตัวชี้วัดและเป้าหมายในเรื่องการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยเฉพาะเจาะจง ส่งผลให้ขาดการดำเนินงานและการประเมินผลที่ชัดเจนในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ทั้งนี้ต่างกับการเข้าสู่</p>	<p>- การจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ภายใต้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) โดยการจัดทำเป็นแผนห้าปี และสอดคล้องและบูรณาการกันกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทแผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของฝ่ายบริหาร และแผนอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย โดยกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และตัวชี้วัดให้ชัดเจน โดยนำหลักการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ตามมาตรา 16 ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 มาปรับใช้</p> <p>- การกำหนด วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มเป้าหมายในแต่ละเป้าหมายของแผน</p> <p>- การกำหนดตัวชี้วัดและการประเมินผลของนโยบายในเรื่อง</p>

ประเด็น	การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย และการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	แนวทางการพัฒนา
	<p>ตลาดต่างประเทศในโดยรูปแบบของการค้าระหว่างประเทศ เช่นพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีการกำหนดแผนงาน รวมถึงตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ชัดเจน</p> <p>- การส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทยไม่เป็นไปตามหลักประสิทธิผล</p>	<p>การส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เป็นตัวชี้วัดเชิงคุณภาพและการวัดผลระยะยาว</p>
หน่วยงาน	<p>- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมีหลายหน่วยงาน ซึ่งนอกจากจะสร้างความสับสนให้แก่ผู้ลงทุนได้ ยังเป็นกรณีที่มีหน่วยงานหลายหน่วยงานมีอำนาจหน้าที่ทับซ้อนกันในภารกิจหนึ่ง ๆ อาจทำให้เกิดการเกี่ยวกันระหว่างหน่วยงานในการดำเนินการตามภารกิจนั้น</p> <p>- ข้อค้นพบสำคัญที่สามารถสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจนนั้น คือ การขาดการจัดทำกรอบการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างสอดคล้อง และมีทิศทางแนวเดียวกัน ส่งผลให้ขาดการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลปฏิบัติได้อย่างแท้จริง อีกทั้งยังขาดหน่วยงานที่มีอำนาจกำกับดูแลและประเมินผล จึงสรุปได้ว่า “บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน</p>	<p>- พิจารณาให้มีการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาล โดยกำหนดแผนการปฏิบัติการให้เกิดการบูรณาการร่วมกันของหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอให้กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศและสำนักงานเศรษฐกิจการลงทุนในต่างประเทศ ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นหน่วยงานหลัก รับผิดชอบการส่งเสริมและการอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคแรก และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.</p>

ประเด็น	การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมไทย และการส่งเสริมการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศ	แนวทางการพัฒนา
	<p>เรื่องดังกล่าวยังไม่ชัดเจนและไม่ เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี”</p> <ul style="list-style-type: none"> - แม้ประเทศไทยมีหน่วยงานเฉพาะที่ ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมโดยตรง คือ สำนักงาน ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม (สสว.) แต่จากการศึกษา กลับพบว่าการดำเนินงานของ สสว. ในการสนับสนุน วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม มีได้เน้นดำเนินการ สนับสนุนการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศ 	<p>2546 มาตรา 6 และมาตรา 10</p> <ul style="list-style-type: none"> - เสริมร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ของรัฐกับภาคเอกชน เช่น สมาคมธุรกิจการค้าต่าง ๆ
<p>กฎหมายสาร บัญญัติ (Substantive Law)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายสารบัญญัติที่บังคับใช้อยู่ใน ปัจจุบันไม่ได้บัญญัติโดยตรงในเรื่องการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการ ลงทุนทางตรงในต่างประเทศ แต่กฎหมายแต่ ละฉบับได้ให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ นโยบายและกฎหมายแต่ละฉบับ เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม พ.ศ. 2543 หมวด 2 สำนักงาน ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่ง ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ตามมาตรา 16 และมี อำนาจตามมาตรา 17 โดยอำนาจหน้าที่เช่น ว่านี้ให้รวมถึง <u>กระทำการอย่างอื่นบรรดาที่ เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตาม วัตถุประสงค์ของสำนักงาน</u> ซึ่งเป็นการให้ อำนาจหน้าที่แก่สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมไว้อย่างกว้าง จึงต้อง พิจารณาต่อไปว่าการดำเนินงานของหน่วยงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - การที่กฎหมายสารบัญญัติที่ บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันไม่ได้ บัญญัติโดยตรงในเรื่องการ ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมในการลงทุนทางตรง ในต่างประเทศไม่เป็นปัญหาต่อ การลงทุนของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อม ในการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศแต่อย่างใด - การที่กฎหมายสารบัญญัติที่ บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันไม่ได้ บัญญัติโดยตรงในเรื่องการ ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมในการลงทุนทางตรง ในต่างประเทศเป็นในลักษณะ เดียวกันกับประเทศสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักรที่อำนาจ

ประเด็น	การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย และการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	แนวทางการพัฒนา
	<p>ที่เกี่ยวข้องนั้น เช่น การกำหนดมาตรการต่าง ๆ จะเพียงพอในการส่งเสริมการลงทุนหรือไม่ อย่างไร หรือพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ได้กำหนดหน่วยงาน คือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ ตามมาตรา 13(7)</p>	<p>หน้าที่แก่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การประเมินว่าการส่งเสริมเพียงพอหรือไม่จำเป็นต้องพิจารณาต่อไปว่าการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น เช่น การกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพียงพอต่อการส่งเสริมการลงทุนหรือไม่
<p>การให้บริการและอำนวยความสะดวก วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการลงทุนในต่างประเทศ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) มีบริการให้คำแนะนำการลงทุนของคนไทยในต่างประเทศ และจัดอบรมหลักสูตรการลงทุนของคนไทยในต่างประเทศ - การจัดตั้งหน่วยงานภายในสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ชั้นมา 3 หน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ในเรื่องการลงทุนในต่างประเทศ ได้แก่ กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ กองส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ และสำนักงานเศรษฐกิจการลงทุนในต่างประเทศ (ข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ จากข้อ 3 ของกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2563 ไม่ปรากฏกองส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Thailand Overseas Investment Promotion Division :TOI) ซึ่งในอดีตเป็นหน่วยงานภายใต้ BOI ที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจไทยในการลงทุนในต่างประเทศ หน่วยงานดังกล่าวจึงไม่เป็นหน่วยงานภายใต้ BOI ตั้งแต่วันที่กฎกระทรวง 	<ul style="list-style-type: none"> - การบริการจัดหาคูค้า และการเปิดสำนักงานของรัฐในประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญ - การตั้งศูนย์ให้ข้อมูลคำแนะนำและคำปรึกษาในรูปแบบ “One Stop Service” ทั้งในกลุ่มประเทศอาเซียนและประเทศอื่น ๆ ที่เป็นตลาดสำคัญของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ศูนย์ดังกล่าวสามารถให้คำปรึกษา ข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำ รวมไปถึงการจัดหาคูค้าที่จะเข้าไปลงทุน ตัวอย่างจากประเทศสิงคโปร์ การจัดตั้งสำนักงาน Global Innovation Alliance ในเมืองชานฟรานซิสโก กรุงปักกิ่งและกรุงจาการ์ตา และ Singapore Oversea Centers ในตลาดสำคัญในต่างประเทศที่สิงคโปร์ เห็นว่ามีศักยภาพในการรองรับ

ประเด็น	การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย และการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	แนวทางการพัฒนา
	<p>มีผลบังคับใช้)</p> <p>- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)</p> <p>(ข้อสังเกต คือ บริการของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการลงทุนทั่วไป ไม่ได้มุ่งเน้นการลงทุนในต่างประเทศ)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจับคู่ทางธุรกิจ - ให้บริการคำปรึกษาเบื้องต้นในการดำเนินธุรกิจ และส่งต่อความช่วยเหลือ - ประสานเครือข่ายบริการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานผู้ให้บริการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งจากรัฐ ภาคเอกชน ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นไปอย่างมีเอกภาพลดความซ้ำซ้อน 	<p>การลงทุน และยังมีกรให้ข้อมูลออนไลน์และคำแนะนำออนไลน์ โดยผ่าน SME Portal</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดทำแพลตฟอร์มดิจิทัล ที่เชื่อมโยงธุรกิจไทยกับคู่ค้าและนักลงทุนต่างประเทศและให้ข้อมูล คำแนะนำแก่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ต้องการไปลงทุนในต่างประเทศ <p><u>ตัวอย่างจากสหราชอาณาจักร</u> มีแพลตฟอร์มดิจิทัลเรียกว่า Great.gov.uk เพื่อช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนทั้งในด้านการค้าควบคู่ไปกับการลงทุน Great.gov.uk สามารถทำหน้าที่ได้หลายอย่าง ทั้งให้คำปรึกษา ข้อมูล ข่าวสาร คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ที่ได้รับการปรับปรุงและเป็นปัจจุบันตลอดเวลา ทั้งยังมีบริการจัดหาคู่ค้าที่จะเข้าไปลงทุน</p>
การสนับสนุนด้านข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - การขาดความรู้ของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยเกี่ยวกับกฎระเบียบการลงทุนในตลาดต่างประเทศ ข้อจำกัดและโอกาสในการลงทุน 	<ul style="list-style-type: none"> - การให้ข้อมูลและข้อจำกัดที่วิสาหกิจจำเป็นต้องทราบเพื่อตัดสินใจในการเข้าไปลงทุนในประเทศผู้รับการลงทุน เช่น เรื่องของระดับการเปิดเสรีของประเทศผู้รับการลงทุน ข้อจำกัดการใช้ประโยชน์ที่ดินของนักลงทุนต่างชาติในประเทศผู้รับ

ประเด็น	การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย และการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	แนวทางการพัฒนา
		<p>การลงทุน ข้อกำหนดเรื่อง Performance Requirement เช่น การจำกัดจำนวนผู้ให้บริการ การจำกัดมูลค่าทั้งหมดของธุรกรรม การให้บริการและทรัพย์สิน การจำกัดจำนวนทั้งหมดของการดำเนินการอยู่และจำนวนผลผลิตทั้งหมด การจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ หรือการจำกัดมูลค่าทั้งหมดของทุนต่างชาติ การจำกัดจำนวนการลงทุน การจำกัดจำนวนทั้งหมดของบุคคล นอกจากนั้นยังมีเรื่องของการอุดหนุน การให้ทุนโดยรัฐผู้รับการลงทุนแก่ธุรกิจท้องถิ่น</p>
<p>การสนับสนุนทางการเงินและภาษี</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การประกันความเสี่ยงทางการเมืองในประเทศผู้รับการลงทุน ปัจจุบันประเทศไทยมีบริการประกันความเสี่ยงการลงทุน โดยธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย - การศึกษามาตรการภาษีของประเทศไทยไม่พบการลดหย่อนภาษีในส่วนของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมสำรวจตลาดต่างประเทศเพื่อการลงทุนในต่างประเทศ - การให้บริการสินเชื่อแก่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ด้วยเหตุผลที่การเข้าถึงสินเชื่อธนาคาร 	<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาการประกันความเสี่ยงทางการเมืองในประเทศผู้รับการลงทุน โดยนำการประกันการลงทุนโดย China Export & Credit Insurance Corporation (SINOSURE) ของจีนมาปรับใช้ในการพัฒนาการประกันการลงทุนของไทยที่ดำเนินการธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยในเรื่องของอัตราความคุ้มครอง ระยะเวลาความคุ้มครองและเบี้ยประกันและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และศึกษาของส

ประเด็น	การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย และการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	แนวทางการพัฒนา
	<p>พาณิชย์ของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศอาจมีข้อจำกัด เช่น กรณีที่ตลาดเป้าหมายมีความเสี่ยงสูงธนาคารพาณิชย์อาจพิจารณาไม่ปล่อยเงินกู้ หรือ เนื่องจาก วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้เพียงพอ ทั้งนี้แม้ว่าประเทศไทยมีการปล่อยกู้โดยธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME D Bank) และ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย แต่ยังมีข้อจำกัด</p> <ul style="list-style-type: none"> - การขยายวงเงินค้ำประกันสินเชื่อเพียงระยะสั้น ซึ่งมีแนวโน้มที่จะไม่เพียงพอต่อความต้องการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมาตรการ “บสย.พร้อมช่วย” เป็นมาตรการที่ใช้ถึงวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2566 เท่านั้นและในปัจจุบันได้สิ้นสุดระยะเวลาของโครงการไปแล้ว 	<p>หราชอาณาจักร คือ นโยบายประกันภัยการลงทุนต่างประเทศ (Overseas Investment Insurance) ซึ่งออกโดย UK Export Finance</p> <ul style="list-style-type: none"> - พิจารณาปรับใช้มาตรการ Double Tax Deduction for Internationalization ตามความเหมาะสม ทั้งนี้มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการทางภาษีที่น่าสนใจของประเทศสิงคโปร์ โดยสิงคโปร์ใช้มาตรการด้านการคลังในการจูงใจให้วิสาหกิจสนใจการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยสิงคโปร์ลดภาษีให้สองเท่าของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศตามที่กำหนด เช่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปศึกษาตลาดในต่างประเทศ - ให้ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME D Bank) และ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (Exim Bank) พิจารณาปรับแก้ข้อกำหนดที่ว่าจะต้องมีประสบการณ์ดำเนินธุรกิจที่ซื้อสินเชื่ออย่างน้อย 3 ปี และส่งงบการเงินย้อนหลัง 3 ปี โดยปี

ประเด็น	การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย และการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	แนวทางการพัฒนา
	 <p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>	<p>ล่าสุดมีกำไร และหลักฐานประกอบการพิจารณาเงินกู้ คือ เอกสารสำคัญทางกฎหมาย ได้แก่ สำเนาใบอนุญาตประกอบกิจการ และสำเนาซื้อ-เช่า สถานที่ประกอบกิจการในต่างประเทศ หรืออาจใช้ดุลพินิจพิจารณาผ่อนผันเป็นรายกรณี</p> <ul style="list-style-type: none"> - บสย. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการค้าประกันสินเชื่อ ประเมินผลของมาตรการ “บสย.พร้อมช่วย” และสำรวจความต้องการของวิสาหกิจ โดยเฉพาะ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ว่าต้องการการสนับสนุนการค้าประกันสินเชื่อจากทางภาครัฐหรือไม่ หรือมีข้อคิดเห็นอย่างไรต่อมาตรการ “บสย.พร้อมช่วย” เพื่อประเมินผลและนำไปใช้ประกอบการพิจารณาการกำหนดมาตรการในอนาคตโดยคำนึงถึงทั้งการลงทุนและประโยชน์ที่ได้รับจากมาตรการดังกล่าว
การสนับสนุนทางการคลัง	<ul style="list-style-type: none"> - มีข้อจำกัดจากการยกเว้นภาษี โดยกรมสรรพากร กระทรวงการคลัง: พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 442) พ.ศ. 2548 มาตรา 5 วิสติ ได้กำหนดให้มีการ 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำอนุสัญญาภาษีซ้อน (Double Taxation Agreement: DTA) ให้ครอบคลุมประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญ เพื่อ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จะ

ประเด็น	การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย และการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	แนวทางการพัฒนา
	<p>ยกเว้นภาษีเงินได้ ให้แก่บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดที่จัดตั้งขึ้น ตามกฎหมายไทย สำหรับเงินได้พึง ประเมินที่เป็นเงินปันผลซึ่งได้รับจาก บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ <u>โดยมีเงื่อนไขว่าเงินปันผลต้องมาจาก กำไรสุทธิที่มีการเสียภาษีในประเทศ ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ผู้จ่ายเงินปันผล โดยอัตราภาษี ดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละสิบห้า ของกำไรสุทธิ ทั้งนี้ ไม่ว่าประเทศ ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ผู้จ่ายเงินปันผลจะมีกฎหมายลดหรือ ยกเว้นภาษีสำหรับกำไรสุทธิให้แก่ บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้น หรือไม่ก็ตาม บทบัญญัตินี้เป็น มาตรการขจัดภาษีซ้อนในกรณีที วิสาหกิจไทยเข้าไปลงทุนใน ต่างประเทศและได้เสียภาษีใน ประเทศผู้รับการลงทุนแล้ว</u></p>	<p>ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีซึ่ง ถือเป็นการลดต้นทุนในการ ประกอบกิจการอย่างหนึ่ง</p>
<p>การลดอุปสรรคใน การเข้าสู่ตลาด ประเทศผู้รับการ ลงทุน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สนธิสัญญาในเรื่องการเปิดเสรีการค้า บริการและการลงทุนทั้งในระดับพหุ ภาคี ภูมิภาค และทวิภาคี เช่น ความ ตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS), ความตกลงว่าด้วยการค้า บริการอาเซียน (ATISA), ความตกลง ด้านการลงทุนอาเซียน (ACIA), ความตกลงการค้าเสรี (FTA) 	<ul style="list-style-type: none"> - การเจรจาเพื่อเพิ่มระดับการเปิด เสรีในประเภทการบริการและ ประเทศผู้รับการลงทุนที่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อม สนใจ เช่น ธุรกิจ ร้านอาหารไทยในสหรัฐอเมริกา ธุรกิจไทยสปาในจีน โดยเน้นลด อุปสรรคในเรื่องข้อกำหนดให้ ปฏิบัติ หรือ Performance Requirements ที่เป็นอุปสรรค

ประเด็น	การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมไทย และการส่งเสริมการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศ	แนวทางการพัฒนา
		ต่อ วิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม เช่น ข้อจำกัดด้านทุน ต่างประเทศ การคัดกรองและ อนุมัติการลงทุนจาก ต่างประเทศ ข้อจำกัดเกี่ยวกับ ความต้องการถือครองที่ดิน การ จัดตั้งสาขา
การสนับสนุนการ ดำเนินกิจการของ วิสาหกิจขนาด กลางและขนาด ย่อม ไทยใน ต่างประเทศหลัง เข้าสู่ตลาดและ ช่วยแก้ไขปัญหาที่ อาจเกิดจากการ ดำเนินกิจการใน ต่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> - สนธิสัญญาในเรื่องการเปิดเสรีการค้า บริการและการลงทุนทั้งในระดับพหุ ภาคี ภูมิภาค และทวิภาคี เช่น ความ ตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS), ความตกลงว่าด้วยการค้า บริการอาเซียน (ATISA), ความตกลง ด้านการลงทุนอาเซียน (ACIA), ความตกลงการค้าเสรี (FTA) 	<ul style="list-style-type: none"> - การเจรจาข้อตกลงในระดับทวิ ภาคี เช่น ความตกลงการค้าเสรี (FTA) ในประเด็นด้านการค้า บริการและการลงทุนกับ ประเทศผู้รับการลงทุนที่สำคัญ ของ วิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม ในประเด็นการ ป้องกันการประทุพผิตที่ต่อต้าน การแข่งขัน - กลไกการเตือนภัยล่วงหน้าใน ประเทศผู้รับการลงทุนเพื่อ จัดการกับข้อร้องเรียนที่มีต่อ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อม ไทยก่อนที่จะบานปลาย ไปสู่ข้อ - การจัดทำวินัยสำหรับ กฎระเบียบภายในประเทศใน เรื่องเกี่ยวกับมาตรการเงื่อนไข การยอมรับคุณสมบัติ การ อนุญาตและมาตรฐานทาง เทคนิค ให้เป็นมาตรฐาน ระหว่างประเทศที่ใช้สำหรับทุก สาขา
การติดตามและ	- ขาดการกำหนดเป้าหมายและ	- การกำหนดเป้าหมายและ

ประเด็น	การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมไทย และการส่งเสริมการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศ	แนวทางการพัฒนา
วัตถุประสงค์	<p>ตัวชี้วัดที่เหมาะสมและตรงประเด็น ในเรื่องการส่งเสริมการลงทุน ทางตรงของ วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ไทยในต่างประเทศ</p> <p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>	<p>ตัวชี้วัดที่เหมาะสมและตรง ประเด็นเพื่อสามารถการติดตาม และวัดผลได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนากฎเกณฑ์เกี่ยวกับการ ส่งเสริมการลงทุนทางตรงของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อม ไทยในต่างประเทศ <p>Regulatory Impact Analysis (RIA) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ใน การวิเคราะห์ถึงผลกระทบทาง ประโยชน์และต้นทุนที่กฎหมาย ระเบียบหรือข้อบังคับที่ ออกมาใหม่หรือได้รับการแก้ไข ต่อผู้มีส่วนได้เสีย ควรถูกกำหนด เข้าไปในกระบวนการการ กำหนดนโยบายและมาตรการ เกี่ยวกับการส่งเสริม วิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม ไทย ในการลงทุนทางตรงใน ต่างประเทศตั้งแต่ก่อนการร่าง กฎเกณฑ์ใด ๆ</p>

6.2 บทสรุปและข้อเสนอแนะในส่วนของการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ประเภทธุรกิจร้านอาหารไทยและธุรกิจไทยสปาในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

6.2.1 ธุรกิจอาหารไทย

ธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ เป็นธุรกิจที่ศักยภาพในการเติบโต เนื่องจากอาหารไทยเป็นที่นิยมของคนต่างชาติและเป็นธุรกิจที่ส่งเสริมธุรกิจเกี่ยวเนื่องหลายประเภทในประเทศไทย โดยเฉพาะวิสาหกิจประเภท วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น การจำหน่ายสินค้าที่เกี่ยวข้อง

กับธุรกิจร้านอาหารจานชาม อุปกรณ์ที่ใช้ทานหรือประกอบอาหารที่มีลักษณะความเป็นไทย เช่น จานชามลายไทย ครกหิน วัตุดิบที่ใช้ประกอบอาหาร อาหารปรุงสำเร็จรูป เครื่องปรุงอาหารสำเร็จรูป เช่น เครื่องปรุงผัดกะเพรา เครื่องปรุงผัดไทย เครื่องปรุงต้มยำ นอกจากการจำหน่ายสินค้าแล้ว นี้ธุรกิจอาหารไทยยังมีธุรกิจเกี่ยวเนื่องในส่วนของบริการ เช่น โรงเรียนสอนทำอาหารไทย ดังนั้น การส่งเสริมธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ จึงเป็นประโยชน์ต่อทั้งธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศแล้วยังส่งผลในเชิงบวกต่อธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทอื่น ๆ

จากการศึกษาการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจร้านอาหารไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ พบว่าจุดเด่นของการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยประเภทธุรกิจร้านอาหารไทย คือ การที่รัฐมีการรับรองและประเมินมาตรฐานร้านอาหารไทยในต่างประเทศ โดยการใช้เครื่องหมายรับรอง Thai Select ส่งผลเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาคุณภาพในด้านต่าง ๆ ของร้านอาหารไทยในต่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบข้อสังเกตในประเด็นต่าง ๆ ที่มีข้อเสนอแนะให้พัฒนาต่อไปได้ ดังนี้ (1) การเจรจาเพิ่มเติมตำแหน่งงานสาขาร้านอาหารลงในข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวอาเซียน (2) การสนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อการลงทุนทางตรงของธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ (3) การขาดการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบายในเรื่องการส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินกิจการร้านอาหารไทยในต่างประเทศ และ (4) การสร้างภาพลักษณ์และการประชาสัมพันธ์อาหารไทย

6.2.1.1 การเจรจาเพิ่มเติมตำแหน่งงานสาขาร้านอาหารลงในข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวอาเซียน

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน มีมาตรฐานพัฒนาฝีมือแรงงานสำหรับผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหารที่ต้องการเปิดร้านอาหารในต่างประเทศโดยเฉพาะ ซึ่งมาตรการดังกล่าวส่งผลเป็นการลดปัญหาและอุปสรรคในการส่งคนไทยไปทำงานที่ร้านอาหารไทยในต่างประเทศ เพราะแรงงานที่ได้รับมาตรฐานแรงงานจัดเป็นแรงงานที่มีความสามารถเฉพาะ ซึ่งมักเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่จะได้รับวีซ่าจากประเทศผู้รับการลงทุน เช่น วีซ่าประเภทนักท่องเที่ยวต่างประเทศออกโดยประเทศสหรัฐอเมริกา คือ วีซ่าประเภท E-2 ของผู้ประกอบการและ ซึ่งผู้ประกอบการร้านอาหารที่ได้รับวีซ่าประเภท E-2 จะมีสิทธิในการยื่นขอวีซ่า E-2 Chef ให้พ่อครัวแม่ครัวที่ทำงานในร้านอาหาร ดังนั้น การที่กรมพัฒนาฝีมือ

แรงงานมีการทดสอบมาตรฐานพัฒนาฝีมือแรงงานสำหรับผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหารส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยที่ประกอบธุรกิจร้านอาหารในสหรัฐอเมริกาสามารถลดอุปสรรคในเรื่องการขอวีซ่าทำงานให้กับพ่อครัวแม่ครัวเพื่อไปทำงานร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

ในเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานในอาเซียน วิทยาลัยการท่องเที่ยวอาเซียนในระยะเวลา 10 ปี จนถึงปี พ.ศ. 2568 คือ ภายในปี พ.ศ. 2568 ภูมิภาคอาเซียนจะเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และมีความหลากหลาย ภายใต้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ มีความยั่งยืน ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและมีความสุข และสามารถส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนชาวอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการสนับสนุนให้การท่องเที่ยวอาเซียนสำเร็จตามวิสัยทัศน์ข้างต้นในระยะเวลาที่กำหนดนั้น จำเป็นจะต้องสานต่อโครงการต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้สำเร็จลุล่วง หนึ่งในโครงการที่สำคัญ ได้แก่ การใช้ข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements on Tourism Professional: MRA-TP) ถือเป็นข้อกำหนดสำคัญของประชาคมอาเซียน ตามปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนฉบับที่ 2 ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำข้อตกลงร่วมกับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพในสาขาบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ ในภาคบริการระหว่างประเทศสมาชิก ทั้งนี้จำเป็นต้องมีกลไกรองรับทั้งในระดับประเทศและระดับประชาคมอาเซียนเพื่อให้ข้อตกลงดังกล่าวสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐมนตรีท่องเที่ยวอาเซียน (The ASEAN Tourism Ministers) ได้ลงนาม**ข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals: MRA-TP⁵⁸⁸)** เมื่อวันที่ 9

⁵⁸⁸ พัฒนาการเริ่มแรกที่มีการดำเนินนโยบายตามข้อตกลงฯ คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการรับรองบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยว และคณะกรรมการบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวแห่งชาติขึ้นใน 6 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย เพื่อวางแนวทางการพัฒนาและเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวระหว่างกัน ทั้งนี้ในปัจจุบันแม้ว่าได้มีการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการดำเนินการตามข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรด้านการบริการในสาขาวิชาชีพอื่นๆ แล้ว เช่น วิชาชีพวิศวกร วิชาชีพพยาบาล แต่ยังคงขาดการศึกษาแนวทางการดำเนินการตามข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรด้านการบริการในวิชาชีพการท่องเที่ยว

ในการขับเคลื่อนนโยบายการดำเนินงานตามข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวในระดับประเทศ (National Level) ระบบมาตรฐานวิชาชีพท่องเที่ยวในประเทศไทย หน่วยงานรับผิดชอบหลัก คือ กองพัฒนามาตรฐานบุคลากร

พฤศจิกายน 2555 โดยข้อตกลงดังกล่าวกำหนดกลไกในการจัดทำความตกลงว่าด้วยการเทียบ
 คุณสมบัตินักวิชาการด้านการท่องเที่ยว และกระบวนการรับรองคุณสมบัตินักวิชาการด้านการท่องเที่ยว
 ระหว่างประเทศสมาชิกข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน
 (MRA-TP) จึงเป็นกลไกในการอำนวยความสะดวกให้เกิดการเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพในสาขาการ
 ท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน การแลกเปลี่ยนข้อมูลแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศเพื่อประโยชน์ในการสอน
 และฝึกอบรม โดยเน้นการพัฒนาสมรรถนะสำหรับนักวิชาชีพการท่องเที่ยวและเพื่อเปิดโอกาสให้มี
 ความร่วมมือ และการพัฒนาศักยภาพ รวมถึงมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในกลุ่มประเทศสมาชิก ทั้งนี้ ผู้
 ผ่านการรับรองคุณสมบัติและได้รับใบรับรองมาตรฐานวิชาชีพ หรือถือ ASEAN Tourism Skill
 Passport จากคณะกรรมการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพท่องเที่ยวซึ่งมีหน้าที่พัฒนาและดูแลระบบ
 ฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนผู้ได้รับใบรับรองมาตรฐานวิชาชีพแห่งอาเซียนและฐานข้อมูลตำแหน่งว่างใน
 สาขาบริการท่องเที่ยว ผู้ผ่านการรับรองคุณสมบัติ และมีใบรับรองมาตรฐานวิชาชีพดังกล่าวและมีสิทธิ
 เดินทางไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนได้ แต่ยังคงต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อกำหนดที่
 เกี่ยวข้องของประเทศที่เข้าไปทำงาน ดังนั้นแม้ว่าข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัตินักวิชาการ
 ไม่ได้เป็นการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานในอาเซียน แต่เป็นเพียงการอำนวยความสะดวกใน
 ขั้นตอนการขอใบอนุญาตเท่านั้น

ต่อมาเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564 ได้มีการแก้ไขข้อตกลงดังกล่าวเป็นการแก้ไขข้อตกลงร่วมว่า
 ด้วยการยอมรับคุณสมบัตินักวิชาการด้านการท่องเที่ยวอาเซียน ที่ได้มีการลงนามไว้เมื่อปี 2555 โดย
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาของไทย ได้ลงนามพิธีสารแก้ไขข้อตกลงร่วมว่าด้วย
 การยอมรับคุณสมบัตินักวิชาการด้านการท่องเที่ยวอาเซียน (Protocol to Amend the ASEAN
 Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals) ร่วมกับประเทศภาคีต่าง ๆ
 และต่อมาในการประชุม ASEAN Tourism Ministerial ครั้งที่ 26 ณ เมืองยอร์กยาคาร์ต้า
 สาธารณรัฐอินโดนีเซีย คณะรัฐมนตรีท่องเที่ยวอาเซียน 10 ประเทศ ได้อนุมัติรับรองมาตรฐาน
 สมรรถนะบุคลากรอาเซียนสาขา MICE Professionals และสาขา Event Professionals ให้เป็น

ด้านการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นผู้กำกับมาตรฐานด้านการท่องเที่ยว โดยมีกระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานหลักในการจัด
 ประเมินมาตรฐานอาชีพ ซึ่งต่อมามีสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เพื่อทำหน้าที่พัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพอย่างเป็นระบบ
 มากขึ้น จึงเกิดความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่รับผิดชอบในส่วนนี้ขึ้น

มาตรฐานที่พร้อมใช้ร่วมกันทั่วอาเซียน โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2566 นี้เป็นต้นไป โดยสาระสำคัญของการลงนามพิธีสารแก้ไขข้อตกลงดังกล่าวเป็นการยกระดับและขยายความร่วมมือในการอำนวยความสะดวก การเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน จากเดิมครอบคลุมเพียงตำแหน่งงานในสาขาที่พัก (Hotel Services) และสาขาการเดินทาง (Travel Services) ให้ครอบคลุมตำแหน่งงานในสาขาการจัดประชุมและการจัดกิจกรรม (MICE and Event Professionals) รวมทั้งบุคลากรในสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามสิ่งที่ข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวอาเซียนยังไม่ครอบคลุมสาขาร้านอาหาร ซึ่งเป็นสาขาบริการที่สำคัญของประเทศ ไทย และเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดตั้งและดำเนินการร้านอาหารไทยในอาเซียน ที่เป็นกลุ่มประเทศ ผู้รับการลงทุนที่สำคัญที่สุดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

ในประเด็นมาตรฐานฝีมือแรงงานสำหรับผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหาร และการเคลื่อนย้ายแรงงานในอาเซียน กล่าวคือ แม้ว่ากรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน มีมาตรฐานพัฒนาฝีมือแรงงานสำหรับผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหารที่ต้องการเปิดร้านอาหารในต่างประเทศ แต่การที่ข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวอาเซียนยังไม่ครอบคลุมสาขาร้านอาหาร ทำให้ยังไม่เกิดการยอมรับร่วมกันเกี่ยวกับคุณสมบัติบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ในสาขาร้านอาหารของและไม่ได้รับการอำนวยความสะดวกให้เกิดการเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านการท่องเที่ยว สาขาร้านอาหารในภูมิภาคอาเซียน ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะว่าประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศสมาชิกอาเซียนที่ต้องการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทร้านอาหารไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ จึงควรเจรจาเพิ่มเติมตำแหน่งงานสาขาร้านอาหารลงในข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวอาเซียนเพื่อให้เกิดการยอมรับร่วมกันเกี่ยวกับการรับรองคุณสมบัติและอำนวยความสะดวกให้เกิดการเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านการท่องเที่ยว สาขาร้านอาหารในภูมิภาคอาเซียนซึ่งจะเป็นประโยชน์กับประเทศไทยที่มีความโดดเด่นในเรื่องธุรกิจอาหาร

6.2.1.2 การสนับสนุนด้านเงินทุนในการลงทุนทางตรงของธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

ประเทศไทยมีธนาคารเฉพาะที่ตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนด้านเงินทุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย หรือ SME D

Bank โดยมีโครงการที่น่าสนใจ คือ SME SPEED UP ซึ่งมีเงื่อนไขการกู้ คือ ต้องเป็นคนไทยหรือนิติบุคคลไทยที่มีประสบการณ์ดำเนินธุรกิจที่ขอสินเชื่ออย่างน้อย 3 ปี และส่งงบการเงินย้อนหลัง 3 ปี โดยปีล่าสุดมีกำไร⁵⁸⁹

มีข้อสังเกตในส่วนของเงื่อนไขการกู้ดังกล่าวที่อาจเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงเงินกู้ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ประสงค์จะเปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดังกล่าวอาจไม่ประสบการณ์ หรือมีแต่ไม่ถึง 3 ปีตามเงื่อนไข เช่นไม่เคยดำเนินธุรกิจร้านอาหารไทยในประเทศไทย แต่เล็งเห็นโอกาสทางธุรกิจในต่างประเทศ จึงมีข้อเสนอแนะ คือ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยอาจพิจารณา ยกเว้นเงื่อนไขดังกล่าว แต่พิจารณาเอกสารอื่นแทน เช่น แผนธุรกิจ (Business Plan) และการศึกษาความเป็นไปได้ทางธุรกิจ (Feasibility Study) ในประเทศผู้รับการลงทุนเพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยที่สนใจลงทุนจัดตั้งร้านอาหารไทยในต่างประเทศ สามารถเข้าถึงเงินกู้ในโครงการ SME SPEED UP ของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นในการประกอบธุรกิจร้านอาหารไทย ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยยังมีบริการสนับสนุนทางการเงินโดยเฉพาะแก่นักลงทุนไทยในการเปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ ผ่านโครงการสินเชื่อเพื่อการลงทุนในต่างประเทศในส่วนของบริการสนับสนุนร้านอาหารไทยในต่างประเทศ ซึ่งมีเงื่อนไข คือ ผู้กู้จะต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือนิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทยซึ่งมีผู้มีสัญชาติไทยถือหุ้นกึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้น จะต้องเป็นผู้ถือหุ้นในร้านอาหารไทยในต่างประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 และเป็นผู้ดำเนินกิจการร้านอาหารไทยในต่างประเทศ โดยต้องมีประสบการณ์ในการบริหารร้านอาหารในต่างประเทศอย่างน้อย 1 ปี หรือในประเทศไทยอย่างน้อย 3 ปี มีความเข้าใจถึงสภาพท้องถิ่น หรือมีหุ้นส่วนที่เข้าใจสภาพธุรกิจร้านอาหารในท้องถิ่นพอที่จะสามารถทำร้านอาหารไทยให้สำเร็จได้⁵⁹⁰ ดังนั้น ผู้ประกอบการที่จะทำธุรกิจร้านอาหารจึงสามารถเข้าถึงการสนับสนุนด้านเงินทุนทั้งในฐานะที่ธุรกิจร้านอาหารดังกล่าวเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยได้รับการสนับสนุนจากธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและ

⁵⁸⁹ SME Development Bank, "สินเชื่อ SME SPEED UP" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา:

<https://www.smebank.co.th/loan/smespeedup/>

⁵⁹⁰ EXIM Thailand, "บริการสนับสนุนร้านอาหารไทยในต่างประเทศ" [ออนไลน์].

ขนาดย่อมแห่งประเทศไทยและในฐานะที่เป็นธุรกิจประเภทร้านอาหารที่จะได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตในส่วนของเงื่อนไขการกู้ยืมว่า “คนไทยหรือนิติบุคคลไทยจะต้องเป็นผู้ถือหุ้นในร้านอาหารไทยในต่างประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 50” ไม่สอดคล้องกับนิยามของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ที่กำหนดสัดส่วนของการลงทุนที่เข้านิยามของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศเพียงร้อยละ 10 ดังนั้น แม้เป็นการลงทุนเปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ ก็อาจไม่เข้าเงื่อนไขในการกู้ยืมประเด็นสัดส่วนการถือหุ้นของโครงการสินเชื่อเพื่อการลงทุนในต่างประเทศในส่วนของบริการสนับสนุนร้านอาหารไทยในต่างประเทศของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยซึ่งธุรกิจร้านอาหารไทยในบางประเทศอาจมี Performance Requirements ของประเทศผู้รับการลงทุนที่ไม่อนุญาตให้ต่างชาติถือหุ้นถึงร้อยละ 50 หรืออาจไม่ได้กำหนดเป็นการห้ามแต่กำหนดเงื่อนไขหรือความยุ่งยากในการดำเนินกิจการในกรณีที่ต่างชาติถือหุ้นถึงกึ่งหนึ่ง ดังนั้น อาจเป็นผลจากข้อห้าม ข้อจำกัดของประเทศผู้รับการลงทุนที่ทำให้นักลงทุนไทยไม่สามารถเข้าเงื่อนไขของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยในการถือหุ้นในร้านอาหารไทยในต่างประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ดังนั้นคุณสมบัติดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยในการเข้าถึงเงินกู้

ในประเด็นนี้มีข้อเสนอแนะ คือ (1) ให้ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยพิจารณาเปลี่ยนแปลงการถือหุ้นขั้นต่ำของคนไทยหรือนิติบุคคลไทยจาก “ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50” เป็น “ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10” ให้สอดคล้องกับนิยามการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ หรือ (2) หากธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการตามข้อเสนอข้อแรก อาจปรับลดสัดส่วนการถือหุ้นลงมาระหว่างร้อยละ 50 กับร้อยละ 10 หรือหากไม่สามารถตกลงได้ อาจกำหนดข้อยกเว้นของเกณฑ์ดังกล่าวเพื่อความยืดหยุ่น เช่น กำหนดเงื่อนไขการกู้ยืม คือ คนไทยต้องถือหุ้นในร้านอาหารไทยในต่างประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 แต่หากมีข้อจำกัดทางกฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุนในเรื่องสัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติในธุรกิจร้านอาหารไทย หรือมีข้อขัดข้องบางประการจากกฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุนทำให้คนไทยไม่สามารถถือหุ้นในร้านอาหารไทยในต่างประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ทางธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยจะพิจารณาการปล่อยกู้โดยยกเว้นเกณฑ์ดังกล่าว เพื่อให้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไทยที่สนใจ

ลงทุนจัดตั้งร้านอาหารไทยในต่างประเทศ สามารถเข้าถึงเงินกู้ของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

6.2.1.3 การขาดกำหนดทิศทางที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนนโยบายครัวไทยสู่โลกและการขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อการส่งเสริมธุรกิจร้านอาหารในต่างประเทศ แต่มีกฎหมายที่ให้อำนาจและหน้าที่แก่หน่วยงานในการดำเนินมาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางบริหารในการส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ ไม่เป็นอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ วิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อมไปดำเนินธุรกิจร้านอาหารในต่างประเทศแต่อย่างใด ทั้งนี้สิ่งที่จำเป็นต้องมี คือ การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบายในเรื่องการส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินกิจการร้านอาหารไทยในต่างประเทศให้ชัดเจน เพื่อให้มีทิศทางในการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของนโยบาย และสามารถวัดผลได้

แม้ว่าความพยายามในการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารของไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันในระดับสากลจะมีการดำเนินการผ่านนโยบาย Kitchen of the World ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545 แต่ผลการพัฒนายังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย อันเนื่องมาจากความสับสนของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในเป้าหมายของนโยบายที่มีการปรับเปลี่ยนหลายครั้งส่งผลให้ไม่สามารถกำหนดทิศทางและกลยุทธ์การพัฒนาร่วมกันที่ชัดเจน ประกอบกับความต้องการของผู้บริโภคอาหารในโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและมีความหลากหลายซับซ้อนมากขึ้น ทำให้ผู้ผลิตอาหารทั่วโลกจำเป็นต้องพัฒนาทั้งด้านการผลิตและการตลาดอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภค ที่ผ่านมาทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารของไทยกำหนดไว้ในหลายระดับ โดยในระดับประเทศ ภายใต้อาณาเขตพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือสภาพัฒน์ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารโดยมุ่งเน้นการสร้างสมดุลให้กับภาคการเกษตร ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดยุทธศาสตร์ แนวทาง และกลไกขับเคลื่อนเพื่อสนับสนุนการเป็น Kitchen of the World เช่น ยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศ ไทยโดยคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ ยุทธศาสตร์มาตรฐานความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหาร โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แผนแม่บทอุตสาหกรรมอาหารของกระทรวงอุตสาหกรรม

ยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยอาหารและโภชนาการเพื่อความมั่นคงทางอาหารด้านสาธารณสุขโดยกระทรวงสาธารณสุข ยุทธศาสตร์การส่งเสริมร้านอาหารไทยในต่างประเทศของกระทรวงพาณิชย์ ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแรงงานรองรับครัวไทยสู่ครัวโลกของกระทรวงแรงงาน และยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่ครัวโลกของสถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม *ยังไม่มี*การกำหนดทิศทางที่ชัดเจนร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องว่าจะขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารไปสู่ทิศทางใด

สาเหตุสำคัญประการต่อมา คือ *การขาดการบูรณาการกระบวนการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง* ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน ความเหลื่อมกันของการพัฒนาเพื่อยกระดับอุตสาหกรรมอาหารที่หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ดำเนินการอยู่ทำให้เกิดลักษณะการทำงานแบบ “ต่างคนต่างทำ” แต่ละหน่วยงานต่างของงบประมาณจากส่วนกลางเพื่อดำเนินการในส่วนของตนโดยอาจไปทับซ้อนกับโครงการหรือกิจกรรมของบางหน่วยงาน อีกทั้งแต่ละหน่วยงานก็มีการจัดตั้งกลไกการดำเนินการตามแนวทาง แผนงานต่าง ๆ ตามกรอบบทบาทหน้าที่และภารกิจของแต่ละหน่วยงานจึงยังไม่ได้สอดรับไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งทำให้การจัดสรรงบประมาณและการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างซ้ำซ้อน และไม่มีประสิทธิภาพ *ส่งผลให้เป้าหมายที่ต้องการให้อาหารไทยแข่งขันได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืนในเวทีโลกตามแนวคิด “ครัวไทยสู่โลก” ยังไม่สามารถบรรลุผลตามความมุ่งหมายได้อย่างแท้จริง* สรุปได้ว่าการขับเคลื่อนนโยบาย “ครัวไทยสู่โลก” มีอุปสรรคสำคัญ คือ การขาดทิศทางและกลยุทธ์ร่วมที่มีความชัดเจนที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยอมรับร่วมกัน จึงจำเป็นต้องกำหนดทิศทางหรือแนวทางการพัฒนาที่มีเอกภาพ และปรับระบบกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ต่อมาในปีพ.ศ. 2559 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้บูรณาการยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่โลก เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบในการทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารไปในทิศทางเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงได้ทบทวนบทเรียนปัญหาของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ผ่านมาซึ่งพบว่าปัญหาหลัก คือ “การขาดการบูรณาการ” ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงให้ความสำคัญกับ “การปรับเปลี่ยนกระบวนการ” ตั้งแต่การจัดทำยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการบูรณาการ

อย่างแท้จริงโดยยึดหลักของการมีส่วนร่วมจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และตัวแทนภาคเอกชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทรับผิดชอบและได้รับผลกระทบจากการพัฒนาโดยตรง รวมทั้งได้ให้สำนักงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการเข้ามามีบทบาทร่วมกำหนดนโยบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจในประเด็นการพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งระบบและมีการจัดสรรงบประมาณและกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม สอดคล้อง และเกิดการบูรณาการ

เนื่องจากปัญหาสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย “ครัวไทยสู่ครัวโลก” ประการหนึ่ง คือ การที่หน่วยงานต่าง ๆ ใช้ชื่อนโยบายแตกต่างกันทำให้มีความเข้าใจไม่ตรงกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าเน้นที่การผลิตสินค้าอาหารหรือเน้นธุรกิจบริการด้านอาหาร ส่งผลให้มีการกำหนดจุดเน้นการพัฒนาที่แตกต่างกันไปตามแต่ละหน่วยงาน โดยได้ข้อสรุปร่วมกันว่าจะใช้ชื่อนโยบายว่า “Kitchen of the World” : ครัวไทยสู่โลก ซึ่งมีขอบเขตอยู่บนพื้นฐานของแนวคิด “From Farm to Table” โดยครอบคลุมเชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่ มูลค่าของอุตสาหกรรมอาหาร ตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำและรวมทั้งธุรกิจสนับสนุนด้วย กล่าวคือ (1) ต้นน้ำ ได้แก่ สินค้าเกษตรซึ่งครอบคลุมทั้งสินค้าเกษตรอาหาร สินค้าเกษตรแปรรูปเบื้องต้น (2) กลางน้ำ คือ สินค้าอุตสาหกรรม ครอบคลุมถึง สินค้าอาหารและเกษตรแปรรูปต่าง ๆ (3) ปลายน้ำ คือ ธุรกิจบริการด้านอาหาร ซึ่งครอบคลุม “**ธุรกิจร้านอาหาร**” โรงเรียนสอนทำอาหาร และธุรกิจการจัดอาหารสำหรับคนหมู่มาก (Catering) และ (4) ธุรกิจและกิจกรรมสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง เช่น การตรวจ ประเมินมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร ธุรกิจโลจิสติกส์ สินค้าอาหาร เครื่องจักรกลการเกษตรและแปรรูป การวิจัยและพัฒนาด้านสินค้าเกษตรและอาหาร ธุรกิจบรรจุภัณฑ์ และการพัฒนาบุคลากร จึงมีข้อสังเกตว่ายุทธศาสตร์ครัวไทยสู่โลกที่จัดทำโดยคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเกี่ยวข้องกับธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

ทั้งนี้ ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่โลกจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเชิงสถิติเพื่อทราบถึงสถานภาพของธุรกิจจึงพบว่าข้อมูลจำกัดด้านข้อมูล กล่าวคือ พบเพียงข้อมูลสินค้าอาหารเท่านั้น ไม่พบข้อมูลการบริการด้านอาหาร จึงส่งผลให้ไม่สามารถวิเคราะห์ไปถึงการบริการด้านอาหารที่ไม่มีการ

จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ จากการขาดการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการบริการด้านอาหาร จึงสรุปได้ว่า “แม้จะมีนโยบายครัวไทยสู่ครัวโลกมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545 แต่ยังคงขาดการให้ความสำคัญและการดำเนินการในการส่งเสริมธุรกิจร้านอาหารในต่างประเทศ”

ในยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ครัวไทยสู่โลก พ.ศ. 2559-2564 ได้กำหนดยุทธศาสตร์เป็น 3 ด้าน 1) ด้านพัฒนาสินค้าอาหารไทย 2) ด้านพัฒนาธุรกิจบริการอาหารไทย 3) ด้านการพัฒนาปัจจัยสนับสนุน ซึ่งด้านที่เกี่ยวกับธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ คือ ด้านพัฒนาธุรกิจบริการอาหารไทย มุ่งเน้นการกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพที่จะดูแลด้านธุรกิจบริการด้านอาหารที่ชัดเจน การจัดทำฐานข้อมูลร้านอาหารทั้งในประเทศและต่างประเทศให้เป็นระบบและทิศทางเดียวกัน และเสริมสร้างภาพลักษณ์ธุรกิจบริการด้านอาหารของไทยในด้านคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ ได้แก่ จำนวนร้านอาหารไทยในต่างประเทศที่ได้มาตรฐานเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ครัวไทยสู่โลก พ.ศ. 2559-2564 นับเป็นก้าวแรกของการดำเนินการตามนโยบายครัวไทยสู่โลกในลักษณะ “ประสานพลังขับเคลื่อนอย่างมีเอกภาพและบูรณาการ” แต่ยังคงมีความท้าทายสำคัญที่หน่วยงานต่าง ๆ จะต้องร่วมกันดำเนินการโดยการกำหนดกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนและต้องมีกระบวนการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกดังกล่าวให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รายละเอียดของยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ครัวไทยสู่โลก พ.ศ. 2559-2564 ในส่วนของวิสัยทัศน์ ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ปรากฏตามแผนภาพด้านล่างนี้

แผนภาพแสดงยุทธศาสตร์การพัฒนาศรัวไทยสู่โลก พ.ศ. 2559-2564

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

6.2.1.4 การสร้างภาพลักษณ์และการประชาสัมพันธ์อาหารไทย

เนื่องจากอาหารไทยที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายโดยชาวต่างชาตินั้นมืออยู่ไม่กี่รายการ เช่น ต้มยำ ผัดไทย การประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างชาติรู้จักรายการอาหารอื่น ๆ ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ย่อมเป็นการเพิ่มโอกาสในการสร้างความนิยมอาหารไทยให้มากขึ้น อีกทั้งการรู้จักอาหารไทยของชาวต่างชาตินั้นมักเป็นการรู้จักโดยผิวเผินเท่านั้น โดยยังไม่ทราบว่าแท้จริงแล้วอาหารไทยมีคุณประโยชน์ต่อสุขภาพอย่างไร ในความเป็นจริงแล้วอาหารไทยนั้นเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและมีเอกลักษณ์แตกต่างจากอาหารชาติอื่นเนื่องจากมีส่วนประกอบที่เป็นพืชสมุนไพร ซึ่งมีสรรพคุณทางยา

ในประเด็นนี้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์และมีข้อเสนอแนะว่าด้วยเหตุที่อาหารและการท่องเที่ยวมีความใกล้ชิดและสัมพันธ์กันเป็นอย่างมากโดยอาหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยว ดังนั้นประเทศไทยควรใช้การท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์อาหารไทยจากการสร้างภาพลักษณ์ให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Food Tourism Destination) การที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงประสบการณ์จากอาหารไทยเมื่อเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวแล้ว นอกจากจะเป็นการสร้างมูลค่าทางการท่องเที่ยวของประเทศจากการสร้างภาพลักษณ์ให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร ยังสามารถสร้างรายได้ในด้านอื่น ๆ ให้แก่ประเทศ เช่น รายได้จากการสอนทำอาหารไทย การเยี่ยมชมฟาร์มเกษตร การจำหน่ายอาหารสำเร็จรูปและเครื่องปรุงอาหาร ที่สำคัญย่อมส่งผลเป็นการส่งเสริมการส่งออกอาหารไทยไปยังต่างประเทศ รวมถึงส่งเสริมการลงทุนทางตรง

ในต่างประเทศของกิจการร้านอาหารไทยในรูปแบบของการเปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ นอกจากการสร้างภาพลักษณ์ให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารแล้ว **การสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยและการประชาสัมพันธ์อาหารไทยควรมีการกำหนดกลยุทธ์ด้านการจัดการในรูปแบบต่าง ๆ ที่เข้ากับยุคสมัยและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย** เช่น การสอดแทรกเรื่องเล่าและเรื่องราวเกี่ยวกับอาหารผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ละคร ภาพยนตร์ ตลอดจนมีการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับอาหารแต่ละชนิดให้นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทยทราบถึงความเป็นมา ขั้นตอนและกระบวนการผลิต ตลอดจนคุณค่าหรือประโยชน์ที่จะได้รับจากอาหารไทย เช่น อาหารไทยมีรสชาติเผ็ดร้อน มาจากสมุนไพร เช่น ขิง ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด พริก กระชาย พริกไทย ซึ่งนอกจากช่วยเพิ่มรสชาติแล้ว ยังช่วยในเรื่องสุขภาพได้ด้วย เป็นการช่วยสร้างความน่าสนใจและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่อาหารไทย โดยสามารถอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์ของประเทศที่ประสบความสำเร็จ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี และการใช้เครื่องมือสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยให้เกิดการสื่อสารแบบบอกต่อหรือปากต่อปากในกลุ่มนักท่องเที่ยว หรือใช้ช่องทางที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การประชาสัมพันธ์อาหารไทยผ่านสื่อโฆษณาของสายการบินไทย สุดท้ายภาคเอกชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศควบคู่กับหน่วยงานของรัฐ เช่น หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สมาคมผู้ประกอบการ เช่น สมาคมภัตตาคารไทย สมาคมหอการค้าไทย

6.2.1.5 การขาดการกำหนดนโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการจัดตั้งและดำเนินกิจการร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

จากการศึกษากฎหมายส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักรพบว่าในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อลงทุนในต่างประเทศของทั้งสามประเทศไม่มีกฎหมายที่ส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนต่างประเทศโดยเฉพาะเช่นเดียวกับประเทศไทย แต่อย่างไรก็ดีการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนในต่างประเทศของสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร จะทำในรูปแบบของการบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจและหน้าที่หน่วยงานกำหนดนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทำให้หน่วยงานมีอำนาจกำหนดมาตรการทางบริหารเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างตรงจุด ลดปัญหาความหลากหลายของตัวบท สรุปได้ว่าการที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ส่งเสริมธุรกิจร้านอาหารในต่างประเทศ

แต่มีกฎหมายที่ให้อำนาจและหน้าที่แก่หน่วยงานในการดำเนินมาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางบริหารในการส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศ จึงไม่เป็นอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไปดำเนินธุรกิจร้านอาหารในต่างประเทศแต่อย่างใด ทั้งนี้สิ่งที่จำเป็นต้องมี คือ การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบายในเรื่องการส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินกิจการร้านอาหารไทยในต่างประเทศให้ชัดเจน เพื่อให้มีทิศทางในการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของนโยบาย และสามารถวัดผลได้

ข้อเสนอแนะ เสนอให้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามที่เสนอแนะในหัวข้อ 6.1.1 โดยเพิ่มรายละเอียดการกำหนดนโยบาย มาตรการและเป้าหมายของการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทร้านอาหารไทย ในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยแผนดังกล่าวเป็นเพียงเพิ่มเติมรายละเอียดที่เป็นการแสดงความต้องการหรือลักษณะเฉพาะของธุรกิจเป้าหมาย เพิ่มเติมจากการปรับใช้แผนพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั่วไปที่ใช้กับทุกประเภทธุรกิจ และเมื่อมีการจัดทำแผนสำหรับธุรกิจร้านอาหารไทย โดยมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในเรื่องการจัดตั้งและดำเนินกิจการร้านอาหารไทยในต่างประเทศที่ชัดเจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องย่อมสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติและประเมินนโยบายได้อย่างตรงจุดอีกทั้งภาคเอกชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศควบคู่กับหน่วยงานของรัฐ เช่น หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สมาคมผู้ประกอบการ เช่น สมาคมภัตตาคารไทย สมาคมหอการค้าไทย

6.2.2 ธุรกิจไทยสปา

จากการศึกษาการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยประเภทธุรกิจไทยสปาในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ มีในประเด็นที่น่าสนใจและแนวทางในการพัฒนา ดังนี้ (1) การจัดทำมาตรฐานการให้บริการสปาที่เป็นสากล (2) การกำหนดมาตรการด้านการเงินเพื่อสนับสนุนธุรกิจไทยสปาและ (3) การขาดนโยบายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจไทยสปาในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.2.2.1 การจัดทำมาตรฐานการให้บริการไทยสปาที่เป็นสากล

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยต้องการลงทุนเปิดกิจการธุรกิจไทยสปาในต่างประเทศโดยการเข้าไปจัดตั้งสถานประกอบการสปาในต่างประเทศ (Mode 3) พร้อมพนักงานสปาของไทยเพื่อให้บริการธุรกิจสปาในประเทศนั้น ๆ ด้วย (Mode 4) แต่ยังคงพบปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับมาตรฐานใบรับรองวิชาชีพของพนักงานสปาจากไทย อย่างไรก็ตามพบว่าผู้ประกอบการจากหลายประเทศรวมถึงประเทศคู่ค้าต้องการเจรจากับผู้ประกอบการธุรกิจสปาไทยเพื่อซื้อแฟรนไชส์สปาไทยไปจัดตั้งในประเทศของตนด้วยเช่นกัน จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นช่องทางและโอกาสการลงทุนธุรกิจสปาของผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศได้เป็นอย่างดี ดังนั้นสิ่งที่ประเทศไทยต้องเร่งดำเนินการเพื่อรองรับการเปิดตลาดบริการสปา คือ การจัดทำมาตรฐานการให้บริการสปาที่เป็นสากลทั้งทางด้านสถานที่ การให้บริการและบุคลากรให้มีใบรับรองมาตรฐานวิชาชีพที่เป็นที่ยอมรับของต่างชาติ ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขโดยกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ได้จัดทำประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องกำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่ การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพ หรือเพื่อเสริมสวย ตาม พ.ร.บ. สถานบริการ พ.ศ. 2509 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 เพื่อให้การรับรองมาตรฐานสถานบริการธุรกิจสปา ให้ผู้รับบริการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีความเชื่อมั่นในมาตรฐานและคุณภาพของบริการส่งเสริมสุขภาพของประเทศไทย นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับสมาคมสปาแห่งประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการจัดทำมาตรฐานและการรับรองให้แก่ธุรกิจสปา โดยแบ่งตามประเภทของสปาและพิจารณาถึงความปลอดภัยของผู้ใช้บริการความสะอาดและถูกสุขอนามัยและคงไว้ซึ่งจุดเด่นของสปาไทยที่สะท้อนเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่มีมาตรฐานระดับสากลให้เท่าเทียมกับมาตรฐานองค์กรสปาระหว่างประเทศ (International Spa Association : ISPA – Europe) หากไทยมีมาตรฐานธุรกิจสปาทั้งพนักงานสปาและสถานที่ประกอบธุรกิจสปาที่เท่าเทียมมาตรฐานสากลแล้วการเจรจาเพื่อให้ประเทศสมาชิกอื่นยอมรับคุณสมบัติของพนักงานสปาที่ได้รับใบรับรองมาตรฐานวิชาชีพจากประเทศไทยก็จะได้รับการยอมรับมากขึ้นโอกาสที่ไทยจะเข้าไปเปิดตลาดธุรกิจสปาในต่างประเทศก็ย่อมมีมากขึ้นเช่นกัน

ในประเด็นของหน่วยงาน มีข้อเสนอให้พิจารณาจัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยคณะกรรมการดังกล่าวมีต้นแบบมาจากการจัด

โครงสร้างผู้ดำเนินการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ของอาเซียน ซึ่งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Professional Monitoring Committee) ได้รับการจัดตั้งตามมาตรา 5(3) ตามข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน⁵⁹¹ โดยภารกิจหลักของคณะกรรมการชุดนี้ตามที่กำหนดในแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ. 2559 - 2568 คือ การดำเนินการต่อเนื่องตามข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียนและมีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพันธมิตรการพัฒนาทั้งที่เป็นคู่ตกลงในความตกลงเพื่อพัฒนาแบบทวิภาคีหรือพหุภาคี และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประเทศคู่เจรจาของอาเซียน

6.2.2.2 การกำหนดมาตรการด้านเงินทุนเพื่อสนับสนุนธุรกิจไทยสปป

ประเด็นที่ควรพิจารณาเพื่อพัฒนาการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยประเภทธุรกิจไทยสปปในต่างประเทศมาจากปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของธุรกิจไทยสปปเนื่องจากการขาดมาตรการด้านเงินทุนที่สนับสนุนธุรกิจไทยสปป เช่น ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยมีบริการสินเชื่อเพื่อการลงทุนในต่างประเทศ⁵⁹² โดยมีบริการสนับสนุนธุรกิจบางประเภทโดยเฉพาะเจาะจง เช่น บริการสนับสนุนธุรกิจก่อสร้างในต่างประเทศ บริการสนับสนุนร้านอาหารไทยในต่างประเทศ แต่ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย มิได้มีบริการสนับสนุนธุรกิจไทยสปปแต่อย่างใด ทั้งนี้จากการศึกษามาตรการด้านเงินทุนในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ สิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร พบว่าทั้งประเทศจีนและสหราชอาณาจักรจะให้การสนับสนุนด้านเงินทุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเฉพาะเจาะจงตามประเภทธุรกิจ ดังนั้นธุรกิจไทยสปปที่ต้องการเงินกู้เพื่อการประกอบธุรกิจไทยสปปในต่างประเทศจากธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยจึงต้องใช้บริการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศทั่วไปเมื่อพิจารณารวมกับธุรกิจประเภทอื่น ๆ ธุรกิจไทยสปปอาจประสบปัญหาในขั้นตอนได้รับการอนุมัติเงินกู้ ด้วยเหตุที่ว่าเป็นธุรกิจ

⁵⁹¹ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, "ข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวอาเซียน 32 ตำแหน่ง," (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555).

⁵⁹² EXIM Thailand, "บริการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา:

https://www.exim.go.th/th/Products_Services/Project-Finance/Financial-Facilities-for-Overseas-Investment/Financial-Facilities-for-Overseas-Investment.aspx

ที่มีรายได้ค่อนข้างไม่แน่นอนโดยแปรผันกับการท่องเที่ยว ดังนั้นหากธุรกิจขนาดสเปาและขนาดไทยที่มีแผนจะไปจัดตั้งในต่างประเทศที่มีการท่องเที่ยวเป็นฤดูกาลอาจมีประเด็นในเรื่องดังกล่าวทำให้ผู้ให้กู้ อาจพิจารณาไม่ปล่อยกู้เมื่อเปรียบเทียบกับธุรกิจประเภทอื่นที่มีรายได้แน่นอน นอกจากนั้น หนึ่งใน ข้อมูลและหลักฐานประกอบการพิจารณาเงินกู้ คือ เอกสารสำคัญทางกฎหมาย ได้แก่ สำเนา ใบอนุญาตประกอบกิจการ และสำเนาชื่อ-เช่าสถานที่ประกอบกิจการในต่างประเทศ ซึ่งเป็นอุปสรรค ในแง่ที่ว่า การเปิดธุรกิจไทยสเปาในทุกประเทศจำเป็นต้องมีใบอนุญาตประกอบกิจการเนื่องจากเป็น ธุรกิจที่เกี่ยวกับสุขภาพ ในหลายประเทศการจะได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการจะต้องมีการแสดงถึง สถานประกอบการ ดังนั้นจึงต้องมีเงินทุนตั้งต้นเพื่อดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งใบอนุญาต นักลงทุน ไม่สามารถเริ่มดำเนินการจากการขอใบอนุญาตใบอนุญาตประกอบกิจการเป็นอันดับแรก ดังนั้น การ ที่ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยกำหนดให้สำเนาใบอนุญาตประกอบกิจการ และสำเนาชื่อ-เช่าสถานที่ประกอบกิจการในต่างประเทศเป็นเอกสารประกอบการพิจารณาเงินกู้ใน บริการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศ จึงทำให้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อาจไม่ สามารถแสดงเอกสารดังกล่าวและไม่สามารถเข้าถึงเงินกู้ได้

ข้อเสนอแนะในประเด็นนี้ คือ (1) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยควร พิจารณาบริการเงินกู้สำหรับธุรกิจไทยสเปาในต่างประเทศโดยเฉพาะเจาะจง เช่นเดียวกับธุรกิจ ก่อสร้างและธุรกิจร้านอาหารไทยในต่างประเทศเนื่องจากเป็นธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมของไทยที่มีศักยภาพในการจัดตั้งและเติบโตในตลาดต่างประเทศ และเป็นธุรกิจที่มี ลักษณะเฉพาะในแง่ของความเสถียรและความแน่นอนของรายได้ จึงต้องการความเชี่ยวชาญของผู้ พิจารณาเงินกู้ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในธุรกิจในการพิจารณาเงินกู้ หรือ (2) หากธนาคารเพื่อการ ส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยไม่สามารถบริการเงินกู้สำหรับธุรกิจไทยสเปาในต่างประเทศโดย เฉพาะเจาะจง ควรพิจารณายกเว้นสำเนาใบอนุญาตประกอบกิจการ และสำเนาชื่อ-เช่าสถานที่ ประกอบกิจการในต่างประเทศจากเอกสารประกอบการพิจารณาเงินกู้เป็นรายการอื่น โดยอาจพิจารณา เอกสารอื่นแทน เช่น รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ เช่น สถานที่ตั้ง มูลค่าการลงทุน รายละเอียดของ ผู้ลงทุน เช่น ผู้ถือหุ้น สัดส่วนการถือหุ้นและประสบการณ์ รายละเอียดเกี่ยวกับแผนธุรกิจและ การศึกษาความเป็นไปได้ของกิจการ

ในส่วนของการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย หรือ ธพว. (Small and Medium Enterprise Development Bank of Thailand: SME D Bank) เป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนด้านเงินทุนให้แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย มีได้มีบริการเงินกู้เพื่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศโดยเฉพาะแต่อย่างไร โดย ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย มีโครงการสินเชื่อ “SME Speed Up” ซึ่งเปิดรับคำขอกู้จนถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2567 วงเงินกู้สูงสุด 5 ล้านบาท ผ่อนชำระนานสูงสุด 12 ปีทำให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีระยะเวลาที่เพียงพอที่จะวางแผนบริหารจัดการต้นทุนและธุรกิจได้อย่างเหมาะสม โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสานต่อและต่อยอดให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้รับประโยชน์สูงสุดจากสถานการณ์ปัจจุบันที่เศรษฐกิจไทยขยายตัวชัดเจน ด้วยปัจจัยบวกด้านท่องเที่ยวและการบริโภคภายในประเทศขยายตัว โดยมีวงเงินรวม 5,000 ล้านบาท สนับสนุนเงินทุนให้ผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นำไปใช้ลงทุน ขยาย ปรับปรุง ปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจ เสริมสภาพคล่อง รวมถึงเป็นทุนหมุนเวียน โดยจุดเด่นสินเชื่อ “SME Speed Up” คือ ให้กู้ได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ครอบคลุมทุกกลุ่มธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการผลิต ธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง รวมถึงธุรกิจการท่องเที่ยวและเกี่ยวเนื่อง อย่างไรก็ตามเงื่อนไขการกู้ คือ ต้องเป็นคนไทยหรือนิติบุคคลไทยที่มีประสบการณ์ดำเนินธุรกิจที่ขอสินเชื่ออย่างน้อย 3 ปี และส่งงบการเงินย้อนหลัง 3 ปี โดยปีล่าสุดมีกำไร⁵⁹³ ซึ่งเงื่อนไขการกู้ดังกล่าวที่อาจเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงเงินกู้ของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ประสงค์จะเปิดร้านไทยสปาต่างประเทศ เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดังกล่าวอาจไม่ประสบการณ์ หรือมีแต่ไม่ถึง 3 ปีตามเงื่อนไข เช่นไม่เคยดำเนินธุรกิจไทยสปาในประเทศไทย แต่เล็งเห็นโอกาสทางธุรกิจในประเทศ

ข้อเสนอแนะ คือ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยอาจพิจารณาแก้ไขเงื่อนไขดังกล่าว แต่พิจารณาเอกสารอื่นแทน เช่น แผนธุรกิจและการศึกษาความเป็นไปได้ทางธุรกิจในประเทศผู้รับการลงทุนเพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยที่สนใจ

⁵⁹³ SME Development Bank, "สินเชื่อ SME SPEED UP" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 มิถุนายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.smebank.co.th/loan/smespeedup/>

ลงทุนในต่างประเทศสามารถเข้าถึงเงินกู้ในโครงการ SME Speed Up ของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยได้ทั่วถึงยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ข้อสังเกตจากการศึกษามาตรการด้านเงินทุนในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศสิงคโปร์ จีน และสหราชอาณาจักร พบว่าทั้งประเทศจีนและสหราชอาณาจักรจะให้การสนับสนุนด้านเงินทุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเฉพาะเจาะจงตามประเภทธุรกิจ ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะว่าเพื่อแก้ปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของธุรกิจไทยสปป.ประเทศไทยควรพิจารณามาตรการด้านเงินทุนที่สนับสนุนธุรกิจไทยสปป.โดยเฉพาะโดยอาจตั้งเป็นโครงการเงินกู้สำหรับการประกอบธุรกิจไทยในต่างประเทศ เช่น ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยหรือธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยที่เป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนด้านเงินทุนให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

6.2.2.3 การขาดนโยบายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจไทยสปป.ในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

จากการที่ประเทศไทยมีแนวคิดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ โดยจัดทำยุทธศาสตร์เฉพาะเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์โดยมีเป้าหมายเพื่อดึงดูดเม็ดเงินจากต่างประเทศเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์แล้วมีข้อค้นพบว่าทั้งนโยบายพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ (Medical Hub) และศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Center of Excellent Health Care of Asia) ล้วนเป็นนโยบายที่เน้นให้ชาวต่างชาติเข้ามาใช้บริการบริการในประเทศไทย อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการบริหารศูนย์กลางสุขภาพระหว่างประเทศและคณะกรรมการอำนวยการเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติได้จัดตั้งขึ้น โดยมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการตามนโยบายที่ได้กล่าวไปแล้วเท่านั้น แต่ยังไม่ปรากฏนโยบายและหน่วยงานที่สนับสนุนการลงทุนของธุรกิจไทยสปป.ในต่างประเทศแต่อย่างใด การส่งเสริมการลงทุนในด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้ประกอบการชาวไทยในต่างประเทศ แม้โดยทั่วไปแล้วกฎกติกาด้านการลงทุนในประเทศพัฒนาแล้วมักจะไม่จำกัดการเข้าไปลงทุนและการถือหุ้นของคนต่างชาติแต่จะมีกฎกติกาที่เข้มงวดในการรับคนต่างชาติเข้าไปทำงาน

ข้อเสนอแนะ การส่งเสริมการลงทุนของผู้ประกอบการชาวไทยในธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพในต่างประเทศ ภาครัฐจึงควรมีการผลักดันในประเด็นต่อไปนี้

1.) การเจรจาต่อรองให้ผู้ประกอบอาชีพการบริการด้านสปา นวดแผนไทยและนวดเพื่อบำบัดรักษาที่มีทักษะและเป็นที่ต้องการของต่างชาติสามารถเข้าไปประกอบอาชีพในต่างประเทศได้ โดยสะดวกเพื่อที่จะส่งเสริมการแผ่ขยายและเติบโตของธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของไทยในต่างแดน โดยการเจรจาระหว่างประเทศในระดับพหุภาคีให้มีการรับรองมาตรฐานวิชาชีพร่วมกัน (Mutual Recognition) ในประเทศต่าง ๆ ให้ครอบคลุมประเภทผู้ให้บริการด้านสปา นวดแผนไทยและนวดเพื่อบำบัดรักษาและจำนวนประเทศที่มากขึ้น ไม่จำกัดเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียน เช่น การเจรจาต่อรองให้มีการรับรองมาตรฐานวิชาชีพร่วมกัน (Mutual Recognition) ของประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) ทั้งนี้สามารถอ้างอิงแนวทางจากข้อตกลงการยอมรับร่วมกันของอาเซียนว่าด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว (The ASEAN Mutual Recognition Agreement on Tourism Professional: MRA-TP) มาปรับใช้ ซึ่งการจัดทำมาตรฐานวิชาชีพของอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจไทยสปาที่จะไปทำงานในต่างประเทศให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล จะส่งผลเป็นการแก้ปัญหาด้านภาพลักษณ์แก่ธุรกิจไทยสปา โดยอาจพิจารณาการดำเนินการร่วมกันระหว่างกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาธุรกิจการค้าและกระทรวงสาธารณสุข

2.) การจัดทำมาตรฐานบริการสปา เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่นต่อการใช้บริการกิจการนวดสปาและนวดแผนไทยในต่างประเทศโดยนำต้นแบบของการตกลงในระดับภูมิภาคอาเซียน คือ ASEAN Spa Services Standard ไปสู่การตกลงที่กว้างขวางขึ้น เช่น ความตกลงระดับพหุภาคีภายใต้องค์การการค้าโลก

3.) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบธุรกิจสปา มีหลายหน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทหน้าที่กำกับดูแลมาตรฐานของสปา ทั้งด้านผู้ประกอบการ สถานที่ บุคลากรและแรงงาน รวมถึงการควบคุมคุณภาพของสมุนไพรไทย กรมการท่องเที่ยว กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งไม่มีหน่วยงานกลางที่กำกับดูแลและประเมินประสิทธิภาพของการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ทับซ้อนแต่อย่างใด บางมาตรการมีการดำเนินงานโดยหลายหน่วยงาน ตัวอย่างเช่น การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ธุรกิจสปาไทยสู่สากล มี 2 หน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง คือ กรมการท่องเที่ยว และกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งต่างทำหน้าที่เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ธุรกิจสปาของไทยให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก⁵⁹⁴

ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์และมีข้อเสนอแนะว่าประเทศไทยควรมีหน่วยงานกลาง คือ กระทรวงพาณิชย์เข้ามาคอยกำกับดูแลและประเมินประสิทธิภาพและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจสปาไทยโดยเฉพาะ เนื่องจากกระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยงานหลักของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยภารกิจในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน คือ การส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจการค้า ทั้งการค้าสินค้าและธุรกิจบริการ ส่วนภารกิจด้านการต่างประเทศ คือ การเจรจาเปิดเสรีการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วย การเจรจาภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก (WTO) และเขตการค้าเสรี อนุภูมิภาคและภูมิภาค จึงควรมีบทบาทในการเจรจาเพื่อให้เกิดข้อตกลงและการยอมรับมาตรฐานร่วมกัน โดยการปรับใช้การตกลงในระดับ ASEAN เป็นตัวอย่าง เช่น การรับรองมาตรฐานวิชาชีพร่วมกัน (Mutual Recognition) การจัดทำมาตรฐานบริการสปา (Spa Services Standard) และเมื่อมีการตกลงในระดับระหว่างประเทศเรียบร้อยแล้ว หน่วยงานในประเทศที่เหมาะสมที่จะมีบทบาทในการดำเนินการตามข้อตกลงและการยอมรับมาตรฐานร่วมกัน มีดังต่อไปนี้ 1.) มาตรการพัฒนาและทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน 2.) มาตรการยกระดับและกำหนดมาตรฐานสปาและนวดแผนไทย กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และ 3.) มาตรการรับรองมาตรฐานสถานประกอบการ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข

4.) ภาคเอกชนอาจมีบทบาทในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงในต่างประเทศควบคู่ไปกับหน่วยงานของรัฐ เช่น หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สมาคมผู้ประกอบการสปา เช่น สมาคมนวดไทยและสปาแห่งสหรัฐอเมริกา สมาคมสปาไทย (Thai Spa Association) สมาพันธ์สมาคมนวดสปาแอนด์เวลเนสไทย

กล่าวโดยสรุป แม้ว่าธุรกิจไทยสปาจะเป็นธุรกิจที่เพิ่งเข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจในประเทศไทยไม่นาน แต่เป็นธุรกิจที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยอย่างชัดเจน เช่น เรื่องอภัยชัยไมตรีของคนไทย และการนวดไทยที่เป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจสปา ความเป็นเอกลักษณ์เหล่านี้ส่งผลให้ธุรกิจ

⁵⁹⁴ สุนทรตรา จันทบุรี, "โอกาสและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย," *วารสารเกษมบัณฑิต* ปีที่ 17 ฉบับที่ 2, กรกฎาคม-ธันวาคม (2559).

ปาไทยมีความโดดเด่นและได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งเป็นโอกาสอันดีของนักลงทุนไทยในการลงทุนในต่างประเทศในรูปแบบของการดำเนินกิจการร้านนวดสปาและนวดแผนไทย

จากการศึกษาในหัวข้อ ซึ่งได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า “มาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศยังไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย อีกทั้งบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจนโดยยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและยังขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงาน ดังนั้นประเทศไทยควรกำหนดนโยบายในเรื่องดังกล่าวที่มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ในรูปแบบของ “แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามมาตรา 11(1) ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 และ “แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสานกับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้องตามมาตรา 11(5) มาตรา 16(3) มาตรา 17(5) มาตรา 37 และมาตรา 38 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543” ทั้งนี้บทสรุปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นจะเป็นคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เนื่องจากแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเรื่องการลงทุนทางตรงในต่างประเทศจะเป็นการกำหนดทิศทางเพื่อก่อให้เกิด (1) การปฏิบัติการในรูปแบบของมาตรการในการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และ (2) การบูรณาการให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย นอกจากนั้นการที่แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเรื่องการลงทุนทางตรงในต่างประเทศได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนย่อมทำให้สามารถทำให้เกิดการติดตามประเมินผลและพัฒนาการดำเนินการเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศต่อไป เมื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยได้รับการอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมการลงทุนจนสามารถลงทุนทางตรงในต่างประเทศโดยการจัดตั้งธุรกิจและประกอบกิจการในต่างประเทศได้ ย่อมก่อให้เกิดผลดีแก่ประเทศไทยในฐานะผู้ส่งออกการลงทุน

ในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงประโยชน์ในด้านการนำรายได้ทางการเงินเข้าสู่ประเทศ การส่งออกและการผลิต การลงทุนในประเทศ การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี ปรับปรุงมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติ การยกระดับอุตสาหกรรมภายในประเทศ การเพิ่มผลผลิต การจ้างงานการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประโยชน์ทุกด้านที่กล่าวในข้างต้นจะส่งผลให้เกิดผลสูงสุดในทางเศรษฐกิจ คือ “การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย”

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. สาระสำคัญของ Gats และการเจรจาการค้าภายใต้ Wto นนทบุรี: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2545.

กรมสรรพากร. "คู่มือการยกเว้นภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรแก่บุคคลตามสัญญาว่าด้วยการเว้นการเก็บภาษีซ้อน." กรมสรรพากร, 2556.

กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ. 2559-2568. สำนักเลขาธิการอาเซียน.

กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ, ส. "สรุปภาวะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย ฉบับประจำปี 2558 (มกราคม-ธันวาคม)." สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2558.

คิโยนาริ, ท. ทฤษฎีธุรกิจขนาดกลางย่อม = Theory of Small and Medium Enterprises พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขปรับปรุง. รู้แจ้ง, 2542.

จันทร์ทิพย์ บุญประกายแก้ว, กรกรัณย์ ชีวะตระกูลพงษ์, อากาศ นพรัตน์. การออกไปลงทุนในต่างประเทศของไทย: การวิเคราะห์แนวโน้ม ปัจจัยกำหนดการออกไปลงทุนและผลกระทบที่เกิดขึ้น. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2558.

จันทร์ทิพย์ บุญประกายแก้ว, ก. ช. "โครงการปัจจัยที่กำหนดเงินทุนทางตรงระหว่างประเทศ:กรณีศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย." In การศึกษาเงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของประเทศไทย: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2557.

จำกัด, บ. ใ. รายงานฉบับสมบูรณ์: โครงการศึกษาข้อมูลสนับสนุนการจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2565-2570) ภายใต้โครงการจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

ทรงธรรม ปิ่นโต จริยา เปรมศิลป์และคณะ. เศรษฐศาสตร์...เล่มเดียวอยู่ ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563.

ชนภณ (เพริศพิบูลย์) แก้วสถิตย์. คำอธิบายภาษีเงินได้ระหว่างประเทศและหลักการทั่วไปของอนุสัญญาภาษีซ้อน (ฉบับอ่านเข้าใจง่าย) พิมพ์ครั้งที่ 5 บริษัท ชวนพิมพ์ 50 จำกัด, 2011.

นพพล วิทย์วรพงศ์, กรกรัณย์ ชีวะตระกูลพงษ์, อากาศ นพรัตน์. การออกไปลงทุนในต่างประเทศของไทย : การวิเคราะห์รายอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2558.

บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน). รายงานประจำปี 2556. กรุงเทพฯ: ศูนย์เอนเนอร์ยีคอม

- เพล็กซ์ บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน), 2556.
- ปิยะพรรณ ช่างวัฒนชัย. เศรษฐศาสตร์การลงทุนระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2565.
- มุกลินท์ นวลนิ่ม, ศ. แ. ความตกลงเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนของไทย (Bits) : พันธะและนโยบาย. ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2553.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง. รายงานผลการศึกษา: การเติบโตของวิสาหกิจขนาดย่อมไปสู่วิสาหกิจขนาดกลาง. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. รายงานฉบับสมบูรณ์: การจัดอันดับความน่าเชื่อถือของ Sme ด้วยข้อมูลด้านที่ไม่ใช่การเงิน (Non-Financial Data) ภายใต้งานจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2562.
- และคณะ, ณ. อ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์: นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศและบริบทใหม่ของประเทศไทยต่อเศรษฐกิจในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2562.
- ศุภริน เจริญพานิช. บทวิเคราะห์ธุรกิจ Smes (Quick Study) สาขาธุรกิจร้านอาหาร. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(สสว.), 2564.
- ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในสหรัฐอเมริกา. "คู่มือธุรกิจร้านอาหารไทยในสหรัฐอเมริกา." สถานเอกอัครราชทูตไทย, 2559.
- ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. รายงานฉบับสมบูรณ์ : โครงการศึกษาผลกระทบและแนวทางการเจรจาหลบหนีความตกลงในพันธกรณีต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์จากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554.
- ศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคตะวันตก กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน. การเคลื่อนย้ายแรงงานอาเซียนในมิติของกรมการจัดหางาน. กรุงเทพฯ พัฒนพานิชย์: กรมการจัดหางาน, 2562.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ศ. รายงานฉบับสมบูรณ์: โครงการศึกษาผลกระทบและแนวทางการเจรจาหลบหนีความตกลงในพันธกรณีต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์จากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. โครงการกฎหมายของประเทศสิงคโปร์และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนของประเทศสิงคโปร์. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2559.
- . รายงานฉบับสมบูรณ์: โครงการวิจัย “ข้อสังเกตต่อร่างความตกลง Jtepa”. สำนักงานเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น กระทรวงต่างประเทศ, 2549.
- . รายงานฉบับสมบูรณ์: โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Analysis). สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2557.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ. เครือข่ายวิสาหกิจ (คลัสเตอร์) เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน แนวทางการดำเนินงานและกรณีตัวอย่าง : บทเรียนการพัฒนาคลัส

- เตอร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานนายกรัฐมนตรี. คู่มือการลงทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีน ประจำปี 2561. กรุงเทพฯ: บริษัท แสงสว่างเวสต์เพรส จำกัด, 2561.
- สำนักงานปลัดกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. รายงานสรุปการจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว: โครงการพัฒนาและจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว (Tourism Satellite Account: Tsa). กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา
- 2563.
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย กลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต. สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2560.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. บทที่ 6 แนวทางการส่งเสริมกลุ่มธุรกิจ Smes ที่มีการเติบโตสูงของประเทศไทย (Smes High Growth Sectors). ในรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2557. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2557.
- แผนปฏิบัติการของ สสว. ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570). สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- รายงานสถานการณ์ Msme 2565. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565.
- รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2551 และแนวโน้ม ปี 2552. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2552.
- สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์. เศรษฐศาสตร์การบูรณาการภูมิภาค ว่าด้วยความตกลงทางการค้าเสรีสู่การรวมกลุ่มเศรษฐกิจ / สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์. พิมพ์ครั้งที่ 1: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- สุวรรณณ์ แนวจำปาและคณะ. คู่มือเกณฑ์มาตรฐานสถานประกอบการ สปาเพื่อสุขภาพระดับสากล. กรุงเทพฯ เจเนซิส มีเดียคอม จำกัด: กองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2559.
- มาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ. กรุงเทพฯ เจเนซิส มีเดียคอม จำกัด: กองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2560.
- เสาวณี จันทะพงษ์และกรวิทย์ ตันศรี. การขาดแคลนแรงงานไทย: สภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข. ใน ตลาดแรงงานไทยและบทบาทในการสร้างความแข็งแกร่งให้เศรษฐกิจไทย. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556.
- เหลืองอร่ามรัตน์, ร. "การประยุกต์ศาสตร์ "ครัวไทยสู่ครัวโลก" เพื่อเพิ่มศักยภาพของร้านอาหารไทย ในต่างประเทศ." วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2552.
- อัศวพงศ์ อ้นทองและคณะ. ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (สปา). สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนวิจัย, 2556.
- อารีวรรณ กลั่นกลิ่นและคณะ. เอกสารความรู้ผู้ดำเนินการสปาเพื่อสุขภาพ. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

ไทย จำกัด: สำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2556.

วิทยานิพนธ์

ธนรัชต์ พลอาจ. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Fdi) ของบริษัทเอกชนไทยในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา the Fdi Determinants of the Thai Company in the Republic of the Union of Myanmar บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, วิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2563.

ปฐมาวดี แสงสุข. แผนธุรกิจร้านอาหารไทย ณ เมืองอินทกั มลรัฐมินนิโซต้า

ประเทศสหรัฐอเมริกา. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, พาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2559.

สุภาดา วัฒนสุข. ความคาดหวังและการรับรู้ของผู้ใช้บริการที่มีต่อการจัดจ้างงานภายนอกของบริษัท บางกอก เนตเวย์ (ไทยแลนด์) จำกัด. ปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต, ปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2551.

บทความ

Komsit Kianwatana. สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโลกและประเทศไทย. กระแสดนธรรม.

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. "ธุรกิจบริการ: สปาและนวดไทย Business Services: Spa & Thai Massage." กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. "ข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวอาเซียน 32 ตำแหน่ง." กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555.

กองบรรณาธิการ. สมาคมภัตตาคารไทยยกระดับมาตรฐานธุรกิจร้านอาหารไทยเทียบชั้นอินเตอร์. Quality Management 20 No.193, พฤศจิกายน 2556 (2556).

จันทวรรณ สุจริตกุล. แหล่งทุน Smes เพื่อยกระดับการแข่งขันไทย. วารสารรัฐศาสตร์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปีที่ 57 ฉบับที่ 1, มกราคม - เมษายน 2558 (2558): 36-52.

ชุตีระ ระบอบและคณะ. การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสาธารณรัฐประชาชนจีน. วารสารธุรกิจปริทัศน์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 2, กรกฎาคม-ธันวาคม 2562 (2562): 198-215.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. ทำความเข้าใจ..แผนแม่บทเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ. พระสยาม ฉบับที่ 4, ตุลาคม-ธันวาคม (2555): 4-11.

- นันทพร พงศ์พัฒนานนท์และชิตชนก อันโนนจารย์. "การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ:อุปสรรคที่รอการแก้ไข." In Focused and Quick (FAO): ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2555.
- นิธิสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์, ภรมาภา พูนภักดีและพรารวี นาคีใหม่. "การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทย: ไปที่ไหนไปเพื่ออะไร?": ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561.
- พนารัช ปรีดากรณ์และสุภาวดี เหล่าฤทธิรัตน์. การสร้างเครือข่ายธุรกิจที่มีศักยภาพ: กรณีศึกษาเครือข่ายเครื่องนุ่งห่มและเสื้อผ้าในต่างประเทศ. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า 5(2561): 95-130.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. บทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1, มกราคม 2556 (2556): 205-247.
- มนต์ชัย ลีลาถาวรสุข. ผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีนที่มีต่อการลงทุนระหว่างไทยกับจีน(the Impact of Asean-China Free Trade Agreement: Acfta on Direct Investment between Thailand and China). วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1, มกราคม-มิถุนายน 2560 (2560).
- ราณี อิลิชัยกุลและรชพร จันทรสว่าง. การศึกษาศักยภาพสถานประกอบการสปาไทย. วารสารจัดการสมัยใหม่ ปีที่ 14 ฉบับที่ 1, มกราคม-มิถุนายน (2559).
- สมชาย หาญหิรัญ. ผลกระทบของความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียนต่ออุตสาหกรรมไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีที่ 28 ฉบับที่ 3, กรกฎาคม-กันยายน 2551 (2551).
- สมพรรณา วงษ์กล้า, ป. ธ. น. โ. ผลกระทบการบริหารจัดการตามนโยบายอัตราค่าแรงขั้นต่ำในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 3(2561).
- สมศักดิ์ แต่มบุญเลิศชัย. ประสบการณ์การปฏิรูปทางเศรษฐกิจของจีนและบทเรียน. วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ปีที่ 31 ฉบับที่ 4, ธันวาคม (2556).
- สำนักงานพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชีย. "ประเทศสิงคโปร์." กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงสิงคโปร์. "งบประมาณของรัฐบาลสิงคโปร์ ปี 2559." กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2559.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. "Cluster" โอกาส ความสำเร็จ Smes ไทย. SMEs Today 12 No.103, ตุลาคม-ธันวาคม 2558 (2558).
- สุทธิเกตุดี ทัดพิทักษ์กุล. 50 ปี บีโอไอ พัฒนาการของการส่งเสริมการลงทุน จากราชดำเนินสู่วิภาวดีรังสิต. วารสารส่งเสริมการลงทุน ฉบับที่ 1 ปีที่ 27, มกราคม (2559).
- สุนทรตรา จันทบุรี. โอกาสและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย. วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 17 ฉบับที่ 2, กรกฎาคม-ธันวาคม (2559).
- หน่วยวิเคราะห์เศรษฐกิจภาคการผลิต ส่วนเศรษฐกิจรายสาขา. "อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม." ธนาคารออมสิน,

2563.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- Centre, T. C. B. I. กฎหมายที่เกี่ยวข้องและระเบียบการลงทุนขั้นพื้นฐาน [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา: <https://thaibizsingapore.com/regulations/getting-started/investment/> [เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2566]
- EXIM Thailand. บริการประกันความเสี่ยง [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา: https://www.exim.go.th/th/Products_Services/Insurance-service-Investment-risk/Insurance-service-Investment-risk/Insurance-service-Investment-risk.aspx [เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566]
- EXIM Thailand. บริการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศ [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา: https://www.exim.go.th/th/Products_Services/Project-Finance/Financial-Facilities-for-Overseas-Investment/Financial-Facilities-for-Overseas-Investment.aspx [เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566]
- EXIM Thailand. บริการสนับสนุนร้านอาหารไทยในต่างประเทศ [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา: https://www.exim.go.th/th/Products_Services/Project-Finance/Financial-Facilities-for-Overseas-Investment/Financing-Facilities-for-Thai-Restaurants-Overseas.aspx [เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566]
- Gourmet and Cuisine. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนด้านท่องเที่ยว-บริการจับมือ อินฟอร์มา มาร์เก็ตส์ จัดงาน ฟู้ด แอนด์ ฮอสพิทาลิตี ไทยแลนด์ 2022 มั่นใจครึ่งปีหลังธุรกิจฟื้น [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.gourmetandcuisine.com/news/detail/6439> [เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2566]
- GROUP, A. ข้อมูลการลงทุนเชิงลึกในตลาดประเทศสิงคโปร์ ตอนที่ 2 [ออนไลน์]. 2559. แหล่งที่มา: <https://www.ar.co.th/kp/th/165> [เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2566]
- Open Innovation, N. I. A. ข้อมูลโครงการ [ออนไลน์]. 2562. แหล่งที่มา: <https://open.nia.or.th/> ข้อมูลโครงการ [เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2566]
- Portal, N. S. P. การลงทุนระหว่างกันของไต้หวันกับประเทศเป้าหมายตามนโยบายมุ่งใต้ใหม่ขยายตัวมากขึ้น [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://tinyurl.com/yc2khwmx> [เข้าถึงเมื่อ 25 มิถุนายน 2566]
- Saranya Thongthab. ยกระดับสปาไทยสู่สากล กินส่วนแบ่งตลาดโลก 27 ล้านล้านบาท [ออนไลน์]. 2562. แหล่งที่มา: <https://www.thebangkokinsight.com/news/business/economics/125178/>

[เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566]

SME Development Bank. คุณสมบัติผู้ประกอบการเข้าเกณฑ์รับบริการ [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา:

<https://www.smebank.co.th/definition/> [เข้าถึงเมื่อ 1 มิถุนายน 2566]

SME Development Bank. สินเชื่อ SME SPEED UP [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา:

<https://www.smebank.co.th/loan/smespeedup/> [เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566]

SME Thailand Club. WELLNESSleasing สินเชื่อเพื่อธุรกิจโรงแรม/สปา [ออนไลน์]. 2561. แหล่งที่มา:

<https://www.smethailandclub.com/finance/3148.html> [เข้าถึงเมื่อ 1 มิถุนายน 2566]

———. กูรูแนะเคล็ดลับร้านอาหารไทยในต่างแดน [ออนไลน์]. 2559. แหล่งที่มา:

<https://www.smethailandclub.com/marketing/1290.html> [เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566]

SMEs Knowledge Center. ความหมายและประเภทของสปาและนวดเพื่อสุขภาพ [ออนไลน์]. 2557.

แหล่งที่มา: <https://bit.ly/3UcJAC> [เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566]

SPA BORN. แนวโน้มธุรกิจสปาปี 2561 ของผู้ประกอบการสปาไทย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://bit.ly/45JhA1m> [เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2561]

Spayour(สปาของคุณ). ประวัติความเป็นมาของสปา [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://bit.ly/3CayBE3>

[เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566]

Suan Dusit international culinary school. บริการศูนย์ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาผู้ประกอบอาหารไทย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.chefschool.dusit.ac.th/servicedetail.php?id=47> [เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566]

THAIBIZCHINA.COM: Business Information Centre. Q & A การทำธุรกิจในจีน [ออนไลน์]. 2566.

แหล่งที่มา: <https://bit.ly/43k4kyD> [เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566]

THAIBIZSINGAPORE.COM: Business Information Centre. อะไรคือ Thai SELECT [ออนไลน์].

2023. แหล่งที่มา: <https://thaibizsingapore.com/pr/thai-select/> [เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566]

———. วิสัยทัศน์ Singapore Economy 2030 ของกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมสิงคโปร์ [ออนไลน์].

2566. แหล่งที่มา: <https://thaibizsingapore.com/news/%e0%b8%81/directions/mti-singapore-economy-2030/> [เข้าถึงเมื่อ 25 พฤษภาคม 2566]

Today, B. “Thai SELECT” 4 รูปแบบใหม่ จัดสรรหมวดหมู่ให้ชัดเจน การันตีธุรกิจร้าน-ผลิตภัณฑ์อาหารไทยในตลาดโลก [ออนไลน์]. 2563. แหล่งที่มา: <https://www.businesstoday.co/bt-news/03/08/2020/46571/>

[เข้าถึงเมื่อ 2 มิถุนายน 2566]

กรมการจัดหางาน. โอกาสดี ของแรงงานไทยไปทำงานพ่อก้าว - แม่ก้าวในต่างประเทศ มีรายได้ 40,000 - 90,000 บาทต่อเดือน [ออนไลน์]. 2559. แหล่งที่มา:

https://www.doe.go.th/prd/main/news/param/site/1/cat/7/sub/0/pull/detail/view/detail/object_id/1606 [เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566]

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ส. แ. แ. Overview AHKFTA ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – ฮองกง (ASEAN – Hong Kon, Chia Free Trade Agreement: AHKFTA) [ออนไลน์]. 2564.

แหล่งที่มา:

<https://www.dtn.go.th/file/get/file/1.20220525279f09ec65bdf7e126a95be8482dd416082044.pdf> [เข้าถึงเมื่อ 2 มิถุนายน 2566]

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. ตรารับรองสัญลักษณ์ Thai SELECT [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

https://dbd.go.th/images/relation_pic/info%20Thai%20SELECT.pdf [เข้าถึงเมื่อ 21 April 2023]

กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ. ข้อมูลกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://business.mfa.go.th/th/content/orginformation> [เข้าถึงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2566]

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. การประกอบธุรกิจร้านอาหารไทยรายประเภทในสหรัฐอเมริกา [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: https://oldweb.ditp.go.th/contents_attach/72379/72379.pdf [เข้าถึงเมื่อ 15 มีนาคม 2563]

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. การประกอบธุรกิจร้านอาหารไทยรายประเภทในออสเตรเลีย [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: https://www.ditp.go.th/contents_attach/72364/72364.pdf [เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2561]

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ส. [ออนไลน์]. 2558. แหล่งที่มา:

https://www.ditp.go.th/contents_attach/143532/143532.pdf [เข้าถึงเมื่อ 3 กรกฎาคม 2566]

กรมสรรพากร. รายละเอียดทำนองสัญญาพหุภาคี MLI ของประเทศไทย (Thailand's MLI Position)

[ออนไลน์]. 2565. แหล่งที่มา:

https://www.rd.go.th/fileadmin/user_upload/porphor/01Thai_updated.pdf [เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2566]

กระทรวงแรงงาน. การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา:

<https://bit.ly/3CbOfaz> [เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566]

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การเข้าจดทะเบียนเปรียบเทียบความแตกต่างของตลาด [ออนไลน์]. 2565.

แหล่งที่มา: <https://www.set.or.th/th/listing/equities/listing/market-comparison> [เข้าถึงเมื่อ 21 เมษายน 2566]

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ข้อมูลสถิติสำคัญของ SET และ MAI รายปี [ออนไลน์]. 2565. แหล่งที่มา:

[https://www.set.or.th/th/market/statistics/market statistics/main](https://www.set.or.th/th/market/statistics/market%20statistics/main) [เข้าถึงเมื่อ 21

เมษายน 2566]

ไทยแฟรนไชส์เซ็นเตอร์. สมาคมสปาไทย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://www.thaifranchisecenter.com/links/show.php?id=1223> [เข้าถึงเมื่อ 3 กรกฎาคม 2566]

ไทยแฟรนไชส์เซ็นเตอร์. สมาคมภัตตาคารไทย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://www.thaifranchisecenter.com/links/show.php?id=1223> [เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2566]

ไทยรัฐออนไลน์. ชูท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โภจรายได้เข้าประเทศ [ออนไลน์]. 2565. แหล่งที่มา:

<https://www.thairath.co.th/news/local/2463162> [เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566]

ธนาคารแห่งประเทศไทย. เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ:นิยาม TDI [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

https://www.bot.or.th/Thai/FinancialMarkets/ThaiDirectInvestment/TDI_1/Pages/default.aspx [เข้าถึงเมื่อ 22 เมษายน 2566]

นภา วะสี, บ. เ., ชมพูนุท มนต์ชัยตระกูล. นโยบายส่งเสริม SMEs: เราไปถึงสิ่งที่คาดหวังหรือยัง [ออนไลน์]. 2562.

แหล่งที่มา: <https://www.pier.or.th/abridged/2019/05/> [เข้าถึงเมื่อ 18 พฤษภาคม 2566]

แนวหน้า. ยกระดับอุตสาหกรรมสปาไทย เพิ่มมูลค่าสร้างรายได้3.7หมื่นล้าน [ออนไลน์]. 2562. แหล่งที่มา:

<https://www.naewna.com/business/405642> [เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2566]

บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม. โครงการค้ำประกันสินเชื่อ บสย. SMEs เข้มแข็ง (PGS ระยะที่ 10) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

https://www.tcg.or.th/customer_general_detail.php?customer_general_id=26 [เข้าถึงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2566]

ประชาชาติธุรกิจ. ดัชนีเชื่อมั่นปี”61 สดใส ศก.ฟื้น-นักท่องเที่ยวพุ่ง 38 ล้านคน [ออนไลน์]. 2561. แหล่งที่มา:

<https://www.prachachat.net/tourism/news-139523> [เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566]

ปรียา เทศนอก. ตั้งศูนย์ One-Stop-Service บริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC [ออนไลน์]. 2561. แหล่งที่มา:

<https://bit.ly/3pKuoEn> [เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม 2562]

ลงทุนแมน. ธุรกิจร้านนวดและสปาไทย เป็นอย่างไร ในปีที่มีโรคระบาด [ออนไลน์]. 2564. แหล่งที่มา:

<https://www.longtunman.com/28369> [เข้าถึงเมื่อ 2 มิถุนายน 2566]

เวทย์ นุชเจริญ. “คลัสเตอร์” เครื่องมือสำคัญที่ SME ควรรู้ [ออนไลน์]. 2558. แหล่งที่มา:

<https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/110688> [เข้าถึงเมื่อ 4 พฤษภาคม 2561]

ศูนย์พัฒนาการค้าและธุรกิจไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุง

พนมเปญ ประเทศกัมพูชา. ธุรกิจร้านอาหารในกัมพูชาและโอกาสของผู้ประกอบการไทย [ออนไลน์]. 2558.

แหล่งที่มา: https://oldweb.ditp.go.th/contents_attach/139708/139708.pdf [เข้าถึงเมื่อ 3

มิถุนายน 2566]

ศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนภาคที่ 6 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. แนะนำศูนย์ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://surat.boi.go.th/index.php/aboutus> [เข้าถึงเมื่อ 9 สิงหาคม 2562]

ศูนย์วิจัยเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร สถาบันอาหาร. เกี่ยวกับเรา [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา:

<https://fic.nfi.or.th/about-us.php> [เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566]

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. ประวัติความเป็นมา [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://www.ismed.or.th/ประวัติความเป็นมา> [เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2566]

สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://api.dtn.go.th/files/v3/5fbf3397ef4140f4185577a4/download> [เข้าถึงเมื่อ 31

พฤษภาคม 2566]

สมาคมสปาไทย. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสมาคม [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา:

<http://www.thaispaassociation.com/objective.php> [เข้าถึงเมื่อ 20 พฤษภาคม 2566]

———. Benefits for Members [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.thaispaassociation.com/benefit.php> [เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2566]

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา:

https://www.boi.go.th/th/chart_detail [เข้าถึงเมื่อ 3 พฤษภาคม 2566]

———. รายงานและสถิติการลงทุนจากต่างประเทศ [ออนไลน์]. 2565. แหล่งที่มา:

https://www.boi.go.th/index.php?page=statistics_oversea_report_st&language=th

[เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2566]

สำนักงานเจรจาการค้าบริการและการลงทุน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 1 ทศวรรษ...ความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน [ออนไลน์]. 2563. แหล่งที่มา:

<https://api.dtn.go.th/files/v3/5e1fd57def4140c1f0264c80/download> [เข้าถึงเมื่อ 17

พฤษภาคม 2566]

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย [ออนไลน์]. 2564. แหล่งที่มา: <https://data.go.th/blog/tourism-2015-2020> [เข้าถึงเมื่อ 3

กรกฎาคม 2566]

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ สิงคโปร์. ธุรกิจสปาในสิงคโปร์ [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา:

https://oldweb.ditp.go.th/contents_attach/76476/76476.pdf [เข้าถึงเมื่อ 2 มิถุนายน

2566]

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. รายงานสถานการณ์ SME [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://www.sme.go.th/th/download.php?modulekey=215> [เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม 2561]

———. โครงการศูนย์ให้บริการ SME ครบวงจร (SME One-stop Service Center : OSS) [ออนไลน์].

2561. แหล่งที่มา: <https://www.sme.go.th/th/cms->

[detail.php?modulekey=118&id=1078](https://www.sme.go.th/th/cms-detail.php?modulekey=118&id=1078) [เข้าถึงเมื่อ 23 เมษายน 2566]

———. สสว. ร่วมกับ ธนาคาร SME Bank : สินเชื่อโครงการสนับสนุน SMEs รายย่อย [ออนไลน์]. 2564.

แหล่งที่มา: <https://www.sme.go.th/th/cms-detail.php?modulekey=118&id=1523>

[เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2566]

สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเชียงราย. มาตรฐานสปลาของอาเซียน [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://bit.ly/3qpdRFY> [เข้าถึงเมื่อ 2 มิถุนายน 2566]

สำนักพัฒนามาตรฐานและทดสอบฝีมือแรงงาน. “โครงการส่งเสริมศักยภาพแรงงานไทยในต่างประเทศ สาขาอาชีพผู้ประกอบอาหารไทย ระดับ 1” [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://www.dsd.go.th/standard/Region/Show_Standard/2?region_id=8 [เข้าถึงเมื่อ 10

กรกฎาคม 2561]

สุธิดา เสาวคนธ์. ประสิทธิภาพกับประสิทธิผลต่างกันอย่างไร? [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://www.spu.ac.th/fac/account/th/content.php?cid=22475>. [เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน

2566]

หอการค้าไทย. นโยบายหลัก [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thaichamber.org/view/187> [เข้าถึง

เมื่อ 30 มิถุนายน 2566]

อื่น ๆ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. 2566, s.v. "นโยบาย."

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาต่างประเทศ

CHULALONGKORN UNIVERSITY

หนังสือ

Abe, M. Policy Guidebook for Sme Development in Asia and the Pacific. United Nations ESCAP, 2012.

Bart De Meester, and Coppens, D. Mode 3 of the Gats: A Model for Disciplining Measures Affecting Investment Flows? In Regulation of Foreign Investment. World Scientific, 2013.

Best, M. H. The New Competition : Institutions of Industrial Restructuring. Harvard University Press, 1990.

Blomström, M., Graham, E. M., and Moran, T. H. Does Foreign Direct Investment

- Promote Development? Washington, DC: Peterson Institute for International Economics, 2005.
- Department for International Trade. "Department for International Trade: Annual Report and Accounts 2021-22." 202: GOV.UK, 2022.
- Development, U. N. C. o. T. a. "Preserving Flexibility in lias: The Use of Reservations ". New York: United Nation, 2006.
- Fund, I. M. Balance of Payments Manual. 5 ed.: International Monetary Fund, 1993.
- . Chapter 4 Global Liquidity Expansion: Effects on "Receiving" Economies and Policy Response Options. In Global Financial Stability Report. International Monetary Fund, 2010.
- Investment, A.-P. E. C. A. C. o. T. a. Handbook on Obligations in International Investment Treaties. Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC), 2017.
- Jerome Katz and Richard Green. Entrepreneurial Small Business. 6 ed. Boston: Mcgraw Hill, 2021.
- Jose Ramon Perea, M. S. Outward Fdi from Developing Countries. In Global Investment Competitiveness Report 2017/2018: Foreign Investor Perspectives and Policy Implications. 2017.
- Karl P. Sauvant, Persephone Economou, Ksenia Gal, Shawn Lim, and Witold Wilinski. Trends in Fdi, Home Country Measures and Competitive Neutrality. In Yearbook on International Investment Law & Policy 2012-2013. New York Oxford University Press, 2014.
- Martin Binks and John Coyne. Birth of Enterprise. 1 ed.: University of Rhode Island, 1983.
- McGuire, G. Study Series No.19: Trade in Services – Market Access Opportunities and the Benefits of Liberalization for Developing Economies. In Policy Issues in International Trade and Commodities. United Nations Conference on trade and development, 2002.
- OECD. "How to Foster the Internationalisation of Smes through the Pacific Alliance Integration Process." OECD, 2015.
- Ohno, I., and Ohno, K. "Dynamic Capacity Development: What Africa Can Learn from Industrial Policy Formulation in East Asia." In Good Growth and Governance in

- Africa: Rethinking Development Strategies, 0: Oxford University Press, 2011.
- Paul Dickinson, R. B. It's Not About Size: Bigger Brands for Smaller Businesses. London: Virgin Books, 2011.
- Porter, M. E. The Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. Republished ed. New York: Free Press, 1998.
- Slaughter, A.-M., and Burke-White, W. "The Future of International Law Is Domestic (or, the European Way of Law)." In New Perspectives on the Divide Between National and International Law, 110-133: Oxford University Press, 2007.
- "Standards of Investment Protection." edited by Reinisch, A.: Oxford University Press, 2008.
- Suzy H. Nikiema. Performance Requirements in Investment Treaties. International Institute for Sustainable Development, 2014.
- Trakman, L. E. Regionalism in International Investment Law Oxford University Press, 2013.
- Treasury, t. C. S. t. t. "Investing in Britain's Future." www.gov.uk, 2013.
- van Elkan, R. Singapore's Development Strategy. In Edited by Bercuson, K., Singapore: A Case Study in Rapid Development. USA: International Monetary Fund.
- Wach, K. Small and Medium-Sized Enterprises in the Modern Economy. In Edited by Marcela Rebeca Contreras Loera, A. M., The Challenges of Management in Turbulent Times: Global Issues from Local Perspective. Universidad de Occidente, 2015.

บทควาญ

- Betty Huang, L. X. "China | Odi from the Middle Kingdom: What's Next after the Big Turnaround?", 10: BBVA Research, 2018.
- . "China | Overseas Direct Investment Pivoting to Global South." BBVA Research, 2022.
- Dunning, J. H. Toward an Eclectic Theory of International Production: Some Empirical Tests. Journal of International Business Studies 11, 1 (1980): 9-31.
- Golub, S. S. Measures of Restrictions on Inward Foreign Direct Investment for Oecd

- Countries. (2003).
- Hall, C., and Harvie, C. A Comparison of the Performance of Smes in Korea and Taiwan: Policy Implications for Turbulent Times. University of Wollongong Economics Working Paper Series 2003 (02/01 2003).
- Hans, C. B. "Development Policies of Singapore: Dynamics of Internationalisation Versus Regionalisation." In SSRN Electronic Journal: Elsevier BV, 2000.
- Henderson, J. C. Food as a Tourism Resource: A View from Singapore. Tourism Recreation Research 29, 3 (2004/01/01 2004): 69-74.
- Huang, J. Financing Guarantee of Small and Micro Enterprises in China under the Background of National Financing Guarantee Fund. International Journal of Frontiers in Sociology 2, 2 (26 September 2018 2018): 16-22.
- Huang Wenbin, A. W. "Analysis of China's Overseas Investment Policies." Bogor, Indonesia: CIFOR, 2011.
- Johanson, J., and Vahlne, J.-E. The Internationalization Process of the Firm—a Model of Knowledge Development and Increasing Foreign Market Commitments. Journal of International Business Studies 8, 1 (1977/03/01 1977): 23-32.
- Lee, C., Lee, C. G., and Yeo, M. "Determinants of Singapore's Outward Fdi." 2016.
- Lockard, C. B., and Wolf, M. Occupational Employment Projections to 2020. Monthly Labor Review (2012): 84-108.
- Malyshev, N. The Evolution of Regulatory Policy in Oecd Countries. Organisation for Economic Co-Operation and Development (2008): 1-30.
- Masron, T. A. "Push Factors" of Outward Fdi: Evidence from Malaysia and Thailand. Journal of Business and Policy Research 5 (2010).
- Office, E. "Essentials: Synthesis of Lessons Learned." United Nation Development Programme(UNDP), 1999.
- Parameeta Kanungo. "Broadening Sme Networking and Cluster Development : Unido Initiatives - Glimpses from Nicaragua and India." The World Bank, 2004.
- Patrick, L., and Aaditya, M. "Is There a Better Way? Alternative Approaches to Liberalization." 2000.
- Pereira, A. Singapore's Regionalization Strategy. Journal of the Asia Pacific Economy 10, 3 (2005/01/01 2005): 380-396.

Sauvant, K. P., and Chen, V. Z. China's Regulatory Framework for Outward Foreign Direct Investment. China Economic Journal 7, 1 (2014): 141-163.

Scott, M., and Bruce, R. Five Stages of Growth in Small Business. Long Range Planning 20, 3 (1987/06/01/ 1987): 45-52.

Singapore, M. o. T. a. I. "Partnerships for Capability Transformation (Pact)." In Factsheet: Ministry of Trade and Industry Singapore.

Smalibone, D. Success and Failure in New Business Start-Ups. International Small Business Journal 8, 2 (1990): 34-47.

Spence, M., and Hamzaoui-Essoussi, L. Sme Brand Building and Management: An Exploratory Study. European Journal of Marketing 44 (07/27 2010): 1037-1054.

Stephenson, M. P., Jose Ramon. "How to Leverage Outward Fdi for Development? A Six-Step Guide for Policymakers." In Columbia FDI Perspectives: Columbia University, Columbia Center on Sustainable Investment (CCSI), 2018.

Stephenson, S., and Contreras, P. An Asymmetric Approach to Services Liberalization: The European Union-Mercosur Case. (12/12 2001).

Wenqi Zhang, Z. W. "Can Smes Benefit Equally from Supportive Policies in China?": PLOS ONE, 2023.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

(ACCA), T. A. o. C. C. A. (Accountants for Business) Small Business: A Global Agenda [Online]. 2010. Available from:

<http://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/small-business/pol-afb-sbaga.pdf> [5 July 2023].

Academy, S. Cookery Skill Assessment Requirements for Cooks and Chef [Online]. Available from: <https://sabt.edu.au/cookery-skill-assessment/> [5 July 2023].

asia, I. I. Early Stage Venture Fund (Esvf) [Online]. Available from: <https://innovationlabasia.dk/project/early-stage-venture-fund/> [2 July 2023].

Ayman Falak Medina. Indonesia's Positive Investment List: Sectors Open and Restricted to Foreign Businesses [Online]. 2023. Available from:

<https://www.aseanbriefing.com/news/indonesias-positive-investment-list-and->

- [the-sectors-open-restricted-to-foreign-businesses/](#) [8 July 2023].
- Center, G. F. D. Countries of the Belt and Road Initiative (Bri) [Online]. 2022. Available from: <https://greenfdc.org/countries-of-the-belt-and-road-initiative-bri/> [20 May 2023].
- Center, I. T. What Should Home Countries Do to Facilitate Sustainable Outward Fdi? [Online]. 2022. Available from: <https://bit.ly/3O5rW4F> [10 June 2023].
- Chamber, E. Policy Interpretation: China's 14th Five-Year Plan for Promoting Sme Development [Online]. 2022. Available from: https://www.eurochamber.com.cn/en/upcoming-events/21147/Policy_Interpretation_China_s_14th_Five_Year_Plan_for_Promoting_SME_Development [30 May 2023].
- China Briefing from Dezan Shira and Associates. China's Negative List for Foreign Investment Access (New Edition): English Version Available [Online]. 2021. Available from: <https://www.china-briefing.com/news/chinas-foreign-investment-negative-list-2021-edition-english-version/> [8 July 2023].
- . China's Negative List for Foreign Investment Access in Ftzs (New Edition): English Version Available [Online]. 2021. Available from: <https://www.china-briefing.com/news/china-free-trade-zones-negative-list-for-foreign-investment-english/> [8 July 2023].
- China, N. D. a. R. C. N. P. s. R. o. Policies: The 14th Five-Year Plan-Chapter13-Promoting Dual Circulation [Online]. 2023. Available from: <https://en.ndrc.gov.cn/policies/202207/P020220706584756046412.pdf> [30 May 2023].
- China, T. E.-I. B. o. About the Bank [Online]. Available from: <http://english.eximbank.gov.cn/Profile/AboutTB/Introduction/> [1 July 2023].
- Costaggiu Catherine Edoardova. Performance Requirements [Online]. 2022. Available from: <https://jusmundi.com/en/document/publication/en-performance-requirements> [16 May 2023].
- Data, O. Outward Fdi Flows by Partner Country: United Kingdom [Online]. 2021. Available from: <https://data.oecd.org/fdi/outward-fdi-flows-by-partner-country.htm> [13 May 2023].
- Department for Business & Trade. Policy Paper: Driving Our Performance: Dbt's

Monitoring and Evaluation Strategy 2022 to 2025 [Online]. 2022. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/dits-monitoring-and-evaluation-strategy/driving-our-performance-dits-monitoring-and-evaluation-strategy-2022-to-2025#forewords> [30 June 2023].

Department for Business, E. I. S. Beis Small and Medium Enterprises (Smes) Action Plan: 2022 to 2025 [Online]. 2023. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/beis-small-and-medium-enterprises-sme-action-plan-2022-to-2025/beis-small-and-medium-enterprises-smes-action-plan-2022-to-2025-accessible-webpage#actions-and-progress-to-date> [1 July 2023].

Department for Business, I. S. Small Business, Enterprise and Employment (Sbee) Act: Sbee Act: Access to Finance Fact Sheets [Online]. 2021. Available from: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/417322/bis_15_272_SBEE_Act_Access_to_Finance_fact_sheet.pdf [21 May 2023].

Department for International Trade. About Our Services [Online]. Available from: <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-international-trade/about-our-services> [30 June 2023].

Department for Promotion of Industry and Internal Trade. Consolidated Fdi Policy [Online]. Available from: <https://dpiit.gov.in/sites/default/files/FDI-PolicyCircular-2020-29October2020.pdf> [9 July 2023].

Duncan Robinson, and Tanya Powley. Eu to Ease Foreign Ownership Rules for Airlines [Online]. 2015. Available from: <https://www.ft.com/content/246e2500-9c0b-11e5-b45d-4812f209f861> [9 July 2023].

Enterprise Singapore. Centres of Innovation [Online]. 2023. Available from: <https://www.enterprisesg.gov.sg/grow-your-business/innovate-with-us/innovation-capabilities/centres-of-innovation> [1 July 2023].

———. Double Tax Deduction Internationalisation (Faq) [Online]. 2023. Available from: <https://www.enterprisesg.gov.sg/resources/all-faqs/double-tax-deduction-internationalisation> [12 May 2023].

———. Enterprise Development Grant [Online]. 2023. Available from:

- <https://www.enterprisesg.gov.sg/financial-support/enterprise-development-grant>
[24 May 2023].
- . Enterprise Financing Scheme – Sme Working Capital Loan [Online]. 2023.
Available from: <https://www.enterprisesg.gov.sg/financial-support/enterprise-financing-scheme---sme-working-capital> [11 May 2023].
- . Global Innovation Alliance [Online]. 2023. Available from:
<https://www.enterprisesg.gov.sg/grow-your-business/innovate-with-us/market-access-and-networks/global-innovation-alliance> [21 May 2023].
- . Go Global [Online]. 2023. Available from:
<https://www.enterprisesg.gov.sg/keepgrowing/go-global> [9 July 2023].
- . Key Strategies [Online]. 2023. Available from:
<https://www.enterprisesg.gov.sg/about-us/strategic-plan> [22 May 2023].
- . Local Enterprise and Association Development Programme [Online]. 2023.
Available from: <https://www.enterprisesg.gov.sg/financial-support/local-enterprise-and-association-development-programme> [27 May 2023].
- . Market Readiness Assistance Grant [Online]. 2023. Available from:
<https://www.enterprisesg.gov.sg/financial-support/market-readiness-assistance-grant> [25 May 2023].
- . Singapore Enterprise Centres [Online]. 2023. Available from:
<https://www.enterprisesg.gov.sg/about-us/contact-us/singapore-enterprise-centres> [21 May 2023].
- . Singapore Global Enterprises Initiative [Online]. 2023. Available from:
<https://www.enterprisesg.gov.sg/grow-your-business/boost-capabilities/growth-and-transformation/singapore-global-enterprises-initiative> [25 May 2023].
- ESCAP. A11. Economic Growth [Online]. Available from:
<https://artnet.unescap.org/ofdi/toolkit/a11-economic-growth/79> [4 June 2023].
- Finance, U. E. Guidance: Find out About Ukef Export Insurance [Online]. 2013.
Available from: <https://www.gov.uk/guidance/export-insurance-policy> [29 June 2023].
- Ginger, T. Why Thai Food Is One of the World's Most Popular Cuisines [Online]. 2019.
Available from: <https://tinyurl.com/ma7c62uf> [5 July 2023].

- GOV.UK. Beis Small and Medium Enterprises (Smes) Action Plan: 2022 to 2025 [Online]. 2023. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/beis-small-and-medium-enterprises-sme-action-plan-2022-to-2025/beis-small-and-medium-enterprises-smes-action-plan-2022-to-2025-accessible-webpage> [21 May 2023].
- . Business Population Estimates for the Uk and Regions 2021: Statistical Release [Online]. 2021. Available from: <https://www.gov.uk/government/statistics/business-population-estimates-2021/business-population-estimates-for-the-uk-and-regions-2021-statistical-release-html> [21 May 2023].
- . Corporate Report: Beis Outcome Delivery Plan: 2021 to 2022 [Online]. 2021. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/department-for-business-energy-and-industrial-strategy-outcome-delivery-plan/beis-outcome-delivery-plan-2021-to-2022> [21 May 2023].
- . Corporate Report: Dit Outcome Delivery Plan: 2021 to 2022 [Online]. 2021. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/department-for-international-trade-outcome-delivery-plan/dit-outcome-delivery-plan-2021-to-2022> [21 May 2023].
- . Policy Paper: The Growth Plan 2022 [Online]. 2022. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/the-growth-plan-2022-documents/the-growth-plan-2022-html> [30 May 2023].
- . Trade Remedies Authority: About Us [Online]. 2023. Available from: <https://www.gov.uk/government/organisations/trade-remedies-authority/about> [21 May 2021].
- . Uk Export Finance Annual Report and Accounts: 2021 to 2022 [Online]. 2022. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-export-finance-annual-report-and-accounts-2021-to-2022/uk-export-finance-annual-report-and-accounts-2021-to-2022-web-accessible-version#uk-export-finance-performance-overview> [22 May 2023].
- Group, J. A. [Online]. Available from: <https://www.juridique.jp/immigration.php> [5 July 2023].
- Gyfted. How to Become an Licensed Massage Therapist in the European Union(Eu)

- [Online]. Available from: <https://www.gyfted.me/how-to-become/licensed-massage-therapist/the-european-union> [5 July 2023].
- HM Revenue & Customs. Guidance: Use a Venture Capital Scheme to Raise Money for Your Company [Online]. 2023. Available from: <https://www.gov.uk/guidance/venture-capital-schemes-raise-money-by-offering-tax-reliefs-to-investors#trades> [3 July 2023].
- Hub, I. P. International Investment Agreements Navigator : China [Online]. 2023. Available from: <https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/countries/42/china> [8 May 2023].
- . International Investment Agreements Navigator: Thailand [Online]. 2023. Available from: <https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/countries/207/thailand> [7 May 2023].
- . United Arab Emirates the “Positive List” Has Been Officially Published [Online]. Available from: <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-policy-monitor/measures/3521/the-positive-list-has-been-officially-published> [9 July 2023].
- Industry, M. o. T. a. Mti Family [Online]. 2023. Available from: <https://www.mti.gov.sg/About-Us/MTI-Family> [10 May 2023].
- Irsan Prawira, Julius Jioe, and Tzong-Ru Lee. Taiwan’s Small and Medium Enterprises (Smes) [Online]. 2017. Available from: <https://www.asianstudies.org/publications/ea/archives/taiwans-small-and-medium-enterprises-smes/> [25 June 2023].
- Legal500. How Often Is Tax Law Amended and What Are the Processes for Such Amendments? [Online]. Available from: <https://www.legal500.com/guides/chapter/singapore-tax/> [2 July 2023].
- Leika Kihara, and Tetsushi Kajimoto. Japan to Limit Foreign Ownership of Firms in Its It, Telecom Sectors [Online]. 2019. Available from: <https://www.reuters.com/article/us-japan-economy-regulation-idUSKCN1SX05E> [9 July 2023].
- Long, A. P. a. K. The Foreign Investment Regulation Review: United Kingdom [Online]. 2022. Available from: <https://thelawreviews.co.uk/title/the-foreign-investment->

- [regulation-review/united-kingdom#footnote-077-backlink](#) [30 April 2023].
- Markets, S. T. United Kingdom:Foreign Investment [Online]. 2023. Available from: <https://santandertrade.com/en/portal/establish-overseas/united-kingdom/foreign-investment> [30 April 2023. April 2023]
- Metrology, N. T. N. I. o. State Administration for Market Regulation [Online]. 2023. Available from: <https://en.nim.ac.cn/node/647> [30 May 2023].
- Ministry of Commerce People's Republic of China. Mission [Online]. Available from: <http://english.mofcom.gov.cn/column/mission.shtml> [1 July 2023].
- Ministry of Economic Affairs. Strengthen Support for Start-Ups and Smes: Support for Start-Ups and Smes [Online]. Available from: https://www.moea.gov.tw/Mns/english/Policy/Policy.aspx?menu_id=32904&policy_id=18 [24 June 2023].
- Ministry of Finance The People's Republic of China. Duties and Functions of the Ministry of Finance [Online]. Available from: <http://www.mof.gov.cn/en/abus/mf/> [1 July 2023].
- Ministry of Manpower. Employment Pass [Online]. Available from: <https://www.mom.gov.sg/passes-and-permits/employment-pass> [5 July 2023].
- . Work Permit Conditions [Online]. Available from: <https://www.mom.gov.sg/passes-and-permits/work-permit-for-foreign-worker/sector-specific-rules/work-permit-conditions> [5 July 2023].
- MOORE MS Advisory. Trends and Growth of Smes in China [Online]. 2023. Available from: <https://www.msadvisory.com/trends-and-growth-of-smes-china/> [18 May 2023].
- MP, D. f. I. T. a. T. R. H. L. F. 236,000 Uk Businesses Making the Most of Overseas Opportunities [Online]. 018. Available from: <https://www.gov.uk/government/news/236000-uk-businesses-making-the-most-of-overseas-opportunities> [27 November 2019].
- OECD. Enterprises by Business Size [Online]. 2023. Available from: <https://data.oecd.org/entrepreneur/enterprises-by-business-size.htm> [7 July 2023].
- . Fdi Regulatory Restrictiveness Index [Online]. Available from: <https://www.oecd.org/investment/fdiindex.htm> [31 May 2023].

- . Vii. Foreign Direct Investment Restrictions in Oecd Countries [Online]. Available from: <https://www.oecd.org/economy/reform/2956455.pdf> [2 June 2023].
- OECDiLibrary. Financing Smes and Entrepreneurs 2022: An Oecd Scoreboard: People's Republic of China [Online]. 2022. Available from: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/a3891ad8-en/index.html?itemId=/content/component/a3891ad8-en> [20 May 2023].
- . Financing Smes and Entrepreneurs 2022: An Oecd Scoreboard: Thailand [Online]. 2022. Available from: <https://bit.ly/43kuiRL> [3 July 2023].
- . Foreign Direct Investment (Fdi) [Online]. Available from: https://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/foreign-direct-investment-fdi/indicator-group/english_9a523b18-en [20 April 2023].
- . Sme Policy Index: Asean 2018: Chapter 19 Singapore [Online]. 2018. Available from: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/9789264305328-23-en/index.html?itemId=/content/component/9789264305328-23-en> [21 May 2023].
- Organization, W. T. The General Agreement on Trade in Services (Gats) : Objectives, Coverage and Disciplines [Online]. Available from: https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/gatsqa_e.htm [8 May 2023].
- Osome Content Team. 7 Things Smes Need to Know About the 2023 Singapore Budget [Online]. 2023. Available from: <https://osome.com/sg/blog/smes-need-to-know-singapore-budget-2023/> [21 May 2023].
- S.Rivera, E. Fdi Restrictions: Limitations on Foreign Investment into the United States [Online]. Available from: <https://www.trade.gov/sites/default/files/2021-05/Chapter%206%20-%20FDI%20Restrictions.pdf> [9 July 2023].
- SG101. 1959-1965: Early Economic Strategic [Online]. Available from: <https://www.sg101.gov.sg/economy/surviving-our-independence/1959-1965/> [2 July 2023].
- . 1965-1970: Singapore's Development Plan [Online]. Available from: <https://www.sg101.gov.sg/economy/surviving-our-independence/1965-1970/> [30 June 2023].
- . The 1970s: Upgrading the Economy [Online]. Available from:

- <https://www.sg101.gov.sg/economy/growing-our-economy/1970/> [30 June 2023].
- Singapore, D. o. s. Singapore's Direct Investment Abroad Dashboard [Online]. 2023. Available from: <https://www.singstat.gov.sg/find-data/search-by-theme/trade-and-investment/direct-investment-abroad/visualising-data/singapores-direct-investment-abroad-dashboard> [1 July 2023].
- . Singapore's Enterprise Landscape 2022 [Online]. 2023. Available from: <https://www.singstat.gov.sg/modules/infographics/economy> [30 May 2023].
- . Singapore Direct Investment 2021 [Online]. 2021. Available from: https://www.singstat.gov.sg/-/media/files/visualising_data/infographics/trade_and_investment/singapore-direct-investment.ashx [30 June 2023].
- Singapore, I. R. A. o. Corporate Income Tax Rate, Rebates & Tax Exemption Schemes [Online]. 2023. Available from: <https://www.iras.gov.sg/taxes/corporate-income-tax/basics-of-corporate-income-tax/corporate-income-tax-rate-rebates-and-tax-exemption-schemes> [30 May 2023].
- Small and Medium Enterprise Administration Ministry of Economics Affairs. Responsibilities [Online]. 2019. Available from: <https://www.moeasmea.gov.tw/article-en-2447-198> [24 June 2023].
- Society, A. T.-M. About Atms [Online]. Available from: <https://www.atms.com.au/about-us/about-atms/> [5 July 2023].
- Sprout. Starting Guide for Singapore Smes [Online]. 2023. Available from: <https://www.sproutasia.com/blog/starting-guide-for-singapore-smes> [10 May 2023].
- State, U. S. D. o. 2022 Investment Climate Statement:China [Online]. 2022. Available from: <https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/china/> [30 April 2023].
- . 2022 Investment Climate Statement:United Kingdom [Online]. 2022. Available from: <https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/united-kingdom/> [30 April 2023].
- . 2022 Investment Climate Statements: Singapore [Online]. 2022. Available from: <https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/singapore/> [20 May 2023].

- Statistics, O. f. N. Foreign Direct Investment Involving Uk Companies: 2021 [Online].
2021. Available from:
<https://www.ons.gov.uk/economy/nationalaccounts/balanceofpayments/bulletins/foreigndirectinvestmentinvolvingukcompanies/2021#foreign-direct-investment-earnings> [13 May 2023].
- Sujan. Raymond Vernon's Iplc Theory: Meaning, Stages, Application, and Criticisms [Online]. 2022. Available from: https://tyonote.com/iplc_theory/ [6 July 2023].
- U.S.Department of State. 2022 Investment Climate Statements:Cambodia [Online].
2022. Available from: <https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/cambodia/> [28 April 2023].
- UNCTADSTAT. Foreign Direct Investment: Inward and Outward Flows and Stock, Annual: China [Online]. 2023. Available from:
<https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx> [12 May 2023].
- . Foreign Direct Investment: Inward and Outward Flows and Stock, Annual: Thailand [Online]. 2023. Available from:
<https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx> [9 July 2023].
- . Foreign Direct Investment: Inward and Outward Flows and Stock,Annual [Online]. 2023. Available from:
<https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=96740>
[21 April 2023].
- University of Nottingham, T. S. P. Taiwan's Fdi: Why Outflows Are Greater Than Inflows [Online]. 2018. Available from: <https://taiwaninsight.org/2018/04/23/taiwans-fdi-why-outflows-are-greater-than-inflows/> [24 June 2023].
- Visa guide. China Work Visa [Online]. Available from:
<https://visaguide.world/asia/china-visa/work-visa/> [5 July 2023].
- Wang, C. N. China Belt and Road Initiative (Bri) Investment Report 2022 [Online]. 2023.
Available from: <https://greenfdc.org/china-belt-and-road-initiative-bri-investment-report-2022/> [20 May 2023].
- Ward hadaway. The Small Business, Enterprise and Employment Act 2015 [Online].
2015. Available from: <https://www.wardhadaway.com/insights/updates/the-small-business-enterprise-and-employment-act-2015/> [2 July 2023].

Wonderland, C. s. Before Looking for Chef Jobs in Japan [Online]. 2023. Available from: <https://chefswonderland.com/feature-article/before-looking-for-chef-jobs-in-japan/> [5 July 2023].

อื่น ๆ

Aboderin, O. O. "Innovation in Sme's; the Role of Associations and Agencies - a Comparison between Nigeria and Portugal." 2017.

Service, C. R. "China's Economic Rise: History,Trends,Challenges, and Implications for the United States." Congressional Research Service, 2019.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวชนิสานามอภิชน
วัน เดือน ปี เกิด	2 พฤศจิกายน 2527
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	2554 นิติศาสตรมหาบัณฑิต (Master of Laws: LL.M.) - La Trobe University 2552 นิติศาสตรมหาบัณฑิต (Master of Laws: LL.M.) - University of King's College London 2551 นิติศาสตรมหาบัณฑิต (Master of Laws: LL.M.) - จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2550 นิติศาสตรบัณฑิต (นบ. (เกียรตินิยม)) - จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330 Chanisa.n@chula.ac.th
ผลงานตีพิมพ์	1. บทความเรื่อง สถานการณ์และปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ 2. บทความเรื่อง ปัจจัยในการกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในต่างประเทศ 3. บทความเรื่อง สถานการณ์และปัญหาของธุรกิจผลิตและจำหน่ายเครื่องประดับไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ: ศึกษาการลงทุนทางตรงของธุรกิจผลิตและจำหน่ายเครื่องประดับไทยในประเทศเวียดนาม 4. บทความเรื่อง สถานการณ์และปัญหาของธุรกิจร้านอาหารไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ: ศึกษาการลงทุนทางตรงของธุรกิจศึกษาธุรกิจร้านอาหารไทยในสหรัฐอเมริกา